

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DET DANSKE POST- OG TELEGRAFVÆSEN

BIND I

Bogtryk og Dybtryk:
A/S Oscar Fraenckel & Co.s Bogtrykkeri
København

HANS MAJESTÆT KONGEN

har meddelt Redaktionen Tilladelse til at gengive omstaaende Billede, der er optaget af Kgl. Hof-Fotograf *P. Elfelt* og har tjent Maleren *Axel P. Jensen* til Forbillede ved de af ham tegnede og i Anledning af *Hans Majestæts* 60 Aars Fødselsdag 26. September 1930 udgivne Postfrimærker.

DET DANSKE POST- OG TELEGRAF- VÆSEN

REDIGERET AF

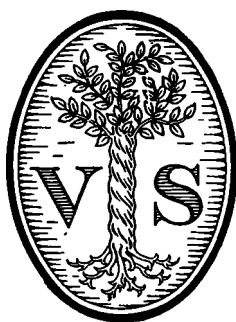
H. HJORTH-NIELSEN

BIND I

AFHANDLINGER

GENERALDIREKTORATET

MED DIREKTE UNDERLAGTE VIRKSOMHEDER

UDGIVET AF
SELSKABET »VORT SAMFUND«
KØBENHAVN
1932

INDHOLDSFORTEGNELSE

AFHANDLINGER

Af det danske Postvæsens Historie.

Af Hovedarkivar *H. Hjorth-Nielsen*

I Forudsætningerne for Postvæsens Oprettelse	Side	7
II Hovedruterne	»	25
III Personalet	»	62
IV Storebeltsoverfarten og Kielerruten	»	89
V Den danske Postillonuniform	»	101

Af Telegrafvæsens Historie.

Af Fuldmægtig i Generaldirektoratet *J. P. Jansen* .....

Postforholdet til Udlandet.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet *E. V. Holmblad* .....

Telegrafvæsens Forhold til Udlandet.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet *M. Gredsted* .....

De senere Aars tekniske Udvikling af Telegraf og Telefon.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet *A. C. Gottlieb* .....

De senere Aars Udvikling af Radio.

Af Ingeniør *E. A. Hansen* .....

Postvæsenet og Telegrafvæsenet i Kulturens Tjeneste.

Postvæsenet.

Af Overpostinspektør *Jacob Andersen* .....

Telegrafvæsenet.

Af Telegrafbestyrer *K. Lomholdt* .....

Postvæsenet i Forhold til dets Kunder.

Af Ekspeditionsskrevetær i Generaldirektoratet *K. J. Jensen* .....

Retten til Breve.

Af Professor, Dr. juris *Vinding Kruse* .....

Befolkningen og dens Postvæsen.

Af Landstingsmand *Gunnar Fog-Petersen* .....

Minder fra Tjenesten i Post- og Telegrafvæsenet.

Af Generaldirektør *P. Knutzen* .....

POST- OG TELEGRAFVÆSENS FAGLIGE ORGANISATIONER

Dansk Postforening og dens Mænd.

Af fhv. Postmester *A. Blom* .....

Dansk Telegrafforening.

Af Kontrolør, Frøken *M. Mathiassen* .....

Den faglige Bevægelse indenfor Postbudestanden.

Af *P. Jensen*, Formand for »Dansk Postforbund« .....

Københavns Postbudeforenings Historie igennem 33 Aar.	
Af Overpostbud <i>R. J. Rasmussen</i>	Side 391
Landpostbudet, hans Arbejde og hans Forhold til Befolkningen.	
Af Landpostbud <i>Kr. Petersen</i>	» 413
Provinspostbudeforeningen.	
Af Overpakkemester <i>C. M. Andersen</i>	» 424
Jernbanepostforeningen.	
Af Redaktør <i>C. M. Christensen</i>	» 432
Telegraffunktionærernes faglige Organisationsbevægelse og Virke.	
Af Liniemontør <i>Wolffbrandt Hansen</i>	» 439
Filantropiske Organisationer indenfor Embedsklasserne.	
Af Kontrolør <i>L. P. Jensen</i>	» 458
Filantropiske Organisationer indenfor Postbudeklassen.	
Af Redaktør <i>C. M. Christensen</i>	» 473
Dansk Post- og Telegrafmuseum.	
Af Assistent <i>E. H. C. Mikkelsen</i>	» 504

DET DANSKE POST- OG TELEGRAFVÆSEN I DAG

Generaldirektoratet med direkte underlagte Virksomheder (Historisk Redegørelse, praktiske Oplysninger, Personalefortegnelse med Biografier og Portrætter).	
Generaldirektoratet	523
Postgirokontoret	» 558
Materieldepotet og Post- og Telegrafvæsenets Værksteder. »	574

Alfabetisk Emneliste og alfabetisk Personfortegnelse vil findes sidst i Værkets 4. Bind.

JOH. FRIIS-SKOTTE
Minister for offentlige Arbejder
1924—1926 og siden 1929.

P. Erielt,

C. I. MONDRUP

Generaldirektør for Postvæsenet siden 1922,
for Post- og Telegrafvæsenet siden 1927.

Af det danske Postvæsens Historie.

Af H. HJORTH-NIELSEN.

I

FORUDSÆTNINGERNE FOR POSTVÆSENETS OPRETTELSE

Allerede i Aaret 1461 lod Magistraten i Hamborg ifølge de bevarede Kæmnerregnskaber forfærdige tre Budskilte, og det menes, at disse har været benyttede af Budene mellem Byen og Kongen af Danmark, der Aaret før havde opnaaet Byens Anerkendelse som Greve af Holsten. Hvis denne Formodning er rigtig, finder vi her det første Spor af en mere officiel Budsendelse indenfor den danske Konges Landomraade. Det har ganske vist ikke været en Postforbindelse, saaledes som vi forstaa dette Begreb, d. v. s. med faste Afgangs- og Ankomsttider. Budene har kun rejst, naar der var Anledning til det, naar der forelaa Brevskaber til Besørgelse. Ligeledes har denne Budforbindelse ikke været til Menigmands Afbenyttelse, men kun til Brug for Byen og Greven af Holsten.

Det første Forsøg paa at tilvejebringe ikke blot et for alle og enhver tilgængeligt Postvæsen, men ogsaa ordnede Trafikforhold for den rejsende Mand, finder vi her i Danmark i Christian II's verdslige Lov af 1522. I dennes Kap. 63 bestemtes det, at der i alle Landets Købstæder skulde være to eller tre Løbere, der mod en Kendelse af to Skilling for hver Mil skulde besørge Breve. I Kap. 73 bestemtes desuden, at der i København og Malmø skulde være otte og i Landskrona to Færgemænd, og Loven fastsatte yderligere Takster og Regler for disse Færgesteder. I et endnu bevaret Aktstykke, der synes at være enten en Afskrift af eller et Udkast til Loven, hedder det yderligere: »Item skal skikkes i vor Kiøbsted N. 8 eller 10 svorne Færgemænd, mer oc mindre efter vor Schultus, Borgmester Raad oc Samtykke etc.« Og endelig paabød Lovens Kap. 103, at Værterne i Herbergerne skulde forskaffe Gæsterne Vogne og Færger, naar det behøvedes.

Bestemmelser som disse er selvfølgelig ikke greben lige ud af Luften. Der maa have været Forhold til Stede, der gav Kongen Anledning til at søge ordnede Forhold bragt til Veje, og der maa ligeledes have været Forhold, der har bevirket, at Bestemmelserne, i mere eller mindre Grad, for det nyoprettede Postvæsen i allerhøjeste Grad, ikke blev gennemført. Betingelserne for, at et Postvæsen kan blomstre og trives, er, at Handel og Industri og andre Kulturfaktorer blomstrer og trives i tilsvarende Grad. Saafremt disse Faktorer er i Stagnation, vil ogsaa Postvæsenet stagner og sygne hen. For at faa klaret Spørgsmaalet om, hvorfor Christian II gjorde Skridt til at oprette et Postvæsen i Danmark, og hvorfor dette, hvis det over-

hovedet blev oprettet, straks efter Fødselen gik til Grunde, maa vi undersøge, hvorledes de politiske, sociale og økonomiske Forhold i Danmark formede sig før og efter dette Tidspunkt.

Gennem hele Middelalderen og en rum Tid efter dennes Slutning kæmpede Kongemagt og Adelsvælde med vekslende Held om Herredømmet, en Kamp, der først naaede sin endelige Afslutning ved Enevældens Indførelse 1660. Helt tilbage til Slutningen af Valdemarernes Tid kan Stigningen i Adelsvældet overfor Kongemagten regnes. Danmark var et frit Valgrige, og det var Rigsraadet, der valgte Kongen. Og selv om det var Kongen, der ved Ledighed udpegede ny Rigsraader, saa stod Kongen allerede gennem det paa ham faldne Valg i et Afhængighedsforhold til Raadet. Dette Forhold uddybedes yderligere ved de Haandfæstninger, som Raadet ved hvert nyt Kongevalg gjorde mere og mere krævende og bindende, idet Raadets Medlemmer ikke ved disse Lejligheder forsømt at skaffe sig selv og deres Standsfæller større og større Fordele, ofte paa de ufrie Stænders og Kongens Bekostning. Efter 1536 imødegik Kongen i nogen Grad Raadets Magtstilling ved at undlade at besætte de store Rigsembeder som Rigmarsk-, Righofmester- og Kammermesterembederne, der tildels ogsaa var overflødiggjort ved det stadigt voksende Centralstyre, som Kongerne udviklede gennem deres Kancelli. Gennem de udstrakte Jordegodsbesiddelser, gennem Haandfæstningerne, der ikke tillod Kongen uden Raadets Samtykke at begynde Krig eller udskrive nye Skatter, og ved deres Stilling som Tyngdepunktet i Rigets væbnede Magt stod Rigets Adel og Gejstlighed stærkt overfor Kongemagten.

Saa at sige al Rigets Jord var fordelt mellem Kongen, Adelen og Gejstligheden. Af de tre Parter var Krongodset dog det mindste, idet det udgjordes af den Jord, der var udlagt til »Kongens personlige Underhold«, Fadeburslenene, og af Lensgodset, der styredes af Kongens Lensmænd som Regnskabslen og Afgiftslen. I Tidens Løb havde Adelen sikret sig, at Lensmændene blev uafsættelige, medens Rigsraadet derimod havde sikret sig Ret til at afsætte Kongen, hvis denne brød sin Haandfæstning. Ogsaa paa anden Maade sikrede Rigets første Stand sig. 1483 maatte Kong Hans love ikke at købe eller pante Jordegods fra Ridderskab eller frelse Mænd, og ved Christian II's Haandfæstning sikrede Adelen sig, at ufri Mand ikke maatte eje frit Jordegods, men skulde forpligtes til at sælge det til Riddere og Svende, saa det kunde forblive frit. Ved denne Bestemmelse lagdes Grunden til de senere Tiders store, samlede Jordegodser.

Omkring Midten af og i den sidste Halvdel af det 15. Aarhundrede begyndte imidlertid Adelens Stilling som det faste Punkt i Rigets Forsvarsmagt at svækkes. Grunden hertil var dels den, at Adelens Mandsstyrke ikke længere blev tilstrækkelig, efter at Anvendelsen af Lejetropper trængte mere og mere igennem, dels ogsaa den, at Anvendelsen af Artilleri blev almindelig. I Tilfælde af Krig var Adelens forholdsvis faatallige, svært rustede Skaré ikke længere tilstrækkelig overfor en fjendtlig Magt, der var i Stand til at forskaffe sig Lejetropper. Ligeledes kunde Adelen, selv

om den havde Forpligtelse til at møde ved Ledingsopbud, ikke forpligtes til at møde med svært Skyts. Disse Opgaver maatte derfor blive Kongens.

I samme Tidsrum skabtes Begyndelsen til en Sømagt. Medens tidligere Flaaden var skaffet til Veje dels ved Udskrivning, dels ved Laan, maatte der nu, efterhaanden som Anvendelsen af Artilleri skred frem, tænkes paa større og sværere Fartøjer, der kunde bære og modstaa Artilleriet. At anskaffe saadanne Fartøjer, der ogsaa af Hensyn til den større Bemanding maatte være større end de tidligere anvendte, var selvfølgelig ikke Enkeltmands Sag, og Skabelsen af en Sømagt, der kunde gøre Fyldest saavel til Angreb som til Forsvar, maatte derfor blive Rigets, Kongens, Sag.

Under hele denne Udvikling kom Udskrivningen af Landets Købstæder til at spille en stadig mere betydende Rolle overfor Gejstlighed og Adel. Medens Lensmændene og Gejstligheden saaledes i 1471 stillede tilsammen 1577 Mand, stillede Købstæderne i Danmark, Provinserne Øst for Øresund ikke medregnet, 1456 Mand, og Tallet voksede stadig for Købstædernes Vedkommende, medens Lensmændenes og Gejstlighedens Bidrag gik tilbage. I 1508 stillede Købstæderne saaledes 2207 Mand, medens de to privilegerede Stænder kun mødte med 1251.

Tilstedeværelsen af en fast Hær og af en Flaade betød naturligvis en mægtig Styrkelse af Kongemagten og samtidig en Svækkelse af Adelsvældet. Adelen blev efterhaanden i højere Grad end tidligere jordbunden, sad hjemme og dyrkede sin Jord og udpinte Bønderne, saa godt den kunde.

Overfor den anden af de to privilegerede Stænder, Gejstligheden, steg Kongemagten ogsaa i Kraft. Ligesom Adelen var Gejstligheden gridsk paa Jordegods, hin paa egne, denne paa Kirkens Vegne. Ved Reformationens Gennembrud ejede Roskildebispen en Fjerdedel af alle Sjællands Gaarde. Klostret i Sorø besad ca. 600 Bøndergaarde. Selv om Gejstligheden bevarede sin Stilling som Ejer af en stor Del af Rigets Jordegods lige til Reformationen, saa dalede dog dens Stilling i Magt lige overfor Kongemagten, ikke mindst derved, at Besættelsen af Bispeembederne kom i Kongens Hænder, men ogsaa derved, at Gejstlighedens Deltagelse i Rigets Forsvar mindskedes paa samme Maade som Adelen. Gennem Rigsraadet, hvori baade Adel og Gejstlighed repræsenteredes, kunde dog endnu udøves et ret stærkt Pres overfor den voksende Kongemagt, et Pres, der baade kan siges at have været af en moralsk og, paa Grund af Skatte-spørgsmaalet, af en reel Karakter. Kongen kunde ikke erklære Krig eller udskrive nye Skatter uden Raadets Billigelse. Men ogsaa paa andre Punkter var han bundet gennem Haandfæstningen, og hvor mange Konger havde Mod til at bryde denne, naar de kunde udsætte sig for at blive sat fra Tronen.

Overfor disse to privilegerede, de frie Stænder, stod de to ufrie, Borgerstand og Bondestand. De havde ikke de Magtmidler i Hænde som de to første til at hævde sig, særlig da ikke, naar Kongemagten ikke var i Stand til at yde dem effektiv Støtte.

Kronens Indtægter flød dels af Lenene, dels af Tolden, ikke mindst af Sundtolden, af Sildemarkederne, Sagefald, Accise og endelig Byskat-terne. Det var vanskeligt at drive Indtægterne af de førstnævnte højere op, og det var da kun naturligt, om Kongerne søgte at fremme Købstæder-nes Udvikling, noget der iøvrigt stemte godt med hele det merkantilistiske Synspunkt, der netop i den sidste Del af Middelalderen begyndte at gøre sig gældende, men som først paa et langt senere Tidspunkt skulde blive videre udviklet. Ikke blot søgtes det fra Kronens Side at samle Eksporten over bestemte Toldsteder, hvad der navnlig kom Købstæder som Assens, Kolding og Ribe til gode, for at sikre sig mod, at nogen Eksport undslap Tolden. Men ogsaa mere i Almindelighed søgte Kronen at ophjælpe Køb- stæderne. Allerede Erik af Pommern havde søgt at samle al Handel og Haandværksnæring i Købstæderne, men ogsaa paa dette Punkt stred de privilegerede Stænder imod, og man kunde ikke komme uden om den Ret, disse havde erhvervet sig saavel til toldfrit Indkøb til eget Brug som til frit Marked for egen Produktion. Dog kunde de to Stænder ikke forhindre, at det blev forbudt Bønderne at drive Handel udenom Markederne, og dels herigennem, dels gennem de Privilegier, som de enkelte Købstæder efter- haanden erhvervede sig, voksede og trivedes disse, og der blomstrede efter- haanden et ret stærkt og bevidst Borgerskab frem, hvad der i Tidens Løb skulde blive til Rigets Bedste. Ovenfor er der talt om Købstædernes vok- sende Betydning for Landets Krigsmagt, Udskrivning til Flaadetjeneste, og ganske vist var det en Byrde, der i Tidens Løb skulde komme til at hvile tungt paa Byerne, men den har næppe bidraget til at faa Borgerne til at føle sig mindreværdige overfor de to øverste Stænder. Snarere har Følelsen af deres Betydning for Rigets Styrke moralsk bidraget til at for- øge deres Selvfølelse.

Et svagt Punkt i Kongens Forhold til Købstæderne og forøvrigt ogsaa i Forholdet til Adelen var dog den af Kronens Finansnød saa hyppige Pantsætning af saavel Købstæder som Len. 1473 var saaledes seks af de otte fynske Købstæder pantsatte, og da Kong Hans døde 1513, var en Trediedel af Lenene pantsatte. Men selv naar Købstæderne pantsattes, beholdt Kongen sig dog i Reglen at oppebære Byskatterne.

Rigets fjerde Stand, Bondestanden, den Del af Befolkningen, der havde den dybeste Rod i Historien, den, i hvilken de tre andre Stænder havde deres Udspring, var i Modsætning til Borgerstanden i højeste Grad afhængig af Godsherrerne, af hvilke den for en meget stor Dels Vedkom- mende havde maattet tage Jorden i Fæste. Pint og plaget af Skatter og Ho- veri, omtrent berøvet alle Rettigheder, sank den mere og mere ned i Ussel- hed, Trældom og Vankundighed. Der skulde gaa Aarhundreder, førend den, frigjort for Tvang og Tyngde, atter kunde rejse sig og indtage sin jævn- byrdige Stilling paa Linie med Landets andre Sønner.

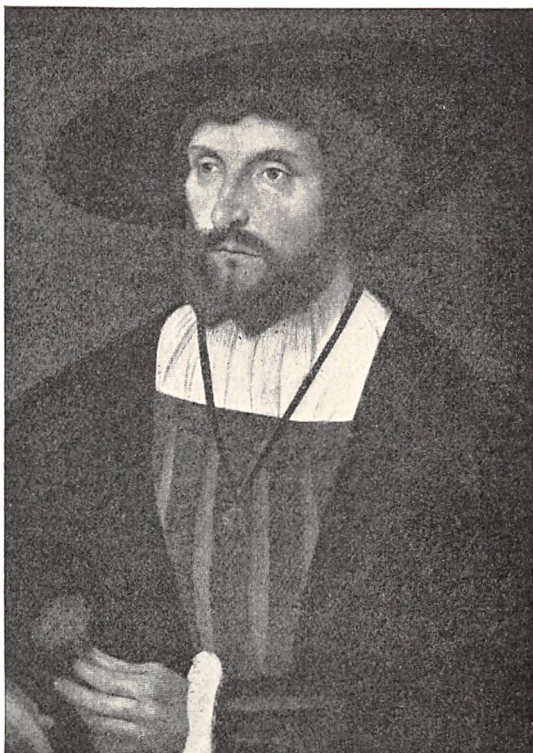
Saaledes som her i ganske korte Træk er skildret, var de sociale For- hold indenfor Danmark, da *Christian II*, Borgers og Bondes fuldtro Ven, i Aaret 1513 efter sin Faders Død tiltraadte Regeringen. Ogsaa han blev

stærkt bundet ved Haandfæstningen, som Rigets Raad forelagde ham, men Christian var, i langt mindre Grad end sine Forgængere tro overfor sine Løfter, langt mere stærk i sin Magtudfoldelse end hine, og Magten var for ham det Maal, for hvilket han satte alt, Løfter og Menneskeliv, til Side. Det var naturligt, at han paa denne sin Vej maatte og skulde støde sammen med Rigets Stormænd, hvis Planer og Ønsker han Gang paa Gang krydsede, og fra 1517, da han, paa Trods af Rigsraadets Frifindelse, lod Torben Oxes Hoved falde for Øksen, var Kampen aabenlys mellem ham og Rigets Adel.

Endnu lagde dog Krigen med Sverige i nogen Grad en Dæmper paa Kongen, men ikke saa snart var Krigen sluttet,

førend han tog fat paa sin Reformpolitik. Forsaavidt denne angik de højere Stænder, skal vi ikke her komme ind paa den. Det, der mest interesserer os her, er Kongens Forhold til Købstæderne og til Bondestanden. Efter hans Hjemkomst i September 1521 fra en Rejse til Nederlandene udkom de store Landslove, i hvilke nederlandsk Paavirkning umiskendeligt kan spores. Ikke blot fastlagde han i Lovene Bylivets faste Rammer, idet han i hver By forordnede en Skultus, der som Kongens Repræsentant indenfor et Tidsrum af tre Aar skulde have Ordenens Opretholdelse til Opgave samt ansætte Borgmestre og Raadmænd. Men ogsaa om Byernes Sundhedsforhold, deres Renovation og mange andre Forhold, gav Loven Bestemmelser, og indenfor hele dette Lovkompleks finder vi ogsaa Bestemmelsen om Ansættelse af Postløbere, den første Tanke om et offentligt Postvæsen i Danmark.

Hvem havde nu Brug for dette Postvæsen? Ikke Kongen. Det er omtalt ovenfor, at Kronens Centralstyrelse allerede før dette Tidspunkt var under stærk Udvikling, og til Besørgelse af de kongelige Budskaber var sikkert allerede da benyttet Kancellibude eller andre specielle Sendebud. Adelen og Gejstligheden havde ved deres store Folkehold paa Godser og Klostre tilstrækkeligt med Folk til selv at kunne afsende deres Budskaber. Bondestanden har næppe dyrket Brevskrivning, ussel, forpint og forarmet som den var. Tilbage bliver da Købstadbefolkningen, Borgerstan-

Christian II.

den. I al sin kortfattede Form giver Bestemmelsen om, at der i hver Købstad skulde være Løbere, der for en Betaling af to Skilling pr. Mil skulde besørge Breve, da ogsaa Indtrykket af, at Institutionen kun var beregnet paa en Brevbesørgelse over kortere Afstande, vel nærmest fra Naboby til Naboby. Den minder da i sin kun lidet udformede Skikkelse om de tyske Stadspostvæsener, der ligeledes var indrettet paa Brevbesørgelse mellem Nabobyerne. Sammenholder vi Oprettelsen af dette Christian II's Postvæsen med de andre Bestemmelser om Købstæderne, da maa det yderligere bekræfte vor Formodning om, at Oprettelsen i første Række tager Sigte paa Købstadbefolkningen og er et Led i Kongens Bestræbelser for at ophjælpe Købstæderne.

Blev nu dette paabudte Postvæsen oprettet, og, hvis dette var Tilfældet, hvorfor ved vi saa intet om dets senere Skæbne?

Allerede i April 1523 var Kong Christian Flygtning, og hans Farbroder, Frederik af Gottorp var paa Viborg Ting hyldet som Danmarks Konge under Navn af *Frederik I.* Først ved Nytaarstid 1524 gav København og Malmø, der længst af alle havde haabet paa Christians Tilbagekomst, op og sluttede sig til Kong Frederik. Under Urolighederne ved dette Kongeskifte er det fuldt forklarligt, om det nyoprettede Postvæsen er gaaet til Grunde. Særligt fastopbygget har det jo i al sin Simpelhed ikke været, og meget skulde der ikke til for at blæse dette Korthus over Ende. Det er jo ganske givet, at de urolige Forhold har maattet virke deprimerende paa Næringslivet, og dermed bortfaldt Grobunden for en Institution som Postvæsenet.

Frederik I's tiaarige Regeringsperiode betød et nyt Systemskifte. Støttet, som han var, af de holstenske Stormænd og af den Kreds af danske Raader, der kort før Christians Flugt havde sagt sig løs fra ham, var det kun naturligt, at han under sin Regering søgte Støtte hos dem. Frederiks Regeringsperiode betyder da reelt et Tilbageskridt fra Christians stærke Kongedømme til en ny Stormagtstid for de to privilegerede Stænder og dermed et Tilbageskridt for det oplomstrende Købstads- og Næringsliv.

Rigsraadet, der i Medlemstal var svundet stærkt ind, idet Christian ikke havde udnævnt nye Raader ved Ledighed, og som han forøvrigt kun sjældent samlede i dets Helhed, voksede nu meget stærkt i Tal, saa at det ved Haandfæstningen angives til 50 Mand, hvoraf de 12 var gejstlige. Ved den Haandfæstning, som Frederik maatte underskrive, søgte Adelen og Gejstligheden, belært af Erfaringen, at værne sig mod Overgreb fra Kongens Side. Næppe nogen tidligere dansk Konge har faaet sine Hænder saa stærkt bunden, som Frederik fik det ved sin Regeringstiltrædelse.

For Lensordningen betød det, at mange Regnskabslen nu gik tilbage til at blive Tjeneste- og Afgiftslen, hvilket betød en Nedgang i Kronens Indtægter. Yderligere sikrede Adelen sig, at de Len, der tidligere havde været givet til adelige, ogsaa fremtidig kun maatte gives til adelige, og at Kongen ikke maatte foretage Adlinger uden Rigsraadets Samtykke. Men ogsaa store Handelsrettigheder sikrede Stormændene sig paa Køb-

stædernes Bekostning, idet de nu frit kunde tvinge Bønderne til at handle med sig og derved unddrage Købstæderne Handelen.

Gejstligheden opnaaede Tilsagn om, at alle Bisperne skulde være af dansk Adel, og den fik tillige Sikkerhed for sine Ejendomme.

Alle de Fordele, som de to første Stænder sikrede sig, betød en Afsvækelse i Kongens Magt. Penge var der ingen af, og hvad nyttede det saa, at Kongen havde den bedste Villie til at fremme Landets Udvikling. I tilsvarende Grad som Stormændene sikrede sig Rettigheder, forarmedes Borger- og Bondestand. Store Skatter blev paalagt, Skatter, der for Størstedelen ramte den i Forvejen haardt trængte Bondestand, og hurtigt maatte de to Stænder erkende, at Kongeskiftet kun havde bragt dem i social Tilbagegang, og Længslen efter den landflygtige Konge, der havde vist Evne og Magt til at værne de to Stænder mod Stormændenes Overgreb, bredte sig mere og mere. »Vi faa aldrig Fred, og aldrig fare vi vel, førend vi faa Kong Christian igen«, skrev Ribeborgeren *Christian Pedersen* 1526, kun tre Aar efter Systemskiftet, og som han mente næsten hele Borger- og Bondestanden. Allerede i 1525 udbrød der Oprør i Skaane, men det blev slaaet ned. Kendt er Søren Norbys heltmodige Kampe for den landflygtige Konge, der i Udlandet forgæves søgte Midler til at genvinde sine Riger.

Støttet ved den af Christian II forberedte Udsendelse af Det ny Testamente i dansk Oversættelse fortsatte de lutherske Tanker deres Indtrængning i Danmarks Befolkning. Overfor denne Bevægelse stod Kong Frederik ikke passiv, idet han søgte at værne de lutherske Prædikere mod Overgreb fra Bispernes Side, til Trods for, at han i sin Haandfæstning havde lovet at sikre »den rene Lære«, et Løfte, som Kirken naturligvis kun kunde forstaa som gældende Katholicismen. Luthers Lære lod sig imidlertid ikke standse, og i 1528 gik Malmø over til Lutherdommen. Allerede 1525 havde *Hans Tavsens* i Viborg brudt med Kirken, og snart efter gjorde Kong Frederik ham til sin Kapellan. Herved havde Kongen aabenlyst taget den nye Lære under Beskyttelse, og Borgerskabet i Viborg sluttede tæt op om Tavsens. Ved at Kongen tog Luthers Forkyndelse under sin Beskyttelse og derved unddrog den den katholske Kirkes Retsomraade, gennemførte Kongen et Brud med Kirken, hvis Anseelse fra nu af dalede stærkt i det menige Folks Øjne. I 1529 kaldte Kongen Hans Tavsens til København, hvor hans Forkyndelse samlede store Tilhørerskarer, og hvor de nye Tanker snart blev de sejrende.

Medens Adelen stod delt overfor de nye Tanker, og Bondestanden, naar undtages ganske enkelte Egne, var ganske ligegyldig, sluttede Borgerstanden næsten fuldtalligt op om Reformationstanken. Ganske naturligt, fordi den indenfor Købstadlivets snævre Rammer havde været Vidne til den katholske Kirkes umaadelige Godsophobning og til, hvad der gik i Svang indenfor de Klostre, hvormed Købstæderne var saa rigeligt forsynet. Det er kun naturligt, at Købstadbefolkningen saa med Uvillie paa den gennem talrige Forrettigheder stærkt privilegerede Gejstlighed, men

iøvrigt har Købstadbefolkningen, ganske naturligt, altid været mindre konservativt anlagt end de øvrige Befolkningsklasser. Og navnlig nu, da Købstæderne, som ovenfor berørt, var inde i en Tilbagegangsperiode, hvor Handelen, saavel Markedshandelen som Eksport og Import, var gaaet stærkt tilbage paa Grund af de privilegerede Stænders øgede Magt, var der skabt en grødefuld Jordbund for demokratisk Tankegang. Med største Uvillie saa Befolkningen paa de adelige Prælater og rige Klostre, der gennem Aarhundreder, og tildels paa Borgerskabets Bekostning, havde ophobet og tilranet sig kolossale Formuer og Godser.

Som allerede nævnt stod Adelen delt overfor de nye Tanker, og i 1526 og 1527 maatte Gejstligheden ved store Indrømmelser købe sig en Fred, der dog kun blev midlertidig. Saaledes forpligtedes Kirken til ikke at købe adeligt Gods. Kirken maatte give Afkald paa de Bøder, der af de kirkelige Domstole ikendtes Adelenes Bønder, og paa de Steder, hvor Bønderne betalte baade Bispetiende og Biskopsgave, give Afkald paa den ene af disse Ydelser.

Saaledes var Kirken trængt fra alle Sider, og trods Indrømmelser bar det hurtigt fremad mod det store Opgør.

Under alt dette arbejdede Christian II fra Udlandet paa at tilbagevinde sit tabte Rige, hvorfra under de ulykkelige Forhold saa mange længselsfulde Tanker og Ønsker strømmede ham i Møde. I November 1531 var det efter store Anstrengelser lykkedes ham at komme til Norge med en Flaade, der dog under Efteraarets Storme havde lidt svære Tab. Christian II's Tog mod Danmark endte som bekendt med, at han under falske Løfter lokkedes til Sønderborg, hvor han hensattes i strengt Fængsel. Otte Maaneder senere døde Kong Frederik paa Gottorp Slot.

Det var et dybt socialt, økonomisk og religiøst splittet Folk, han efterlod sig. Øverst stod som sædvanligt Adelen, der nu gennem Rigsraadet, der heller ikke var enigt, stod overfor den Opgave at skulle vælge en ny Konge. Navnlig paa Bekostning af Kirken var dens Magt stærkt øget, saa stærkt, at det er fuldt berettiget at sige, at den var den eneste af Rigets fire Stænder, der, paa de andre tre's og paa Kongemagtens Bekostning, havde vundet frem i Frederiks Regeringstid. Den katholske Kirke var, ved Luthers Læres stærke Fremtrængen og ved de Fordele, som Adelen havde tilrevet sig, stærkt undermineret. Landet var stærkt forgældet og meget af det i Panthaveres Magt. Købstæderne var i Tilbagegang og Borgerstanden stærkt økonomisk svækket. Om Bondestanden er det slet ikke værd at tale. Hvad Under da, at de to laveste Stænder, i hvilke Hengivenheden for Christian II endnu levede, inderligt ønskede, at han atter kunde komme til at bestige sine Fædres Trone.

Det var i April 1533, at Kong Frederik døde, men saa uenige og splittede var Rigets Raader, at Kongevalget trak i Langdrag og først blev berammet til Sankt Hans Aaret efter i København. Da var allerede den Kamp, der gaar under Navnet »Grevens Fejde«, brudt løs og København i Grev Christophers Hænder, hvorved Herredagen blev umuliggjort. Efterhaanden,

og i Løbet af kort Tid bredte Oprøret sig ud over Sjælland, derfra til Fyn og naaede i September til Jylland. 4. Juli enedes de jydsk Raader og menige Adel samt enkelte Repræsentanter for den fynske Adel i Ry Kirke om at tilbyde Hertug Christian den danske Krone, den han dog først skulde vinde med Vaabenmagt, Provins for Provins, først Jylland, derefter Fyn og endelig Sjælland, hvor København først overgav sig i Juli 1536 efter et haardnakket Forsvar. Det var et i Bund og Grund ødelagt Rige, som Kong *Christian III* nu tog Styret over. Støttet af Holstenerne og en lille Skare jydsk Adelsmænd havde han vundet det ved Sværdet, i Kamp mod Almuen, der havde ønsket at faa *Christian II* igen, og i Kamp mod den katholske Kirke, der ikke kunde ønske at se en Bekender af den lutherske Lære paa Tronen. Nu forestod et mægtigt Genrejsningsarbejde, og det blev gennemført til stor Ære for Kongen selv og til største Gavn for Danmark.

Kort efter, at Kongen havde overvundet Københavns Modstand, lod han de fleste af de katholske Bisper fængsle, og i Oktober sammentraadte i København en Herredag, paa hvilken ikke alene Rigsraadet og Adelen, men ogsaa Repræsentanter for alle Købstæderne tilligemed en Herredsfoged og to Bønder fra hvert Herred skulde give Møde. Allerede herigennem var Hensigten, at bringe Forsonlighed til Veje, at kalde paa alle Kræfter til Rigets Genopbygning, givet. 30. Oktober underskrev Kongen Haandfæstningen, der gav ham betydeligt lempeligere Vilkaar, end hans Forgængere havde faaet, og samme Dag underskrev han den store Reces, der betød et afgørende Brud med den hidtidig førte Kirkepolitik og den indenrigske Politik. Alt Bispegods blev lagt under Kronen, og hertil kom inden længe tillige alt Kloster gods. Man regner med, at Kronens Indtægter her ved tredobledes, fra 100.000 til 300.000 Tønder Korn.

I *Christian III's* Haandfæstning finder vi ikke de tidligere Bestemmelser om Raadets Ret til at afsætte Kongen, ej heller nogen Begrænsning af Kongens Ret til Hvervning af Tropper. Dette, i Forbindelse med den store Forøgelse af Kronens Indtægter, betød en mægtig Styrkelse af Kongemagten. Dertil kom, at Lensmændenes Uafsættelighed ophørte.

Iøvrigt beholdt Adelen ved Kongeskiftet sine gamle Forrettigheder som Rigets første Stand, men politisk set betød Systemskiftet en Tilbagegang i Adels Magt.

Den lutherske Gejstlighed, der nu afløste den katholske, stod Adelen fjernere og Borger- og Bondestanden nærmere, idet den fremtidig rekrutteredes fra Borgerstanden, Bondestanden og sine egne Rækker.

Borger- og Bondestanden vandt ikke øjeblikkelige økonomiske Fordele ved Systemskiftet. Overfor Bondestanden blev der endda faret frem med overordentlig Strenghed for dens Oprør og for Hærgningen af Adels Gaarde. I omtrent 50 Herreder mistede Bønderne deres Ejendomsret. Til Gengæld vistest der stor Overbærenhed og Mildhed overfor Købstæderne, særlig da overfor København, der dog havde staaet den nye Konge haardest imod — et Bevis paa den Vægt, der lagdes paa Købstædernes Trivsel.

Krigen havde kostet uhyre Summer, som der skulde skaffes Dækning for, og store Skatter blev udskrevet. Det vides, at der ialt under Christian III's Regering paalagdes Købstæderne fire, Gejstligheden fem og Bønderne ikke mindre end tolv Skatter. Paa Herredagen i 1542 var det Adelen, der ofrede sig, idet den i Anledning af truende Krig vedtog at afgive en Tyvendedel af hele sin Formue, derunder alt medregnet, Jordegods, dog ikke Hovedgaardene, men Møbler og andet Bohave, Smykker, Klæder, Kvæg o. s. v.

Kongens Indtægter flød nu som før af Tolden, Skatterne og Lenene. Det gjaldt for Kongen om at faa indført en anden Lensordning, hvorved Indtægterne kunde øges, og en saadan blev da ogsaa efterhaanden gennemført. Ved Regeringstiltrædelsen 1536 hørte der til Fadeburslenenes Omraade $43\frac{1}{2}$ Herreder, men dette Tal forøgedes straks med tyve og var i Løbet af en halv Snes Aar yderligere forøget med ti. I Slutningen af Fyrrerne forøgedes Tallet yderligere med 48 Herreder. Desuden hørte Købstæderne nu til Fadeburet, idet Forleningen med Købstæder ophørte. Men ogsaa af Tjeneste- og Afgiftslen henlagdes ved Ledighed flere til Fadeburet. Man regner med, at Antallet af Fadeburslenene i Tiden fra 1536 til 1559 voksede fra $43\frac{1}{2}$ til $123\frac{1}{2}$, medens samtidig Afgiftslenenes Antal faldt fra 45 til 18 og Tjenestelenene fra $65\frac{1}{2}$ til $20\frac{1}{2}$. Men samtidig bragtes ved fornuftigere økonomiske Foranstaltninger Lenene til at give betydeligt større Udbytte end tidligere. Det lykkedes at faa Rigets Gæld nedbragt, og ved Christian III's Død 1559 var de finansielle Forhold i Riget sunde, de tidligere saa stærke sociale Modsætninger var, om ikke udjævnede, saa dog langt fra saa dybe som tidligere, Lov og Ret var tilvejebragt, og med Tryghed kunde Landet se Fremtiden i Møde.

Det er kun naturligt, at det af Christian II planlagte Postvæsen under de fortvivlede Forhold, der i mere end en halv Snes Aar efter Lovens Udstedelse herskede i Danmark, fik en saa krank Skæbne. Vi ved intet om, hvorvidt det planlagte Postvæsen var paakrævet af Forholdene, eller om det skyldtes Kongens eget Initiativ, fremsprunget af hans Ønske om at op-hjælpe Købstæderne og, rimeligvis, formet efter udenlandske, maaske nederlandske Forbilleder.

Efter Frederik I's Tronbestigelse erklæredes Christian II's Landslove ugyldige, og har der mellem Byerne senere bestaaet en Budbesørgelse, saa har denne i alt Fald ikke haft nogen Lovhjemmel, men været ganske paa privat Initiativ. Det kan være ganske interessant her at sammenligne to langt senere Tilfælde, hvoraf det fremgaar, at Købstæderne stillede sig meget forskelligt overfor et ordnet Postvæsen. Ved Oprettelsen af Christian IV's Postvæsen 1624 kom Lollandsruten til at passere Næstved, men Byen gled ud af Ruten ved Klingenberg's Overtagelse af Postvæsenet 1653. Alligevel var der 1656 Bipopstkontor i Byen, og Forbindelsen opretholdtes ved private Bude, og 1674 oprettedes Hovedpostkontor i Byen. I 1707 androg Bogense om, at det »Byen paabyrdede og uforholdne Postvæsen« maatte bortfalde, og at det maatte tillades Byen selv, saaledes som tidligere,

at lønne et privat Bud. Aarsagen var nu her den, at det var Byens største næringsdrivende Borger, der var Postmester og som saadan stejlt holdt paa sin Rettighed til at være skattefri. Saa vidt forskelligt stillede altsaa to Købstæder sig overfor Spørgsmaalet om et ordnet og regelmæssigt Postvæsen. Der kan fremføres endnu et Par andre Eksempler, men vi skal her nøjes med at henvise til, hvor svært det i 1630'erne var at inddrive de Byerne paalagte Udredelser til Postvæsenets Vedligeholdelse. Naar vi ydermere ser hen til, hvor vanskeligt Postvæsenet saa sent som i det 19. Aarhundrede havde ved at overvinde Landbefolkningens Modstand mod Oprettelsen af Landpostvæsenet, idet man hellere vilde beholde de private Bude, saa tør vi, med Henblik paa det danske Folks inderste Karakteregenskaber tro, at man ogsaa i Christian II's Købstæder hellere selv har villet sørge for Brevbesørgelsen end villet lade sig foreskrive noget officielt, selv om det skete paa saa lempelige Vilkaar som i dette Tilfælde, hvor Loven ikke sikrede Løberne nogen Eneret. Havde der indenfor Bybefolkningen været en følelig Trang til et offentligt Postvæsen, skulde dette nok uden Kongemagtens Indblanding være kommen til Verden. Men, som sagt, vi ved intet reelt om Christian II's Postvæsen udover, hvad Loven siger. Det nærmest følgende Hundreaar skulde vise, at der ikke indenfor Befolkningen var nogen Trang til et offentligt Postvæsen, og da Christian IV 1624 oprettede det danske Postvæsen, dreves han af helt andre Motiver end et Folkeønske.

Det er en Selvfølge, at den store Stigning i Kongens Magtomraade, der indledtes i 1536 og senere forøgedes, maatte medføre en tilsvarende Stigning i Administrationens, Rentekammerets og Kancelliets, Omraader. Der maatte, hvis Riget efter de ulykkelige Aar skulde føres fremad mod sunde og rolige Forhold, overalt føres Tilsyn, og Administrationen maatte overalt være i Rapport med de udøvende Myndigheder, Lensmænd, Fogeder, Magistrater, Gejstlighed etc. Det er da klart, at en hyppig Budbesørgelse maatte tilvejebringes, og at denne maatte stige, efterhaanden som Administrationsomraadet voksede. Det Postvæsen, som vi gennem Kancelliets Brevbøger skimter ikke saa faa Spor af under Christian III og hans Efterfølger, var imidlertid kun indrettet paa Besørgelse af Statens Budskaber, men ikke tilgængeligt for Menigmand.

I Begyndelsen af nærværende Fremstilling er det nævnt, at Magistraten i Hamborg allerede i 1461 lod forfærdige tre Budskilte, der sandsynligvis har været benyttede af Budene mellem Byen og Kongen. Ifølge de bevarede Kæmnerregnskaber betalte Byen yderligere i Aaret 1527 et Beløb af 2 Mark 15 Sk. for et Skilt til »Kongens Bud«, og atter i 1538 udredede Byen et saa forholdsvis højt Beløb som 19 Mark 16 Sk. for et Sølvskilt, der skulde benyttes af det Bud, der førte Breve mellem Hamborgs Kammergericht og Kongen.

Medens disse Foranstaltninger udelukkende tager Sigte paa en Besørg-

else mellem Hamborg By og Kongen, træffer vi i samme Tidsrum Foranstaltninger fra Kongens Side til en anden Budbesørgelse, dog kun ved bestemte Lejligheder. 1531 meddeltes det, at Kongen havde ladet bestille »Postheste« til Fremførelse af Budskaber fra Grænsen, og 1535 siges det i et Kongebrev, udfærdiget i Hovedkvarteret udenfor København, om et Bud, at han er skikket derfra »postvis« med Brevskaber til Haderslev, hvorfor Abbeden i Ringsted skulde levere ham en Posthest til Antvorskov, hvorfra Lensmændene paa den øvrige Del af Vejen skulde stille Heste og Færger til hans videre Befordring. 1551 finder vi i et Kongebrev en Befaling om, at Underretning i en bestemt Anledning skal tilsendes Kongen »postvis, Dag og Nat uspart«. Tre Aar senere fik Lensmændene paa Varberg, Halmstad, Laholm, Engholm, Helsingborg og saa videre gennem Landet til Haderslev Ordre til at holde Postheste rede til Fremførelse af Brevskaber mellem Kongen og Raadet. Det er, saa vidt vides, første Gang, vi ser en bestemt Postrute afstukket, men af permanent Karakter var der ikke, idet den kun skulde opretholdes i den Tid, Rigsraaderne var i Sverige.

I disse Paabud møder vi for første Gang Ordet Post, dels alene, dels i S sammensætninger som postvis og Postheste, anvendt i Danmark.

Til Besørgelsen af Kongens, Rentekammerets og Kancelliets Korrespondance, saavel i Indland som i Udland, benyttedes dels Kancellibude, dels Enspændere. De sidste var ofte unge Adelsmænd, der tjente med en enkelt Hest og vistnok som Regel for et Aar ad Gangen. Ofte blev de dog længe i Tjenesten, og undertiden opnaaede de ogsaa højere Stillinger eller fik Forleninger. I Tiden fra 1558 til 1586, Frederik II's og Formynderregeringens Periode, tjente omtrent 200 Enspændere, og der har saaledes til Stadighed været et ret stort Antal til Disposition. Undertiden benyttedes ogsaa rejssende til Brevbesørgelse. Saaledes sendtes 1538 et Brev til Lensmanden paa Vordingborg med nogle Bønder, der var paa Hjemrejse til Fæmø.

Vi ser heraf, at Brevbesørgelsen skete paa en ret tilfældig Maade. Den Del af det Statspostvæsen, der har størst Betydning som Forløber for det kommende offentlige Postvæsen, er dog naturligvis det, der dannede Postlinier ud over Landet, og det er derfor det, der her nærmere skal omtales.

Ovenfor er allerede nævnt et Par Postlinier, der udlagdes ved bestemte Lejligheder, men ikke havde nogen permanent Karakter.

I April 1555 finder vi derimod et Par Kongebreve, der udstikker et Par Hovedruter, der aabenbart tilsigtede en baade bedre og hurtigere Forbindelse med Udlandet, og som forblev bestaaende i Fremtiden.

Den ene Rute blev lagt mellem København og Rødby over Køge, Tryggevalde, Præstø, Vordingborg, Gaabense, Soesmark og Maribo, og fra Rødby skulde Tolderen der sørge for Færgeforbindelse med Heiligenhafen.

Den anden Rute gjaldt Forbindelsen mellem København og Haderslev, hvorfra og hvortil Forbindelsen med Hamborg sluttedes. Ruten gik over Roskilde, Ringsted, Sorø, Antvorskov, Korsør, Nyborg, Odense og Assens.

Paa alle de nævnte Steder skulde der være Postheste og ved Færgestederne Færger parat til Videreførelse af Kongens Post. At disse Foran-

staltninger var tænkt som permanente Ruter fremgaar af, at Kongen to Aar senere ytrer sin Utilfredshed med den langsomme Befordring og indskærper Befalingerne af 1555, at der til enhver Tid skal være en god Posthest parat paa ethvert af de nævnte Steder, »saa at vort Postbud iligen postvis Dag og Nat« uden nogen Forsinkelse kan opnaa Befordring. Ogsaa senere maatte disse Paalæg indskærpes, og det fremgaar da heraf, at Posteringen af Postheste paa de forskellige Skiftsteder var en fast Ordning. Denne træder naturligvis i de bevarede Kilder tydeligst frem for de to Hovedruters Vedkommende, idet det var disse, der laa Kongen mest paa Sinde. Ogsaa op gennem Jylland synes der dog at have været anlagt en Forbindelse, idet det i 1544 siges, at der skulde holdes Postheste i Kolding og i Porup for at vedligeholde Forbindelsen med Haderslev og Viborg. 1558 befalede Kongen, at der skulde være Postheste opstaldede i Kolding og Vejle, senere ogsaa i Viborg, midtvejs mellem Viborg og Aalborg, paa Silkeborg, i Nørre Snede og i Kragelund. Af Kancelliets Brevbøger fremgaar det, at der i 1567 var opstaldet fire Postheste i København til Besørgelse af Post til Køge, Roskilde, Helsingør og Frederiksborg. I Køge, Tryggvælde, Præstø, Vordingborg, Gaabense, Maribo, Ringsted, Sorø, Antvorskov, Korsør, Odense og Assens skulde hvert Sted være to Postheste.

Hele dette Apparat maa have været ret bekosteligt, og Opretholdelsen af det maa have betydet Byrder paa mange og forskellige Skuldre. Vi ser flere Eksempler paa, at Bønderne har maattet stille Befordringer til Raadighed, og vi ser ogsaa, at Købstæderne har maattet lide under Forpligtelse til at stille saavel Befordring som Logi til Disposition for Budene. Men ogsaa for Lenene betød hele dette kongelige Postvæsen en ikke ringe Byrde. 1596 faar *Detlef Holck* paa Kronborg i sit Forleningsbrev Forpligtelse til at holde en Postrider og en Postvognssvend, og samme Aar faar Lensmanden paa Roskildegaard Paalæg om at holde to Postheste. Saadanne Byrder paa Lenene gik naturligvis i sidste Instans udover Kongens Indtægter. Hele Forholdet med Udgifterne til Postvæsenet og deres Fordeling er imidlertid endnu kun meget ufuldkomment oplyst. For at faa Klarhed herover vil en Gennemgang af de bevarede Kæmner- og Lensregnskaber være paakrævet, og dette store Arbejde venter endnu paa sin Mand.

Om hvorledes Forholdene artede sig med Hensyn til Brevbesørgelsen overfor Udlandet har vi ogsaa kun uklare Oplysninger. Vi tør dog antage, at Viderebefordring udover Hamborg er blevet foretaget af de forskellige Postvæsener, det Thurn og Taxiske, det hanseatiske og flere, der havde Forbindelse med Hamborg, medens dog vigtigere Brevskaber, der ikke ønskedes betroet i fremmede Hænder, er blevet besørgt af danske Bude, der rejste i disse specielle Sendelser. Ogsaa hele dette Forhold trænger imidlertid til nærmere Belysning, og det er sikkert, at meget af Interesse herfor vil kunne fremdrages af Arkiverne, baade her og i Udlandet,

navnlig i Hamborg. Blandt andet vil sikkert en Gennemgang af de bevarede Breve og Indberetninger fra de danske Agenter og Residenter i Udlandet kunne give gode Bidrag. At det ikke altid var saa let med Brevbefordringen for disse, derom vidner Indberetningerne fra den danske Agent i Stockholm, *Peder Galt* til Tidselholt. 3. Marts 1622 skriver han: »Jeg haffuer aldellis ingen breffue bekommett uden ett fraa *Erich Krabbe* med Hans Maytt.s Missive till Kong. Maytt. i Sverig . . . . . Jeg kand ingen breffue faa hiemme fraa min Høstru hvoraff jeg præsumerer att dett gaar icke rett till, will andre Raad till. Alle de breffue her kommer till danske Kiøb-mendt ere oprødt og halff aar gammell . . . . . Jeg haffuer været forarsagett Enspænderen att afferdighe hiemb aff denne Aarsag att hand haffuer Pas thi jeg tuiffler nogerledis ellers att hand kand komme igennem. Venligens begierendis Her Canceler will forsende migh een General Pas thill mig och mine folch hvor wi behøffr att reyse eller nogle passer i Blanquet til mig och denom.« 24. Marts 1622 skriver han: »Jeg haffuer skreffuit dette bref mett Tøger Pors een borger aff Kiøbenhaffn och befalet hannem at hand gør sin flid at komme før ind den Swenske legat.« 26. Januar 1623: »Jeg effterdi jeg haffuer nu ingen sicher bud videre att sende begierer Hans Mtt. will anordne lade, om hand naadigst will for nogen thid unde mig en Enspænder eller en aff sine Karlle om mig nogett menneskeligt kunde tilkomme saa vel som och at sicherligen føre breffue at jeg iche skall were allene i denne farlige Thid och jeg kand haffue nogen tryghed.« 30. Marts 1623 skriver *Peder Galt* fra *Enköping*: »Originalen haffuer jeg hoss migh i god forvaring, tør den iche udsende i denne farlige thid, om buddet nogitt tilkomb«, og under s. D. yderligere: »Jeg haffuer nu den 29 effter Cantzlers skriffuelse været i Vesteraas och der untfanget svar paa hans Matt. skriffvelse dess Indhold mig er gandske ubeuisst hvilcket jeg ved min Tienere Hans Kragh nedsender och en Kiøbmand aff Flensborg ved Naffn *Adrian Adam*, at de in *Eventum mortalitatis* kunde vere tho att saadant vnder *Wegen* iche skulle komme til Skade.« Det faar være nok med disse Eksempler, der tilfulde viser, hvor vanskelige Kaar Brevbefordringen har været undergivet, i alt Fald imellem Danmark og Sverige, mellem hvilke Riger Stemningen jo paa det Tidspunkt ikke var den bedste.

Forinden vi gaar over til den sidste Del af Undersøgelsen, Forholdene i Danmark i de Aar, der gik umiddelbart forud for Aaret 1624, da *Christian IV's* Forordning om Postbude fremkom, maa vi se lidt paa, hvorledes de økonomiske Forhold i Danmark havde udviklet sig siden Omvæltningssaaret 1536.

Systemskiftet havde, som allerede nævnt, ikke bragt Købstæderne og Bondestanden øjeblikkelige Fordele. Tværtimod maatte begge Parter, og da navnlig den sidstnævnte, lide under svære Skatter, der blev dem paa-lagt til Afbetaling af den store Statsgæld. Det varede dog ikke længe,

Christian IV.

førend der kunde spores en betydelig Fremgang i Handelen og Næringslivet under Christian III's milde og dog faste Styre. *

Det Syn paa Købstæderne, der allerede tidligere var anlagt, bibeholdtes og udvikledes i de følgende Aar. Grevefejden havde været en haard Tid for Byerne, der var gaaet ud af den som stærkt forarmede, lidende under al Nederlagets Smerte. Allerede i 1536 vidner Christian III dog om sin Interesse for Købstæderne og Borgerskabet, der bør holdes »i Flor, ved Magt, Næring, Bjergning og Købmandsskab«. Dette Syn giver sig yderligere Udtryk i Recessen 1540. Ligesom Christian II havde søgt at værne Købstædernes Haandværk og Handel mod det Indpas, der fra det omliggende Land øvedes mod Byerne, saaledes søgte ogsaa Christian III at komme dette til Livs. Talrige og gentagne Forbud mod Forprang vidner herom. Handelen søgtes overalt lagt hen under Købstæderne, der bl. a.

fik lige Ret med Adelen til at staldfodre Øksne. Derimod maatte Bønderne ikke eksportere Øksne, men skulde sælge dem til Borgerne. Byerne, som de afsluttede Smaasamfund de var, søgte at skabe sig en Monopolstilling, men denne søgte Regeringen, bl. a. ved sin Indgriben overfor Laugene og ved gennem Magistraterne at fastsætte Priser paa Produktionen, at imødegaa, samtidig med at man ved at forbyde eller dog i meget følelig Grad indskrænke Retten til Haandværk paa Landet tvang Bønderne til at ernære sig udelukkende af Landbrug og til at sælge deres Produkter paa Markederne, paa hvilke Handelen var fri. Regeringen søgte saaledes at faa gennemført en rationel Arbejdsfordeling indenfor de to Befolkningsklasser, By- og Landbefolkningen. Der var imidlertid adskillige modstridende Interesser, der gjorde sig gældende. Købmændene saa med Uvilje paa Markedshandelen, hvor enhver havde Lov til at handle, men en effektiv Indskrænkning af Markedernes Antal var vanskelig at gennemføre, og det blev da i det store og hele kun til Forsøg herpaa. Derimod fik Statsmagten efterhaanden større og større Magt over Bystyret, idet Borgernes Indflydelse paa Borgmestervalget helt faldt bort, og Borgmesteren udnævntes af Kongen, der ogsaa, men først ved Christian IV's Købstadlovgivning i 1619, fik Indflydelse paa Raadmandsudnævnelser. Under denne Udvikling mistede Kongens tidligere Repræsentant, Byfogden, sin fremtrædende Stilling. Ved Kongemagtens Indgriben tabte det gamle Byaristokrati i Magt og Indflydelse, men samtidig fik de menige Borgere gennem de Borgerrepræsentationer, der flere Steder dannedes, som oftest bestaaende af 24 Borgere, større Indflydelse paa Byens Styrelse. Under Købstædernes Magistrater hørte saa at sige hele den lokale Administration, der under ogsaa Underretterne, Bytinget og Raadstueretten, og Byerne havde saaledes et ret betydeligt Selvstyre, der udøvedes gennem Magistraten. Dette Selvstyre betød dog ikke Enighed indenfor Byerne, hvor Borgerskabet ofte stod skarpt overfor Styret, men naar det udadtil gjaldt at værne Byens Interesser, kunde Parterne dog altid finde hinanden.

Det er først i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, at dansk Søfart og Søhandel begynder at blomstre. Medens der af de gennem Øresundstolden i 1503 passerende Skibe kun var 5 danske eller holstenske, saa steg dette Tal i de sidste Aar af Aarhundredet til henimod 500, og det er da ogsaa først i Aarhundredets sidste Halvdal, at Landets Købstæder udenfor København og Malmø kan siges at faa en Søfart af Betydning, og i Aarenes Løb kom denne naturligvis til at faa stor Indflydelse paa Udviklingen af Købstædernes hele Næringsliv.

I endnu højere Grad end hans Forgængere havde Christian IV Øjet aabent for, hvad Købstæderne under et fornuftigt og fremsynet Styre kunde komme til at betyde for hele Rigets Udvikling. Gang paa Gang søger han gennem Lovgivning at fremme Købstæderne. 1613 ophævede han al Laugstvang, for at al Haandværksnæring kunde blive fri. Han gentog derved det af Frederik I i 1526 gjorde Forsøg, men med lige saa ringe Held, og i 1621 maatte han bøje sig og tillade den gamle Ordning omtrent uænd-

ret gennemført. 1619 søgte han gennem sin Købstadlovgivning at fremme Købstædernes Handel, idet han søgte at svække Raadenes Magt. Udviklingen havde ført med sig, at Byernes Handel oftest laa paa enkelte større Næringsdrivendes Hænder, og disse Storhandlende dannede ved Slægtsforbindelser en afsluttet Kreds, der ikke blot sørgede for saa vidt muligt at holde andre ude, men ofte, ja næsten som Regel, dannede Raadet, Magistraten, der udøvede en priskontrollerende Virksomhed overfor andre Handlende og overfor Haandværkerne, der paa Forhaand var udelukkede fra Pladserne i Raadene. Ligesom Kong Christian i 1613 havde søgt at bryde Laugenes Magt og derved skabe Næringsfrihed, saaledes søgte han ogsaa i 1619 ved Købstadlovgivningen at bryde Magistraternes og Storhandelsfolkernes Magt og skabe Næringsfrihed idenfor Handelen. Det bestemtes, at Medlemmerne af Raadene skulde udnævnes af Lensmændene, og Regler for disses Tilsyn med Byerne fastsattes. Ved disse Foranstaltninger øgedes Borgernes Indflydelse paa Byens Styrelse, ikke mindst ved at Borgerne kom til at deltage i Skatteligningerne. I Løbet af det 16. Aarhundrede var Bybefolkningerne i langsom Vækst, og denne tiltog i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede for atter at standse under de ødelæggende Krige efter 1625.

Det var, som det vil ses, ikke nogen helt ringe Virksomhed, Christian IV i de lykkelige Fredsaar, der fulgte efter Kalmarkrigen, udfoldede for at ophjælpe Landets Købstæder, og, som Slutsten paa denne Købstadspolitik, kan man sige, saa sent som 24. December 1624 udgav han sin Forordning om Postbude, den Forordning, der skulde blive den Grundpille, paa hvilken Danmarks Postvæsen er opbygget.

Var denne Forordning nu paakrævet af Købstæderne, eller hvilke andre Forudsætninger laa der til Grund for den? Desværre formaar vi ikke fyldestgørende at besvare dette Spørgsmaal, men vi skal i det følgende søge at komme Svaret saa nær som muligt.

Ovenfor har vi omtalt det Statspostvæsen, der udviklede sig i Løbet af Tiden efter Grevefejden, har set, hvorledes der udspandt sig et Postnet over Landet, navnlig sigtende paa de udenlandske Forbindelser. Dette Postvæsen var dog ikke tilgængeligt for Almenheden, og det fattedes de faste Afgang- og Ankomsttider, der maa kræves af et regelret Postvæsen. Ifølge tyske Kilder skal der i Aaret 1602 være blevet etableret en fast Budforbindelse mellem København og Hamborg. Hvornaar Hamborg har faaet oprettet sit Postvæsen vides næppe bestemt, og først i Slutningen af det 16. Aarhundrede er det i alt Fald kommen ind under regelmæssige Forhold. Rimeligvis har den første ordnede Forbindelse fundet Sted med det Thurn og Taxiske Postvæsen, enten i Leipzig eller i Frankfurt a. M., men 1570 etableredes en fast Forbindelse mellem Hamborg og Antwerpen, 1578 ogsaa med Amsterdam, og i de følgende Aar oprettedes flere Ruter, bl. a. med Köln og over Stæderne paa den tyske

Østersøkyst. Til disse Ruter skal der saa, som allerede sagt, i 1602 være kommet en Forbindelse med København, men, mærkeligt nok, intet har hidtil været at finde i de danske Arkiver herom. I 1607 udkom en trykt Boten-Ordning, der 1641 udkom i ny Udgave, og efter tyske Historikeres Paastande skal Københavnsruten være optaget i begge Udgaver. Desværre savnes Beviset herfor, idet intet Eksemplar af de to Bøger er bevaret. Det er imidlertid ikke helt usandsynligt, at de tyske Historikere har Ret i deres Paastande. En Bekræftelse herpaa synes det i alt Fald at være, at der i Tiden efter 1603 næsten ikke i de bevarede Arkivalier forekommer Ordre vedrørende det tidligere omtalte Statspostvæsen, medens saadanne Ordre tidligere var hyppigt forekommende. Et andet Forhold kunde ogsaa tyde paa, at Ruten virkelig har bestaaet og er blevet benyttet af den danske Regering. I Forordningen af 1624 forbydes det at benytte »Vognmænd eller andre fremmede Bude« til Brevbesørgelse. Dette Forbud kan selvfølgelig gælde Hamborger-Postvæsenets Bude, og i saa Tilfælde bekræfter det jo Paastanden om, at en Postrute Hamborg—København har bestaaet, men det kan ogsaa være et Forbud i al Almindelighed, hvorved det danske Postvæsens Eneret straks bliver fastslaaet.

Ledelsen af Hamborgs Postvæsen laa i Handelsstandens Hænder, og naar Ledelsen af det nyoprettede Postvæsen i Danmark lagdes i Hænderne paa fire af Københavns Magistrat udpegede Storkøbmand, saa synes det, som om det hamborgske Postvæsens Organisation er blevet benyttet som Mønster. Men det er ganske sikkert, at denne Ordning ogsaa er faldet bedst i Traad med Kongens merkantilistiske Syn. Desuden undgik Kongen ved denne Ordning, at den nye Institution blev en Statsinstitution, for hvilken Kongens Kasse kunde komme til at bære et eventuelt Under-skud. Tværtimod har han villet affinde sig med en bestemt aarlig, men rundelig Sum, idet han ved Skrivelse af 4. Januar 1625 paalagde Rente-mesteren aarligt at betale 200 Kurantdaler til Postforvalteren i København og lige saa meget til Postmesteren i Hamborg. Til Gengæld herfor skulde Regeringens Breve beforders frit, og Forordningens §§ 4 og 5 indeholder Bestemmelser om, hvorledes der skulde forholdes med disse Breve. Men Kongen gjorde, som det fremgaar af et bevaret Koncept til Forordningen, samtidig Regning paa fremtidig at kunne spare Kancellibudene, hvilket dog ikke skete.

Som det vil ses af det her anførte, havde Kongen en ikke ringe Interesse af at faa etableret et ordnet Postvæsen. At han ogsaa mente, at Købstæderne vilde have Interesse og Fordel af det, fremgaar af et allerede 22. Oktober 1623, altsaa hele fem Fjerdingaar før Forordningens Udstedelse, dateret Koncept, hvori det omtales, at da »Købstæderne selv udi deres Handel mærkelig Fordel derpaa fornemme«, saa skal Købstæderne underholde Budene i alt Fald i Begyndelsen. Selv om nu Købstæderne maa ske med Glæde har set det nye Postvæsen træde i Virksomhed, saa kneb det med at inddrive de paalignede Beløb. Det gik her, som det gaar i de fleste Tilfælde, man vil gerne opnaa et Gode, men nødig betale for det.

Det er vel sandsynligt, at Københavns Storkøbmand, for hvem navnlig Forbindelsen med Hamborg har været af Vigtighed, har ønsket Postvæsenets Oprettelse, men naar vi ser hen til, at den danske Handelsstand i den gyldne Periode, som den oplevede i Slutningen af det 18. Aarhundrede, ikke krævede en hyppigere Forbindelse med Hamborg end den to Gange ugentlige, der indførtes i 1653, saa kan man ikke lade være med at tvivle paa, at Oprettelsen af Postvæsenet i 1624 skulde være sket paa Handelens Initiativ. For denne Opfattelse synes den Omstændighed da ogsaa at tale, at Sagen krævede en saa forholdsvis lang Overvejelse, som den gjorde. Var Initiativet kommen fra Handelsstanden, vilde Sagen utvivlsomt straks være blevet gennemført, idet man kan være sikker paa, at Kongen, med sin Indstilling overfor Handelen og Næringslivet, snart vilde have forstaaet at overvinde den Modstand, som Kancelliet bevisligt nærede mod Planen. Den forholdsvis lange Tøven tyder snarere paa, at Handelsstanden først skulde vindes for Planen, og, da dette var sket, kom Forordningen. Æren for Oprettelsen af det danske Postvæsen er derfor ganske utvivlsomt Kongens alene. Den var ganske utvivlsomt dikteret af hans Interesse for Handelen og for Købstæderne, men man kan heller ikke komme udenom, at Kongen har ment at kunne spare paa sine egne Udgifter ved for en stor Del at vælte Byrden over paa Købstæderne.

II

HOVEDRUTERNE

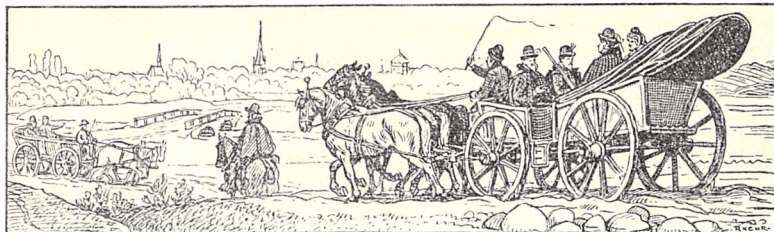
Som det vil ses, omhandler de seks af hosstaaende ni Paragraffer, der er citeret fra Forordningen af 24. December 1624, de Ruter, der udgik direkte fra København, medens de øvrige tre omhandler Ruter i Jylland, udgaaende nordpaa til Viborg og Aalborg gennem Midtjylland, følgende den tusindaarige Færdelsesvej, nordpaa langs Østkysten til Randers og endelig vestpaa til Ribe, alle tre Ruter udgaaende fra Kolding og her staaende i Tilslutning til Hovedruten mellem København og Hamborg.

Fra København, Kongens Residensstad, Regeringens Sæde, de vidtstrakte Rigers Hovedstad og betydeligste Handelsstad, straaede da Ruterne ud som Stregerne paa en Kompasrose mod alle Verdenshjørner, mod Nord til Helsingør og videre langs Kattegats Kyst til Varberg, mod Øst over Malmø til Kristianopel ved Østersøens Kyst, mod Syd til Lolland og Falster, mod Vest til Fyn og Jylland og mod Nordvest til Kalundborg, alle følgende de gamle Trafikveje.

I det følgende skal de enkelte Ruters, og dermed ogsaa delvis de ved Ruterne liggende Byers postale Historie omtales.

HAMBORGERPOSTERNE

Medens de øvrige Posters Løb er ret nøje beskrevet i Forordningen ved Anførsel af de Mellestationer, som Posterne skulde passere, er Hamborgerruten, den vigtigste af dem alle — den, der skabte Forbindel-

Rejsevogn fra Slutningen af det 16. Aarhundrede.

10.

Hamborger Buddene skulle Reise paa Medelfard, Kolding oc Itzehoe; udi Kolding skulle de til Postmesteren de Iudske Bressue leffuere, som enten fra Kiøbenhaffn, Hamborg eller andre Steder paa Veien komme, saa oc aff hannem de Iudske Bressue som enten til Kiøbenhaffn, Hamborg eller nogen anden Sted paa Veien leffueris annamme.

12.

Fra Kiøbenhaffn gaar Lollandske Fodbudde paa Aagshouff, igiennem Kiøge, Tryggeuelde, Næstved, Vordingborg, Nykiøbing oc Maribo.

13.

De Bleginske Budde fra Kiøbenhaffn paa Christianopel, gemmel Malmø, Lund, Christiansstad, Bølfhuisborg oc Hundebye.

14.

De Hallandske Budde fra Kiøbenhaffn paa Warburg, gemmel Helsingør, Laugholm, Halmsted oc Falckenberg.

15.

Holdis der foruden Ordinarie Fodbudde fra Kiøbenhaffn til Helsingør.

16.

Saa oc it Fodbud fra Kiøbenhaffn, gemmel Hoeskild, Holbeck til Kaalingborg.

17.

Bernest tuende Fodbudde fra Kolding paa Aalborg (huor fra de af Wendsysfel oc dend egnis Bressue forskickis) gemmel Sneer oc Viborg.

18.

Der foruden tuende Fodbudde faar Kolding, gemmel Weile, Horsens, Skanderborg oc Aars til Randers.

19.

Or for det sidste, et Fodbud mellem Ribe oc Kolding.

sen med det sydlige Udland, og den, der, i alt Fald paa et senere Tidspunkt, blev Genstand for Styrelsens særlige Omhu — kun meget løst angivet, idet Middelfart og Kolding er de to eneste Byer i Kongeriget, der er angivet som Passagepunkter for Posterne. Dette har sin naturlige Forklaring i, at der ikke ret godt kunde være Tale om at lade Posterne rejse ad anden Vej end ad den ældgamle Færdselsvej vestpaa, d. v. s. over Korsør og Nyborg, videre over Odense og saa derfra vælge Vejen over Middelfart og Kolding eller over Assens til Haderslev. I Forordningens § 21 »Om Budde Løn oc Breffue Pendinge« gives da ogsaa nøjere Besked om, hvilke Byer Posterne skulde passere, idet Paragraffen fastsætter Taksterne for Breve mellem Byerne paa Ruten. Disse Byer var Roskilde, Ringsted, Slagelse, Korsør, Nyborg, Odense, Middelfart, Kolding og Haderslev. Fra denne sidstnævnte By gik Ruten videre over Gottorp, Rendsborg og Itzehoe til Hamborg.

Medens Forordningen udtrykkelig nævner Fodbude paa Ruterne til Lolland, til Helsingør, til Kalundborg og paa de tre jyske Ruter, omtales Posterne mellem København og Hamborg, til Halland og Bleking kun som Bude. Af en Bemærkning i den nævnte § 21 i Forordningen ses, at Budene paa Hamborgerruten medførte »Paketer oc andre Vare«, og da de jo tillige i Mødsætning til de fleste andre Bude medførte Post til Videresendelse udover Rutens Endepunkt, ligesom det vides, at Budene undertiden medførte Forsendelser, som det ikke lod sig gøre at transportere paa Hesteryg, maa det med Sikkerhed antages, at de lige fra Begyndelsen har været fremført kørende.

I Forordningens § 15 siges det: »Holdis der foruden Ordinarie Fodbudde ...«. Der maa heri ligge udtrykt, at de paa de andre Ruter nævnte Bude ligeledes har været »ordinarie«, d. v. s. regelmæssige, medens Forordningen iøvrigt intet siger om, hvor ofte Budene skulde rejse paa de forskellige Ruter. At Budene har rejst regelmæssigt og ikke ved forefaldende Lejlighed, f. Eks. naar der var opsamlet tilstrækkelig Post, er imidlertid utvivlsomt, og vi ved fra forskellige Kilder, at Hamborgerposterne endnu i Slutningen af Christian IV's Regeringstid kun rejste en Gang om Ugen i hver Retning. I 1649 afgik Posten fra Hamborg om Lørdagen, medens der intet er os bekendt om Afgangstiden fra København.

Af et Kongebrev af 1633 ved vi, at Ruten da udførtes af fire Bude, nemlig to danske Hamborgerbude, der boede i København og hvis faste Løn udgjorde 50 Rdl. for hver aarlig, og to Bude, der var bosiddende i Hamborg og hver lønnedes med 30 Rdl. aarlig. I 1649 rejste der seks Bude paa Ruten, hvilket tyder paa, at Posten nu blev fremført to Gange ugentlig.

At Befordringen paa Ruten har været ret langsommelig ses af, at den i Sommertiden varede fem Døgn, i Vintertiden seks à syv. Dette affødte da ogsaa Klager fra Handelsstanden, og i November 1640 oprettedes en ny ridende Post mellem Rendsborg og København, foruden de allerede bestaaende Poster. Denne nye Post skulde medføre Breve fra Holland og det syd-

vestlige Europa. Fra Hamborg sendtes Posten med Soldater til Amtsskriveren i Itzehoe, der videresendte den til Amtsskriveren i Rendsborg, hvorfra den videreførtes af »Vort Postbud af Danmark«. Formodentlig er det denne i 1640 nyoprettede Post, der har medført, at den ovenfor nævnte Forøgelse i Budenes Antal til seks har fundet Sted.

M. H. t. Posten i omvendt Retning, altsaa fra København til det sydlige Udland, blev der truffet den Foranstaltning, at den i særlig Kuvert hver ottende Dag afsendtes af Postmesteren i København til en Faktor i Stade, der sørgede for Videresendelsen. Breve fra det øvrige Land, der skulde optages i denne Post, maatte derfor af Afsenderne adresseres til Glückstadt, hvor Tilslutning opnaaedes. Der ligger i hele denne Ordning en Erkendelse af, at Hamborgerposten gik for langsomt, og den nyoprettede Post dirigeredes da ogsaa over den hurtigere Rute Haderslev—Assens i Stedet for over Kolding—Middelfart.

I Forordningen af 24. December 1624 forudsattes, at der kun var Postmestre i København og Kolding, men vi kender ikke nogen Postmester i sidstnævnte By førend 1695, da Postmester *Hans Lund* fik Bevilling til at bygge en Vejrmølle. Der maa dog sikkert allerede straks efter Postvæsenets Oprettelse være ansat en Postmester der i Byen, idet det i 1633 nævnes, at han fik 100 Kurantdaler i aarlig Lønning. Allerede inden Midten af Aarhundredet var der dog, trods Forudsætningen i Forordningen, ansat Postmestre i Hamborg, Lübeck, Haderslev og Flensborg.

Den Hensygnen, der i de sidste trykkende Aar af Christian IV's Regeringsperiode gjorde sig gældende paa saa at sige alle Omraader, mærkedes ikke særligt paa Hamborgerruten, hvor der, som vi har set, endda fandt nogen Udvikling Sted ved Oprettelsen af den ny ridende Post. Det var dog først efter Klingenberg's Overtagelse af Postvæsenet i 1653, at der skete en betydeligere Udvikling af Danmarks vigtigste Postrute.

Allerede før Forordningen af 30. November 1653 udkom, var Klingenberg, hvis Bestalling er dateret 16. Juli, i fuld Aktivitet med at forbedre Postgangen. Saaledes gjorde han Skridt til at indføre større Sikkerhed i Overfartsforholdene mellem Korsør og Nyborg ved at anskaffe en Galiot, hvorved han tillige blev friere stillet overfor Færgfolkene, ligesom han forbedrede Postforbindelsen med Hamborg. Forordningen fastsatte en ridende Post paa denne Rute to Gange om Ugen, og Befordringstiden blev ansat til mindre end tre Døgn. Samtidig oprettedes en agende Post en Gang ugentlig. Denne medførte Pakkepost og Personer, og den fremførtes af Messagerer.

De ridende Poster afgik fra København Onsdag og Søndag Formiddag Kl. 10 $\frac{3}{4}$ og førtes over Assens og Haderslev ligesom den i 1640 oprettede Post. Ankomsten til Hamborg skulde finde Sted Lørdag og Onsdag. Fra Hamborg afgik Posterne Kl. 5 Lørdag og Onsdag og skulde være i København hhv. Tirsdag og Lørdag. Senere blev Afgangstiden fra København sat

til Kl. 9 Aften Tirsdag og Lørdag, idet Posterne fra Hamborg sydpaa kom til at afgaa Tirsdag og Fredag.

Messagererne, der fremførte de agende Pakke- og Personposter, synes at have haft Posterne i Entreprise og intet haft at gøre med Postmestrene paa Ruten, ligesom de har haft ret frie Hænder. De skulde afrejse saavel fra København som fra Hamborg hver Lørdag Aften, i Vintertiden Kl. 5, i Sommertiden Kl. 8, »eller noget før efter Tidens Lejlighed«, hedder det i Forordningen af 1694, og de skulde ankomme til Bestemmelsesstedet den følgende Torsdag Morgen eller, i Vintertiden, senest Fredag. Selv om der var fastsat Takster for Personer og visse Varer, har Messagererne for andre, i Taksten ikke anførte, Varer, selv kunnet bestemme Betalingen efter Overenskomst med Afsenderne. Ligeledes synes de at have haft Ret til, i alt Fald naar de selv skønnede, at Forholdene talte derfor, at vælge deres Rute, hvoraf fremgaar, at Forbindelsen hovedsagelig var oprettet for at befordre Personer og Varer mellem Rutens to Endepunkter og uden Hensyn til Mellemstationer.

Naar undtages nogle Forandringer i Afgangstiden 1687 og 1694, bestod Hamborgerruten ganske uforandret i den Skikkelse, som Klingenberg i 1653 havde givet den, til et Stykke ind i det 19. Aarhundrede, altsaa mere end halvandet Hundrede Aar. Den omfattende Forordning af 25. December 1694 beskæftigede sig for Hamborgerposternes Vedkommende kun med Taksterne, der paa et enkelt Punkt ændredes noget. Derimod blev det forbudt de ridende Poster at medtage Pakker eller Breve, hvori Gods, Penge eller Klenodier var indlagt, og Pakker, der vejede mere end 50 Lod. Saadanne Forsendelser skulde beforders af de agende Poster. Ogsaa de kongelige Forordninger besørgedes af disse og skulde betales efter Taksten, medens det til Gengæld var de agende Poster strengt forbudt at medtage andre Breve end saadanne, der hørte til de Pakker og de Varer, som de fremførte, eller saadanne, der blev dem overgivet til Befordring af Postdirektionen. Der blev saaledes ved Forordningen af 1694 draget ganske bestemte Linier for de ridende og de agende Posters Forretninger.

Medens der ved Klingebergs Overtagelse af Postvæsenet 1653 kun fandtes Postkontorer i København og Kolding samt i Haderslev, Flensborg og Hamborg, blev der i Klingebergs og Gyldenløves Perioder oprettet Postkontorer i alle betydeligere Byer paa Ruten, og i 1711 ved Statens Overtagelse bestod saadanne i København, Roskilde, Ringsted, Sorø, Slagelse, Korsør, Nyborg, Odense, Assens og Kolding samt i Haderslev, Flensborg, Slesvig, Gottorp, Rendsborg, Itzehoe og Hamborg.

Fra 1687 afgik de ridende Poster fra København Tirsdag og Lørdag Aften, i Sommertiden Kl. 9, i Vintertiden Kl. 8. Fra Hamborg var Afgangstiden fastsat til Kl. 11 Aften hver Tirsdag og Fredag. Budene maatte ikke bruge mere end højst tre Kvarter pr. Mil, hvilken Hastighed gav en samlet Befordringstid af 51 Timer for hele Turen. Det kneb imidlertid at overholde denne Tid, navnlig naar ugunstigt Vejr lagde Hindringer i Vejen ved Overfartsstederne ved Belterne, og det kneb ofte med at naa rettidigt til

Hamborg, saa at de videregaaende Poster ikke naaede Tilslutning, men maatte ligge over til næste Post. Indskærpninger om, at den fastsatte Afgangstid fra København nøje skulde overholdes, hjalp kun lidet. I 1735 var det stærkt paa Tale at henlægge Overfarten mellem Fyn og Jylland til Middelfart og Snoghøj i Stedet for over Assens og Aarø Sund, hvor Forholdene om Vinteren kunde være meget vanskelige. Først i 1742 blev det, og da *mod* Generalpostamtets Ønske, bestemt, at Posterne i Tiden December—Marts skulde føres over Middelfart. Ruteforandringen sattes i Værk 1. December, men blev opgivet allerede den 28. s. M., da det viste sig, at Posterne yderligere blev forsinkede. En lige saa uheldig Skæbne ramte en, ligeledes i 1742, indført Reform paa Storebeltsoverfarten, hvor det blev bestemt, at Posterne skulde overføres med Robaade, naar Modvind lagde Hindringer i Vejen. Da Generalpostamtet protesterede mod den kongelige Ordre, fordi man mente, at Faren ved denne Transport var for stor for Post og Mandskab, blev Ordren tilbagekaldt.

De agende Poster paa Ruten fremførtes af fire Personer, der var forpligtede til at udføre 13 Ture hver om Aaret. Afgangsdagen var Lørdag i begge Retninger, og Befordringstiden var 6 Dage i Sommertiden, 7 i Vintertiden. Som ovenfor nævnt var der i 1694 fastsat Takster for Befordring med disse Poster, og Taksterne ændredes først i 1735. De i 1694 fastsatte Takster omfattede Personer og »visse Varer«, og om Fragten af de Forsendelser, der ikke faldt ind under de officielle Takster, maatte Postføreren og Afsenderen selv se at blive enige. Men dette førte til, at Postførerne underbød hinanden for hver især at drage Kunderne til sig. Dette Forhold søgte man ved de i 1735 indførte nye Takster at komme til Livs. I 1752 undersøgte Generalpostamtet Muligheden af at etablere en ridende Post over Falster og Lolland til Hamborg, men Sagen opgaves efter lange Overvejelser (jfr. Lollandsruten S. 39).

Som nævnt var de agende Poster bortforpagtede, men ved en Kabinettsordre af 17. Januar 1777 blev Generalpostamtet beordret til at tage under Overvejelse at nedlægge de agende Poster og oprette nye for Postvæsenets Regning, og i Ordren var ogsaa nævnt den omtalte i 1752 opgivne Plan om en Forbindelse over Falster og Lolland, der atter skulde tages op til Overvejelse.

Fra 28. Juli 1777 blev da de kongerigske agende Poster gennemført for Postkassens Regning, og fra 1. Oktober overtoges ogsaa de agende Poster i Hertugdømmerne. Afgangstiden fra København blev sat til hver Lørdag Morgen Kl. 9, og Ankomsten til Altona fandt Sted Onsdag Eftermiddag. I omvendt Retning afgik Posterne hver Onsdag Kl. 1 Eftermiddag med Ankomst til København Mandag Eftermiddag. Posterne førtes ad samme Rute som de ridende og førtes over Belterne sammen med disse. Det vil af det her anførte ses, at der ikke fandt Reformen af mere indgribende Betydning Sted paa denne Hovedrute.

Endelig iværksattes fra 1. Juli 1779 en agende Post mellem Rødby og Heiligenhafen, men om denne Post, der allerede indstilledes 1787, henvises til det under Lollandsruten anførte (S. 39).

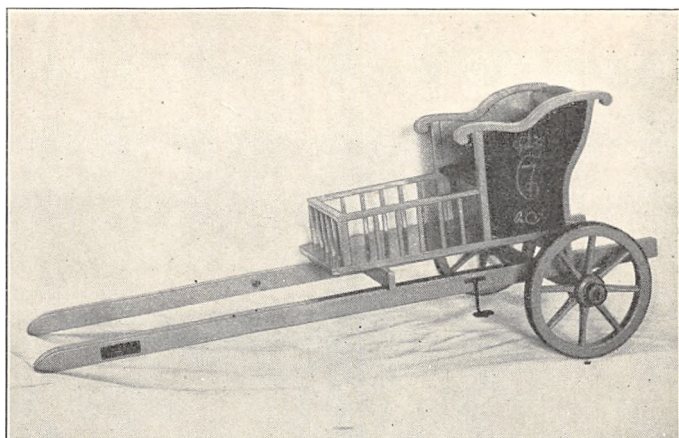
Som allerede nævnt, var der i 1742 gjort et mislykket Forsøg paa

at føre Posterne over Middelfart og Snoghøj i Stedet for over Assens og Aarø Sund. I 1785 bestemtes det, at de agende Poster, naar der var Is i Beltet, skulde gaa over Snoghøj, og i Vinteren 1792—93 forsøgte man ogsaa at lade de ridende Poster gaa samme Vej. Nu faldt disse Forsøg heldigt ud, idet der opnaedes større Regelmæssighed i Posternes Fremførelse, men desuagtet blev det i 1794 bestemt, at de ridende Poster atter skulde gaa over Assens—Aarø Sund, medens de agende Poster vedblivende skulde føres over Middelfart og Snoghøj.

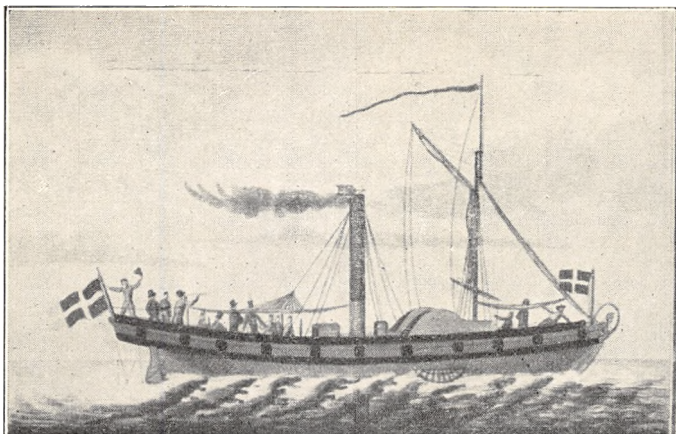
Til Trods for de urolige Forhold, som Krigene skabte i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, blev der fra 1. Marts 1810 oprettet en ny, anden, ugentlig Forbindelse med agende Post mellem København og Haderslev. Mellem denne sidstnævnte By og Hamborg havde der allerede før dette Tidspunkt bestaaet to ugentlige Pakkeposter, nemlig foruden den københavnske, der førtes gennem hele Ruten, den slesvig-holstenske, der gik over Neumünster og Rendsborg til Haderslev. Denne sidste forlængedes nu til Kolding, hvor den fik Tilslutning til den nyoprettede anden ugentlige Forbindelse.

Allerede Aaret efter fremkom Generalpostamtet med Forslag om Oprettelsen af en tredie ugentlig Brev-Post mellem København og Altona, hvortil Grænsepostkontoret var blevet forlagt. Forslaget blev imidlertid afvist af Kongen, der ikke under de for Tiden herskende Forhold fandt en Udvidelse af Postgangen nødvendig. Man maa ogsaa billigvis give Kongen Ret i dette Synspunkt, idet Krigene lagde Handelen uhyre mange Hindringer i Vejen, og den kommende Tid gav da ogsaa Kongen Ret, thi fra 1. November 1813 maatte man opgive den i 1810 oprettede anden ugentlige Pakkepost mellem København og Kolding, medens den vedblev at bestaa mellem denne By og Hamborg.

27. Juli 1819 begyndte Dampskibet »Caledonia« som det første Dampskib i Danmark sin Fart mellem København og Kiel. Selv om Skibet kun gik i Sommertiden, og selv om Postvæsenet benyttede sig af den i Privilegiet paa Dampskibsfarten hjemlede Ret til at udveksle Post mellem Kø-

Kariol fra Christian VII's Tid.
(Model i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

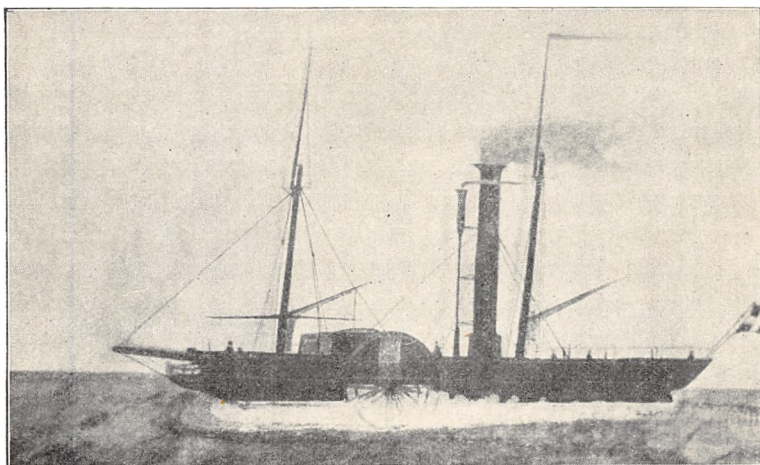

Dampskibet »Caledonia«
(Farvelagt Stik i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

benhavn og Kiel, Preetz og Plöen samt mellem disse Byer og Lolland-Falster, der blev anløbet af Skibet, saa viste der sig i de følgende Aar en saadan Nedgang i Pakkepostens Indtægter — i 1823 gav denne saaledes et Underskud paa 6719 Rdl. —, at det næppe alene kunde

skyldes den almindelige Depression i Næringslivet, men ogsaa maatte skyldes, at de rejsende foretrak at benytte Dampskibet i Stedet for at rejse med de agende Poster.

Efter mange og svære Betænkeligheder indsaa Generalpostdirektionen, at den ikke i Længden kunde undlade at tage et saa vigtigt nyt Tra-

Postdampskibet »Mercurius«, Hjuldamper.

Det første Postdampskib paa Ruten mellem Korsør og Nyborg. Bygget i England, formentlig i Vinteren 1826—27. Ankom til Nyborg i Februar 1828, ført af Kaptajn-Løjtnant Christensen, der afleverede det til Beltpostfører Jespersen. Fartøjet var fladbundet, kobberforhudet og Maskinen paa 30 HK. Besætningen i 1829: Beltpostfører J. Jespersen, Styrmand S. Winckler, Maskinmester Alingam (Englænder), 4 Matroser og 2 Fyrbødere, ialt 9 Mand. Gik første Gang over Bæltet 11. Juni 1828. Sejltider: 18. August 1828 1 T. 50 M., 11. September 1828 1 T. 45 M., 16. September 1828 1 T. 55 M., 7. Juni 1831 2 T. Benyttedes jævnlig paa Kalundborg—Aarhus Ruten med kongelige Personer. Sejltid ca. 7 Timer. Saa snart der om Vinteren kom lidt Is i Farvandet, blev Fartøjet adskilt og konserveret. Fartøjet var iverigt daarligt bygget og krævede ideelige Reparationer; det maatte ikke overføre større Vogne, da man frygtede for, at det kunde lide Skade derved. Var fra Maj til Slutningen af August 1838 i England for at faa indsat ny Kedel. Benyttedes paa Storebeltsoverfarten indtil 1857, i de senere Aar dog kun som Reserveskib.

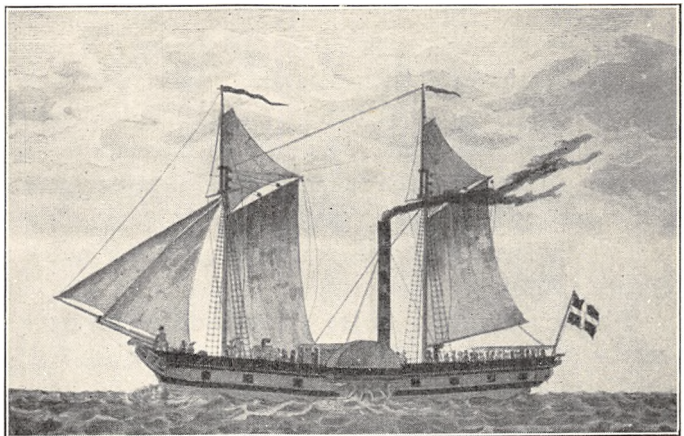
fikmiddel som Dampskibet i Postvæsenets Tjeneste. I 1828 sattes da det første Postdampskib i Fart mellem Korsør og Nyborg. Det var et i samme Anledning i England bygget Dampskib, der fik Navnet »Mercurius«, der kom til at udføre Overfarten, og da denne gav et, i Forhold til tidligere, meget stort Overskud, ændredes Generalpostdirektionens Syn paa Dampskibsfarten hurtigt.

1825 var man, omend med store Betæneligheder, gaaet med til at sende Brevpost med det Aaret før i Gang satte Dampskib »Prindsesse Wilhelmine« mellem København og Lübeck, men et Bevis paa, hvor nødigt man saa Befordringen unddraget Brevposterne, var, at man belastede hvert Brev, der forsendtes med Dampskibet, med en Ekstraporto af 10 Sk. til Hamborg og 6 Sk. til Lübeck, uagtet Postvæsenet intet svarede Dampskibsselskabet for Befordringen, medens tværtimod Selskabet maatte svare Postvæsenet Afgift af hver rejsende, som det besørgede.

1830 sattes et nyt Dampskib ind i Kielerfarten, det første her i Landet byggede Dampskib, »Frederik den Sjette«, der afløste »Caledonia«. For at forny Privilegiet af 1819 paa denne Fart havde Postvæsenet stillet forskellige Fordringer, der tilsikrede de rejsende bedre Bekvemmeligheder og større Sikkerhed, et Bevis paa den Interesse, som man nu fra Direktionens Side nærrede i Modsætning til tidligere Tids Modstand.

I 1830 androg flere københavnske Handelshuse, der ikke fortsat kunde føle sig tilfredsstillet med de to Gange ugentlige Forbindelser om Vinteren, om, at der maatte blive oprettet en ugentlig Estaffettepost fra Hamborg til København. Da det navnlig drejede sig om at faa Posten fra England fremført snarest, skulde Posten afrejse fra Hamborg Lørdag Aften, naar Englandsposten var ankommet. Udgifterne ved denne Post, 90 Rdl. for hver Post, tilbød Handelshusene at betale, og Andragendet blev straks bevilget. Posten medførte Regeringens Post gratis.

Samme Aar oprettedes efter Kongens Tilskyndelse en ugentlig kørende Brevpost med Afgang fra Hamborg hver Onsdag Aften. Formaalet med denne Post var at fremskynde Befordringen af Post til Kongehuset og det slesvigholsten-lauenborgske Kancelli, men Privatfolk fik Tiladelse til med den

Dampskonnert »Prindsesse Wilhelmine». Ejedes af et Interessentskab i Lübeck. Begyndte i Juni 1824 at sejle mellem København og Lübeck, men blev først postførende fra 10. Juni 1825. (Farvelagt Stik i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

at fremsende Breve og Aviser mod at betale 50 pCt. mere end den ordinære Takst.

Endnu stod man i alt væsentligt paa den samme Ordning, som Klingenberg havde truffet for Hamborgerruten i 1653, med to Gange ugentlig Brevpost og en Gang ugentlig Pakkepost i begge Retninger. Overfartsforholdene paa Storebelt havde ved Dampskibsforbindelsen tilvejebragt en noget større Hurtighed i Fremførelsen, men ellers var Forholdene paa Ruten omtrent uforandrede, i alt Fald om Vinteren, naar Dampskibsfarten paa Kiel og Lübeck var indstillet. De to nylig omtalte Estaffetteposter gik jo kun i Retningen fra Hamborg.

Den af den københavnske Handelsstand opretholdte Post fremførtes kun i Vinterhalvaaret 1830—31, idet den ophørte, saasnart Dampskibene atter blev sat i Fart, og da Skibene i Efteraaret 1831 atter blev lagt op, var Handelsstanden uvillig til at bidrage til at retablere Posten. Da ogsaa den anden Estafette var ophørt, var man atter inde paa den to Gange ugentlige Forbindelse i begge Retninger. Generalpostdirektionen søgte da Kongens Tilladelse til at oprette en tredie Forbindelse fra Hamborg og erholdt ikke blot det ønskede, men fik yderligere Befaling til at oprette endnu en ugentlig Post i samme Retning. Naar Kongen ønskede dette, var Grunden tildels den, at der var udbrudt Kolera i Hamborg og Holsten, hvorfor det gjaldt om at være i nøje Kontakt med Forholdene. Af disse to Poster bibeholdtes den ene i Foraaret 1833, fordi Dampskibsfarten paa Kiel og Lübeck, der hidtil var blevet udført af to Skibe, nu kun blev udført af et, der anløb begge de nævnte Byer. Saalænge Dampskibsfarten udførtes, havde man altsaa nu tre Gange om Ugen i Sommertiden Brevpostforbindelse i Retningen fra Hamborg og om Vinteren fire Gange, men i Vintertiden stadig kun to Gange fra København, og kun en Gang ugentlig Pakkepost i begge Retninger. Pakkeposten medførte jo ogsaa rejsende, men i stadig mindre og mindre Antal, idet mange naturligvis foretrak Dampskibsforbindelsen eller de Dagvognsforbindelser, som efterhaanden etableredes af Vognmands-laugene. Efter at der var gjort vellykkede Forsøg med Diligencekørsel, etableredes der 1832 Diligencekørsel mellem Kiel og Altona, og i 1834 oprettedes endelig en tredie ugentlig Forbindelse mellem København og Hamborg. Denne Post fremførtes med Diligence, der afgik fra København hver Fredag Aften og fra Hamborg hver Lørdag Aften. Posten, der medførte Brevpost og Passagerer, gav saa godt Overskud, at der Aaret efter oprettedes yderligere en Brev- og Personpost, der afgik i begge Retninger hver Mandag Aften.

I samme Aar udvidedes ogsaa Dampskibsfarten, idet Dampskibet »Løven« ved privat Initiativ 1835 sattes i Fart paa Kiel—Korsørruten en Gang om Ugen og mellem Karrebæksminde og Kiel, hvorfor der oprettedes Personposter mellem København og Karrebæksminde. Denne sidste Rute har dog næppe kunnet betale sig, thi allerede Aaret efter indstilledes den, og »Løven« gik derefter to Gange om Ugen mellem Korsør og Kiel. Samme Aar aabnedes ogsaa en ugentlig Forbindelse mellem København og Stettin.

Det var Jernbanerne, der nu banede sig Vej. Skinnelængde for Skinnelængde lagdes ned i Danmarks Jord, Station efter Station rejstes, og Togene bruste af Sted over Skinnelægeme med en Fart, som ingen før havde drømt om kunde opnaas. Som Dampskibene efterhaanden var taget i Brug af Postvæsenet, saaledes tog dette nu ogsaa, og med betydelig mere Velvillie, det ny Trafikmiddel i Brug.

Det var i 1844, at den første Jernbanelinie indenfor den danske Konges Landomraade aabnedes for Trafiken. Banen løb mellem Altona og Kiel og kunde derfor benyttes i Forbindelse med Postdampskibene, der anløb sidstnævnte By. Herefter blev ogsaa de fra København to Gange ugentlig udgaaende Brev- og Personposter dirigerede paa Kiel, hvorfra Brevposten videresendtes med Banen til Hamborg. De rejsende henvistes til at benytte Banen, men maatte i saa Fald overnatte i Kiel, eller Diligencen fra Kiel til Altona. Brevposterne vedblev at køre deres sædvanlige Vej, fra Slesvig over Rendsborg og Itzehoe, medens Pakkeposterne førtes til Kiel og derfra videre med Banen.

Aaret efter oprettedes endelig en femte ugentlig Brevpost mellem København og Hamborg med Benyttelse af Banen.

Ved Udbygning af Sidebaner til Rendsborg og Glückstadt fremmedes Forbindelserne stærkt, og Posterne kunde nu gennemføres paa betydelig kortere Tid end før; Brevposterne sparede saaledes ca. 12, Pakkeposterne ca. 16 Timer. De fire ugentlige Brevposter medtog Passagerer paa hele Ruten, idet nu ogsaa de to Poster, der hidtil var bleven fremført med Karioler, fremførtes med Kareter, medens den femte ugentlige Brevpost, der fremførtes med Kariol fra Odense til Holsten, kun medtog rejsende paa Strækningen mellem København og Odense.

Jævnside denne Udvikling i Landbefordringen skete ogsaa Bedringer i de søværts Forbindelser med det sydlige Udland. 1846 indsattes det af Marinen nybyggede Dampskib »Gejser« paa Stettinerruten. I de tre Sommermaaneder sejlede Skibet to Gange om Ugen, derefter kun een Gang indtil Vinteroplægningen fandt Sted. Mellem København og Kiel udførtes Farten af »Christian den Ottende«, medens »Løven« sejlede mellem Korsør og Kiel. 1845 blev Dampskibsforbindelsen mellem København og Kiel udvidet til tre Gange om Ugen, idet »Løven« gik ind i denne Rute. Naar undtages Stettinerruten var de andre Ruter paa private Hænder, og Udførelsen af Farten var i mange Maader ikke tilfredsstillende, hvorfor Postvæsenet gjorde Skridt til selv at sikre sig Forbindelsen mellem Korsør og Kiel, der, naar Jernbanelinien mellem København og Korsør engang blev til Virkelighed, vilde blive den naturlige Forbindelseslinie mellem København og Hamborg.

Da Banen til Korsør endnu ikke var anlagt, anvendtes det til Ruten bestemte Skib »Skirner« foreløbig paa Ruten mellem København og Kiel sammen med det private Dampskib »Copenhagen«, der i 1846 havde afløst »Christian den Ottende«. Ligeledes sejlede »Løven« paa Ruten, og der var nu i Tiden fra Marts til Januar fem Gange om Ugen Forbindelse mellem de to Byer, medens der i de mellemliggende Maaneder kun var Forbindelse

to Gange om Ugen ved »Skirner«, der sejlede hele Aaret rundt, naar ikke Isforholdene forhindrede det.

Først 26. Juni 1847 aabnedes den første Jernbanestrækning i det egentlige Danmark for Trafiken. Det var Strækningen mellem København og Roskilde, og fra 1. Juli toges Banen i Brug af Postvæsenet, men naturligvis bragte den lille Stump Bane ikke Postvæsenet større Fordele, idet Posterne fra Roskilde maatte viderebefordres pr. Vogn, og Banen gav ikke Anledning til en hyppigere Postgang.

Treaarskrigen forstyrrede naturligvis helt Danmarks Forbindelse med Hamborg, men hele dette Forhold skal vi ikke komme ind paa her. Først fra April 1852 var Forholdene igen som før Krigen.

Det var dog stadig en for Handelsstanden ikke helt tilfredsstillende Ordning af Postgangen, der herskede paa Hovedruten. I Tiden fra Marts til December, da Dampskibene vedligeholdte de regelmæssige Forbindelser med Stettin, Lübeck og Kiel, var Forholdene vel nok fyldestgørende, men i de tre øvrige Maaneder, da Befordringen

Kørende Post.

fortrinsvis skete over Land, var de mindre tilfredsstillende. For at imødekomme Handelsstandens Krav, etableredes der da, i den Tid den private Dampskibsfart maatte ligge stille, tre Gange ugentlig Forbindelse mellem Korsør og Kiel. Ved Lov af 11. Marts 1851 havde Postvæsenet i øvrigt faaet Ret til at sende Post med de private Dampskibe, og den skulde sendes hermed, naar det gav hurtigere Befordring.

Det gik imidlertid kun smaat med Anlæg af Jernbaner. I Oktober 1854 aabnedes en Jernbanelinie mellem Flensborg og Rendsborg. Denne Linie fik Betydning for Hovedruten, idet Befordringstiden indskrænkedes med fem Timer, ligesom der nu indførtes Forbindelse hver Dag mellem København og Hamborg. Endelig 27. April 1856 aabnedes Jernbanelinien mellem Roskilde og Korsør og den toges samme Dag i Brug af Postvæsenet. Dette medførte først og fremmest, at der nu i Forbindelse med Jernbanen etableredes daglig Dampskibsforbindelse mellem Korsør og Kiel samt to Gange daglig mellem Korsør og Nyborg. Kielerskibene afgik fra Korsør i Forbindelse med Aftentoget fra København Kl. 7 Aften, og de rejsende samt Posten var da i Altona næste Formiddag Kl. 10. Fra Altona gik Posten Kl. 5 Eftermiddag og naaede København næste Formiddag Kl. 10½.

Over Fyn, hvor der endnu ikke var anlagt Jernbane, førtes Posten som en forenet Brev-, Pakke- og Personpost over Assens og Aarø Sund med Dampskib og videre til Flensborg, hvorfra den paa Grund af Toggangen maatte fortsætte til Rendsborg for at naa Tilslutning. Befordringstiden paa Ruten over Land tog et helt Døgn mere end Ruten over Korsør og Kiel.

Aabningen af Korsørbanen betød et mægtigt trafikalt Fremskridt ikke blot for Københavns Forbindelse med Hamborg, men for hele Landet, idet de allerfleste Byer nu fik daglig Postforbindelse, men dette Punkt vil der blive gjort nærmere Rede for under de enkelte Posthuse.

Diligence fra Christian VIII's Tid. Ruten Hamborg—Lübeck, (Model i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

etablerede dette en Dampskibsforbindelse over Ystad og Warnemünde, og dansk Post befordredes med denne Forbindelse en kort Tid, indtil Danmark selv oprettede en tre Gange ugentlig Dampskibsforbindelse mellem København og Lübeck. Kort efter oprettedes en Forbindelse mellem København og Wismar, og noget efter etableredes ved Hjælp af private Selskaber en daglig Forbindelse med Lübeck.

Efter Tabet af Hertugdømmerne traadte det danske Postvæsen atter i Virksomhed i Jylland, hvor Postvæsenet under Krigen havde været bestyret af Preusserne, og i Løbet af forholdsvis kort Tid blev Postgangen atter bragt i den sædvanlige Gænge.

I September 1865 aabnedes den nyanlagte Banestrækning mellem Nyborg og Middelfart, men i Jylland var der Syd for Aarhus endnu ikke anlagt Baner, hvorfor Posten mellem Snoghøj og Kolding stadig maatte fremføres pr. Vogn. Mellem Kolding og Haderslev fremførtes en dansk-tysk Fællespost, der gik to Gange daglig, medens der mellem København og Middelfart gik Tog tre Gange daglig i begge Retning. Derfor var det dog ikke slut med Diligencefarten paa den fynske Del af Hovedruten. Aftenposten fra København gik fra Korsør Kl. 10½, men det sidste Tog afgik vestpaa fra Nyborg Kl. 7,50. For at fremme Befordringen afgik der derfor fra Nyborg ved Dampskibets Ankomst en Diligence, der naaede til Odense Kl. 4 Morgen, og da det første Dampskib afgik fra Nyborg til Korsør Kl. 4 Morgen, afsendtes en Diligence fra Odense Kl. 1 Nat.

Endelig 1. November 1866 aabnedes Banestrækningerne Middelfart—Strib og Fredericia—Vamdrup samt mellem Vojens og Vamdrup, og Posterne mellem København og Hamborg førtes nu hele Vejen ad Skinne-

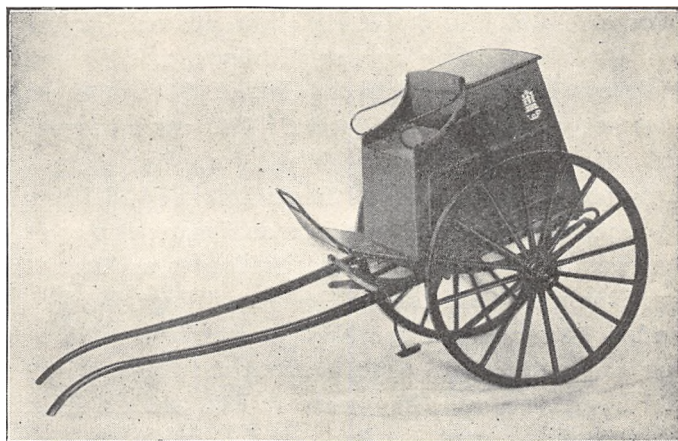
Indtil den anden slesvigske Krig udbrød, skete der ingen Forandringer paa Hamborgerruten, og fra 1. Februar 1864 afbrødes Forbindelsen helt, saavel over Land som til Søs, idet Ruten Korsør-Kiel standsedes. Da det svenske Postvæsen ved Krigens Udbrud saa Hamborgerruten lukket,

vejen med Omlæsninger ved Overfartsstederne. Den gamle Hovedlandevej, som Posterne i mere end to Hundrede Aar havde befaret, var nu forladt til Fordel for en mere tidssvarende Trafik. Morgenposten, der afsendtes fra København Kl. 6,30, ankom nu til Altona Kl. halvti samme Aften, hvad der unægteligt var et stort Fremskridt, naar der tænkes paa Befordringens Langvarighed i Christian IV's og Klingenberg's Tid.

19. Marts 1872 etableredes den første Dampfærgeforbindelse i Danmark mellem Fredericia og Strib, men først mere end elleve Aar senere, nemlig 1. December 1883, sattes

Dampfærger i Gang i Storebelt, og dermed faldt de sinkende Omlæsninger bort, idet Postvognene nu kunde overføres over Belterne.

De Udviklinger, der efter Banens Aabning fandt Sted, skal vi ikke beskæftige os med. De er som Regel foranledigede ved selve Jernbanedriftens Udvikling og kan derfor med nogen Ret siges at være Jernbanehistorie. Blot skal det her nævnes, at Hamborgerrutens Betydning tabte sig en ikke ringe Del fra det Øjeblik, da København—Gedser—Warnemünderuten i 1886 aabnedes for Driften. 3. August 1914, ved Verdenskrigens Udbrud, ophørte Farten Korsør—Kiel og er ikke senere genoptaget.

Brevindsamlingskariol fra det danske Overpostamt i Hamborg. 1865. Kariolen bragte tomme Brevkasser ud til Brevindsamlingsstederne og afhentede samtidig de udstationerede Kasser. (Model i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

LOLLANDSRUTEN

Falster og Lolland blev ikke glemt, da Christian IV oprettede Postvæsenet 1624. I Forordningens § 12 hedder det: »Fra Kiøbenhaffn gaar Lollandske Fodbudde paa Nagskouff igennem Kiøge, Tryggeuelde, Næstved, Vordingborg, Nykiøbing oc Maribo«. Ruten udførtes af to Bude, der i 1633 tilsammen lønnedes med 140 Kurantdaler aarlig. Der afgik et Bud i hver Retning en Gang ugentlig, og Rejsen skulde tilendebringes i Løbet af en Uge. Der blev saaledes ikke ret megen Tid tilovers til Ophold paa Endestationerne. Da Klingenberg 1653 overtog Postvæsenet, kom Lollandsposten, der nu fremførtes kørende, til at afgaa fra København hver Lørdag Eftermiddag Kl. 6. Den passerede gennem Køge, Præstø, Vordingborg, Nykiøbing, Aalholm (Nysted) og Rødby til Nakskov, hvortil den ankom om

Tirsdagen. Næstved gled saaledes ud af Ruten og maatte selv skaffe sig Postforbindelse. Tilbagevejen fra Nakskov lagdes over Maribo, Saksøbing og Nykøbing, hvorfra den fulgte Udgangsruten og ankom til København om Torsdagen. Først i 1680 oprettedes det eneste Postkontor paa Øerne, idet Købmand *Heinrich Eggert* blev ansat som Postmester i Nakskov og over hele Lolland. Oprettelsen var nødvendiggjort ved, at Budene havde vist sig efterladende og var udeblevne med Posten i mere end otte Dage. Nakskov Postkontor fik dog ikke i denne Omgang nogen lang Levetid, idet det var nedlagt, da Staten i 1711 atter overtog Postvæsenet. Grunden var næppe den, at Budene havde forbedret sig — det ved man i alt Fald intet om —, men allerede i Begyndelsen af 1680'erne var man gaaet over til at bortforpagte hele Lollandsruten. Naar dette er sket, vides ikke med Sikkerhed, men da der i 1686 udfærdigedes en Bestalling for en agende Post paa Ruten, fik han for sin Tjeneste tillagt den Fragt af Penge, Pakker og andre Forsendelser, der blev leveret ham til Besørgelse, »som hidindtil har været brugeligt, og hans Formand før ham nydt og bekommet haver«. Til Gengæld skulde han svare 40 Rdl. aarlig i Afgift til Postkassen. Dette stemmer ogsaa med, hvad vi ser af Regnskaberne ved Statens Overtagelse i 1711, idet disse viser, at Postvæsenet for Tiden fra 25. September til Aarets Udgang, altsaa 98 Dage, havde en Indtægt af 21 Rdl. 46 Sk. fra de lollandske Bude, hvilket svarer til 40 Rdl. for hvert af Budene.

Ogsaa de agende Poster paa andre Ruter i Landet gik efterhaanden over i private Entrepriser og løsgjordes ganske fra Postvæsenet, med hvilket de kun havde Navnet, senere dog ogsaa Uniformering, tilfælles. Men medens Forholdet de fleste andre Steder var det, at de agende Poster kun fremførte Passagerer og Pakker, medens Brev- og Værdiposter fremførtes af de ordinære Poster, overtog de agende Poster paa Lollandsruten al Postbefordring, og da Udførelsen af Ruten var bortforpagtet, var der naturligvis ikke Brug for Postkontorer. Af denne Grund nedlagdes Postkontoret i Nakskov kort Tid efter dets Oprettelse for først omtrent et Hundrede Aar senere at genopstaa.

Forholdene fra 1653 vedblev at bestaa ganske uforandrede for Lollandsruten til helt op mod Slutningen af 1700-Tallet. I 1752 var der ganske vist Planer fremme om at oprette en ridende Post over Falster og Lolland til Hamborg foruden den gamle Rute over Fyn, og der kan næppe være Tvivl om, at hvis denne Rødby—Femern Rute var blevet til Virkelighed, vilde Postforholdene paa Lolland og Falster i væsentlig Grad være blevet forandrede og forbedrede. Regeringen nedsatte 1753 en Kommission for at undersøge Mulighederne for Oprettelsen af en saadan Rute, men der viste sig at være for mange Vanskeligheder, der skulde overvindes. Der maatte dels anlægges Skibsbroer og Bolværker baade ved Rødby og paa Femern, dels maatte Rødby Fjord, der var stærkt grundet, uddybes, og der maatte endelig bygges en Dæmning mellem Rødby og Dragsminde for at beskytte Vejen mod Oversvømmelser. Naturligvis, fristes man til at sige, blev Sagen opgivet, og Lollandsruten blev fortsat under de gamle Former, altsaa med

en Gang ugentlig Forbindelse ved de agende Postmestre, der ogsaa medførte Brevposten.

Siden 1654 var der langs Ruten udlagt Bøndergaard, der var pligtige til at befordre Posterne, men i 1770'erne beklagede Bønderne sig meget stærkt saavel over denne Byrde som over de daarlige Veje. Generalpostamtet foreslog da, at Vognmændene i Byerne skulde overtage Befordringen mod, at Bønderne aarlig betalte 2 Rdl. pr. Tønde Hartkorn til Postkassen, men denne Plan blev dog næppe gennemført.

Saa skete det imidlertid i 1777, at Regeringen ansaa det for nødvendigt, at der saavel i Hertugdømmerne som i Kongeriget gjordes »en ny og lige Indretning med den agende Post« til større Bekvemmelighed for Handelen og de rejsende og især for »at erholde« en bedre Orden i Postvæsenet og øge dettes Indtægter. Generalpostamtet fik derfor Ordre til at tage under Overvejelse, hvorledes man bedst kunde nedlægge de private agende Poster og oprette nye for Postvæsenets Regning. Samtidig skulde det paany undersøges, om der var Mulighed for at oprette en agende Post mellem København og Hamborg over Falster, Lolland og Femern.

Af den Forestilling, som Generalpostamtet i denne Anledning fremkom med, er der Grund til at citere det Afsnit, der omhandler Vejene paa Ruten, dels fordi man efter dette forstaar Bøndernes Klager over Vejene, dels fordi Forestillingen giver et klart Billede af, at det ingenlunde har været nogen ufarlig Historie at give sig ud paa en Rejse mellem København og Nakskov. Det hedder i Forestillingen:

»I Henseende til Vejens Beskaffenhed til Lands og hvad Tur det allerunderdanigst formenes, at Posten skulde tage imellem Kiøbenhavn og Nakskov, da foruden den tunge Sandvej til Kiøge og ligeledes $\frac{1}{2}$ Mil paa hin Side til Vallø Kro, som dog kunde undgaas, naar der stedse maatte kjøres igjennem Skoven ved Billesborg, er Vejen fra Kiøge til Vordingborg ikkun maadelig og paa et Sted ved Bekkeskov lagt ud over en Bakke, som baade er meget stejl, helst fra Præstøe-Siden af, og i Hulvejen oven paa ikkun $3\frac{1}{2}$ Alen bred, saa tvende mødende Vogne umueligen kan komme hianden forbi. Igiennem Falster er Vejen temmelig god om Sommeren, men om Vinteren dyb og paa et Sted ved Nykiøbings afbrudte Slot meget smal og brat, saa den i glat Føre ikke uden største Fare kan passerés. I Lolland derimod er Vejen altid meget slet, med mange store Sten opfyldt, især mellem Nakskov og Marieboe og henimod Saxkiøbing, hvor Vejen er særdeles slet, formedelst de i Stenbroen overalt værende Huller, saa og ved Rødbye og derfra til Nakskov aldeles besværlig og farlig i Henseende til de mange store Vaader¹⁾. Og endskjønt der kunde spares en Mil igjennem Falster, naar Posten fra Gaabense gik over Guldborg Sund ind i Lolland, saa vilde den Fordel ikke være at regne mod de Tab for Nykiøbing som det eneste Sted paa Falster, hvor Posten kommer, at miste samme.«

1) Vader, Oversvømmelser.

I Stedet for nu at søge Vejene forbedrede, foreslog Generalpostamtet, at Posten paa Udturen skulde gaa fra Nykøbing over Saksøbing og Maribo til Nakskov i Stedet for som hidtil over Aalholm og Rødby. Nysted og Rødby skulde saa sættes i Forbindelse hhv. med Nykøbing og Nakskov ved gaaende Bude.

Med H. t. Forbindelsen med Holsten foreslog Postdirektør *Holm* og Kaptajn *Lützw* af Flaaden, der havde undersøgt Forholdene paa Stedet, at man opgav Rødby—Femern Ruten og i Stedet lod Overfarten finde Sted mellem Albuen ved Nakskov og Heiligenhafen, hvor der begge Steder var gode Havneforhold, hvilket ikke var Tilfældet ved Rødby og paa Femern. Generalpostamtet vilde helst stille Overfartsspørgsmaalet i Bero, da man frygtede for, at Ruten ikke skulde kunne betale sig, men en kgl. Resolution af 7. April 1779 fastslog ikke blot, at Forbindelsen mellem Lolland og Femern skulde etableres, men ogsaa at den skulde finde Sted fra Rødby til Femern og derfra videre til Heiligenhafen, samt at Posten til Rødby skulde føres fra Nykøbing over Maribo. En Følge af denne Resolution var, at man affandt sig med de agende Postmestre ved at pensionere dem og i Stedet for ansætte to Postførere samt oprette Postkontorer i *Vordingborg*, *Nykøbing*, *Maribo* og *Nakskov*. Samtidig henlagdes Ekspeditionen af den lollandske Post til det helsingørske Postkontor i København, og Kontoret fik derfor Navnet »*Lollandske og helsingørske Postkontor*«.

Oprettelsen af Postforbindelsen Rødby—Femern — en Rute, hvis Eksistens forlængst er gaaet den store Almenhed af Glemme, men som der atter i de senere Aar er slaaet saa stærkt til Lyd for — og Postvæsenets Overtagelse af de agende Poster foranledigede altsaa Oprettelsen af ikke mindre end fire Postkontorer, et Antal der endnu inden Aarets Udgang forøgedes til seks ved Oprettelsen af Postkontorer i *Saksøbing* og *Nysted*, hvoraf de fem indenfor Lolland og Falsters Stift, en i sin Art enestaaende Begivenhed, der betød en stor Udvidelse af det danske Postnet.

Rødby—Femern—Heiligenhafen Overfarten blev indrettet meget primitivt, men dette var ikke Postvæsenets Skyld. Generalpostamtet havde ikke ønsket Rutens Oprettelse, men da den ved den nævnte kgl. Resolution blev befalet oprettet, tog det ogsaa Konsekvenserne, idet det anbefalede Anskaffelse af tidssvarende, sødygtige Fartøjer samt Anlæg af Broer og Fyr. Forslaget blev imidlertid ikke fulgt, hvad der ikke var Postvæsenets Skyld. Man arrangerede sig nu med Byfogden i Rødby *Joachim Heinrich Hahn*, der blev Rødbys første Postmester og tillige var Forpagter af Færgeløbet ved Dragsminde, om, at han skulde paatage sig Overfarten mod en Betaling af 12 Rdl. for hver Tur. De Fartøjer, han anvendte, var imidlertid saa smaa og saa slet udhalede, at de rejsende klagede stærkt over, at de under Overfarten i unødvendig Grad var udsat for Livsfare. Der fremkom Tilbud fra andre om at overtage Sejladsen, men da de forlangte det dobbelte af, hvad *Hahn* fik, ønskede man ikke at kontrahere med dem. Følgen var, at

Ruten sygnede hen, og 14. Marts 1787 blev Overfarten indstillet til bedre Tider. Disse er endnu ikke indtrufne.

Overtagelsen af de agende Poster og Oprettelsen af Postkontorerne bragte ikke nogen Udvidelse i Postgangen, der stadig befandt sig paa samme Stadium som i 1653. Omtrent samtidig med Overtagelsen androg Beboerne om at maatte faa Post to Gange ugentlig, idet dette vilde lette dem i deres Handel med Udlandet, og fra privat Side blev det endda tilbudt at give Bidrag til Udvidelsen. Der skulde dog gaa tyve Aar, førend der skete nogen Forbedring i Postgangen. Dette fandt Sted ved, at Forsendelser fra Udlandet samt Fyn og Jylland, der hidtil havde maatte gaa den store Omvej over København, nu blev afgivet i Ringsted, hvorfra de videresendtes til Køge, hvor de optoges i Posten til Lolland og Falster og saaledes opnaaede en kortere Befordringstid. Endelig 1. Juli 1802 skete der en afgørende Bedring i Postforbindelsen med Lolland og Falster, idet der foruden den agende Post blev oprettet en ugentlig Brevpost, saaledes at Øerne nu fik Brevpost to Gange om Ugen, idet den agende Post stadig medtog Brevpost, men da havde den tidligere Ordning ogsaa bestaaet i omtrent halvandet Hundrede Aar. Brevposten fremførtes paa Hesteryg og senere, da Postmængden blev større, pr. Kariol. De agende Poster derimod fremførtes med holstenske, aabne Vogne.

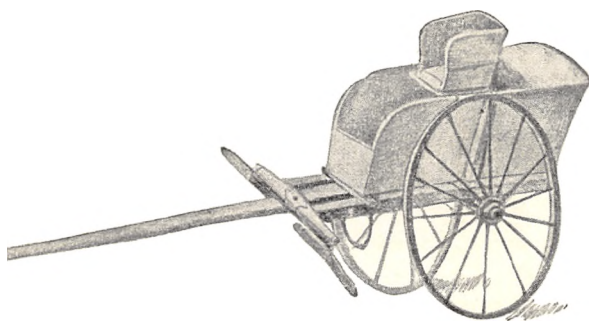
Af Begivenheder, der vedrørte Lollandsruten i disse og senere Aar, er der kun Grund til at nævne, at en i 1799 etableret Dirigering af Forsendelser fra Udlandet samt fra Jylland og Fyn over Ringsted og Køge atter blev opgivet i 1811, og den tidligere Dirigering over København atter optaget, hvorved Befordringstiden forlængedes føleligt. Naturligvis forøgedes Københavns helsingørske og lollandske Postkontors Arbejde kende­ligt herved, og da der samtidig indtraadte en stærk Stigning i Forsendelsernes Antal, ikke mindst foranlediget ved, at Søforbindelserne lammedes ved den engelske Afspærring, greb man Lejligheden, da Kontorets Postmester i 1812 afgik ved Døden, til at adskille de to Postkontorer, saa at der nu blev et særligt lollandsk Postkontor i København.

27. Juli 1819 paabegyndte Danmarks første Dampskib sine Farter mellem København og Kiel, og da Skibet anløb baade Falster og Lolland, og da der samtidig efter Krigen og som Følge af den almindelige økonomiske Depression fandt en stærk Nedgang Sted i Antallet af Forsendelserne, viste det sig unødvendigt at opretholde den stedfundne Deling. 1822 sammensluttedes de to Postkontorer igen, og Kontoret bestod nu i denne Skikkelse indtil Udgangen af 1840, da det nedlagdes, og dets Forretninger henlagdes dels under Københavns Brevpostkontor og Københavns Pakkepostkontor.

I 1819 genoprettedes den før omtalte Dirigering over Ringsted og Køge.

De første tredive Aar af det 19. Aarhundrede er just ikke præget af Reformer indenfor det danske Postvæsen. Den langvarige Krig med England, Tabet af Norge og Pengekrisen gjorde naturligvis sit hertil, men man mærker i øvrigt ikke ret meget til en god Villie til Reformer indenfor

Poststyrelsen. Naturligvis skete der Reformer hist og her, men Stødet til disse kom som oftest udefra. Et Eksempel herpaa har vi i det følgende, der netop berører Lolland-Falsters Posthistorie. I 1831 havde Frederik VI af Bladene set, at Breve mellem Lolland og Langeland blev sendt over København, og da han paa sin Forespørgsel om, hvorvidt dette virkelig var rigtigt, og om, hvad Grunden hertil i bekræftende Fald kunde være, og om der var flere af den Slags mærkværdige Postforbindelser i Landet, fik det Svar fra Generalpostdirektionen, at det omtalte Forhold var rigtigt nok, men at Grunden hertil var den ringe Korrespondance mellem de to Landsdele, saa gav han Betænkningen en Paategning, der kun kan opfattes som

Brevpostvogn fra Nakskov. 1842.
(Model i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

en ret alvorlig Optrammer til Generalpostdirektionen. Resultatet heraf var, at der fra 30. April Aaret efter oprettedes en Brevpost fra Odense over Svendborg, Rudkøbing, Spodsbjerg og Taars til Nakskov, og denne Post havde Tilslutning til de fra København og Hamborg om Tirsdagen afgaaende Poster. Øerne fik derved tre Gange om Ugen

Post fra København og Hamborg, medens der kun to Gange om Ugen kunde afsendes Post til disse Steder. Om Sommeren, saa længe Postdampskibene sejlede, havde Øerne dog ogsaa Forbindelse med disse til Udlandet, men i Vintertiden var denne Forbindelse ude af Funktion.

1834 fik Øerne en noget mere udvidet Forbindelse med Omverdenen, idet der, væsentligst paa Nakskov Købmænds Initiativ, oprettedes en ugentlig Brevpost, der om Mandagen afgik fra Stubbekøbing til Nakskov og derfra fortsatte over Taars, Spodsbjerg og Rudkøbing til Svendborg, hvor den fik Tilslutning til Posten til Nyborg og der naede den Post, der Tirsdag Aften afgik fra København til Hamborg, og til Posten fra Hamborg Mandag Aften til København. Fra 1. November udvidedes denne Forbindelse med en ny Post fra Stubbekøbing til Nyborg. Denne Post afgik Fredag Aften og naede Tilslutning til Posten fra København Lørdag Aften til Hamborg. Endelig i 1843 etableredes en tredie Forbindelse mellem Nakskov og Nyborg, og den ene af disse tre Poster medførte nu ogsaa Pakkepost.

Foruden de her nævnte Poster af mere lokal Art bestod stadig som en Slags Grundpiller de to tidligere nævnte Poster paa Hovedruten, den ugentlige Brevpost og den ugentlige Brev- og Pakkepost. Fra Nytaar 1836 blev den første forandret til en Brev- og Personpost, og da tilmed denne fra nu af fremførtes med Diligence, medens Brev- og Pakkeposten fremførtes med aabne Vogne, var Forholdene for de rejsende blevet betydeligt forbedrede.

Ved Aaret 1848's Begyndelse, og formentlig oprettet 1845, bestod der en ugentlig Brevpost fra Vordingborg over Gaabense, Nykøbing, Saks København og Maribo til Nakskov, men Posten returnerede ikke herfra. Ligeledes bestod en ugentlig Brev- og Pakkepost fra Nakskov over Rudkøbing og Vemmenæs til Svendborg, men heller ikke denne Post returnerede.

Da Jernbanen mellem København og Roskilde aabnedes 1847, fik dette nye Trafikmiddel nogen Betydning for Lollandsruten. Brev- og Personposten, altsaa Diligencen, afgik som hidtil fra København, medens Brev- og Pakkeposten gik med Banen til Taastrup, hvorfra saa Posten og de med den følgende Passagerer gik videre med agende Post til de respektive Bestemmelsessteder.

Postvæsenet benyttede dog udoer disse her nævnte Forbindelser forskellige private Dampskibe til Fremførelse af Post. Saaledes anløb i Aarene 1844—47 Dampskibet »Caroline Amalie« Nykøbing og Stubbekøbing paa sin Rute mellem København og Flensborg, »Sjælland« paa sin Tur til Rostock ligeledes Nykøbing, medens »Lolland« gik paa Ruten København—Bandholm og medførte Post til Nakskov. Alle disse Forbindelser fandt Sted en Gang ugentlig.

Det var saaledes efterhaanden slet ikke saa ringe et Postnet, der inden Aarhundredets Midte var spændt ud over Øerne, og Forbedringerne i Postgangen efterfulgtes snart af flere. Saaledes begyndte man 1. April 1850 at besørge Overfarten mellem Vordingborg og Gaabense med Dampskib; to Aar senere oprettedes en ny ugentlig Brev- og Pakkepost og 5. Maj s. A. yderligere en ny Brev- og Pakkepost. Da ydermere Dampskibet »Diana« i Sommeren 1851 paa sin ugentlige Tur mellem København og Kiel anløb Gaabense og Taars, og »Limfjorden« 1852 mellem Nykøbing og Kiel anløb Bandholm og Taars, maa man, selv under Hensyn til, at Skibene ikke sejlede i Vintermaanederne, sige, at Øerne blev vel betjent af Postvæsenet.

Det næste store Fremskridt fandt Sted 1856, da Jernbanelinien Roskilde—Korsør aabnedes 27. April. De hidtil bestaaende Poster afløstes nu af en daglig Post, der medførte saavel Personer som Brev- og Pakkepost og afsendtes fra Ringsted hver Morgen Kl. 9½, naar Togene fra København og Korsør havde krydset hinanden. Posten gik over Næstved og Vordingborg og var i Nakskov næste Morgen Kl. 4. Disse Tider ændredes dog allerede en Maaned senere, idet Byerne paa Lolland og Falster bad om, at Afgangstiden fra Ringsted maatte finde Sted efter Aftentogenes Krydsning, d. v. s. Kl. 9½ Aften. Fra Nakskov kom Posten derefter til at afaa Kl. 12 Nat med Ankomst til Ringsted Kl. 6½ Aften, hvorved Tilslutning til Aftentogene naaedes.

Seks Aar senere, nemlig fra 1. August 1862, fik Øerne to Gange daglig Forbindelse med Ringsted, idet der oprettedes en ny Person-, Brev- og Pakkepost mellem denne By og Nakskov. Aftenturen fra Ringsted blev dog

ikke udført om Mandagen. I Sommerhalvaaret gik Posterne over Stubbekøbing, i Vinterhalvaaret over Gaabense.

Sideruterne fra og til de enkelte Kontorer paa Ruten vil blive omtalt under de respektive Kontorer.

Den sydsjællandske Jernbanes Aabning 4. Oktober 1870 medførte, at Posten nu befordredes med Banen til Masnedsund, hvorfra den med Dampskib overførtes til Gaabense, og den hidtil i Sommerhalvaaret mellem Vordingborg og Stubbekøbing opretholdt Dampskibsforbindelse ophørte.

22. August 1872 aabnedes Jernbanelinien Orehoved—Nykøbing og Gaabense Overfarten ophørte. Samtidig etableredes en to Gange daglig Dilligenceforbindelse fra Nykøbing over Saksjøbing og Maribo til Nakskov og tilbage.

Orehoved—Nykøbing Banen var dog ikke den første Jernbane, der anlagdes i Lolland-Falsters Stift. Allerede 2. November 1869 var Maribo—Bandholm Banen bleven aabnet for Driften, men denne lille Banestrækning, der var ganske uden Tilslutning til andre Jernbaner, kom selvsagt ikke til at betyde noget for Posten. Det store, betydningsfulde Fremskridt i Øernes Kommunikationsvæsen skete derimod 1. Juli 1874, da Banelinien Nykøbing—Maribo—Nakskov og Sidebanen Maribo—Rødby toges i Brug. Øerne fik herved nær Tilknytning til det øvrige Lands Jernbanenet, og der var ved disse Anlæg skabt en Grundstamme, der kunde bygges ud. Dette skete da ogsaa i de følgende Aar, idet der 1. Oktober 1875 toges en ny Jernbanebro over Guldborgsund i Brug, og ifølge Lov af 23. April 1881 byggedes Jernbanebroen mellem Masnedsund og Masnedø, ligesom der etableredes Dampfærgeforbindelse mellem Masnedø og Orehoved. Endnu skal blot i Korthed nævnes de øvrige Banestrækninger paa Lolland og Falster: Nykøbing—Nysted og Nykøbing—Stubbekøbing, gennemført ved Lov af 27. Maj 1908, Rødby—Rødby Havn, aabnet 25. Juli 1912, Nakskov—Kragenæs, aabnet 5. Marts 1915, Nakskov—Rødby, Bevilling 24. Januar 1919, og endelig Maribo—Torrig, aabnet 12. April 1924.

Allerede kort efter Orehoved—Nykøbing Banens Aabning 1872 var der fra tysk Side blevet etableret fast Dampskibsforbindelse mellem Rostock og Nykøbing, og denne Forbindelse viste sig snart saa uundværlig i Kommunikationssystemet, at da der i 1883 afsluttedes en ny Postkonvention mellem Danmark og Tyskland, forudsattes det, at der oprettedes en Forbindelse mellem København og Berlin over Falster. I Juli 1886 indviedes da Ruten København—Gedser—Warnemünde—Rostock. Gennem Aarhundreder havde Hamborg været Danmarks eneste Port mod det sydlige Udland, og Ruten København—Hamborg var den af alle Ruter, som Postvæsenet i Tidens Løb ofrede mest paa, var det end kun smaat bevendt hermed. I det 19. Aarhundrede kom hertil Korsør—Kiel Ruten, der i ikke ringe Grad aflastede Hamborg Ruten, i hvert Fald hvad Post og rejsende til og fra den østlige Del af Landet angik. Nu, med Gedser Ruten, aabnedes en ny og hur-

tigere Rute til det sydøstlige Udland, og navnlig til det trafikale Knudepunkt, som Berlin er for hele det sydlige Europa, aabnedes en saa overordentlig vigtig Forbindelse, der Aar for Aar har vundet i Betydning, saa at Danmarks vigtigste Port mod Syd er bleven flyttet. Navnlig efter at Dampskibsfarten mellem Korsør og Kiel standsede 3. August 1914 ved Verdenskrigens Udbrud for ikke senere at blive genoptaget, vandt Linien i Betydning. Om den i Fremtiden vil kunne bevare denne, beror paa, om Rødby—Femern Ruten, den saa ofte paatænkte, men lige saa ofte opgivne, Forbindelse, virkelig engang skulde blive til Virkelighed, eller om Flyvetekniken skulde opnaa den høje Grad af Fuldkommenhed, der vil være nødvendig, for at Flyvemaskinerne skal kunne afløse Jernbanedriften. I første Tilfælde vil der være forbeholdt Falster og Lolland en meget stor Rolle i Trafiken, i det andet Tilfælde vil Øerne næppe komme til at betyde noget for den.

Nu tordner Eksprestogene gennem Falsters frugtbare Egne, hvor før Lollandsposten sneglede sig af Sted ad hullede og stenede Veje, og hvor før Posthornets Klange tonede ud over Marker og Enge, skingrer nu Lokomotivernes skarpe Fløjt. Fra at være en af de i trafikmæssig Henseende mest forsømte Egne af Danmark er Lolland og Falster nu blevet de bedst stillede, i mange Tilfælde lige saa godt betjente som Landets Hovedstad. Et Brev afsendt fra Berlin om Morgenen Kl. 8,30 er i Nakskov samme Dag Kl. 18,51, i København Kl. 19,05.

DEN SKAANSKE POST

»De Blekingske Budde gaar fra Kiøbenhaffn paa Christianopel gemmel Malmø, Lund, Christianstad, Sølfuisborg oc Rundebye« hedder det i § 13 i Forordningen af 1624, men det er ogsaa den eneste Gang, vi hører denne Rute omtalt i denne Skikkelse. Da Forordningen af 1653 fremkom, løb Ruten mellem København og Christianopel over Helsingør, Helsingborg, Christiansstad, Sølvvisborg og Ronneby. Det var en ugentlig Post, der afgik fra København Lørdag Aften og returnerede den næstfølgende Tirsdag. Selve Turen udførtes paa fire Døgn. Ved Postens Forlæggelse over Helsingør og Helsingborg var Malmø og Lund, der nævnes 1624 som liggende paa Ruten, altsaa gaaet ud af denne. Derfor havde Byerne dog ikke mistet deres Postforbindelse, thi ved Kongebreve af 1653 og 1655 befalede det, at der skulde udlægges Bøndergaarde til Befor-

(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

dringen af Posten mellem Malmø, Lund, Ystad og Simrishamn. Ved Freden i Kjøbenhavn 1660 mistede Danmark sine skaanske Provinser, og Ruten Besørgelse gled jo derved ud af det danske Postvæsens Hænder. Dansk Post til Sverige førtes nu med de danske Poster til Helsingør, hvor de afleveredes til en derboende svensk Postkommissær, der sørgede for Viderebefordringen.

NORGESRUTEN

»De Hallandske Budde gaar fra Kjøbenhaffn paa Warburg, gemmel Helsingør, Laugholm, Halmsted oc Falckenberg«, siger Forordningens § 14. Med denne Forbindelse lagdes Grunden til Forbindelsen med Norge, men et norsk Postvæsen oprettedes først 1647, og først i 1650 udkom en Forordning, der bragte Forbindelsen i faste Former. Allerede to Aar førend Oprettelsen af det norske Postvæsen var Provinsen Halland ved Freden i Brømsebro blevet afstaaet til Sverige, og Forbindelsen gennem den nu svenske Provins er formentlig blevet opretholdt af der boende Bønder paa samme Maade, som Forbindelserne indenfor selve Norge udførtes af Bønder. Forordningen af 1650 fastsatte en ugentlig ridende Post mellem Kjøbenhavn og Kristiania, og Ruten gik over Helsingør, Helsingborg, Marstrand, Uddevalla, Frederiksstad og Moss til Kristiania. Til Trods for, at Posten kun havde een Overfart af Betydning, nemlig mellem Helsingør og Helsingborg, var Postforbindelsen meget langsommelig, og 1652 klagedes der over, at Budene om Sommeren brugte 8 à 9 Dage, om Vinteren endog op til 11 Dage til Postens Gennemførsel, medens der paa Hamborgerruten kun anvendtes henholdsvis 5 og 7 Døgn til Trods for, at Posten paa denne Rute maatte føres over de to Bælter. Ved Forordningen af 1653 blev Befordringstiden sat til 6 Dage med Afgang fra begge Endepunkter hver Lørdag, men Posten gennemførtes i 1656 paa 5 Dage. Ved Freden 1660 maatte Danmark afstaa Skaane, Bleking og Baahus til Sverige, og Befordringen af Posten mellem Danmark og Norge kom derefter til at gaa gennem fremmed Territorium. 1689 meddelte Kongen Postdirektørerne, at den danske Post fremdeles maatte gaa uhindret gennem Sverige, idet det samtidig blev bevilget, at Sveriges Post til Hamborg uhindret maatte passere Danmark. Ved Forordningen af 1694 bibeholdtes Afgangstiden fra Kjøbenhavn Lørdag Aften, medens Ankomsten til Kristiania skulde finde Sted senest Torsdag Morgen. De Afbrydelser, der, paa Grund af de i Tidens Løb indtræffende forskellige Krige, fandt Sted i Postgangen mellem Danmark og Norge, skal vi ikke her beskæftige os med, men i det væsentligste holde os til selve den ordinære Rutes Historie indtil Rigernes Adskillelse i 1814. Bogstavelig talt lige siden det svenske Postvæsens Oprettelse i 1636 havde der hersket Strid mellem Danmark og Sverige om dette Riges Posters Fremførelse gennem Danmark. Ved Freden i Brømsebro havde Sverige erhvervet sig traktatmæssig Ret til at lade en ugentlig Post rejse gennem Danmark, men udvidede uden Ret dertil i Slutningen af Aarhundredet

denne Post til en to Gange ugentlig, uden at man fra dansk Side gjorde Indsigelse herimod. Efter Krigstilstandens Ophør i 1719 forsøgte Sverige atter at sætte de to Poster i Gang, men denne Gang blev der gjort Indsigelse fra dansk Side. Ved Fredstraktaten fastsloges det, at Danmark havde Ret til at føre en ugentlig Post gennem de svenske Provinser til Norge, ligesom Sverige havde Ret til at føre en ugentlig Post gennem Danmark til Hamborg. Postsækkene skulde være forseglede og maatte ikke aabnes undervejs, ligesom Postillonerne ikke maatte gøre Brug af deres Horn. Da Sverige alligevel søgte at gennemføre de to Poster, opstod der nye Stridigheder, og bl. a. nægtedes det Færgefolkene at overføre de svenske Poster sammen med de danske. Danmark havde imidlertid ogsaa Brug for en to Gange ugentlig Forbindelse med Norge, men søgte at gennemføre den ene ad Søvjejen, idet man hver Tirsdag afsendte en Post til Norge fra Fladstrand (Frederikshavn). Endelig i 1735 afsluttede de to Riger en Konvention, der maa betragtes som den første imellem dem afsluttede Postkonventioner, som tilsikrede hvert Land Ret til i femten Aar at gennemføre deres Poster over hinandens Territorium to Gange om Ugen. Fra Oktober 1735 etableredes der da en ugentlig Forbindelse mellem København og Kristiania. Det viste sig dog hurtigt, at Posten, der afgik hver Onsdag fra Endepunkterne, ikke kunde betale sig, og allerede ved Slutningen af Juni Aaret efter ophørte den. Traktaten fornyedes i 1749 ligeledes for 15 Aar, men fornyedes ikke i 1764. Alligevel vedblev Sverige at fremføre sine Poster to Gange ugentlig gennem Danmark, hvorfor Danmark naturligvis maatte have samme Ret for sine Poster gennem svensk Territorium, selv om det ikke gjorde Brug af denne Ret. Med Henvisning til Konventionerne af 1735 og 1751 siges det da ogsaa udtrykkelig i den i 1809 i Jønkøping afsluttede Fredstraktat, at Postgangen skulde genoprettes, som den var før Fredsbruddet i 1807.

Den Post, der bestod mellem Danmark og Norge, var ridende, og der var jo Grænser for, hvor meget der kunde læsses paa en Hesteryg. Tungere Forsendelser maatte derfor besørges ad Søvjejen. Naturligvis maatte det Tidspunkt da komme, da Spørgsmaalet om en agende Post mellem de to Lande opstod, men her opstod Vanskelighederne ved, at en saadan Post ikke var hjemlet i Overenskomsterne med Sverige. I September 1759 fik dog en vis *Niels Warberg* Toldertjenesten i Moss mod, at han, efter sit eget Tilbud og paa egen Bekostning, oprettede en agende Post mellem de to Riger. Posten gik dog kun to Gange om Aaret, men efter Warbergs Død blev hans Efterfølger Postmester, og han udvidede 1764 Posten til fire Gange aarligt mod et Tilskud af 200 Rdl. aarlig. Endelig i 1770 fik Agent *Hans Holck* Bevilling paa at oprette en agende Post paa Ruten. Da Posten ikke var tilladt af Sverige, maatte den ikke faa Skin af at være autoriseret af Postvæsenet, den maatte ikke afgaa bestemte Dage og heller ikke hver Uge, kort sagt, det skulde gaa saa hemmeligt af som muligt. Alene dette var Grund nok til, at Posten ikke kunde betale sig. I 1771 oplystes det, at Holck og hans Medinteressenter paa de første seks Rejser havde lidt et

Tab af 420 Rdl. Posten ophørte i Efteraaret 1771. 1. Januar 1772 oprettede Generalpostamtet for egen Regning en agende Post mellem København og Helsingør, efter Generalpostamtets Sigende for Norgesrejsendes Skyld. Heller ikke denne Post kunde betale sig, og den nedlagdes ved samme Aars Udgang.

I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede var Postmængden mellem Norge og Danmark vokset saa betydeligt, at man ikke længere kunde nøjes med den bestaaende ene ugentlige Forbindelse med ridende Post, men maatte sørge for en hyppigere Forbindelse mellem de to Lande. En anden ugentlig ridende Post oprettedes derfor fra September 1808. De to Poster afgik nu fra København henholdsvis Tirsdag og Lørdag Aften og fra Kristiania henholdsvis Mandag og Torsdag Aften.

Da den i 1772 etablerede agende Post var ophørt s. A., og man ikke vilde oprette nogen ny agende Post, og da de ridende Poster ikke kunde medtage vægtigere Forsendelser, som f. Eks. Regeringens Regnskabssager og navnlig ikke Forsendelser af Sølv og Penge til og fra Kongsberg, antog man en bestemt Mand til mod en særlig Godtgørelse at befordre disse Sager. Efter hans Død 1786 oprettede Postvæsenet en agende Post, der gik fra København over Helsingør og Helsingborg gennem de svenske Provinser til Frederikshald og derfra videre over Frederiksstad, Moss, Kristiania og Bragenes til Kongsberg. Posten ledsagedes ganske vist af en Postfører, men var iøvrigt paa Grund af den manglende Tilladelse fra svensk Side ganske uofficiel. Som Følge heraf afgik den ikke paa bestemte Tider, men kun efter forudgaaende Bekendtgørelse med to eller tre Ugers Mellemlum, og den maatte ikke betegnes som Post, men benævnedes i Stedet »Den norske Presse«. Lige saa lidt som de forrige Forsøg*betalte denne Post sig. I de første Aar gav den et aarligt Underskud paa et Par Tusinde Rdl., men dette Beløb nedbragtes senere til nogle faa Hundrede.

Allerede forinden Fredsbruddet med Sverige i 1808 herskede der paa det postale Omraade Krig mellem de to Lande. Sverige besværede sig over den ved Krigen med England forstyrrede Postgang over Belterne, og da Danmark vedblivende opretholdt det gamle Standpunkt, at den svenske Post ikke maatte overføres sammen med den danske, og da Beklagelserne ikke hjalp, erklærede den svenske Regering 21. December 1807, at den ophævede de bestaaende Aftaler saavel med Hensyn til den svenske Posts Gang gennem Danmark som den dansk-norske Posts Gang gennem Sverige. Hermed var Norgesruten afbrudt, og Posterne til og fra Norge søgtes da gennemført ad Søvejen over Fladstrand til Frederiksværn. Forbindelsen vanskeliggjordes imidlertid ved, at engelske Krydsere stadig laa paa Lur i Skagerrak og Kattegat for at opsnappe Posterne, og paa Grund heraf som ogsaa paa Grund af hyppige Forsinkelser i Ekspeditionen oprettedes et Kontor for de norske Poster i Thisted, hvor der ikke i Forvejen var noget Postkontor. Hvorsomhelst Postbaadene nu landede paa Vestkysten, havde

Bønderne Pligt til at bringe Posten til Thisted og til paa Hjemrejsen at tage Post til Norge med til Fartøjet. Det blev bestemt, at Fartøjerne i Norge skulde søge ind til Christianssand (se i øvrigt under Frederikshavn og Thisted).

Den ovenfor omtalte »Norske Presse« blev indstillet allerede ved Engländernes Belejring af København, og dermed var al Besørgelse af Personer og Pakkepost ved Postvæsenets Hjælp sat ud af Kraft. Mod Betaling medførte Skipperne paa Postbaadene mellem Norge og Jylland saavel Passagerer som Gods, men først fra November 1807 tillodes dette officielt, idet der fastsattes Takster for saadanne Overførsler. Fra April 1809 oprettedes endelig en Pakkepost paa Ruten. Posten skulde medtage Pakker og Personer, og disse befordredes med den ordinære Pakkepost til Aarhus. Herfra maatte de, ligesom Afsenderne af Godset, selv sørge for Befordringen til det Sted paa Kysten, hvorfra Overførslen til Norge skulde finde Sted. 10. December 1809 sluttedes Freden i Jönköping mellem Danmark og Sverige, og heri bestemtes det bl. a., at de før Fredsbruddet bestaaende Tilstande, d. v. s. to Gange ugentlig Brevpost mellem København og Kristiania, genoprettedes. Allerede fra Maj Maaned s. A. var der dog gennemført dansk-norske Kurerposter over svensk Territorium, og disse medførte, dog med visse Indskrænkninger og absolut uofficielt, private Breve.

Ved Fredsslutningen fastsattes forskellige Bestemmelser saavel for den dansk-norske Posts Transport gennem Sverige som for den svenske Posts Transport gennem Danmark. Saaledes skulde Postsækkene plomberes eller laases ved Grænserne, og Plomberne maatte ikke aftages, førend Posten gik ud af det Land, den transiterede. Ligeledes fastsattes Betalingen for Transiteringen.

6. Januar 1810 begyndte den dansk-norske Post atter at rejse gennem Sverige, idet Danmark foreløbig dog kun gennemførte Post en Gang om Ugen.

I 1811 genoprettedes en Person- og Pakkepost mellem Danmark og Norge. Posten skulde afgaa hver 14. Dag, og den medtog Godsforsendelser, Personer og Penge, men der fastsattes bestemte Grænser for Postens Størrelse. Den maatte saaledes ikke kræve mere end 12 à 16 Heste til Fremførelsen, og Rejsens Varighed frem og tilbage fastsattes til 21 Dage, hvoraf dog de tre var Rastdage i Kristiania, saaledes at der for den enkelte Rejse brugtes 9 Dage. Til Trods for, at Danmark ikke havde nogen Hjemmel i Aftalerne for denne Post, stillede Sverige sig ret liberalt overfor den, rimeligvis fordi Danmark ikke vægrede sig ved at befordre svenske rejsende og svensk Gods, og Sverige forlangte egentlig kun, at Posten alene maatte medtage danske og norske rejsende, og at der ikke maatte gennemføres Krigsmateriel. Paa Grund af Overtrædelser af disse Paabud stoppedes nogle Poster, men de frigaves snart efter. I Juni 1813 standsede Postgangen mellem Danmark og Norge atter paa Grund af Krigstilstand, selv om Krigen ikke erklæredes førend 3. September, og Posterne maatte atter gaa over Fladstrand og Frederiksværn.

Ved Fredsslutningen i 1814 og Afstaaelsen af Norge bortfaldt enhver for dansk eller norsk Regning tidligere holdt Postforbindelse over svensk Territorium. 12. April 1814 nedlagdes det norske Postkontor i København, og Breve til Norge ekspederedes derefter af Københavns helsingørske Postkontor. 16. April 1814 afsluttedes en Konvention mellem Danmark og Sverige-Norge.

HELSINGØRRUTEN

Udover Helsingør rejste, som anført under Norgesruten, Budene til Halland og fra 1653 tillige Budene til Christianopol, men disse har næppe medført Post til og fra Helsingør. Først ved Postordningen 1694 bestemtes det, at Breve til og fra Sverige skulde befordres med det mellem København og Helsingør en Gang daglig gaaende Bud, men det er sandsynligt, at denne Ordning allerede er blevet gennemført efter Afstaaelsen af de skaanske Provinser 1660. Derimod var det forbudt at sende Post til Sverige med de norske Poster.

I November 1709 oprettedes en midlertidig Personpost mellem København og Helsingør, og det paalagdes Postvæsenet at have opstaldet 8 Rideheste i København, 8 i Helsingør og 8 i Rungsted. Hestene skulde kunne lejes af rejsende og desuden benyttes til almindelig Postbefordring. Der blev fastsat nøjere Bestemmelser for denne i dansk Posthistorie enestaaende Postindretning. Befordringstiden fastsattes til 3 à 3½ Time, og Hestene kostede i Leje 2 Rdl. Desuden skulde den Postillon, der altid skulde medfølge, have en Mark i Drikkepenge. Hele denne Indretning bortfaldt efter Nederlaget ved Helsingborg i December 1710, og da Postvæsenet 1711 overtoges af Staten, udførtes Forbindelsen ved gaaende Bud en Gang daglig i hver Retning.

I Aarene 1726 og 27 var der etableret en agende Post mellem København og Helsingør, men Udførelsen var saa slet og uregelmæssig, og Klagerne saa mange, at Forbindelsen ophørte i Oktober 1727. Ruten fristede i Aarenes Løb mange, men alle Ansøgninger om Privilegium paa Oprettelse af kørende Poster blev afslaaet, og da der endelig fra Nytaar 1772 etableredes en agende Post paa Ruten, skete det for Postvæsenets Regning. Posten, der fremførtes med seks Heste og kunde medtage ti Passagerer, gik fra København Mandag, Onsdag og Fredag Kl. 8 og returnerede fra Helsingør paa samme Klokkeslet paa Ugens øvrige Hverdage. Posten passerede over Lyngby, Hørsholm og Nivaa og medtog, foruden Gods og Passagerer, ogsaa Brevpost til og fra disse Steder. Til de øvrige Steder paa Ruten befordredes Brevposten med de ridende Poster. Heller ikke denne agende Post betalte sig og nedlagdes med Udgangen af Aaret 1772, samme Aar den var oprettet. Da Postvæsenet faa Aar senere overtog de andre Steder i Riget oprettede agende Poster, oprettedes fra 1. Juli 1777 en agende Post mellem København og Helsingør over Lyngby og Hørsholm. Posten, der afgik hver Morgen i begge Retninger, medtog ogsaa Brevposten, hvorfor

de gaaende Poster, der hidtil havde besørget denne, blev afskaffet. Dette bevirkede, at Beboerne langs Ruten oprettede en privat Brevpost, der fik Tilladelse til at bære Postuniform. Fra 1806 udførte den agende Post sin Tur to Gange daglig undtagen i Tiden November—Februar, da den kun kørte een Gang. Det var ikke nogen hurtig Befordring, idet den brugte ikke mindre end syv Timer til Turen, og yderligere benyttedes aabne Vogne til Fremførslen indtil 1831. For at faa Brevposten fremført saa betids, at den kunde faa Tilslutning til Dampskibene mellem København og Kiel samt Lübeck, etableredes fra 1831 en daglig Brevpost, der afgik Kl. 10 Aften saavel fra Helsingør som fra København, og i 1836, da Dampskibsfarten mellem Kalundborg og Aarhus oprettedes, etableredes yderligere en Ekstrapost, der afgik fra Helsingør Tirsdag og Lørdag Kl. 1 Em.

Ved Oprettelsen af den daglige Brevpostforbindelse 1831 indskrænkedes Pakkeposten til at gaa hveranden Hverdag, men i 1838 forandrede Posten til en forenet Person- og Pakkepost, der fremførtes med Diligence en Gang daglig i hver Retning. Atter i 1842 fandt der en Forandring Sted, idet der nu etableredes en to Gange daglig Brev-, Pakke- og Personpost. I denne Form bestod Ruten lige til 9. Juni 1863, da Jernbanestrækningen København—Hillerød—Helsingør toges i Brug. 2. August 1897 fik Helsingør og København en anden Jernbaneforbindelse, idet Kystbanen aabnedes.

DEN NORDVESTSJÆLLANDSKE RUTE

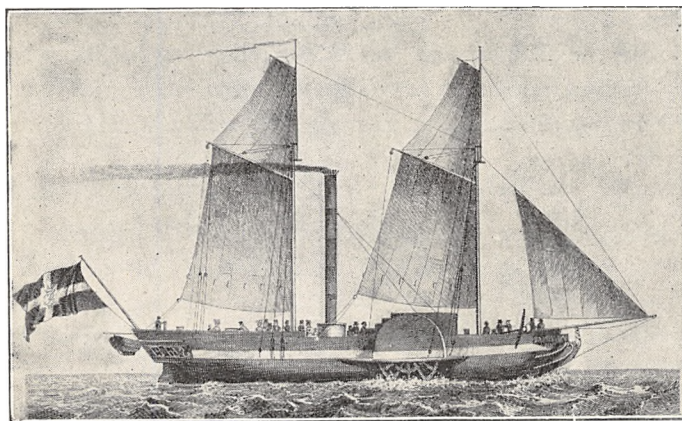
København—Kalundborg.

Saa oc it Fodbud fra Kiøbenhaffn, gammel Roeskild, Holbeck til Kalingborg, forordnedes det den 24. December 1624. Allerede ved Postvæsenets Overtagelse af Klingenberg 1653 søndredes denne Rute, der saa mange Aar senere skulde blive en vigtig Forbindelse mellem Sjælland og Jylland. Medens Roskilde naturligvis beholdt sin Forbindelse ved Hamborgeruten, og Kalundborg blev sat i Postforbindelse med Slagelse ved en agende Post, saa nævnes Holbæk slet ikke i Forordningen af 30. November 1653, ej heller i den i Almanakken for 1656 optagne Posttavle. Først ved Forordningen af 1694 oprettedes en Bipost mellem Roskilde og Holbæk, men en Forbindelse mellem denne By og Kalundborg skulde først blive genoprettet i 1750, da der ved privat Initiativ etableredes en agende Post fra København hveranden Onsdag Aften over Roskilde og Holbæk til Kalundborg. Posten overførtes Fredag Morgen til Aarhus og fortsatte herfra over Randers, Viborg og Hobro til Aalborg. Da Posten ikke kunde betale sig, ophørte den med Udgangen af Aaret 1757.

Først fra 1. Maj 1809 oprettedes en Hovedpost fra Roskilde over Holbæk til Kalundborg. Om Etableringen af denne Hovedpost har staaet i Forbindelse med, at Færgefarten mellem Kalundborg og Aarhus Aaret før var

blevet frigivet, er ikke sikkert, men i høj Grad sandsynligt. Efter at Færgefarten i 1815 var bleven genoptaget af Lauget, kom Kalundborg—Aarhus Ruten atter i Opsving, men ødelagdes atter, da Dampskibsfarten kom i Gang, og forskellige Forsøg paa at opretholde Færgefarten forblev frugteløse.

Fra Juni til Oktober 1833 udførte Dampskibet »Dania« forsøgsvis en ugentlig Tur mellem Kalundborg og Aarhus, og efter de herved indvundne

Dampskibet »Dania«. Danmarks andet Dampskib.
Besejlede Ruten Kalundborg—Aarhus 1833—1847. Reder Grosserer Sass.

Erfaringer opsagde Postvæsenet Færgeinteressentskabets Privilegium til Ophør fra 1. Maj 1836, hvorpaa Privilegiet overdroges til »Dania«s Reder, Grosserer Sass, der fra nævnte Dato paatog sig Rutens Udførelse. Fra 1. April til 31. Oktober udførtes to ugentlige Ture, i den øvrige Del af

Aaret een ugentlig Tur; dog laa Farten helt stille i en af Vintermaanederne, naar Dampskibet var til Eftersyn.

Dampskibsfartens Oprettelse skyldtes det naturlige Ønske at skabe en hurtigere og mere bekvem Forbindelse mellem København og Nordjylland, og naturligvis maatte derfor Posten mellem København og Kalundborg besørges bedre og hurtigere end hidtil. Der oprettedes derfor samtidig med Dampskibsfartens Etablering en forenet Brev- og Personpost med lukkede Vogne mellem København og Kalundborg, ligesom der i den Tid, da Dampskibet sejlede to Gange om Ugen, oprettedes en to Gange ugentlig Pakkepost. Desuden blev det, hvilket ellers var forbudt, tilladt de private Dagvogne paa Ruten mellem København og Kalundborg, men ikke omvendt, at gaa paa samme Dage som Pakkeposten. I Dampskibssæsonen afgik der Dagvogne fra Aalborg til Aarhus hver Søndag og Onsdag, og de medtog Brevpost til Videreforsendelse med Dampskibet. Denne ret vidtgaende Imødekommenhed overfor Dagvognene skyldtes naturligvis Ønsket om at tilføre Dampskibsruten en saa stor Trafik, at dens Eksistens kunde oprettholdes. Konkurrencen kom da ogsaa fra en anden Side.

I 1842 etableredes fra privat Side Dampskibsfart mellem København og Aarhus, og denne konkurrerende Forbindelse blev ødelæggende for Ruten Kalundborg—Aarhus, der gik meget stærkt tilbage. Trods ret store Til-

skud fra Postvæsenets Side vilde Rederen ikke i Længden opretholde Ruten. Da han ved Udgangen af Aaret 1847 endelig sagde Stop, maatte Postvæsenet, der af trafikale Grunde maatte ønske Ruten opretholdt, selv overtage denne.

Den tidligere oprettede to Gange ugentlige Forbindelse mellem Slagelse og Kalundborg udvidedes ved Korsørbanens Aabning 1856 til daglig, og samtidig etableredes en tre Gange ugentlig Forbindelse, Brev- og Pakkepost med lukket Vogn, mellem Kalundborg og Holbæk over Svinninge. Denne sidstnævnte Forbindelse udvidedes fra 1. Juli 1871 til seks Gange ugentlig og fra 1. Juni Aaret efter til daglig. Foruden denne Forbindelse med Kalundborg havde Holbæk to Gange daglig Forbindelse ved lukket Vogn med Roskilde.

Endelig 30. December 1874 aabnedes Banestrækningen Roskilde—Kalundborg, men dette indvirkede ikke foreløbig paa Postbesørgelsen, idet de forenede Brev-, Pakke- og Personposter vedblev at køre, indtil en regelmæssig og mere fuldstændig Drift kom i Stand. Som Følge heraf blev der ikke i Togene etableret Bureauer, men der medsendtes dog Brevpost i gennemgaaende Pose. Først fra 1. Maj 1875 indførtes Bureauer i Togene, og fra samme Dato bortfaldt de kørende Poster paa Strækningen.

Dampskibsfarten mellem Kalundborg og Aarhus overtoges senere af Det forenede Dampskibsselskab indtil 1914, da Statsbanerne overtog Ruten.

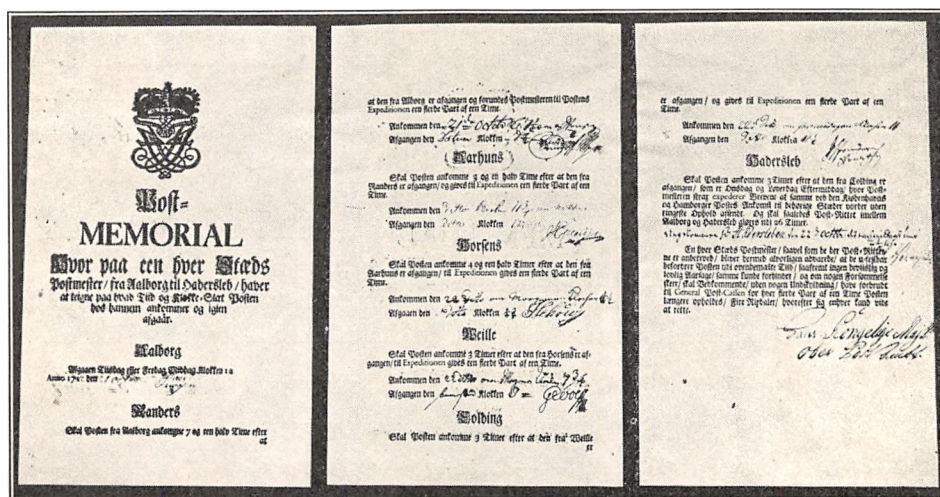
DEN ØSTJYDSKE HOVEDRUTE

Haderslev—Kolding—Aalborg.

Ved Forordningen af 24. December 1624 blev Kolding gjort til Centrum for de jyske Ruter, idet det bestemtes, at Hamburgerbudene skulde rejse over Middelfart, Kolding og Itzehoe. I Kolding skulde de aflevere de Breve, der kom til Jylland andre Steder fra, og modtage Breve fra Steder i Jylland udenfor deres Rute til København, Hamborg eller andre Steder paa deres Rute. Fra Kolding skulde der dernæst udgaa to Fodbude over Nørre Snede og Viborg til Aalborg, to Fodbude over Vejle, Horsens, Skanderborg og Aarhus til Randers og endelig et Fodbud til Ribe. Kolding mistede dog allerede ved Klingenberg's Overtagelse af Postvæsenet 1653 sin Betydning som Udgangspunkt for de jyske Poster, idet Hamburgerpostens Løb forlagdes fra Middelfart—Snoghøj til Assens—Aarø Sund, og først senere skulde Kolding generhverve noget af sin tabte Betydning som postalt Centrum.

Klingenberg gjorde straks Posterne nord- og vestpaa agende. Viborg indlemmedes i den østjyske Hovedrute, idet Forbindelsen over Nørre Snede inddroges. Fra Haderslev gik Posten hver Tirsdag Morgen Kl. 5 og ankom til Aalborg om Fredagen. Den returnerede den følgende Søndag og skulde være i Haderslev om Torsdagen. Om Fredagen passerede Hamburgerposten Haderslev paa Vej til København. Ved Postordningen 1694 afløstes den een Gang ugentlig agende Post af en to Gange ugentlig ridende.

Efter Overtagelsen 1711 indførtes en betydelig Forbedring af Ruten, idet Viborg ved en særskilt ridende Post sættes i Forbindelse med Randers. Herved sparede Budene paa den østjydske Rute for at tage Omvejen Randers—Viborg—Aalborg, men kunde rejse direkte mellem Randers og Aalborg. Befordringstiden, der hidtil havde taget to à tre Dage, blev dels herved og dels ved bestemte Paalæg om Opholdstider o. a. m. nedsat til 26 Timer. Denne hurtigere Fremførelse kostede imidlertid Postkassen mere end det dobbelte af det hidtil anvendte Beløb, og efterhaanden forøgedes Befordringstiden atter, saa at Ruten i Slutningen af det 18. Aarhundrede tog sine 40 Timer.

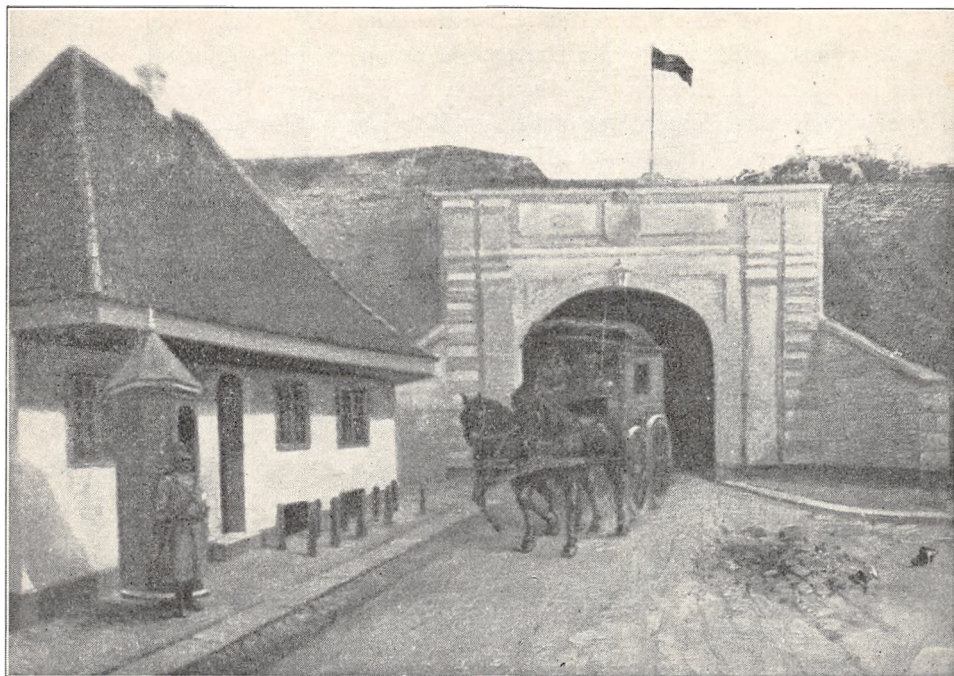
Postmemorial fra 1712. (Rigsarkivet). — Den ældste bevarede Timeseddel.

Efter Timeseddelen skulde Posten fremføres mellem Aalborg og Haderslev i Løbet af 26 Timer. Til Expeditionen var paa hvert Skiftested beregnet et Kvarter. Iflg. Paategningerne er Planen blevet nøje overholdt.

Samtidig med Statens Overtagelse i 1711 oprettedes ved Siden af de ridende Poster agende Poster, der fulgte samme Rute som de ridende, men medens disse kun medførte Breve og Smaapakker, befordrede Ageposterne Personer og Gods samt Breve, der hørte til de befordrede Pakker. Indtægterne ved Befordringen tilfaldt ikke Postvæsenet, men de Kontrahenter, der udførte Ruten.

1723 udbød Generalpostamtet en agende Post i Licitation. Posten skulde en Gang om Ugen gaa mellem Haderslev og Aalborg, undervejs passerende Kolding, Fredericia, Vejle, Horsens, Skanderborg, Aarhus, Randers, Viborg og Hobro. Posten begyndte at køre i Eftersommeren 1724, men betalte sig saare slet. Allerede i Februar 1725 fik Kontrahenten Tilladelse til kun at udføre Turen hveranden Uge, og i Slutningen af Aaret ophævedes Forbindelsen helt.

En næsten ligesaa krank Skæbne fik en i 1750 ved privat Initiativ oprettet agende Post over Kalundborg til Aarhus og videre over Randers, Viborg og Hobro til Aalborg. Da Ruten maatte opgives i 1757, sloges

Prinsens Port i Fredericia 1864.

Den danske Post ankommer sydfra under Preusserbedækning. Ved Skilderhuset staar en østerrigsk Soldat paa Vagt. Paa Brystværnet, som Østerrigerne er i Færd med at demolere, vajer den østerrigske Fane. I Vejen et Granathul.

(Maleri af C. Visby i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Posten sammen med de hamborgske agende Poster og fulgtes med disse til Haderslev, hvorfra den fulgte den østjydske agende Posts Rute til Aalborg.

Som allerede ovenfor omtalt havde den i 1711 indførte Forbedring i Hastigheden ikke holdt sig, men var i Slutningen af Aarhundredet forøget fra ca. 26 Timer til ca. 40. Heri skete dog nogen Bedring, idet Befordrings-tiden 1796 fastsattes til 36 Timer i Sommertiden og til 41 Timer i Vinter-tiden.

To Aar senere fik Købstæderne fra Vejle og nordpaa i Sommerhalvaaret en bedre Forbindelse, idet der oprettedes en Brevpost fra København hver Lørdag Aften over Middelfart og Snoghøj til Vejle, hvor Posten fik Tilslutning til Hamborgerruten nordpaa.

1794 genvandt Kolding noget af sin gamle Betydning, idet Ruten for de agende Poster atter lagdes over Middelfart og Snoghøj. Omlægningen skyldtes væsentligst de i Isvintre vanskeligere Overfartsforhold paa Assens—Aarøsund. Aaret efter kom den agende Post til at gaa hver Uge i Stedet for hver fjortende Dag.

En tredie ugentlig Brevpostbefordring mellem Østkystens Købstæder etableredes først 1. Maj 1836. Paa det Tidspunkt var der oprettet Dampskibsforbindelse mellem København og Aarhus, og Afgangstiderne for Posten saavel fra Haderslev som fra Aalborg blev lagt saaledes, at Posterne fik Forbindelse med Dampskibet.

Nøjagtigt tre Aar efter denne tredie Posts Oprettelse etableredes en fjerde ugentlig Brevpost paa Ruten. Posterne naaede i Haderslev Tilslutning til Posterne til og fra København og Hamborg. Undtagne fra denne Regel var dog de Poster, der afgik fra København Tirsdag og Lørdag, idet disse fra Odense førtes over Middelfart og i Vejle naaede Tilslutning til Hamburgerposterne nordpaa.

Fra Foraaret 1840 fremførtes den ene af de tre Poster over Haderslev sammen med en Personpost, og da der samtidig ved privat Initiativ oprettedes en Diligenceforbindelse fra Odense over Middelfart, Snoghøj og Fredericia til Vejle, hvor der opnaaedes Forbindelse med den nyoprettede Personpost, opnaaede rejsende østfra til Landsdelene Nord for Vejle en ret betydelig Forkortelse i Rejsetiden mod tidligere, da de maatte tage Vejen over Assens og Aarø Sund.

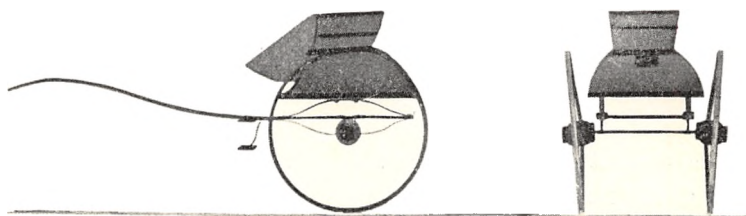
I 1843 udvidedes Pakkeposten mellem København og Kolding og derfra videre nordpaa til to Gange ugentlig Løb.

Som Følge af de Forbedringer, der i Midten af 1840'erne fandt Sted paa Hamborgerruten, navnlig ved Oprettelsen af en femte ugentlig Brevpost, der ogsaa medtog Brevpost til Østjylland, oprettedes en særlig Post fra Haderslev til Kolding, hvor den indlemmedes i Pakkeposten nordpaa Fredag Aften.

Ved Begyndelsen af Aaret 1848 bestod der følgende Poster paa den østjydske Hovedrute: to Gange ugentlig Brevpost, to Gange ugentlig Brev- og Personpost samt to Gange ugentlig Pakkepost mellem Haderslev og Kolding og mellem Kolding og Aalborg.

Treaarskrigen slog foreløbig Bom for yderligere Udvidelse af Postgangen, men fra 1. Maj 1852 gennemførtes daglig Brev- og Personpost paa hele Ruten.

En Følge af Aabningen af Jernbanestrækningen Roskilde—København var, at der etableredes daglig Postdampskibsfart mellem Korsør og Aarhus,

Rejsepostvogn fra Aarhus. 1848.
(Model i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

og i Tilslutning hertil oprettedes en daglig Brev- og Personpost mellem Aarhus og Aalborg passerende Randers og Hobro. Hamburgerposten fra disse Byer befordredes sydpaa til Aarhus sammen med Posten til København, der altsaa gik fra i Aarhus for at videresendes med Dampskibet til

Rejsegodset vejes.

Litsenbroderen har stukket Koteskaffet, hvorpaa Bismere er ophængt, ind i et Hul i Poststolpen, og Postillonen kontrollerer Vægten. I Smug lægger Litsenbroderen Skulderen mod Kufferten for at frembringe en Overvægt og dermed ogsaa en Overbetaling, som han og Postillonen kan dele. Den rejsende staar med den hækledede Pengepung i Haanden og er parat til at betale.

(Maleri af C. Visby i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Korsør, medens Hamburgerposten ordinært gik videre til Haderslev med de alt bestaaende Poster, men kunde dog ogsaa sendes over Korsør, hvor Tilslutning til Kielerbaadene naaedes. Da de nævnte Poster kun var Brev- og Personposter og altsaa ikke medførte Pakkepost, fremførtes paa Ruten to ugentlige Pakkeposter. Disse Poster bortfaldt med Udgangen af Marts Maaned 1860, og fra 1. April fremførtes nu forenede Brev-, Pakke- og Personposter.

3. September 1862 aabnedes den første Jernbanestrækning i Jylland, Aarhus—Randers, for Driften, men til Postbesørgelse benyttedes den ikke før 1. Oktober Aaret efter, da den næste Jernbanestrækning, Langaa—Viborg, aabnedes. Da Banen toges i Anvendelse af Postvæsenet, huggedes den gamle Postlinie over, idet Posterne nu besørgedes med Heste og Vogne mellem Haderslev og Aarhus, pr. Jernbane mellem Aarhus og Randers og atter med Heste og Vogne mellem Randers og Aalborg. Ganske kort Tid efter udbrød Oprøret i Hertugdømmerne, og Aaret efter var Haderslev under Fremmedherredømmet, hvorfra Byen først i vor Tid vendte tilbage. Kolding blev atter Centret for de jydskes Poster, men dette varede ikke længe, idet det fremvoksende Jernbanenet i Løbet af kort Tid detroniserede de gamle Landeveje som Postvæsenets vigtigste Kommunikationslinier. Allerede 1. November 1866 aabnedes Banestrækningen Fredericia—Vamdrup, og fra 4. Oktober 1868 var der med Banen mellem Fredericia og Aarhus skabt

Jernbaneforbindelse fra den nye Grænse til Randers. Endelig 19. September 1869 kom Strækningen Randers—Aalborg til, og hermed var de kørende Poster paa den østjydske Hovedlandevej sydfor Aalborg ophørt at eksistere.

DEN VESTJYDSKE HOVEDROUTE

Haderslev—Kolding—Skive.

I Henhold til Forordningen af 1624 skulde Forbindelsen mellem Kolding og Ribe udføres af et gaaende Bud. Nogen Forbindelse fra Ribe og nordpaa omtales ikke, og det er først i Tidens Løb, at den vestjyske Rute fra sin ringe Begyndelse med et enkelt Bud mellem Kolding og den gamle Stiftsby vokser frem. Den i Forhold til det øvrige Land sparsomt befolkede Vestkyst med de sagtens endnu daarligere Veje end Østkystens bød ikke Postvæsenet de samme Vilkaar for en god Postforbindelse, og medens Udviklingen af Postnettet i de øvrige Landsdele i alt væsentligt præges af en jævn, omend langsom Udvikling, saa synes denne i Vestkystegnene, ligesom i det fjerneste Nordjylland, at bevæge sig mere i Spring, og hel Klarhed over Udviklingen er det paa enkelte Punkter vanskeligt at tilvejebringe.

Ved Omlægningen af Hamborgerpostens Løb fra Snoghøj og Kolding til Assens—Aarøsund—Haderslev 1653 kom Posterne til Vestjylland til at udgaa fra Haderslev. I Stedet for det gaaende Bud mellem Kolding og Ribe oprettedes en agende Post een Gang om Ugen mellem Haderslev og Ringkøbing over Ribe og Varde. Posten fra Haderslev afgik, ligesom Posten til Aalborg, Tirsdag Morgen Kl. 5 og returnerede fra Ringkøbing Fredag, saa at den var i Haderslev om Søndagen, naar Hamborgerposten ankom paa Vej til København. Ved Postordningen af 1694 forandredes den agende egentlige Post til en to Gange om Ugen ridende. Mærkeligt nok synes Varde, som Posten hidtil havde passeret, nu at være gledet ud af Ruten, idet der oprettedes en Bipost mellem Ribe og Varde. Dette er saa meget mere uforstaaeligt, som Varde Postmester stadig var fastlønnet og aflagde Regnskab for Oppebørslerne, noget der ikke ellers fandt Sted paa Bipost-ruterne.

I 1723 udbød Generalpostamtet en agende Post mellem Haderslev og Ringkøbing i Licitation. Denne Post begyndte at køre i Eftersommeren Aaret efter, men betalte sig saa daarligt, at den ophævedes i Slutningen af Aaret 1725.

Foruden de to Gange egentlig ridende Poster mellem Haderslev og Ringkøbing og Biposten mellem Ribe og Varde, der fra 1732 fremførtes een Gang om Ugen, opretholdtes desuden en Bipost fra Varde over Ringkøbing til Lemvig. Denne Bipost havde tidligere ogsaa passeret Holstebro, men da denne By 1732 fik Forbindelse med Viborg, gled Holstebro ud af Ruten. Det var Postmesteren i Ribe, der havde disse Biposter i Entreprise.

Efter det mislykkede Forsøg i 1724—25 paa at oprette en agende Post, altsaa en Pakkepostforbindelse, paa den vestjyske Rute, maatte denne vente i omtrent hundrede Aar paa en saadan Forbindelse. Først saa sent

som i 1820 etableredes en Pakkepost een Gang om Maaneden mellem Ribe og Ringkøbing over Varde, og Oprettelsen skyldtes alene Hensynet til Amtstuen i Ringkøbing. Som det fremgaar af det følgende, etableredes indenfor den næste Snæs Aar enkelte Udvidelser i Postgangen, men hverken Tidspunktet for Udvidelserne eller disses nøjagtige Udstrækning er altid at fastsætte. I 1843 etableredes en ugentlig Brev- og Personpost paa Ruten Haderslev—Ribe—Varde—Tarm—Ringkøbing—Skærumbro—Holstebro og Skive, saaledes at der nu gik Brevpost een Gang om Ugen, en forenet Brev- og Pakkepost to Gange om Ugen og endelig den sidstnævnte Brev- og Personpost een Gang om Ugen. Personposten videreførtes fra Skive til Thisted over Nykøbing, men Posten returnerede ikke. Brev- og Personposten ophævedes allerede to Aar senere, da Frekvensen af rejsende var for ringe, og Posten fremførtes derefter kun som Brevpost fra Ribe.

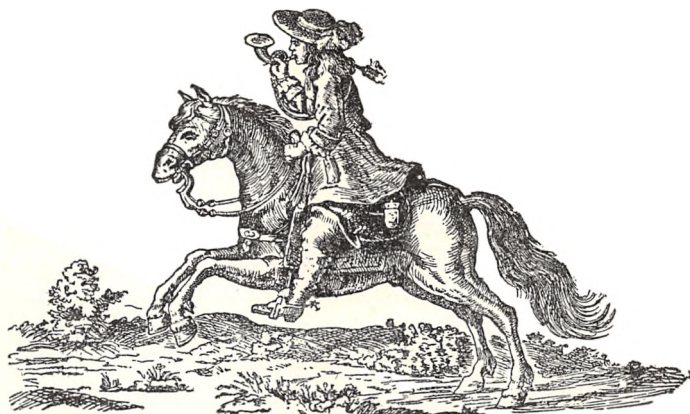
Fra 1. Februar 1858 førtes Posterne ikke mere over Skærumbro, hvorfor Posten til Lemvig blev afgivet i Vejstrup.

Endelig i Juli 1858 etableredes en ny, tredie, Brev- og Personpost paa Ruten. Fra 1. Juli 1860 fremførtes Posterne med lukkede Vogne og fra 1. Juni 1863 daglig mellem Haderslev og Skive som forenede Brev-, Pakke- og Personposter. Ikke længe efter kom Krigen og dermed Tabet af Hertugdømmerne, og Kolding blev atter Udgangspunktet for den vestjydske Rute.

3. Oktober 1874 aabnedes den sydjydske Jernbane mellem Lunderskov og Varde, og de kørende Poster bortfaldt. Ribe fik nu sin Post over Bramminge. Men allerede før dette Tidspunkt var man begyndt at tage Jernbane i Brug paa de nordlige Strækninger af den vestjydske Rute. De enkelte Anlæg aabnedes for Driften i følgende Orden: 17. Oktober 1864 Viborg—Skive, 17. November 1865 Skern—Struer, 3. November 1866 Struer—Holstebro, 31. Marts 1875 Holstebro—Ringkøbing og endelig 8. August samme Aar Ringkøbing—Varde. Med Aabningen af den sidste Strækning var Kæden sluttet. Som en Ring, langs den gamle Grænse, op langs Østkysten, fra Øst til Vest og ned langs Vestkysten, laa det jydske Jernbanelegeme, forenende Øst og Vest, Nord og Syd, Legemet, hvorfra der i de kommende Aar yderligere skulde udbygges Forbindelser. Men fra det Øjeblik, da Posterne ad Jernvejene førtes ad nye Veje, der dog laa ret nær op ad de gamle Trafiklinier, de kørende Posters, havde disse afsluttet deres Opgave og overladt denne til andre og mere moderne Trafikmidler.

14 Milepælen ved Korsør.

III PERSONALET

Forordningen af 24. December 1624 beskæftiger sig naturligvis ogsaa med det planlagte Postvæsens Personale. Saavel Postmestrene som Budene skulde tages i Ed, men vi ved intet om, hvad Eden gik ud paa, om det var en almindelig Troskabsed, eller om den ogsaa gik ud paa at værne Posthæmmeligheden. Postmesteren skulde være en ædru og flittig Mand, der ikke ved Siden af sit Postmesterembede maatte drive nogen større Næring. Allerede dengang søgte man altsaa at sætte Grænser for Ekstraarbejdet, men disse Grænser faldt snart, og det skulde være en sen Eftertid forbeholdt atter at rejse dem. Postmesteren i København fik ogsaa straks anvist en bestemt Tjenestetid. Den var lidt kortere end nu om Stunder, idet han kun havde to Timers Tjeneste om Dagen, nemlig fra 9 til 10 og 15 til 16, da han skulde være til Stede paa Børsen for at aflevere ankommen Post og modtage Breve til Afsendelse. Men saa skulde han til Gengæld holde sig hjemme det meste af Dagen, for at Folk, der søgte ham for at høre efter Post eller ønskede at afsende saadan, kunde være nogenlunde sikre paa at træffe ham. I den Tid, han skulde være hjemme, havde han ogsaa sit skriftlige Arbejde at udføre. Han skulde holde Bog over Regeringens Breve, der blev betroede ham til Besørgelse, og udfærdige Recipisse forsynet med Dato og Nummer over hvert enkelt Brev. Recipissen skulde der ogsaa skrives Kopi af, og naar den kom tilbage med Modtagerens Kvittering, saa skulde den afleveres i Kancelliet. Saa højtideligt gik det nu kun til med Regeringens og Kongens Breve. Privatfolks Breve skulde han dog ogsaa holde Bog over, indføre dem med Dato og Mærke, men dog ikke udfærdige Modtagelsesbevis for. Udover dette Kontorarbejde skulde han passe paa, at Folk ikke sendte deres Breve med Vognmænd eller andre fremmede Bude, men kun med Postbudene. Da der efter Forordningen kun skulde være Postmestre i København og Kolding, medens Landstingsskriverne i Viborg og Odense fungerede som en Slags Postmestre i disse to Byer, saa synes det, som om det Postmestrene paalagte Tilsyn ikke kan være blevet udøvet paa nogen særlig effektiv Maade. Foruden dette Til-

synsarbejde, der altsaa næppe kan have tynget i højere Grad, skulde Postmestrene paase, at Budene afrejste til de fastsatte Tider og sørge for, at ingen, heller ikke han selv, forsinkede dem, og hvis han bemærkede nogen Forsømmelse eller Utroskab hos Budene, saa skulde han straks indberette det til de fire Købmænd, der stod i Spidsen for Postvæsenet, saa at den skyldige kunde blive straffet.

For Budene foreskriver Forordningen, at de skulde aflevere den af dem medbragte Post paa Adressaternes Bopæle i de Byer, som de passerede. Breve, der var bestemte til Afsendelse, indsamledes derimod i hver By af den af Borgmester eller Raad dertil udpegede Vært, hos hvem Budene tog ind, og som skulde sørge for deres Ophold. Denne Vært, der uden for sin Dør skulde have et Skilt med en hvid, løbende Hest, skulde, ligesom Postmestrene i København, være ædru og flittig, men tilsvarende Egenskaber krævede Forordningen ikke af Budene, maaske fordi det var en nødvendig Forudsætning, hvis de ikke under Ridtet ad de hullede og stenede Veje skulde være i alt for høj Grad udsatte for at styrte og brække Arme og Ben.

Om Taksterne giver Forordningen ret detaljerede Oplysninger. Laveste Takst var 3 Sk. og gjaldt mellem København og Korsør samt mellem Hamborg og Gottorp. Derimod kostede et Brev mellem København og Roskilde, befordret med Kalundborgbudet, der var gaende, medens Hamborgerbudet ikke benyttede Apostlenes Heste, 4. Sk., og det har altsaa været billigere at korrespondere med Roskilde med Hamborgbudene end med Kalundborgbudene, der var længere om Turen. En ret besynderlig Ordning. En anden lidt underlig Ordning var følgende: hvis en Mand i Malmø vilde sende et Brev til Aalborg, da skulde han først betale Budet 4 Sk. for Befordringen til København og medgive ham yderligere 6 Sk., som Budet skulde afgive til Postmesteren i København, der hermed skulde betale Befordringen mellem København og Kolding. Fra Kolding til Aalborg befordredes Brevet uden Forudbetaling, men Adressaten i Aalborg maatte betale 12 Sk. for Besørgelsen fra Kolding.

Værterne i de forskellige Byer, som Budene passerede, skulde som Væderlag oppebære en Trediedel af de Brevpenge, de indkasserede for de Breve, der blev indleveret hos dem. Hvis Værterne ikke drev nogen borgerlig Næring, skulde de i Fredstider være fri for borgerlige Skatter og Tynge. Ligesom Postmesteren i København skulde de føre Bog over de Breve, der passerede gennem deres Hænder. Værternes Indtægter har sikkert, i hvert Fald i Begyndelsen, været smaa. I alt Fald kneb det meget stærkt at faa nogen til at paatage sig Hvervet, der var et borgerligt Ombud.

De tre Kategorier, der, udenfor Kredsen af de fire styrende Købmænd, beskæftigedes ved Postvæsenet, var altsaa Postmestrene, af hvilke Forordningen kun nævner to, nemlig i København og Kolding, og Budene, men mellem disse stod altsaa den tredie, Logisværterne, der faktisk udførte de samme Forretninger som Postmestrene. Disse Værter var Forløberne for

den kommende Tids Postmestre, idet man ofte helt op til efter Aaret 1800 knyttede Postmesterstillingerne til de privilegerede Gæstgiverier. Ganske naturligt, fordi det var ønskeligt, at Postmestrene havde fornøden Gaards- og Staldplads og nødvendige Værelser til Brug for Budene. Ofte drev Datidens større Købmænd ved Siden af Købmandsforretningen ogsaa Gæstgiveri, og det var da kun naturligt, naar Postmesterembederne søgtes af saadanne Næringsdrivende.

Om Indtægterne af det nyoprettede Postvæsen ved vi intet. De har imidlertid ikke været tilstrækkelige til at holde det paa Fode, og Købstæderne maatte derfor paalignes Afgifter, der kunde dække Underskudet. Dette var iøvrigt forudsat ved en i 1623 udfærdiget Konzept til Forordningen, men denne indeholder intet herom. Formentlig har man først villet se, hvorledes Postvæsenet kom til at betale sig. De Bidrag, der blev paalignet Købstæderne, kneb det i Begyndelsen stærkt med at faa ind, og Købstæderne har sikkert været glade ved helt at slippe for disse Afgifter, da de ophørte i 1653 ved Klingenbergers Overtagelse af Postvæsenet.

I Følge Fordningens §§ 21 og 22 »Om Budde Løn og Breffue Pendinge« fik Budene deres Løn af Portoen, idet dog en Del, som allerede nævnt, maatte afgives til Værterne, og det samme var Tilfældet i København overfor Postmesteren der.

Den Del af Portoen, som Budene oppebar, har ikke været tilstrækkelig til deres Løn, thi i August 1626 siges det, at Budene, der nu næsten har været to Aar i Tjenesten, endnu ikke har faaet Løn. Helt rigtigt kan dette vist ikke være, idet man maa gaa ud fra, at de har oppebaaret de faste Portoandele, men man tør efter Udtalelsen gaa ud fra, at Indtægterne har været meget smaa, med andre Ord: Benyttelsen af Postvæsenet meget ringe.

Fra 1633 foreligger der en Fortegnelse over, hvorledes det af Kongen til- sagte aarlige Beløb, 400 Kurantdaler, og Købstædernes Bidrag, ialt 1330 Kurantdaler, skulde fordeles blandt Postmestrene og Budene som fast Løn. Budlønnen laa mellem 30 og 70 Kurantdaler aarlig, Postmesteren i Kolding fik 100 og Postmesteren i København 200 Kurantdaler, og Landstingsskriverne i Viborg og Odense fik hver 10 Kurantdaler. Hertil kommer saa Portoandelen, om hvis Størrelse vi intet ved.

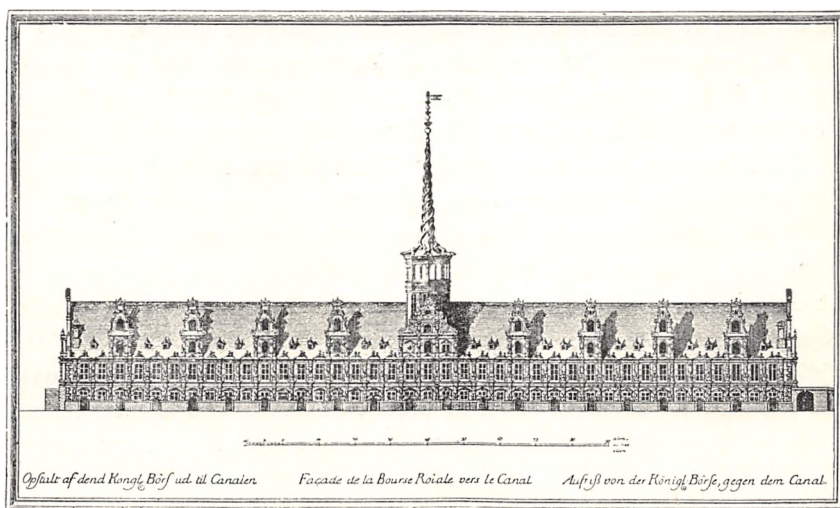
Udover hvad der i det foregaaende er anført om Personalets tjenstlige Forhold i denne det danske Postvæsens første Tid skal i øvrigt bemærkes følgende:

Styrelsen, de fire Købmænd, skulde have flittigt Indseende med Postmestrene og Budene og med, at alt gik ret og rigtigt til. Den ansatte og afskedigede Budene, fastsatte deres Antal og deres Løn, Afgang- og Ankomsttider, Ruter, Hviletider o. s. fr. Postmestrene og Budene skulde stille Kaution, dog kun »saauit dend kand haffuis«.

Postmesteren i København kunde dog ikke ansættes eller afskediges af

Styrelsen, men af Kongen eller Statholderen. Postmesteren i Kolding ansattes derimod af Magistraten og Lensmanden. Han var saaledes en Grad mindre fin end Manden i København, men til Gengæld en Grad finere end Logisværterne i de andre Købstæder.

Den første kendte Postmester i København var *Peder Kolding*, der første Gang nævnes som Postmester 2. Oktober 1628. Det er muligvis ham, der Hellig Trefoldigheds Søndag 1606 blev Laugsbroder i Danske Kompagni og levede endnu 1620, da der forfattedes en Fortegnelse over Laugsbrødrene. Desværre nævnes han ikke nogen af Gangene ved Livsstilling,

saa vi ved intet om, hvad han har været, førend han blev Postmester. Han nævnes som afgaaet fra dette Embede før 12. Maj 1633. Hans Efterfølger blev *Niels Frandsen*, der udnævntes 23. Oktober 1633, men allerede afgik 17. December Aaret efter, maaske endda før, thi 26. November 1634 fik *Iver Jacobsen* Bestalling som Postmester. Medens Peder Kolding og Niels Frandsen kun beklædte Stillingen som Postmester, blev Iver Jacobsen tillige Børsmester. Som saadan skulde han indkassere Lejen for Boderne paa Børsen, lukke dem paa bestemte Tider, paase, at der ikke brugtes Ild i de nederste Boder, og at ingen førte uskikkeligt Levned. Det er givet, at han har været at træffe paa Børsen udover de i Forordningen af 1624 nævnte to Timer, naar han skulde passe Stillingen som Børsmester. I hans Beskikkelse nævnes ogsaa hans Forretninger som Postmester. Han skulde især have Tilsyn med, at Kongens Breve ikke blev »forliggende«, — at noget saadant kunde tænkes! — og at Postbudene, der blev ekspederede fra Børsen, ikke blev opholdte. Stillingen som Børsmester har aabenbart ikke været stridende mod Bestemmelsen om, at Postmesteren ikke ved Siden af Postmesteriet maatte drive nogen større Næring. Og Børsmesterstillin-

gen var da aabenbart ogsaa et mindre Ekstraarbejde, som man bebyrdede Postmesteren med. Dette synes at fremgaa af, at Iver Jacobsens Efterfølger som Børs- og Postmester fik 300 Kurantdaler i aarlig Løn, medens Niels Frandsen, der alene havde været Postmester, havde faaet 200 Kurantdaler. Iver Jacobsens Efterfølger, *Gert van Oesede*, fik 1. Juni 1639 ligeledes Bestalling som Børs- og Postmester; men ham gik det galt, da han ikke kunde gøre Rede for sit Børsregnskab. 1642 maatte han fratræde som Børsmester, men endnu 1653 havde han ikke betalt, hvad han skyldte i oppebaaren Leje af Boderne paa Børsen, hvorfor hans Lønning som Postmester blev tilbageholdt. Han var da 70 Aar gammel, sengeliggende og, trods dette, indsat i Gældsængslet. Selv om det, i alt Fald senere, var uhyre almindeligt, at Gældsarrestanterne drev deres Forretninger fra Slutteriet, saa tør man dog næppe antage, at van Oesede har ekspederet Posterne herfra.

Ved *Klingenbergs* Overtagelse af Postvæsenet 1653 er van Oesede utvivlsomt fratraadt som Postmester. Fra 1653 og til 1711, da Staten atter overtog Postvæsenet, har vi kun ufuldkomne Oplysninger om Postmestrene saavel i København som i det øvrige Land. Postmestrene ansattes og afskedigedes af Klingenberg og hans Efterfølgere, og først fra ca. 1668 begyndte Postmestrene at erhverve sig kgl. Konfirmation paa deres Embeder. Allerede før Overtagelsen 1653 var det københavnske Postmesterembede blevet delt i to, nemlig det danske eller Hamborger Postens og det norske. Som Postmester for det sidste Kontor fungerede *Anders Jørgensen* fra 1647 til omkr. 1690. Om *Rasmus Andersen*, der nævnes som dansk Postmester fra 1659 til sin Død 1684, er blevet udnævnt ved Overtagelsen 1653, eller om der har været en eller flere mellem van Oesede og ham, ved vi ikke.

Om Postkontorets Installation i hele Perioden 1653 til 1711 har vi ingen faktiske Oplysninger, men maa nøjes med Gisninger. De to førstoptagne Mandtal over Københavns Indbyggere stammer fra Belejringen i 1659. Det første, der er optaget 10. Januar, omfatter kun det vaabenføre Mandskab, det »der kan gaa til Volds«. Ved Gennemgang af dette findes følgende Postfolk anført med Anførsel af deres Bopæl og hvor mange Mand, de mønstrede.

- Østergade: *Jesper Duncher*, Post. 3 Mand.
 » *Rasmus Postmester*. 2 Mand.
 » *Andreas Klingenberg*. Post. 1 Mand.
 » *Henrik Dyr* i Prinsen. 2 Mand.
 Kongensgade: *Elias Jacobsen*. Post. Selv.

Det andet Mandtal er optaget i December s. A. og er efter dets Titel Mandtal over alle Københavns Indvaanere, Adel og Uadel, gejstlige og verdslige, Borgere og kongelige Tjenere, rige og fattige, ingen undtagne, og vi skulde saaledes efter dette have en fuldstændig Fortegnelse ogsaa

over Postvæsenets Folk, der ved Mandtallets Optagelse var til Stede i Byen. Hertil er dog at bemærke, at adskillige Personer er anført uden Stilling, og der kan jo blandt disse skjule sig flere af Etatens Tjenere. De Personer, der kan bestemmes som Postmænd, anføres her med deres Bopæl og vedføjet den hver især paalignede Indkvartering:

Østergade: *Jesper Duncher*. 2 Mand.

» *Rasmus Andersen*. 1 Mand.

» *Andreas Klingenberg*. Post. 2 Mand.

» *Henrich Dyr*, lollandske Post. fattig. Ingen.

Kongensgade: *Bernt Berntssøn*. Post. 1 Mand.

Pustervig: *Peder Jensen*. Lollands Postbud. fattig. Ingen.

Det vil bemærkes, at hverken den norske Postmester *Anders Jørgensen* eller *Povl Klingenberg* er optaget i Mandtallet. Thi *Andreas Klingenberg* kan dog næppe antages at være en Fejlskrivning for *Povl Klingenberg*.

1661 optoges en Grundtakst for København. Den omfatter naturligvis kun Grundejere, men blandt disse finder vi heller ikke *Povl Klingenberg*. Først i Grundtaksten af 1668 anføres han som Ejer af Gaarden Matrikel Nr. 49 i Købmager Kvarter, beliggende paa Østergade, Side om Side med Lollandspost *Henrik Dyrs Gaard* »Prinsen af Danmark«, en Gæstgivergaard, der angives at være nuværende Nr. 28. *Klingenbergs* Ejendom takseredes til 1400 Rdl., medens »Prinsen« kun var 400 Rdl. værd, og *Klingenbergs* Gaard maa efter Takseringen have været en meget betydelig Ejendom. I Grundtaksten af 1689, fire Aar efter at *Klingenberg* har fratraadt Ledelsen af Postvæsenet, men endnu besidder Gaarden, ses denne at være blevet stærkt forringet i Værdi, formentlig ved Bortsalg af en Del af Grunden, idet den nu kun ansættes til 660 Rdl.

Ser vi nu paa de ovenfor givne Oplysninger om de i Mandtallene af 1659 omhandlede Postmænds Bopæle, vil det falde stærkt i Øjnene, at fire af de i Januar 1659 nævnte fem boede paa Østergade og kun en i Lille Kongensgade, hvilket jo ikke godt kunde være Østergade nærmere. Af December Mandtallet ser vi, at fire boede paa Østergade, en i Lille Kongensgade og kun en saa fjernt som i Pustervig. Føjes hertil yderligere, at den norske Postmester *Anders Jørgensen* ifl. Grundtaksterne 1661 og 1668 ogsaa ejede Hus paa Østergade, og at Grundtaksten af 1689 anfører, at Kongen havde en Plads til Postvognsheste liggende ved Øster Port, saa synes unægtelig alle Spor at pege hen paa, at Posthuset i *Klingenbergs* Besiddelsestid har været beliggende paa Østergade og sandsynligvis, i alt Fald efter 1668, da han selv nævnes som en stor Grundejer, i hans egen Gaard. Her

Povl Klingenberg.

kunde han jo ogsaa føre et vist Tilsyn med Lollandsposterne, der formentlig er ekspederede fra Henrik Dyrs Nabogaard. Da Posterne jo medførte Brevpost, der skulde ekspederes gennem det danske Postkontor, var det jo meget praktisk, at de to Kontorer laa Side om Side. Vi ved, at den danske Postmester boede paa Østergade i 1659. 1661 ejede han en Ejendom i Landemærket, men da den kun var takseret til 30 Rdl., har den ganske sikkert ikke tjent til Postkontor.

Om Posthusets Beliggenhed efter Afstaaelsen 1685 ved vi næsten endnu mindre. Af et Kongebrev af 1726, der omtaler den stærkt forraadnede Knagbro (Vindebro) ud for Knabrostræde over til Slotsholmen, siges det, at Broen »formedelst at det for nogle og tredive Aars tiid siden værende post contoer skal være bleven anlagt«. Herefter skulde Postkontoret, som der her er Tale om, være blevet etableret ca. 1690, altsaa ikke saa længe efter Afstaaelsen 1685. Om Posthuset nu har ligget paa Slotsholmen eller paa Byens Grund er ikke let at afgøre, da Broen baade kan være bygget for at skabe en lettere Adgang fra Slotsholmen som til denne. Regner vi imidlertid Posthusets Oprettelse til ca. 1690, da falder dette Aarstal nøje sammen med det Tidspunkt, da *Mathias Moth* paa sin Søstersøn *Christian Gyldenløves* Vegne overtog Ledelsen af Postvæsenet, og da Moth ifølge Grundtaksten af 1689 ejede en ret stor Gaard paa selve Slotsholmen, turde det ikke være usandsynligt, at Posthuset er blevet etableret i hans Gaard 1689, tæt ved Kancelliet, i hvilket Moth 1668 var blevet Oversekretær.

Med Gert van Oesedes Afgang som Børsmester ophørte Foreningen af Postmesterstillingen og Børsmesterembedet, og de senere københavnske Postmestre, eller endnu senere Postforvaltere, synes ikke at have drevet »anden stor Haandtering« ved Siden af Embedet. Dette var derimod Tilfældet i Provinserne. Kort før Klingenberg's Overtagelse af Postvæsenet udnævntes Postmestre i Haderslev og i Flensborg. Postmesteren i Haderslev var en Fætter til Griffenfeld og hed *Gottfried Schumacher*. Hans Fader havde holdt Vinhus i Haderslev og ved Siden heraf varetaget Byens postale Forretninger, altsaa rimeligvis været Gæstgiver og Vært for Budene. Selv havde *Gottfried* tjent i Kongens Vinkælder, men overtog senere Faderens Vinhus, og samtidig beskikkedes han til Postmester i Haderslev. Lønningen var ikke stor, kun 20 Rdl. aarlig, men hertil kom saa Fritagelse for borgerlige Skatter og anden Tyng, og dette kunde nok opveje den lille Løn.

Medens der ved Postvæsenets Overdragelse til Klingenberg i 1653 kun var Postmestre i København, Kolding, Haderslev, Flensborg, Lübeck og Hamborg foruden i Ribe, Varde og Ringkøbing, altsaa i 9 Byer, tog Klingenberg straks fat paa at forøge Antallet af Postkontorerne, saa at der ved hans Fratræden 1685 var 22 Kontorer i Danmark og Hertugdømmerne, for Størstedelen naturligvis paa Hovedruterne. Oplysningerne om Postmestrene i Klingenberg's og Gyldenløves Tid er imidlertid meget faa og

sparsomme, saa at vi ikke ret formaar at danne os et Billede af disse Pionerer for det danske Postvæsen i dettes første Hundredaar. Af Forordningen af 30. November 1653 kan vi dog se en Del om deres og det øvrige Personales, d. v. s. Budes og Messagerers, tjenstlige Forhold. De var alle undergivne Klingenberg, der, hvis de viste sig forsømmelige i deres Gerning, kunde straffe dem med vilkaarlige Bøder eller afskedige dem. Dog gør Forordningen den Indskrænkning i hans Magt, at hvis Forseelsen var af særlig stor Vigtighed — og det maa den vel forudsættes at have været, naar Afskedigelse skulde bruges som Straf —, skulde han lade den paatale ved Øvrigheden eller anmode Kongen om at gribe ind. Det sidste har vel som Regel kun fundet Sted, naar det gjaldt en Mand, der havde været saa forsynlig at forskaffe sig kongelig Konfirmation paa det af Klingenberg udstedte Bestallingsbrev. Var man i Besiddelse af den kongelige Bekræftelse, har man nok følt sig noget fastere i Sadlen, og det sikrede jo yderligere Embeds Bevarelse, hvis der af en eller anden Grund skulde ske en Forandring i Ledelsen.

I Bestallingerne foreskrevs Pligterne. Postmesteren skulde med særdeles Flid overvaage, at de ham anbefalede Breve blev besørgede, og i sin Tjeneste skulde han rette sig efter Postforordningen og i øvrigt opføre og comportere sig, som det sig en ærekær Postmester hør og bør. Kun undtagelsesvis tales der i Bestallingerne om Lønningsforholdene, der var fastsatte i særlige Kontrakter. Dels har det Vederlag, Postmestrene fik for deres Tjeneste, været et forholdsvis ringe fast Beløb, dels har de været lønnede med Postandele, og endelig — og det har vist i mange Tilfælde været det afgørende — har de været fritagne for Indkvartering samt borgerlig Tyng og Skat. De to sidste Friheder gjaldt ganske vist kun, naar Postmestrene ikke ved Siden af deres Embede drev en borgerlig Næring, men alene det at være fri for Indkvartering var en meget stor og eftertragtet Fordel. Da desuden en stor Del af Postmestrene var Købmænd og Gæstgivere, betød det jo en mægtig Fordel for dem i Konkurrencen med Byens andre Købmænd og Gæstgivere, at de rejsende tog ind paa Postgaarden, hvortil Posten kom, og hvorfra den gik.

Om Budene tales der ikke stort i Forordningen af 1653 udover, hvad ovenfor er nævnt. Fritagelsen for Indkvartering gjaldt dog ogsaa dem. Medens Budene under Klingenberg's Styre havde været antagne af ham og i flere Tilfælde har faaet deres Bestallinger konfirmeret af Kongen, saa synes det, som om der efter Gyldenløves Overtagelse 1685 er foregaaet en Forandring i dette Forhold. Det blev gjort Gyldenløve til en Pligt at holde gode Heste hver fjerde Mil »udi alle Posthuse« til Postens Besørgelse, og det er formentlig denne Bestemmelse, der har medført den fremtidige kontraktmæssige Overtagelse af Ridterne. Da Gyldenløves Enke, Fru *Dorthea Krag*, i 1711 afstod Postvæsenet til Staten, afleverede hun naturligvis de paa det Tidspunkt gældende Kontrakter om Ridterne og Overførslerne,

det eneste, der er bevaret af Postvæsensets Arkiv fra Tiden før 1711. Den ældste af disse Kontrakter er afsluttet 1704 med Postmester *Søren Bolt* i Odense og gælder Postsækkens Befordring gennem Fyn. I Kontraktens § 1 gøres det Bolt til Pligt selv at antage, forskaffe og underholde saa mange dygtige Postilloner og Heste, som er nødvendige til Postens Befordring, og denne Bestemmelse gaar omtrent uforandret igen i de andre samtidige og senere Kontrakter. Medens Postillonerne, eller som Rideposterne tidligere kaldtes: Bude, tidligere var ansatte af Postvæsensets øverste Myn-dighed og kunde opnaa kgl. Konfirmation paa deres Stilling samt rejste Ruten igennem fra Ende til Ende, saa blev de nu Karle — kaldes ogsaa senere med det mindre smukke Ord Postkarle — hos de paagældende Kon-trahenter. Det var en betydelig Deklassering, der her fandt Sted.

1686 havde det været nødvendigt at indskærpe Magistraterne Bestem-melsen i Forordningen af 1653, at Postmestrene og Postværterne, de agende Poster og Postillonerne skulde være fri for borgerlige Skatter og Tyngde, naar de ikke drev Næring ved Siden af. Dette Privilegium var selvfølgelig en Torn i Øjet paa Magistraterne, der herved unddroges de privilegeredes Deltagelse i Skattebyrderne; nu, da Postillonerne deklasseredes fra konge-lige Tjenere til Postkarle, der var i Tjeneste hos de stedlige Postholdere, har de næppe længere hørt til de privilegerede, men deres Deltagelse i Skattebyrderne har sikkert ikke kunnet mærkes i Regnskaberne, fattige Folk, som de var.

Det har ganske sikkert for en stor Del været de Postmestrene tillagte Privilegier, der har været den største Tilløkkelse ved Postmestertjenesterne og gjort disse eftertragtede. Dog har »et lidet Stykke fast Brød«, som det undertiden hedder i Ansøgningernes ydmyge Sprog, jo ogsaa været lok-kende. Om de faste Indtægter er vi fra Tiden kort efter 1711 i Stand til nærmere at danne os et Skøn.

I København var der, ligesom tidligere, to Postkontorer, det danske og det norske, hvis Bestyrere nu kaldtes Postforvaltere, og hver havde de 400 Rdl. i Lønning og 800 Rdl. i Kontorhold. Den højst lønnede Provinspost-mester var Postmesteren i Haderslev, der havde 240 Rdl. i Løn. Derefter kom Roskilde samt Itzehoe, Rendsborg og Flensborg med 100 Rdl., Nyborg med 60 Rdl., Sorø med 50 Rdl. og endelig 13, nemlig Korsør, Assens, Kol-ding, Ribe, Varde, Fredericia, Vejle, Horsens, Aarhus, Randers, Viborg, Aalborg og Altona med hver 40 Rdl. Af disse Kontorer havde Nyborg og Odense desuden 10 Rdl. til Kontorholdsudgifter, men i Odense var der desuden en Skriver, der lønnedes med 80 Rdl., altsaa samme Løn som Postmesteren. Ansættelsen af en Postskriver i Odense skyldtes ikke saa meget Forretningernes Størrelse, men derimod, at Postmesteren, den oven-for nævnte Søren Bolt, var meget upaalidelig, navnlig med Hensyn til at indbetale sine Intrader og »employerede Postpengene« til sin egen Fordel. Skriveren blev saa ansat for at passe paa ham. Postmestrene i Helsingør, Hamborg og Lübeck havde ikke faste Lønninger, men faste Andele i Kon-torernes Indtægter. For Postmestrene i Slesvig, Glückstadt og Ringkøbing gjaldt særlige Regler.

Det er en Selvfølge, at disse smaa Lønninger ikke har været Postmestrenes hele Indtægt. Stærkt vejede Fritagelsen for Skat og borgerlig Tyngde naturligvis, men dette var jo ikke en Indtægt, kun en Fritagelse for Udgift. Adskillige Postmestre var Kontrahenter for Ridterne. De skulde efter Kontrakterne holde de nødvendige Heste og Postilloner og forsyne disse med Munderinger. Der har sikkert kunnet tjenes lidt herpaa.

Men herudover kom Fortjenesten paa Aviser. Postkontoret var Byens Nyhedscentrum, hvor Byens Folk mødte ved Posttiderne for at faa Nyhederne friske i Stedet for at faa dem forvanskede ved Genfortælling fra Mand til Mand. Allerede tidligt var Postmestrene, der havde Ret til at faa Aviserne portofrit tilsendt, begyndt at forskrive saavel trykte som skrevne Aviser. Datidens Aviser var ret kostbare for andre Mennesker, der jo maatte betale den dyre Porto, og Postmestrene benyttede sig nu af Publikums Lyst til at høre nyt ude fra den store Verden, idet de afskrev Aviserne i flere Eksemplarer, som de saa lod cirkulere i, hvad vi nu vilde kalde Læsekredse, og de forsømte naturligvis ikke at gøre sig betalt for deres Ulejlighed. Skikken med disse skrevne Aviser holdt sig til helt ind i det 19. Aarhundrede. Saavel dette, at Posthusene var de lokale Nyhedscentraler, som at det korresponderende Publikum selv var nødt til at henvende sig paa Posthuset for at undersøge, om der var ankommen Breve, gjorde ved Posttider Posthusene til Byens Centrum, og Folk kunde jo ikke være uvidende om, hvornaar Posten kom. Det meldte Posthornets skingrende Toner vidt omkring. Var der saa tilmed Skænkestue i Forbindelse med Posthuset, og det var der ofte, kunde der jo nok blive en god Fortjeneste til Postmesteren.

Hvad der ogsaa gjorde Tjenesten som Postmester tillokkende var Udsigten til, at den kunde gaa i Arv til Enke, Børn eller Svigerbørn. Denne Konservering er saa vel kendt indenfor Embedsstanden, og for øvrigt ogsaa indenfor Laugene, hvor det ofte kunde være svært at faa Foden indenfor, hvis man ikke giftede sig med en Laugsbroders Enke eller Datter, at vi ikke her skal komme nærmere ind paa den.

Postmestrenes nærmeste underordnede var naturligvis deres Kontorpersonale, naar Embedet var tilstrækkelig stort til baade at kræve og bære et saadant. Men det har ikke ofte været Tilfældet. Det er ovenfor omtalt, at der i Odense 1711 var en Postskriver, der lønnedes med 80 Rdl. aarlig, men det var ogsaa det eneste Kontor, der uden for København og Hamborg var forsynet med en saadan. Andre Steder har man, hvis det overhovedet var nødvendigt, hjulpet sig paa anden Maade — hvor Postmesteren var Købmand vel med Krambodssvendene. Der kunde under disse Forhold naturligvis ikke være Tale om faguddannet Personale, men det behøvedes heller ikke. Posterne gik jo ikke saa ofte, og Forretningerne var ikke saa mangeartede, som de senere skulde blive. Den berømte, eller om man hellere vil berygtede, *Chr. Erlund*, der endte som Postdirektør og efter sin Afsked blev Etatsraad, var en af de første, som man med nogen Ret kan betegne som faguddannet Postmand, idet han efter mange Omskiftelser i en Alder

af 30 Aar blev Bogholder i Hamborg for de københavnske agende Bude og Aaret efter opnaaede Ansættelse ved det danske Postkontor i Hamborg, hvor han i 1707 avancerede til Postskriver og 1709 til Postkontrolør. 1712 kaldtes han til København og udnævntes til Overpostkontrolør. 1725 udnævntes han til Direktør i Generalpostamtet, men afskedigedes ved Frederik IV's Død. Hans hurtige Avancement skyldtes ikke blot hans fremragende Dygtighed og store Arbejdsevne, men, og sikkert i betydelig højere Grad, de Tjenester han gjorde Regeringen ved en i højeste Grad udviklet Krænkelse af Brevhemmeligheden. Da denne bifaldtes af hans Herre og Konge, kan der maaske ikke siges saa meget herimod, men trods aabenbare Bedragerier bar Kongen over med ham blot for stedse at drage Nytte af hans Dygtighed og Sporsans. Selv om Erlund da kan siges at have været den tidligste Repræsentant for det faguddannede Personale, maa det danske Postvæsen være taknemmelig over, at det ikke kan opvise flere af hans lidet tiltalende Art.

Budene har vi allerede nævnt, og tilbage bliver da kun Messengererne og de lollandske Bude. Hvad de første angaar, da var de vel antagne af Styrelsen, men synes i øvrigt i deres daglige Tjeneste at have været ret frit stillet, naar blot de overholdt deres Ture og Takster. De oppebar sikkert selv, hvad de indtjente. Det samme gjorde de lollandske agende Poster, men disse svarede dog en aarlig Afgift til Postvæsenet.

Allerede Forordningen af 1624 krævede, at Budene skulde stille Kaution, dog kun saavidt den kunde have. At det var glubske Krav, Styrelsen stillede med Hensyn til denne, fremgaar af, at der i 1625 forlangtes den svimlende Sum af 500 Daler i Kaution for et Bud. Om Postmestrenes Kautionsstillelse vides intet førend i 1714, da det forlangtes, at der skulde stilles Kaution for det Beløb, som et Kvartals Intrader androg, og herefter maatte Postmestrene i København, Hamborg og Odense stille hhv. 4000, 3000 og 500 Rdl. i Selvskyldnerkaution.

Ovenfor er allerede omtalt de Lønninger, som Postmestrene oppebar. Disse gjaldt dog kun de Steder, hvor der var Hovedpostkontor. Postmestrene ved Bipostkontorerne aflagde ikke Regnskab og oppebar selv den indkasserede Porto. Flere Steder maatte de dog af deres Indtægter afholde Udgifter til Ruternes Udførelse. At det vist i mange Tilfælde har været en kummerlig Levevej at være Postmester et saadant Sted, synes at fremgaa af, at da Bipostkontoret i Slangerup stilledes til Auktion, var højeste Bud 12 Rdl., for hvilket Bud blev givet Hammerslag.

Som nævnt ovenfor var der ved de største Postkontorer, København, Hamborg og Odense, ansat Postskrivere. Medens der for Odenses Vedkommende var afsat 80 Rdl. til Lønning af en saadan, var Postskriverne i København privat ansatte og lønnedes af Postforvalterens Kontorhold, der 1712 ansattes til 400 Rdl., men i 1727 nedsættes til 300 Rdl. Fra 1731 ansattes den ældste Postskriver af Generalpostamtet, og Lønningen bestemtes

ogsaa af dette, men udrededes af Postforvalterens Kontorhold. 1732 resol-
verede Kongen, at denne ældste Skriver skulde have Bestalling som Post-
kontrolør, og senere fik han et Bestallingstillæg paa 100 Rdl., hvorved hans
aarlige Lønning kom op paa 200 Rdl. Medens Postmesterstillingen daterer
sig fra Postvæsenets Oprettelse 1624, er Postkontrolørstillingen saaledes
først fra 1732, og fejrer saaledes nu i Aar sit 200 Aars Jubilæum. I 1734
blev Postmesterlønningerne noget forbedrede, saa at en Del af dem steg fra
40 til 60 Rdl., men trods denne Forbedring med 50 % var Lønningerne uan-
stændigt smaa og vedblev at være dette i lange Tider.

Vi skal helt op i det 19. Aarhundrede, førend vi træffer de første betyde-
ligere Spor af et faguddannet Postpersonale. I det 18. Aarhundrede var det
kun de Folk, der havde tjent som Postskrivere, der kan betegnes som fag-
uddannede, og de var langt fra tilstrækkelige i Tal til at rykke op og be-
sætte det stigende Antal af Postmesterembeder, og endnu mindre kan de
være fristede af de Lønninger, disse var normerede med. Hvad var det da
for Folk, der søgte Embeder ude i Landet? Ja, det var en højst broget For-
samling som altid i den Tid, hvor der ikke krævedes specielle Forkund-
skaber til et Embede. Som oftest var det dog Folk, der havde været »ved
Pennen«, som det hed i Datidens Sprog, men i øvrigt søgte de alle at slaa paa
Medfølelsens Strenge, Fattigdom, »uopdragne Børn«, Tab ved Spekulation-
er o. m. a., og de, der havde fornemme Bekendtskaber, gjorde selvfølgelig
al mulig Brug af disse for at opnaa »et lidet Brød« til sig og sine. Hvad
der i Generalpostamtets Øjne altid talte stærkt til Fordel for en Ansøger
var, at han tilbød at gifte sig med Enken eller give Formanden eller dennes
Enke noget »vist aarligt«, eller, hvis Formanden maatte forsvinde paa
Grund af Kasseangel, tilbød at betale hans Gæld til Postkassen, hvorved
denne slap for Tabet.

1715 afskedigedes Postforvalter i København *Jacob Lerche*, og da *Jacob
Lorenz Clasen* tilbød at ville betale 1006 Rdl. foruden hans Gæld til Post-
kassen, fik han Embedet. Embedsbesættelser var saaledes for en stor Del
Naadesbevisninger og for en anden stor Del Handel med Embederne. Sag-
lige Hensyn forekom saa at sige aldrig. Disse Forhold kunde naturligvis
ikke undgaa at sætte deres Præg. De paatagne Pensionsforpligtelser, der
ofte sluttede det meste af den aarlige Indtægt, eller Købesummen, der ofte
tilvebragtes ved Laan, hvilede tungt paa de nye Indhavere af Embe-
derne, der meget ofte havde svært ved at subsistere. Følgerne blev i mang-
foldige Tilfælde nye Kasseangler, og Svikmøllen gik videre.

At saavel Postmestrene som de lavere stillede, og endnu daarligere løn-
nede, underordnede søgte at bøde paa de knappe Lønninger var vel menne-
skeligt, men ikke derfor tilgiveligt. Fristelsen til at overtaksere Breve og
stikke den ulovlige Overtakst i Lommen laa ret nær for og blev ogsaa an-
vendt. Lidt vanskeligere var det at sende Breve uden for Kartet, men det
lod sig praktisere, hvis man paa Brevets Bestemmelsessted havde en Med-
vider, der ogsaa gerne vilde forøge sine Indkomster. Budene kunde ogsaa
paa deres Ruter modtage Breve til Besørgelse udenfor Postsækken, og det

Generaldecisor Georg Herman Monrads Skydeskive.

blev ogsaa gjort, ligesom Postillonerne efter de agende Posters Overtagelse let lod sig friste til at medtage uindskrevne rejsende. Gennem det meste af Diligencetiden kæmpede Styrelsen en næsten haabløs Kamp herimod, og naar man i de gamle Cirkulærer læser en Meddelelse — og dem er der mange af — om, at det er blevet forbudt N. N. at lade sig bruge som Postillon i Fremtiden, kan man være sikker paa, at Forbudet skyldes, at N. N. har gjort sig skyldig i Defraudation.

Man tør med nogenlunde Sikkerhed gaa ud fra, at naar det for Danmarks Postvæsen saa karakteristiske Befordringsmiddel »Kugleposten« netop fik Formen af en Kugle, saa var Grunden den, at det skulde gøres Postillonerne umuligt at medtage rejsende. Det skete dog alligevel, idet der, hvis ingen af Parterne fyldte for meget, med lidt Besvær nok kunde blive Plads til to paa Kuskesædet. Men Befordringen kunde ogsaa ske paa anden Maade, hvilket fremgaar af, at en Postillon engang havde en ung Pige med paa Kugleposten. Denne Køretur har, selv om den senere fik kedelige Følger for Postillonen, næppe været helt ubehagelig, medens den stod paa, idet den unge Pige sad paa Skødet af Kusken.

Foruden Fristelserne til rene Snyderier frembød ogsaa den sene Afregning store Skyggesider. Postkontorerne indsendte deres Regnskaber en Gang hvert Fjerdingaar, men det kneb ofte at faa Regnskaberne og de dermed følgende Indsendelser af Penge ind. Grunden var den simple, at Postmesteren ventede, indtil han i det nye Kvartal havde faaet saa mange Penge ind, at han kunde dække Underskudet for det sidst forløbne Kvartal. Det kunde jo naturligvis gaa i nogen Tid, men en skønne Dag var Kasse manglen vokset Postmesteren over Hovedet, og saa var Skandalen der.

Hvad der ogsaa bidrog til, at hele denne Slendrian kunde passere, var, at Revisionen arbejdede saa utrolig langsomt, i alt Fald i de første Aar efter Statens Overtagelse. Skønt Generalpostamtet Gang paa Gang rykkede Postmestrene for deres Regnskaber, kunde disse, naar de endelig kom ind, faa Lov til at ligge i lang Tid, førend de blev reviderede og Forsyndelserne derved afslørede. Praksis viste, at der saa at sige al Tid var Fejl i Regnskaberne, og at Overskudet altid var mere, end Regnskaberne viste, hvorfor det gennemgaaende var ret betydelige Beløb, der indvandt gen-

nem Revisionen. I den Grad var man vant til at regne med Snyderier, forsættelige eller uforsættelige, at da Generalpostamtets Kontorer brændte under Branden 1728 og en stor Del ikke reviderede Regnskaber gik op i Luer, forespurgte Generalpostamtet de forskellige Postmestre, hvad de vilde betale for at faa Generalkvittering, og hvis Postmesteren ikke vilde betale et Beløb, der tilfredsstillende Generalpostamtet, forhandlede dette med ham, indtil der opnaaedes Enighed om et passende Beløb.

Af den ovenstaaende Skildring fremgaar det, baade at Tilstanden indenfor det danske Postvæsen i det 18. Aarhundredes første Halvdel ikke blot var særdeles utilfredsstillende for Personalet, men ogsaa, at Styrelsen havde store Vanskeligheder at kæmpe imod. Man maa dog ikke af, hvad der her er fremført, faa det Indtryk, at det var særlig galt fat indenfor det danske Postvæsen. Det var nemlig ikke værre her end indenfor andre Embedskredse. Overalt var Lønningerne ganske utilstrækkelige til at ernære deres Mænd, Fristelserne var store, den almindelige Moral stod lavt — man saa ikke dengang paa en Kassebedrøver som nuomstunder —, og fra Regeringens Side savnedes Initiativ til at forbedre Forholdene. Meget ofte, ja alt for ofte, var det ganske ukvalificerede Mænd, der fik de ledige Embeder. Alt for ofte beklædte Embedsmændene flere Stillinger, baade private og offentlige, og ukyndige i Regnskabsaflæggelse som de oftest var, kneb det med at holde de forskellige Kasser adskilte. Det skulde være senere Tider forbeholdt, dels ved forbedrede om end aldrig virkelig tilfredsstillende Lønninger, dels ved at skabe et dygtigt, faguddannet og interesseret Personale og endelig ved et effektivt Tilsyn, at skabe en Embedsstand, som Landet og Embedsmændene selv kunde være stolte af. Men endnu var der lang Vej frem.

Efter den lille Lønningsforbedring, der fandt Sted i 1734, skulde der hengaa mange Aar, førend der atter blev Tale om en saadan. I 1772 fandt dog Generalpostamtet det paa Tide, at der blev gjort noget i denne Retning, men Forslaget blev ikke gennemført. Det var da ogsaa lidt mærkværdigt i sine Motiver. Det motiveredes med, at den ophævede Portofrihed havde skaffet Postmestrene mere Arbejde og samtidig Postkassen større Indtægter, men foreslog ikke en almindelig Forhøjelse over hele Linien. Derimod tænkte man sig at lønne Postmestrene med Procenter, fra 5 til 40, af Intraderne for derved at gøre Postmestrene interesserede i at bringe disse saa højt i Vejret som muligt, idet man frygtede for, at en almindelig Lønningsforhøjelse nok i Øjeblikket kunde gøre Postmestrene interesserede i deres Arbejde, men at dette snart atter vilde fortage sig, naar først Forhøjelsen var traadt i Kraft. Det var aabenbart ganske kønne Tanker, man i Styrelsen nærede om Personalet.

Da Postvæsenet 1777 overtog de agende Poster, fik Postmestrene paa Ruterne mellem København og Haderslev og Haderslev—Aalborg, en meget problematisk Gageforhøjelse for Ekspeditionen af disse Poster. Postmestrene mellem København og Assens fik hver 50 Rdl. og Postmestrene paa Strækningen Haderslev—Aalborg hver 25 Rdl. De førstnævnte fik nu imidlertid indtil videre kun 25 Rdl., og de sidstnævnte fik slet intet,

idet de allesammen maatte afgive 25 Rdl. i Pension til Skriveren for de tidligere agende Postmestre. Det var jo en nem Maade for Postkassen at klare det Spørgsmaal paa.

Overtagelsen af de agende Poster gjorde imidlertid alligevel sin Gavn, idet de to københavnske Postkontorer, det danske og det norske, forøgedes med to nye, nemlig det altonaisk-jydske agende Postkontor og Københavns helsingørske Postkontor, ligesom Personalet forøgedes med Opretelsen af 6 Postfører- og nogle Ekstrapostførerstillinger. Herved skabtes der en Del Avancementsstillinger for det faguddannede Personale. Overtagelsen medførte ogsaa Oprettelsen af Postkontorer paa Lolland og Falster, men disse Embeder gik foreløbig det faguddannede Personales Næser forbi, var i øvrigt heller ikke værd at søge, da Lønningerne var saa smaa, at det var umuligt at eksistere for dem.

I 1789 indgav de allerfleste Postmestre baade i Danmark og Norge Andragende om Lønningsforbedringer, men skønt de støttedes af Generalpostamtet, blev Ansøgningen ikke bønnet. Fra 1803 foreligger en af Generalpostamtet udarbejdet Oversigt over Postmesterindtægterne udenfor København og Hamborg, dog kun »de beregnelige«. Disse udgjordes af: 1) den faste Løn for Brevposten, 2) den faste Løn for Pakkeposten (hvor der altsaa var nogen saadan), 3) personlige Tillæg, 4) Kontorhold, der ikke udenfor København og Hamborg oversteg 10 Rdl. om Aaret, 5) Skriver- og Vejerpenge, dog kun ved de Kontorer, der havde Ekspedition af Pakkepost, og 6) Avispenge. Det bedst aflagte Postmesterembede var efter denne Oversigt Odense, hvor Postmesteren oppebar den ret anstændige Indtægt af 724 Rdl., derefter fulgte Nyborg og Aalborg, der opførtes med hhv. 577 og 575 Rdl. Det Embede, der kom nederst i Rækken, var Frederiksværk, hvor Postmesteren kun havde sin faste Løn, og den var kun paa sølle 30 Rdl. om Aaret. I øvrigt var Fordelingen saaledes: over 700 Rdl. 1, mellem 500 og 600 Rdl. 2, mellem 400 og 500 Rdl. 1, mellem 300 og 400 Rdl. 7, mellem 200 og 300 Rdl. 7, mellem 100 og 200 Rdl. 16 og under 100 Rdl. 9.

Af de 43 Provinspostmestre var dog kun 17 henviste til at leve af deres Postindtægter alene. De øvrige 26 Embeder indehavdes af Mænd, der havde andre Stillinger som Købmænd, Gæstgivere, Toldere, Apothekere eller som Retsbetjente eller var Pensionister. I mange Tilfælde var Postmesterstillingen saaledes kun et Bierhverv.

Avispengene spillede en ret stor Rolle for Postmestrene i de større Byer. Den største Indtægt af Aviser havde Aalborg, 575 Rdl., medens Lønningen kun udgjorde 120 Rdl. Odense havde kun 272 Rdl. i Avispenge og 190 Rdl. i fast Lønning, Aarhus 211 Rdl. i Avispenge mod 190 Rdl. i fast Lønning. Den laveste Indtægt af Avispenge, 7 Rdl., havde Bogense, men Fladstrand, Hjørring, Ringkøbing og Frederiksværk havde ikke en Skilling.

De her omtalte Indtægter var som sagt de »beregnelige«, men af dette Udtryk fremgaar det, at der ogsaa maa have været »uberegnelige« Indtægter, og det vides da ogsaa, at mange af Postvæsenets Kunder brugte at

give Dusører ved Nytaarstid saavel til Postmestrene som til andre af Personalet, og i skovrige Egne og hvor der var Herregaarde, faldt der ofte Drikkepenge af i Form af et Læs Brænde, et Stykke Vildt og andre Naturalier.

Hvad angaar Indtægterne for de københavnske Postmestre, da laa disse betydeligt højere end Provinspostmestrenes, og dette skyldtes væsentligst Avisindtægterne. Postmesteren ved det altonaisk-jydske Kontor var endda bedre aflagt end Generalpostamtets første Direktør, og i 1794 ansloges Avisindtægterne for Chefen for det danske Postkontor til ikke mindre end 3000 Rdl. Hertil kom hans faste Lønning og Kontorholdet. Det sidste androg 700 Rdl., og heraf skulde han give Postkontroløren, der iøvrigt var kongelig Embedsmand, selv om han lønnedes af Postmesteren, 200 Rdl., ligesom han af Resten og af sine andre Indtægter maatte lønne det øvrige Personale samt bekoste Ildebrændsel, Lys og Rengøring.

Af det øvrige Personale havde Skrivere og Fuldmægtige 150 à 200 Rdl., Postførere 100 Rdl. samt 1 Rdl. om Dagen i Diæter, naar de var paa Rejse. Litsenbrødre havde Ugeløn, og denne var ret forskellig, i København 1 Rdl. 32 Sk., ved Overfartsstederne 1 Rdl., ved Provinspostkontorerne paa Sjælland og Fyn 64 Sk. og i Jylland kun 32 Sk.

1796 ansattes der Postbude i København. De fik ikke Lønning, men deres Indtægter bestod i Bærepeng for de ikke afhentede Breve.

Samtidig med Sammenslutningen af Brevposten og de agende Poster begyndte man paa at forene Postmesterembederne med Gæstgiverier i Byerne, hvor dette ikke allerede var Tilfældet. Undertiden var det den stedlige Postmester, der tilkøbte sig en Gæstgivergaard, men oftest var det Gæstgivere, der søgte ledige Postmesterembeder og derved forenede de to Stillingen. Fra denne Tid stammer de forskellige Hoteller med Navnet »Postgaarden«, der endnu findes adskillige Steder rundt om i Landet. Systemet viste sig uheldigt, dels fordi Postmesterstillingen i de fleste Tilfælde kun var Midlet til at drage de rejsende til Huse og derfor traadte i anden Række, var en Bifortjeneste, dels fordi Gæstgivergaardens Ejer, der jo i mange Tilfælde havde anbragt betydelige Midler i Ejendommen, ønskede, at Embedet i Fremtiden fulgte med Gaarden, hvad man jo ikke kunde forpligte sig til. I de første Decennier efter Aarhundredskiftet søgte Generalpostamtet da ogsaa at komme bort fra dette System igen, hvilket efterhaanden lykkedes.

I 1804 bestemte en kongelig Resolution, at Underofficerer skulde have Adgang til en Del nærmere bestemte civile Embeder, hvoriblandt 30 mindre Postmesterembeder, hvis Indtægter ikke oversteg 200 Rdl. Hermed var den Vej betraadt, som i saa mange Aar skulde være til største Skade for det faguddannede Personale. Underofficerernes Indtrængen i de mindre

Embeder efterfulgtes snart af Officerernes Indtrængen i de større og, for en stor Dels Vedkommende, i de bedste. Et grelt Eksempel paa, hvad det var for Folk, der rundt om i Landet varetog Postmesterembederne, har vi i Kalundborg, der dog ikke hørte til de større. Fra 1719 til 1742 var Købmand og Raadmand *Bagge Lauesen Roed* Postmester. Efter ham fulgte to Gæstgivere, en Bro- og Havnekasserer, en Kaptajnløjtnant, en Major, en Kaptajn og atter en Major. Først saa sent som i 1886 fik Embedet en faguddannet Postmester.

Til Styrelsens Ros skal det siges, at denne tidligt havde Øjnene aabne for dette skadelige Forhold og gjorde, hvad den kunde, for at faa Embederne besat med faguddannede Postfolk. Men Bestræbelserne mødte som oftest Modstand hos Kongen, der ikke tog Hensyn til Styrelsens Indstillinger, naar det gjaldt om at faa anbragt en afskediget Officer eller Underofficer, selv om disse naturligvis ikke havde Begreb om Posttjeneste, men kun var i Stand til at kommandere. Det er sikkert fra den Tids Embedsbesættelser at det gamle Ord om, at den Gud giver et Embede, giver han ogsaa en Fuldmægtig, stammer.

Forholdene for det faguddannede Personale blev efterhaanden værre og værre. Tiden fra c. 1830 bragte en meget stærk Udvikling af Postvæsenet. Flere og flere Postruter etableredes. Dampskibsfarten kom i Gang og udvikledes hurtigt. Ogsaa bragte Diligencerne, der nu kom mere og mere i Brug, Trafiken i Vejret. Dirigeringsvejene udvikledes, Posthusene voksede ret stærkt i Antal, og alt dette bevirkede naturligvis ogsaa, at Personalet blev større, og at der krævedes mere og mere indgaaende Kendskab til Tjenesten, de voksende Forretninger, Forsendelsesformer og Dirigeringsmaader. Men samtidig beklædtes et stort Tal af de bedre og bedste Embeder af Personer, der, deres øvrige gode Egenskaber uførtalt, stod Tjenesten ganske fjernt.

Det er Generaldirektør Grev *Otto Sophus Danneskiold-Samsøes* uvisnelige Fortjeneste, at han, der nærede stor og varm Interesse for Personalet, straks efter sin Udnævnelse til første Direktør tog Arbejdet op for, at de større Stillinger i højere Grad end før kunde blive besat med Postmænd. Helt lykkedes det ham ikke. Trearskrigen og Krigen i 1864 gjorde, at forskellige Invalidere anbragtes i Posttjenesten, og den sidste af disse afskedigedes først saa sent som i 1918. I 1860 vandt Danneskiold sin første Sejr i Kampen for Personalet, idet den Ret dels til Indstilling og dels til Udnævnelse i en Række Embeder indenfor Told- og Postvæsenet, der hidtil havde været forbeholdt Krigsministeriet, nu overgik til Finansministeriet, som Postvæsenet dengang var underlagt. Dog skulde der stadig være forbeholdt Befalingsmænd af Reservens Over- og Underklasser en fortrinsvis Adgang til visse mindre Embeder og Tjenester indenfor Post- og Telegraf- samt Toldvæsenet, dog først naar de paagældende havde erhvervet sig den fornødne specielle Faguddannelse. Ved denne Tilføjelse fik Officerernes og Underofficerernes Fortrinsret et Grundskud, thi efterhaanden som Postforretningerne havde udviklet sig og var blevet saa mangeartede, som

Generaldirektør, Grev Otto Sophus Danneskiold-Samsøe.

Tilfældet var, kunde det knibe for en alene i Militærtjenesten uddannet Mand i Løbet af kortere Tid at blive tilstrækkelig kvalificeret til at optage Konkurrencen med en gennem hele sin Ungdom i Posttjenesten oplært Mand. Uden Overdrivelse tør det siges, at Danneskiold ved sin Kamp for det faguddannede Personale har lagt Grunden til den Stilling, som det nuværende Personale indtager i lige Ret for alle til de højeste Embeder indenfor Etaten, naar de fornødne Kvalifikationer er til Stede.

En af de Postmænd, der, uden Eksamen eller Protektion af nogen Art, banede sig Vej til et af Etatens største Embeder, var *H. G. Petersen*, der i 1834 ansattes i Postrevisionen og fra denne beskedne Stilling ved sin uhyre Flid og ubestridelige Dygtighed banede sig Vejen til Embedet som

Overpostmester H. G. Petersen.

Overpostmester i København, som han forlod 1897 efter at have beklædt dette Embede i mere end 21 Aar. Hans betydeligste og for Postvæsenet i Almindelighed saa frugtbringende Gerning faldt dog indenfor Tidsrummet 1857—1876, da han virkede som Postinspektør for Øerne, indtil 1864 tillige for Slesvig. Ikke mindst det danske Landpostvæsens fortrinlige Organisation og Afskaffelse af den direkte Brevkartering skyldes ham, men han benyttedes ogsaa meget under Forhandlinger med udenlandske Styrelser. Det er ikke uden Overdrivelse, naar Petersen er blevet betegnet som »den fødte Postmand«. Han var Danne-skiold en fortrinlig Medhjælper, og han ofrede

Etaten sine bedste Kræfter. Ekspeditionsformerne lettedes paa mange Maader under hans Medvirkning, og det er derfor sikkert uberettiget, naar afd. Overpostinspektør *Bergsøe* i sin Lærebog i Postvæsenets Historie (S. 246) siger, at det skyldtes Petersens Modstand, at den direkte Pakkekartering ikke blev afskaffet førend i 1903. Ganske vist var H. G. Petersen en meget stærk Mand, men at han skulde have været saa stærk, at han i seks Aar efter sin Afsked og i fem Aar efter sin Død skulde kunne have hindret en Reform, der, efter *Bergsøes* Udtalelser, brændende ønskedes indført af Generaldirektør *C. Svendsen*, lyder dog ret utroligt. At Reformen lod vente saa længe paa sig, efter at Petersen var afskediget, tyder derimod ikke paa den store Iver for den, som *Bergsøe* vil tillægge *Svendsen*.

I 1808 var der for første Gang i Postvæsenets Tid Tale om et Dyrtidstillæg, idet Embedsmænd og Funktionærer i København fik tilstaaet et Gageforskud, svarende til et Fjerdingaars Lønning. Det har sikkert været Meningen, at dette Beløb skulde tilbagebetales, naar Tiderne blev bedre, men da dette ikke skete, blev Beløbet betragtet som en Gave. I 1810 og 1811 ydedes der atter Dyrtidstillæg, men Aaret efter indførtes et Ekspeditionsgebyr for Breve, der kostede over 6 Sk. i Porto. Dette Gebyr skulde henlægges til en Fond, der senere udbetaltes til de mere trængende Postmestre, efter at nogle Fradrag havde fundet Sted. Hvor meget dette har betydet for de enkelte, vides ikke.

Det var først i 1837, at der blev rørt ved Postvæsenets Lønninger, idet en Kommission vedrørende Finansvæsenet fremkom med Bemærkninger herom. Da Postforvalteren ved Københavns danske Brevpostkontor i April 1840 var afgaaet ved Døden, benyttede Generaldirektionen Lejligheden til, inden Embedet atter blev besat, at faa samtlige Embedsmænd ved de københavnske Kontorer sat paa fast Gage, men først i 1842, da Danne-skiold var blevet Generaldirektør, toges der fat paa en gennemgribende Revision af

Lønninger og Kontorholdsgodtgørelse, og snart efter traadte Reformen i Kraft. Denne betød en ret væsentlig Forbedring af de mindre Lønninger, og samtidig inddroges en Del af de hidtil nydte Sportler. Det højeste lønnede Embede i Provinsen var Helsingør med 3000 Rdl. Derefter fulgte Odense med 2500, Aalborg med 2000, Aarhus og Kolding med 1900 o. s. v. indtil de mindste, ialt 16, der lønnedes med 400 Rdl. Kontorholdsgodtgørelserne varierede noget for de større Embeder, selv om Lønningerne var de samme, men for de mindre Embeder laa de fast, saa at der til et Embede med 700 Rdl. i Løn svarede 150 Rdl. i Kontorhold og til et Embede med 400 Rdl. i Løn 70 Rdl. i Kontorhold. Lønningen for de næstmindste og de mindste Embeder sprang fra 700 til 400 Rdl.

Postmesteren i Skagen og hans Uhr:

Manden har kun 70 Aar, om Aaret at leve af — men saa har han til Gjengæld frit Uhr.

Satirisk Tegning i Ugebladet »Corsaren«, Nr. 589. (1852).

Denne Lønningslov gjaldt dog kun i otte Aar, idet en ny Lov, hvorved Embederne klassificeredes, ligesom Alderstillæg indførtes, traadte i Kraft i 1852. I Modsætning til Lønningsloven af 1844, der kun gjaldt Postmestrene, omfattede Loven af 1852 hele det statsansatte Personale. Det privat ansatte lønnedes af Kontorholdsgodtgørelsen som tidligere.

Lønningsloven af 1852 inddelte hele Personalet i fem Klasser. Første Lønningsklasse omfattede kun een Mand, nemlig Overpostmesteren i København, der lønnedes med 2600 Rdl. Dette Embede var oprettet 1. Juli 1850, og Overpostmesteren var paa Lønningslovens Tidspunkt øverste Chef for Brevpostkontoret, Pakkepostkontoret og Fodpostkontoret. Overpostmesteren fik ikke Alderstillæg. Anden Lønningsklasse, der lønnedes med faste Gager fra 1200 til 2200 Rdl. og Alderstillæg fra 200 til 500 Rdl., omfattede Postmestre af 1. Klasse og Overpostkontrolører. Overpostkontrolørstillingen, der oprettedes samtidig med Overpostmesterstillingen, svarede til Postmestre af 1. Klasse. Tredie Lønningsklasse, der lønnedes med fra 600 til 1200 Rdl. og Alderstillæg fra 200 til 400 Rdl., omfattede Postmestre af 2. Klasse, Postkontrolører, Telegrafbestyrere og Postførere. Fjerde Lønningsklasse, der lønnedes med fra 300 til 500 Rdl. og Alderstillæg fra 50 til 150 Rdl. omfattede Postskrivere, Ekstrapostførere, Reservepostførere, Opsynsmændene ved Storebeltsoverfarten og Postekspeditører paa højeste Gage. Endelig femte Klasse, der lønnedes med fra 300 til 500 Rdl. og Alderstillæg fra 50 til 100 Rdl., omfattede Fyropsynsmænd, Telegrafassistenter, Postkonduktører og Postbude.

Lønningsloven giver, som det vil ses, en klar Oversigt over, hvilke Stil-

linger, der fandtes indenfor Etaten. Foruden de allerede nævnte, kort forinden oprettede Stillinger som Overpostmester og Overpostkontrolører, var der nu tilkommet Stillingerne som Telegrafbestyrere og Telegrafassistenter, medens Loven derimod ikke fastsatte nogen Lønning for en Telegrafdirektør. Den nyopdukkede Etats Folk rangerede lavere end den gamle Postetats, idet Telegrafassistenter stod i Klassen under Postskrivere og lige med Postbude og Fyropsynsmænd. Foreløbig figurerede Telegrafbestyrere og Telegrafassistenter dog kun paa Papiret, idet Telegrafvæsenet ikke begyndte sin Virksomhed førend i 1854, altsaa to Aar senere.

Endnu en ny Klasse var dukket op, nemlig Postekspeditørerne. Medens et Posthus tidligere var enten et Hovedpostkontor eller et Bipostkontor, og Bestyrerne af disse altid benævntes Postmestre, benævntes de under den stigende Trafik nødvendiggjorte Aflægningssteder, i Reglen af privat Natur, Postekspeditioner. Fra 1831 overførtes denne Betegnelse paa alle nyoprettede Posthuse, og efterhaanden som de private Ekspeditioner blev ledige, besattes Stillingerne ved kongelig Resolution. Navnlig efter at Jernbanerne havde begyndt at lægge deres Skinnet udover Landet, oprettedes der flere og flere Postekspeditioner, idet der, snart sagt, oprettedes Postekspeditioner, hvor der anlagdes Jernbanestationer. En meget stor Del af disse Ekspeditioner besattes med stedlige Stationsforstandere, men gled, naar Forretningerne voksede, over til at blive bestyrede af faguddannede Postmænd, der her opnaede haardt tiltrængte Avancementspladser.

Inden vi forlader Lønningsloven af 1852, skal det blot bemærkes, at Alderstillægene ikke tildeltes efter saa og saa mange Aars Tjeneste i Klassen, men at de tilfaldt de ældste indenfor denne. Var man derfor saa uheldig, at ens Formænd i Klassen ikke blev forfremmede, eller de var særlig sejlivede, kunde man kikke langt efter Alderstillægene. Aldersgrænsen skulde det være en langt senere Tid forbeholdt at indføre, og Datidens Embedsmænd holdt i Reglen længe ud. Nutidens forcerede Arbejde kendtes ikke dengang, og Nerverne holdt langt op i Aarene.

Samtidig med Lønningsloven af 1852 reguleredes Kontorholdsgodtgørelserne, der for Provinspostkontorernes Vedkommende laa fra 100 til 2000 Rdl. Af disse Beløb skulde Postmestrene afholde Udgifter til Huslejen, Brændsel, Kontor- og Budhjælp, Kontorrekvisitter og alt, hvad der ellers løb paa. Overpostmesteren i København havde 2400 Rdl. i Kontorhold, Postmesteren ved Jernbanepostkontoret paa Banegaarden og Bestyreren af Avispostkontoret havde hhv. 400 og 1000 Rdl., men det maa her erindres, at der ikke for disse Embeder var Tale om Husleje, ligesom Skrivere og Bude var lønnede af Staten.

Alt i alt betød Lønningsloven af 1852 et betydeligt Fremskridt for Personalet i lønningsmæssig Henseende, navnlig for de smaa Postmester-

embeder, og alt havde vel været saare godt, hvis der ikke straks efter dens Ikrafttræden var indtraadt en betydelig Prisfordyrelse, der nødvendigjorde en Forhøjelse af de nylig vedtagne Lønninger. Forhøjelsen, der varierede fra 15 til 30 % af de forskellige Lønninger, stadfæstedes af Kongen i Maj 1856 og fornyedes derefter for to Aar ad Gangen, sidste Gang i November 1863.

Der er en Klasse, som hverken denne, de foregaaende eller de senere Lønningslove beskæftiger sig med, og det var dog den, der, mere end nogen anden, bidrog til at præge Postvæsenet i Publikums Øjne. Det var Postillonerne, der, iklædt de festlige røde og gule Farver, førte Posterne frem ad de danske Landeveje og lod de skingrende Hornsignaler lyde over By og Land. Selv om den danske Postillon ikke mere hørte hjemme blandt Postvæsenets fast ansatte Personale, men maatte nøjes med at indtage den saare beskedne Plads som staaende i privat Tjeneste hos Kontrahenten, saa kan han dog ikke helt forbigaaes i selv en nok saa kortfattet Skildring af det danske Postvæsenes Personales Historie gennem Tiderne. Var han end sat udenfor Rammerne, var hans Virksomhed end lidet paaskønnet, saa var det dog en for Postvæsenet saare vigtig Funktion, han udførte. Ad elendige, opkørte, stenede og hullede Veje, i al Slags Vejr, ved Dag og ved Nat udførte han sin strabadserende, ofte livsfarlige Gerning. Overfald paa Posterne var ingenlunde ukendte, og det er sket, at Poster er forsvundne og senere fundne omkomne, naar de i daarligt Vejr og i Mørke har forvildet sig bort fra Landevejene. Den danske Postillon har fuldt ud fortjent sit værdige Mindesmærke. Det er ikke sat ham endnu og kan heller ikke her paa en saa begrænset Plads sættes ham. Her skal blot fortælles nogle Smaa-træk fra Postillontiden, inden vi atter tager fat paa det øvrige Personales Historie.

1685 paalagdes det Gyldenløve at holde Postillonerne med en »god Kappe, et godt Gewehr og, hvad ellers Postvæsenet tilhører«. Allerede før denne Tid var Hornet knyttet til Postillonen. Med dette meldte han sin Ankomst og sin Afgang, opfordrede de mødende til at vige af Vejen for den kongelige danske Post og brugte det vel iøvrigt, baade naar han følte Trang til at opmuntre sig selv, og naar han under Vejs passerede beboede Steder. Hvilke Signaler han blæste, ved vi intet om førend paa et ret sent Tidspunkt. Det er først paa saa sent et Tidspunkt som i 1843, at Styrelsen udgav et lille Hefte med Noder til de Signaler, der skulde benyttes i bestemte Tilfælde. Denne Sendrægtighed falder iøvrigt godt sammen med Styrelsens Ligegyldighed overfor andre Detailler. I Forordningen af 1624 bestemtes det, at Postmesteren i København udenfor sin Bolig skulde have et Skilt, hvorpaa der var malet en hvid Hest med en blaa Rytter paa, og at Logisværterne i Provinsbyerne skulde have et Skilt med en hvid Hest. Da Erlund fik Tilladelse til at indrette et Posthus i København, approberede Kongen Tegningen til et Skilt paa denne Bygning, og kort efter fik

Postmestrene ude i Landet Befaling til, at der udenfor Posthusene skulde være anbragt Skilte, der angav, at her var Posthuset. Men man bekymrede sig ikke om, hvorledes disse Skilte saa ud i Detailler, kun skulde de bære Kongens Navnetræk, men om Farver,

Form eller andet gav man ingen Bestemmelser. I Post- og Telegrafmuseum findes et Skilt fra et Posthus i Hertugdømmerne (se S. 109). Det stammer fra Christian VII's Regeringsperiode og viser en Posttrytter iført hele den festlige Mundering, og det er kønt udført med en svær, udskaaret, firkantet Ramme. Fra Frederik VI's Tid findes to ovale Skilte, det ene med det danske Vaaben og Kongens Navnetræk, det andet kun med Navnetrækket, og begge Skiltene er højst forskellige med Hensyn til Farver og anden Udstyrelse. Paa samme Maade som med Skiltene saaledes ogsaa med Brevkasserne, der jo først indførtes saa sent som i 1851, da Frimærket indførtes. Det blev bordret, at der skulde indføres Brevkasser, men man bekymrede sig ikke om, hvorledes de kom til at se ud. Det er først i Begyndelsen af 1860'erne, at Styrelsen paa disse Felter søgte at bringe ensartede Forhold til Veje, og fra den Tid stammer vore nuværende Posthusskilte og Brevkas-

Posthusskilte fra Frederik VI's Tid.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

ser. Men Hornsignalerne var saaledes det første Felt, paa hvilket Styrelsen søgte at skabe ensartede Forhold.

Mange af Postillonerne blev ved den stadige Brug af Hornet rene Mestre i at bruge dette. Dets Lyd kom til at høre til de Træk af Bylivet, som vore Fædre kendte og elskede paa samme Maade som Vægternes Sang om Natten. Som Vægtersangen fortalte, at der var en, der vaagede og passede paa overfor Fjenderne, Ild og Tyve, saaledes vidnede Posthornets Klang om, at nu kom der Bud til Ravnekrogen ude fra den store, vide Verden, vidnede om, at man ikke helt var glemt i Afsondretheden, men at man hørte med til den store, levende og virkende Menneskehed. Derfor var Hornets Klang, selv om det maaske nok kaldte de sødt slumrende tilbage fra Drømmenes Verden til Virkeligheden, velkommen. Undertiden kunde Naturen gaa over Optugtelsen hos saadan en godt blæsende Postillon, saa at han ikke netop holdt sig til de foreskrevne Signaler. Det hændte en sen Vinternat i Randers, at Posten sydfra kom rumlende ind i Byen. Det var i den Tid, da Dragonerne var indkvarterede hos Byens Borgere, og nu laa baade disse og Dragonerne fredeligt i deres Senge og nød Søvnens Hvile. Da pludselig skingrede Dragonernes Allarmsignal gennem Luften, og i Løbet af et Øjeblik stod hele Byen paa den anden Ende. Dragonerne fløj i Tøjlet og styrtede af Sted til Staldene, endnu undervejs knappende de sidste Knapper og spændende Pallasken om sig. Da oplystes det, at det var Postillonen, der i et Anfald af Kaadhed havde blæst Signalet og havde voldt hele Forstyrrelsen. Han selv har vel været den mest forskrækkede, da han saa Følgerne af sin ubesindige Handling.

Men det var ikke blot paa Hornet, Postillonerne ofte blev Mestre. De var som oftest glimrende Ryttere og Kuske, der forstod at bruge Pисken til Fuldkommenhed. Et Par Fortællinger herom:

Gamle Jacob i Erritsø kørte Post fra Snoghøj. Engang, da Frederik VII var kommen over Lillebelt og havde bestilt Befordring videre, mødte Jacob med sin Vogn og sit Firhestespand udenfor Færgegaarden, hvor Kongen nød en Forfriskning. Lidt efter kom Kongens Livkusk ud og vilde tage Tømmerne, hvad Jacob tog ham højst unaadig op. »Nej, hov,« sagde han, »Hestene er mine, og dem faar ingen anden Lov til at køre.« Kuskens gik ind og klagede til Kongen, der straks efter kom ud paa Trappen og sagde til Gamle Jacob: »Kan du køre ned og vende paa Færgebroen?« »Javel, Deres Majestæt!« svarede Jacob og kørte i fuld Fart ned ad den skraanende Landevej og ud paa Færgebroen, hvor han flot vendte Firspandet, og et Øjeblik efter holdt han atter foran Færgegaardens Trappe, hvor han slog sit flotteste Knald med Firhestepisken. »Saa kan du gerne køre,« sagde Kongen.

At Jacob ogsaa forstod at bruge Pисken, vidner en anden Historie om. Som et Bevis paa sin Dygtighed tilbød han med Piskesnerten at ville slaa

en Firskilling væk, som en anden holdt mellem Læberne, uden at ramme den paagældende. Der var naturligvis ingen, der ønskede at optræde som en Slags Søn af Wilhelm Tell, og man nøjedes da med at sætte en Firskilling ind i en Revne i Dørstolpen. Forsøgene gentoges mange Gange, men ikke en eneste Gang uden at Jacobs Piskesnert pillede den ud igen.

Gamle Jacob var en af de sidste Repræsentanter for den rigtig gamle Postillontype. Snart efter

begyndte Jernbanerne deres Sejrsgang over Landet, og Diligencekørselen indskrænkedes mere og mere, indtil den sidste Diligence i Danmark den 31. Marts 1912 kørte for sidste Gang. Den findes nu i Post- og Telegrafmuseet, hvor den vidner om en svunden Epoke i det danske Trafikliv.

Firspændig Diligence.

Skydeskive i Det kgl. kbhvske Skydeselskab og danske Broderskab.

Men tilbage til Lønningslovene.

I 1870 vedtoges en ny Lønningslov, hvorved Personalet deltes i fire Klasser. Den første omfattede kun de to i 1853 oprettede Postinspektørstillinger, der tillagdes en Lønning af 2400 Rdl. Anden Klasse omfattede Overpostmesteren i København, Postmestre af 1. Grad og Overpostkontrolører, og Lønningerne indenfor Klassen laa fra 2400 til 1600 Rdl. Til tredje Lønningsklasse hørte Postmestre af 2. Grad og Postkontrolører med Lønninger fra 1000 til 1400 Rdl. Fjerde Klasse endelig omfattede Postekspeditører og Postekspedienter, og Lønningerne laa mellem 400 og 900 Rdl. Systemet for Tildelingen af Alderstillæg i de første tre Klasser var det samme som i Loven af 1852.

Lønningsloven af 1870 forblev gældende til 1889, da en ny Lov opnaede kongelig Stadfæstelse. Denne bibeholdt Inddelingen i fire Lønningsklasser, men egentlig kun tilsyneladende, idet fjerde Klasse var delt i fire Underklasser: a, der omfattede Postmestre af 3. Grad med fra 1200 til 1800 Kr. i Lønning, b, der omfattede Postekspedienter ved de københavnske Postkontorer og Jernbanepostkontorerne med fra 1000 til 1800 Kr., c, Postekspedienter ved Provinspostkontorerne. Af disse havde 53 900 Kr., 31 1100 Kr., 12 1250 Kr., 6 1500 Kr. og 2 1800 Kr. Endelig havde den fjerde Underafdeling, d, Postekspeditører, 1000 og 1100 Kr. Af de tre øverste Klasser omfattede den første de to Postinspektører og Overpostmesteren, der

hver lønnedes med 4800 Kr. Anden Klasse bestod af Postmestre af 1. Grad, tre Overpostkontrolører, alle i København, med Lønninger fra 3200 til 4800 Kr. Tredie Klasse omfattede Postmestre af 2. Grad, hvortil henregnedes Cheferne for de tre Jernbanepostkontorer og Postkontrolører, og Lønningerne her laa fra 2000 til 2800 Kr.

Men medens Lønningsloven af 1870 kun tildelte Embedsmændene i første Lønningsklasse Alderstillæg efter bestemte Aaremaals Forløb, saa udvidedes dette nu ved Lønningsloven af 1889 til, at samtlige efter Loven lønnede erholdt Alderstillæg efter hvert femte Aars Forløb, idet Beløbene 1200, 800, 600 og 500 Kr. sattes som Maksimum. De i de tre første Klasser ansatte blev udnævnt af Kongen og var altsaa Embedsmænd. De i fjerde Lønningsklasse hjemmehørende var Bestillingsmænd og ansattes af Ministeriet, men en Trediedel erholdt efter 10 Aars Tjeneste i Klassen kongelig Udnævnelse og dermed Pensionsret.

Ved Lønningsloven af 1889 ansattes de privat antagne Fuldmægtige i Provinsen som Ekspedienter, ligesom Provinspostbudene fik fast Ansættelse og Uniform. En anden og i Tidens Løb stærkt voksende Klasse Funktionærer, der først i vor Tid skulde opnaa Statsansættelse, var Landpostbudene, der var kontraktmæssigt antagne.

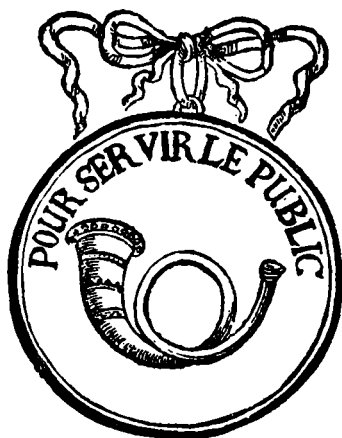
Uden for det hele, bogstaveligt talt uden for Lov og Ret, stod hele den Skare af unge, der lod sig uddanne i Postvæsenet i Haab om senere at komme inden for de af Lønningslovens Rammer begunstigede fastansatte og pensionsberettigede. Efterhaanden som Forretningerne voksede, maatte de forskellige Postmestre, der ikke kunde klare sig med det dem tildelte faste Personale, antage »løs Medhjælp«, som de skulde lønne af Kontorholdsgodtgørelsen, der bl. a. var dem tillagt med dette for Øje. Der skulde imidlertid ikke aflægges Regnskab for Kontorholdet, og hvad der kunde spares paa dette var fortjent. Mange, for ikke at sige de fleste, af Postmestrene drev da den Trafik at antage unge Mennesker for at oplære dem i Faget, og gav dem enten en minimal Løn eller Kost og Logi »i al Tarvelighed«, eller endelig mod at lade Eleverne betale for Oplæringen. Naar saa en skønne Dag denne var endt, naar der ikke kunde pines mere ud af Ofret, eller dette mødte med Anmodning om et, efter hans Opfattelse i alt Fald, nok saa beskedent Løntillæg, da stod Døren aaben, og han kunde se sig om efter en anden og i Reglen lige saa elendig Plads. Talrige var de unge, der fra deres Læretid slæbte paa en stor Gæld, naar de endelig efter en halv Snes Aars Sulte- og Læretid opnaaede en Provins-ekspedients svimlende Løn af 900 blanke Kroner om Aaret. Men hele dette for Postvæsenet saa uværdige Forhold er skildret før, sidst og bedst i Overpostinspektør Jacob Andersens Bog »Fra Bondens Thy til Kongens By«, at vi ikke skal komme nærmere ind paa det her. Det skal blot nævnes, at i Post- og Telegrafmuseet opbevares en fra de i 1897 i Provinsen tjenstgørende private Medhjælpere til Generaldirektør C. Svendsen indgivet, meget smukt udstyret Adresse, hvori Personalet anmoder om at maatte faa tilstaaet en Løn af 360 Kr. aarlig, stigende gennem fire bestemte Klasser

til 60 Kr. pr. Maaned, eller i alt 720 Kr. aarlig. Saa beskedne var Kravene, at man baade røres og trækker paa Smilebaandet.

Det er jo kun naturligt, at disse Forhold i det lange Løb maatte vække Uro og Utilfredshed, en Gæring, der til sidst maatte finde sin Udløsning, og dette skete i en omfattende Bevægelse, der gav sig Udslag i Dannelsen af de faglige Organisationer, der siden har bidraget i saa høj Grad til Udviklingen af Etatens unge og dermed af Staten selv.

Organisationsbevægelsen indledtes med Dannelsen af Provinspostbudeforeningen 1895. Tre Aar senere stiftedes Københavns Postbudeforening og i 1900 Postpakmesterforeningen. I Januar 1899 stiftedes Danske Postassistenter Forening og Foreningen af Provinspostekspedienter, der Aaret efter optog de københavnske Ekspedienter og nu tog Navnet »Foreningen Postvæsenets 4. Lønningsklasse«.

Disse Foreningers Historie er i Virkeligheden Personalets Historie siden Midten af 90'erne, og om den vil der blive talt paa andre Steder i nærværende Bog.

Titelvignet fra Bladet »Copenhagu«.
Suites des Nouvelles de Copenhague«.
Udgivet af J. Wielandt i København
Oktober—December 1719.

Isbaadtransport over Storebelt. 1891—92.
(Fot.: Graae, Korsør).

IV

STOREBELTISOVERFARTEN OG KIELERRUTEN

Naar Storstrømsbroen og Lillebeltsbroen ad Aare indtræder som Led i Trafiken mellem de, af Sunde og Belter adskilte, Landsdele, hvorefter Danmark bestaar, vil et mægtigt Fremskridt være opnaaet i Landets Kommunikationsforhold. Allerede Dampskibenes Indførelse betød et saadant betydeligt Fremskridt, der yderligere udvikledes ved Dampfærgernes Igangsættelse, men førend man naaede saa langt, herskede der vanskelige Forhold ved Overfartsstederne, og endnu kan der under Isforhold opstaa Forhold, der tvinger den rejsende til at benytte Isbaadene, som til daglig nyder Hvilen paa Halskov og Knudshoved. Og da opstaa der Forhold, der med eet Slag bringer den rejsende til at føle sig sat et Aarhundrede eller mere tilbage i Tiden, til den Tid, da man med Ængstelse eller i stille Gudhengivenhed befalede sig Skæbnen og Skipperen i Vold.

Det vigtigste og vanskeligste Overfartssted var altid Storebelt. Ganske vist fandt der ogsaa Overfarter Sted fra Gedser og Lolland til Tyskland, mellem Lolland og Langeland, mellem Langeland og Fyn og mange, mange andre Steder. Men disse Veje var paa Grund af deres Beliggenhed mindre trafikerede end Overfartsstederne ved Store- og Lillebelt, og af disse var Storebelt paa Grund af sin større Bredde og paa Grund af den svære Sø, der kan staa her, det vanskeligste og derfor det, der stod som det store Skræmmebillede. Ofte kunde Modvind helt forhindre Overførsel, som da Frederik II i Sommeren 1566 laa otte Dage i Korsør og ventede paa bedre Forhold. Da disse lod vente for længe paa sig, opgav han helt Rejsen og tog tilbage til Frederiksborg.

De Fartøjer, der anvendtes til Overførslerne, betegnes som Skuder eller Færger. Om disse to Betegnelser betyder samme Type, vides ikke, men med temmelig stor Sikkerhed tør det antages, at begge Slags har været aabne, fladbundede Fartøjer, idet de jo var bestemt til at overføre Vogne, Heste, Kreaturer foruden alt andet. Fartøjerne var Færgefolkernes Ejendom, og selv om der var fastsat Regler for Overfarterne og for Turskifte, var det meget almindeligt, at de rejsende maatte vente, indtil Skipperen havde Tid og Lyst til at sejle. Et Paaskud til Opsættelse kunde altid findes,

f. Eks. stærk Strøm under den modsatte Kyst eller andre Grunde, som den ikke-søkyndige var afskaaret fra at have nogen Mening om.

I Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, omtrent samtidig med Postvæsenets Oprettelse, indførtes de saakaldte Smakker i Overfarten. I December 1625 erholdt en vis *Rubin* Bevilling til at holde en hollandsk Smakke i Korsør for dermed at overføre rejsende. I 1641 nævnes som hjemmehørende i Nyborg tre Smakker »Jacobs Smakke«, »Tønneses Smakke« og »Den store Smakke«, desuden nogle aabne Færger og »Den mindste Kog« (Kaag er et fladbundet Fartøj). Smakkerne har saaledes snart trængt sig frem paa »Skuderne«s Bekostning. Forstaaeligt nok, idet de var forsynet med Dæk og Kahyt. Medens Skuderne var riggede med et Raasejl, og baade af den Grund og paa Grund af deres Fladbundethed daarligt egnede til Kryds, var Smakkerne jagttriggede og bedre egnede hertil. Da Smakkerne ikke saa godt egnede sig til Overførsel af Kreaturer, vedligeholdtes de gamle Færger endnu nogen Tid, men gled omkring Aarhundredets Midte helt ud af Brug, og tilbage blev Smakkerne, eller Færgejagterne, der holdt Stillingen, indtil de to Aarhundreder senere afløstes af Dampskibene.

Oprettelsen af Postvæsenet 1624 betød næppe nogen særlig Udvidelse af Trafiken over Storebelt. Hamborgbudene rejste jo kun een Gang om Ugen i hver Retning, og selv om det var paalagt Budene at afrejse til bestemte Tider, saa var der dog i Forordningens Ord »saavidt Færgetiderne ikke forhindrer« taget et vist Hensyn til Overfartsstederne, hvor Budene let kunde komme til at vente eller blive forsinkede af Vind og Vejr. Men Ordene om Færgetiderne synes ogsaa at vise, at der fandt Overførsler Sted paa fastsatte Tider. Nærmere herom ved vi imidlertid ikke førend i 1657, da Ordningen af 9. December fastsatte Afgangstiden fra baade Korsør og Nyborg til Kl. 9 Formiddag, hvad enten der var Fragt eller ej. Denne Bestemmelse optoges ogsaa i en ny Forordning af 21. September 1660, efter Svenskekrigens Afslutning, hvilket tyder paa, at man havde fundet denne Ordning god og rigtig. Hermed var Børtfarten over Beltet indført som en fast Regel. Børtsmakken eller Børten var et Fartøj, der afsejlede paa bestemte Tider. Ordbogsforfatteren *Mathias Moth*, der paa Gyldenløves Vegne styrede Postvæsenet, forklarer det hollandske og nedersaksiske Ord Børt som betydende Orden, Rad. Og en Forfatter, der — formentlig vildledt af Ordet Bøjert, der er Navnet paa et jagttrigget, noget fladbundet Fartøj af hollandsk Oprindelse — har forklaret Børtsmakke som et i sin Form fra Smakkerne forskelligt Fartøj, har her taget fejl.

Allerede før Børtfartens Oprettelse mellem Nyborg og Korsør havde Klingenberg ved Overtagelsen 1653 gjort Skridt til at forbedre Postens Overførelse, idet han fra Holland forskrev en Galliot. Formentlig er han derved, om ikke helt saa dog i nogen Grad, blevet frigjort fra »Interessenterne i Færgeløbet«. Medens Fartøjerne paa Overfarten tidligere var i Enkeltmænds Eje, saa dannedes, efterhaanden som Fartøjerne blev større og

Farten mere indbringende, Færgelaug i begge de to konkurrerende Beltbyer. Disse Laug bestod af Folk, der havde anbragt Penge i Fartøjerne, og det var saaledes ikke egentlige Laug, men Interessentskaber, ligesom de lededes af Færgeløbskasserere, ikke af Oldermænd. Ved forskellige Forordninger tillagdes Laugene Eneret paa Overfarten, og saavel Skipperne som Besætningerne var fritaget for Udskrivning til Orlogstjeneste og nød forskellige Lettelser i Skatter og Fritagelse for Ombud. Til Gengæld skulde Kongens Bude og alle, der var forsynede med hans Pasbord, overføres frit. Dette havde allerede fundet Sted ved Postvæsenets Oprettelse 1624, men det var da Byerne, der havde denne Overførselspligt, hvorfor de da heller ikke paalignedes den Postbudskat, der ellers blev paalagt Købstæderne. Hvorledes Byerne ordnede sig med Færgemændene, vides ikke, men ret ofte maatte disse sidste tilholdes at gøre deres Pligt, og 1645 blev det paalagt Lensmændene at føre Tilsyn hermed. Da Klingenberg overtog Postvæsenet, faldt Færgemændenes Pligt til Fribefordring af Postbudene bort. Alligevel har det aabenbart knebet med at faa Posterne overført hurtigt, og i 1667 paalagdes det alle, der havde med Overfarten at gøre, at indsende Beretning om, hvornaar Budene ankom og afrejste, for at man bedre kunde overvaage, at Posterne fremførtes hurtigst muligt. 1683 fik Borgmesteren i Korsør og Præsidenten i Nyborg Ordre til at sørge for, at der altid laa en Postjagt parat til at overføre Posten, saa snart den ankom. Det hjalp altsammen kun lidet. Klagerne blev ved, og altid var det Baadsmændene, der maatte staa for Skud. De beskyldtes for at være vanartige og skødesløse samt for at være bange for at gaa ud, naar der vankede en vaad Trøje. Myndighederne fik Gang paa Gang Ordre til at tilholde Færgefolkene uopholdelig at overføre Posterne, naar Vejret blot nogenlunde tillod det. Hvis det var Modvind eller Stille, skulde Posten overføres med Baade.¹⁾

I 1711 var Postens Transport over Beltet overdraget dels Postmesteren i Korsør, der herfor fik 300 Rdl. aarlig, dels en Kontrahent i Nyborg, der fik 400 Rdl. Aaret efter androg det samlede Beløb for Overfarten 800 Rdl. Senere overgik Postens Overførelse til Transportforvaltere, en paa hver Side. Hver af dem var forpligtet til at holde et jagtbygget Fartøj, der i enhver Henseende var veludhalet, samt en Baad. De havde Ret til, foruden Posten, at overføre Passagerer, men ikke Vogne og Heste. Til Overførslen var der beregnet fem Timer, men meget afgang jo af Vejret, og ofte brugtes naturligvis mere end den beregnede Tid. For Sikkerhedens Skyld oprettedes Fyr paa Halskov og Knudshoved, naar Postbaaden ventedes, og denne skulde om Natten som Kendemærke føre en tændt Lygte paa Mastetoppen. Naar Postbaaden havde passeret, slukkedes Fyret. Endnu i 1746 svarede Postkassen 800 Rdl. for Postens Overførelse til Kontrahenterne, men i Beløbet var inkluderet Transport af de kongelige Estafetter fra Nyborg til Odense og fra Korsør til Slagelse. Endnu 1771 var Beløbet uforandret.

¹⁾ En meget morsom Passus forekommer saa sent som i 1837 i en Instruks for Færgemanden ved Brundbyballe Færgested paa Samsø, idet der staar: Naar det er stille Vej, er det Færgemanden tilladt at hejse Sejlet.

Det var ikke alene den danske Post, der skulde overføres. Ogsaa den Sverige ved Brømsebrofreden tilstaaede ugentlige Post og i øvrigt ogsaa den anden Post, som Sverige uden Hjemmel havde etableret, skulde

Korsør.

Stik af Georg Haas efter Maleri af P. Cramer.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

I Mellemgrunden en Færgejagt. Paa Lygtebakken ses
Vippefyret.

jo over Beltet. Det var naturligvis fristende for Færgemanden at overføre begge Poster samtidig, naar det lod sig gøre, men 1732 blev dette paa det bestemteste forbudt dem, der havde paataget sig Overførslen af den svenske Post, og Generalpostamtet henviste dem til at anskaffe sig flere Fartøjer, hvis de ikke kunde udføre, hvad de havde paataget sig. I Tiden 1736 til 1747 var Rektoren i Odense *Thomas Aabye* Forpagter af denne Overførsel, der udførtes af Nyborg Færgelaug, som han i denne Anledning laa i

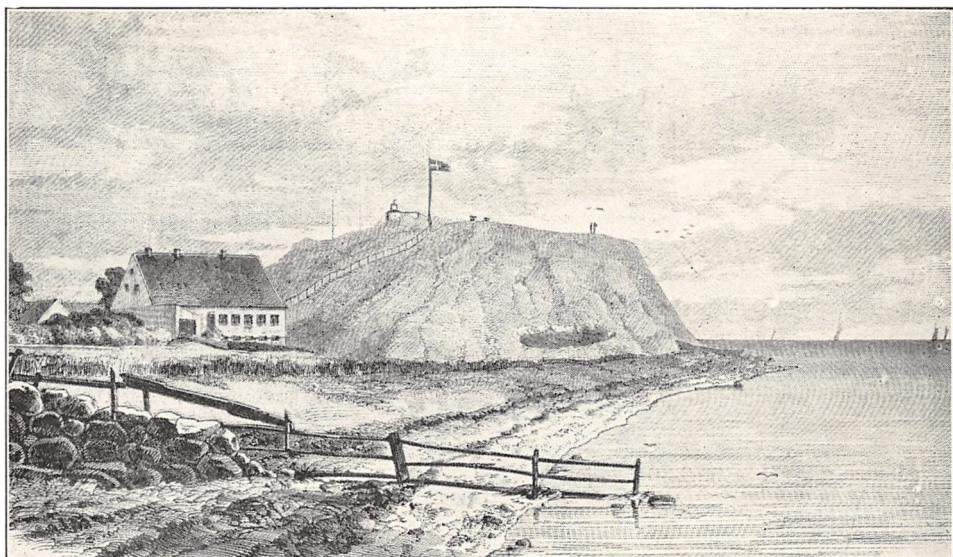
langvarig Strid med, idet Lauget havde stort Besvær med at faa Penge af Aabye. Det Beløb, Aabye oppebar, var 150 Rdl., senere 180 Rdl., aarlig, altsaa væsentlig mindre end det, det danske Postvæsen maatte yde for sine Overførsler.

Børtturene var, som ovenfor nævnt, daglige, men heri skete en Indskrænkning i 1734, idet de kun udførtes fire Gange ugentlig, nemlig paa de tre Postdage og en Dag foruden. Børterne afgik saaledes nu fra Nyborg Søndag og Torsdag med den ridende Post, Tirsdag med den agende Post og Lørdag uden Post. Fra Korsør sejledes der Søndag og Onsdag med den ridende, Mandag med den agende Post og Fredag uden Post. Disse Børt-dage var ganske uforandrede endnu i 1824. Selvfølgelig var Indskrænkningen fra daglig til fire Dages Fart et føleligt Tilbageskridt, og ret beset kunde man heller ikke længere betegne Farten som en Børt, idet Postens Ankomst maatte afventes, og Posten kom ikke altid præcis.

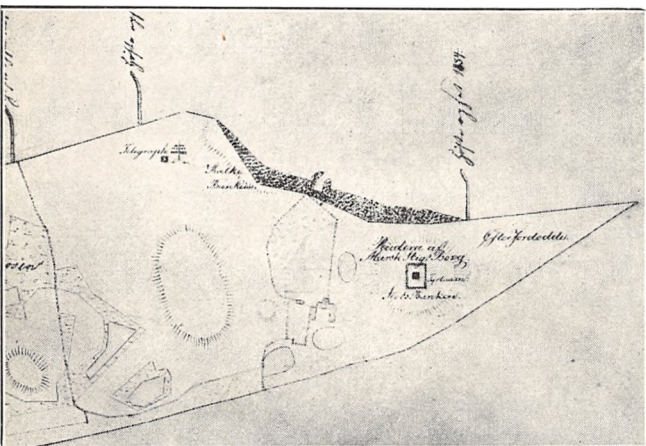
1763 fik Farten en ret følelig Konkurrent i den nyoprettede Paketfart mellem Korsør og Kiel, idet søstærke rejsende foretrak denne Vej i Stedet for den langsomme, men sikrere Rejse over Land.

Et vigtigt Støttepunkt under vanskelige Overfarter, og da navnlig under Isforhold, var Sprogø. Utallige Gange har rejsende, naar Isen sagde Stop for videre Fremtrængen, maattet slaa sig til Ro paa Øen. Vi ved saaledes, at *Ludvig Holberg* paa en af sine Rejser blev nødt til at tage til Takke med de primitive Forhold, som Øens eneste Bondegaard kunde byde paa. Øen var i Privateje, men i 1792 opførte Postvæsenet nogle Bygninger til Brug for de rejsende, og i 1807 opførtes et Lampefyrt paa Øen. Bekvemme-

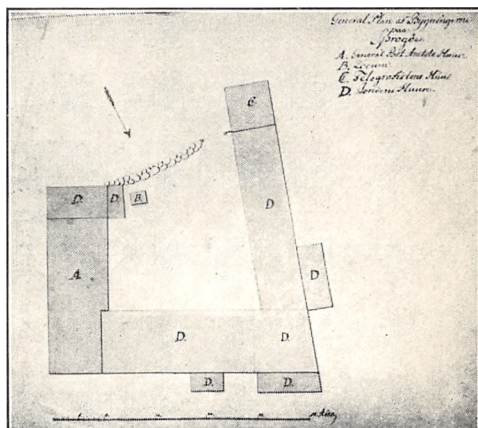

Prospekt af Gaarden paa Sprogø.
Træsnit i Dansk Post og Telegrafmuseum.

Udsnit af Matrikelkort over Sprogø. 1819.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Paa Nordsiden af Øen ses den optiske Telegraf og midt i Billedet Grundplan af Postvæsenets Bygninger.

Grundplan af Postvæsenets Bygninger paa Sprogø
for Ombygningen 1814.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

lighederne har sikkert været meget ringe, og i alt Fald tiltalte de ikke Frederik VI, der i Vinteren 1813—14 maatte opholde sig flere Døgn paa Øen. Da bestod de for de rejsende bestemte Bygninger kun af nogle Træhuse, der nedtoges

om Sommeren og førtes til Korsør, hvor de opbevarede, indtil Vinteren indtraadte. Det var jo under Kri-gen med Englæn-derne, og de i 1792 opførte Huse var i 1810 blevet af-brændt af disse. Straks efter sit ubehagelige Op-hold paa Øen, gav Frederik VI Ordre til, at Forholdene

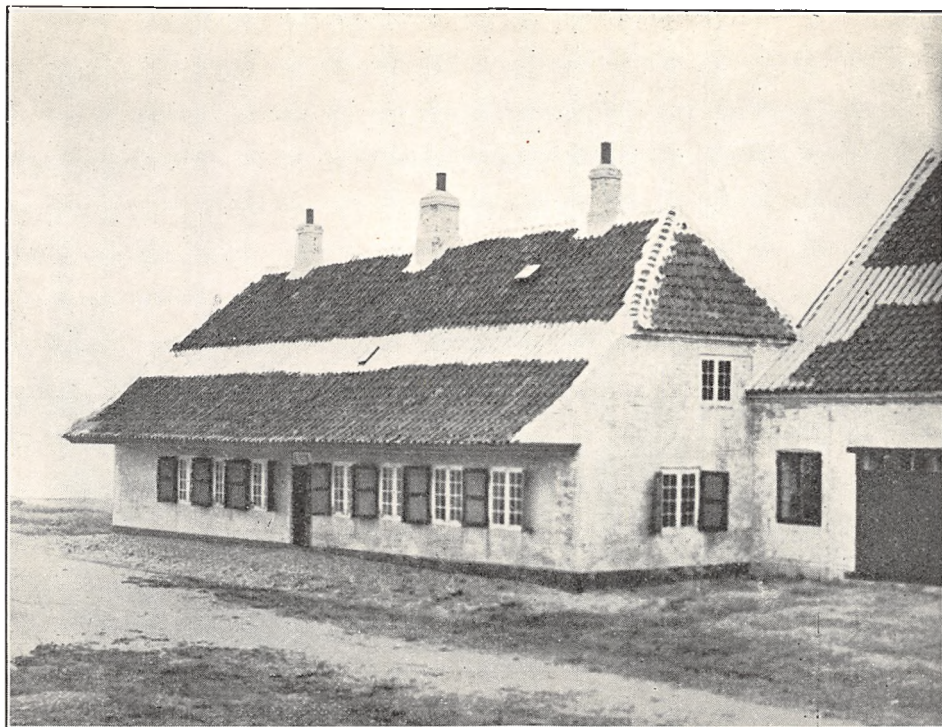
Nyborg 1770.

(Stik i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Til venstre i Forgrunden en Færgejagt, i Mellemgrunden til højre Færgestedet.

skulde forbedres. Øen, der hørte under Stamhuset Juelsberg, købtes af Postvæsenet, og dette lod udarbejde Tegninger til en ny Gaard, hvori der skulde være Plads til saavel Bonden som til de rejsende. Men det var jo en fattig Tid, og Planen blev ikke fulgt. Derimod fik Postvæsenet overladt fem Bindingsværksbygninger i Korsør, der havde været benyttede af Kanonbaadsmandskabet, samt et Kaagehus, altsaa et Hus til Opbevaring af Kaage, fladbundede Fartøjer (se ovenfor). Disse Bygninger blev nedbrudt og overført til Sprogø, hvor de genopførtes, idet de fem Bygninger opsattes i en ret Vinkel. Kaagehuset opførtes vinkelret paa denne Vinkels ene Ben, men ikke sammenbygget med Gaarden. Senere opførtes en grundmuret Bygning, »Hotellet« kaldet, og herved fik hele Komplekset Karakter af en firlænget Gaard. Efterhaanden kom der flere Tilbygninger og Udhuse til, men de i 1814 opførte Bygninger bevarede uforandret indtil for nogle faa Aar siden, da hele Komplekset brændte.

Trods de Forbedringer, der var indført paa Ruten, var der almindelig Utilfredshed med Overfartsforholdene i Tiden omkring 1792. I dette Aar udsatte Grosserersocietetet i København to Præmier for de bedste Besvarelser af Spørgsmaalet om, hvorledes bedre Indretninger kunde træffes til hastigere og sikrere Befordring af de ridende og agende Poster. Der indkom adskillige Besvarelser, af hvilke to blev præmierede, men ingen af dem bragte brugelige Forslag af Betydning. Det var dog ikke Grosserersocietetet og Publikum alene, der havde Øjnene aabne for de uheldige Forhold. Ogsaa Generalpostamtet overvejede, og allerede inden Societetet

Vagthuset paa Halskov Rev. 1931.
(Fot.: Graae, Korsør).

udsatte de omtalte Præmier, havde Generalpostamtet indstillet til Kongen, at der blev udsat en Præmie paa 100 Rdl. for et Forslag om bedre Fartøjer og Posternes sikrere Gang. Præmien blev dog ikke udsat, men derimod opfordredes Admiralitetet til at fremkomme med Forslag. Disse gik ud paa, at Postvæsenet selv skulde overtage Overførslerne ved Hjælp af egne Fartøjer, at der oprettedes Lygtefyrrer ved Indløbet til Korsør, der under vestlige Vinde kunde være vanskeligt at besejle, og at der udlagdes Forhalingsbøjer. Efter at Kongen 1. Marts 1793 havde approberet dette Forslag, indsatte Generalpostamtet i November s. A. det til Overførslen byggede Fartøj »Mercurius« i Farten. Det var paa 12 Læster, medens det næste Fartøj, »Ørnen«, der indsattes i Farten i Maj Aaret efter, maalte 16 Læster. Paa begge Fartøjer ansattes fast Mandskab. Ved disse Reformers var Overfartsforholdene bragt ind i tilfredsstillende Forhold. Dels var Fartøjerne større og mere bekvemt indrettede end de hidtidige Færgejagter, dels kunde man om Bord for billig Betaling erholde det nødvendige til Livets Ophold, og endelig var man ikke længere prisgivet de private Entreprenørers Vilkaarlighed.

Istransporterne var, som den Dag i Dag, naar al Dampskibsfart maa standse paa Grund af Is, stadig Overfartens ømme Punkt, og ikke sjældent skete der Ulykker ved disse Transporter. I Marts 1792 kæntrede saa-

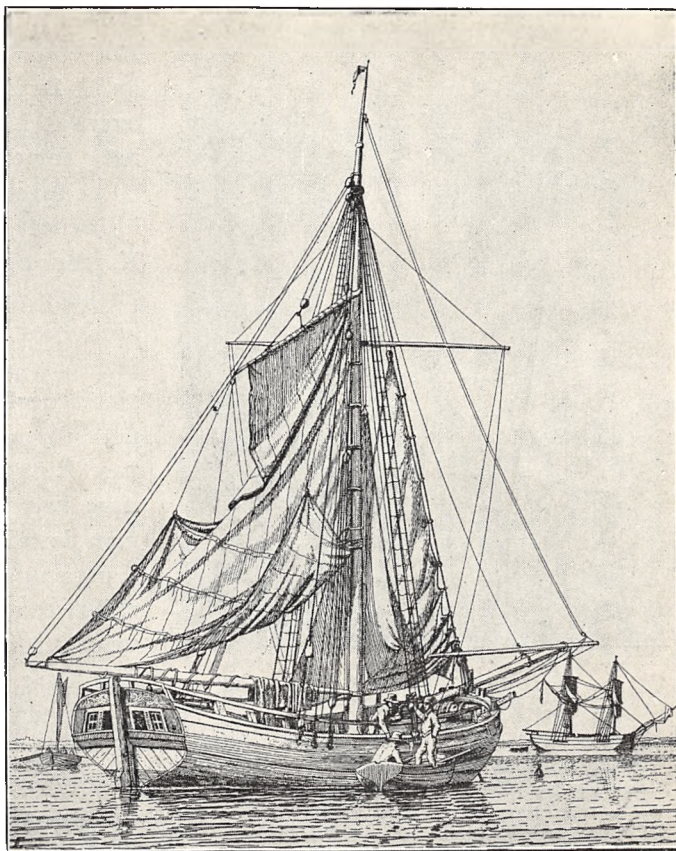
Fyrtaarnene i Korsør Havn. Nedrevne 1904 ved den ny Banegaards Opførelse.
(Fot.: Graae, Korsør).

ledes en Isbaad, hvorved tre Menneskeliv gik tabt, og en Lade, hvori der var et Beløb af 25,000 Rdl., gik til Bunds, men bjergedes senere. Herefter opgav man at sende Penge og andre Værdisager med Isbaadene, men oplagde dem i Korsør og i Nyborg, indtil Bedring i Overfartsforholdene indtraf. Da dette naturligvis havde sin store Gêne, fremstillede man to Slags Lader, af hvilke den ene Slags, der var bestemt for lettere Forsendelser og Sedler, var indrettet paa at kunne holde sig flydende, medens den anden Slags, der var bestemt for vægtigere Sager, som f. Eks. møntede Penge, var saa svær, at den straks sank, naar Baaden kæntrede. Naar dette skete, gjaldt det naturligvis om at faa taget en nøje Pejling af Stedet, eller, hvis dette f. Eks. paa Grund af Mørke var umuligt, at foretage en Afmærkning ved Hjælp af en forankret Bøje eller lignende. Disse Foranstaltninger foreskrevs naturligvis paa Papiret, men er sikkert sjældent eller aldrig blevet udført i Praksis, idet saavel Passagerer som Mandskab har haft andet at tænke paa, naar Baaden kæntrede, end at tage Trestregerspejlinger eller foretage Afmærkninger.

I 1801 oprettedes den optiske Telegraf i Danmark, og da der fandtes Stationer paa Taget af St. Gertruds Kirke i Korsør, paa Sprogø og paa Bakkerne bag Nyborg, kom Telegrafen til at betyde en Del for Overførslerne, navnlig om Vinteren, idet man gennem Telegrafen kunde faa

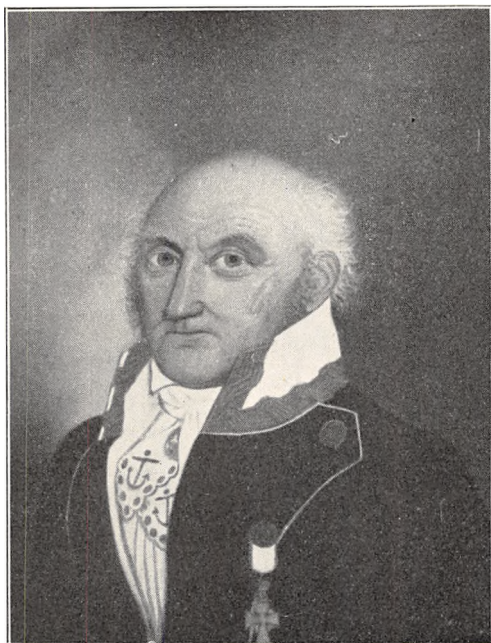
Besked om, hvorledes Isforholdene var ovre paa den anden Side, om der var aabent Vand, spredt Is, Kvaderis, Fastis eller hvilke Betegnelser, de forskellige Slags Is nu har.

I 1828 skete den hidtil største Reform i Overfartsforholdene paa Storebelt, idet Postvæsenet satte det i England netop for denne Fart byggede Postdampskib »Mercurius« ind i Ruten, hvorefter den mindre af Færgejagterne, der bar samme Navn, afhændedes.

C. W. Eckersberg: Færgejagt tørrer Sejl.
(Radering i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Som ovenfor nævnt var der i 1763 oprettet en Paketfart mellem Korsør og Kiel, men denne er næppe nogensinde blevet benyttet til Postbesørgelse. I 1819 paabegyndte Danmarks første Dampskib »Caledonia« sine Farter mellem København og Kiel, og i 1835 oprettede et Firma i Kiel en Dampskibsforbindelse med Korsør ved Dampskibet »Løven«. Dette stod paa sin egentlige Tur i Forbindelse med Personposterne til og fra København, men udførte desuden en egentlig Tur mellem Kiel og Karrebæksminde, hvorfor der oprettedes en Personpost mellem denne Plads og København. Allerede Aaret efter blev denne Forbindelse opgivet, og Skibet udførte nu to Gange om Ugen Turen Kiel—Korsør og Retur. 1838 indskrænkedes Farten atter til en Gang egentlig, idet der oprettedes en Fart mellem Kiel og Vordingborg, hvorfor der oprettedes en Brev- og Personpost en Gang om Ugen mellem København og Vordingborg i den Tid af Aaret, da Dampskibet sejlede. 1843 ophørte Farten Korsør—Kiel helt, men genoptoges atter 1844, men ophørte paany Aaret efter. Efter at Kiel—Altona Banen var blevet aabnet og Spørgsmaalet om Anlæg af Bane paa Sjælland var blevet aktuelt, tog Generalpostdirektionen Spørgsmaalet om

Lars Larsen Dyrhaage.
Kgl. Belpostskipper 1816—1829.

Under en Overfart fra Knudshoved til Halskov i Januar 1814 tilbragte han og hans Besætning fire Dage og tre Nætter paa Beltet. Med største Fare for Liv og Helbred lykkedes det dem at redde Størstedelen af Posten, hvorfor D. blev udnævnt til Dannebrogsmænd og to Aar senere fik kongelig Udnævnelse som Belpostskipper. D. var en højt betroet Mand med Overfarten og efterfulgtes af sin Søn Jørgen Thorø Dyrhaage, der, efter at have været Belpostskipper, blev Fører af et af Dampskibene paa Overfarten.

Akvarel i Dansk Post- og Telegrafmuseum.

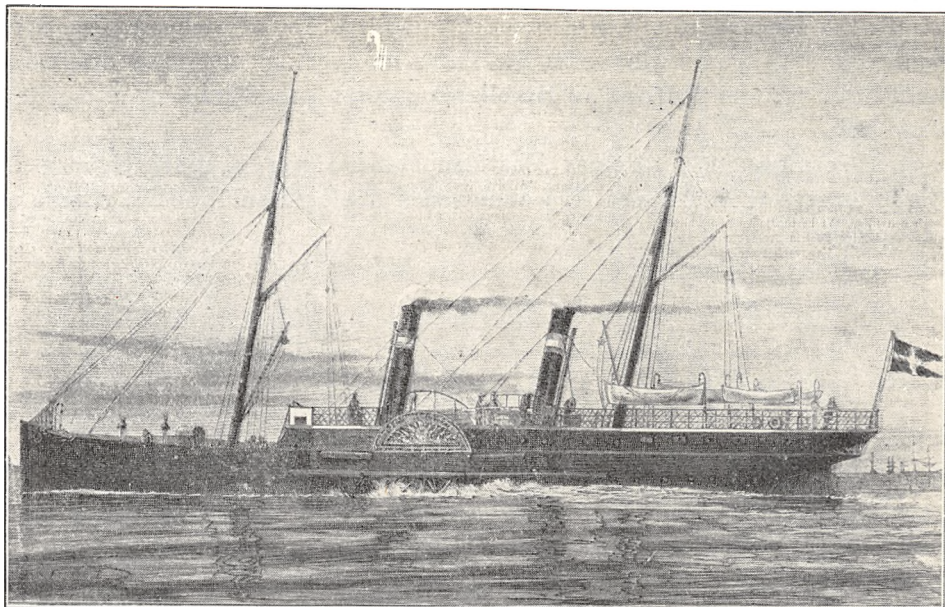
Fra 1852 var han Postvæsensets Konsulent i Dampskibssager og udfoldede baade i denne Stilling og som Fører en meget fortjenstfuld Virksomhed.

Da Jernbanen Roskilde—Korsør i 1856 toges i Brug, kom der for Alvor Gang i Dampskibstrafiken, idet der blev daglig Fart paa Ruterne Korsør—Kiel og Korsør—Aarhus samt to Gange daglig Fart mellem Korsør og Nyborg. Denne sidste udvidedes i 1863, da Banestrækningen Nyborg—Middelfart toges i Brug, til tre Gange daglig.

Afstaaelsen af Hertugdømmerne til Preussen 1864 medførte, at der maatte optages Forhandlinger med dette Rige om Farten paa Lübeck, som Danmark nu ønskede ophævet, og om Kielerruten. I December 1866 afsluttedes derefter en Konvention mellem de to Landes Poststyrelser om Udførelsen af Farten Korsør—Kiel. Saavidt muligt skulde Forbindelsen opret-

Etablering af en Kielerrute fra Korsør paa Postvæsensets Regning op til Drøftelse, idet man var klar over, at Hovedtrafiken paa Hamborg for en stor Del vilde komme til at foregaa over Korsør og Kiel i Stedet for, som hidtil, over Korsør og Nyborg. Naturligvis ønskede man ikke at lade Søforbindelsen gaa over paa private Hænder. I Maj Maaned 1847 indsattes derfor et Marinen tilhørende nybygget Dampskib »Skirner« paa Ruten Kiel—Korsør. »Skirner« sejlede to Gange om Ugen, men desuden besejledes Ruten tre Gange ugentlig af private Dampskibe, saa at der indenfor Dampskibssæsonen udførtes fem ugentlige Ture.

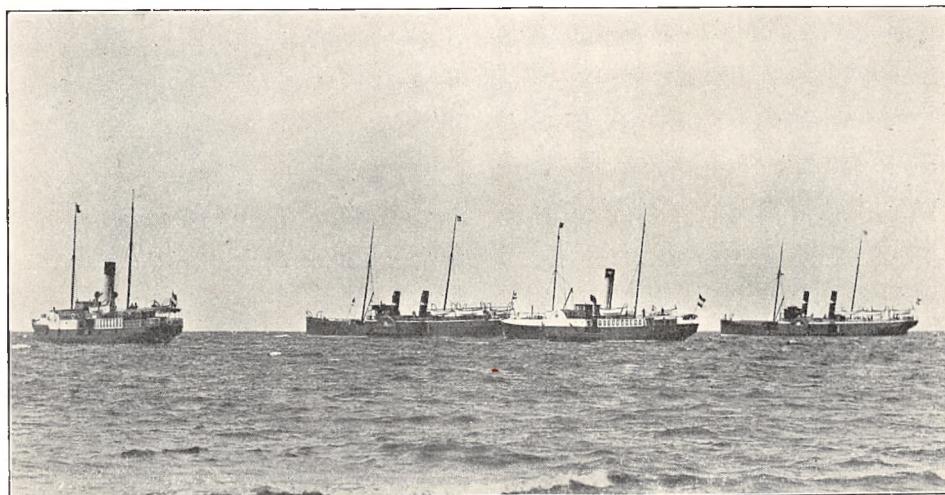
Postdampskibene blev fra nu af ført af Søofficerer, der herved ofte blev sat i Stand til at »sætte Foden under eget Bord«. I Aarene 1846—47 havde daværende Kaptajn Jørgen O. H. Lütken ført det Marinen tilhørende Dampskib paa Ruten København—Stettin, og efter Trearkrigens Afslutning førte han »Ejderen« paa Korsør—Kiel.

Postdampskibet »Sophus Danneskiold-Samsøe».
(Træsnit i »Dansk Post- og Telegrafmuseum»).

holdes en Gang daglig, og hver af de kontraherende Parter skulde stille det nødvendige Antal Fartøjer og sørge for deres Udrustning og Vedligeholdelse. Indtil videre tillodes det dog Preussen ikke at tage Del i Farten, og denne udførtes derfor udelukkende fra dansk Side med Natfart lige til 1. April 1880, da den tyske Poststyrelse oprettede Dagfart, og der var hermed etableret Forbindelse to Gange i Døgnet i hver Retning.

I H. t. Begg. af 27. Marts 1883 overdrog Postvæsenet Dampskibsfarten saavel paa Kielerruten som paa Beltoverfarten til Statsbanerne, og dermed

De danske og tyske Postdampskibe uden for Korsør Havn.
(Fot.: Graae, Korsør.)

var Postvæsenets Rolle som Storreder udspillet. Det drejede sig om ikke mindre end 12 Dampskibe, som Statsbanerne overtog, og i Overdragelsen medfulgte desuden Sprogø og Etablissementerne paa Knudshoved og Halskov Rev.

1. December 1883 afløstes Postdampskibene paa Korsør—Nyborg af Dampfærger, og 3. August 1914 standsedes Kielerruten for ikke senere at genoptages.

V

DEN DANSKE POSTILLONUNIFORM

Som allerede ovenfor er nævnt (S. 7) har Brugen af Budskilte i Forbindelsen mellem Hamborg By og Kongen af Danmark været kendt indenfor dennes Landomraade længe førend Oprettelsen af det danske Postvæsen fandt Sted 24. December 1624. Der kan derfor ikke være nogen Tvivl om, at Betydningen af disse Legitimationstegn ikke har været de skiftende Regeringer og den store Almenhed ukendt. Men medens Benyttelsen af disse Skilte saaledes fandt Sted i Forbindelsen mellem Hamborg og Kongen, i dennes Egenskab af Greve af Holsten, synes det ikke, at denne sidste har benyttet et lignende Legitimationstegn for de Bude, som han affærdigede indenfor Kongerigets Grænser. 20. Marts 1555 paalagde Kongen Lensmændene, at de ikke maatte laane hans Bude Vogne, saafremt Budene ikke kunde fremvise et af ham udstedt Pasbord (*passé-port*). Med dette kan sikkert kun forstaaes et af Kongen eller paa hans Vegne underskrevet Pas udstedt til Brug paa den enkelte Rejse. Disse *passé-ports* synes imidlertid kun at have givet Fremviseren Ret til i Kongens Navn at forlange Vogn eller friske Heste til Fortsættelsen af Rejsen, og vi ved intet om, hvorledes de af Kongen affærdigede Bude iøvrigt har kunnet legitimere sig som rejsende i hans Ærinde.

Da Kong Christian IV ved sin »Forordning om Post-Budde« den 24. December 1624 grundlagde det danske Postvæsen, nævnes heller ikke i denne noget om Legitimation eller Uniformering af Budene. Ganske vist hedder det i Forordningen, at Postmesteren i København udenfor sin Dør skal have hængende et Skilt, hvorpaa skal være malet en blaa Rytter paa en hvid Hest. Men lige saa lidt som det har kunnet være Kongens Tanke, at Budene skulde ride paa hvide Heste — de fleste af Budene var jo forøvrigt gaaende —, lige saa lidt har han sikkert tænkt sig, at de paa deres Rejser har skullet være iført blaa Dragter og alene derved kunnet legitimere sig som Postbude. Der har sikkert ogsaa paa de danske Landeveje færdedes andre Personer iført blaa Klædninger end netop Postbudene.

Ej heller i det aabne Brev, hvorved Kong Frederik III 1653 overdrog *Poul Klingenberg* det danske Postvæsen for et Tidsrum af 30 Aar, findes nogen Uniformering eller anden Legitimation for Budene omtalt.

Det ældste kendte Billede af en, antagelig, dansk Postillon, findes som Titelvignet paa den af kongelig og Universitetsbogtrykker *Henrik Gøde* i København udgivne Avis »Europæische Wochenliche Zeitung«.

19. Oktober 1663 erholdt Gøde Privilegium paa Udgivelsen af Aviser, men var allerede forinden begyndt herpaa, idet det ældste af de bevarede Eksemplarer bærer Aarstallet 1663 og er betegnet som Nr. 9 og udkommet 28. Februar. Figuren (Fig. 1) er meget raat skaaret og viser ikke Enkeltheder.

Fig. 1. 1663.

Fig 2. 1673.

Man kan kun se, at Rytteren bærer Tidens sædvanlige store, bredskyggede Hat og en Kappe over Skuldrene. Det næste Billede er ligeledes en Vignet hentet fra en Avis, nemlig »Ordinarie Post-Tidende« af 5. Januar 1673 (Fig. 2). Rytteren bærer her en Hat, der gør Indtryk af at være forsynet med en Vinge, hvorved Hovedet kommer til at ligne et Merkurhoved, men at det skal være en Postrytter og ikke en Merkurskikkelse, fremgaar dog af, at han blæser paa et Posthorn. Endnu har dog vist heller ingen tænkt sig at fremstille den flyvende Merkur til Hest.

Omtrent fra samme Tidspunkt som den som Fig. 2 gengivne Postrytter stammer det ældste farvelagte Billede af en dansk Postrytter (Fig. 3). Originalen findes i Landsdommer *Christian Helveskovs* Samlinger i Det kgl. Bibliotek i København (Thott. Fol. 742—46). Billedet viser en Rytter i blaa Klædning. Fra Skuldrene falder en rød Kappe ned over Hestens Bagkrop. Paa Hovedet bærer han den da brugelige bløde Hat. Ligesom de to foran gengivne Ryttere blæser han i Posthornet.

Intet af de tre, meget naivt udførte Billeder, giver Detailler, men viser dog, at den senere danske Postillonmundering endnu omkring 1675 ikke var indført. Om Rytterne har været udstyret med Skilt kan ikke ses.

Fig. 3.

Efter Udløbet af Klingenberg's Besiddelsestid, overdrog Kongen Postvæsenet 1685 til sin Søn med Sophie Amalie Moth, Christian Gyldenløve, og i den Forordning, hvorved Overdragelsen fandt Sted, tales for første Gang om Bude-nes Paaklædning, idet det gøres Gyldenløve til en Pligt at

holde Postrytterne¹⁾ med et »godt Gewehr« (s: Værge, i Reglen Sidegevær, altsaa Kaarde), en god Kappe og hvad ellers Postvæsenet tilhører«. Med det sidste maa i første Række forstaas Posthorn, men maaske er der ogsaa her tænkt paa Budskilt og paa Felleisen. Men altsaa heller ikke her

Fig. 4. 1686.

Fig. 5. 1702

tales om nogen egentlig Uniformering af Budene. Dette fremgaar yderligere af en Vignet paa Bladet »Ordinarie Post-Zeitung« fra 1686 (Fig. 4). Rytteren viser sig her uden Kappe, med flagrende Skærf og med Tidens store, bløde Hat. Billedet er dog saa lille i Format, at Enkeltheder i Paaklædningen ikke kan skelnes. De to næste Vignetter (Fig. 5 og 6) er hentede fra »Nye Tidender« for 1702 og 1721. Det er med en enkelt Forskel den samme Tegning, der er benyttet trods de 19 Aars Mellemlum. Den eneste Forskel er Hovedbedækningen, der paa Fig. 5 viser en almindelig blød Hat, omend af en noget anden Form end tidligere. Paa Fig 6 er Hatten derimod af en kabudslignende Form og, som det synes, med en opkrummet Underkant. Indenfor Tidsrummet 1702—1721 var der da ogsaa sket en Reform m. H. t. Rytternes Paaklædning.

Da Gyldenløves Enke, Fru Dorthea Krag, i Aaret 1711 maatte fratræde Besiddelsen af Postvæsenet, afleverede hun de paa dette Tidspunkt gældende Kontrakter. Blandt disse endnu bevarede Akter er den ældste en mellem Dorthea Krag og Postmesteren i Odense den 13. December 1704 afsluttet Kontrakt om Postsækkens Befordring gennem Fyn. I Kontraktens første Punkt hedder det: »Skal Post-Mester Søren Bolt self antage, forskaaffe og underholde saa mange dygtige Postilloner og Heste med deris behørig Mundering /: nemblig Sadeler, Rød Klæde-Kapper, Kabutzer med gult underfoeder sampt Skielt og Støfler :/ som . . . . fornøden giøris.«

For første Gang træder her den i de røde og gule Farver uniformerede og med Postskilt forsynede danske Postrytter os i Møde.

¹⁾ Først omkr. Aar 1700 benyttes Betegnelsen »Postillon«. Før den Tid hedder det altid Bude, Ryttere eller, for de agende Posters Vedkommende, Messagerer. Ordet Postillon har dog ikke været helt ukendt i Danmark, thi indenfor Tidsrummet 1616—29, altsaa netop omkring det Aar, da Postvæsenet oprettedes, søsattes fra Holmen i København en Fregat, der ved Stabelafløbningen fik Navnet »Postillonen«. Desværre findes intet Billede af Skibet eller dets Gallionsfigur. Hvis denne, hvad rimeligvis har været Tilfældet, har forestillet en Postillon, vilde den have haft en ikke ringe Interesse for os.

1706 sluttedes Kontrakt med Postmester Hammer i Slesvig om Riddet mellem Slesvig og Flensborg. I § 3 hedder det: »Den Postillon soll er mit einem rothen mit gelben Bay gefütterten Backenen Mantell, einer rothen gleichfalls mit gelb gefütterten Kabutze, einem silbernen Schildt auf der linken Brust mit Irh. Königl. Maytt. Chiffre wie auch mit Stiefeln und Degen und was sonsten von Nöthen versehen.«

Endnu en tredie Kontrakt fra Tiden før 1711 foreligger, men den indeholder ikke noget væsentligt afvigende.

Fra Tiden efter Overtagelsen 1711 og til 1769 foreligger 16 Kontrakter. I 1712 afsluttedes Kontrakter med Postmestrene i Aalborg, Aarhus, Horsens, Vejle og Kolding om Ridterne paa de enkelte Strækninger af denne den østjydske Hovedrute. I disse fem ganske enslydende Kontrakter omtales Postskiltet ikke, men Postillonerne skal saavel paa Kappens *højre* Side og paa *højre* Arm som paa Kabudsens Klap¹⁾ bære Kongens Navnetræk i gult Klæde med dobbelte Bogstaver, det vil sige: to korslagte F'er og Tallet 4, og Bogstaverne skal fornyes hvert tredie eller fjerde Aar. I tre Kontrakter af 1734 og 1756 omtales »Postskiltet« atter, men i 1760 nævnes igen det kongelige Navnetræk i gult Klæde. 1766 er det atter bestemt, at Skiltet skal bæres, og fra Aaret 1769 foreligger der tre Kontrakter, hvoraf den ene, der omhandler Riddet Roskilde—Ringsted, nævner de paasyede Bogstaver i gult Klæde, medens de to andre, der gælder Ridterne Slagelse—Ringsted og Slagelse—Korsør, paabyder Skilt. Der synes saaledes paa dette Punkt at have hersket en ret stor Vilkaarlighed.

Fra Tiden indenfor den første Halvdel af det 18. Aarhundrede findes adskillige samtidige Afbildninger af en dansk Postrytter. Vi skal først nævne en lille, kun 75 mm høj Elfenbensstatuette (Fig. 7) i »De danske Kongers kronologiske Samling« paa Rosenborg. Arbejdet er utvivlsomt norsk, men Statuetten forestiller *ikke* nogen norsk Postrytter, som den hidtil er blevet udgivet for. Dette kan med Sikkerhed paastaas, alene af den Grund, at der aldrig har været Postryttere eller Postilloner i Norge. Posten mellem Danmark og Norge fremførtes af det danske Postvæsens Postilloner til og fra Grænsebyen Frederikshald, hvor Befordringen ind i Norge overtoges af Postbønder, der ikke har været uniformerede. Statuetten, der har været tilskrevet den norske Billedskærer *Halvor Fanden*, men bevislig er yngre, er opstillet i en Montre i Kong Frederik

Fig. 6. 1721.

¹⁾ Naar moderne Kunstnere i deres Gengivelser af Postilloner fra den Tid fremstiller Klappen som gul, maa dette sikkert bero paa en Misforstaaelse, idet man næppe kan anse det for muligt, at man har anbragt Kongens Navnetræk udsyet i gult eller bestaaende af gult Klæde paa gul Bund. Selv om det er givet, at Kabudsen har været underforet med gult, maa det antages, at Klappen har været rød.

III's Værelse. Med Hensyn til de Enkeltheder, som Statuetten viser i Rytterens Uniformering, skal her kun bemærkes, at der ikke paa Kabudsen findes nogen Antydning af Skilt eller Bogstaver, hvilket dog kan forklares ved Statuettens Lidenhed. Derimod ses tydeligt paa Bandoleret, som Rytteren bærer, to korslagte F'er, hvilket henviser til Kong Frederik IV's Regeringstid 1699—1730, idet han er den eneste af den Tids Konger, der benyttede dette Monogram. Tallet 4 kan ikke ses.

Fra det sidste Tiaar af Frederik IV's Regeringsperiode foreligger ikke mindre end seks forskellige Tegninger af Postryttere, nemlig fire fra Bladet »Nye Tidender, som Kiøbenhavns Post-Rytter fremførde« (Aarene 1723, 1727, 1729 og 1730) og to fra »Kopenhagischer Post-Reuter« (1729 og 1730). For at gøre en lang Ende kort, skal vi dog her nøjes med at gengive tre af de seks Billeder, hvilket ogsaa fuldt ud kan forsvares, da de tre, der ikke gengives, ligner de gengivne i ret høj Grad. Vi vælger en fra 1723, en fra 1727 og en fra 1729.

Som det vil ses, bærer Postillonerne fra 1723 og 1727 Kabudsen, medens Rytteren fra 1729 bærer en rund bredskygget Hat. Budskilte er ikke at se paa de smaa Billeder, men derimod træder Felleisenen tydeligt frem paa Billedet fra 1723. Og hvad der træder tydeligt frem paa alle tre Billeder, er Bevæbningen. Rytteren paa Fig. 8 fører ved Sattelens Forkant en i sin Form ganske mærkelig Genstand, der mest af alt ligner en Paraply. Paa de to andre Billeder ses mere tydeligt, at det har været Meningen at gengive et Pistolhylster, hvoraf Kolben rager op.

Fig. 7.

Fig. 8. 1723.

Fig. 9. 1727.

Fra Tiden efter 1730 foreligger der adskilligt flere Billeder, ligeledes Vignetter fra Aviser, af Postryttere, og de er nu mere detaillerede end tidligere. Vi skal dog nøjes med at betragte enkelte, der er særligt typiske. (Fig. 11—16).

Rytteren fra 1732 (Fig. 11) har paa Dækkenet Christian VI's kronede Navnechiffer, men fører ikke noget Skilt eller Navnetræk i den morsomme Kabuds med den i en Spids opadbøjede Forkant. Rytteren fra 1738 (Fig.

Fig. 10. 1729.

12) fører ikke blot det kongelige Navnetræk paa Dækkenet, men ogsaa paa Brystets venstre Side. Hans Bevæbning synes at være en Hirschfænger, altsaa ikke længere en Pistol. Det mest interessante ved Billedet er dog Kabudsen, der nu efterhaanden er kommen til at ligne den Form, der senere blev almindelig.

Alle disse Rytterbilleder — det er stadig Avisvignetter — stammer fra Frederik V's Tid. De viser alle Kongens Navnetræk paa Kabudsens Klap. Rytteren fra 1751 (Fig. 13) har desuden Navnetrækket paa Felleisenen og,

Fig. 11. 1732.

Fig. 13. 1751.

Fig. 12. 1738.

Fig. 14. 1748.

ligesom Rytteren fra 1738 (Fig. 12), paa venstre Side af Brystet. De tre øvrige Ryttere, der alle vender højre Side af Brystet mod Beskueren, har derimod ikke Navnetrækket at fremvise. Efter alle disse Eksempler at dømmes, tør vi derfor tro, at Rytterne i en længere Periode virkelig har baaret det kongelige Navnetræk paa venstre Side, medens det, som ovenfor nævnt, allerede i 1712 var

bestemt, at det skulde bæres paa højre Side, men i 1706 paa venstre Side. Forholdet har da sikkert været det, at Kontrahenterne ikke har fulgt faste Regler, men ladet Skræderne anbringe det, hvor de nu syntes, at det pas-

Fig. 15. 1752.

Fig. 16. 1756.

sede bedst. Det naturligste Sted at anbringe det paa var selvfølgelig det venstre Bryst, hvor det ikke skjultes af Rytterens Arm, naar han blæste.

De smaa, naivt og daarligt udførte Træsnit giver naturligvis intet Bidrag til Belysning af Spørgsmaalet om, hvorvidt det kongelige Navnetræk var udført i Metal eller i gult Klæde.

Fra Kong Christian VII's Regeringstid, 1766—1808, findes tre Billeder af danske Postilloner.

Det ældste findes paa J. F. Clemens' Kobberstik forestillende Kong Frederiks V's Gravmæle i Roskilde Domkirke. I Billedets højre Side (Fig. 17)

Fig. 17.

staar Postillonen, ret realistisk tegnet, nærmest lignende den pantsatte Bondedreng. Kappen er i Laser forneden, Støvlerne slubrer ham om Benene, Ansigtet har et halvfjoget Udseende, og Hænderne famler om Kabudsen. Ser man nærmere til, vil man bemærke, at denne er prydet med et C 7, Kong Christian VII's Navnetræk, der er syet paa Kabudsen og altsaa ikke er noget Skilt. Figuren vender venstre Side mod Beskueren, og man kan altsaa ikke se, om han bærer Kongens Navnetræk paa højre Side.

Det andet Billede er af en helt anden Karakter. Det er et Posthusskilt fra et af de sønderjydske Postkontorer, efter Sigende Haderslev. Det gives her som Fig. 18. Paa sin stærke Hest springer Postillonen af Sted, iført hele sin festlige Dragt, den røde Klædning, lange Støvler med Sporer, men rigtignok med hvide Opslag og Benklæder, hvad jo dog kan skyldes en senere Opmaling. Kabudsen har her en noget mitralignende Form, men det er tydeligt nok et Postskilt med Kongens Navnetræk, der pryder dens Forside. Hele Billedet er stærkt idealiseret. Originalen hænge i Reichs-

postmuseum i Berlin, men Dansk Post- og Telegrafmuseum har for et Par Aar siden erhvervet en fortrinlig Kopi.

Endelig det tredie Billede, Fig. 19. Det er en Skive fra Roskilde broderlige Skydeselskab, skænket af et af Selskabets Medlemmer, en Vognmand Jens Petersen, og dateret 15. Juli 1800. Postrytteren er her iført rød Frakke, gul Vest og gule Benklæder, men Kabudsen er afløst af en rund Hat af mørk Farve og forsynet med Skilt. Skilt paa Brystet kan ikke ses. Den runde Hat betyder, som vi straks skal se, en Overgangsform i Uniformeringen.

27. Januar 1804 udkom »Forordning angaaende Befordringsvæsenet i Danmark«, og i dennes § 59 hedder det om Postkarlenes Uniformering, at

Fig. 18.

den nærmere Udformning af Bestemmelserne om Munderingen til Generalpostamtet, der — som for øvrigt i alle den Slags Detailspørgsmaal — tog sig Sagen meget let. Først ved Generalpostdirektionens Cirkulære af 8. Juli 1843, altsaa 39 Aar senere, fremsendtes en Tegning af den befalede Postmundering (Fig. 20). Den viser en kraprød Trøje med Skøder, gule Opslag og Kantninger, lange graasorte Benklæder og paa Hovedet en høj, sort Hat med Sølvgalon omkring Pullens nederste Kant samt Postskilt paa Pullens Forside. Ved Cirkulære af 8. September s. A. befalede Generalpostdirektionen, at denne Uniform skulde bæres af samtlige Postillonere, der befordrede kontraherede

den skal bestaa af »en kraprød Trøje eller Overkjortel med gul Krave og Opslag samt et Par lange Lærreds eller blaa uldne Benklæder og have et Postskilt fæstet foran paa Pullen af en rund Hat eller Kabuds, hvilket alt skal indrettes efter en Prøvemundering eller Tegning, som fra Generalpostamtet vorder tilstillet Vognmandslaugene; ligesom Postkarlene ogsaa altid paa Rejsen bør have et godt Posthorn, hvori de tilbørligen maa kunne blæse«. ¹⁾

I denne Forordning nævnes for første Gang Postillonernes Benklæder.

Forordningen nævner ogsaa Hovedbeklædningen: enten rund Hat eller Kabuds, men overlader i øvrigt

Fig. 19.

¹⁾ I samme Forordning § 17 hedder det, at paa de Steder, hvor der ikke findes Vognmandslaug, men hvor Byens Beboere er pligtige til at befordre rejsende, skal Posthorn og Skilte anskaffes paa Byens Regning og benyttes af Beboerne, naar disse kører. Da man næppe kan antage, at Beboerne var øvede i Hornblæsning, og ikke kunde forlange dette af dem som af Postillonerne, har denne Blæsning næppe været meget bevendt. Forøvrigt blev Postsignaler først autoriserede saa sent som i 1843 (se ovenfor S. 83).

Vogne, samt af ridende Poster, men ikke af de Postilloner, der kørte Kareter, som eventuelt medfulgte de forenede Brev- og Personposter.

Det skal bemærkes, at den her omtalte Uniformshat aabenbart allerede i nogle Aar forinden 1843 maa have været i Brug, idet Dansk Post- og

Fig. 20.

Telegrafmuseum ejer en saadan Hat, der bærer et Postskilt med Kong Frederik VI's Navnetræk, men Frederik VI døde 1839, altsaa fire Aar før Cirkulærets Fremkomst.

Fra Tiden 1839—48, Kong Christian VIII's Regeringsperiode, foreligger en farvetrykt Tegning visende en Postillon iført den ovenfor nævnte Skødefrakke med Postskilt med Kongens Navnetræk paa *venstre* Side, med lyseblaa Benklæder med en bred *gul* Stribe ned langs Sømmen og paa Hovedet en mærkelig, chakotlignende Hovedbedækning, bredere foroven end forneden, af samme Farve som Trøjen, og med en bred *gul* Kant langs nederste Rand. Denne Uniform har dog sikkert ikke, om den nogensinde har været i Brug, været godkendt af Generalpostdirektionen. I alt Fald ses den ikke at være omtalt i dennes Cirkulærer og maa derfor vistnok opfattes som et Forslag eller et rent Fantasifoster.

Ved Cirkulære af 31. Marts 1850 bestemte Generalpostdirektoratet, at Postillonerne fremtidig skulde være iført lyseblaa Klædes Benklæder med en *rød* Snor ned langs Ydersømmen, og 13. December 1860 blev det strengt forbudt Postillonerne at bruge laadden Hue, men den høje, blanke Voksdugshat skulde benyttes.

Postillonuniformen af 8. Juli 1843 med den i 1850 endelig fastslaaede Farve for Benklæderne er aldrig officielt afskaffet. I et Billedværk, »Uniformes de l'office des postes danoises«, som Generaldirektoratet udgav i 1892, er denne Uniform afbildet med Underskriften »Postillons. Grande tenue« (Fig. 21). Men selv om Uniformen ikke *officielt* er afskaffet, saa er den dog nu kun en Museumsgenstand. Jernbanerne og senere Automobilerne har efterhaanden gjort Postillonerne, og dermed ogsaa deres Galadrægt, overflødig. Endnu ses dog i enkelte Provinsbyer, hvor Automobildrift endnu ikke er indført, den ligeledes i nævnte Billedværk gengivne Dagliguniform. Den bestaar af en forneden lige afskaaren kraprød Frakke, gule Opslag og Kantninger, lyseblaa Benklæder med rød Søm og som Hovedbedækning en kraprød flad Kasket med gul Kant, paa hvis Forside et hvidt Metalskilt med Kongens kronede Navnetræk over et Posthorn. Snart vil ogsaa denne Postillonuniform være forsvunden af det danske Postvæsen og dermed ogsaa de rød-gule Farver, der i mere end to Aarhundreder var det danske Postvæsens.

Fig. 21.

Joh. Th. Lundbye: Posttrytter.
(Blyantstegning i Dansk Post- og Telegrafmuseum).

Men *hvorfor* valgte man netop disse to Farver, da man kort efter Aar 1700 indførte en Postillonmundering i Danmark? Svaret er dette: de to Farver var det oldenborgske Kongehus', de Farver, der findes i højre Felt af Hjerteskjoldet i det danske Rigsvaaben, de to røde Tværbjælker i det gyldne Felt. Ved at iklæde Postillon den kongelige Farver, kendetegnede man ham som den enevældige Konges personlige Tjener, med andre Ord, man gav ham den højeste, den mest effektive Beskyttelse, der *kunde* gives ham, ligesom han ved sine Farver legitimerede sig som rejsende i Enevoldskongens Ærinde.

Af Telegrafvæsenets Historie.

Af Fuldmægtig i Generaldirektoratet J. P. JANSEN

TELEGRAFENS UDVIKLING

Bestyrer af optisk Telegraf.

Trangten til hurtigt at kunne sende en Meddelelse paa større Afstand har allerede tidligt sat den menneskelige Opfindsomhed i Virksomhed, og som det næsten altid har været Tilfældet, naar et Maal indenfor den sunde Fornufts og Rimeligheds Grænser skimtedes, fandt Menneskehjernen altid Midlet, der førte til dette Maal; ikke altid direkte, men som oftest gennem flere Stadier med stadige Forbedringer.

Den første og enkleste Form for Befordring af Meddelelser paa større Afstande er Anvendelsen af synlige Tegn, hvis Betydning er let at fortolke eller forud aftalt. Med Ildsignaler fra Bjergtop til Bjergtop befordrede Grækerne allerede i Oldtiden Meddelelsen om Trojas Fald, og i Norden tændtes Baverne for at signalere, at Fjenden var i Landet.

Herfra og til paa lange Afstande at kunne sende Meddelelser af en hvilken som helst Art er der imidlertid et langt Skridt, og en til dette Formaal anvendelig Fremgangsmaade fik man da ogsaa først i 1794, da den franske Ingeniør *Claude Chappe* konstruerede sin optiske Telegraflinie mellem Paris og Lille — en Strækning paa 240 km med 22 Stationer.

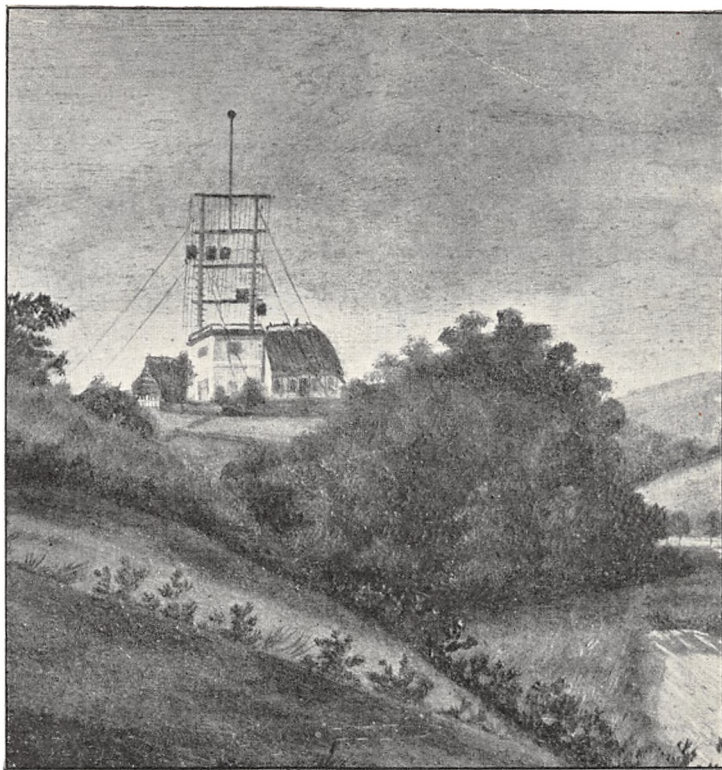
Et særligt dansk System for optisk Telegraf indførtes i Danmark omkring Aar 1800, med en Linie fra København gennem Sjælland, Fyn og Als til Slesvig; paa denne Strækning fandtes der 23 Stationer, og Signaleringen foregik ved Hjælp af Klapper, som man kunde give 42,221 forskellige indbyrdes Stillinger og derved give Udtryk for det samme Antal forskellige Ord eller Sætninger.

Saa kom imidlertid den danske Fysiker *H. C. Ørsteds* Opdagelse af Elektromagnetismen — denne geniale Opdagelse, som førte Ørsted frem i første Række blandt alle Tidens Fysikere, og som gav Stødet til den store Revolution paa Efterretningsvæsenets Omraade ved den derved muliggjorte Opfindelse af den elektriske Telegraf.

Den 21. Juli 1820 bekendtgjorde *H. C. Ørsted* i en latinsk Afhandling

»Experimenta circa effectum conflictus electrici in acum magneti cam«

(Forsøg over den elektriske Strøms Indvirkning paa Magnetnaalen) sin Opdagelse, som mange udenlandske Teknikere i de kommende Aar beskæftigede sig ivrigt med, for at søge den udnyttet i det praktiske Livs Tjeneste — Forsøg som man imidlertid herhjemme forelø-

Den optiske Telegraf ved Nyborg. (Maleri i Post- og Telegrafmuseet).

big forholdt sig afventende overfor, idet man foretrak at se Resultater af Forsøgene, før man selv beskæftigede sig med Sagen. Først i 1847 blev der af Generalpostdirektør Greve Danneskiold-Samsøe, under hvem den optiske Telegraf var henlagt, nedsat en Kommission til Undersøgelse af Spørgsmaalet om Anlægget af en »elektrisk Telegraf«, og i Rigsdagens 3. Session 1851—52 blev der derefter den 13. Februar 1852 forelagt Folketinget følgende Udkast til Lov om electromagnetiske Telegrapher:

»Finansministeriet bemyndiges til ved Hjælp af Øresunds- og Strømtoldens Administrationsfond at bevirke de tvende Sund- og Strømtoldsteder satte i en electro-magnetisk Telegraphforbindelse med Hamborg, med Mellestationer idetmindste for Kjøbenhavn og Flensborg.«

Dette Forslag motiveredes med den Betydning, det vil have, at der — saavel inden for Landets Grænser som til Udlandet — var et Middel til Raadighed, hvormed der hurtigt og sikkert kunde befordres en Meddelelse, ligesom Anlæggets Betydning for Skibsfarten i Øresund og Bælterne blev kraftigt paapeget. Forslaget indeholdt forøvrigt Bestemmelser om, at der skulde anlægges Stationer i Helsingør, Kjøbenhavn, Korsør, Nyborg, Fredericia, Flensborg, Rendsborg og eventuelt Hamborg.

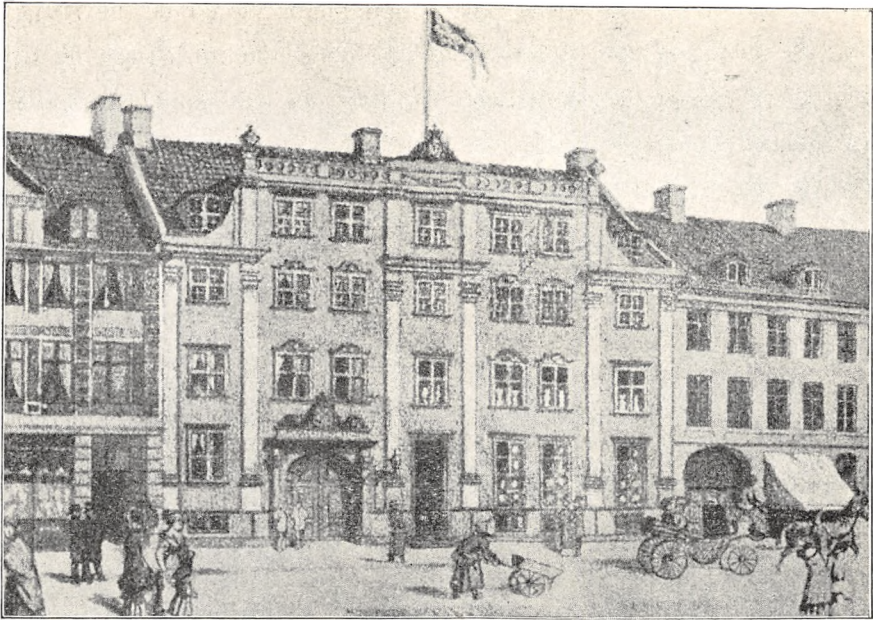
Lovforslaget blev næsten enstemmigt vedtaget i begge Ting og stadfæstet af Kongen den 17. Marts 1852, og hermed var Bygningen af den

H. C. Ørsted.

første danske elektromagnetiske Telegraflinie, den saakaldte *Øresundslinie*, sikret; til dens Anlæggelse, der fuldførtes i Februar 1854, medgik ialt et Beløb paa ca. 228.000 Rbd.

Man havde fra første Færd været noget i Tvivl om, hvad der vilde være at foretrække — en overjordisk eller en underjordisk Ledning! Den overjordiske Ledning var den billigste, men den var til Gengæld ogsaa særlig

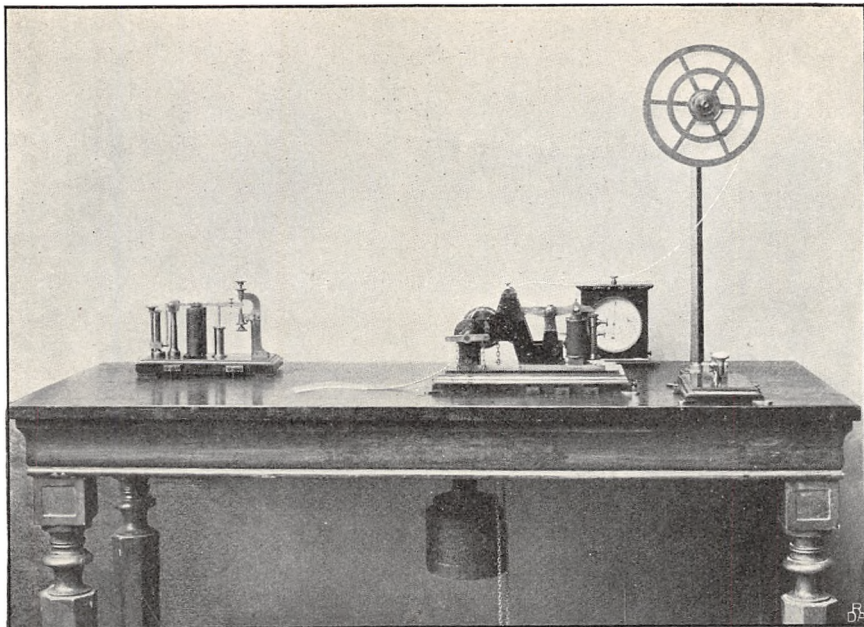

Den gamle Porcelæns-Fabrik. Københavns Telegrafstation 1856—1867.

(Hovedstadens anden Telegrafstation).

udsat for at lide Beskadigelser ved Voldshandlinger o. lign.; man var f. Eks. bange for, at Stængerne skulde raadne, og at Traadene skulde lide for meget ved Temperatursvingninger o. s. v. Man bestemte sig derfor til den underjordiske Ledning, selv om denne var noget dyrere paa Grund af, at den skulde isoleres, og Landleddningen kom herefter til at bestaa af Kobbertraad med en Diameter af $\frac{8}{100}$ Tomme, omgivet af en dobbelt Gutta-perkabelægning, uden om hvilken der laa et Blyovertræk; Kablet bestod af 3 Ledninger af Kobber af samme Dimension som Landleddningen, dækket af et dobbelt Lag Guttaperka, uden om hvilket der laa et Lag af tjæret Hamp og der uden om igen en Belægning af galvaniserede Jerntraade. Paa Landleddningen skulde der desuden med Mellemrum anbringes Prøvekasser af støbt Jern, saaledes at Ledningen, der var udækket i Prøvekasserne, kunde prøves i Tilfælde af Fejl eller Afbrydelser paa Kredsløbet.

Selve det tekniske Anlæg af Øresundslinien blev udført af Ingeniørkorpset, og allerede den 29. September 1852 kunde Ingeniørkaptajn *Lehmann*, der ledede Arbejdet, indberette, at Ledningsstrækningen Helsingør—København var fuldført, og at Udlægningen var foregaaet glat uden særlige Vanskeligheder; Arbejdet blev fortsat, og i Slutningen af 1852 havde man Ledningen nedlagt paa hele Sjælland, og paa Fyn var man fra Knudshoved naet til Fyn. Denne sidste Del af Arbejdet var imidlertid ikke gaaet saa glat; Kaptajn *Lehmann* blev stillet overfor flere uforudsete Vanskeligheder, bl. a. blev der fra Befolkningens Side — væsentlig hidrørende fra mang-

Telegrafbord fra Øresundslinien.

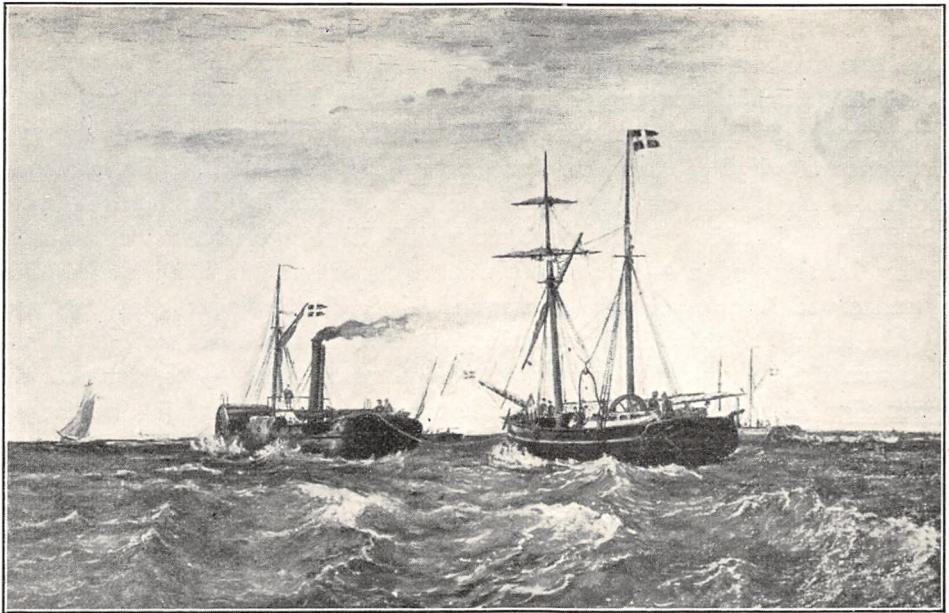
lende Forstaaelse af Kabelanlæggets Værdi — ofte øvet Vold mod den nedgravede Telegrafledning. Denne Ufærd maatte selvfølgelig bremses — og det snarest, og den 29. December 1853 blev der da ogsaa vedtaget et Lovforslag, der fastsatte simpelt Fængsel, Vand og Brød eller Bødestraf for Beskadigelser af Telegrafanlæggene.

Arbejdet fortsattes stadig med Nedlægningen, men det gik ikke saa hurtigt som ønskeligt — og som ventet; der var flere Gange Skærmydsler med Arbejderne, der var sammensat af ret blandede Elementer, og Jordarbejderne i det hele taget skabte mange Vanskeligheder. Den 20. August naaede man dog frem til Hamborg, med hvis Senat der i Mellemtiden var indledet Underhandlinger angaaende den danske Linies Indførelse i Hamborg paa en selvstændig dansk Telegrafstation; Tilladelsen hertil blev givet den 21. Juni 1853 ved Medvirkning af det danske Gesandtskab, idet det hamburgske Senat et Stykke Tid sympatiserede med Tanken om en fælles Centralstation.

Det til Linien hørende Søkabel blev udlagt i Storebælt i Maj 1853. Ved Hjælp af en Række Baade førtes Kablet i Land ved Halskov fra et Par lejede Dampskibe; samme Dag blev det ført i Land paa Sprogø og derefter ved Knudshoved paa Fyn. Et Par Dage senere udlagdes Kablet over Lillebælt, og i Betragtning af Datidens primitive Hjælpemidler til Arbejder af denne Art, maa det siges at være en endog meget smuk Præstation, naar denne Kabeludlægning over Lillebælt — saaledes som det faktisk skete — fuldførtes paa ca. 4 Timer.

Nu var altsaa Landledningen nedlagt, de tilsluttende Kabler udlagt og Forbindelsen indført paa Endestationerne i Hamborg og København samt paa Mellestationerne, og alt skulde — og burde — altsaa nu være i den

Kaptajn W. O. W. Lehmann udlægger Kabel imellem Sjælland og Fyn. (Maleri af C. F. Sørensen).

skønneste Orden —, men saa let gik det nu slet ikke! Der konstateredes evindelige Ledningsfejl, som umuliggjorde Aabning for regelmæssig Korrespondance, hvilket med tilstrækkelig Tydelighed fremgaar af, at Telegrafdirektøren, *Faber*, i Marts 1853, altsaa et helt Aar før Liniens officielle Aabning, meddelte Kaptajn Lehmann, at det var slet bevendt med Ledningen til Korsør, »om end man dog erfarede noget derfra«, som han udtrykte sig, og samtidig meddelte han, at Tilstanden paa Strækningen København—

Kaptajn W. O. W. Lehmann afsender det første Telegram fra Sprogø til Knudshoved. (Maleri af C. F. Sørensen).

Helsingør var ganske umulig, og paa omtrent samme Maade gik det med hele Strækningen, saaledes at et effektivt Eftersyn var aldeles nødvendigt. Stykke for Stykke blev Linien nu prøvet mellem Prøvekasserne, og paa de Strækninger, hvor der viste sig Fejl, blev Ledningen gravet op og efterset. De konstaterede Fejl hidrørte for en stor Del fra daarlige Sammenlodninger — Fejl, som var begaaet under Fabrikationen i England —, men adskillige Fejl hidrørte fra, at Guttaperkabelægningen havde lidt Skade under Nedlægningen — var blevet utæt, saaledes at den Vædske, der benyttedes ved Lodningen af Ledningens Blydække, trængte gennem disse Utætheder ind til selve Kobbertraaden, saaledes at der fremkom Isolationsfejl, som altid var vanskelige og ofte umulige at finde — og det skal da ogsaa siges her med det samme, at det var disse Isolationsfejl, som meget snart gjorde Linien ganske uanvendelig.

Endelig — i Januar 1854 — kunde Kaptajn Lehmann aflevere Linien til Telegrafdirektøren, og den 2. Februar aabnedes Forbindelsen for alm. offentlig Afbenyttelse. Telegrafpersonalet havde faaet sin første Uddannelse paa polyteknisk Lærestanstalt og derefter paa selve Ledningen, efterhaanden som Stationerne blev etableret.

Aabningen foregik paa den Maade, at der fra København blev givet Ordre til Stationen i Hamborg om at bryde et Brev, som forud var tilstillet Stationen pr. Post, og telegraferede Indholdet til København; her modtog Direktør Faber det og læste det op; Aabningstelegrammet, der formenes at være forfattet af Faber selv, lød saaledes:

Fra Øresund, hvor Bøgen gror,
til Elbens gule Strande,
en spinkel Kobbertraad sig snor
trindt gennem Hav og Lande.
At den os Tanker tolke kan,
derfor en Dansk vi ære.
Det Værk til Ære for vort Land,
til Gavn for Folket være.

Forbindelsen, til hvilken der benyttedes Morseapparater, blev til at begynde med — foruden af Telegrafdirektøren — betjent af et Personale paa ialt 35 Personer, hvoraf de 12 var Bude; dette Personale ekspederede i de første 11 Maaneder af Øresundsliniens Bestaan — Februar til December incl. — ialt 20,043 indleverede Telegrammer, hvorfor der var opkrævet Gebyrer til et Beløb af ialt Rbd. 26,368.

Nu var altsaa Hovedstaden og en Del andre Byer i telegrafisk Forbindelse med hinanden og med Hamborg og derigennem med det sydlige Udland, men Tanken rettedes hurtigt mod en Udvidelse ved en telegrafisk Forbindelse med Sverige — ikke blot til Befordring af dansk-svensk Korrespondance, men ogsaa til Optagelse af svensk Telegramkorrespondance med Tyskland og andre sydlige Lande, og det blev overdraget Telegrafdirektør Faber sammen med den fra svensk Side udpegede Kaptajn *Fahnehjelm* at træffe Skridt til snarest muligt at faa nedlagt et Telegrafkabel

Peter Fabers Arbejdsværelse. (De originale Møbler opstillet i Post- og Telegrafmuseet).

over Øresund. Da man fra svensk Side var lige saa interesseret i dette Forretagende som fra dansk Side, førte disse Herrers Overvejelser snart til et Resultat, saaledes at det første Øresundskabel kunde udlægges allerede i November 1854; dette Kabel blev udlagt mellem Vedbæk og Hildesborg, Syd om Hven, hvor man mente, at Kablet var mindst udsat for at lide Skade paa Grund af de gode Strømforhold og Farvandets Dybde, og det blev paa dansk Side sat i Forbindelse med en i dette Øjemed bygget overjordisk Ledning fra Vedbæk til København. Denne Ledning var den første overjordiske Telegraflinie i Danmark — det første Tilbagetog fra Jordkablerne, som havde beredt saa mange ubehagelige Overraskelser.

Det nye Kabelanlæg, hvis Anlægsudgifter var betalt af den danske og den svenske Stat med Halvdelen til hver, tilførte straks »Øresundslinien« en langt større Korrespondance end egentlig forventet; der blev saaledes i 1855 befordret ialt 46,443 Telegrammer mod 20,043 i de 11 Maaneder af 1854, og Sundkablet havde en væsentlig Andel i denne Forøgelse.

Som allerede nævnt var »Øresundslinien« paa Grund af de mange Fejl og Afbrydelser ikke blevet det Middel til en hurtig Befordring af Telegrammer, som man havde ventet; naar man skulde se Sandheden lige i Øjnene, maatte man anerkende, at den trufne Afgørelse — at fremføre Linien som underjordisk — var mindre heldig og man begyndte da ogsaa allerede i 1855 at erstatte de mest mangelfulde Stykker med overjordiske Linie og allerede i 1856 var praktisk talt hele Strækningen »overjordisk« med 1 Ledning fra Rungsted til København, 2 Ledninger fra København over Sjælland og Fyn til Strib og endelig 3 Ledninger fra Fredericia til Hamborg; samtidig blev der aabnet nye Stationer i Frederiksborg, Odense, Kol-

ding, Haderslev, Aabenraa, Slesvig og Kiel. Der blev endvidere samme Aar bygget en helt ny overjordisk Ledning fra Fredericia til Frederikshavn med Stationer i Vejle, Horsens, Aarhus, Randers, Hobro, Aalborg og Hjørring, og Telegrafnettet blev i de følgende 5 Aar stadig udvidet; der blev bygget Linier til den sydlige Del af Sjælland samt Møen, Falster og Lolland og langs Jyllands Vestkyst, og endvidere blev der af Hensyn til Forbindelsen med Tyskland bygget en Linie med to Ledninger fra Nyborg ad Faaborg Landevej til Bøjden ved Faaborg, hvorfra den blev sat i Forbindelse med Als ved et nyt Kabel med 3 Korer; paa Als førtes Ledningen til Sønderborg, hvor der blev etableret en Station, og derfra førtes den videre over Allsund og Flensborg til Sønderjylland og Holsten.

10 Aar efter Aabningen af den første Telegrafledning i Danmark var der saaledes etableret Telegrafstationer i samtlige Landets større Byer, og Telegrafvæsenet saa da ogsaa i de nærmest følgende Aar sin Hovedopgave i at forbedre de allerede bestaaende Anlæg og i at supplere Ledningsantallet i det Omfang, som den stadig stigende Korrespondance gjorde det nødvendigt, hvis det korresponderende Publikum skulde bevare Tilliden til Telegrafnet som et hurtigt og sikkert Kommunikationsmiddel. At Telegrafvæsenet i disse 10 Aar var Genstand for en efter Datidens Forhold rivende Udvikling, fremgaar med tilstrækkelig Tydelighed af nedenstaaende sammenlignende Oversigt:

	1854	1863
Antal Stationer	9	83
— Apparater	14	134
— Personale	25	144
— Telegrammer	20.043	222.653
— km Linier	525	2.105
— — Ledninger	580	5.467

Ved Overgangen til at benytte overjordiske Ledninger anvendte man i de første Aar Stænger, som ikke var imprægnerede, og af andet Materiale

Fra Imprægneringsanstalten i Sorø.

almindelig Jerntraad, der blev op-hængt paa Stængerne i Isolatorer af Jern med Porcelæn, Stentøjsmasse eller Kautsjuk.

Dette System virkede i Begyndelsen i og for sig godt, men det kunde ikke holde i Længden, og da man ikke havde Erfaringer at støtte sig til, kan det

næppe bebrejdes nogen, at Systemet ikke viste sig brugbart — eller rettere sagt holdbart — i Længden. Allerede i 1860 begyndte Stængerne at raadne; Traadene rustede, og det viste sig, at Isolatorerne ikke kunde modsta Vejrligets Indflydelse. At drive Telegrafvæsenet som en rentabel Forretning, naar Anlæggene ikke kunde opnaa en Levetid paa mere end 4 à 5 Aar, var naturligvis en komplet Umulighed — det stod klart for alle. Der var derfor ikke andet at gøre end at lægge Hjernen i Blød og finde paa nye, mere holdbare Fremgangsmaader. For Stængernes Vedkommende opnaaede man det ved at imprægnere disse med Kobbervitriol; der blev 1861 anlagt en særlig Imprægningsanstalt i Sorø, hvis Drift først er blevet standset i de allersidste Aar, fordi Bygningen af Stangrækker er aftaget, og det kan forventes, at Anvendelsen af Telegraftraade ophængt paa Stænger vil blive mindre, efterhaanden som Anvendelsen af Jordkabler bliver mere almindelig. Vi ser altsaa paa dette Omraade en »Tilbagegang« — eller rettere en Tilbagevenden til det paa Øresundslinien først anvendte System: »den underjordiske Ledning«; naar denne »Tilbagegang« i Realiteten er en mægtig Fremgang baade i telegrafteknisk og økonomisk Henseende, maa dette Forhold selvfølgelig ses paa Baggrund af Kabelteknikkens Udvikling siden dengang.

Endvidere blev den hidtil anvendte almindelige Jerntraad erstattet med stærk, galvaniseret Jerntraad, der gjorde selve Ledningsnettet om ikke uforgængeligt saa dog holdbart i ret ubegrænset Tid, ligesom man ved Imprægnering af Stængerne opnaaede en gennemsnitlig Brugstid af over 25 Aar. Tilbage stod saa Spørgsmaalet om at finde en anvendelig og holdbar Isolator, og dette Spørgsmaal løstes paa en fuldtud tilfredsstillende Maade ved et intimt Samarbejde med *Bing & Grøndahls Porcelænsfabrik*, som efter en Række Forsøg frembragte en Porcelænsisolator, der var saa tilfredsstillende, at den i alt væsentlig uforandret anvendes den Dag i Dag.

I Forbindelse med Udviklingen af Statens Telegrafnet var der — paa privat Initiativ — bygget forskellige Telegrafledninger, som blev tilsluttet Statens Ledningsnet. Disse private Anlæg, der blev udført i Henhold til Koncessioner, som var meddelt private Selskaber — i nogle Tilfælde Kommunerne — indmuredede paa de nærmeste Statstelegrafstationer, og Gebyrerne for de Telegrammer, der passerede paa Statslinier og Privatlinier, blev delt ligeligt mellem de Administrationer, over hvis Linier Telegrammerne ekspederedes; denne Fordelingsmaade vedvarede med nogle mindre uvæsentlige Ændringer, indtil Staten selv senere overtog disse Anlæg.

Forinden dette Afsnit af Telegrafvæsenets Udviklingshistorie — Tiden indtil den sidste slesvigske Krig — afsluttes, skal anføres en særlig interessant Begivenhed, som fandt Sted i 1859.

I Juli Maaned 1857 var der for et Tidsrum af 5 Aar givet et engelsk Konsortium, der repræsenterede det store Kabelselskab »Submarine Telegraph Company«, Koncession paa et Kabelanlæg mellem Sønderjyllands Vestkyst og England; Kablets Udlægning paabegyndtes dog først i Maj 1859 paa den 45 engelske Mil lange Strækning fra Vesterhever til Helgoland; i Juni s. A. blev Kablet udlagt mellem Helgoland og England, hvor

det blev landet ved Weybourne — en Strækning paa ca. 340 eng. Mil. Kablet, der havde en Diameter paa ca. 1 Tomme, bestod af 3 Ledninger, hver dannet af 4 snoede Kobbertraade; Ledningerne havde Guttaperka-Isolation, og Kablet var stærkt armeret med Jerntraade. Paa engelsk Side blev Landingsstedet sat i Forbindelse med den engelske Station Cromer, der havde direkte Forbindelse med London, og paa dansk Side blev Kablet ved en Landlinie fra Vesterhever over Tønning til Flensborg sat i Forbindelse med det danske Telegrafnet.

Danmark havde nu 3 udenlandske Telegraf-Forbindelser, nemlig foruden sidstnævnte til England de to tidligere anførte til Tyskland og til Sverige, og Udviklingen skred roligt og solidt fremad, indtil den brat blev stoppet ved Krigens Udbrud i 1864.

Allerede i December 1863 fik Telegrafstationerne i de slesvig-holstenske Provinser Ordre til at staa til Raadighed for militære Øjemed, ligesom en af Telegrafvæsenets Ingeniører blev attacheret Generalkommandoen, og i Januar 1864 gik samtlige Telegrafstationer i Sønderjylland ind under Krigstelegrafen, hvis Virksomhed gik ud paa dels at oprette Stationer, hvor den danske Overkommando af krigsmæssige Hensyn mente det nødvendigt, og dels at anlægge Telegrafnet paa de Steder, hvor Hærafdelingerne havde Ophold, f. Eks. paa Als; det sønderjydske Telegrafvæsen var som en Følge af de forannævnte Foranstaltninger parat til at optage en krigsmæssig Telegraf-Virksomhed straks fra Krigens Udbrud den 1. Februar; da de danske Tropper maatte trække sig tilbage, maatte Personalet paa de sydlige Stationer imidlertid overgive disse til de tyske Telegraffunktionærer, og den 20. Februar blev den danske Station i Hamborg beslaglagt, og den kom aldrig mere i Virksomhed, idet Korrespondancen fra dette Tidspunkt udveksledes gennem den tyske Station samme Sted. I Slutningen af Juni blev Sønderborg Telegrafstation ophævet, og Stationen i Faaborg kom herefter for en Tid til at fungere som Grænsestation, saaledes at hele Krigskorrespondancen, der var ganske overvældende for Personalet, blev dirigeret gennem denne Station. Den 3. April blev Ribe besat af Fjenden, og den derværende Telegrafassistent blev taget til Fange, fordi man sigtede ham for at sende de Danske Meddelelser om Fjendens Bevægelser; han blev ført med til Kolding, hvor han blev holdt i Fangenskab i ca. ½ Aar. Da Fredericia endelig i Slutningen af April blev rømmet, var Jylland ganske uden telegrafisk Forbindelse med Øerne, og et Forsøg paa efter Krigsministeriets Ønske at sætte Jylland i Forbindelse med Sjælland ved et Kabel fra Refsnæs over Samsø til Helgenæs mislykkedes, fordi Fjenden ikke vilde tillade denne Foranstaltning.

Det jyske Telegrafnet led under Fjendens Okkupation betydelig Skade, og under hele Krigen var i Virkeligheden kun Telegrafnettet paa Sjælland og Fyn i regelmæssig Virksomhed; den Del af Korrespondancen med Udlandet, som hidtil var ledet over Hamborg og videre over Kablet over

Helgoland til England, hvilket nu var i tysk Besiddelse, blev sendt pr. Post til Lübeck, hvor den blev telegrafisk viderebefordret.

Saaledes var Forholdene ved Krigens Slutning i Oktober 1864; selve Afstaaelsen af Sønderjylland og Holsten, hvorefter Kolding var vor sydligste Station, var naturligvis et stort Tab ved den Korrespondanceforringelse, der var en Følge heraf, og Krigens ulykkelige Udfald hemmede selvsagt foreløbig den videre Udvikling, men allerede i 1865 begyndte Telegrafvæsenet dog saa smaat at vaagne op til Daad igen, idet det under Krigens udlagte Kabel til Samsø nu blev ført videre til Aarhus med Sidelinier til Grenaa og Ebeltoft, og samme Aar blev endvidere Skagen inddraget i Telegrafnettet; desuden blev de allerede eksisterende Ledninger suppleret ved Anbringelse af flere Ledninger paa de samme Strækninger, ligesom der blev aabnet nye Telegrafstationer i Byer, som blev passeret af Hovedlinierne.

Saa optræder Navnet Tietgen paa Telegrafiens Arena; takket være Etatsraad C. F. Tietgens geniale Forudseenhed lykkedes det i det kommende Femaar at skabe Danmark en i Forhold til dets geografiske Størrelse meget betydelig Position i telegrafmæssig Henseende som Bindeled mellem Lande i Øst og Vest. Denne Udvikling begyndte paa den Maade, at et udenlandsk Selskab, i hvis Bestyrelse Tietgen havde Sæde, fik Koncession paa Anlæg af et dansk-norsk Kabel mellem Hirtshals og Arendal, der paa dansk Side betjentes i Fredericia; dette Kabel blev kort efter dets Udlægning overtaget af det nystiftede Selskab »Dansk-Norsk-Engelsk Telegraf-selskab«, hvis Formand Tietgen var. Selskabet fik i 1868 en 30-aarig Koncession paa Kabelforbindelser mellem Danmark og Norge samt mellem Danmark og England; der blev hurtigt udlagt et dansk-engelsk Kabel mellem Søndervig og Newbiggin, hvilket Kablet blev sat i Forbindelse med henhv. Fredericia og Newcastle. Herved fik Danmark endelig igen en god Forbindelse med England og blev uafhængig af Forbindelsen over Tyskland til England, og samtidig tilførte dette Kabel Landet en kærkommen Forøgelse af Transitkorrespondancen, der efter Krigens havde været i stadig Nedgang, særlig fordi der var udlagt et direkte svensk-tysk Kabel.

»Det Dansk-Norsk-Engelske Telegraf-selskab« samt et omtrent samtidigt stiftet dansk-russisk Selskab, i hvilket Foretagende Tietgen ligeledes var Sjælen, blev sammen med et »Norsk-britisk Telegraf-selskab« i 1869 sammensluttet til et Selskab under Navnet »Det store Nordiske Telegraf-Selskab«.

Den det ovenfor nævnte dansk-russiske Selskab meddelte Koncession blev udnyttet til en Forbindelse fra Fredericia, der paa en af Telegrafvæsenet bygget Linie førtes til Liselund paa Møen og derfra pr. Kabel videre over Bornholm til Libau, i det daværende Rusland.

Paa Kabelstrækningen Møen—Bornholm skulde Kablet i Henhold til Koncessionsbestemmelserne indeholde 2 Koror, hvoraf Telegrafvæsenet havde Afbenyttelsesretten til den ene, saaledes at det derved blev muligt

at sætte de bornholmske Byer i fast telegrafisk Forbindelse med den øvrige Del af Landet; til at begynde med betalte Telegrafvæsenet for denne Afbenyttelsesret en Afgift pr. befordret Ord mellem København og Rønne, Forbindelsens Ekspeditionsstationer, men denne Maade at beregne Afgiften paa blev senere (1925) ændret, saaledes at der herefter blev beregnet en fast aarlig Afgift. Dette Lejeforhold blev dog fuldstændig opsagt fra Slutningen af 1931, fra hvilket Tidspunkt Forbindelsen med Bornholm tilvebringes ved et nyt Kabelanlæg over Øresund (til Malmø) og fra Ystad til Bornholm i Tilslutning til en Landlinie gennem Sverige.

Store Nordiske udvidede stadig sin Virksomhed, og disse Udvidelser tilførte Danmark ny Korrespondance og dermed forøgede Indtægter. I 1873 blev der udlagt et Kabel mellem Fanø og Calais, hvorfra Forbindelsen nu gaar direkte til Paris med Overdragning i Calais; paa dansk Side blev Kablet ligesom de øvrige »Store Nord. Kabler« indført i Fredericia, for hvis dygtige Stab af Telegrafister det altid har været en Æressag at besørge den betydelige Transitkorrespondance paa en for Telegrafvæsenet — og dermed for Selskabet — tilfredsstillende Maade.

Samtidig hermed fik det nævnte Selskab Koncessioner paa nye Kabelforbindelser mellem Jylland og Sverige og mellem Jylland og England med Tilslutning til danske og svenske Landlejninger, saaledes at Korrespondancen mellem Selskabets Station i Gøteborg og Newcastle foregik direkte uden Omtelegrafering paa danske Stationer; for Afbenyttelse af den danske Landlinie Skagen—Hirtshals faar Danmark en mindre Afgift pr. Ord.

Naar hertil føjes, at der i 1888 blev udlagt et dansk-tysk Kabel mellem Gedser og Warnemünde — hvilket Kabel ejes af den danske og den tyske Stat i Forening —, og at Forbindelsen med Sverige samtidig var blevet forbedret ved Udlægning af nye Øresundskabler efter Korrespondancens Behov, ligesom der gennem Sverige blev etableret en direkte Ledning til Oslo, maa det siges, at det lille Land Danmark, hvor Elektromagnetismens Vugge stod, allerede tidligt var godt med paa Telegrafiens Omraade, og det bør ogsaa nævnes her — til Ære for det danske Telegrafvæsens første Telegrafdirektør, Peter Faber —, at denne var forudseende nok til at indse de Fordele, der var forbundet med et intimt Samarbejde mellem Statstelegrafen og de forskellige opdukkende private Telegraf-selskaber, der nu er samlet i »Det store Nordiske Telegraf-Selskab«.

Samtidig med, at den foran beskrevne Udvikling fandt Sted paa Omraadet Forbindelsen med Udlandet, skete der ogsaa forskelligt, som betød Forbedringer i Telegrafvæsenets rent indre Drift; saaledes blev f. Eks. de tidligere nævnte private Telegrafanlæg overtaget af Staten, der blev oprettet Signalstationer, og der blev etableret Samarbejde med Jernbanestationerne m. H. t. Telegrambesørgelse.

At Staten overtog de private Anlæg faldt ganske naturligt, fordi disse Smaaanlægs Medvirken i den almindelige Telegramudvikling forvoldte

Vanskeligheder og Besvær — baade i driftsmæssig og regnskabsmæssig Henseende —, og naar hertil saa yderligere kom, at de fleste af disse Anlægs pekuniære Stilling var yderst slet, vil det let forstaaes, at det ikke var særlig vanskeligt at faa Regeringen til at gaa ind paa Overtagelsen, som da ogsaa blev et *fait accompli* ved Loven af 28. Maj 1870, der bemyndigede Regeringen til for et Beløb af indtil 75,000 Rbd. at indløse følgende 16 private Telegrafanlæg: Nyborg—Svendborg, Hobro—Thisted, Aarhus—Silkeborg, Fredericia—Middelfart, Middelfart—Assens, Svendborg—Faaborg, Svendborg—Rudkøbing, Randers—Udbyhøj, Rudkøbing—Ærø, Odense—Bogense, Aalborg—Nibe, Nibe—Løgstør, Korsør—Skjelskør, Aalborg—Hals, Nyborg—Kjerteminde og Maribo—Bandholm. Naar undtages et privat Telegrafanlæg mellem Svendborg og Thurø, der blev etableret i 1873, men allerede i 1882 overtaget af Staten, er der ikke senere her i Landet givet private Tilladelse til Anlæg og Drift af Telegrafanlæg i Offentlighedens Tjeneste.

Skønt Statens Telegrafnet efter Overtagelsen af de private Anlæg var forgrenet ud over alle Landets Dele, var der dog adskillige Steder, hvor Befolkningmængden var saa ringe, at Oprettelsen af særlige Telegrafstationer ikke kunde forsvares af økonomiske Grunde; dette Savn lykkedes det imidlertid at faa afhjulpet paa den Maade, at der ved Overenskomster med de sjællandske Baner i 1867 og med de jydsk-fynske Statsbaner i 1870 opnaaedes den Ordning, at man paa de Steder, hvor Jernbanestyrelserne af Hensyn til Banernes Drift oprettede telegrafiske Forbindelser mellem Stationerne, tillige benyttede disse til Udveksling af Privattelegrammer.

Dette Samarbejde — saavel med Statsbaner som Privatbaner — eksisterer den Dag i Dag; de senere afsluttede Overenskomster fastsætter Regler for Korrespondancens Afvikling, som i det væsentlige er overensstemmende med de først aftalte Regler:

Ved Jernbanestationer, hvor Telegrafvæsenet ikke har Stationer, kan der baade ind- og udleveres Telegrammer — i Almindelighed dog kun til Indlandet samt til Norge og Sverige.

Hver af Administrationerne beholder de ved deres Stationer opkrævede Gebyrer for saa vidt angaar indenlandske Telegrammer, medens samtlige Gebyrer for udenlandske Telegrammer tilfalder Telegrafvæsenet.

En særlig Omtale fortjener de af Staten fra Midten af Firserne anlagte smaa Telefonstationer, som forefandtes i Landsbyer, Fiskerlejer og lignende Steder, hvor der var Trang til at komme i Forbindelse med Telegrafnet, men hvor der af tilsvarende økonomiske Grunde som nævnt for Jernbanestationerne ikke kunde oprettes rigtige Telegrafstationer. Disse smaa »Landtelefonstationer«, der havde Tilknytning til nærmeste Telegrafstation og afgav og modtog Telegrammerne pr. Telefon, blev betjent af en egnet, stedlig Person mod Gebyrandele i Forhold til den ekspederede Korrespondance; disse Smaastationer er forøvrigt nu overdraget til vedkommende koncessionerede Selskab.

Ude i Driftén har der altid bestaaet et nært — og i Almindelighed godt

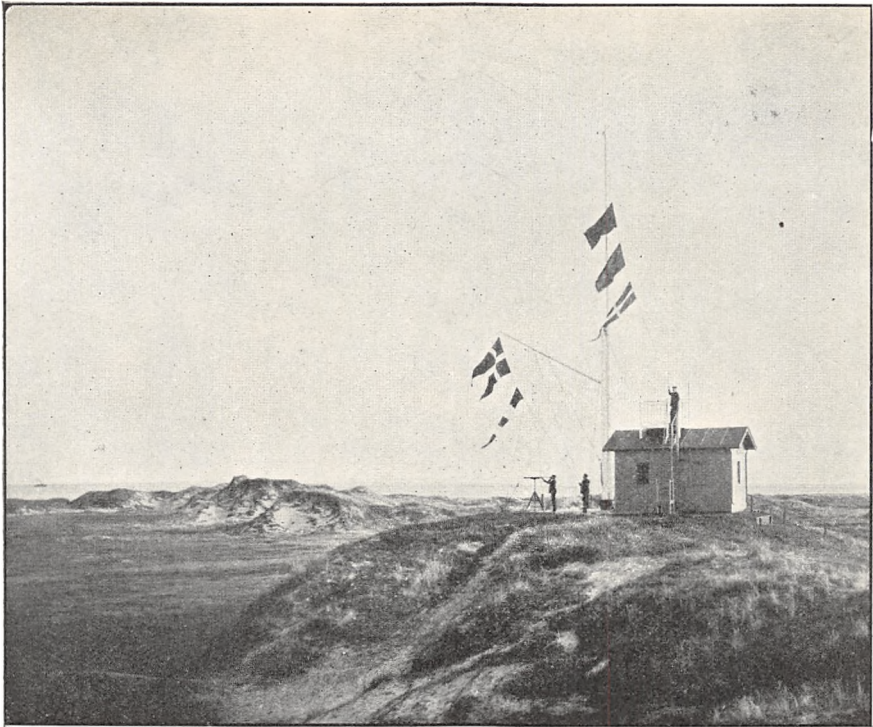
— Samarbejde med Postvæsenet; mange af de mindre Telegrafstationer havde til Huse i Postvæsenets Lokaler og blev betjent af Postvæsenets Tjenestemænd. Til at begynde med ydede Telegrafvæsenet den enkelte Postmester en aarlig Godtgørelse for Udførelsen af Telegraftjenesten, for hvilken Godtgørelse Postmesteren skulde afholde Udgifter til Betjening, Lokale, Lys, Opvarmning, Skrivematerialer og Kontorrekvisitter, medens teknisk Materiel, Kontorinventar og alle Tryksager leveredes af Telegrafvæsenet, der oppebar alle af Korrespondancen flydende Indtægter; i 1861 aabnedes de første Telegrafstationer i Forbindelse med Postkontorer — det var i Sakskøbing og Stubbekøbing.

Paa samme Betingelser blev der forøvrigt flere Steder afsluttet Overenskomst med private Personer angaaende Bestyrelse og Drift af mindre Telegrafstationer i Forbindelse med andet Erhverv.

Forholdet overfor Postvæsenet blev senere reguleret ved en Overenskomst af April 1923 mellem Postvæsenet og Telegrafvæsenet; der indførtes en Entrepriseordning, hvorefter Telegrafvæsenet ikke mere direkte betalte Postmestrene Godtgørelse, men derimod et aarligt Beløb til Generaldirektoratet for Postvæsenet, som derefter udbetalte Postmesteren — »Telegrafekspeditøren« — et Honorar efter nærmere af Postvæsenet fastsatte Regler. Denne Entrepriseordning stod ved Magt, indtil Sammenslutningen mellem Post- og Telegrafvæsenet fandt Sted i 1927, hvorefter Honoraret til Postmestrene — i Henhold til Normeringslov 1928—29 — blev afløst af et personligt Tillæg eller Oprykning til en højere Lønningsklasse.

Naar et Land er saa havombølget som Danmark, er der fra Naturens Haand skabt de bedste Betingelser for en betydelig Skibsfart i dets Farvande, og Tanken om Oprettelse af Signalstationer paa de danske Kyststrækninger, ved Hjælp af hvilke der kunde sendes Meldinger til og modtages Meldinger fra forbigående Skibe, faldt derfor ganske selvfølgelig. Tanken blev da ogsaa forholdsvis tidligt bragt til Udførelse, idet den første Signalstation blev etableret ved Skagen Fyr i 1867; den blev oprettet af Fyrmesteren for egne Midler i Hénhold til en Koncession, som Marineministeriet havde givet ham. Signaleringen foregik imidlertid kun med betydelige Vanskeligheder, bl. a. fordi Skibene dengang anvendte mange uensartede Signalsystemer, og først noget senere, da Signalmetoderne og de anvendte Flags Udstyrelse blev ikke blot nationaliseret, men endog internationaliseret, fik Signalstationerne nogen virkelig Betydning, en Betydning, som i vore Tider igen er ved at blive svækket noget af Radiotelegrafien, ved Hjælp af hvilken Skibene over Kyst-Radiostationerne paa en hurtigere og lettere Maade kan komme i Forbindelse med Landenes Telegrafnet, selv om de gaar fjernt ude fra Kysterne.

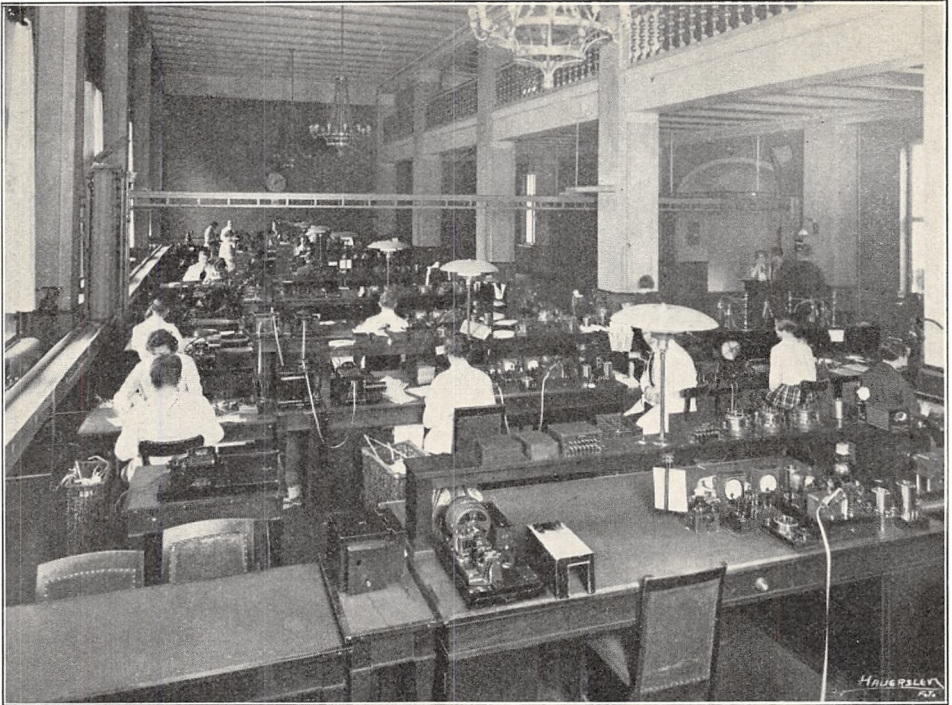
Signalstationen paa Skagen blev overtaget af Staten i 1871, og i det følgende Aar blev der etableret Signalstation i Hirtshals og nogle Aar efter i Hanstholm; foruden disse 3 blev der oprettet Signalstationer paa Hammershus, i Fornæs og Helsingør. Samtlige disse 6 Signalstationer er endnu i Virksomhed; for de afsendte og modtagne Signaltelegrammer beregnes der — foruden almindeligt Telegramgebyr — et særligt Signagebyr.

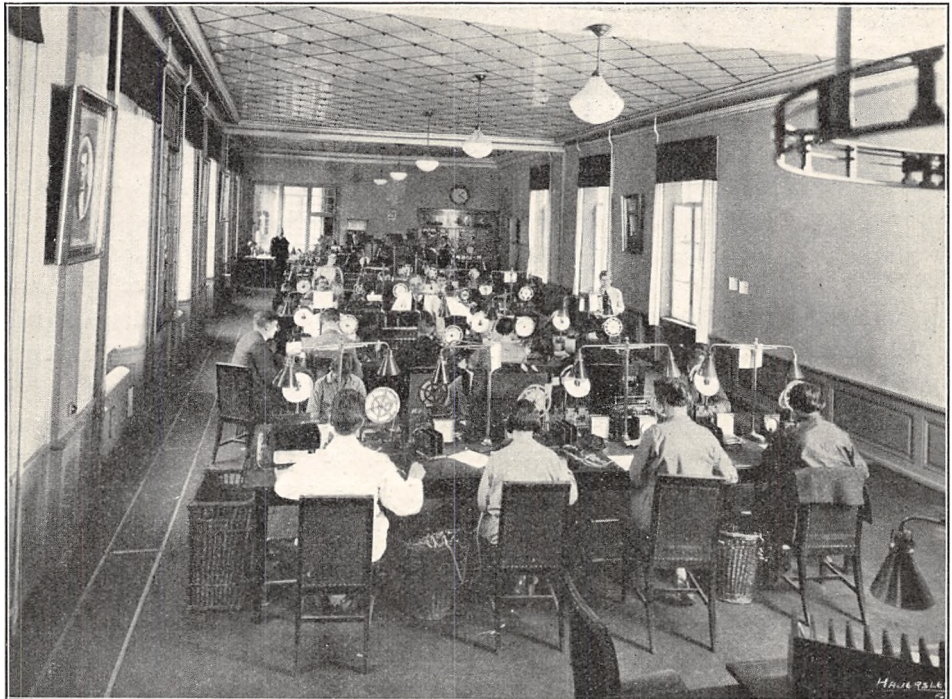
Signalstation paa Skagen.

Omkring Aarhundredskiftet — altsaa ikke engang 50 Aar efter at den første Telegrafledning blev aabnet — var Rammerne for det danske Telegrafvæsens videre Virksomhed fastlagt, idet det dog udtrykkeligt bemærkes, at der her ses bort fra Udviklingen paa Radiotelegrafiens Omraade, der vil blive nærmere beskrevet i et andet Afsnit. Hvad der videre er sket i ren telegraf-driftsmæssig Henseende, er en Forbedring og Forøgelse af Ledningsmateriel og Apparatmateriel paa de allerede eksisterende Forbindelsesveje. End ikke Verdenskrigen med dens kolossale Korrespondance, der anspændte Telegrafvæsenets Ydeevne udover alle Rimelighedens Grænser, formaaede at sprænge disse Rammer — takket være et veluddannet Personale, et godt Ledningsnet og Indførelsen af moderne, hurtigtarbejdende Apparatsystemer.

Allerede saa tidligt som i 1876 afskaffede man Morseapparatet paa Forbindelsen København—Fredericia og indførte Wheatstones Telegrafsystem, der arbejdede meget hurtigere, og da man senere kom saa langt i Udviklingen, at man samtidig kunde baade sende og modtage paa samme Linie — Dupleksarbejde — kunde Befordringshastigheden sættes flere Takker i Vejret. Desuden har man nu faaet indført Maskinperforator-Apparater — en Udvikling, som yderligere forbedredes lidt ind i det nye Aarhundrede ved Indførelsen af Modtagerapparater — »Receivingperforatorer« — som gengiver selve den gennemhullede Strimmel; denne sættes ind i en særligt konstrueret elektrisk Skrivemaskine — »Printeren« —, der omsætter »Hulskriften« til Bogstaver. Telegrammet skulde altsaa ikke mere af-

Hovedtelegrafstationen i København. Wheatstoneafdelingen.

Hovedtelegrafstationen i København. Morseafdelingen.

Hovedtelegrafstationen i København. Afdelingen for Typeskrivere.

Hovedtelegrafstationen i København. Statstelefonstationen.

Telegrafstationen i Fredericia. Udenlandsk Afdeling.

Telegrafstationen i Fredericia. Indenlandsk Afdeling.

skrives med Haanden, hvilket var en Forbedring, der medførte en hurtigere, mere sikker og tydeligere Udfærdigelse af Telegrammerne; dette System er forøvrigt forbedret betydeligt gennem Aarene, saaledes at Arbejdshastigheden har kunnet sættes yderligere op. Wheatstonesystemet anvendes som nævnt paa større indenlandske Forbindelser — desuden til Norge og Sverige og overalt i Forbindelse med »Store Nord.s« Kabelnet. Med Tyskland, hvortil man nu til at begynde med anvendte »Wheatstone«, er der nu indført et andet Apparatsystem, nemlig Siemens & Halskes »Hurtigtelegrafsystem«, der er af en anden Art end Wheatstonesystemet, selv om Virkemaaden for en Lægmand er den samme — paa Afsenderstationen Perforering af en Strimmel, paa Modtagerstationen Modtagning af en perforeret Strimmel, der pr. Maskine omsættes til almindelig Skrivemaskineskrift.

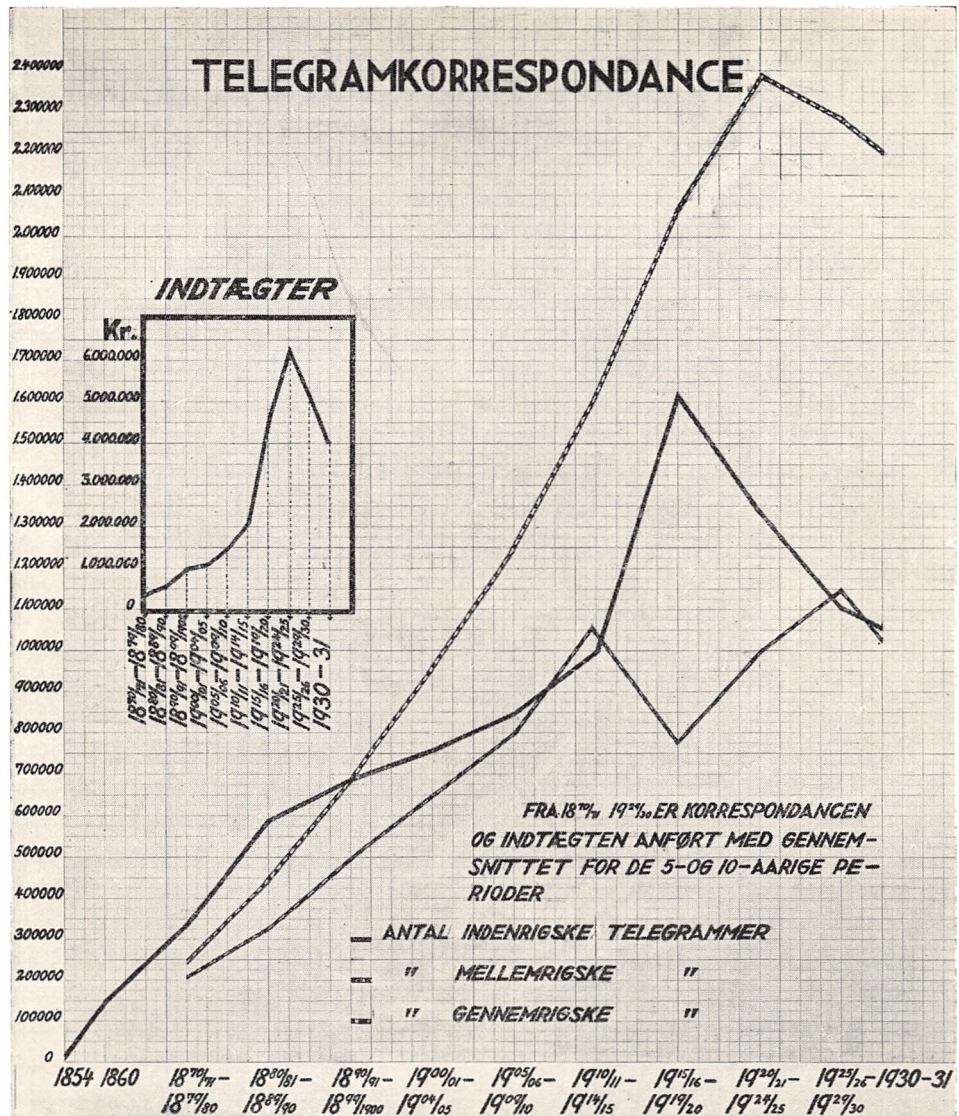
Efter at Store Nordiske Telegrafsekskab i 1913 havde udlagt et nyt Kabel til Storbritannien, fik København i 1914 direkte Forbindelse med Newcastle, samtidig med at der etableredes en Overdragningsstation i Ringkøbing, hvorover baade Københavns og Fredericias Trafik til Storbritannien afvikles.

Iøvrigt bruges Skrivemaskinen i vid Udstrækning inden for Telegrafvæsenet, idet man mere og mere bruger den til Nedskrivning af Telegrammer, modtaget pr. Sounder — Høremodtagelse —; i København bruges den forøvrigt ogsaa ved Modtagningen af Telegrammer, som indleveres pr. Telefon.

Endelig skal nævnes Typetryk-Apparaterne, som fra ca. 1908 etableredes mellem større Firmaer og Hovedtelegrafstationen — i de senere Aar ogsaa mellem københavnske Filialstationer og Hovedtelegrafstationen; disse Apparater betjenes praktisk talt som almindelige Skrivemaskiner, saaledes at Skriften uden Omsætning fremkommer som almindelig Typeskrift ved det modtagende Apparat.

København som Landets Hovedstad og Fredericia som Knudepunkt for Store Nordiske Telegraf-Selskabs europæiske Kabelnet er de Stationer, hvorover Danmarks udenlandske Telegramkorrespondance ledes: fra København til Norge og Sverige samt til Storbritannien og Tyskland — fra Fredericia til Storbritannien og Frankrig samt til Tyskland og Rusland som Transitstation for Korrespondance, der udveksles mellem Staterne mod Vest og Staterne mod Øst helt ud til Kina og Japan.

Som det vil ses af omstaaende Kurver, der viser Telegramkorrespondancen gennem Aarene — fordelt paa indenrigske, mellemrigske og gennemrigske Telegrammer — har Korrespondancen været jævnt stigende indtil omkring Verdenskrigens Begyndelse for endelig at kulminere i Aarene umiddelbart efter Krigens Afslutning; Nedgangen for den gennemrigske Korrespondances Vedkommende omkring 1915, skyldes forskellige af Krigssituationen foranledigede Afbrydelser af Store Nordiskes her i Landet landende Kabelnet, hvorved Fredericias Transitkorrespondance led en følelig Nedgang. Ser vi paa Indtægterne, viser det sig, at disse har fulgt Korrespondancen.

Det er ikke let at profetere om Telefrafiers Udvikling i Fremtiden — den indenrigske Telegramkorrespondance kan der ikke ventes meget af, fordi den kues af Telefonen, og den udenlandske Telegramkorrespondance — vil den efterhaanden erobres helt af Radioen? Det er ikke godt at sige, men en Kendsgerning er det, at flere og flere Lande gaar over til direkte Afvikling pr. Radio, et Forhold, som kan faa den allerstørste Betydning for Danmarks Transitkorrespondance og de deraf flydende Indtægter; paa den anden Side kan vi selv forøge vore Indtægter ved direkte Radiotelegrafering ved Indtjening af mellemliggende Landes Transit-andele.

Den tekniske Udvikling paa Radioens Omraade kan man ikke nu danne sig noget rigtigt Begreb om — den bringer stadig Overraskelser; men det

maa blive Telegrafvæsenets Sag nøje at følge denne Udvikling, saaledes at vi ikke distanceres af Udlandet eller lader eventuelle Chancer i trafikmæssig Henseende gaa fra os.

TELEFONENS UDVIKLING

Modsat Telegrafen, der fra første Færd blev oprettet paa Statens Initiativ, blev de første famlende Forsøg med Telefonering her i Landet udført i Slutningen af 1877, efter at Telefonen var opfundet af Amerikaneren *Graham Bell* i 1876.

Den daværende Telegrafdirektør, Oberstløjtnant *Höncke*, interesserede sig ikke for Telefonen; han betragtede den nærmest som »et interessant Legetøj«, der aldrig kunde faa nogen virkelig Betydning, men han tillod dog nogle af Telegrafvæsenets Embedsmænd, der selv havde anskaffet sig nogle Telefonapparater, at anstille Forsøg med disse paa Telegrafvæsenets Linier, f. Eks. mellem Marstal og Rudkøbing, Helsingør—København, København—Nykøbing Falster og nogle enkelte andre Strækninger, og da alle disse Forsøg — uagtet de ret primitive Midler, hvormed de blev udført — gav særdeles tilfredsstillende Resultater, er det ganske uforklarligt, at Telegrafdirektøren bevarede sin Mistro til denne nye Opfindelse, saa meget mere som Interessen for den var stor i alle Kredse af Befolkningen.

I Hovedstaden havde »The international Bell-Telephone Company« i 1882 paabegyndt Etablering af Telefoner til indbyrdes Samtaler mellem Abonnenter og havde samtidig overtaget de af »Københavns By- og Hus-telegraf« et Par Aar tidligere oprettede Telefon-Samtalestationer, og i Marts 1883 søgte et privat Firma om Tilladelse til at anlægge Telefoner i Byerne og andre Steder paa Sjælland og til at maatte sætte disse i Forbindelse med Telefoner i København, henhørende under det førstnævnte Selskabets Omraade.

Først nu gik det op for Staten, at Telefonen alligevel var noget, man maatte have Opmærksomheden henvendt paa — at den kunde komme til at spille en praktisk Rolle som et nyt Kommunikationsmiddel, der kunde blive en farlig Konkurrent til Statens Telegrafvæsen, som af økonomiske Grunde absolut ikke taalte nogen Konkurrence.

Staten havde imidlertid paa dette Tidspunkt ikke Ret til at forhindre Anlæggelsen af private Telefonanlæg, og da et i 1883 fremsat Lovforslag om Eneret for Staten til at oprette og drive Telegraf- og Telefonanlæg blev standset i Folketinget, var det ret vanskeligt at varetage Telegrafvæsenets Interesser paa dette Omraade. Et Forslag om at stille visse Betingelser for Benyttelsen af de offentlige Veje til Telefonanlæg vandt ingen Tilslutning og førte ikke til noget Resultat, og alt imedens bredte Telefonen sig lidt efter lidt ud over Landet, og der opstod et urimeligt Antal smaa Telefonselskaber rundt om i Landets forskellige Egne — Selskaber, som til Skade for et fremtidigt fælles Samarbejde var grundlagt under de mest uensartede Forudsætninger. Den eneste Omstændighed, der

bremsede Selskabernes Virksomhed, var Statens Højhedsret over Have, Bælter og Sunde, som forhindrede dem i at slutte deres Telefonnet sammen over hele Landet; men indenfor Landsdelene var der altsaa frit Slag.

Staten begyndte selv i 1885 at anlægge nogle Telefonstationer paa Jyllands Vestkyst; disse saakaldte »Landtelefonstationer«, f. Eks. i Fjaltring, Harboøre, Klitmøller og Nymindegab, havde Tilslutning til nærmeste Telegrafstation; de var til stor Nytte for den derværende Befolkning, navnlig for Fiskerne, og oprettedes paa de Betingelser, at der for deres Betjening, som blev overdraget til Folk paa Stedet, blev ydet et Vederlag i Form af Gebyrandele for udført Korrespondance; der kunde ogsaa — pr. Telefon — besørgeres Telegrammer fra og til disse Stationer, som forøvrigt senere gik over til vedkommende koncessionerede Telefonselskab.

At den private Telefondrift virkelig var en alvorlig Konkurrent til Statens Telegrafvæsen og bevirkede en følelig Nedgang i dettes Indtægter, fremgaar tilstrækkelig tydeligt af, at Indtægten af indenlandske Telegrammer — der i Aarene 1872—1880 forøgedes med ca. 90,000 Kr. — trods de udvidede Anlæg kun forøgedes med ca. 30,000 Kr. i Aarene 1880—1890 og med ca. 65,000 Kr. 1890—1900.

En Form for Samarbejde mellem Staten og Selskaberne blev etableret omkring 1886, idet der blev truffet Aftale om, at Abonnenterne kunde bruge deres Telefonapparat til at afgive Telegrammer til Telegrafstationerne til videre telegrafisk Befordring og ligeledes til at modtage Telegrammer pr. Telefon.

I Sverige havde Staten allerede saa tidligt som i 1881 paabegyndt Udnyttelsen af Telefonen ved Anlæg af Linier og Stationer, og Telefonen havde der opnaaet en høj Grad af teknisk Fuldkommenhed i 1893, paa hvilket Tidspunkt der — efter forudgaaende Forhandlinger — blev afsluttet en Overenskomst om en telefonisk Forbindelse mellem Danmark og Sverige over København—Malmø. I et ældre Telegrafkabel mellem Vedbæk og Hildesborg blev 2 Koror benyttet; paa dansk Side blev der i Tilslutning hertil bygget en ny 3 mm Dobbeltledning af Bronzetraad mellem Vedbæk og København, og allerede den 6. December 1893 kunde Forbindelsen aabnes for Offentligheden, efter at den første Samtale var bleven ført mellem Deres Majestæter Kong Christian IX og Oscar II, henhv. fra Amalienborg Slot og Stockholm Slot. I Løbet af December Maaned blev der ialt udvekslet 314 Samtaler, og i det følgende Aar blev der ført ca. 7000 Samtaler med ca. 8500 Perioder à 3 Minutter, hvilket langt oversteg de Forventninger, man havde stillet, og det er da ogsaa ligesom den svenske Telefonforbindelses Succes skabte mere Tillid til Telefonen og dens Fremtid. I hvert Tilfælde tog man nu forhaabningsfuldt fat paa Etablering af et indenlandsk Statstelefonnet mellem Byerne og begyndte med en Linie fra København til Odense over Korsør—Nyborg, der blev indviet paa Aarsdagen for Aabning af Forbindelsen til Sverige. Landleddningen var en ny 4 mm Kobberbronzetraad — ophængt og krydset paa en særlig Stangrække; over Storebælt benyttede man to Koror i det tilstedeværende Telegrafkabel, krydset

paa Sprogø, hvorved man opnaaede at gøre Linien mere induktionsfri. Og saa denne Forbindelse blev fra første Færd efter Forholdene benyttet meget; Taksten for en Samtaleperiode paa 3 Minutter fra København til Odense udgjorde 1 Kr. — den koster nu 1 Kr. 50 Øre pr. Periode.

Nu havde man faaet Blod paa Tanden, og Udviklingen fulgte Slag i Slag, saaledes at Statstelefonen snart bredte sit Net af Traade udover hele Landet jævnsides med de private Selskabers Net. I Slutningen af Aaret 1895 aabnedes der Statstelefonstationer i Kolding, Fredericia, Vejle, Horsens og Aarhus, og i Begyndelsen af 1896 fulgte Esbjerg, Nykøbing Falster og Næstved efter; der blev lagt nye Kabler til Sverige over Øresund og etableret Forbindelse med Tyskland over Kolding—Haderslev til Hamburg samt — for yderligere at udvikle det telefoniske Samkvem mellem Danmark og Tyskland — udlagt et Kabel mellem Rødby og Femern; dette sidste blev udlagt for fælles dansk-tysk Regning et Par Aar ind i det nye Aarhundrede, og omtrent samtidig hermed opnaaedes der Telefonforbindelse med Norge gennem Sverige.

Det finansielle Resultat af det danske Statstelefonvæsens 2 første hele Finansaar, 1894—95 og 1895—96, var — alt taget i Betragtning — særdeles tilfredsstillende; det viser nemlig et samlet Overskud paa ca. 10,000 Kr.. Anledning til at nære Betæneligheder ved at fortsætte Udviklingen i det paabegyndte Spor var der derfor ikke, og lige ved Aarhundredskiftet — 5 Aar efter den første indenlandske Statstelefonforbindelses Aabning — raadede man da ogsaa over et Ledningsnet med ca. 2400 km Ledninger, 37 Statstelefonstationer, fordelt over hele Landet, og en Korrespondance, der for de indenrigske Samtalers Vedkommende udgjorde ca. 130,000 Stk. aarlig.

Som det vil ses, skred Udviklingen godt fremad, men Telefonvæsenet i Danmark — taget under eet — var langt fra ideelt, fordi Driften var splittet mellem Staten og de mange private Selskaber, hvis Materiale for de fleste Selskabers Vedkommende var slet, saaledes at et virksomt Samarbejde var vanskeligt at etablere. Længe syntes det, som om det ikke var muligt at finde Vej ud af Misèren, men Kravet om faste Regler for og en betryggende Ordning af Telefonvæsenet som Enhed gjorde sig om sider saa kraftigt gældende, at et Forslag om Statens Eneret paa Telegraf- og Telefonvæsen — i alt væsentlig overensstemmende med det før nævnte, i 1883 fremsatte Lovforslag, der ikke blev vedtaget — blev fremsat paany, og denne Gang blev det vedtaget, Eneretsloven af 1897 var en Kendsgerning. Uden her at ville komme nærmere ind paa dette Forhold, der vil blive nærmere omtalt i et andet Afsnit, skal det blot nævnes, at Staten ved de Koncessioner, som herefter blev givet til forskellige Selskaber, fik Haand i Hanke med Selskabernes Telefondrift ved en lovformeligt ordnet Kontrol med hele Virksomheden.

Det var ikke den bedste Ordning, der blev gennemført — det bedste og mest lukrative for Staten havde sikkert været at overtage Selskabernes

Net for selv at drive dem —, men det var uden Tvivl den bedst mulige, idet der herved var skabt Betingelser for et effektivt Samarbejde, hvorved Abonnenterne opnaede at kunne blive stillet i Forbindelse med Statstelefonen gennem de mellem Statscentralen og Privatcentralen i hver enkelt By etablerede Forbindelsesledninger — og det uden nogen særlig Afgift.

Under de forbedrede Vilkaar fortsatte Telefonen sin Udvikling. Der krævedes betydelige Summer til de med de nye Anlægs Udførelse forbundne Udgifter, men under Hensyn til den stadig stigende Trafik bevilgede Lovgivningsmagten beredvilligt de nødvendige Beløb til nye Linier og nye Stationer, hvis Betjening lettedes derved, at de kunde oprettes i Forbindelse med stedlige Telegrafstationer og betjenes sammen med disse; kun i København er Statstelefoncentralen adskilt fra Telegrafstationen med en særlig Bestyrer og særskilt Personale.

At de private Telefonselskaber nu drives efter fuldt moderne Principper — ja, for de flestes Vedkommende staar paa et Udviklingstrin, der ikke alene skattes herhjemme, men som er anerkendt overalt i Udlandet, derpaa tyder klart nok den Udbredelse, Telefonen har i Danmark, saaledes som den fremgaar af nedenstaaende Oversigt, der er gældende pr. 1. Januar 1930:

U. S. A.	16,4	Telefoner pr. 100	Indbyggere
Danmark	9,6	»	»
Sverige	8,3	»	»
Norge	6,7	»	»
Tyskland	5,6	»	»
Storbritannien	4,1	»	»
Frankrig	2,5	»	»

Medens Telegrafvæsenet Aar 1900 havde Rammerne fastlagt for sin fremtidige Virksomhed, kan dette absolut ikke siges at være Tilfældet for Telefonens Vedkommende, men medens Forbedringerne — indenfor Rammerne — af Telegrafvæsenets Drift i alt væsentlig kan tilskrives Forbedringer paa Apparatmaterialets Omraade — hurtigere og automatisk arbejdende Apparatsystemer — skyldes Udvidelserne og Forbedringerne paa Telefondriftens Omraade i en langt væsentligere Grad Teknikkens Udvikling paa Omraadet »Ledningsmateriel« — eller nærmere — Kabelkonstruktionens Omraade.

I 1897 begyndte man at etablere »Telegrafdupleks« paa Telefondobbeltledningerne — d. v. s. af to virkelige Ledninger skabte man ved en teknisk Installation en tredje — kunstig — Ledning, som kunde benyttes til telegrafisk Anmeldelse af Samtaler og Konference mellem Ekspedienterne, saaledes at selve Dobbeltledningen kun blev brugt til Samtale, hvorved man opnaede, at en Ledning kunde belastes med flere Samtaler end før. Om trent samtidig begyndte man at anstille Forsøg med »Telefondupleks«, hvorved man ved Hjælp af 2 Telefondobbeltledninger skabte en 3. »kunstig« Dobbeltledning, som kunde benyttes til Telefonering. Disse Forsøg

faldt tilfredsstillende ud, og nu anvender man overalt i Landet baade Telegrafduplekser og Telefonduplekser, og desuden anvendes der fra 1919 »composite« paa Telefonledninger, hvilket vil sige, at man af een Telefondobbeltledning kan danne et Telefonkredsløb og 2 Telegrafkredsløb, medens der af 2 Telefondobbeltledninger kan faas 3 Telefonkredsløb og 4 Telegrafkredsløb.

Med disse »kunstige« Ledninger har man med relativt smaa Udgifter kunnet forøge Ledningsantallet i en saadan Grad, at der er sparet betydelige Udgifter til Ledningsbygning.

De første Kabler, der blev brugt til Telefonering, var de gamle Telegrafkabler, som ikke kunde opfylde de Krav, Telefoneringen stillede, for at Talen kunde fremføres uden at afsvækkes væsentlig; de nye Telefonkabler, der er nedlagt efter Aar 1900, er specielle Telefonkabler, konstruerede paa en særlig Maade af en af Telegrafvæsenets Ingeniører — senere Afdelingschef for den tekniske Afdeling, cand. polyt. *C. E. Krarup*. Disse saakaldte »Krarupkabler«, der til Ære for Danmark og dansk Ingeniørvidenskab er kendt og anvendt Verden over, kan, ligesom et andet omtrent samtidigt konstrueret Kabel, »Pupinkablet«, anvendes baade som Jordkabel og som undersøisk Kabel, og det er disse geniale Kabelkonstruktioner og den moderne Forstærkerteknik, hvorved Talen ved Indskydning af Elektronrørsforstærkere paa Linien stadig forstærkes op, der muliggør Langdistancetelefonien, saaledes at ikke blot Landene indenfor de forskellige Verdensdele nu staar i telefonisk Forbindelse med hinanden, men der kan ogsaa telefoneres fra Verdensdel til Verdensdel med traadløs Ekspedition over Verdenshavene.

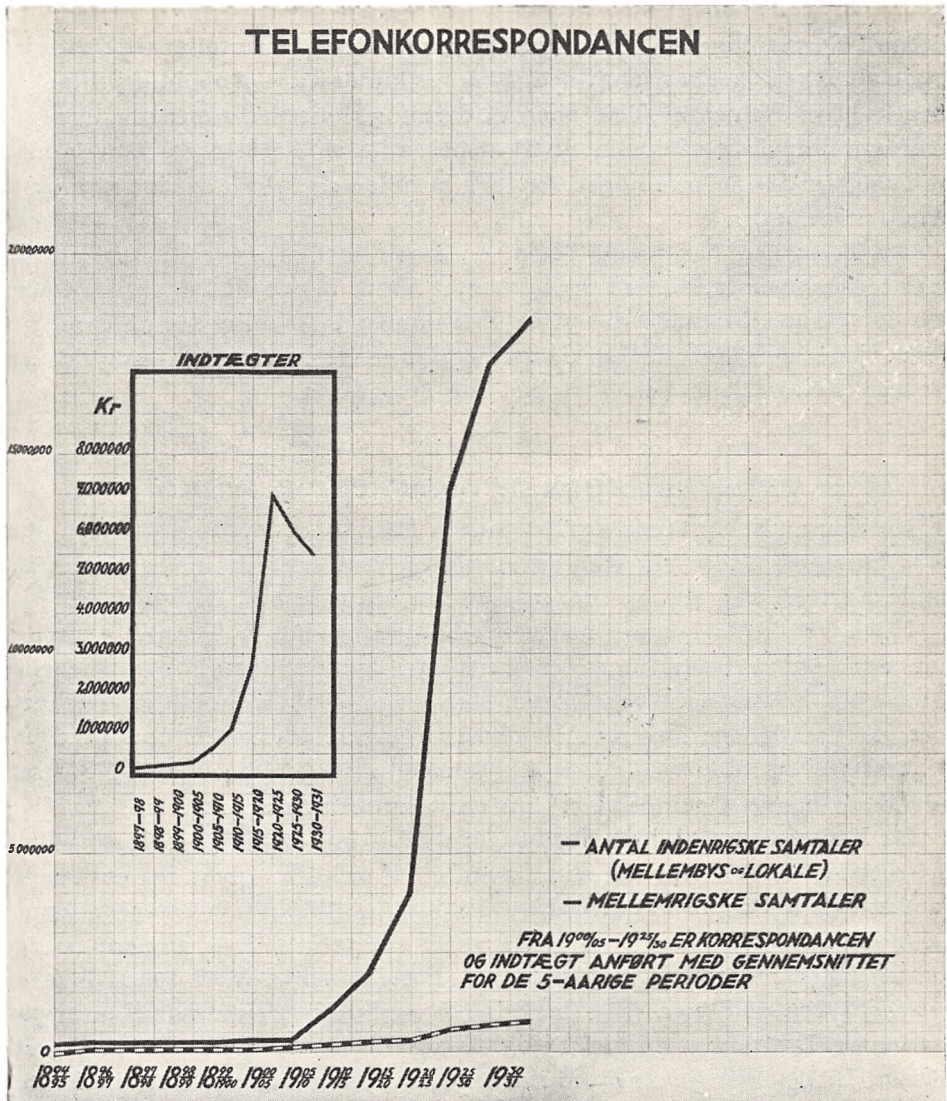
Telefonkorrespondancens Afvikling er yderligere blevet forbedret ved et i 1931 fuldført underjordisk Kabelanlæg fra København til Gedser, i Tilslutning til et samtidig udlagt nyt Telefonkabel mellem Gedser—Warnemünde; det nye Jordkabel er Led i et stort Kabelprojekt, som gaar ud paa at fremføre Landets Hovedledninger i underjordiske Kabler. Som nævnt er dette Anlæg fra København og sydpaa allerede fuldført, og i den nærmeste Fremtid kan et Jordkabelanlæg fra det nordlige Jylland til Kolding og videre sydpaa tages i Brug; naar disse to Anlæg saa endelig forbindes med et Jordkabel fra Øst til Vest — fra Sjælland over Fyn til Jylland — maa Rammerne for den danske Statstelefons videre Udvikling siges at være fastlagt. Vi er nu, i Begyndelsen af 1932, i Stand til at kunne afvikle den foreliggende Korrespondance — baade den indenrigske og den udenrigske — paa en i enhver Henseende tilfredsstillende Maade, og vi staar rustet til at kunne tage en selv stærkt forøget Korrespondance.

Det skal i Forbindelse hermed nævnes, at Bornholm i Slutningen af Aaret 1931 kom i telefonisk Forbindelse pr. Traad med den øvrige Del af Landet ved Udlægning af nye Sø-Kabler mellem Charlottenlund—Malmø

og Ystad—Rønne, hvilke to Kabelstrækninger blev sat i Forbindelse med en svensk Landlinie Malmø—Ystad, som lejes af den svenske Telegrafstyrelse mod en fast aarlig Afgift; denne Forbindelse afløste den tidligere traadløse Telefonforbindelse København—Rønne, der fungerede utilfredsstillende.

Danmarks første Forbindelse med Udlandet var Sverige — derefter fulgte Tyskland og endelig Norge, og hermed stoppedes der op for videre Fremtrængen indtil 1923, da vi fik Forbindelse med Nederlandene over Tyskland, som efter Krigen havde faaet bygget et mægtigt over hele Tyskland forgrenet Jordkabelnet — forudseende den mægtige Betydning, Tyskland vilde faa som »Centraltransitland« for den væsentligste Del af den europæiske mellemrigske Telefontrafik. Efter Nederlandene fulgte Czekoslovakiet, Schweiz, Østerrig, Belgien, Frankrig, Storbritannien o. fl., og naar lige undtages Grækenland og Tyrkiet har Danmark nu Telefonforbindelse med hele Europa; der er direkte Forbindelse med Storbritannien, Frankrig og Holland samt Finland, saaledes at tidsspildende Ekspedition paa mellemliggende Transitstationer undgaas. For de øvrige Landes Vedkommende afvikles Korrespondancen dels over Tyskland (alle de sydlige Lande) og dels over Sverige (Rusland og Estland). Endelig i 1928 blev Telefonforbindelsen med U. S. A., Canada og Mexico aabnet, saaledes at Samtalerne blev ført pr. Traad til Storbritannien og derfra pr. Radio til Amerika. Ogsaa paa dette Omraade — Samtaler med andre Verdensdele — gik Udviklingen frem med Stormskridt, saaledes at der nu, dels over Storbritannien og dels over Tyskland, kan føres Samtaler med baade Nord-, Mellem- og Sydamerika, med Australien, med Siam og Nederlandsk Indien — ja selv med Passagerer om Bord paa de store transatlantiske Passagerbaade, men endnu er Samtaleantallet med de oversøiske Lande ikke dominerende, dertil er de for dyre! En Samtale til New York eller Australien koster f. Eks. 165 Kr. 40 Øre.

Fra første Færd blev alle Samtaler baade i Ind- og Udland takseret pr. Periode à 3 Minutter, men med de dyre Takster for Samtalerne paa de lange Afstande dukkede Spørgsmaalet op om at ændre denne Takseringsmetode, idet Administrationerne indsaa, at der var noget vist urimeligt i, at der skulde betales Gebyr for 6 Minutter, naar der f. Eks. kun var talt — eller havde været Brug for at tale — i 4 Minutter. I 1926 — efter en international Konference i Paris — gik man da ogsaa over til (dog ikke i Indlandet og med Norge og Sverige) at takserer pr. Minut efter den første Periode. En lignende Tilpasningsevne overfor det korresponderende Publikum har Administrationerne udvist ved at nedsætte Taksten om Natten samt i Morgen- og Aftentimerne for derved at aflaste Dagtimerne, hvor Forretningsfolk nødvendigvis skal føre deres Samtaler, for mere privat Korrespondance og give den presserende Trafik den hurtigst mulige Befordring.

Som det vil ses af Kurverne paa ovenstaaende Oversigt, har Korrespondancen fra Telefonens Begyndelse været stadig voksende — ret langsomt og jævnt indtil 1900, derefter kraftigt stigende; men ved Betragtning af denne Kurve maa der tages Hensyn til, at den meget kraftige Stigning fra 1920 skyldes Overtagelsen af de sønderjydske Landsdele og den deraf følgende Forøgelse af Samtaleantallet med Antallet af de lokale sønderjydske Samtaler. Indtægterne har, som det vil ses, fulgt Korrespondancestigningen ret nøje.

Telefonens mægtige Udvikling, dens Udbredelse blandt alle Klasser af Befolkningen, kan selvfølgelig kun glæde dem, der skal leve af »at sælge Telefonsamtaler« — for Staten er der imidlertid det »aber dabej« ved

denne forøgede Omsætning, at den stiller Telegrafen — som jo ogsaa er en Gren af Forretningen — i Skygge, og dog er Telegramantallet til Udlandet trods alt ikke gaaet saa langt ned, som der kunde være Anledning til at tro maatte blive Følgen af Telefonens Udvikling, hvilket formentlig ligger i, at Forretningsfolk ofte er nødt til at bekræfte en Forretningsamtale med et Telegram for at have noget skriftlig at holde sig til i Tilfælde af mulige Misforstaaelser.

At Telefonen har taget Têten, er baade forklarligt og naturligt, thi naar to Samkvemsmidler af saa beslægtet Natur begge skal anvendes inden for det samme Omraade, benytter Publikum selvfølgelig det af dem, der bedst tjener dets Formaal, og til hvilket der er lettest Adgang — og i denne Henseende har Telefonen Fortrinet for Telegrafen.

TELEGRAMKORRESPONDANCE PR. RADIO

Radioen er Telegrafens og Telefonens Barn — et levedygtigt Barn, der hurtigt voksede sig stor og stærk, og som allerede nu har en straalende Karriere bag sig, og som man venter sig meget af i Fremtiden.

Uden at skulle komme nærmere ind paa Radioens Teknik skal her kun anføres, at Udviklingen er gaaet fra Gnistsenderen over Buegeneratoren til Elektronrørgeneratoren, som nu er den almindeligst anvendte. Det var den danske Ingeniør *Valdemar Poulsen*, der i 1902 opfandt Buegeneratoren og i de paafølgende Aar sammen med Professor *P. O. Pedersen* udviklede denne Opfindelse til praktisk Brugbarhed.

Da Radiotelegraf-Virksomheden ikke faldt ind under Telegrafvæsenets Eneretslov af 1897, blev der ved Lov af 19. April 1907 givet Staten Eneret paa Anlæg og Drift af »traadløse Telegrafer (Radiotelegrafer)«; denne Lovs Rammer blev senere — ved Lov af 1. April 1923 — udvidet til ogsaa at gælde »traadløse Telefoner (Radiotelefoner)«. Ved disse Love er det fastslaet, at Staten paa dansk Land- og Søterritorium har Eneret paa Anlæg og Drift af traadløse Telegraf- og Telefonstationer, og at Opretelse af Radiostationer om Bord i danske Skibe kun maa ske efter indhentet Tilladelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder. Lovens Bestemmelser er iøvrigt nærmere udformet ved en ministeriel Bekendtgørelse, der sidste Gang er ændret i 1930.

Fra sin første Færd virkede Radioen navnlig i Skibsfartens Tjeneste, og dens Opfindelse betød et mægtigt Fremskridt for Søfarts-Interesserne. Ikke alene kunde Skibe nu paa en langt hurtigere og bekvemmere Maade end ved Hjælp af Signalstationerne — som de kun kunde benytte, naar de var dem forholdsvis nær inde paa Livet — korrespondere med deres Rederier og give Meldinger om indtrufne Begivenheder eller modtage Ordre om ændrede Dispositioner i Farten, men Sikkerheden til Søes øgedes betydeligt, idet Skibene nu i Tilfælde af Havari eller lignende ved Hjælp af Nødsignalet »SOS« kunde tilkalde Assistance. Da »Titanic« f. Eks. — paa Vej fra England til Amerika med ca. 2400 Passagerer — den 14. April 1912 løb paa et Isbjerg under New Foundland og sank 4

Timer efter, blev Nødsignalet udsendt til det sidste; det blev hørt af en anden Damper, som ilede til Hjælp og reddede ca. 700 Mennesker, som uden Tvivl kan takke den traadløse Telegraf for deres Frelse.

Da Korrespondance med Land kun er mulig, naar der her findes tilsvarende Kyststationer, begyndte de større Søfartsnationer allerede ved Aarhundredskiftet at oprette saadanne; i Danmark blev de første Kystradiostationer oprettet i København (København Radio — ogsaa kaldet »Orlogsværftet«) i 1909 og ved Blaavand (Blaavand Radio) i 1914. Der er senere oprettet Kystradiostationer i Thorshavn paa Færøerne og paa Grønland i Godhavn, Godthaab, Ivigtut, Julianehaab og Angmagssalik samt Scoresbysund, og desuden har andre Statsinstitutioner, f. Eks. Statsbanerne og Fyrvæsenet, faaet Tilladelse til at oprette nogle Kyststationer — for Fyrvæsenets Vedkommende i Forbindelse med Fyr og Fyrskibe —, hvilke Stationer virker til disse Eters særlige Formaal og til Korrespondance med Skibe i Nød.

I 1927 blev der endelig etableret en særlig Kortbølgesender for Korrespondance med Skibe, der har Kortbølgeinstallationer. Der opnaas derved, at disse Skibe uden Hensyn til, hvor de befinder sig, kan sende deres hjemlige Korrespondance til Lyngby, hvorved Telegrammerne bliver billigere; den almindelige Regel er ellers, at Telegrammerne skal afgives til nærmeste Kyststation.

Antallet af Skibsradiostationer er steget betydeligt, efter at den internationale Konvention angaaende Forholdsregler til Sikring af Menneskeliv paa Søen har fastsat, at Skibe indenfor bestemte Klasser — navnlig Passagerskibe — skal være forsynet med Radiotelegrafstation om Bord, der skal betjenes af en Radiotelegrafist, der er i Besiddelse af et af Ministeriet for offentlige Arbejder udstedt Certifikat, der attesterer Telegrafistens Dygtighed, baade med Hensyn til tekniske Kundskaber, Sprogkundskaber og — først og fremmest — praktisk Færdighed i at kunne afsende Telegrammer pr. Morsenøgle og modtage Telegrammer »paa Hørelsen« med en Hastighed, som der skal megen Øvelse til for at opnaa. Radiotelegrafisterne uddannes ved Navigationsskolerne, og den Radiotelegrafisteksamen, der skal konstatere, om den fornødne Dygtighed er til Stede, afholdes af Generaldirektoratet for Telegrafvæsenets tilforordnede.

Driften af Skibsradiotelegrafstationer varetages ikke af Staten, men derimod af Rederierne selv eller af »Dansk Radio Akts.« — et privat Selskab, som er oprettet af Rederierne og som betjener og foretager Afregning for de allerfleste danske Skibsradiostationer, hvoraf der i Øjeblikket findes ca. 425 mod 265 pr. 1. April 1922.

De nærmere Regler for Udveksling af Telegramtrafikken imellem Skibsstationer indbyrdes og imellem Skibsstationer og Kyststationer er nærmere udformet i internationale Radiotelegrafkonventioner, hvoraf den sidste blev vedtaget i Washington 1927.

I Henhold til Konventionen, hvortil der er knyttet særlige Reglementer, er Landene forpligtet til:

at indrette Radiotelegrafstationerne saaledes, at de kan korrespondere med Benyttelse af flere Systemer,

at bringe Konventionens Bestemmelser til Anvendelse ved alle Radiotelegrafstationer, der er aabne for offentlig Korrespondance,

at anvende de almindelige Regler for international Telegrafkorrespondance, naar disse ikke strider mod Radioreglementernes Bestemmelser,

at drage Omsorg for, at Korrespondancen — saavel den almindelige Korrespondance som Nødkorrespondance — afvikles paa de særlige, dertil reservede Bølgelængder.

Konventionen indeholder desuden bl. a. Bestemmelser om, at Staterne skal tage Forholdsregler til Telegramhemmelighedens Overholdelse, assistere hinanden ved Undersøgelser angaaende begaaede Overtrædelser af Bestemmelser og sørge for, at Kystradiostationerne tilknyttes det internationale Telegrafnet; endvidere fastsættes det, at Kystgebyret — det Gebyr, der tilfalder Kystradiostationen — ikke maa overstige 60 cts. (Guld) og Skibsgebyret ikke 40 cts. (Guld).

Da alle »Radiotelegrammer« belastes med et Kystgebyr, i Almindelighed med et Skibsgebyr og desuden med almindeligt Telegramgebyr for Befordring paa Landedningerne, er »Radiotelegrammerne« altid dyrere end almindelige Telegrammer; ikke desto mindre er Skibskorrespondancen steget betydeligt i de forløbne Aar, idet der i Finansaaret 1909—10 ekspederedes ialt ca. 1000 Telegrammer til og fra Skibe i Søen, i 1925—26 ca. 15,500 og i 1930—31 ca. 24,000 Stk. — heri ikke medregnet Telegrammer med Marinens Skibe, Tjenestetelegrammer og meteorologiske Telegrammer.

Afbrydelsen af de to Englandskabler (Søndervig—Newbiggin) i Marts Maaned 1917 var Aarsagen til, at Telegrafvæsenet i April Maaned s. A. købte den »Det kontinentale Syndikat for Poulsen Radio-Telegrafi« tilhørende Forsøgsradiostation i Lyngby, for at der derved kunde skabes Mulighed for Afvikling pr. Radio af den internationale Korrespondance Land og Land imellem. Stationen blev i de følgende Aar udvidet og udbedret efter bedste Evne, og der blev ved Hjælp af denne Station i de kommende Aar aabnet direkte Radioforbindelse med Polen, Estland, Schweiz og Holland m. fl. Lande idet selve Ekspeditionen med Modtagelse og Afsendelse foregik i en særlig Radioafdeling, som blev oprettet paa Hovedtelegrafstationen i København, der pr. Traad stod i Forbindelse med Lyngby-Stationen.

Befordring af Telegrammer direkte pr. Radio frembyder flere Fordele, bl. a. den, at der for Telegrammer, der skal passere flere Lande, før de naar Adressestationen, undgaas Omekspedition paa de mellemliggende Stationer; derved opnaas der det for det korresponderende Publikum gunstige Resultat, at Telegrammerne kommer hurtigere frem, og i økonomisk Henseende har Telegrafvæsenet selv Fordel af denne Ekspeditionsmetode. Sagen er jo den, at naar vi her i Landet opkræver en vis Takst pr. Ord for

et Telegram til f. Eks. Nederlandene, hvortil Telegrammet, naar det befordres pr. Traad, sendes over Tyskland, tilkommer der baade Danmark, Tyskland og Nederlandene Andele af denne Takst — udregnet efter bestemte Regler, som er fastsat i det internationale Reglement. Naar nu Telegrammet i Stedet for at sendes pr. Traad over Tyskland sendes direkte pr. Radio til Nederlandene, deltager Tyskland ikke i Befordringen, og der tilkommer følgelig ikke dette Land nogen Andel; den mellemliggende Andel deles derimod ligeligt mellem de to Yderlande, der derved opnaar en Ekstraindtægt for hvert befordret Ord.

Modsat de to andre skandinaviske Lande, Norge og Sverige, der ret tidligt havde etableret store transatlantiske Radiostationer i Stavanger og Gøteborg, havde Danmark ikke — og har da for den Sags Skyld heller ikke endnu — nogen transatlantisk Radiostation. Sagen har dog flere Gange været paa Tale, og der blev i 1920 nedsat en Radiokommission for at overveje dette Spørgsmaal. Skønt denne Kommission i sin Betænkning udtalte sig til Gunst for Bygning af en dansk, langtrækkende Radiostation, blev Sagen dog stillet i Bero, fordi Staten foretrak at stille sig afventende indtil videre af Hensyn til Radiotelegrafiens hastige Udvikling.

Med Grønland etableredes der Radioforbindelse i Begyndelsen af Aaret 1926 — et Kulturgode, som baade de derværende danske Embedsmænd og Grønlænderne hilste med stor Glæde. Korrespondancen afvikles mellem Lyngby Radio og Julianehaab Radio, der — ligeledes pr. Radio — staar i Forbindelse med de øvrige grønlandske Radiostationer; paa mindre Bopladser er der desuden etableret Modtageranlæg, saaledes at der kan afgives Telegrammer hertil, medens der derimod ikke kan afsendes Telegrammer. Hver Eftermiddag sendes der til Grønland en »Presseavis«, saaledes at Grønlænderne — for hvem der tidligere kunde gaa Maaneder ja Aar, uden Forbindelse med Omverdenen — hver Dag paa samme Tid, som vi læser vor Aftenavis, faar et Resumé af Døgnets vigtigste Begivenheder.

En god Forbedring af denne Forbindelse opnaaedes i Løbet af 1927 ved i Stedet for de hidtil anvendte lange Bølger at benytte korte Bølger — det nyeste paa Radioteknikkens Omraade. Det har nemlig vist sig, at de korte Bølger har en større Udbredelsesevne end de lange, saaledes at man pr. Kortbølgesender med ringe Energi i Senderen er i Stand til at række meget langt — en Omstændighed, der ikke blot i trafikal Henseende har sin store Betydning, men som ogsaa i økonomisk Henseende er af vidtrækkende Betydning, fordi Kortbølgesenderen er billigere end Langbølgesenderen baade i Anlæg og Drift.

Et Eksempel paa, hvad en Kortbølgestation kan præstere, illustreres tydeligt ved, at der med en saadan Sender etableredes regelmæssig Telegrafforbindelse med »Dana-Ekspeditionen« paa hele dennes Rejse, selv under Ekspeditionsskibets Ophold i Stillehavet over en Afstand af ca. 16,000 km.

Trods betydelige Udvidelser og gentagne Moderniseringer blev Lyngby Radio dog aldrig helt det, man kunde ønske, den skulde være — en tip-top moderne Station —, en saadan fik man først i 1931 ved Ibrugtagningen af den nye »Skamlebæk Radio« i Nordsjælland — »Skara«, som den hedder forkortet. Her har man samlet samtlige Senderstationer for Danmarks kommercielle Radiotelegrafi med Undtagelse af Lyngbys Kortbølgesender; Modtagningen foregaar stadig paa Lyngbystationen.

Medens Forholdet som tidligere berørt er det, at vi endnu sender den transatlantiske Korrespondance ad Traadvejen, bliver Korrespondancen til en stor Del af de europæiske Lande nu sendt pr. Radio, enten direkte eller med Benyttelse af en enkelt Transit-Radiostation, og den for det danske Telegrafvæsen derved opnaede økonomiske Fordel kan maales derved, at der i Finansaaret 1930—31 blev befordret ialt ca. 263,000 mellemrigske Telegrammer med ca. 3,730,000 Ord og ca. 31,000 gennemrigske Telegrammer med ca. 390,000 Ord pr. Radio, hvilket — bortset fra Radiostationernes Driftsudgifter — gav Telegrafvæsenet en Merindtægt paa ca. 100,000 Kr. I Kastrup Lufthavn er etableret en Radiostation, der korresponderer med Luftfartøjerne og de udenlandske Lufthavne.

TELEGRAFVÆSENETS ADMINISTRATION

IAaret 1847 nedsatte den daværende Generalpostdirektør, Grev O. S. *Danneskiold-Samsøe* en Telegrafkommission med det Formaal for Øje at forberede Anlæggelsen af den elektromagnetiske Telegraf. At det blev Generalpostdirektøren, som nedsatte denne Kommission, faldt ganske naturligt, idet den »elektromagnetiske« Telegrafs Forgænger — den »optiske« Telegraf — under hele sin Virksomhed fra 1805—1854 som Formidler af den Efterretningstjeneste mellem Landsdelene, der skulde beforders med »Lynets Fart«, havde været henlagt under Postvæsenet. Efter at Øresundsliniens Bygning i 1852 var blevet vedtaget af Rigsdagen, blev Telegrafvæsenet saa organiseret af Generalpostdirektøren med Bistand af den konstituerede Telegrafdirektør *P. C. Faber*, medens selve det tekniske Anlæg blev udført af Ingeniørkorpset. I September 1853 blev Faber endelig udnævnt til Telegrafdirektør, og samtidig blev Telegrafvæsenet ved en kgl. Resolution underlagt Generalpostdirektøren og dermed Finansministeriet; det skal dog bemærkes, at Faber, som var en myndig Mand, straks fra sin Udnævnelse indtog en ret selvstændig Stilling saavel i teknisk som i administrativ Henseende, saaledes at de ham overordnede Myndigheder i Virkeligheden kun udøvede saadan Kontrol med Telegrafvæsenets Virksomhed, som kunde udøves uden særlig Fagkundskab, medens Afgørelse i alle Spørgsmaal af større finansiel Rækkevidde selvfølgelig blev truffet gennem Generalpostdirektøren.

I Telegrafvæsenets første Aar havde Telegrafdirektøren til Assistance ved Udførelsen af sine administrative Forretninger kun en enkelt Telegrafassistent, der fungerede som Sekretær, samt en Telegrafassistent, der assisterede ved tekniske Arbejder — saavel Tilvejebringelse af nye Linier og

Stationer som forefaldende Vedligeholdelsesarbejde —, idet det straks efter Fabers Udnævnelse var blevet bestemt, at alle tekniske Arbejder ved Telegrafvæsenet skulde udføres uden Assistance fra Ingeniørkorpset, der, som foran nævnt, havde udført det tekniske Anlæg af Øresundslinien; endvidere blev Telegrafvæsenets Regnskabsvæsen og Revisionen af den Telegrambefordringen vedrørende Bogføring varetaget af en Bogholder og en Revisor, medens selve Revisionen af de egentlige Telegrafregnskaber var henlagt under Postvæsenets Revisionskontor. Faber tog selv virksomt Del i Arbejdet, og da alle Stationerne stod i direkte Rapport til Telegrafdirektøren, skete det ofte, at Faber personlig gav Stationerne de fornødne Ordre pr. Telegrafnøgle fra Stationen i København, hvis Bestyrer forøvrigt varetog Telegrafdirektørens Forretninger, naar denne af en eller anden Grund i længere Tid var forhindret i selv at udføre dem.

Forholdene nødvendiggjorde imidlertid snart en Forøgelse af Administrationen; de mange nye tekniske Anlæg bevirkede, at der blev ansat en Materialforvalter samt to Telegrafingeniører, en for Jylland og en for Øerne; ligeledes blev der af Hensyn til den forøgede Korrespondance ansat mere Personale i Bogholder- og Revisionskontoret, hvis Chef overtog Aflæggelsen af Telegrafvæsenets Hovedregnskab, der til at begynde med var blevet affattet personligt af Telegrafdirektøren, hvis Kontor udviklede sig til et Sekretariat med en særlig Chef, Telegrafsekretæren.

Først i Aaret 1867 blev der af Finansministeriet udfærdiget en egentlig Instruks for Telegrafdirektørens Virksomhed; denne Instruks gik i alt væsentlig ud paa følgende:

»Telegrafdirektøren forestaar Telegrafvæsenets Administration og tekniske Drift under Ansvar over for Overbestyrelsen.

Telegrafvæsenets Forhold over for Udlandet, for saavidt det gaar ud over de løbende Forretninger, Oprettelsen af nye Linier og Stationer, Nedlæggelsen af saadanne saavel som Indførelsen af nye Telegrafsystemer, forelægges Generalpostdirektøren.

Alle Takstforandrings-Spørgsmaal om væsentlige Forandringer i de bestaaende eller Afgivelser fra gældende Reglementer samt Salg eller Ombytning af Materiale forelægges Generalpostdirektøren til Afgørelse.

Alle Embeds- og Bestillingsbesættelser — med Undtagelse af Budpladserne, som Telegrafdirektøren selv besætter — besættes efter Indstilling til Generalpostdirektøren.

Telegrafdirektøren udarbejder og indsender Forslag til Telegrafvæsenets Budget, herunder Overslag over de med ny Anlæg forbundne Udgifter.

Telegrafdirektøren disponerer over Bevillingerne i Henhold til det fastlagte Budget, fører Tilsyn med Stationerne og Regnskabsaflæggelsen, lader foretage Kasseeftersyn, lader aflægge et Hovedregnskab i Tilslutning til Budgettet og deciderer over de Antegnelser, der ved den i Telegrafvæse-

Peter Faber.

nets Revisionskontor foretagne Revision maatte fremkomme vedrørende Telegrambefordringen.«

Denne Instruks — med forskellige Ændringer, som Tiden og Udviklingen har medført — dannede forøvrigt Rammen for Telegrafdirektørernes Virksomhed indtil 1923, da Telegrafdirektoratet blev omdannet til Generaldirektoratet for Telegrafvæsenet.

Post- og Telegrafvæsenets øverste Ledelse — Generalpostdirektoratet — blev fra 1873 flyttet fra Finansministeriet til Indenrigsministeriet i Henhold til kgl. Resolution af 11. November s. A.; da Generalpostdirektør, Grev O. S. Danneskiold-Samsøe omtrent samtidig tog sin Afsked, medførte dette en Nyordning af saavel Post- og Telegrafvæsenets som Statsbanernes Forhold, idet alle 3 Etater blev henlagt under Indenrigsministeriets 2. Departement med dettes Chef som Generaldirektør.

Peter Faber — det danske Telegrafvæsens første Chef — virkede i

Heinrich v. Höncke.

sin Gerning, indtil Døden bortrev ham den 25. April 1877. Han var cand. polyt. og inden sin Udnævnelse til Telegrafdirektør Justermester i København. Fabers Virksomhed som Telegrafdirektør har i egentligste Forstand været baade banebrydende og grundlæggende. Han arbejdede med Iver og Energi paa at indføre Forbedringer paa alle Omraader — indførte f. Eks. Brugen af imprægnerede Telegrafstænger og anlagde i den Anledning i 1861 Imprægneringsanstalten i Sorø, ligesom han foranledigede, at der til Liniebygning blev anvendt galvaniseret Jerntraad og forbedrede Isolatorer, som blev fremstillet af Porcelænsfabriken Bing & Grøndahl. Og, hvad der var lige saa vigtigt, Faber havde et aabent Blik for, hvilken Betydning et nærmere Samarbejde med de opdukkende private Selskaber kunde faa for Statstelegrafvæsenet.

Faber nød ogsaa Anseelse uden for Danmarks Grænser; saaledes sagde f. Eks. den tyske Delegerede paa Telegrafkonferencen i Paris 1865, den

prøjsiske Generaldirektør v. Chauvin, en Dag til Faber, der var dansk Delegeret: »Jeg kan forstaa, at det ikke kan være Dem behageligt at træffe sammen med mig, men jeg skylder Dem her i denne Kreds at udtale, at jeg intetsteds har fundet et saa smukt og saa rationelt Telegrafsystem som i Danmark.«

Faber var en yderst bramfri Mand, der udenfor sin Embedsstilling nød Livet med godt Humør og lod sit Vid sprudle blandt gode Venner i et muntert Lag. Han var desuden Digter og stærkt patriotisk præget, hvilket f. Eks. gav sig Udslag i Sangen »Den tapre Landsoldat«, som endnu den Dag i Dag synges af hvert et Barn.

Paa Fabers Gravsten paa Assistens Kirkegaard er paa Forsiden indhugget et Dannebrog, hvori ses en Lyre med brustne Streng; derunder staar:

»Din Sang begejstred' Danmarks Folk
i Nødens Tid.
At være lynsnar Tankes Tolk
det var din Id.«

Faber blev efterfulgt som Telegrafdirektør af *Heinrich v. Høncke*, der ved sin Udnævnelse var Kaptajn i Ingeniørkorpset og Chef for dettes Telegrafkompagni.

Under Hønckes Regime udskiltes baade Postvæsenet og Statsbanerne fra Indenrigsministeriets 2. Departement, hvis Chef herefter — fra 1885 — kun havde Telegrafvæsenet under sin direkte Ledelse som dets Generaldirektør; i 1894 blev saa 2. Departement — og dermed Telegrafvæsenet — henlagt under det nyoprettede Ministerium for offentlige Arbejder, hvilket Ministerium dog allerede i 1896 blev ophævet, hvorefter Telegrafvæsenet returnerede til Indenrigsministeriet.

I Telegrafvæsenets indre Administration skete der i 1889 — i Henhold til en ny Lønnings- og Organisationslov — den Ændring, at Telegrafingeniøren for Øerne og Chefen for Bogholder- og Revisionskontoret afløstes af en Chef for Telegrafdirektoratets tekniske Afdeling og en Chef for Regnskabsafdelingen; under sidstnævnte Afdeling oprettedes et Bogholderkontor, et Revisionskontor og et statistisk Kontor.

Omtrent hele Hønckes Embedstid som Telegrafdirektør prægedes af Telegrafvæsenets svigtende Balance, der ikke alene skyldtes svigtende Indtægter, men ogsaa forøgede Udgifter. Naar Indtægterne svigtede, skyldtes det ikke Korrespondancedgang; tværtimod steg Korrespondancen, men Stigningen bevirkede, at der maatte ansættes mere Personale og anskaffes mere Materiel, og da desuden Lønningerne ved Lønningsloven af 1875 blev forhøjet, og da der endvidere blev indført en væsentlig Nedsættelse af Telegramtaksterne, var det simpelthen en umulig Opgave under disse Forhold at skabe Balance paa Budgettet. Underskudet steg da ogsaa fra ca. 19,000 Kr. i Finansaaret 1876—77 til ca. 219,000 Kr. i 1889—90.

Men det skal siges til Hønckes Ros, at han gav ikke op; han ydede et stort personligt Arbejde indenfor Administrationen, hvis mindste Enkelt-

heder han var nøje kendt med, lige-om hans Personalkendskab indenfor Telegrafvæsenet var stort.

Da Loven om Statens Eneret blev vedtaget i 1897 — forøvrigt kort før Høncke i s. A. ganske uventet tog sin Afsked — drømte Telegrafdirektøren sikkert ikke om den Udvidelse, Telefonen skulde faa i de kommende Aar — dette nye Kommunikationsmiddel, som Høncke i mange Aar nærmest betragtede som et »interessant Legetøj«.

Personligt var Høncke yderst retsindig, præget af Datidens strenge militære Aand. Da Grænsepælene efter Krigen i 1864 skulde flyttes mod Nord, var Høncke Chef for det Korps, som flyttede Pælene.

Telegrafdirektør *Niels Rasmussen Meyer*, der var Chef for Telegrafvæsenet i de kommende 25 Aar indtil 1923, var cand. polyt. og ved sin Udnævnelse Telegrafingeniør ved de jydsk-fynske Statsbaner. Ogsaa under hans Direktørtid skete der Forandringer med Hensyn til Telegrafvæsenets Placering under Ministerierne, idet Telegrafvæsenet i Aaret 1900 blev henflyttet til det genoprettede Ministerium for offentlige Arbejder, hvor det endelig fandt Hvile — i hvert Fald er det endnu her.

Den indre Organisation blev underkastet forskellige Ændringer indenfor dette Tidsrum, saaledes blev der i 1916 oprettet en Stilling som Telegrafinspektør og efter Genforeningen med Sønderjylland et særligt Personaliakontor, saaledes at Telegrafdirektoratet herefter bestod af:

Sekretariatet,
Personaliakontoret,
Teknisk Afdeling,
Regnskabsafdelingen og
Telegrafinspektøren.

Sekretariatet, Personaliakontoret og Regnskabsafdelingen blev ledet af 3 Chefer, den tekniske Afdeling af 1 Overingeniør og Telegrafinspektørens Kontor af 1 Telegrafinspektør.

Der ventede Telegrafdirektør Meyer store Opgaver, saasom Gennemførelsen af Eneretsloven og Ordningen af de private Telefonselskabers Forhold, ligesom Radiotelegrafien begyndte sin Udvikling under hans Embedstid. Meyer, som forøvrigt var en kraftig Tilhænger af, at Telegrafvæsenet skulde overtage de private Telefonanlæg — i klar Forstaaelse af den Betydning, en saadan Overtagelse vilde have for Telegrafvæsenets Fremtid — løste alle disse Opgaver paa fuldt tilfredsstillende Maade; han var altid meget interesseret i Telegrafvæsenets tekniske Anliggender — moderne Apparater til Hurtigtelegrafering blev bragt til Anvendelse i det Omfang, Korrespondancen krævede, og Telefonen blev bragt op til saa højt et Udviklingstrin, at det danske Telefonvæsen baade med Hensyn til Teknik og Organisation kom til at nyde almindelig Anerkendelse overalt i Udlandet. Verdenskrigen med den enorme Korrespondance og de van-

Niels Rasmussen Meyer.

skelige Trafikforhold viste tilfulde Værdien af, hvad et vel organiseret og i teknisk Henseende vel udrustet Telegrafvæsen kan præstere. I finansiell Henseende var det en Række gode Aar; Underskuddet blev hurtigt bragt ned, og fra Finansaaret 1902—03 kunde der lige til Tilbagegangen efter Krigstidens voldsomme Trafikstigning noteres et stadig større og større Overskud, der i de efter 1902—03 forløbne Finansaar udgjorde ialt ca. 11,680,000 Kr.; men Krigen og den deraf følgende Anspændelse af Telegrafvæsenet over Evne — saavel i Driften som i Administrationen — skaffede selvfølgelig ogsaa Telegrafdirektøren mange Bekymringer, og dog maa det anerkendes, at Personalet i ham havde en human og personlig elskværdig Chef, som — saavidt det var foreneligt med Tjenestens Tarv — søgte at imødekomme Personalets Ønsker.

Telegrafvæsenet fejrede sit 50 Aars Jubilæum, medens Meyer var dets Chef; det var i 1904, og Begivenheden blev fejret ved en stor Udstilling i

Industriforeningen, hvor Udviklingen paa Telegrafiens og Telefoniens Omraader blev demonstreret med alle til Raadighed staaende Midler.

Fra 1. Januar 1923 tog Telegrafdirektør Meyer sin Afsked.

Samtidig med Telegrafdirektør Meyers Afgang tog Telegrafvæsenets Generaldirektør — Departementschef *Nordlien* — sin Afsked, og dermed aabnedes der Mulighed for at gennemføre en Ændring af Telegrafvæsenets Organisation, saaledes at Telegrafvæsenets egentlige Leder blev udnævnt til Generaldirektør med direkte Referat til Ministeren paa samme Maade, som det var Tilfældet ved de to andre Etater, Statsbanerne og Postvæsenet. En saadan Ændring havde flere Gange været paa Tale, idet den hidtil gældende Ordning, hvorefter Telegrafdirektøren skulde referere til en Departementschef — den fungerende Generaldirektør — ikke kunde siges at være tidssvarende, men derimod tidsspildende og hemmende for Arbejdets Gang.

Det laa altsaa lige for at søge en Ændring i disse uheldige Forhold gennemført nu, og ved en foreløbig administrativ Ordning blev fra 1. Januar 1923 Kontorchef i Ministeriet for offentlige Arbejder, *Ture Frederik Krarup*, udnævnt til Generaldirektør for Telegrafvæsenet, og Stillingerne som Telegrafdirektør og Generaldirektør for Telegrafsager under Ministeriet for offentlige Arbejder dermed forenet i een Stilling; denne Ordning blev lovfæstet ved Telegrafvæsenets Organisationslov af 25. Februar 1925.

De 3 tidligere Chefer for Telegrafvæsenet havde alle været Ingeniører — Krarup var Jurist; men det var ingenlunde Krarups Mening, at Telegrafvæsenet skulde forlade »Teknikkens Tegn« for helt at gaa ind i »Juræns Tegn«. Teknikken er selve Telegrafvæsenets Sjæl — dette stod ganske klart for den nye Generaldirektør —, og det, han tilstræbte, var da ogsaa en sund Forening af tekniske og juridiske Synspunkter for derved at muliggøre Hovedformaålet med den skete Ændring af Telegrafvæsenets Organisation — en i videst muligt Omfang gennemført forretningsmæssig Drift, og Krarup var ved sin Tiltræden godt rustet til at paatage sig denne Opgave, idet han fra sin mangeaarige Virksomhed i »Departementet« var godt kendt med Telegrafvæsenets Anliggender, ligesom den Indsigt, han havde erhvervet sig ved sin Virksomhed i Telefonkommissionen, Radio-kommissionen og Elektricitetskommissionen, kom ham til gode.

Indadtil blev Administrationen ordnet paa den Maade, at Generaldirektoratet fik 3 Afdelingschefer — en for Administrations- og Regnskabsafdelingen, en for Driftsafdelingen og endelig en Chef for den tekniske Tjeneste.

Krarups Virksomhed som Generaldirektør for Telegrafvæsenet varede kun i godt 4 Aar, og hele denne Periode prægedes af de økonomiske Nedgangstider, og Telegrafvæsenets Trivsel er — maaske i højere Grad end det er Tilfælde for de øvrige Etater — nøje knyttet til Forretningslivets Trivsel.

Ture Frederik Krarup.

At forøge Indtægterne ved Takstforhøjelser lod sig ikke gøre paa dette Tidspunkt, hvor der tværtimod fra det korresponderende Publikums Side blev fremsat indtrængende Krav om Takstnedsættelser, og Telegramkorrespondancen var i stadig Tilbagegang; saaledes faldt Antallet af Telegrammer fra ca. 3,5 Mill. i 1923—24 til ca. 3,3 Mill. i 1926—27. Paa den anden Side kunde der konstateres en Stigning af Telefon-Samtalernes Antal — baade de indenlandske og de udenlandske —, men hele den herved opnaaede Merindtægt gik praktisk talt med til at dække en pr. 1. Juli 1926 paakrævet Nedsættelse af de indenrigske Telefontakster, der kostede Telegrafvæsenet ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner.

Og ser man paa Udgifterne, var Udsigterne ikke meget lysere. Af Telegrafvæsenets samlede Driftsudgifter bestod ca. 80 pCt. af Lønningsudgif-

ter. De enkelte Lønninger var Administrationen ikke Herre over — skulde der opnaas Besparelser her, maatte det ske ved Personalereduktioner — noget, som ikke skaber Popularitet; det lykkedes dog — ved naturlig Afgang — at bringe Personaleantallet ned fra 2650 i 1923 til 2250 i 1927.

Ved en Bedømmelse af Krarups Virksomhed som forretningsmæssig Leder maa der endvidere tages Hensyn til, at den fra Finansloven 1925—26 gennemførte Ordning krævede en Forrentning paa 5 pCt. af den i Telegrafvæsenet indestaaende Kapital og yderligere en forøget aarlig Afskrivning paa Anlægsværdien.

Naar alle disse Forhold tages i Betragtning, maa det siges, at et samlet Overskud paa ca. 2,500,000 i disse 4 Aar var et helt godt Resultat.

Personlig var Krarup velmenende og reel — han sagde sin Mening lige ud, men kunde ogsaa taale at høre, at andre sagde deres Mening, og trods sin mangeaarige Virksomhed som overordnet Embedsmand i »Departementet«, var Krarup saa langt fra at være bureaukratisk indstillet som nogen.

Forholdsvis kort efter at *Stensballe* i 1926 var blevet Trafikminister i Ministeriet *Madsen-Mygdal*, trak Uvejrsskyerne op paa Telegrafvæsenets Himmel — og de samlede sig faretruende, indtil Lynet slog ned den 30. Maj 1927, da den Lov, der forenede Post- og Telegrafvæsenet under eet Generaldirektorat, blev vedtaget, og Postvæsenets Generaldirektør, *Christen Iversen Mondrup*, udnævnt til Generaldirektør for Post- og Telegrafvæsenet.

De to Væsener var jo ikke helt fremmede for hinanden — dels reelt og dels formelt havde de været forenet i omtrent Halvdelen af Telegrafvæsenets 75-aarige Levetid, og selv i de Tidsrum, hvor Administrationen var fuldstændig adskilt, var der dog et ret intimt Samarbejde i selve Driften, idet Telegrafforretningerne ved mange af de mindre Telegrafstationer varetoget af Postvæsenets Personale.

Efter Sammenslutningen blev Telegrafvæsenets administrative Forretninger dels henlagt under et særligt Ekspeditionskontor og dels fordelt blandt Postvæsenets tidligere Ekspeditionskontorer; Telegrafstationerne — med Undtagelse af Hovedtelegrafstationen i København samt Stationerne i Fredericia og Aarhus, der blev bevaret som selvstændige Telegrafstationer — blev forenet med Postkontorerne paa Stedet.

Det er forstaaeligt, at Sammenslutningen virkede deprimerende paa den tidligere Telegrafetats Folk, hvoraf mange blev slaaet ud af deres Bane, men paa den anden Side — Loven var en Kendsgerning, og Loven skulde gennemføres, og det er da et Spørgsmaal, om det trods alt ikke var det bedste, at »Tanden blev trukket ud« med det samme, i Stedet for at lade den pine i aarevis.

Og enhver, der vil se uheldet paa Sagen, maa indrømme, at det økonomisk set var en klog Foranstaltning — det var virkelig »forretningsmæssigt«. Det er indlysende, at der er opnaaet Besparelser paa Personaleomraadet

Christen Iversen Mondrup.

baade i Administration og Drift; det er givet, at de samlede Udgifter til Lokaler, Lys og Rengøring er reduceret, og det er en Kendsgerning, at Korrespondancens Afvikling ikke har lidt ved Sammenslutningen. Og der er endelig en helt anden Ting, som maa tages i Betragtning, naar Resultatet af Sammenslutningen skal bedømmes, og det er, at Telegrafene og Telefonen har nydt godt af det fælles større Budget — det er f. Eks. tvivlsomt, om Telegrafvæsenets Budget alene havde kunnet bære de betydelige Udgifter, der er medgaaet til de nye store Kabelanlæg, der er foretaget i de sidste Aar, og som vil blive af afgørende Betydning for Telefonens Udvikling, og dette bl. a. tyder paa, at en kraftig og

evnerig Post- og Telegrafetat vil vokse frem under den fælles Ledelse.

TELEGRAFVÆSENET OG DE PRIVATE TELEFONSELSKABER

Umiddelbart forinden Eneretsloven af 1897 traadte i Kraft, fandtes der her i Landet i alt 57 private Selskaber, hvoraf 24 i Jylland, 7 paa Fyn og omliggende Øer, 16 paa Sjælland og 10 paa Lolland-Falster og Møen, og det er aabenbart indlysende, at Telefonvæsenet som Helhed maatte lide ved denne Splittelse og under Vanskelighederne ved at faa etableret et virksomt Samarbejde mellem Statens Telefonnet og Selskaberne — bl. a. paa Grund af disses uensartede Materiel og til Dels forskellige Driftsmetoder — et Forhold, som af Hensyn til Telefonens videre Udvikling maatte og skulde ændres og som blev ændret ved Loven af 11. Maj 1897 om Telegrafer og Telefoner, hvorved Staten fik Haand i Hanke med de private Selskabers Telefondrift; de mange forskellige Smaaselskaber havde forøvrigt allerede før Lovens Gennemførelse sammensluttet sig til større Selskaber for derigennem at komme til at staa stærkere overfor Staten, hvordan Begivenhederne saa end vilde udvikle sig.

I Henhold til Eneretslovens § 2 blev Indenrigsministeren, hvorunder Telegraf- og Telefonvæsenet paa det Tidspunkt var henlagt, bemyndiget til i Tiden indtil 1. April 1900 at meddele Koncession paa Anlæg og Drift af Telefoner for et Tidsrum af 20 Aar, og der blev i Henhold hertil i Aarene fra 1898 til 1900 udfærdiget følgende 11 Koncessioner, der i de fleste Henseender er ganske ensartet affattet:

Københavns Telefon Aktieselskab, 6. Oktober 1898.
Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab, 29. Oktober 1898.
Møens Telefon, 3. December 1898.
Langelands Telefonselskab, 7. Januar 1899.
Ærø Telefonselskab, 7. Januar 1899.
Bornholms Telefonselskab, 4. April 1899.
Fyns kommunale Telefonselskab, 20. Juni 1899.
Samsø Telefonselskab, 2. August 1899.
Jydsk Telefon-Aktieselskab, 29. Marts 1900.
Vejle Telefonselskab, 29. Marts 1900.
Forenede sydjydske Telefonselskaber, 31. Marts 1900.

Hermed var hele Landet dækket af Koncessioner med Undtagelse af Skagen By og Landsogn, Anholt, Læsø og Tunø, hvor de lokale Telefonanlæg ejedes af Staten.

Forbindelsen mellem Landsdelene indbyrdes samt med Udlandet forbeholdtes Staten i samtlige Koncessioner, der iøvrigt bestemte:

at Selskaberne havde Eneret indenfor de fastsatte Omraader, saaledes at de forpligtedes til at drive, forbedre og udvide Telefonanlæggene hver paa sit Omraade;
at offentlige Samtalestationer ikke uden Ministeriets Samtykke maatte oprettes, hvor Staten havde Station;

at ny Anlæg, der medførte Oprettelsen af ny Centralstationer, skulde approberes af Ministeriet, inden Arbejdet udførtes;

at de skulde foretage de Udvidelser og Forbedringer af Anlæggene, som Ministeriet forlangte;

at Telefonselskabernes Driftsreglementer skulde godkendes af Ministeriet;

at Taksternes Maksimum skulde fastsættes af Ministeriet for indtil 5 Aar ad Gangen;

at der skulde føres Tilsyn med Selskaberne efter Ministeriets Bestemmelse;

at Selskaberne skulde rette sig efter de for Telefondrift til enhver Tid gældende Love og Anordninger, og

at Fortolkningen af Koncessionen var underkastet Ministeriets Kendelse.

Med Hensyn til Selskabernes driftsmæssige Rettigheder indenfor de koncessionerede Omraader skal dog bemærkes, at i Jylland var der paa flere Steder, navnlig i Thisted Amt, bygget Telefonanlæg af Staten, fordi det private Initiativ ikke saa sin Regning ved at etablere Telefon i disse afsides og tyndbefolkede Egne; dette medførte, at Statens og Selskabernes Ret til jævnsides at drive deres Virksomhed i denne Landsdel blev fastsat i Koncessionerne, dog at Selskaberne fik Eneret paa lokale Sammenstillinger i Byerne. Paa Øerne blev Koncessionshavernes Eneret i Praksis gennemført saaledes, at Statstelefonen kun udfører Samtaler indenfor Koncessionsomraader, naar de rekvireres fra et Statstelefonapparat, og yderligere værnedes Selskabernes Interesser ved, at Statstelefonens Takster var betydelig højere end Selskabernes.

Ved disse Koncessionsbestemmelser — og et effektivt Tilsyn med at de blev overholdt — skabtes der de bedst mulige Betingelser for en sund, driftsmæssig Udvikling indenfor Selskaberne og et godt Samarbejde mellem disse og Statstelefonen, som stilles i Forbindelse med Selskabernes

Abonnenter — uden Udgift for disse — gennem de mellem Statscentralen og den private Central i hver By etablerede Forbindelsesledninger. Resultatet af Koncessionsudstedelserne var da ogsaa, at det opnaaede Resultat var bedre, end man havde turdet forvente. Saaledes udviklede Forholdene sig altsaa under forholdsvis Tilfredshed, indtil den Tid begyndte at nærme sig, da Koncessionerne udløb, og Staten skulde tage Bestemmelse om, hvad der saa skulde ske. Skulde Koncessionerne fornyes eller skulde Staten overtage de private Anlæg? — Dette maatte være Hovedsynspunkterne for den Retningslinie, der skulde følges — det var de to Alternativer, hvorimellem der kunde vælges, og for at faa truffet den bedst mulige Afgørelse i denne kildne Sag, blev der i Begyndelsen af 1917 nedsat en særlig »Telefonkommission«, hvis Medlemmer Ministeriet under 17. Januar s. A. tilskrev saaledes (Ekstrakt):

Naar de en Række Telefonselskaber tilstaaede Koncessioner paa Anlæg og Drift af Telefoner i forskellige Dele af Riget udløber i Tidsrummet fra Oktober 1918 til Marts 1920, er Staten ifølge § 2 i Lov Nr. 84 af 11. Maj 1897 om Anlæg og Drift af Telegrafer og Telefoner berettiget til at fordre sig Anlæggene overdragne efter Vurdering. Ønsker Staten derimod ikke at overtage Anlæggene, kan Koncessionerne fornyes. Spørgsmaalet om, hvorvidt saadan Overtagelse skal finde Sted, og i bekræftende Fald om, hvilken nærmere Ordning der som Følge heraf vil være at træffe, samt i benægtende Fald om, hvilket Indhold der vil være at give de nye Koncessioner, er af saa vidtrækkende Betydning i finansiel, teknisk og trafikmæssig Henseende, at Ministeriet maa anse det for rettest, at det gøres til Genstand for Overvejelse i en Kommission, som efter at have anstillet de til Sagens alsidige Bedømmelse fornødne Undersøgelser vil have at afgive Betænkning om, hvilken Løsning der maatte anses for formaalstjenligst, hvorved bemærkes, at for saa vidt en øjeblikkelig Overtagelse ikke foretrækkes, vil det i særlig Grad være at overveje, om der ikke bør gives det fremtidige koncessionsmæssige Retsforhold mellem Staten og Selskaberne et saadant Indhold, at en lempelig Overgang fra Selskaberne til Staten derved forberedes og tilrettelægges.

Kommissionen gik straks i Gang med sit Arbejde og foretog en meget grundig Undersøgelse af Forholdene ved de enkelte Selskaber, og under almindelig Spænding saavel indenfor Selskaberne som Telegrafvæsenet afventede man Resultatet af Overvejelserne, der forelaa i en den 1. Marts 1919 afgivet »foreløbig Betænkning«.

Telefonkommissionen udtalte heri:

at Statsovertagelse under alle Omstændigheder maatte være Endemaalet, hvorimod der skulde sigtes,

at de øjeblikkelige økonomiske Forhold ikke taler for, at saadan Overtagelse finder Sted straks — først og fremmest paa Grund af de uheldige Overtagelsesbestemmelser i Eneretsloven,

at Koncessionerne følgelig burde fornyes indtil videre.

Med Hensyn til Udtrykket »uheldige Overtagelsesbestemmelser i Eneretsloven« skal bemærkes, at disse Bestemmelser er fastsat saaledes i nævnte Lovs § 2:

»Ved Koncessionens Udløb er Staten berettiget til at fordre sig hele Anlægget overdraget for en Sum, der fastsættes af en i denne Anledning udnævnt Vurderings-

kommision. Til Grundlag for Vurderingen bliver at lægge et Beløb, som Anlægget skønnes i *Udløsningsøjeblikket* at ville koste fra nyt af, med et passende Fradrag for stedefundet Slid. Hvis Staten ved Koncessionens Udløb ikke ønsker at overtage Anlægget, kan Koncessionen fornyes.«

Det er klart, at hvis Overtagelsen skulde have fundet Sted omkring 1920 paa disse Betingelser, vilde Staten være kommet til at udrede en ganske urimelig Erstatning, idet de to vigtigste Faktorer — Materialer og Arbejds-løn — paa dette Tidspunkt var steget til Højder, som man end ikke havde drømt om i 1897, da Betingelserne blev fastsat. Det var disse Omstændigheder, der gjorde, at Telefonkommissionen foreslog Koncessionsfornyelse, saaledes at der i de nye Koncessioner kunde indsættes Bestemmelser om Vilkaar for Overtagelse paa et mere rimeligt Grundlag.

Paa Basis af Telefonkommissionens Betænkning blev der derefter i 1919 vedtaget en Lov om Udfærdigelse af nye Telefonkoncessioner (for Jyl-lands Vedkommende ved en Lov af 1922), og saadanne blev paa Grundlag heraf udfærdiget for følgende Selskaber:

Under 30. Juni 1919.

Københavns Telefon Aktieselskab.
Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab.
Bornholms Telefonselskab.
Fyns kommunale Telefonselskab.
Samsø Telefonselskab.

Under 27. September 1919.

Møens Telefon.

Under 15. Marts 1922.

Jydsk Telefon-Aktieselskab.

Langelands Telefonselskab og Ærø Telefonselskab, der tidligere havde haft selvstændige Koncessioner, blev overtaget af Fyns kommunale Telefonselskab, og Vejle Telefonselskab og Forenede sydjydske Telefonselskaber blev overtaget af Jydsk Telefon-Aktieselskab.

Endelig er »Møens Telefon« paa Koncessions-Indehaverens eget Forslag fra 1. Januar 1932 overtaget af Staten, der saaledes nu har den lokale Telefondrift i Skagen By og Landsogn, paa Anholt og Læsø, i de sønderjydske Landsdele og paa Møen.

De nye Koncessioner, der blev givet for et Tidsrum af 20 Aar, har med nedennævnte Ændringer væsentligt samme Indhold som de tidligere:

Forslag til ny Anlæg eller Udvidelser og Forandringer af bestaaende Anlæg skal forelægges Tilsynet til Godkendelse.

De af Ministeren for offentlige Arbejder udfærdigede Maksimaltakster vedbliver at gælde, saalænge de giver reglementsmaessige Afskrivninger og et efter Tidsforholdene passende Udbytte. Naar det kan forudses, at dette ikke længere er Tilfældet, kan de af Ministeren eller af Koncessionshaveren opsiges til Revision senest 1 Aar efter Opsigelsen. Saa snart Opsigelse foreligger, nedsætter Ministeren et Nævn til Afgørelse af Spørgsmaalet. Saafremt Ministeren, Koncessionshaveren og eventuelt et af Ministeren godkendt Udvalg af Telefonabonnenter er enig

om en Ændring af Maksimaltaksterne, kan en saadan Ændring til enhver Tid foretages uden Nedsættelse af det omhandlede Nævn.

De blandt Koncessionshaverne, der er Aktieselskaber, skal have Ministerens Godkendelse af Udvidelse af Aktiekapitalen, ligesom Halvdelen af enhver Udvidelse skal tilbydes Staten til samme Kurs, som den anden Halvdel tilbydes Aktionærerne.

Aktionærernes Udbytte er fastsat saaledes, at det kun med Ministerens Samtykke kan overskride en vis Grænse, der for Københavns Telefon Aktieselskab og Jydsk Telefon-Aktieselskab er fastsat til 8 pCt., og for Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab og Bornholms Telefonselskab til 7 pCt. Ved Koncessionsperiodens Udløb har Staten Ret til med 1 Aars forud givet Varsel at indløse samtlige Aktier til en Kurs af 125 for Københavns og Jydsk Telefon-Aktieselskaber, 120 for Bornholms Telefonselskab og 115 for Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab. For de øvrige Koncessionshavere kan Staten paa samme Maade overtage Anlæggene mod en Betaling af disses bogførte Værdi.

Overtager Staten ved Koncessionsperiodens Udløb ikke Anlæggene paa nævnte Maade, forbliver Koncessionen uden videre i Kraft i et yderligere Tidsrum af 5 Aar, ved hvis Udløb Staten paany har samme Indløsningsret, og saaledes fremdeles i 5-aarige Perioder.

Besørgelse af Telegrammer gennem Telefonen er forbeholdt Staten, ligesom de koncessionerede Telefonselskaber er berettiget og forpligtet til *Samarbejde af enhver Art* med Statstelefonen og med andre private Telefonanlæg paa de Vilkaar, der fastsættes af Ministeren for offentlige Arbejder, der endvidere kan bestemme, at Selskaberne skal medvirke ved Statens Telegrambesørgelse.

Selskabernes Rettigheder med Hensyn til Besørgelse af Telefontrafikken blev i alt væsentligt uforandret; for Jyllands Vedkommende er der dog senere truffet Aftale med Jydsk Telefon-Akts. om Fordelingen af Telefontrafikken mellem Statens og Selskabets Ledninger, senest ved en i 1929 afsluttet Overenskomst, hvorefter alle Samtaler, som indenfor Jylland føres over en Afstand af 130 km eller derover, samt alle Samtaler til Sønderjylland fra et Omraade Nord for en Linie Skern—Horsens ekspederes af Staten, medens Samtaler indenfor 130 km og Samtaler med Sønderjylland fra et Omraade Syd for Skern—Horsens ekspederes af Selskabet.

Det i Koncessionerne omtalte Tilsyn, *Statstilsynet med de koncessionerede Telefonselskaber*, er underlagt Ministeriet for offentlige Arbejder og har følgende Opgave:

at paase, at Koncessionshaverne i enhver Henseende holder sig de ved Koncessionerne med tilhørende Regnskabs- og Driftsreglementer givne Forskrifter efterrettelig,

at bistaa Ministeriet ved Udøvelsen af den det i Koncessionerne tillagte Myndighed over Koncessionshaverne,

at medvirke under Samarbejde med de paagældende offentlige Myndigheder, derunder navnlig Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet og Elektriciteitskommissionen, til Tilvejebringelse af den bedst mulige Ordning af Forholdet mellem Koncessionshaverne og Statens Telegrafer og Telefoner, elektriske Stærkstrømsanlæg, Jernbaner og Veje m. m.

Ved en Sammenligning mellem Bestemmelserne i de nye Koncessioner og de gamle vil det straks ses, at det alt andet overskyggende Moment er Bestemmelsen om, at en eventuel Statsovertagelse ved Koncessionsperio-

dens Udløb kan ske ved Indløsning af Aktierne til en bestemt Kurs, for saa vidt Koncessionsindehaveren er et Aktieselskab, og ellers mod en Betingelse, der svarer til Anlæggenes bogførte Værdi. Hermed er Begrebet »uheldige Overtagelsesvilkaar« formentlig ude af Verden, og naar Spørgsmaalet om Overtagelse eller Koncessionsfornyelse igen bliver aktuelt, er der — bortset fra andre Momenter, som kan komme til at spille ind — ryddet en væsentlig Hindring af Vejen, saafremt Tendensen skulde gaa i Retning af Overtagelse.

Paa Grundlag af Koncessionsbestemmelserne er der i de siden Koncessionsfornyelsen forløbne Aar etableret et godt — fagligt og sagligt — Samarbejde mellem Staten og de private Selskaber, paa hvis Ledninger Statstelefonamtalerne har Fortrinsret, saaledes at f. Eks. lokale Samtaler imellem to Abonnenter under en privat Central skal afbrydes, naar der melles Samtale til en af dem fra Statens Central.

TELEGRAFVÆSENET UNDER VERDENSKRIGEN

Naar den fransk-tyske Krig i 1870 kunde bringe Danmarks gennemrigske Telegramkorrespondance en efter Datidens Forhold saa betydelig Forøgelse, at alene Fredericias Telegramamtal i det Aarstid, denne Krig varede, steg med ca. 50,000 Stk., hvilken Indflydelse maatte da ikke en 5-aarig Verdenskrig øve paa Telegrafvæsenet i det neutrale Danmark, som allerede fra Slutningen af Halvfjerdserne havde været den naturlige Transitstation for Korrespondancen mellem »Vest« og »Øst«, fordi Store Nordiske Telegraf-selskabs Kabler til England, Frankrig og Rusland var indført i Fredericia. Krigsaarene 1914—18 er da ogsaa i trafikmæssig Henseende den mest epokegørende Begivenhed i det danske Telegrafvæsens Historie.

Allerede fra Begyndelsen af Juli 1914 blev de større Telegrafstationer beordret til at holde Døgn-tjeneste, hvilket senere blev udvidet til at gælde samtlige Telegraf- og Telefonstationer over hele Landet; denne Situation ophørte dog igen fra den 20. August, fra hvilket Tidspunkt kun de største Telegrafstationer blev holdt aaben Dag og Nat.

Begivenhederne udviklede sig hurtigt — straks ved Krigens Udbrud blev Telefonforbindelsen med Tyskland afbrudt, og den blev ikke etableret igen under Krigen; det Tab, dette medførte i Indtægterne, blev dog langt opvejet ved en betydelig Stigning af Samtaleantallet i Indlandet og til Norge og Sverige; denne Stigning holdt sig under hele Krigen, og dens Omfang fremgaar tydeligt af nedenstaaende Oversigt:

	1913—14	1918—19
Indenrigske Samtaleperioder	1,256,000	3,291,000
Mellemrigske Samtaleperioder	392,000	636,000

Telegramkorrespondancen prægedes ikke alene af, at Antallet af Telegrammer steg, men naar Korrespondancen fik et saadant Omfang, at det

næsten var umuligt at faa den afviklet med det til Raadighed værende Personale, skyldtes dette navnlig, at Krigssituationen medførte, at praktisk talt alle Lande, ogsaa Danmark, forbød Anvendelsen af aftalt Sprog — Koder — i Privattelegrammer, der skulde være affattet i klart Sprog paa Dansk, Svensk, Norsk, Tysk, Fransk eller Engelsk, ligesom aftalte Adresser ikke maatte benyttes. Hensigten med dette Forbud, som kunde gennemføres med Hjemmel i den internationale Telegrafkonvention, var at kontrollere, at der ikke blev ekspederet Telegrammer, som kunde virke til Skade for Landenes politiske og økonomiske Interesser og for de krigsførende Landes Vedkommende til Skade for Dispositionerne paa Krigsskuepladsen.

Et saadant »skadeligt« Telegram kunde altsaa nægtes Befordring ved Indleveringen eller — hvis Indleveringsstationen havde ladet det passere — standses paa Modtagerstationen eller en mellemliggende Station. Kontrollen med, at Telegrammerne opfyldte de for Befordring fastsatte Betingelser, udførtes her i Landet af en særlig Telegramcensur, der var organiseret efter nærmere Aftale med Udenrigsministeriet, og noget tilsvarende var Tilfældet i Norge og Sverige. Paa Konferencer, som blev afholdt af de 3 nordiske Landes Telegrafadministrationer — hvor der tillige var Repræsentanter fra disse Landes Udenrigsministerier til Stede — blev det allerede fra Krigens første Aar bestemt, at Danmark, Norge og Sverige skulde følge de samme Retningslinier for Udøvelsen af Censur. De paa disse Konferencer vedtagne Aftaler gik i alt væsentligt ud paa:

Telegrammer maa ikke omhandle danske, norske eller svenske land- og sømilittære Forhold og Begivenheder. Herfra kan dog undtages Begivenheder, der foranlediges af en eller flere af de krigsførende Magters Land- eller Søstridskræfter. Telegrammer maa ikke omhandle fremmede Krigsskibes Bevægelser ved de tre Landes Kyster eller i skandinaviske Farvande.

Telegrammer maa ikke indeholde Meddelelser om saadanne Forhold i Danmark, Norge eller Sverige, der hos en af de krigsførende Magtgrupper kan fremkalde Mistillid til disse Landes loyale Neutralitet.

Med særlig Omhu skal Opmærksomheden være henvendt paa alle Telegrammer, der anstiller selvstændige Betragtninger over eller giver Bladcitater om Danmarks, Norges eller Sveriges Udenrigs- og Handelspolitik. Det samme gælder Telegrammer om Børs- og Handelsforhold.

Telegrammer maa ikke give Udtryk for, at den almindelige Stemning i noget af de tre Lande er for eller imod nogen af de krigsførende Magter, eller indeholder noget, der kan opfattes som Fornærmelser mod en eller flere af disse.

Urimelige eller notorisk urigtige Rygter vedrørende nationale eller internationale Forhold maa ikke gengives i Telegrammer.

Telegrammer, der indeholder Meddelelse om danske, norske eller svenske Forhold, kan som Regel ikke afgaa, medmindre de indeholder Angivelse af respektive den danske, norske eller svenske Kilde til Efterretningen og denne er et dansk, norsk eller svensk Blad eller en mere betydende Personlighed.

Den i de krigsførende Lande oprettede Telegramcensur udøvede en skarp Kontrol med den neutrale Handelskorrespondance. Telegrafdirektoratet meddelte derfor i December 1914 det telegraferende Publikum, at Telegrammer til og gennem England, Frankrig, Italien, Rusland, Østerrig-Ungarn

og Tyrkiet samt disse Landes Kolonier og Protektorater kun kunde modtages paa Afsenderens Risiko, hvorved forstaas, at Telegrammerne kunde standses, forsinkes eller behandles paa hvilken som helst anden Maade, som Autoriteterne i disse Lande maatte skønne hensigtsmæssig, uden at der vilde blive givet Afsenderen Underretning derom, og uden at der vilde blive taget Hensyn til Reklamationer angaaende Tilbagebetaling af Gebyret for Befordringen eller for anden Tjeneste. Da Telegrammer til Lande udover Europa nødvendigvis maatte befordres over et eller flere af de ovennævnte Lande, kunde disse ligeledes kun modtages paa Afsenderens Risiko.

Disse Bestemmelser bevirkede meget usikre Telegraferingsforhold, hvilket tydeligt fremgaar af, at der i Finansaaret 1914—15 var 7809 Telegrammer med Ankomstbevis; i 1915—16 var Antallet 13,000 og i 1916—17 8273, medens det normale Antal før Krigen var ca. 216.

Et talende Billede af Telegramkorrespondancens Omfang i Krigsaarene faar man af nedenstaaende Oversigt:

Finansaar	Mellemrigske Telegrammer		Gennemrigske Telegrammer		Ialt	
	Stk.	Ord	Stk.	Ord	Stk.	Ord
1913—14	1.538.549	17.877.777	1.258.543	17.292.173	2.797.092	35.169.950
1914—15	2.108.483	45.971.387	1.285.006	27.532.386	3.393.489	73.503.773
1915—16	2.241.978	52.715.652	1.097.017	28.817.963	3.338.995	81.533.615
1916—17	2.014.319	50.972.983	1.098.626	33.801.245	3.112.945	84.774.228
1917—18	1.533.467	43.905.169	686.467	25.243.491	2.219.934	69.148.660
1918—19	1.655.138	48.332.122	277.334	11.179.405	1.932.472	59.511.527

Det er indlysende, at Afviklingen af denne mægtigt forøgede Korrespondance — ofte under vanskelige Trafikforhold — bevirkede, at Telegrammerne hyppigt var udsat for Forsinkelser, og det samme gjaldt forøvrigt for Telefonsamtalernes Vedkommende, hvilket medførte, at det korresponderende Publikum, for hvem Prisen paa de Tider ikke spillede den samme Rolle som nu, benyttede sig af Iltelegrammer og Ilsamtaler, og at »Ilbefordring« — uden smaaligt Hensyn til den 3-dobbelte Takst — blev anvendt i en udstrakt Grad fremgaar af, at i Forhold til Finansaaret 1913—14 steg Antallet af Iltelegrammer med 330 pCt. og Antallet af Ilsamtaler med 562 pCt. i Tiden indtil Finansaaret 1916—17 — det er Tal, der viser, at Forholdene ikke har været helt almindelige.

Sammenligner man Indtægter og Udgifter i Finansaaret 1913—14 — det sidste før Krigen — med de tilsvarende Beløb for Finansaarene under Krigsperioden, ser man straks Krigens Indvirkning paa det økonomiske Resultat:

		1913—14	1914—15	1915—16	1916—17	1917—18	1918—19
Indtægt.....	Kr.	3.256.000	5.226.000	6.347.000	6.803.000	6.686.000	7.101.000
Udgift.....	„	2.880.000	3.613.000	3.937.000	4.398.000	4.708.000	6.495.000
Overskud.....	„	376.000	1.613.000	2.410.000	2.405.000	1.978.000	606.000

Den Stigning, som Udgiftstallene viser, skyldes den stadige Prisstigning paa Materiel samt Lønningskontoens Forøgelse, bl. a. paa Grund af Dyr-tidstillæggets Forhøjelse m. m.

Selve den kolossale Forøgelse af Korrespondancen var i og for sig nok til, at det kunde knibe for Ekspedienterne med at faa den igennem, men hertil kommer yderligere, at Trafikforholdene hyppigt var yderst vanskelige. Saaledes blev allerede i November Maaned 1914 de dansk-russiske Kabler afbrudt, hvorefter Korrespondancen maatte ledes over Sverige, og denne Afbrydelse varede indtil Udgangen af Krigen; i September 1917 blev begge de franske Kabler afbrudt, og denne Korrespondance maatte herefter ledes over England, hvortil Kablerne ogsaa var Genstand for Afbrydelse. Eksempelvis blev der paa kun een Kabelforbindelse til England i Finansaaret 1918—19 befordret 16,8 Mill. Ord imod 6 Mill. Ord paa to Kabelforbindelser i 1913—14; denne Stigning skyldtes dels Forøgelsen af den dansk-engelske og den dansk-amerikanske Trafik, dels den Omstændighed, at Trafikken til og fra Frankrig, Grækenland, Spanien, Portugal, Nordafrika m. fl., som normalt skulde dirigeres over de franske Kabler, maatte omledes ad denne Vej, ligesom Trafikken til og fra Belgien og Italien, der normalt gaar over Tyskland, maatte føres over England. Til disse Vanskeligheder kom tillige Sygdom blandt Personalet (Influenzaepidemien), der navnlig hen paa Eftersommeren 1918 antog en katastrofal Karakter.

Krigskorrespondancen sprængte fuldstændig Før-Krigstidens Personalerammer. Der blev antaget Masser af nye Elever — 2 Hold à 60 Elever hvert Aar; der blev antaget »Ekstramedhjælpere«, som blev sat til Arbejde, hvortil der ikke krævedes faguddannet Personale — der blev laant Telegrafister fra Store Nordiske Telegrafsekselskab, som havde Personale tilovers bl. a. fra Rusland, saaledes at der i 1917 var beskæftiget ialt 1803 Tjenestemænd i Telegrafvæsenet mod 1368 i 1914. Men det slog altsammen ikke til; Personalet, der maatte slide med egne Vagter og Ekstravagter Døgn efter Døgn, blev efterhaanden kørt træet og deprimeret, fordi hverken Lønning eller Betaling for Ekstratjeneste blev forhøjet tilsvarende med, hvad der fandt Sted overalt i det private Erhverv. Uden Overdrivelse kan det vistnok siges, at Personalets Ydeevne blev udnyttet i langt højere Grad, end dens Arbejde blev paaskønnet.

Kampen for Opnaaelse af bedre Lønningsvilkaar og højere Betaling for Ekstravagter førtes med skarpe Vaaben; herom vidner bl. a., at 66,5 pCt. af Fagorganisationens Medlemmer paa et vist Tidspunkt deponerede deres Opsigelser hos Bestyrelsen, og at der en Dag i 1918 paa Københavns Hovedstation fandtes et Opslag — underskrevet af Foreningens Formand og Sekretær — af følgende Indhold:

Til Personalet!

Trafikministeren har meddelt, at han agter at forelægge Spørgsmaalet om Overarbejdsbetalingen for et Ministerraad i næste Uge.

Vi henstiller paa det indstændigste, at Personalet i Øjeblikket bevarer Arbejds-

roen og trods dets Misfornøjelse med den lave Betaling afvikler Korrespondancen med den Pligtfølelse overfor Etaten, som det hidtil har udvist. I modsat Fald ser undertegnede Repræsentanter sig ikke i Stand til at fortsætte Forhandlingerne. Paa Mødet i Morgen Aften vil der blive givet fyldestgørende Oplysninger.

Personalet *udviste* »Pligtfølelse overfor Etaten« — — — trods alt satte det en Ære i at hævde det danske Telegrafvæsens Prestige overfor Udlandet.

OVERTAGELSEN AF DE SØNDERJYDSKE LANDSDELE

Det, der bl. a. prægede Telegrafvæsenet efter Verdenskrigens Ophør, var Overtagelsen af de sønderjydske Landsdele — og dermed ikke blot Overtagelsen af det derværende Telegrafnet, men ogsaa af Telefonnettet, som ikke blev bortkoncessioneret. Telegrafvæsenet driver altsaa indenfor dette Omraade ogsaa den lokale Telefon — den Del af Virksomheden, som for det øvrige Lands Vedkommende med Undtagelse af Skagen varetages af private Selskaber.

»Commission Internationale du Slesvig« overtog den 1. Januar 1920 Administrationen af 1. og 2. Zone i Sønderjylland, herunder ogsaa Administrationen af Telegraf- og Telefonvæsenet, der under Tyskernes Regime havde været forenet med Postvæsenet under een Administration. Telegraf og Telefon blev straks udskilt fra Postvæsenet, og Ledelsen af den daglige Drift her overdraget til en af Kommissionen udnævnt »Telegrafdirektør Plebescit«; denne midlertidig fungerende Telegrafdirektør sorterede under den internationale Kommissions Telegraf-Afdeling, hvem den administrative Ledelse var overdraget.

Man var fra det danske Telegrafvæsens Side meget interesseret i at se, hvordan Forholdene i telegraf- og telefonmæssig Henseende var i de nye Landsdele, som ved Afstemningen den 10. Februar havde stemt sig »hjem til Danmark«, og Kommissionen tillod da ogsaa, at 2 overordnede danske Telegraftjenestemænd i Marts 1920 afrejste til Sønderjylland for paa Stedet at sætte sig ind i Forholdene; denne Tilladelse blev kort efter udvidet til ogsaa at gælde de danske Tjenestemænd, der var udpeget til at skulle være Bestyrere af de større Stationer, nemlig Aabenraa, Haderslev, Sønderborg og Tønder.

Den 1. Juni overdrog den internationale Kommission Bestyrelsen og Driften af Telegraf- og Telefonanlæggene i 1. Zone til det danske Telegrafvæsen, der straks gik i Gang med at ordne Forholdene, saavel i administrativ som i driftsmæssig Henseende. Ved Overtagelsen var der foruden forannævnte 4 større Stationer tillige 58 mindre Telegrafekspeditioner og 89 Samtalestationer; dette Omraade blev fra 1. Januar 1921 udvidet med Haderslev Kredsbanes Telefonnet, som Telegrafvæsenet købte.

Fra første Færd blev Forholdene ordnet saaledes, at de 4 store Stationer — Kredsstationerne — blev normeret med en Telegrafbestyrer og betjent

af Telegrafvæsenets Personale; de skulde være regnskabsførende — ikke blot for sig selv — men ogsaa for de dem indenfor Kredsen underlagte mindre Stationer, der blev bestyret af private i Henhold til Overenskomst antagne Bestyrere. Foruden 4 Telegrafbestyrere blev der straks udkommanderet 3 Kontrolører af 2. Grad, 17 Assistenters, 21 Medhjælpere og 5 Telefonister samt følgende tekniske Tjenestemænd: 1 Telegrafingeniør af 2. Grad, 2 Liniemontører af 1. Grad, 3 Stationsmontører og 1. Liniemontør af 2. Grad; endvidere overgik følgende Personale fra tysk til dansk Tjeneste: 5 Kontrolører af 1. Grad, 1 Telegrafmester, 2 Assistenters, 18 Telefonister samt 6 Liniemontører, 7 Overtelegrafbude, 12 Telegrafbude og 4 Telefonarbejdere.

De 4 Telegrafbestyrere havde ganske vist før de øvrige Tjenestemænds Ankomst været i Sønderjylland for at bese Forholdene paa Stedet, men det havde været ret vanskeligt at skaffe de fornødne Detailoplysninger angaaende Ledningsnettet samt Stations- og Apparatmateriellet; det var derfor kun i meget store Træk, at der kunde lægges Planer for den fremtidige Drift.

Ved en nærmere Gennemgang viste det sig da ogsaa, at mangt og meget maatte forbedres, før Telegraf- og Telefonvæsenet i de sønderjydske Landsdele kunde komme til at staa paa Højde med Udviklingen i den øvrige Del af Landet. Telefonledningerne — hvis Tilstand forøvrigt var bedre end forventet — var kun til Stede i et ganske utilstrækkeligt Antal, Stangrækkerne var slet vedligeholdt og Apparatmateriellet — herunder Vekslerbordene — forældet og mangelfuldt; hertil kom yderligere, at der skulde skaffes nye Stationslokaler og Lejligheder til de overflyttede danske Tjenestemænd.

Der var altsaa nok at tage fat paa — og der blev ogsaa taget fat! Medens Telegrafingeniøren ledede Forholdene i teknisk Henseende, blev selve den driftsmæssige Ordning organiseret og ledet af en Telegrafinspektør, og i Løbet af forbavsende kort Tid kom der Orden i Sagerne.

Til at begynde med kneb det med at faa etableret de bestilte Telefoner — der indgik nemlig straks mange nye Bestillinger — men naar det tages i Betragtning, at der ved Overtagelsen henlaa 2000 ikke udførte Abonnementbestillinger, hvilke man selvfølgelig maatte sørge for at faa etableret først, maa det siges at være godt skuldret, at Etableringerne blev udført uden Gnidninger af væsentlig Art mellem Publikum og Personale; foruden Udsiftningen af de gamle Vekslerborde, der omtrent overalt maatte erstattes med nye, samt Oprettelsen af helt nye nødvendige Centraler, maatte endvidere det Forhold tages i Betragtning, at Korrespondancen, som straks tiltog meget stærkt, efter Overtagelsen gik nordpaa i Stedet for som hidtil sydpaa, et Forhold som gjorde, at Ledningsnettet maatte helt omlægges.

Den lokale Telefondrift blev ordnet efter de samme Principper som gjaldt for det mod Nord tilgrænsende Jydske Telefonselskab, og i Løbet af relativ kort Tid var baade Telegrafens og Telefonens i Sønderjylland i

planmæssig Drift, og den paafølgende Tid viste, at Lokaltelefonen er et værdifuldt Aktiv.

Pr. 1. April 1921 var der ialt 4712 Abonnenter; dette Tal er pr. 1. Januar 1931 vokset til 10,360 Abonnenter, hvilket udgør 58 Abonnenter pr. 1000 Indbyggere; Abonnementsindtægten heraf udgør ca. 1 Mill. Kroner, og de samlede Driftsindtægter overstiger Driftsudgifterne med lidt over $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner.

Telegrafbud ca. 1910.

Postforholdet til Udlandet.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet *E. V. HOLMBLAD*

I Forordningen af 24. December 1624, ved hvilken det danske Postvæsen blev grundlagt, var der fastsat Takster for indenrigske Breve og givet Bestemmelser om Oprettelse af Postruter mellem en Række Byer i Riget, men om Postforholdet til Udlandet bestemtes kun, at Breve, der skulde ud over Hamburg, skulde være forudbetalt til denne By.

Hamburg havde allerede i lange Tider været et vigtigt Udvekslingssted for Post mellem Nordtyskland og Mellem- og Sydeuropa. I sidstnævnte Lande var der fra Midten af det 16. Aarhundrede indrettet en efter Datidens Forhold sikker, regelmæssig og hurtig Postbesørgelse mellem de vigtigste Byer: Prag, Wien, Rom, Madrid, Paris, Brüssel og Antwerpen, og med dette Postvæsen, hvis Ledelse og Drift for en stor Del var i Hænderne paa Fyrsterne af Thurn og Taxis, stod som nævnt Hamburg i Forbindelse.

Naar der ses hen til det livlige Samkvem, der fra gammel Tid havde bestaaet mellem Danmark og Hamburg, er det rimeligt at mene, at der allerede længe havde været Adgang til i alt Fald lejlighedsvis at faa Breve til og fra Udlandet besørget over Hamburg, og man kan i det mindste sikkert gaa ud fra, at saadant har kunnet finde Sted fra 1602, da den hamburgske Handelsstand indrettede en Budgang mellem Staden og flere Byer i Danmark, deriblandt København.

I Hamburg havde det thurn- og taxiske Postvæsen siden 1615 haft sit eget Postkontor, og senere blev der oprettet et brandenburgsk, et mecklenburgsk og et svensk. Ogsaa Danmark fik omsider et Postkontor der; det blev oprettet i 1649 og bestod lige til 1868, og gennem det gik det allermeste af Danmarks Post med det sydlige Udland.

De første Takstbestemmelser for Breve fra Danmark til Udlandet blev givet ved Postforordningen af 25. December 1694. Porto'en kunde i Reglen kun erlægges for en Del af Befordringsvejen, men skulde ogsaa erlægges for denne. Der er angivet Takster til flere Lande i Europa; Taksten for Breve til England og Frankrig var 24 Skilling pr. Lod og gjaldt til Amsterdam; Adressaten maatte saa betale for Resten af Vejen. I en Takst af 1732 fastsættes Takster for Breve til de fleste større Byer i Europa, og Taksten af 1767 har Takster til over 3000 europæiske Byer. I denne Takst gives for Breve til andre Verdensdele den Bestemmelse, at et saadant Brev skal adresseres til »en bekendt Ven enten i Venedig eller Marseille, hvis Brevet er til Asien, eller i Amsterdam eller London, hvis Brevet skal til

Afrika eller Amerika«. Efter denne Regel blev ogsaa Breve til de danske Kolonier i disse Verdensdele behandlet, indtil det i 1781 blev fastsat, at hvert Skib, der udklareredes fra København til disse Kolonier i Amerika, skulde medtage Brevposten fragtfrit; for Breve, der sendtes med saadanne Skibe, blev Taksten 16 Skilling; i 1803 blev den samme Ordning og Takst gældende for Breve til de danske Kolonier i Ostindien.

Iøvrigt forblev Takstforhold m. v. i det store og hele uforandret indtil 1814.

I Norge blev Postvæsenet oprettet 1647, og der er formentlig indrettet Postudveksling med dette Land samtidig. I 1650 udstedtes den første Forordning om Postvæsenet mellem Danmark og Norge; der oprettedes en ugentlig ridende Post mellem København og Kristiania, og Taksten for et Brev mellem disse Byer sattes til 10 Skilling.

Da det danske Postvæsen blev oprettet, hørte Skaane, Halland og Bleking m. v. under den danske Krone, og der blev fastsat Takster til forskellige Byer i disse Landsdele. I Sverige blev Postvæsenet oprettet 1636, og da der samtidig blev indrettet en Postrute mellem Stockholm og Markaryd ved den daværende dansk-svenske Grænse, maa det antages, at der fra denne Tid er blevet udvekslet Post i sidstnævnte By. Efter Freden i København 1660, ved hvilken de førnævnte Landsdele blev afstaaet til Sverige, foregik Postudvekslingen i Helsingør, i hvilken By Sverige havde en Postkommissær; denne Ordning vedblev lige til 1814.

I dette Aar bortfaldt de Aftaler, der bestod mellem Danmark og Sverige med Hensyn til de to Landes Ret til at lade deres Post befordre over hinandens Omraader. Meget kan tyde paa, at Sverige allerede før Aar 1600 havde haft Ret til at lade sin Post til og fra Hamburg befordre over Danmark; officielt blev den bekræftet ved Fredstraktaten i Brømsebro 1645 og gjaldt baade Regeringspost og privat Post. Retten bekræftes i de mellem Danmark og Sverige senere afsluttede Fredstraktater, sidste Gang i Traktaten i Jönköping 1809. Danmark har haft samme Ret for Posten til Norge; dette findes udtalt i Fredstraktaten af 1720 og følgende Traktater. Landene maatte selv sørge for Befordringen af Posten og afholde de dermed forbundne Udgifter, men svarede paa den anden Side ikke nogen Afgift til Transitlandet.

Efter Napoleonskrigene begynder Postudvekslingen med Udlandet at antage Former, der mere ligner Nutidens Postvæsens. Ny Principper kom frem med Hensyn til Takstberegning og Ekspeditionsform, og Postvæsenet udvidede sin Virksomhed til at omfatte Besørgelse af Pakker, Postanvisninger, Aviser m. m. Fremkomsten af Dampskibe og Jernbaner muliggjorde større Hurtighed, Regelmæssighed og Nøjagtighed i Postbefordringen og derigennem større Krav til mindre komplicerede Takster o. l.

Taksterne var hidtil blevet beregnet saaledes, at de enkelte Landes Takster var blevet sammenlagt til een Takst, og da hvert Land i Reglen anvendte baade Vægt- og Afstandsberegning saavel for de til Landet bestemte Breve som for transiterende Breve, blev den endelige Takst ofte

meget høj og vanskelig at operere med; tillige var der ordinært foreskrevet Frankotvang, i alt Fald for en Del af Befordringsvejen.

Det var et almindeligt Ønske at faa Frankotvang afskaffet, og ved en med det thurn- og taxiske Postvæsen i 1819 afsluttet Konvention gennemførtes dette. Da det thurn- og taxiske Postvæsen omfattede en stor Del tyske Smaa-stater, Hansestæderne samt Fristaden Frankfurt a. M., var det overfor et ikke ringe Omraade, den ny Bestemmelse kom til Anvendelse.

Langt mere betydningsfuld var dog Overgangen til Taksering alene efter Brevenes Vægt uden Hensyn til Befordringsvejens Længde. Dette Takstprincip var efter Forslag af *Rowland Hill* indført i England i 1840 og blev gennemført i Danmarks indenrigske Tjeneste ved Postloven af 11. Marts 1851. Det blev dog allerede forinden bragt til Anvendelse i Danmarks Udveksling med Ulandet, idet det ved en med England i 1846 afsluttet Konvention blev fastsat, at Taksten for et Brev paa 1 Lod mellem alle Steder i Danmark og England blev 45 Skilling; man gik ved denne Ordning ogsaa bort fra den tidligere anvendte Sammenlægning af de korreponderende Landes indenrigske Takster; Porto'en skulde nu deles lige mellem Landene. I de i denne Periode med Preussen og det thurn- og taxiske Postvæsen afsluttede Konvention blev der forholdt paa samme Maade.

Besørgelse af Postanvisninger og Postforskud, hvilke sidste svarede til de nuværende Postoprævninger, indførtes i Forbindelse med det thurn- og taxiske Postvæsen ved en Konvention af 1847, ved hvilken den hidtidige stykkevis Anførsel af almindelige Breve i Følgepapirerne (Kartene) afløstes af Angivelse alene af Antallet.

I Oktober Maaned s. A. deltog den danske Poststyrelse paa Holstens og Lauenborgs Vegne i en Postkongres, som Preussen havde sammenkaldt de tyske Forbundsstater til. Formaalet var at søge dannet en tysk Postforening med ensartede Regler for Taksering og Ekspedition af Breve og Pakker. Endvidere skulde der ikke opkræves Transitporto indenfor Foreningens Omraade, men de Stater, som havde haft Indtægt af denne Porto, skulde have Erstatning. Kongressen, der fandt Sted i Dresden, maatte paa Grund af de politiske Forhold opløses den 3. Februar 1848 uden at noget positivt Resultat var naaet.

I 1850 blev den tysk-østerrigske Postforening dannet; der indførtes Transitfrihed for de forenede Lande og Ensartethed med Hensyn til Afstandsberægning, Vægt og Møntfod. Oprørsregeringen for Holsten og Lauenborg tiltraadte den 1. Juli s. A. Foreningen, men efter den slesvigske Krigs Afslutning maatte Holsten efter Aftale mellem Danmark og Preussen udtræde nogle Aar efter.

Ved de i de senere Aar afsluttede Konventioner var der sket adskillige Takstnedsættelser, og Takstberægningen og Ekspeditionsmaaden for Posterne var paa flere Maader blevet lettere. Brevtaksterne var dog gennemgaaende høje, navnlig naar der var Tale om Breve, som skulde transitere et eller flere Lande, idet Transittaksterne ofte var højere end vedkommende Landes egne Takster. Det er derfor let at forstaa, at Anvendelsen af

Taksterne og Opstillingen af Transitafregningerne maatte forvolde meget Arbejde og Besvær overalt, og det var naturligt, at man mange Steder overvejede, hvorledes disse Ulemper kunde afhjælpes.

Det første Skridt i denne Retning gjordes, da den franske Poststyrelse efter Opfordring fra Nord-Amerikas Poststyrelse indbød de forskellige Stater til en Postkonference. Denne blev afholdt i Paris 1863 og 14 Lande, deriblandt Danmark, deltog.

Konferencens Opgave var ikke at træffe bindende Overenskomster, men at drøfte et af den nordamerikanske Poststyrelse fremsat Memorandum om, efter hvilke Principper Postkonventioner fremtidig burde afsluttes. Det viste sig, at der var meget forskellige Anskuelser om, hvilke Veje man i saa Henseende burde følge, men man enedes dog om at anbefale, at Taksterne for Breve, skulde beregnes pr. 15 g, og at Transittaksterne for Breve ikke blev højere end det halve af Transitlandets indenrigske Takster, to Regler, der vilde gøre Takst- og Transitberegningerne mere ensartede og Brevtaksterne lavere end hidtil.

I de følgende Aar afsluttede Danmark Konventioner med De forenede Stater i Nordamerika, Nederlandene, Preussen, Rusland og Storbritannien, i hvilke der er taget Hensyn til Pariser Konferencens Henstillinger, idet Brevtaksterne altid er beregnet pr. 15 g og Transittaksterne betydeligt nedsatte.

Krigen i 1866 mellem Preussen og Østerrig medførte Ophævelsen af det tyske Forbund og Dannelsen af det nordtyske Forbund, hvis enkelte Stater fra 1. Januar 1868 dannede et særligt Postforbund, med hvilket der den 7. April s. A. afsluttedes en Postkonvention. Ved denne bortfaldt Danmarks Postkonventioner med Hamburg, Hannover, Lübeck, Mecklenborg, Preussen og det thurn- og taxiske Postvæsen, og de danske Postkontorer i Hamburg og Lübeck blev nedlagt; Danmark fik Ret til at sende Brevpost i lukket Transit over Tyskland, ensformig Brevtakst mellem Danmark og hele Forbundsområdet blev indført og Besørgelse af Pakker, Postanvisninger og Aviser overtoges.

Endvidere blev i disse Aar den endnu gyldige Postanvisningsoverenskomst med Storbritannien afsluttet.

Ligesom Postforholdet overfor det egentlige Udland gennemgik store Ændringer, blev ogsaa de postale Forhold overfor Norge og Sverige betydeligt forandrede i denne Periode.

Norges Afstaaelse til Sverige bevirkede, at Danmark ikke mere havde Brug for en Post gennem Sverige, hvorfor dette Land maatte give Afkald paa sin Ret til at lade den svenske Post til og fra Hamburg befordre over Danmark. Ved en den 16. April 1814 afsluttet Konvention ordnedes Forholdene saaledes, at Danmark overtog Befordringen af den svenske Post til og fra Hamburg og Sverige af den danske Post til Norge. Posterne skulde udveksles mellem Postkontorerne i Helsingør og Helsingborg, saaledes at den svenske Post afgaves førstnævnte Sted i forseglede Pakker, medens den danske Post blev overleveret stykkevis i Helsingborg. I denne

By havde der i nogle Aar været en dansk Postkommissær; dette Embede blev ligesom det tilsvarende svenske i Helsingør nedlagt. For Befordringen af den svenske Post skulde Sverige betale 9 lybske Skilling pr. Brev à $\frac{1}{3}$ Lod og for Posten til Sverige yderligere en Sundporto af 9 Rbsk. pr. Brev.

Da Danmark besørgede den til Norge og Sverige bestemte danske Post afleveret i Helsingborg, blev der ikke betalt nogen Afgift for den til Sverige, idet Adressaterne maatte betale for Befordringen fra Helsingborg. Taksten for Breve fra Danmark til Norge og Sverige blev den indenrigske Takst for Breve til Helsingør med Tillæg af en Sundporto af 7 Rbsk. pr. Brev.

Disse Forhold blev i det væsentlige uforandrede indtil i Slutningen af Fyrrerne, da der ligesom overfor det sydlige Udland blev indført en Række Reforme.

Saaledes indførtes i Aarene 1847—69 ensformig Brevtakst, Aviser, Pakker, Postanvisninger og Postopkrævninger med begge Lande; der blev endvidere truffet Aftale om, at der ikke skulde ske Afregning over Brevporto, medmindre en af Parterne forlangte det; hvilket Danmark gjorde overfor Sverige i 1868.

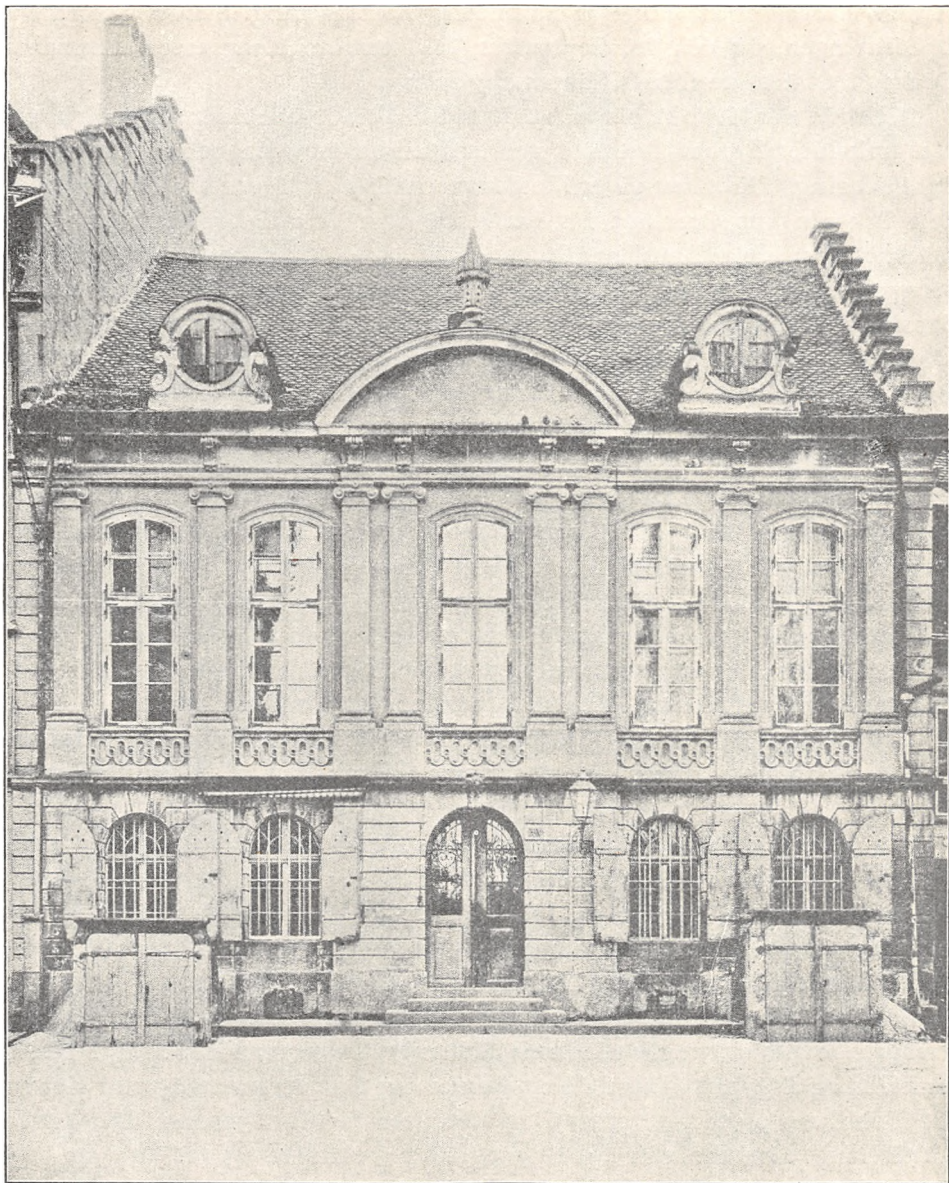
De i 1869 med Norge og Sverige afsluttede Konventioner, ved hvilke Taksten for et Brev til Norge blev sat til 8 Skill. og for et til Sverige til 6 Skill., er bygget paa samme Principper som en samtidig mellem Norge og Sverige afsluttet Konvention, saaledes at der fra denne Tid faktisk har bestaaet den Postunion mellem de tre skandinaviske Lande, som 50 Aar senere fik sin formelle Bekræftelse ved den i 1919 afsluttede Fællesoverenskomst mellem de tre Lande. I 1873 afsluttedes igen Konventioner, i hvilke Taksten for et Brev til Norge og Sverige blev ens, nemlig 12 Øre.

I Island blev det særlige islandske Postvæsen organiseret i 1872 og ved en den 26. Septbr. s. A. af Finansministeriet og Islands Ministerium udstedt Fællesbekendtgørelse blev der fastsat Takster m. v. for Postforsendelser mellem Danmark og Island; Taksten for et Brev indtil 3 Kv. var 8 Skill.

Ved de siden Paris Konferencen afsluttede Konventioner var der i ikke ringe Grad taget Hensyn til de af Konferencen anbefalede Principper, og der var ogsaa foretaget en Række Takstnedsættelser og en Del andre Forbedringer. At Nedsættelserne i Takster i mange Tilfælde havde været endda meget væsentlige, ses af følgende Oversigt over Taksterne for et Brev paa 15 gr i 1860 og 1873.

Forenede Stater i N.-Amerika	64 Sk.	30 Sk.	Schweiz	30 Sk.	13 Sk.
Frankrig	35	16	Storbritannien	39	14
Nederlandene	30	10	Sverige	16	6
Norge	24	6	Tyskland	22	16
Rusland	35	19			

Det samme Forhold fandt Sted i Forbindelserne mellem andre Lande, men det var dog stadig forbundet med stort Besvær at ordne den internationale Postudveksling tilfredsstillende. Det var nødvendigt at sikre sig

Sædet for Kongressen i Bern 1874, hvor »Berners-Traktaten« blev til.
(Bygningen var tidligere Sæde for den schweiziske Forbundsfor­samling).

Transitlandenes Tilladelse til Fremsendelse, saasnt der var Tale om direkte Brevpost mellem Ikke-Nabolande, og de mange forskellige Brevtakster forvoldte baade Publikum og Postvæsen megen Møje og Ulejlighed.

De Bestræbelser, der i de forløbne Aar fra forskellig Side var gjort for at forbedre disse Forhold, var i høj Grad blevet hemmet af de urolige politiske Forhold i Europa i Slutningen af 60erne og Begyndelsen af 70erne. Da der var indtraadt nogenlunde Ro, opfordrede Tyskland den schweiziske Forbundsregering til at sammenkalde Staterne til en Kongres for at drøfte

Mulighederne for at danne en almindelig Postforening. Schweiz efterkom Opfordringen, og den 15. September 1874 traadte Kongressen sammen i Bern; 22 Stater, deriblandt Danmark, deltog.

Allerede den 9. Oktober s. A. naaedes Maalet, idet der blev afsluttet den saakaldte »Bern-Traktat«, ved hvilken der blev dannet en almindelig Postforening. Traktaten giver Medlemmerne Ret til Transitbefordring over hele Foreningens Omraade for bestemte, overfor alle Medlemmerne, ens Takster, der efter Datidens Forhold var lave; Transitgodtgørelsen skal beregnes paa Grundlag af periodiske statistiske Opgørelser. For Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og Forretningspapirer fastsattes følgende for hele Foreningsomraadet gældende Grundtakster: Breve pr. 15 g: 25 cts., Brevkort: det halve af Taksten for et Brev paa 15 g, Tryksager m. v.: 7 cts. pr. 50 g; Brevtaksten kan forhøjes til 32 cts. og nedsættes til 20 cts. og Tryksagstaksten til 11 cts. og 5 cts.; for Søbefordring eller Befordring, som medfører særlige Udgifter, kan opkræves Tillægstakst; de i Centimer angivne Takster skal af de Lande, der ikke har Francen til Møntenhed, omsættes til vedkommende Lands Mønt efter Parikursen mellem denne og Francen; al Portodeling bortfalder, og hvert Land beholder udelt den af det opkrævede Porto; særlige Overenskomster om Udveksling af Brevpostforsendelser er kun nødvendig overfor Lande, der ikke har tiltraadt Traktaten; der oprettes i Bern et Centralkontor for Foreningen.

Ved disse Bestemmelser fjernedes de væsentligste Hindringer for en kraftig Udvikling af den internationale Udveksling af Brevpostforsendelser.

Traktaten blev straks tiltraadt af de Lande, som havde deltaget i Kongressen; den traadte i Kraft den 1. Juli 1875. Fra denne Dag blev Taksten for et Brev sat til 20 Øre pr. 15 g, for et Brevkort til 10 Øre og for en Tryksag til 6 Øre pr. 50 g. Samtidig blev Taksterne for Forsendelser til Ikke-Foreningslandene beregnet efter Foreningens Vægtsatser.

Selv om Foreningen til at begynde med kun omfattede de vigtigste europæiske Stater, nogle af disses Kolonier, De forenede Stater i Nord-Amerika og Ægypten, betød de ny Regler dog en overordentlig stor Fordel for Publikum og meget væsentlige Lettelser for Postvæsenet. Der havde hidtil været Grundtakster pr. 10 g og 15 g for Breve og pr. 40 g og 50 g for Tryksagsforsendelser, og Antallet af forskellige Takster havde for Breve været 56 og for Tryksager 20; nu blev der kun 1 Grundtakst for Breve og 1 for Tryksager, og Taksternes Antal blev 25 for Breve og 9 for Tryksager, ja for Europa var der kun 5 Brevtakster mod før 22 og 1 Tryksagstakst mod tidligere 11.

De ny Takster betød endvidere gennemgaaende betydelige Nedsættelser overfor Foreningslandene; et Brev paa 15 g til Belgien eller Schweiz gik saaledes 6 Øre ned i Porto, et til Rusland 9 Øre og et til Frankrig 13 Øre; et Brev til Tyskland kostede derimod 4 Øre mere, idet Taksten tidligere var 16 Øre.

Overfor Forsendelser til oversøiske Lande skete ogsaa nogle Takstned-

sættelser, men de var ikke saa talrige eller betydende, fordi kun saa faa af disse Lande var Medlemmer af Foreningen, og Taksterne for Forsendelser til de andre Lande kun kunde paavirkes i ringere Grad.

De ny Brev- og Brevkorttakster gjorde det nødvendigt at udstede 20 Øres Frimærker og 10 Øres Brevkort; de sidste med Værdistempel i grøn Farve udsendtes fra Juli 1875, medens 20 Øres Frimærker i rød og graa Farve blev udsendt fra August s. A.

De internationale Bestemmelser er videre udformet paa en Række Postkongresser, ialt 9, som er afholdt i Paris (1878 og 1880), Lissabon (1885), Wien (1891), Washington (1897), Rom (1906), Madrid (1920), Stockholm (1924) og London (1929). Da Verdenskrigen her, ligesom paa saa mange andre Omraader, danner et afgørende Skel, omtales den Udvikling, de før den afholdte Kongresser har givet Anledning til, for sig.

Paa Kongressen i Paris 1878 var man klar over, at det var ønskeligt ogsaa at faa fastsat internationale Regler for Udveksling af Værdibreve og Postanvisninger, men da man maatte gaa ud fra, at et stort Antal Lande i alt Fald foreløbig ikke vilde kunne gaa med til Udveksling af saadanne Forsendelser efter internationale Regler, besluttede man at afslutte særlige Overenskomster om saadan Udveksling, og paa Kongressen blev der da sluttet saadanne om Breve med angiven Værdi og om Postanvisninger. Denne Linie er senere fulgt, og der er paa den 2. Kongres i Paris afsluttet Overenskomst om Udveksling af Postpakker, paa Lissabon Kongressen om Postindkasseringer, og paa Kongressen i Washington om Æsker med angiven Værdi og om abonnerede Tidender og Tidsskrifter. Samtlige Overenskomster blev straks tiltraadt af Danmark med Undtagelse af Postindkasseringsoverenskomsten, der først tiltraadtes i 1907.

Paris-Konventionen af 1878, ved hvilken Navnet »Verdenspostforeningen« blev antaget, nedsatte Taksten for Tryksagsforsendelser til 5 cts. pr. 50 g, og den danske Takst blev derfor fra 1. April 1879 nedsat fra 6 Øre til 5 Øre pr. 50 g. Den i Berner Traktaten hjemlede Ret til at forhøje Taksterne samt til at opkræve Tillæg for Søbefordring bortfaldt efterhaanden, og endvidere blev Transittaksterne adskillige Gange nedsat. Disse Forhold i Forbindelse med, at flere og flere Lande traadte ind i Verdenspostforeningen, muliggjorde, at Foreningstaksterne efterhaanden kunde anvendes i Forbindelse med et stadigt større Antal Lande; den fuldstændige Gennemførelse fandt dog først Sted den 1. Januar 1899, fra hvilket Tidspunkt der kunde korresponderes over hele Jorden for Foreningens Takster. Postopkrævning paa Brevpostforsendelser blev fra 1. Juli 1892 indført overfor Belgien, Italien, Luxemburg, Rumænien, Schweiz, Tyskland og Østerrig; Udveksling var tidligere indrettet overfor Dansk Vestindien, Norge og Sverige.

For at lette Behandlingen af de internationale Brevpostforsendelser, opfordrede Foreningens Bureau i 1882 Poststyrelserne til at lade de Frimærker, der svarer til de mest almindelige Takster: 5, 10 og 25 cts, fremstille i grøn, rød og blaa Farve. Den danske Poststyrelse efterkom denne

Henstilling, og i Løbet af Aaret udstedtes 5, 10 og 20 Øres Frimærker og 10 Øres Brevkort i disse Farver.

Før den internationale Værdibrevoverenskomst kunde der kun udveksles Værdibreve med Island, Norge, Sverige og Tyskland; nu blev der tillige aabnet Udveksling med Belgien, Frankrig, Italien, Nederlandene og Schweiz, og Kredsen er senere blevet udvidet betydeligt. Forsikringsgebyret var først 18 Øre pr. 144 Kr., fra 1892 18 Øre pr. 216 Kr. og fra 1907 fra 15 Øre til 55 Øre pr. 216 Kr.

Med Britisk Indien, Frankrig, Island, Nederlandene, Norge, Storbritannien, Sverige og Tyskland samt De forenede Stater ved det tyske Postvæsens Mellemskomst var der tidligere indrettet Postanvisningsudveksling. Nu blev der paa Grundlag af den internationale Overenskomst endvidere etableret Udveksling med Belgien, Italien, Portugal, Rumænien, Schweiz og Ægypten og senere med flere andre. Taksten var først 18 Øre pr. 18 Kr. og fra 1907 18 Øre pr. 36 Kr.

Ogsaa Pakkeudveksling fandt forinden den internationale Overenskomsts Afsluttelse Sted med en Række Lande saavel i Europa som i de andre Verdensdele, men den led af mange Ulemper. Taksterne blev nemlig beregnet ved Sammenlægning af de interne Pakketakster i alle de Lande, som deltog i Besørgelsen, og da disse anvendte forskellige Vægtsatser og havde forskellig Mønt, er det let at forstaa, at hele Systemet var tungt. Ved den internationale Overenskomst fastsattes en for alle Lande lige stor Godtgørelse af 50 cts. for Landbefordring; for Søbefordring blev der forholdsvis faa Takster. Selv om Overenskomsten kun omfattede Pakker indtil 3 kg, betød den alligevel et stort Fremskridt, og Danmark bragte ogsaa straks dens Regler til Anvendelse overfor 15 Lande i Europa og adskillige oversøiske Lande. Overenskomsten af 1885 omfattede 5 kg Pakker for samme Takst og indførte Postoprævning.

Direkte Avisudveksling blev paa Grundlag af Wienerkonventionen etableret overfor Belgien, Schweiz og Østerrig og senere med flere Lande. Med Frankrig, Norge, Sverige og Tyskland havde Aviser allerede kunnet udveksles.

Fra 1. Oktober 1907 blev Postindkasseringer indført overfor en Række Lande.

Medens Verdenspostkonventionen i Aarenes Løb blev tiltraadt af de allerfleste Stater, var der, som ventet, adskillige, der ikke tiltraadte de særlige Overenskomster. Med flere af disse Lande blev der saa sluttet særlige Aftaler, blandt hvilke Postanvisningsoverenskomsterne med Canada, De forenede Stater og Rusland, Pakkeoverenskomsterne med De forenede Stater og Storbritannien og Avisoverenskomsten med Frankrig kan nævnes; disse Overenskomster er med Undtagelse af de med Frankrig og Rusland afsluttede endnu gyldige.

Det tyske Kejserriges Oprettelse nødvendiggjorde en Omordning af Overenskomstforholdene, og i 1879 sluttedes derfor en Konvention med dette Rige. Denne Konvention, der omfattede alle Arter af Postforsendel-

ser, er, efterhaanden som de internationale Bestemmelser blev udvidet, ophørt at gælde, saaledes at nu kun de Regler, der vedrører nedsat Porto i Grænseområdet mellem Danmark og Tyskland, er gyldige.

Overfor Dansk Vestindien var Brevtaksten fra 1. Januar 1875 25 Øre pr. 15 g og først fra 1. Januar 1899 blev 20 Øres Takst anvendt. Fra 1. Oktober 1907 blev Postforholdet reguleret ved en Fællesbekendtgørelse fra Indenrigsministeriet og Finansministeriet; Taksten for et Brev blev 10 Øre pr. 20 g.

Brevtaksten til Island var i 1876 fastsat til 16 Øre; i 1908 omordnedes Postforholdet ved en Fællesbekendtgørelse fra Indenrigsministeriet og Islands Ministerium; Taksten for Breve, der sendtes med direkte Skibe fra København, blev 10 Øre; gik Brevene over fremmede Lande, var Taksten 20 Øre.

Med Norge og Sverige var der i 1879 sluttet ny Overenskomster, der omfattede alle Forsendelsesarter, og der er siden blevet fulgt den Fremgangsmaade, at regulere og supplere de skandinaviske Overenskomster hver Gang dette fandt Sted med de internationale; Taksterne var lavere end de internationale, saaledes blev Brevportoens sat til 10 Øre overfor Sverige i 1885 og overfor Norge i 1886.

Paa Kongressen i Rom bestemtes, at den næste Kongres skulde afholdes i Madrid i 1912; den blev imidlertid udsat til Efteraaret 1914, men Verdenskrigen bevirkede, at den først kunde træde sammen i Oktober 1920 i Madrid.

Under Verdenskrigen blev Postudvekslingen uregelmæssig og til Tider helt indstillet overfor flere Lande. Besørgelse af Breve og Æsker med angiven Værdi til det sydlige Udland maatte straks afbrydes og blev først optaget igen adskillige Aar efter Krigens Afslutning. Udvekslingen af Postanvisninger maatte ligeledes suspenderes overfor mange Lande, og med nogle, bl. a. Rusland, er den ikke mere optaget. Valutaforholdene gjorde, at der maatte følges en ganske anden Fremgangsmaade overfor Indbetalingskurserne end hidtil. Disse havde tidligere ligget $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ % over Valutakursen og havde været uforandret i aarevis; nu maatte de forhøjes meget betydeligt og uafsluttelig forandres, ofte fra Dag til Dag, ja, der var Dage, hvor der blev skiftet Kurs gentagne Gange.

Det danske Postvæsen udførte et betydeligt Arbejde ved Besørgelse af Krigsfangepost; dennes Omfang var til Tider meget betydelig, saaledes blev der i 1917—18 befordret $1\frac{3}{4}$ Mill. Krigsfangepakker.

Efter Vaabenstilstanden i November 1918 begyndte Reetableringen af de afbrudte Forbindelser, ligesom ogsaa Postforholdet overfor de nydannede Stater efterhaanden ordnedes.

De finansielle Forhold Verden over medførte, at Landenes Stilling var meget forskellig overfor de internationale Posttakster, idet nogle Lande ønskede at kunne faa Adgang til at forhøje dem, medens andre Stater var tilbøjelig til at bevare dem uforandret. Det blev derfor Madrid-Kongressens Hovedopgave at ordne Takstforholdene paa en saadan Maade, at Lan-

dene fik en vis Bevægelsesfrihed overfor Taksterne, uden at disses Ensartethed blev fraveget.

Ordningen blev den, at de internationale Takster og Afgifter blev fastsat i en særlig Mønt »Guldfranc«, hvorved forstaaes en Franc af Vægt $10/31$ af et Gram og en Lødighed af 0,900. De enkelte Takster skal af Landene omsættes til disses Mønt efter et Forhold, der aftales mellem vedkommende Poststyrelse og den schweiziske Poststyrelse. Brevposttaksterne maa ikke være højere end Konventionens Takster i Guldcentimer og ikke lavere end vedkommende Lands Takster den 1. Oktober 1920; Taksterne kan imidlertid forandres efter Kursen paa Landets Mønt, men maa dog ikke blive lavere end de ved Rom-Konventionens Ikrafttræden antagne Takster. Grundtaksterne blev sat til 50 cts. for et Brev indtil 20 g, 30 cts. for et Brevkort og 10 cts. pr. 50 g for en Tryksagsforsendelse.

For Postpakker sattes Taksterne ligeledes i Guldcentimer, og Landene fik Ret til at forhøje deres Andel for Landbefordring for afgaaende og ankommende Pakker med indtil 100 pCt.; dog maatte Andelen i Størrelse ikke overstige Landets indenrigske Takst for Pakker af tilsvarende Vægt; Søbefordringsgodtgørelsen kunde forhøjes med indtil 100 pCt.

For de andre Forsendelsesarter foretoges ogsaa forskellige Ændringer.

Stockholm-Kongressen nedsatte Brevposttaksterne til 25 cts. for en Brev indtil 20 g, 15 cts. for et Brevkort og 5 cts. pr. 50 g for en Tryksagsforsendelse, og tillod, at disse Takster kunde nedsættes med indtil 20 pCt. og forhøjes med indtil 60 pCt., hvilket sidste Tillæg ved London-Konventionen nedsattes til 50 pCt.

I Stockholm indførtes endvidere et nyt Princip for Taksterne for Postanvisninger og Postopkrævninger; Taksten sammensattes af et fast Gebyr af højst 30 cts. samt $\frac{1}{2}$ pCt. af Beløbet; det faste Gebyr blev i London nedsat til 25 cts.

For Postpakketaksterne bortfaldt Begrænsningen med Hensyn til de indenrigske Takster ogsaa i London.

Af andre Bestemmelser paa de tre Kongresser kan nævnes, at der i Madrid fastsattes Takster for Postpakker 1, 5 og 10 kg, og at der afsluttedes Overenskomst om international Postgiro. I London indførtes den ny Art Brevpostforsendelser, »Brevpakker«, og fastsattes Transittakster for Pakker paa 15 og 20 kg.

Under Verdenskrigen var Luftbefordringen blevet saa meget udviklet, at den kunde tages i Postvæsenets Tjeneste. Forholdene var dog foreløbig saa lidt afklarede, at saavel Madrid- som Stockholm-Kongressen indskrænkede sig til at overlade Poststyrelserne til indbyrdes at træffe Aftale om saadan Befordring. I London blev der derimod afsluttet de første internationale Overenskomster om Befordring af Brevpost og Pakkepost ad Luftvejen. Disse Overenskomster er baseret paa en Række Bestemmelser om saadan Befordring, der er vedtaget paa en i September 1927 i Haag afholdt Luftpostkonference, i hvilken 35 Stater, deriblandt Danmark, deltog.

Samtlige ovenomtalte Overenskomster er blevet tiltraadt af Danmark.

Taksterne for Brevpostforsendelser herfra Landet er reguleret saaledes:

TAKST FOR	$\frac{1}{7}$ 1875	$\frac{1}{4}$ 1879	$\frac{1}{2}$ 1921	$\frac{1}{11}$ 1925	$\frac{1}{5}$ 1926	$\frac{1}{1}$ 1927	$\frac{1}{7}$ 1930
et Brev indtil 20 g (1907: 15 g)	20 Øre	— —	40 Øre	30 Øre	— —	25 Øre	— —
et Brevkort	10 —	— —	25 —	20 —	— —	15 —	— —
en Tryksagsforsend. pr. 50 g	6 —	5 Øre	10 —	— —	7 Øre	— —	5 Øre

De nugældende Takster er 25 pCt. højere for Breve og 50 pCt. højere for Brevkort end før Verdenskrigen, medens Tryksagstaksten er den samme; at Brevkorttaksten er saa meget højere nu end tidligere, ligger i, at Grundtaksten nu er 15 cts. mod før 10 cts.

Den 15. September 1921 afgik den første Luftpost fra København til Hamburg og Berlin og derfra til Amsterdam og London. Tillægstaksten var for Brevkort og pr. 20 gr for Breve 20 Øre til Tyskland, 40 Øre til Amsterdam og 60 Øre til London. Den 1. April 1926 fastsattes ens Tillægstakst for Forsendelse til alle europæiske Lande, nemlig 15 Øre pr. 20 gr for Breve og 10 Øre for Brevkort; for Forsendelser til de andre Verdensdele er fastsat Takster i Forhold til Afstand og Luftruternes Karakter.

For Postanvisninger blev Taksten væsentlig forhøjet efter Madrid-Konventionen, idet den forandredes fra 18 Øre pr. 36 Kr. til 50 Øre pr. 50 Kr. indtil 100 Kr. og derefter 50 Øre pr. 100 Kr.; den nedsattes paa Grund af det ved Stockholm-Kongressen indførte ny Takstsystem noget, og den 1. Juli 1930 indførtes de nugældende Takster, der kun har 6 Sats fra 35 Øre for 25 Kr. til 3 Kr. for Beløb over 500 Kr. Taksterne for Postoprævninger er reguleret paa lignende Maade.

Indbetalingskurserne havde under Krigen stadig maattet ændres, og det samme blev Tilfældet endnu i lange Tider efter dens Afslutning. Efterhaanden som Valutaforholdene faldt mere til Ro, kunde Kurserne nedsættes, og Ændringer behøvede ikke at foretages saa hyppigt; saaledes var man i 1927 kommet ned til et Kurstillæg paa $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ pCt. Valutaforholdene siden Efteraaret 1931 nødvendiggjorde igen Anvendelse af højere Tillæg og hyppigere Ændringer. Tillægget blev efter Forhandling med Nationalbanken fra 24. Oktober 1931 sat til 3 pCt., fra 26 November til 6 pCt. og fra 2. December til 10 pCt., hvorefter det fra 7. Marts d. A. er nedsat til 5 pCt.

Taksterne for Postpakker til det internationale Udland blev paa Grundlag af Madrid-Konventionens Bestemmelser forhøjet fra 1. Juli 1921; de er senere gentagne Gange blevet nedsat, dels fordi de indenrigske Pakketakster blev nedsat, og dels fordi den danske Valuta forbedredes. De vanskelige Valutaforhold siden Efteraaret 1931 nødvendiggjorde Forhøjelser, og saadanne har fundet Sted den 1. November 1931 og den 1. Januar 1932.

Da ikke alene danske Forhold, men ogsaa de korresponderende Landes medvirker ved Fastsættelsen af disse Takster, kan der være stadige Ændringer i dem, og det kan som Eksempel nævnes, at Taksten for en 5 kg Pakke til Tyskland, der fra 1877 til 1921 var 72 Øre, fra 1. Juli sidstnævnte

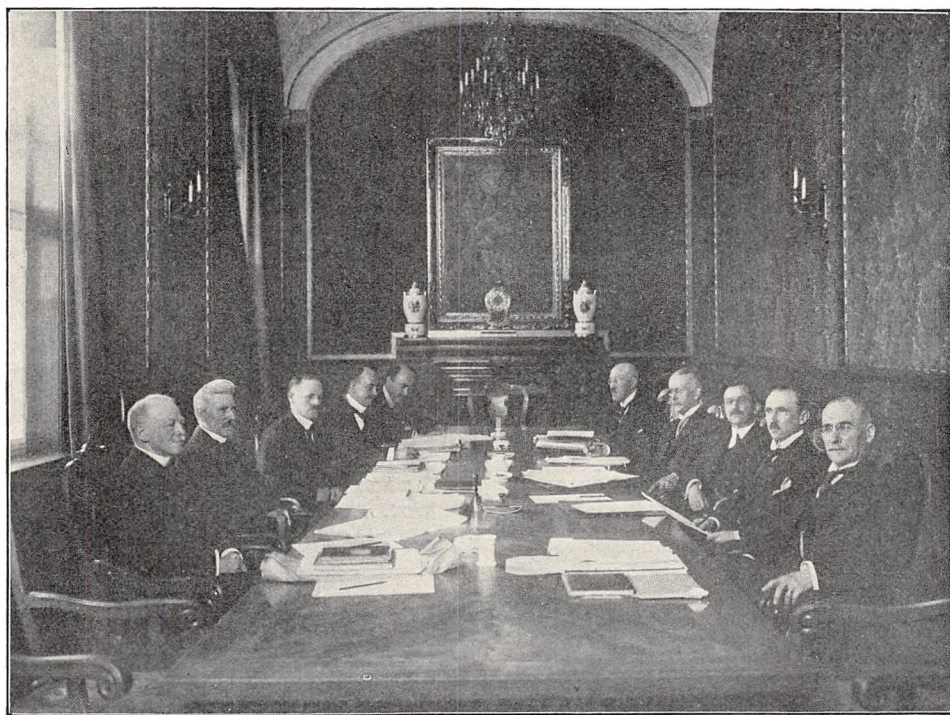
Aar og indtil 1. Januar i Aar er forandret 9 Gange, af hvilke de 6 skyldes danske og de 3 tyske Forhold; Taksten er nu 1 Kr. 80 Øre.

Taksterne, der er fastsat i de forskellige særlige Overenskomster, er blevet reguleret paa tilsvarende Maade. Postgiro blev først etableret overfor Schweiz og er senere udvidet til de vigtigste europæiske Lande.

Forholdet overfor de nordiske Lande har naturligt ogsaa været Genstand for talrige Ændringer siden 1914. Det Samarbejde, der gennem lange Tider havde været med Norge og Sverige, blev yderligere udvidet under og efter Krigen, og der blev afholdt en lang Række Konferencer. Paa den i København i Maj 1919 afholdte, i hvilken ogsaa Island og Finland deltog, vedtoges at søge de hidtil mellem Danmark, Norge og Sverige afsluttede Enkeltoverenskomster afløst af en Fællesoverenskomst mellem de tre Lande, og en saadan blev ogsaa afsluttet i Løbet af Aaret, og herved fik den Postunion, der reelt havde bestaaet siden 1869, sin formelle Bekræftelse.

Ogsaa med Island, hvis ny statsretlige Stilling nødvendiggjorde en Omordning af Overenskomstforholdene, blev der i 1919 sluttet en ny Overenskomst, i hvilken Taksterne er fastsat efter samme Princip som i den skandinaviske Overenskomst.

Efter at Finland var blevet en selvstændig Stat, opstod Ønske om at knytte dette Land nærmere til de andre nordiske Lande i postal Hense-

Postkonferencen i København Maj 1919.

Fra venstre: Generaldirektor V. O. Kiørboe (Danmark), Postdirektør S. Briem (Island), Kontorchef E. V. Holmblad (Danmark), Fuldmægtig K. H. Waagepetersen (Danmark), Fuldmægtig O. T. N. S. Bøgh (Danmark), Bureauchef H. L. Askberg (Sverige), Bureauchef K. Helsing (Norge), Ekspeditionschef I. T. Sommerschild (Norge), Generaldirektor G. E. F. Albrecht (Finland), Generaldirektor G. Juhlin (Sverige).

ende, og dette opfyldtes, da Finland i 1922 afsluttede ligelydende Overenskomster med Danmark, Norge og Sverige. Disse Aftaler, der vedrører Udveksling af Breve og Brevkort, er bygget paa samme Princip som den skandinaviske Fællesoverenskomst og anvender samme Takster, saaledes at der fra 1. Juni 1922 herfra har kunnet sendes Breve og Brevkort over hele Norden for de indenrigske Takster.

Den skandinaviske Overenskomst er senere afløst af nye, i 1924 og 1930; ved den første reguleredes Pakketaksterne, og ved den sidste blev Taksterne for Postanvisninger og Postoprævninger simplificeret og nedsat.

Med Island afsluttedes en ny Overenskomst i 1928, ved hvilken blandt andet Taksterne for Postanvisninger og Postoprævninger blev Afsendelseslandets indenrigske.

Tilknytningen til Finland blev yderligere fæstnet ved de i 1930 af dette Land med de tre skandinaviske Lande afsluttede Overenskomster, der foruden Breve og Brevkort omfatter Pakker og Aviser.

I denne Periode er de forskellige Takster ændret adskillige Gange. For Breve og Brevkort var de fra 1886 overfor Island, Norge og Sverige 10 Øre og 5 Øre. Fra 1918 til 1921 blev de forhøjet til 12, 15 og 20 Øre og 7, 10 og 15 Øre. I 1926 blev Brevkorttaksten nedsat til 12 Øre, og den 1. Januar 1927 indførtes de nugældende Takster af 15 og 10 Øre.

Ligesom Takstforholdene har ogsaa Postforbindelserne og Postgangen overfor Udlandet været Genstand for stærke Ændringer og kraftig Udvikling.

Den i 1624 indrettede Budgang mellem København og Hamburg fandt Sted 2 Gange ugentlig i hver Retning og udførtes først ved gaaende Bude, fra 1653 ved ridende og fra 1790 ved kørende Bude, som benyttede smaa rødmaalede Karioler, i hvilke der kun var Plads til Postillonen og Brevsækken. Posten gik over Korsør, Nyborg og Middelfart til Kolding, hvor den mødtes med den jyske Post, og derfra videre til Hamburg. Vejen, der senere blev lagt over Assens og Haderslev, skulde tilbagelægges i 3 Døgn.

Til Norge gik der en ugentlig Post over Helsingør; den fremførtes først med gaaende Bud og senere med ridende; fra 1735 var der Post to Gange ugentlig.

Posten med Sverige udveksledes i Helsingør og afgik fra København en Gang ugentlig indtil 1751, da der blev to Gange Forbindelse.

Der skete efterhaanden nogle Ændringer, men i det væsentlige forblev Forholdene uforandret indtil et godt Stykke ind i det 19. Aarhundrede.

I 1828 blev der sat et Dampskib i Gang mellem Korsør og Nyborg, og 6 Aar efter blev der indrettet en 3. ugentlig Tur til Hamburg og kort efter en 4. Tur. Befordringstiden var nu 60 Timer. Nogle Aar senere blev der 5 Gange Post til Hamburg, og dette i Forbindelse med de Dampskibslinier, der i disse Aar var mellem København og Lübeck og Kiel, gjorde, at der fra 1845 var daglig, ja paa nogle Ugedage endda to Gange Postforbindelse.

Aabningen af Jernbanen mellem København og Roskilde i 1847 betød ogsaa noget hurtigere Postgang, men det var dog først, da Jernbanen i 1856 forlængedes til Korsør, og der samtidig blev Dampskibsforbindelse mellem denne By og Kiel, at den virkelige Forbedring af Postforbindelsen med det sydlige Udland fandt Sted. Farten paa KorsørKiel var først daglig, men blev fra 1881 udført to Gange om Dagen.

Postgangen mellem København og Hamburg ad denne Rute var nu saaledes, at et Brev, der afgik fra København Kl. 8 Em., var i Hamburg den næste Formiddag Kl. 8.

Postbefordringen med Hestevogn over Fyn opretholdtes som et Supplement indtil den, da den fynske Jernbane i 1866 blev forlænget til Strib, blev inddraget.

Fra 1814 gik Befordringen af Posten til Norge over til det svenske Postvæsen, til hvilket den overleveredes sammen med Posten til Sverige i Helsingborg; der var Postforbindelse flere Gange ugentlig og fra 1833 daglig.

I 1828—72 var der forskellige Postskibsruiter mellem Norge og Danmark. Først mellem Frederikssten og Frederikshavn, senere mellem førstnævnte By og København og endelig mellem Kristiania og København. Farten var i Reglen kun i Sommerhalvaaret og 1 Gang ugentlig. I 1872 oprettedes Kristianssand—Frederikshavn Ruten med 2 Ture ugentlig hele Aaret.

Post til Sverige blev fra 1852 sendt til Malmø med privat Dampskib, og denne Rute blev efterhaanden Hovedforbindelsen. Dog vedblev Ruten over Helsingør at have Betydning, navnlig efter Aabningen i 1864 af Jernbanen til Helsingør fra København.

I 1886 blev Nykøbing—Gedser Jernbanen aabnet og Dampskibsforbindelse oprettet mellem Gedser og Warnemünde en Gang daglig. Denne Rute blev nu Hovedforbindelsen for Posten til det sydlige Udland, navnlig efter at der i 1892 var blevet 2 Gange daglig Fart; i 1903 indsattes Dampfærger paa Ruten.

Medens Brevposten til det sydlige Udland og til oversøiske Lande stadig blev sendt over Tyskland, begyndte man at forsende Pakkepost til nævnte Lande med de danske Dampskibslinier.

Allerede fra 1886 havde man brugt Thingvalla-Liniens Skibe fra København til New York til Pakkebefordring, og de tidligere nævnte Pakkeaftaler med Storbritannien og De Forenede Stater var ogsaa baseret paa Benyttelse af de danske Skibslinier Esbjerg—Harwich og København—New York. Fra 1904—17 befordredes Brev- og Pakkepost til Dansk Vestindien med Linien København—St. Thomas, og fra 1910—11 brugtes Østasiatisk Kompagnis Skibe til Pakkebefordring til Asien og Det forenede Dampskibsselskabs Baade til Østersøhavnene og Norge. Endelig blev der sendt Pakker til Finland med finske Skibe mellem København og forskellige finske Havne.

Ved Verdenskrigens Udbrud blev Postforbindelsen mer eller mindre afbrudt; med Tyskland og de andre Centralmagter vedblev den dog under hele Krigen at være saavel over Gedser—Warnemünde som over Land. Derimod maatte Posten til Vestmagterne og den oversøiske Post søge andre Veje. Denne Post — saavel Breve som Pakker — blev lige fra Krigens Begyndelse sendt med danske Skibe til England, først fra Esbjerg, senere fra andre Provinshavne og fra København og fra 1917 tillige fra norske og svenske Havne. Den danske Linie København—New York blev i høj Grad brugt til Befordring af al Slags Post til og fra hele Amerika og ikke alene af Post fra og til Danmark, men ogsaa af Centralmagternes Post til og fra Amerika. Farten maatte indstilles i Maj 1917.

Efter Krigens Slutning blev de gamle Forbindelser optaget, og nu er Hovedforbindelsen med det sydlige Udland for Sjællands Vedkommende Gedser—Warnemünde og for det øvrige Land Fredericia—Flensborg; paa begge Ruter er 2 Gange daglig Forbindelse. Ogsaa Befordringen med de forskellige Skibslinier er optaget igen og suppleret med Det forenede Dampskibsselskabs Linier til Belgien og Frankrig, ad hvilke der forsendes Pakkepost fra og til nævnte Lande.

Det nyeste Befordringsmiddel, Flyvemaskinen, er fra 1921 benyttet af det danske Postvæsen til Transport af Breve, Pakker og Aviser, og der er nu regelmæssig Luftpostforbindelse mellem København og Hamburg, hvorfra Posten sendes videre ad andre Luftpostlinier. Befordringstiden for et Brev fra København til Hamburg med Luftpost er to Timer; i 1624 tog det 3 Døgn at befordre et Brev mellem de to Byer.

I høj Grad afhængig af Postforbindelsen er Transitbefordring af fremmed Post. Danmarks geografiske Beliggenhed medfører, at det danske Postvæsen aldrig har kunnet indtage en fremtrædende Plads som Transitpostvæsen, men der har dog været Tider, hvor Posten mellem Norge og Sverige og det sydlige Udland hovedsagelig er befordret over Danmark. Den tidligere omtalte svenske Post til og fra Hamburg blev først fra 1814 en virkelig Transitpost; den bragte en ikke ubetydelig Indtægt, nemlig omkring 50,000 Rdlr. Sølv aarlig. Efter at Sverige fra 1821 havde truffet Aftale med Preussen om Oprettelse af Søpostforbindelse mellem Ystad og forskellige tyske Havne, gik en Del af Posten denne Vej.

Posten mellem Norge og Udlandet gik igennem Danmark, først udelukkende over Helsingør og senere ogsaa over de før omtalte Søforbindelser. Senere gik dog ogsaa en Del af denne Post over Sverige og videre over Ystad.

I 1835 blev der med Hamburg og Lübeck truffet Aftale om, at al Post mellem Preussen og Rusland, der sendtes mellem de to Byer for at viderebefordres, var dansk Transitpost; Ordningen bestod adskillige Aar.

Efterhaanden som Skibsforbindelsen mellem Sverige og Tyskland udvikledes, sendtes mere og mere af den svenske Post denne Vej, men det var dog først, da Trelleborg—Sassnitz Ruten aabnedes 1897, at Transitbefordringen af disse Poster over Danmark væsentlig forringedes; Norges

Post til og fra det sydlige Udland blev ogsaa for en stor Del nu sendt ad førnævnte Rute. Tilbage var dog stadig De Forenede Staters Brevpost til Norge og Sverige, der vedblivende befordredes over Kiel—Korsør, men ogsaa denne Transitpost ophørte, da Korsør Ruten ved Verdenskrigens Udbrud blev nedlagt, og derefter er Amerikas Post ogsaa gaaet over Sassnitz—Trelleborg. Nu befordres der over Danmark kun noget Brevpost mellem det sydlige Udland og Norden.

Medens Brevtransitbefordringen saaledes har udspillet sin Rolle, forsendes der et betydeligt Antal Pakker over Danmark, hovedsagelig mellem Tyskland og Norge over Frederikshavn—Kristianssand, mellem England og Sverige over Esbjerg og fra Belgien og Frankrig til Finland, Sverige og de baltiske Stater med de danske Dampskibe fra Dunkerque og Antwerpen til Esbjerg og København.

Endvidere har der været indrettet Transitbefordring af Pakker fra Frankrig til Norge, Sverige, Finland og de baltiske Stater; Pakkerne forsendtes i en fransk Jernbanevogn, der løb fra Paris til Fredericia og derfra til København og Malmø. Befordringen begyndte Marts 1930, men blev paa Grund af Forholdene indstillet i Marts i Aar.

Medens Indtægten af Brevtransitbefordringen stadig er blevet mindre og nu er uden Betydning, er Udgiften til Transitbefordring af Brevpost fra Danmark stadig stigende. Den Nedsættelse af de internationale Transittakster, der er sket i Aarenes Løb, og som endda er ret betydelig, har ikke holdt Tritd med Tilvæksten i den danske Brevpost. Antallet af Brevpostforsendelser herfra Landet var i 1875—76 ca. 3 Mill., og der betaltes Transitaftgift for ca. 1 Mill. eller Trediedelen; i 1929—30 afsendtes der ca. 23 Mill. Forsendelser, og af disse var 12 Mill., eller over Halvdelen, underkastet Transitaftgift.

Verdenspostforeningens Aarsberetning for 1931 oplyser, at Foreningen nu rummer praktisk talt alle Jordens Lande, og at disses samlede Befolkning er henimod 2000 Millioner Mennesker. Overalt indenfor Foreningens Omraade kan Breve, Brevkort og Tryksager sendes herfra for 25, 15 og 5 Øre, og til den væsentligste Del kan ogsaa Pakker, Postanvisninger o. s. v. besørgeres.

For 60 Aar siden blev der fra Danmark aarlig afsendt ca. 3,5 Mill. Postforsendelser til Udlandet og modtaget 3,7 Mill. fra dette; nu er det aarlige Antal omkring 25 Mill. og 29 Mill.; Indtægten var dengang ca. 600,000 Kr. aarlig, nu udgør den over 5 Mill. Kr., Tal, der tilfulde belyser Udviklingen.

Telegrafvæsenets Forhold til Udlandet.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet cand. polit. *M. GREDSTED*

Telegrafvæsenets Forhold til Udlandet er baseret paa to Konventioner med tilhørende Tjenestereglementer: Telegrafkonventionen af 1875 hvis Tjenestereglement blev revideret sidste Gang paa Konferencen i Bruxelles 1928, og Radiotelegrafkonventionen, der blev revideret i Washington 1927, med Tjenestereglementer. Den første Radiotelegrafkonvention er af 1906.

Disse Konventioner hindrer ikke, at der træffes Særoverenskomster imellem Landene; Danmark har saadanne Særoverenskomster med Norge og Sverige for den skandinaviske Trafiks Vedkommende.

Som Formidler imellem Administrationerne staar Bureau international de l'Union télégraphique i Berne, hvis Udgifter reparteres paa Landene efter et Klassesystem. Bureauet er et Sekretariat, som samler og udsender Meddelelser af fælles Interesse, men det har ikke nogen afgørende Myndighed, selv om dets Mening om Unionsspørgsmaal jævnlig høres og tages til Følge. — Det udsender Cirkulærer, udarbejder Tryksager og varetager Sekretariats-Forretningerne paa Konferencerne.

Til Behandling af Fællesanliggender imellem Verdens-Konferencerne er der oprettet tre »Comités consultatifs«, en for Telefon, oprettet 1923, en for Telegraf, oprettet 1925, og en teknisk Komité for Radiospørgsmaal, oprettet i 1927. Disse har ikke besluttende Myndighed, men er kun raadgivende. Detailarbejdet indenfor de to førstnævnte Komiteer forberedes i mindre Udvalg, de saakaldte Rapportør-Kommissioner, i hvilke der som Regel er fra 6—10 Delegerede. Konventionerne vedtages af Staternes Delegerede og afsluttes paa Staternes Vegne. Ved Afstemninger har hver Stats Delegation en Stemme. Kabelselskaberne og Radioselskaberne, der, ofte med Koncession fra de paagældende Administrationer, besørger Transittrafik væsentligst imellem Verdensdelene, er repræsenteret paa Konferencerne, som Regel endogsaa meget talrigt, og øver indirekte stor Indflydelse paa Afgørelserne, men har ikke Stemmeret.

Naar en Konvention er ratificeret her i Landet, udstedes der ministeriel Bekendtgørelse om de for danske gældende Forhold.

Da Telegrafvæsenet i Februar 1854 begyndte sin Virksomhed med en enkelt indenrigsk Telegraflinie fra Helsingør over København—Fredericia til Hamborg, var det vel med indenrigsk Tjeneste for Øje, at An-

lægget var blevet til, men Endestationen, som ogsaa var dansk, laa i en tysk By, og det var ogsaa naturligt, at man straks knyttede denne Forbindelse. Telegrafen, der, som man dengang sagde, »med Lynets Hastighed« bragte Meddelelser frem, kunde ikke begrænses til det lille Landomraade, og skønt der ikke paa den Tid fandtes nogen international Overenskomst imellem Landene om Viderebefordring af Telegrammer og Betalingen derfor, havde man straks med det hamborgske Senats Tilladelse lagt en dansk Station i Hamborg, som pr. Bud udvekslede Telegrammer med den i en anden Gade beliggende tyske Station og mod kontant Betaling afregnede for Befordringen af disse. Denne noget omstændelige Fremgangsmaade kunde benyttes, saa længe Trafikken var minimal, men det varede ikke længe, før man maatte indføre en mere praktisk Ordning, da Budgangen og Takseringen paa den tyske Station forsinkede Ekspeditionen, ligesom den stigende Trafik krævede en praktisk Ordning.

Man opnaaede en Overenskomst om direkte Telegrafforbindelse paa den bestaaende Ledning imellem København og den tyske Telegrafstation i Hamborg, og dette var saa meget mere af Betydning, fordi vi gennem et i 1854 udlagt Telegrafkabel over Øresund havde faaet Tilslutning til Sverige og befordrede den norske og svenske udenrigske Telegraftrafik som Transit gennem Danmark, hvilket vedvarede indtil 1864, Krigsaaret, som naturligt medførte, at Sverige (og Norge) fik direkte Kabel til Tyskland.

Dette var Begyndelsen til Danmarks Telegrafforbindelse med Udlandet, for sin Tid et betydeligt og imponerende Skridt, som imidlertid langt er overgaaet af senere Tidens Udvikling. Alene den Omstændighed, at det var muligt pr. Telegraf at komme i Forbindelse med Udlandet og faa Svar samme eller næste Dag, var af lige saa stor Betydning, som den i dette Aarhundredes Begyndelse sensationsmæssige Indførelse af traadløs Telegrafering imellem Skibe og Land.

At Udviklingen af Telegrafforbindelsen mellem Landene vakte stor Interesse fremgaar af, at man allerede i 1849 afsluttede de første internationale Overenskomster mellem enkelte Lande. Den første Telegrafkonvention blev imidlertid først til i 1865 i Paris, ved hvilken Lejlighed Telegrafvæsenet var repræsenteret af Telegrafdirektøren, Forfatteren Ingeniør *Peter Faber* (»Den tapre Landsoldat«s Digter), medens den danske Gesandt i Paris underskrev Konventionen; Faber, hvis drastiske Lune var velkendt i Datidens ledende Kredse, var ikke nogen »Kontormand« i kancellistisk Betydning; han ordnede tit tjenstlige Sager personlig ved Telegrafnøglen og gav Ordre, som han ofte glemte at delagtiggøre sit ledende Kontor i; hans Bidrag til Ordning af den første internationale Telegrafkonvention fremgaar ikke tydeligt af Dokumenterne fra den første Telegrafkonference, men det fortælles, at den tyske Delegerede paa Konferencen direkte henvendte sig til Faber, overfor hvem han udtalte, at han — trods de politiske Forhold, der jo ikke opfordrede til gensidig venskabelige Ytringer — gerne vilde fremhæve, at han ikke i andre Lande havde set

Den internationale Telegrafkonference i Paris 1865.

Paa Billedet ses Repræsentanterne for Danmark (Faber), Bayern I, Norge (Nielsen), Württemberg, Belgien I, Portugal (Sekretær de Lavernelle), Schweiz, Baden, Tyrkiet, Preussen, Italien, Grækenland (Sekretær Dupré), Spanien, Nederlandene, Bayern II, Hannover, Frankrig I, Belgien II, Frankrig II, Sverige (Brandström), Spanien, Rusland og Østerrig.

noget »Telegrafsystem, der var saa rationelt som det danske«. Konferencen blev som alle internationale Konferencer i den Tid holdt i højtidelig Stil med Landenes Gesandter som Delegerede og de sagkyndige Telegrafmænd som »assisterende«. Den holdt i Løbet af ca. 1½ Maaned 16 »séancer« og 3 Plenarmøder og sluttede med at vedtage en Konvention imellem de deltagende 20 Stater, som fastsatte Bestemmelser for hurtig Befordring af Telegrammerne, Benyttelse af Morse-Telegrafapparatet, Kontorerens Tjenestetid, Telegrammernes Inddeling i Statstelegrammer, udvekslet imellem offentlige Myndigheder, Tjenestetelegrammer og Privattelegrammer og Regler for disses Behandling og Befordring, herunder Telegrammer med »Svar betalt«, anbefalede Telegrammer og Eftersendelse af Telegrammer samt Trafikbestemmelser og Regler for Afregning af Landenes Mellemværende. Taksten blev ikke beregnet pr. Ord, men for et Telegram paa ikke over 20 Ord, og Takstandelene for de enkelte Lande varierede imellem 1 og 5 francs, for Danmarks Vedkommende 1 fr. 50 cts. pr. Telegram. Selv om denne Konvention kun omfattede et mindre Antal Stater, fik den dog Betegnelsen »international« og danner ifølge hele sin Statur Grundlaget for den endnu gældende i 1875 i St. Petersborg afsluttede internationale Telegrafkonvention, som er den første internationale Trafikkonvention i Europa. Danmark havde i 1859 faaet en Særoverenskomst med Mecklenburg-Schwerin, i 1863 med Sverige, i 1865 med Rusland og i 1867 med Tyskland, omfattende Trafikken imellem disse Lande og Danmark. Senere er man for Nabolandenes Vedkommende gaet videre ad denne Vej og har sluttet Aftaler navnlig af takstmæssig Natur med det Formaal, at

gøre Telegrafen billig og populær. For Danmark har Udviklingen af dets internationale Telegrafforbindelser været særdeles gunstig, navnlig som Følge af det intime Samarbejde, Statstelegrafvæsenet har med »Det Store Nordiske Telegrafskab«, som har etableret Kabelforbindelser fra Danmark til Norge, Sverige, England, Frankrig, Rusland og Letland, af hvilke de 3 sidste fremdeles ejes af Selskabet, men betjenes af Telegrafvæsenet.

I Slutningen af 1860'erne stod Danmark — efter at vi i 1864 havde mistet det imellem Sønderjylland og England i 1857 udlagte Telegrafkabel — uden andre udenrigske Forbindelser end til Tyskland og Sverige. Saa kom imidlertid *C. F. Tietgen* Udviklingen til Hjælp, idet Store Nordiske Telegrafskab blev stiftet i 1869 ved Sammenslutning af de dansk-russiske, dansk-engelske og norsk-engelske Telegrafskaber. Samarbejdet med dette Selskab er den røde Traad i Danmarks telegrafiske Forhold til Udlandet, bortset fra Nabolandene Tyskland og Sverige. Store Nordiske har udlagt Kabler fra Danmark til Norge (Hirtshals—Arendal), der nu ejes af de to Lande, England (Søndervig—Newbiggin og Hirtshals—Newbiggin), Rusland og Letland via Stevns og Bornholm og Frankrig via Fanø—Calais. Disse Kabler betjenes paa Telegrafkontorerne paa Hovedtelegrafstationen i København og i Fredericia af Post- og Telegrafvæsenets Personale, og det er ikke alene Danmarks Trafik, men en navnlig i tidligere Aar meget betydelig udenlandsk Korrespondance, der passerer specielt Fredericia som Transitstation.

I Begyndelsen af 70'erne var Antallet af mellemrigske Telegrammer 250,000 aarlig, medens de transiterende Telegrammers Antal var noget lavere. Hovedforbindelserne med Udlandet var da de samme, som de er i Dag, idet Danmark ikke siden har faaet direkte Ledningsforbindelse med flere Lande; Grundlaget for Danmarks Stilling som nordeuropæisk Transitland imellem Øst og Vest var færdigt, og det gjaldt nu om at besørge denne Trafik paa tilfredsstillende Maade, saaledes at Muligheden for dens Forøgelse blev udnyttet. Ca. 30 Aar senere — efter at Telegrafvæsenet havde bestaaet i 50 Aar — androg den mellemrigske Trafik 1,000,000 Telegrammer aarlig og Transitten ca. 650,000 Telegrammer aarlig. Ca. 25 Aar senere (omtrent ved Sammenslutningen mellem Postvæsenet og Telegrafvæsenet) var Mellemrigrstrafikken bleven til $2\frac{1}{4}$ Million og Transittrafikken til godt 1 Million Telegrammer aarlig. Det gennemsnitlige Ordantal i international Trafik er 12—14 Ord pr. Telegram; det samlede telegraferede Antal internationale Ord ligger saaledes omkring 47 Millioner aarlig. Heraf befordres ca. 3 Millioner Ord pr. Radio. Størstedelen af denne Korrespondance falder paa de to største Telegrafkontorer København og Fredericia.

Naar et lille Land som Danmark har en saa betydelig Trafik, saa er det naturligtvis Tal af en helt anden Størrelse, der bliver Tale om for de store

Landes og Kabelselskabernes Vedkommende. Det er klart, at man maatte have en international almindelig Overenskomst til Grundlag for Samarbejdet og Afregningen, og denne blev vedtaget i St. Petersborg i 1875. Denne Konvention, som endnu er gældende uforandret, fastslog følgende Hovedregler for den internationale Telegrafkorrespondance: Alle har Adgang til at sende Telegrammer, Telegrammernes Indhold skal hemmeligholdes, Staterne har ikke noget Ansvar for Befordringen, Ledningernes Antal skal være tilstrækkeligt, og de skal være gode. Telegrammerne kan skrives i klart Sprog eller aftalt Sprog, men Staterne bestemmer selv, om aftalt Sprog kan benyttes i Terminaltelegrammer: 3: Telegrammer til eller fra vedkommende Land. Korrespondancen kan suspenderes indenfor Landomraadet paa ubestemt Tid. Taksterne skal være ensartede for Korrespondance ad samme Vej.

Dette er Telegraf-Konventionens Hovedbestemmelser, medens alle Enkeltheder og den nærmere Udformning af Bestemmelserne findes i det internationale Tjenestereglement, som i Almindelighed med 5 Aars Mellemrum er blevet revideret paa internationale Konferencer; heri bragte Verdenskrigen et Afbræk, idet der fra 1912 til 1925 ikke blev afholdt nogen international Verdens-Telegrafkonference. Til Gengæld blev Konferencen i Paris 1925 hurtig efterfulgt af Konferencen i Bruxelles 1928, som særligt behandlede Kodespørgsmaalet, og dette skal sammen med en almindelig Revision af saavel Konvention og Reglement paa Debat i Madrid i 1932.

Forholdet imellem Telegrafkonventionen og Radiotelegrafkonventionen i deres nuværende Affattelser er dette, at alle de Regler og Bestemmelser i Telegrafkonventionen, der kan anvendes i Radiotjenesten, er gældende for denne, saaledes at Radiokonventionen alene indeholder de særlige Regler, som gælder for Radiotjenesten, der oprindeligt tog Sigte paa Skibstjenesten, men nu omfatter dels Tjenesten imellem bevægelige Stationer, hvorved forstaas Stationer, der er installeret i Skibe, Automobiler, Flyvemaskiner, Jernbanetog o. l., og dels Tjenesten imellem faste Stationer. Disse omfatter saavel Radiotelegraf som Radiotelefon.

For Traadtelefonens Vedkommende findes der ikke Bestemmelser i Telegrafkonventionen af 1875, da Telefonen først i 1880'erne blev et Led i Trafikken mellem Landene, men de internationale Regler er optaget i det internationale Reglement som et særligt Afsnit.

Der har gentagne Gange været Tale om at faa Telegraf- (Telefon-) og Radiokonventionerne og de dertil hørende Reglementer samlet i een Konvention med et Reglement eller 3 Reglementer. Det var Hensigten, at dette skulde drøftes paa Konferencen i Paris i 1925, men til Ændring af Konventioner skulde der særlige Fuldmagter for de Delegerede, og da kun et Mindretal havde disse, maatte Sagen udskydes; man har nu forberedt denne Sammendragning af Konventionerne til Verdens-Telegrafkonferencen i Madrid i 1932; det er dog neppe sandsynligt, at det lykkes at komme til Enighed, navnlig fordi det ikke er de samme Lande og Administrationer, som har tiltraadt begge Konventioner. Af Hensyn til ikke alene Ensartet-

Den internationale Telegrafkonference i Paris 1925.

heden, men ogsaa den derved opnaaede Forenkling af Tjenesten, er det meget ønskeligt, at der fremtidig kun bliver een Konvention.

Ser man paa, hvorledes disse Konventioner, der regulerer den internationale Tjeneste, har virket i Praksis, saa har der — bortset fra den tekniske Udvikling — ikke været stor Forandring i den internationale Tjeneste, Systemet for Telegrammernes driftsmæssige Behandling har været det samme, efter at man var blevet enig om, at Taksten beregnes pr. Ord og ikke pr. Telegram.

Afgangs- og Adresselandet faar hver en Andel — Terminaltaksten —, medens de Lande, Telegrammet passerer paa sin Vej fra Afgangs- til Adresselandet, faar en Transittakst. Terminaltaksten er noget højere end Transittaksten, fordi Afgangslandet skal takser Telegrammet, og Adresselandet udbringe det til Adressaten.

For hver Tjenesteydelse herudover maa Afsenderen betale særligt Gebyr, herunder f. Eks. Ilbefordring (3 Gange det almindelige Gebyr), for betalt Svar (et Beløb, der afpasses efter Svarets Omfang) o. s. fr.

I en lang Aarrække lykkedes det paa de internationale Telegrafkonferencer at undgaa alt for store principielle Ændringer, som ifølge Sagens Natur afføder stor Diskussion, megen Vidtløftighed og som Regel et broget Resultat af Bestemmelser, som er vanskelige at definere og endnu vanskeligere at gennemføre i Praksis, men dette har man naturligvis ikke kunnet overholde i Efterkrigstiden, hvor delvis nye Folk mødte paa Konferencerne.

Allerede Trafikkonferencen i Paris 1920, hvis Formaal var at retablere Jernbane-, Post- og Telegrafforbindelser, som var blevet afbrudt under Krigen og nu skulde retableres imellem gamle og ny Stater, varslede en ny Tid med Initiativ og Virkelyst paa Grundlag af Krigstidens Erfaringer og den store tekniske Udvikling under Krigen, og den efterfølgende Tarifkonference i 1921 i Riga, hvor der for første Gang var Forhandling med

Sovjet-Delegerede, viste en lignende Tendens. Paa Riga-Konferencen, som afholdtes paa Ruslands Initiativ, maatte man i tre Dage vente paa de russiske Delegerede, af hvilke to, som mistænkte for kontrarevolutionære Tendenser, blev tilbageholdt i 2 Dage af deres eget Grænsepoliti; den ene af dem blev efter Konferencen i Letland og blev ansat i den lettiske Styrelse. Det var ogsaa paa Konferencen i Riga, at man første Gang mødtes i Sprogforvirringens Tegn. Den lettiske Trafikminister talte som Præsident paa Lettisk, og det blev tilladt enhver Delegeret at tale i sit eget Sprog, naar han sørgede for, at det derefter blev oversat til Fransk. Dette medførte en pudsig Episode, idet den russiske Delegations første Mand, som iøvrigt optraadte som »vesteuropæisk Levemand«, holdt en lang Tale paa Russisk om Takstforhold, som bagefter blev oversat paa Fransk af en lettisk Tolk. Midt under Oversættelsen foer Russeren — impulsiv og nervøs — op og protesterede paa fejlrit Fransk i kraftige Vendinger imod Oversættelsen, som efter hans Mening slet ikke dækkede, hvad han havde udtalt paa Russisk; Tolken gik i staa og satte sig ned, hvorefter Forhandlingerne fortsattes paa Fransk.

Siden da er Sprogspørgsmaalet naturligvis mange Gange kommet frem igen, og navnlig er de engelsktalende Lande ivrige for, at Engelsk skal være officielt Sprog ved Siden af Fransk, men saa stiller Italien, Spanien og Tyskland med de samme Krav for deres Sprog, og Resultatet har hidtil været, at Fransk stadig er det officielle Sprog, medens de andre og navnlig Engelsk tolereres i de mindre Udvalg.

Resultatet af Rigakonferencen blev væsentligst en Egalisering af de sideløbende Takstveje, saaledes at Totaltaksten pr. Ord ad alle Veje imellem Afgangs- og Adresseland er ens. Den normale Vej for et Telegram imellem to Lande er den korteste Vej over Land eller ad Søvejen over de korteste Kabelleje imellem Afgangs- og Adresselandet. F. Eks. er Normalvejen imellem Danmark og Letland via Tyskland og Polen, og derfor skal Taksten mellem Danmark og Letland over Store Nordiskes direkte Kabel imellem disse Lande være den samme som den dansk-tysk-polsk-lettiske Takst; dette medfører, at de deltagende Transit-Lande nedsætter deres Andel med nogle Centimeter eller en Brøkdæl deraf pr. Ord, for at Taksternes Totalsum kan blive den samme ad to eller flere sideløbende Veje. Den Slags Forhandling, som — navnlig for de store Lande og Kableselskaberne — kan være af stor finansiel Betydning, drejer sig ofte om kun $\frac{1}{2}$ cts. Nedsættelse pr. Ord, og det gælder saa om, hvilken af de Delegerede, der har de bedste Kort paa Haanden eller er den største »Diplomat«.

Paa Konferencen i Paris i 1925 skete der den principielle Forandring, at Forskellen imellem store og smaa Lande officielt blev ophævet. De store Lande var naturligvis bl. a. Tyskland, England, Frankrig, Italien, Spanien, Østerrig, Rusland, medens de smaa Lande var bl. a. Danmark, Belgien, Holland, Schweiz, Bulgarien og Luxembourg; disse Lande, — som til Trods

for Højkonjunkturen under Krigen havde opretholdt deres konventionsmæssige Andele, der i Terminaltakster var $\frac{2}{3}$ af de store Landes og for Transitten kun Halvdelen, medens alle de ny Stater ensidigt deklarerede sig som store Lande, da de tiltraadte Telegrafunionen, — havde i 1924 haft et Møde i København og vedtaget fælles Optræden paa Konferencen i Paris. Denne »Sammenrotning« var navnlig den engelske Delegation i Paris stødt over. England ønskede — navnlig for de andre Landes Vedkommende — en Takstreduktion for at kunne faa billig Samtrafik med de ny Stater, medens de store Stater med de lange Ledninger skulde beholde deres Takst-andele. Man forsøgte som sædvanlig ensidigt at lade de store Stater »bestemme i Sagen«, men Præsidiet i Takstkommissionen laa paa tyske Hænder, og det lykkedes de smaa Stater at holde sig underrettet om, hvad der forestod, hvorefter Resultatet blev, at disse ved Hjælp af de ny Stater fik dannet en Blok paa 18 Stater, som ved Afstemningen voksede til 26, saaledes at England, som sammen med de store Lande kun mønstrede 6 Stemmer, maatte bøje sig, hvorefter de smaa Stater fik en Forhøjelse paa 50 pCt., medens de store fik 25 pCt. Dette gav saavel Danmark som de andre »smaa Stater« en betydelig aarlig Merindtægt paa den internationale Telegramtrafik.

At opnaa en saadan Merindtægt var ikke alene ønskeligt, men absolut nødvendigt. Det har, lige siden Krigens og Efterkrigstidens store Telegramtrafik faldt bort i alle Lande, været det store Spørgsmaal, paa hvilken Maade det var muligt at gøre Telegrafdriften som Helhed, indenrigsk og udenrigsk, rentabel, og her gælder det naturligvis i første Række den europæiske Trafik. Da Krigen udbrød, blev den telefoniske Forbindelse med de krigsførende Lande straks afbrudt; den var der jo nemlig ikke Mulighed for at censurere effektivt; dette gav en mægtig Forøgelse af Telegramtrafikken, og denne Forøgelse kom i særlig Grad Danmark til Gode som Transitland imellem Øst og Vest gennem en betydelig Trafik, som igennem hele Krigen paa fortrinlig Maade blev ekspederet gennem vore Transitstationer, hvor Tjenesten blev udført saa godt, at det vandt almindelig Anerkendelse i Udlandet. Dernæst blev — som det er hjemlet i Konventionen — al Trafik med Benyttelse af Koder (aftalt og hemmeligt Sprog) forbudt, hvilket betød en meget betydelig Forøgelse af Telegrammernes Ordantal og dermed af Telegramindtægterne. Der var i disse Aar ikke nogen Grund til at forhøje Telegramtaksterne, hvilket man uden ringeste Ulempe kunde have gjort. Da Telefontrafikken blev genoptaget og Restriktionerne overfor Telegramkoderne faldt bort, faldt saavel Korrespondance som Indtægter betydeligt, og den senere kraftige Udvikling af Telefontjenesten har naturligt gjort, at Telegramtrafikken stagnerer.

Man stod tidligere overfor det Fænomen, at Aabningen af en Telefonforbindelse imellem to Lande vel bragte en øjeblikkelig Standsning i Telegramtrafikken, men nogen Tid efter indvandt Telegraf den tabte. Dette forklarer man paa den Maade, at f. Eks. telefonisk trufne Handelsaftaler bagefter bekræftes pr. Telegraf, fordi en Telefonsamtale ikke er

tilstrækkelig Garanti for Afslutningen af en Forretning. Nu har man faaet den fulde Tiltro til Telefonen, saaledes at Telegrafen efterhaanden vil komme til at trække det korteste Straa, og Telegrafens Fremtid er da ogsaa blevet et Spørgsmaal, man i interesserede Kredse i alle Lande drøfter med nogen Ængstelse for, hvad Udviklingen vil føre med sig. En medvirkende Aarsag er ogsaa den Udsendelse af Pressestof pr. Radio til almindelig Brug, som nu sker i stedse stigende Omfang.

Da en ensidig Sænkning af den almindelige Telegramtakst, som ikke giver Dækning for Drift og Vedligeholdelse, ikke vil være forsvarlig, har man forsøgsvis efter Aftale imellem enkelte Lande indført billigere Telegramarter — Brevtelegrammer — i det — vistnok noget forfængelige — Haab, at man herved kunde opelske en ny Telegramtrafik, tildels paa Brevtrafikkens Bekostning. Saavel indenrigsk i Danmark som imellem Danmark og de skandinaviske Lande har disse billige Telegrammer til $\frac{2}{3}$ eller halv Takst været i Kraft, uden at det har givet nævneværdige Resultater. Den billigere Takst betinges naturligvis af en langsommere Befordring efter anden normal Trafik, og det synes, som om dette ikke falder i Publikums Smag.

Man er imidlertid i internationale Telegrafkredse stemt for paa kommende Verdenskonferencer at forsøge paa en almindelig Gennemførelse af europæiske Brevtelegrammer til halv Takst og med Udbringning pr. Post, og det er muligt, at en saadan Tjeneste over lange Afstande kan faa nogen Betydning.

Et Fingerpeg i saa Henseende er Anvendelsen af de saakaldte LC-Telegrammer, d. v. s. Telegrammer i klart Sprog (language claire) til halv Takst, som siden 1912 har været i Brug i Telegramtjenesten imellem Lande i Europa og Lande udenfor Europa. Disse Telegrammer, som ekspederes efter den ordinære Telegramtrafik og udleveres pr. Bud til Adressaten, har faaet stor Anvendelse; de Betingelser, der knytter sig til dem, er, at de skal affattes i Afgangs- eller Adresselandets Sprog eller paa Fransk og kun maa indeholde $\frac{1}{3}$ Tal eller Tal skrevne med Bogstaver. Initiativet til Indførelsen stammer fra Kabelselskaberne, for hvilke Reduktionen til Halvdelen af den ret høje Kabeltakst ikke medførte Tab, men endogsaa Fortjeneste, medens der for Administrationerne, hvis Takstande er betydeligt lavere, næppe ligger nogen Gevinst paa disse Telegrammers Befordring ud over, at man faar Personale og Materiel benyttet i trafiksvage Timer.

Fra Kabelselskabernes Side lægges der saa megen Vægt paa denne Trafik, at man endogsaa tilsidesætter Bestemmelsen om, at disse Telegrammer skal befordres efter anden Korrespondance, og det hænder, at LC-Telegrammer til halv Takst kommer lige saa hurtigt eller hurtigere frem som Telegrammer til ordinær Takst. Det samme gælder for LC-Telegrammers Befordring pr. Radio.

Indførelse af LC-Telegrammerne efter det internationale Reglements

Bestemmelser er ikke tvungen, men afhængig af, om Administrationerne hver for sig vil indføre disse Telegrammer, hvilket dog næsten alle har gjort, men man er gaaet endnu videre fra Kabelselskabernes Side med Hensyn til billige Telegramformer ved Indførelse af forskellige Slags endnu billigere Brevtelegrammer, de saakaldte NLT (Night letters) og DLT (Daily letters) til $\frac{1}{3}$ Takst og WLT (Week-end letters) til $\frac{1}{4}$ Takst. Medens DLT og NLT, som ikke kan sendes imellem alle Lande, men kun hver for sig imellem visse Lande, der har tiltraadt det, kan ekspederes paa alle Søndage, er WLT begrænset til Ekspedition fra Lørdag til Mandag.

Bortset fra Administrationernes økonomiske Interesse i at faa deres Telegrammer betalt med en passende Takst, medfører de ret uensartede Regler for de billige Telegrammer Vanskeligheder for Indleveringstjenesten; deres Taksering er Specialistarbejde og det giver Adgang til Fejltakseringer med efterfølgende Afregningsvanskeligheder.

Der findes to Omraader i den telegrafiske Verden, det europæiske og det ekstraeuropæiske. Det første omfatter alle Lande i Europa samt Nabolande i Asien og Afrika, medens det ekstraeuropæiske omfatter den øvrige Verden. Opretholdelsen af disse to Omraader er begrundet i et rent Takstspørgsmaal, idet Andelene for de enkelte Lande er højere for et Telegram til ekstraeuropæisk end for et Telegram til europæisk Omraade. Fra Handelsorganisationernes Side er man stærkt ude efter dette System, som er vanskeligt at forsvare; det er urimeligt, at et Telegram fra København til New York takseres til en højere Takst paa Strækningen Danmark—England end et Telegram fra København til London, fordi Telegrammet til New York er et ekstraeuropæisk Telegram og til London kun et europæisk Telegram.

Blandt de moderne Telegramarter er der to, som maaske har en Fremtid for sig: Luksustelegrammerne og Billedtelegrammerne. I de sidste Aar har flere Lande, som hidtil ikke har haft Luksustelegrammer, eller som de kaldes Lyk-Telegrammer, indført denne Tjeneste i indenrigsk Trafik, og da den er slaaet godt an, f. Eks. i Belgien og i Tyskland, har navnlig disse Lande interesseret sig for en international Lyk-Telegramtjeneste. Vanskeligheden paa dette Omraade er at faa organiseret Blanketvalget, særlig under Hensyn til den yderst forskellige Smag, som gør sig gældende i de respektive Lande.

Billedtelegrafien er af langt nyere Dato, og den Omstændighed, at Installationen er dyr, noget kompliceret at betjene, og at der endnu er tekniske Vanskeligheder ved Billedoverføringen, naar der er den mindste Forstyrrelse paa Ledningerne, afskrækker Administrationerne fra at gaa i Gang med Anskaffelsen. Hidtil har i Europa kun Danmark, Sverige, Tyskland, England, Frankrig og Østerrig etableret Billedtelegrafer og kun i de større Byer, og Benyttelsen af disse Anlæg er ringe. Billedtelegrafen har en Fremtid, og den Dag vil komme, da man telegraferer sit haand- eller ma-

skinskrevne Brev, Dokumenter, Billeder af Familiehøjtider o. l. lige saa let, som man nu sender et almindeligt Telegram, man kan herved opnaa den absolutte Fejlfrihed i Telegraferingen, men dette sker først, naar Teknikken er blevet fuldkommen og Taksterne »populære«, thi billige er de allerede nu, idet et Billedtelegram paa f. Eks. 10×10 cm fra København til Berlin kan rumme 175 maskinskrevne Ord til en Takst af 10 Kr., medens et almindeligt Telegram med 175 Ord koster 28 Kr.

Der er ikke for Tiden nogen stor Interesse hos de europæiske Administrationer for at gaa i Gang med Billedtelegrafering, de fleste vil afvente den videre tekniske Udvikling, og den Brug, Pressen ved enkelte Lejligheder gør af Billedtelegraferingen, er saa ringe, at den næsten er betydningsløs for Driften. Konventionen bestemmer, at Telegrammer (og Telefonsamtaler) skal hemmeligholdes. I Almindelighed volder denne Bestemmelses Overholdelse ingen Ulemper, og det er sjældent, at der er Beklagelser over Brud paa Hemmeligholdelses-Pligten, men for Radiotelegraf og -telefon er Forholdet et noget andet, idet enhver Ekspedition kan aflyttes, og navnlig Skibstrafikken er naturligvis »alle Mands Eje«. For de faste Radiostationer, som bruges til Landtrafik og i Almindelighed betjenes ved hurtigt arbejdende Telegrafsystemer, er Faren for Aflytning ret ringe, men nogen Garanti herfor kan Administrationerne naturligvis ikke paatage sig. I Forbindelse hermed staar Spørgsmaalet om Erstatning for Tab ved Telegraferingsfejl. De Krav, der rejses herom, er i Reglen svagt eller slet ikke begrundede. Imidlertid kommer Krav om Erstatning stadig frem, og Chambre de Commerce international i Paris har det paa sit Program for Madrid-konferencen 1932, idet man vil kræve Ansvarspligt for Administrationerne imod Betaling af en Assurancepræmie. En saadan »Telegramforsikring« forsøgte »Danske Lloyd« at starte her i Landet i 1906, men der var ingen, der benyttede sig af Forsikringen, der snart efter blev ophævet.

Medens man tidligere kun havde eet Kodesystem, har man siden 1929 to (10 Bogstav og 5 Bogstav), som blev Resultatet af Bruxelles-Konferencen i 1928.

10 Bogstavkoden, som er af gammel Dato, havde man i Telegrafkredse længe ønsket at faa erstattet af en kortere Kode, fordi dens Regler om, at de enkelte Kodeord skulde kunne udtales, sproglig set er en Anomali, naar der er Tale om at »udtale« paa mange forskellige Sprog, men Handelsverdenen og Kodefabrikanterne mente at se deres Interesser truet, dels af Taksthensyn og dels af Forretningshensyn, hvis 10 Bogstavkoden forsvandt, og derfor gav Administrationerne Slip paa Kravet om Udtalelighed og krævede kun et vist Forhold imellem Antallet af Konsonanter og Vokaler i 10 Bogstavkoden samtidig med, at man forsøgsvis indførte en 5 Bogstavkode efter frit Valg til en Takst, der var ca. $\frac{3}{4}$ af Taksten for 10 Bogstavkoden.

Kun i nogle enkelte Lande har 5 Bogstavkoden fundet Anvendelse,

f. Eks. i Italien er ved Hjælp af en grundig Takstberegning ca. 80 pCt. af samtlige Kodetelegrammer affattet efter 5 Bogstavkoden, men i Almindelighed er 10 Bogstavkoden den mest benyttede, selv om det faktiske Forhold er dette, at en stor Del Forretningsfolk bruger den Fremgangsmaade at sammenskrive Ord fra 5 Bogstavkoder til Grupper paa 10 Bogstaver.

Set fra Telegrafistens Standpunkt maa 5 Bogstavkoden foretrækkes, fordi den er lettere at arbejde med, og den Omstændighed, at Kontrollen med Antallet af Vokaler og Konsonanter i 10 Bogstavkoden er tidsspildende ved Takseringen, taler ogsaa imod at holde fast ved dette System, som kun blev antaget paa Konferencen i Bruxelles 1928, fordi man skulde have en Løsning, som ikke var ensidig Fastholden af 10 Bogstavkoden, for hvis Bevarelse England er en ihærdig Forkæmper.

I alle disse Spørgsmaal, som behandles paa Konferencen, har de 5 nordiske Lande i Almindelighed det samme Standpunkt og stiller Fællesforslag. Igennem en lang Aarrække, ca. 25 Aar og navnlig fra 1915, har Danmark, Norge og Sverige haft aarlige Konferencer — ofte 2 à 3 Gange aarlig i Krigens Tid — om Fællesanliggender. I Krigens Tid var det mest Censurspørgsmaal og Spionagekontrol, men derefter har man forberedt i Fællesskab alle Spørgsmaal af fælles Interesse paa de internationale Konferencer. — Efter Krigen er Finland og Island kommet med, og man opnaar ved denne Samling udadtil, at de 5 nordiske Landes Mening har en Vægt paa Konferencerne, som der regnes med.

Medens Forbindelserne imellem Landene, i hvert Fald i Europa, er Stats-eje, er Forbindelserne imellem Verdensdelene i det store og hele paa private Selskabers Hænder. Imellem Kabelselskaber og Radioselskaber var der i flere Aar en hidsig Konkurrence, og der var en Tid, hvor de underbød hinanden med Hensyn til Taksternes Beregning. I de senere Aar er der imidlertid dannet flere Sammenslutninger.

Western Union Telegraph Co. har et stort Antal Kabler imellem Europa og Amerika og mange Landleddninger i Amerika og Mexico; det er et selvstændigt Selskab, som har Agentur her i Byen.

International Telegraph & Telephone Corporation er en amerikansk Sammenslutning af flere Selskaber; blandt disse skal nævnes:

Commercial Cable Co., der ligesom *Western* har mange transatlantiske Kabler.

Postal Telegraph System, som har et stort Landleddningsnet i Amerika.
Commercial Pacific, som ejer Kablerne over Stillehavet.

All American Cables, hvis Virksomhed ligger i Sydamerika, og til disse Selskaber er sluttet:

Mackay Radio, som arbejder med Radio over Atlanterhavet og Stillehavet.

Endvidere er den store internationale Fabriksvirksomhed *Standard Electric*, som lige har faaet en Aflægger her i Landet, med i *International Tele-*

Nordisk Telegrafkonference, København Januar 1931.

Staaende: Assistent J. S. Møller, Ingeniør E. A. Hansen, Generaldirektor Albrecht, Finland, Generaldirektor Mondrup, Kontorchef Gredsted, Førsteseekretær Karlsson, Sverige, Overingeniør Kay Christiansen, Kontorchef Gottlieb, Telegrafdirektor Olafson, Island, Fuldmægtig J. P. Jansen.

Siddende: Fuldmægtig Wahl, Norge, Overingeniør Hermod Petersen, Norge, Generaldirektor Engset, Norge, Chefingeniør Abild, Norge, Bureauchef Ljungquist, Sverige, Bureauchef Wold, Sverige, Tefondirektor Lignell, Sverige, Første Bureauingeniør Lemoine, Sverige.

graph & og Telephone Corporation, hvis Virksomhed paa Telefonens Omraade bl. a. er Spanien, Sydamerika og Siam.

Det engelske *Imperial & International Communications* omfatter:

Eastern Telegraph Co., hvis Kabler gaar gennem Middelhavet og videre til Indien, hvorfra de fortsættes østpaa af *Eastern Australasia & China Telegraph Co.*

Western Telegraph Co., hvis Kabler gaar fra Europa til Sydamerika.

Pacific Cable Board's Omraade er Atlanterhavet, Stillehavet, og disse Selskaber har som Radio-Kompagnon *Marconi Wireless Telegraph Co.*

American Telegraph-Telephone Corporation er Indehaver af Bell Telephone Selskaberne i U. S. A. og har den traadløse Telefon imellem Amerika og Europa.

Udenfor disse Sammenslutninger staar bl. a. *Italo Cable Co.* og vort eget Store Nordiske Telegraf-selskab, som dog har intimt Samarbejde med *Communication-Co.* i London.

Radio-Corporation of America behersker Radiotelegraf- og Radiotelefontrafikken imellem de andre Verdensdele og Amerika og den amerikanske Radio-Skibstrafik.

For Radiotelegrafiens Vedkommende er der som allerede nævnt straks etableret en snæver Forbindelse imellem den gamle Telegrafkonvention og Radiotelegrafkonventionen, idet Reglerne fra Telegrafkonventionen ogsaa anvendes i Radiotjenesten. Radiotelegrafien traadte i praktisk Tjeneste omkring Aarhundredskiftet. *Marconis* første Demonstration fandt Sted i Rom i 1897. I 1901 aabnedes den første Station Poldhu. Den første transatlantiske Radioforbindelse aabnedes i 1903, da Præsident Roosevelt sendte et Radiotelegram til Kong Edvard VII, og den første offentlige Radiotelegraforbindelse imellem Clifden (Irland) og Glace Bay (Canada) blev aabnet 1904.

Først i 1906 blev dog den første Radiotelegrafkonference afholdt i Berlin, hvor 26, væsentligst europæiske, Stater afsluttede Konventionen, men af ekstraeuropæiske var dog saa vigtige Lande som Forenede Stater i Amerika, Argentina, Brasilien og Mexico straks med.

Man skelnede i Konventionen straks imellem Kyststationer og Skibsstationer og fastsatte Kysttakster og Skibstakster for disse Stationers Vedkommende. Disse Takster er Tillægstakster til Landleddningsgebyrerne for Telegrammer imellem Stationer paa Land og Skibsstationerne; Maksimum var 60 cts. for Kyst- og 40 cts. for Skibsstationer pr. Ord. — Den normale Bølgelængde var 300 m, og over 600 m's Bølgelængde maatte ikke benyttes. Efter Washington-Reglementet kan faste Stationer nu gaa op til 30,000 m's Bølgelængde.

Etablering af Skibsstationerne blev henlagt under Regeringens Autoritet.

Den anden Radiokonference i London 1912 medførte ikke store principielle Ændringer i Reglementet, men i 1927 i Washington, hvor alle Krigens Erfaringer og den tekniske Udviklings Resultater var til Raadighed, skabte man den internationale Radiotjenestes Organisation og inddelte Stationerne i faste Stationer, beregnet paa Korrespondance imellem faste Punkter som Led i den almindelige Telegraftjeneste, Kyststationer beregnet til Trafik med Skibsstationer, faste Luftfartsstationer, bevægelige Stationer omfattende Stationer, som er installeret i Skibe, Automobiles, Jernbaner, Flyvemaskiner; endvidere Radiofyrstationer, Radiopejlstationer, Radiospredningsstationer og private Forsøgsstationer. Radiobølgerne blev klassificeret og der blev fastsat Regler for Bølgelængdernes og Bølge-typernes Fordeling, et af de Spørgsmaal, som med den stærkt udvidede Benyttelse af Radioen volder de største tekniske Vanskeligheder.

Danmark har fra 1923 opnaaet at faa direkte Radioforbindelse med Estland, Holland, Italien, Polen, Schweiz, Østerrig og Danzig, hvorved vi ikke alene har opnaaet hurtigere Befordring af vor direkte Korrespondance med disse Lande, men tillige tjent Halvdelen af det Transitgebyr, der paa Landleddningerne skal betales til mellemliggende Lande, hvilket vil sige 3½ cts. pr. Ord pr. Transitland. Endvidere har vi en efterhaanden godt benyttet

Radioforbindelse med Grønland. Paa disse Forbindelser ekspederes der nu ca. 3 Millioner Ord aarlig, og medens den normale Indtægt pr. Ord f. Eks. imellem Danmark og Estland er 9 cts., er den pr. Radio det dobbelte. Det er derfor en given Ting, at Radioforbindelser over de lange Afstande er et Fremtidsmaal.

Naar dette ikke allerede er sket, saa ligger det dels i, at Danmark som nævnt ikke hidtil har haft en Radiostation, der kunde korrespondere med andre Verdensdele og dels i, at vi gennem det Samarbejde, vi har med Store Nordiske har gode Traadforbindelser med de Telegrafcentre, igennem hvilke den øversøiske Trafik ekspederes.

Vort Samarbejde med Store Nordiske Telegrafsekselskab er baseret paa en i 1925 afsluttet Overenskomst, som sikrer os en Andel i Selskabets Kabelindtægter for de i Danmark landede Kabler, imod at vi kun beregner halv Transittakst for den Transitkorrespondance, Kablerne tilføjer os.

Telegrafens yngre Søster Telefonen var allerede saa tidligt som i 1837 paa Forsøgsstadiet, men det var dog først i 1876, at *Graham Bell* fik amerikansk Patent paa en Telefon og i 1879 blev de første europæiske Telefoner installeret i Paris. I 1880 kom flere Lande i Gang med indenrigsk Telefoni, herimellem Danmark, og i Løbet af 80erne blev Telefonens Anvendelse almindelig.

Den første internationale Telefonforbindelse fik Danmark imidlertid først i 1893 til Sverige over Øresund og til Tyskland i 1895 over Kolding. I 1900 fik Danmark Norge med i Telefonnettet, og det lykkedes efterhaanden at komme godt ned i Tyskland med Telefonforbindelsen, men ud over disse tre Lande var vi ikke naaet, da Krigen i 1914 afbrød al Telefontrafik sydpaa, hvilket vedvarede indtil Slutningen af 1918. Vi havde dog 1897 og 1903 faaet direkte Telefonkabler til Tyskland over Femern. I Aarene efter 1920 begyndte man imidlertid i Tyskland med Planlægning og Udlægning af det betydelige underjordiske Kabelnet, som danner Grundlaget for den europæiske internationale Telefoni, idet Reichspostministerium i Samarbejde med store tyske Kabelfabrikker dannede Selskabet »Europäischer Fernsprechdienst« til Udbygning af det tyske Telefonkabelnet. Herved blev der skabt Mulighed for de andre Lande for at komme i Telefonforbindelse med hinanden, og Danmark fik gennem Tyskland Telefon til Holland i 1923, Schweiz og Czekoslovakiet i 1924, Østerrig i 1925 og England i 1927. I Aarene 1925—30 er Udviklingen saa kraftig, at den kun skal nævnes summarisk. Vi har nu yderligere Telefonforbindelse med Estland, Finland, Danzig, Belgien, Frankrig, Italien, Irland, Letland, Litauen, Luxembourg, Polen, Portugal, Spanien, Ungarn, Jugoslavien, Rusland, Bulgarien, Rumænien, Tyrkiet og Vatikanstaten.

Antallet af Samtaleperioder med Udlandene, som i 1923 var 750,000 Perioder à 3 Minutter, var det samme i 1925, men steg i 1930 til 1,056.000 Perioder eller over 3 Millioner Minutter.

Pr. Radiotelefon har vi endvidere Forbindelse med U. S. A., Argentina, Australien, Brasilien, Canada, Chile, Cuba, Meixco, Nederl. Indien, Siam, Venezuela, Sydafrikanske Union og Uruguay, d. v. s. vi har Muligheden, men hidtil har Trafikken været uden Betydning, dels fordi der endnu ikke er nogen Trang dertil, og dels fordi Taksterne, der varierer fra 96 Kr. til 188 Kr. pr. 3 Minutters Samtale, nærmest er prohibitive. Den transatlantiske Trafik er mest Turisttrafik og falder i de bedste Turistmaaneder. I 1928—29 var det 39 Perioder, i 1929—30 42 Perioder, i 1930—31 103 Perioder og i 1931—32 97 Perioder.

Reglerne for den internationale Telefontjeneste findes som nævnt ikke i Telegrafkonventionen, men i Tjenestereglementet. De har imidlertid igennem de sidste 5—6 Aar undergaaet ret betydelige Forandringer.

Telefontaksterne, der tidligere blev beregnet efter vilkaarligt bestemt Zonetakst, beregnes nu pr. Zoner à 100 km Radius ud fra et for hvert enkelt Land bestemt Zonepunkt. F. Eks. for dansk-tysk Telefontrafik ligger det tyske Zonepunkt ved Küstrin, noget Vest for Warnemünde. Som dansk Zonepunkt regnes Gedser. Danmark er delt i 2 Zoner og Zonegrænsen imellem 1. og 2. danske Zone er en Linie fra Køge over Horsens til Skjern, saaledes at København, der har den største Del af Trafikken, ligger i 2. Zone. I Trafikken med Sverige, Norge og Finland er den danske 1. Zone hele Sjælland og Lolland-Falster, medens Fyn og Jylland er 2. Zone. Paa tilsvarende Maade er Sverige delt i 5, Norge i 4 og Finland i 5 Zoner.

Zonetaksten er 0,60 frc. for en Terminalzone og 0,80 frc. for en Transitzone, hvortil kommer et Kabeltillæg for Søkabler paa 2,40 frc. pr. 100 km eller Del deraf, saaledes at Søkabeltaksten er 3 Gange Landtransittaksten. Hertil kommer for Transitekspedition et Gebyr paa 0,80 frc. pr. Samtale uden Hensyn til Varigheden.

For de første 3 Minutter beregnes fuld Takst, men for efterfølgende Samtaletid beregnes udenfor de skandinaviske Lande Taksten pr. paa-begyndt Minut. Samtalen kontrolleres af Afgangsstationen, og Publikum underrettes om Udløbet af hver 3 Minutters Samtaletid ved et Fløjtesignal, der gives 15 Sekunder før Tidens Udløb. Imellem de nordiske Lande er der nogle Særaftaler, som afviger lidt fra de internationale Regler, men disse er af mere speciel Natur. Ilsaftaler beregnes med 3 Gange Taksten for en almindelig Samtale, og i den trafiksvage Tid imellem Kl. 19 og 9 reduceres Samtaletaksten til $\frac{3}{5}$ af den ordinære Takst.

Pressen og større Korrespondenter benytter sig af Abonnements-Samtaler til bestemte Klokketider for en Maaned ad Gangen; disse beregnes i den trafikstærke Tid Kl. 9—19 til Iltakst, men i den trafiksvage Tid til $\frac{1}{2}$ Takst.

Den internationale Telefontrafik samler sig ifølge Sagens Natur endnu stærkere end Telegramtrafikken om visse stærkt trafikerede Timer paa Dagen, fordi det ved Telefonsamtaler er nødvendigt, at begge Korrespondenter er personlig tilstede. Dette medfører, at Kravet om at faa bestemte Personer i Tale pr. Telefon, maa honoreres med et særligt Gebyr (Taksten

for 1 Minut) for det Arbejde og det Spild af Samtaletid, Forberedelsen forvolder.

Noget lignende gælder de saakaldte Børssamtaler, som i Børstiden flyttes fra Kontoret til Børsen, og hvor Tidsspildet med at faa fat i Korrespondenten betales med et lignende Takstillæg.

Det er nu, efter at Radiotelefonien i de sidste Aar — med Benyttelse af de traaløse Telefonstationer i England, Tyskland og Holland — er bleven udvidet til ekstraeuropæiske Omraader, teoretisk muligt og teknisk gennemførligt at telefonere Jorden rundt. Udviklingen vil næppe lade vente paa sig, og man maa forbavses over, at dette er opnaaet i Løbet af de sidste 5—6 Aar. Samtaletydeligheden er selv over de længste Afstande upaaklagelig. Den længste Traadtelefonforbindelse i Europa beløber sig til ca. 3600 km, og i Amerika telefonerer man pr. Traad fra Øst til Vest over ca. 4000 km. For Radiotelefoniens Vedkommende er Afstanden uden Betydning, men her er de høje Takster en Hindring for en hurtig Udvikling.

I Grænseegnene imellem de forskellige Lande har man som Regel særlige, noget billigere Takster; ved den dansk-tyske Grænse beregnes Taksten efter Zoner paa 25, 50 og 100 km til lave Takster fra 45 Øre pr. 3 Minutter, og overfor Sverige har vi det saakaldte »Sundomraade« — med en Takst af 1 Kr. 35 Øre pr. 3 Minutter, — som omfatter Nordsjælland Øst for Roskilde Fjord og den vestlige Del af Sverige indtil Ängelholm.

Der er to Ting, som vil træde hindrende i Vejen for en almindelig Udvidelse af Telefonen Verden over i samme Udstrækning som Telegrafien; det er Sprogforskellen og Tidsforskellen. Sprogforskellen kan man naturligvis komme uden om efterhaanden som Samfærdselen udvides, men det Faktum, at man sover i Melbourne, naar man gaar paa Børsen i København, lader sig ikke ændre; den »trafikstærke« Tid imellem Europa og Australien vil som Følge heraf altid være stærkt indskrænket.

Vender vi tilbage til den specielt europæiske Telefontrafik, for hvilken Tyskland som nævnt er Transitland — en Opgave, som Tyskland har løst paa fuldkommen Maade til Dato — saa kommer det Spørgsmaal frem, om Tyskland i Længden kan opretholde dette Monopol paa den europæiske Transit. Vi har for Tiden to direkte Telefonledninger København—London og en direkte Telefonledning til Paris og til Amsterdam.

Hvis der kommer Ønsker frem om at faa Forbindelse imellem Øst- og Vesteuropa uden om Tyskland, kan dette kun ske syd om eller nord om Tyskland, og skal det ske nord om, er Vejen over Danmark — ligesom det nu er Tilfældet for Telegrafien — mellem Øst- og Vesteuropa den naturlige.

I saa Tilfælde er et Telefonkabel Polen—Danmark i Tilslutning til vore nu dels under Udførelse værende og dels planlagte Jordkabelanlæg paa dansk Territorium og med Fortsættelse i et dansk-engelsk Telefonkabel en Mulighed, som kommer til Overvejelse, og som vil kunne blive fordelagtig for vor Stilling i det europæiske Telefonnet. En Telefon-Transitforbindelse over Danmark imellem Øst- og Vesteuropa vil ogsaa kunne

være til Fordel for Norge, Sverige og Finland for deres vestgaaende Telefontrafik. Fra norsk Side ønsker man et norsk-dansk Telefonkabel imellem Syd-Norge og Jylland, der naturligt vil tilføre Danmark en Del af den norske Transit til europæiske Lande, som nu ekspederes via Sverige.

Det økonomiske Resultat af vort telegrafiske og telefoniske Samarbejde med Udlandet er vanskeligt at opgøre. Danmarks aarlige Nettoindtægt er ca. 2 Millioner Kr. for Terminaltelegrammer, ca. 600,000 Kr. for Transittelegrammer og ca. 1,2 Millioner Kr. for Telefontrafik, ialt ca. 3,8 Millioner Kr. aarlig. — Udgiften ved Drift og Anlæg kan ikke opgøres særskilt, men rent skønsmæssigt beløber Lønningerne til Personale beskæftiget ved Udenrigstjenesten sig til ca. 800,000 Kr. aarlig; Drift, Vedligeholdelse og Forrentning af Anlæg kan vel anslaaes til ca. 4 à 500,000 Kr., ialt ca. 1,3 Millioner Kr. — Selv om dette Udgiftsbeløb forhøjes med f. Eks. 50 pCt., bliver der dog ca. 2 Millioner Kr. i Overskud af den udenrigske Trafik.

De senere Aars tekniske Udvikling af Telegraf og Telefon.

Af Kontorchef i Generaldirektoratet, cand. polyt. A. C. GOTTLIEB

Den officielle Aabning af *den elektromagnetiske Telegraflinie* fandt Sted den 2. Februar 1854.

Et langt og besværligt Forarbejde var herved bragt til sin foreløbige Afslutning, og selv om denne første danske Telegrafledning ikke opfyldte de Forventninger, man havde stillet til den, idet den aldrig var helt fejlfri og hurtigt blev ganske ubrugelig, saa var *Øresundslinien*, som den kaldtes efter sin Begyndelsesstrækning fra Helsingør til København, dog Forløber for en Teknik, der senere skulde blive almindelig ved Liniebygning, og som i vore Dage er et væsentligt Led i den Kæde af Erfaringer, der har muligjort driftsikker og praktisk brugelig Telegrafi og Telefoni mellem alle civiliserede Egne paa Jorden.

Øresundslinien blev paa hele sin omkring 500 km lange Vej over Sjælland, Fyn og Jylland til Hamburg bygget som *Kabelledning* — 3: en Kobbertraad fuldstændig omgivet med et beskyttende Isolationslag og nedgravet i Jorden eller udlagt i Søen.

Bygning af Telegrafledninger i Form af Kabel var ganske vist paa dette Tidspunkt ikke nogen ny Tanke, idet man allerede ved de tidligste udenlandske Anlæg straks efter Fremkomsten af den *elektriske Telegraf* i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede var af den Formening, at Kredsløbet kun paa denne Maade kunde sikres effektivt mod Forstyrrelse udefra.

At Tanken til en vis Grad var rigtig, har den senere Udvikling bekræftet, men det gik her, som det saa ofte er Tilfældet med tekniske Problemer, at Ideen kom til Verden paa et Tidspunkt, hvor de rent praktiske Hjælpe-midler til dens Udformning endnu savnedes, og hvor man først ved gennem en Aarrække at tilsidesætte de helt ideelle Krav kunde indhøste de fornødne Erfaringer til Opgavens fuldt tilfredsstillende Løsning.

Manglen paa brugbare Isolationsmidler til Fremstilling af Kabelkorer bevirkede derfor, at man i Udlandet allerede en halv Snes Aar før Øresundsliniens Bygning var gaaet over til Anvendelse af overjordisk fremførte Telegrafledninger. Saadanne *Luftledninger* var væsentligt billigere end Kabler, dels som Følge af deres simplere Anbringelsesmaade paa Stænger, hvorved man undgik den meget bekostelige Gravning af Kabelrenden, og dels fordi de muliggjorde Anvendelse af Jerntraad i Stedet for Kobber.

Til Trods herfor var man ved Projekteringen af det danske Anlæg betænkelig ved at vælge det overjordiske System, idet man foruden Forstyrrelser forarsaget af Sne og Is tillige frygtede, at Ledningen skulde lide Overlast ved Voldshandlinger fra Publikums Side.

Medvirkende ved Valget af Ledningssystemet har formodentlig ogsaa været de betydelige Fremskridt indenfor Kabelfabrikationen, der var sket i Aarene umiddelbart før Anlæggets Paabegyndelse. Man havde i *Guttaperka* fundet et udmærket Isolationsstof, der med de af *Siemens* i Berlin omkring 1847 fremstillede Presser lod sig bearbejde saaledes, at Kabellederen kunde omsluttet med en sømløs og fuldstændig vandtæt Beklædning, hvis Egenskaber saavel i mekanisk som i elektrisk Henseende syntes at tilfredsstille de Krav, man maatte stille til en brugbar Telegrafledning. Fabrikationen af *Guttaperkakabler* var derfor ogsaa taget op andre Steder, bl. a. i England, hvor Materiellet til Øresundslinien blev bestilt i Juni 1852.

Endelig har den Omstændighed, at man i hvert Fald ved Forbindelsens Fremføring over Bælterne var afskaaret fra at benytte Luftledninger, antagelig ogsaa spillet en Rolle i Overvejelserne og bestyrket Tanken om det rigtige i at tilegne sig Kabeltekniken. Til Held for den videre Udvikling viste det sig, at *Guttaperka* netop til Søkabelbrug, hvor man ikke havde noget andet Valg, var det rette Materiale, idet Holdbarheden gennem en længere Aarrække af dette Isolationsmiddel er betinget af, at Kabelkoren opbevares under Vand, hvorved Luftens forvitrende Indvirkning paa Stoffet undgaas.

Guttaperka-Søkabler er derfor endnu i vore Dage af Betydning; ikke mindst, naar det drejer sig om meget lange Forbindelser paa dybt Vand, hvor de mægtige Trykforhold, der hersker her, vanskeliggør Anvendelsen af andre Midler.

Derimod var Erfaringerne med Landkablerne i Øresundslinien meget ugunstige.

For en Del skyldtes dette de ret primitive Forhold, hvorunder Sammensplidsningen af Kablets forskellige Leveringslængder fandt Sted, saavel ved Arbejdet i Marken, som under Fabrikationen, der endnu savnede det rette Kendskab til egnede Lodde- og Samlemetoder. Men selv efter Overvindelsen af disse Begyndervanskeligheder, har det ved senere Anlæg vist sig nødvendigt at forlade *Guttaperka* til Jordkabelbrug, dels fordi Holdbarheden, som allerede nævnt, i dette Tilfælde er mindre god, og dels fordi der efter Telefonens Fremkomst og hurtige Udbredelse dukkede nye Krav op til Ledningens elektriske Egenskaber, som bedre lod sig imødekomme paa anden Maade.

Øresundslinien fik i sin oprindelige Skikkelse kun en kort Levetid. De hyppige Afledningsfejl i Forbindelse med Manglen paa Hjælpemidler til dens hurtige og sikre Lokalisering og Afhjælpning besværliggjorde i høj Grad Telegraferingen, der ofte maatte ske ved forsinkende Omekspeditioner mellem Nabostationerne. Klagerne over Telegrambefordringen nødvendigjorde derfor, at man allerede Aaret efter det første Anlægs Fuldførelse

var i Gang med omfattende Bygning af Luftledninger til Erstatning for Landkablet, der i Løbet af 1856 var helt overflødiggjort og 10 Aar senere blev optaget og solgt.

Selv om de overjordiske Ledningsanlæg straks medførte en betydelig Forbedring af Forholdene og Udvidelse af saavel Ledningernes som Stationernes Antal og Korrespondance, saa havde Systemet endnu ikke fundet sin endelige Form, idet der stadig klæbede væsentlige Mangler herved. Først da man omkring 1860 gik over til at anvende Stænger, imprægnerede med Kobbervitriol, og samtidig beskyttede Jernledningerne mod Rust ved Galvanisering, gav disse Foranstaltninger i Forbindelse med forbedrede Porcelænsisolatorer den fornødne Sikkerhed for Trafikens varige og økonomiske Opretholdelse. De nærmest kommende Aar blev derfor, bortset fra Stagnationen under Krigen i 1864 og de hermed forbundne Tab i Ledningsanlæg ved Afstaaelsen af Sønderjylland, en betydelig Opgangsperiode for Telegrafvæsenet.

Ledningsnettet var nu i rask Udvikling og omfattede, foruden de af Staten byggede Anlæg, tillige forskellige ved privat Initiativ etablerede Forbindelser saavel i Indlandet som til Nabolandene. Medens de indenlandske Ledninger efterhaanden helt overtoges af Staten, førte de mellemrigske Kabelanlæg til Dannelsen af *Det Store Nordiske Telegrafelskab*, der senere har haft Koncession paa flere vigtige Kabelforbindelser til England, Rusland og Frankrig m. v.

Ligeledes de af Hensyn til Jernbanernes Sikringstjeneste efterhaanden oprettede Telegrafforbindelser indgik i den almindelige Telegrajtjeneste, idet der afsluttedes Overenskomster med Banerne om Telegrambefordringen paa saadanne Strækninger, hvor det af økonomiske Grunde var ugørligt at etablere selvstændige Anlæg. Omkring Aarhundredskiftet, altsaa henvend 50 Aar efter Aabningen af den første Telegrafforbindelse, var der indenfor Landets Grænser et Ledningsnet af en samlet Længde paa ca. 14,000 km, hvoraf langt den overvejende Del var Luftledninger.

Den elektriske Telegrafs Indførelse i Danmark som Erstatning for den tidligere primitive omkring 1800 oprettede *optiske Telegraf* fandt Sted paa et relativt sent Tidspunkt, nemlig henvend 30 Aar efter, at *Ørsted's* epokegørende Opdagelse af *Elektromagnetismen* havde banet Vejen for en praktisk Løsning af Problemet.

Man undgik herved at spille Tid og Kræfter paa de mangfoldige mere eller mindre mislykkede Forsøg, der nødvendigvis maatte gaa forud, inden man fandt brugelige Apparatsystemer og Metoder. Den Side af Telegraftekniken var allerede gennem det af Amerikaneren *Samuel Morse* udarbejdede System naaet til en vis Fuldkommenhed, der med faa Ændringer af ren mekanisk Natur endnu i vore Dage finder Anvendelse.

Bortset fra enkelte Apparater af Englænderen *Allans* Konstruktion anvendtes ved de første Anlæg her i Landet udelukkende *Morsetelegraf-*

apparater af tysk Fabrikat. Morseapparaterne, der senere gennemgik forskellige Forbedringer og ogsaa fremstilledes af Det Store Nordiske Telegrafsekselskabs Fabrik, udmærkede sig ved deres simple og robuste Konstruktion, der i Modsætning til de komplicerede Allanske Apparater vanskeligt kom i Uorden.

Til Gengæld fordrede Morseapparaterne Kendskab til og Rutine i Benyttelsen af det særlige *Morsealfabet*, hvorimod Allans Apparater var saakaldte *Visertelegrafer*, hvis Betjening ingen større Øvelse krævede, idet Telegrammet aflæstes Bogstav for Bogstav ved en Visers Bevægelse over en med Typegravering forsynet Skive. De billigere og mere driftsikre Morseapparater fortrængte imidlertid hurtigt Visertelegraferne og andre lignende Apparatsystemer ikke blot her i Landet, men ogsaa de fleste Steder i Udlandet, hvor Telegrafens bredte sig frem.

Af forskellige Grunde var Morseapparater alene dog ikke helt tilfredsstillende i Længden. Dels er den manuelle Ekspedition temmelig langsom, idet selv en øvet Telegrafist ikke kommer over en Gennemsnitshastighed paa 15—20 Ord pr. Minut, og dels er det, hvor en større Telegramkorrespondance foreligger, en besværlig og forsinkende Omstændighed at maatte omskrive den indkomne Tekst i en for Publikum læselig Form.

Trangen til at imødegaa disse Ulemper voksede derfor i samme Grad, som Telegrafens Udbredelse fandt Sted. I Forbindelse hermed stod Kravet om at søge de kostbare Søkabelanlæg over længere Afstande udnyttet paa bedst mulig Maade ved Forøgelse af den Trafikmængde, som Ledningen kunde optage.

Udviklingen er her gaaet ad to Veje, idet man dels søgte at fremstille hurtigere virkende *automatiske Telegrafsystemer*, og dels udfandt Metoder, hvorved de bestaaende Ledningsanlæg gav Mulighed for en flerdobbelte Udnyttelse af hvert enkelt Kredsløb. Sidstnævnte Mangefolds- eller *Multiplekstelegrafi* blev i sin simpleste Form, *Duplekstelegrafi*, hvor en enkelt Ledningsforbindelse anvendes til to samtidige og af hinanden uafhængige Telegrafkredsløb, allerede forsøgt i Østerrig omkring 1853, men først noget senere bragt i tilfredsstillende Skikkelse i Tyskland.

Her i Landet indførtes Dupleksmetoden lang Tid senere hovedsagelig i Forbindelse med de nedenfor omtalte automatiske Telegrafsystemer.

Dupleksprincippet beror paa, at man samtidig med Udsendelsen af de egentlige Telegrafstrømme paa Ledningen slutter en lokal Strømkreds gennem en paa Stationen opstillet *kunstig Ledning*, der er opbygget af passende Modstandspoler og Kondensatorer paa en saadan Maade, at den heri frembragte Strømtilstand meget nøje svarer til Strømmene i den virkelige Ledning. Paa forskellig Maade er det da gørligt at lade disse to ensartede Strømme modvirke hinandens Indflydelse paa det med Ledningen forbundne lokale Modtagerapparat, der saaledes ikke reagerer for de fra Egenstationen udsendte Strømme, men derimod kun for de fra den fjerne Station kommende Signaler. Da Telegramudvekslingen i de to Retninger paa samme Tid uhindret kan finde Sted, er Ledningens Udnyttelsesgrad herved fordoblet.

Fig. 1. Wheatstoneafdelingen paa Kobenhavns Hovedtelegrafstation.

Det er indlysende, at en saadan Anordning er af overordentlig økonomisk Rækkevidde. Duplekstelegrafering blev derfor efterhaanden indført paa alle vore vigtigere Forbindelser og har fungeret fuldt tilfredsstillende, bortset fra de Vanskeligheder, der nu og da indtræder ved Afbalanceringen af den kunstige Ledning, naar ugunstige Vejrforhold forandrer den virkelige Lednings Egenskaber i saa høj Grad, at man i kortere Perioder er nødsaget til at give Afkald paa den dobbeltsidige Ekspedition til Fordel for den sædvanlige enkelte, *Simplekstelegrafi*.

Ligeledes Indføringen af den automatiske Telegrafi i Begyndelsen af 70'erne var et betydeligt Fremskridt. Ogsaa paa dette Felt havde Udviklingen gennemløbet Begyndelsesstadiet, saaledes at de i Danmark indførte Apparater af Englænderen *Wheatstones* Konstruktion tilhørte et fuldt gennearbejdet og brugbart System.

Wheatstonesystemet er en direkte videre Udformning af Morsesystemet, idet det nærmere betegnet er et automatisk virkende Senderapparat (*Transmitter*), hvis Kontaktslutninger styres af en gennemhullet Papirstrimmel paa en saadan Maade, at der paa Ledningen udsendes de til Morsealfabetet svarende Kombinationer af kortere og længere Strømpulser. Som Modtager (*Receiver*) benyttedes i Begyndelsen et Apparat, hvis Virkemaade ganske mindede om det almindelige Morseapparats Nedskrivning af »Prikker« og »Streger«, blot var *Wheatstone-Receiverne* indrettet til at kunne arbejde for den 4 à 5 dobbelte Telegraferingshastighed, der muligjordes ved Udeladelsen af den manuelle Medvirken.

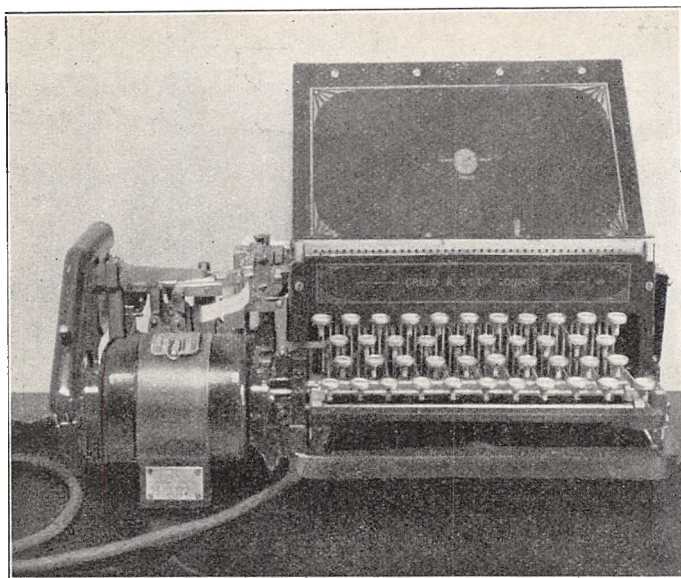

Fig. 2. Wheatstone-Klaviaturperforator. Creed & Co. Fabrikat.

Ganske vist maatte man forinden Telegrammets Afsendelse forsyne Transmitterstrimlen med den fornødne Hulskrift, hvilket udførtes ved Hjælp af en *Perforator* indrettet med 3 Taster, hvis Nedtrykning frembragte de til Tegnelementerne hørende Huller i Papiret. Denne Forberedelse krævede for hver Telegramserie en Tid,

der ikke var gunstigere, end hvad der svarede til Aftelegrafering med en almindelig Morsenøgle, men til Gengæld var selve den egentlige Ekspedition paa Ledningen fremskyndet i saa høj Grad, at man, hvor den tilstrækkelige Telegramkorrespondance forelaa, stadig kunde udnytte Systemets store Ydeevne ved at lade f. Eks. fire Telegrafister samtidig perforere Telegrammer til en enkelt Transmitter. Fig. 1 viser den nuværende Wheatstoneafdeling paa Hovedstationen.

Ved den senere Fremkomst af *Maskinperforatorer* (Fig. 2), forsynet med Klaviatur ganske som Skrivemaskiner, er Perforeringshastigheden blevet væsentligt forøget, saaledes at man tillige har opnaaet Personalebesparelse.

Arene omkring Wheatstonesystemets Indførelse her i Landet falder sammen med *Telefonens* Fremkomst. Selv om de første Telefoneringsforsøg var interessante nok og gav gode Resultater, varede det dog nogle Aar, før man fik Øjnene op for de mægtige Udviklingsmuligheder, som laa i dette Apparat, der i Begyndelsen af mange blev betragtet som et Legetøj.

Det maa til en vis Grad beklages, at Staten ikke fra de første Dage fik samlet Landets Telefondrift under en enkelt Ledelse paa samme Maade som Telegrafvæsenet. Var Telefonen end efter sin Natur mere indstillet paa at tjene lokale Interesser — i Særdeleshed paa Begynderstadiet, hvor Rækkevidden af flere Grunde var temmelig begrænset —, saa maatte man dog formode, at Udvikling her var at vente, saaledes at Telefonien, saavel hvad Ledningsanlæg angaar som i andre tekniske og driftsmæssige Forhold, efterhaanden vilde nærme sig Telegrafien.

De mange forskellige private Telefonanlæg, der under højst ulige Vilkaar opstod rundt om i Landet med Anvendelse af meget uensartet Materiel, maatte da ogsaa i Tidens Løb af Hensyn til det effektive Samarbejde vige for enkelte større Selskaber, hvis Omraader hovedsagelig faldt indenfor Landsdelene, idet Staten havde Højhedsretten til Søes og dermed Retten til Udlægning af Søkabler.

Det udmærkede Arbejde, som de *koncessionerede Telefonselskaber* har udført, skal paa ingen Maade underkendes. Danmark indtager som bekendt her en førende Stilling, baade hvad Telefonens Udbredelse angaar og i Henseende til upaaklagelig Ekspedition. Det kan dog næppe bestrides, at en Centralisation af Landets Telegraf- og Telefonvæsen vilde have væsentlige Fordele baade af økonomisk og ren teknisk Art, ikke mindst som Følge af de senere Aars Udvikling, hvor Telefonien har faaet international Betydning, og hvor de i Tilknytning hertil staaende særlige tekniske Krav har nødvendiggjort et langt intimere Samarbejde ved Anlæggenes Udførelse end hidtil.

Statens Interesse for Telefonens Anvendelse opstod først, da man blev opmærksom paa den Konkurrence, som herved skabtes for Telegrafens. Ikke blot førte dette til Indretning af de første *Statstelefonstationer* i 1885, nemlig enkelte Landtelefonstationer med Forbindelse til nærmeste Telegrafstation, ligesom der ogsaa nogle Aar senere oprettedes Forbindelser til *Statstelefonabonnenter*, men Telefonens Fremkomst i det hele taget gav Stødet til Opløstning af Telegrafien — ganske paa lignende Maade som den senere Radioteknik bevirkede, at de ældre Meddelelsesmidler gennemgik en Renaissance dels ved at tilegne sig nogle af den ny Tekniks Metoder og dels ved at udforme andre Forbedringer, der endnu i en Aarrække kunde sikre de bestaaende Anlægs Overlegenhed.

For Telegrafens Vedkommende gav disse Bestræbelser sig Udslag i større Udnyttelse af saavel Ledninger som Apparater. Foruden Duplextelegrafi forsøgtes en endnu højere Udnyttelsesgrad, bl. a. ved de af *la Cour* i Sommeren 1880 foretagne Forsøg med *4-foldig Telegrafi* paa en Ledning mellem Fredericia og Nyborg. Principet herfor var baseret paa det af Opfinderen konstruerede *Tonehjul*, der muliggør, at to eller flere paa forskellige Stationer opstillede Kontaktanordninger kan bringes i nøje overensstemmende Bevægelse, saaledes at den med Kontakterne forbundne Telegrafledning afvekslende stilles til kortvarig Raadighed for et vist Antal indbyrdes uafhængige Kredsløb.

La Cours Forsøg førte ikke direkte til varige Resultater her i Landet, men Metoden vandt gennem *Delanys* Arbejde en Del Udbredelse særlig i Amerika. Det nævnte Princip med Samtidighed i Bevægelse, saakaldt *Synkronisme*, har derimod haft afgørende Betydning for Udviklingen af de helt automatiske Systemer, der tillige udformer de modtagne Telegrammer i typetrykt Tilstand.

Af de fremkomne Metoder af denne Art til Undgaaelse af det besværlige manuelle Omskrivningsarbejde af Morsetegnene, valgte man ved de

her i Landet først indførte Forbedringer det af Skotten Creed konstruerede System, blandt andet fordi dette nøje knyttede sig til det paa Det Store Nordiske Telegraf-selskabs Kabelforbindelser allerede indarbejdede Wheatstonesystem.

Creed-Systemet beror paa to Organer: en automatisk virkende *Receiving-Perforator*, der modtager de fra Ledningen kommende Tegn og omsætter dem til Hulskrift ganske identisk med den Strimmel, som styrer Af-senderstationens Transmitter. Det andet Hjælpemiddel er *Printeren*, hvis Funktion er mekanisk at omsætte Hulskriften til sædvanlig Bogstavtryk. Creedapparaterne blev taget i Brug paa Hovedtelegrafstationen i Efter-

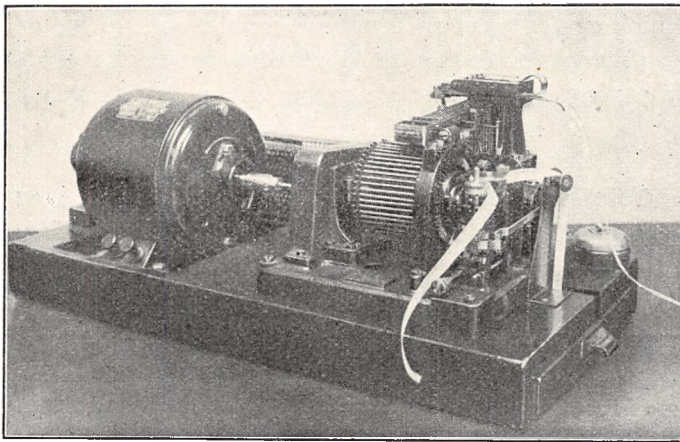

Fig. 3. Creed-Printer. Model 1921.

aaret 1906 og har efter forskellige Forbedringer særlig for Printerens Vedkommende gjort udmærket Fyldest og virket i høj Grad fremmen-de for Telegram-befordringen, ikke mindst under Krigsaarenes mæg-tige Trafikstig-ning. Systemet finder endnu Anven-delse paa de fleste

af vore vigtigere Forbindelser, omend de ældre Udførelsesformer, hvor Trykluft blev benyttet til Bevægelse af Perforeringsstempler og Typearme, i de senere Aar er ombyttet med helt elektrisk drevne og hurtigere virkende Apparater (Fig. 3). Systemets Arbejdshastighed er 100—120 Ord pr. Minut.

Creedsystemets Hovedfordel er, at det som nævnt kan betragtes som et Hjælpeorgan til Wheatstonesystemet. Receiving-Perforatoren er i Modsætning til de automatiske Tryktelegrafer, saakaldte *Maskintelegrafapparater*, af forholdsvis simpel Indretning og stiller mindre Fordringer til Telegraf-ledningens elektriske Stabilitet. Systemets Anvendelse af Morsealfabetet giver desuden en vis Sikkerhed for Ekspeditionen, idet de læselige Tegn letter Indstillingen af Apparater, Overdragningsrelæer o. l. og tillige tillader, at der samtidig med Creed-Receiveren indskydes et af de ældre Mod-tagerapparater, hvis Morseskrift tjener som Kontrol for den mere kompli-cerede Printers Funktion. Til dette Formaal benyttes den af *Lauritzen* konstruerede *Undulator*, der i Stedet for Prikker og Streger nedskriver Tegnene som en Bølgelinie («Slangeskrift»), og som grundet paa sin hur-tigere og bedre Virkemaade allerede i 1892 afløste den oprindelige Wheat-stone-Receiver.

Endelig er det en Fordel, at Telegrammer, der modtages paa Creed-Re-

ceiveren og ønskes videre befordret paa en eller eventuelt flere udadgaende Ledninger, ikke kræver manuel Omekspedition, idet Perforatorstrimlen umiddelbart kan indsættes i den paagældende Lednings Transmitter.

Saaframt saadan *Transitkorrespondance* ikke foreligger, er Modtagerperforering i sig selv et Biprodukt, der fraset andre Ulemper i hvert Fald giver Anledning til et forøget Papirforbrug. De foran nævnte Maskintelegrafsystemer af forskellig Art tager derfor Sigte paa at undgaa dette Mellemed ved at lade Modtagerapparatets Trykmekanisme direkte styres af Telegrafstrømmene.

Af disse Systemer benyttes her i Landet kun det af *Siemens & Halske*

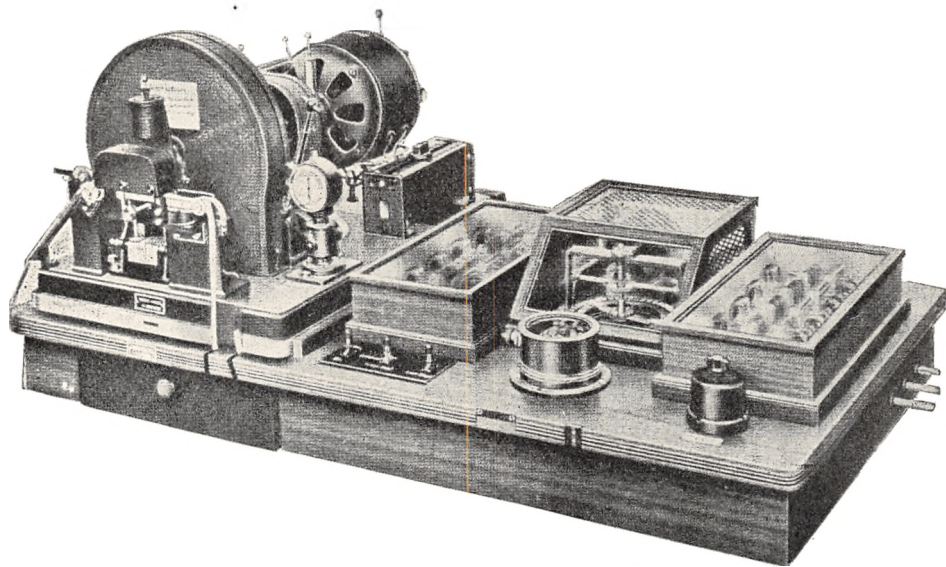

Fig. 4. Siemens & Halskes Maskintelegraf. Modtagerapparat.

fremstillede Apparat, der i Vinteren 1920—21 blev indført paa Telegrafforbindelserne mellem København og henholdsvis Berlin og Hamburg.

Siemens & Halskes Maskintelegraf er i Lighed med de fleste andre automatiske eller manuelle *Tryktelegrafer* baseret paa et fra Morsealfabetet afvigende Tegnsystem, hvor hvert Bogstav er sammensat af 5 Tegnelementer af ens Længde.

Senderapparatet styres ogsaa af en perforeret Strimmel, hvis Udseende dog afviger væsentligt fra Wheatstonestrimlen. Modtagerapparatet udmærker sig ved, at alle mekaniske Funktioner er reduceret til et Minimum og praktisk talt kun omfatter simple roterende Bevægelser, hvilket giver store Lettelser for det daglige Tilsyn og Vedligeholdelsesarbejde. Det samme er meget langt fra Tilfældet med Creed-Apparaterne, hvor særlig Printerens komplicerede Mekanik fordrer stort Kendskab og Rutine hos det Personale, der varetager den tekniske Betjening.

Siemens Apparaternes elektriske Indretning er derimod temmelig indviklet, men kommer til Gengæld, naar Indstillingen først er foretaget, vanskeligt i Uorden.

En nærmere Beskrivelse af Apparatets Virkemaade er naturligvis ikke mulig her; det kan kun antydes, at Overføringen beror paa en nøje opretholdt Synkronisme mellem Senderens og Modtagerens roterende Dele, saaledes at de paa Ledningen udsendte Strømpulser efter at have paavirket Modtagerrelæerne indstiller en Trykmekanisme, der i rette Øjeblik løfter en Papirstrimmel op mod et stadigt roterende Typehjul, hvorved det til Tegnkombinationen svarende Bogstav aftrykkes. (Fig. 4).

Siemenssystemets Arbejdshastighed kan stige til 130 Normalord pr. Minut, hvilket dog er betinget af Ledningens Godhed. Paa de nuværende Ledninger arbejdes normalt med et væsentligt lavere *Speed*, nemlig omkring 70—75 Ord pr. Minut, hvilket giver en stærk Forøgelse af Driftssikkerheden og er at foretrække, naar den foreliggende Trafikmængde ikke kræver et hurtigere Tempo. De nævnte Tal gælder for hver Senderetning paa Ledningen, idet Dupleks benyttes.

Fremkomsten af de bogstavtrykte Telegrammer efter Creed- og Siemensapparaternes Indføring har naturligvis bidraget til, at Publikum i stigende Grad har ønsket at modtage alle Telegrammer i maskinskrevet Stand.

For den Korrespondances Vedkommende, der ikke nødvendiggør de kostbare automatiske Systemers Medvirken, imødekommes dette Ønske ved Anvendelse af sædvanlige Skrivemaskiner i Forbindelse med Morsesystemet — eventuelt med Lydmodtagning, hvor Tegnene modtages som en Tone i Hovedtelefon og nedskrives efter Hørelsen.

Sidstnævnte Modtageform kræver en betydelig Rutine uden at medføre væsentlige Fordele i Hurtighed eller Sikkerhed. Den stadig voksende Trafik har imidlertid fremskyndet Trangen til at fremskaffe et passende billigt Telegrafsystem, der uden at besidde de automatiske Systemers store Ydeevne dog overskrider Morsesystemets og navnlig byder paa en god og sikker Betjening uden Anvendelse af særlig kvalificeret Personale.

Bestræbelserne paa dette Omraade har ført til Fremkomsten af de manuelle Tryktelegrafer, saakaldte *Fjernskrivemaskiner*.

Oprindelsen til disse maa søges i de tidligere nævnte Visertelegrafer, idet den Tanke laa nær at fastholde det af Viseren udpegede Bogstav ved Aftrykning med den graverede Skive. Der fremkom da ogsaa paa et ret tidligt Tidspunkt et stort Antal Forslag til saadanne Apparater, af hvilke kun Amerikaneren *Hughes* (1855) fik større praktisk Betydning.

Herhjemme er Tryktelegraferne først indført paa et langt senere Tidspunkt, og i Begyndelsen med en noget anden Motivering end den ovenfor anførte. Hensigten med vore første Tryktelegrafer var nemlig at give Banker og andre større Firmaer Adgang til bekvem Udveksling af Telegrammer til og fra Hovedtelegrafstationen ved Etablering af direkte Abonnentforbindelser. Til dette Brug, hvor kun selve Typeringen uden Betjeningspersonale med Telegrafistuddannelse er det afgørende, medens Sendehastigheden paa de lokale Ledninger er ret underordnet, kunde forholdsvist

simple Apparater benyttes. Man valgte hertil *Siemens & Halskes Type-tryktelegrafer*, der siden 1908 har været i Brug til nævnte Formaal.

Forskellen paa Typetrykapparatet og de senere forbedrede Fjernskrivemaskiner maa navnlig søges i den synkrone Indstilling. Man skelner her mellem *stadig* og *afbrudt* Synkronisme, hvoraf det førstnævnte Princip er omtalt under *Siemens & Halskes Maskintelegraf* og ligeledes finder Anvendelse i de noget simplere *Hughes Apparater*.

Til Opretholdelse af den stadige synkrone Gang mellem Sender og Modtager haves forskellige Hjælpeidler, Centrifugalregulatorer eller ensvingende Stemmegafler, der elektromagnetisk styrer Tonehjul efter den af *la Cour* angivne Metode. I *Siemens Maskintelegraf* tjener selve Telegrafstrømmene til at opretholde Synkronismen indenfor snævre Grænser, idet Strømimpulsernes Modtagning paa et for tidligt eller for sent Tidspunkt bevirker, at der gennem særlige Reguleringsrelæer sker en passende Forøgelse eller Formindskelse i Omdrejningshastighed af den Elektromotor, der bevæger Modtagerapparatets roterende Dele.

Selv om disse Hjælpeidler efterhaanden har naaet en stor Fuldkommenhed, er den stadige Synkronisme i Følge Sagens Natur en ret omstændelig og kostbar Anordning, der kun lader sig anvende under ret store Forhold.

I de simplere Typetrykapparater har man derfor givet Afkald paa Synkronisme i egentlig Forstand. Indstillingen af Modtagerorganet sker her trinvis ganske efter lignende Princip som Ankerbevægelsen i et Urværk. Tegnene, der udsendes fra et skrivemaskinelignende Klaviatur, bestaar af en kortere eller længere Rækkefølge af Strømimpulser, som elektromagnetisk udløser et Spærværk, hvorved Typehjulet i smaa Spring drejer sig fra den sidst foretagne Indstilling til den nye, der svarer til det aftelegraferede Bogstav, som dernæst aftrykkes paa en Papirstrimmel.

Telegriferingshastigheden bliver paa denne Maade temmelig begrænset og overskrider ikke væsentligt Morsesystemets, hvad der dog som nævnt har mindre Betydning for Abonnentforbindelser.

Ved de nyere Fjernskrivemaskiner er man gaaet en Mellemvej, hvorved Simplifikation til en vis Grad opretholdes uden større Tilsidesættelse af Hastighedskravet.

Ogsaa for disse Apparater benyttes ganske vist Synkronisme, dog ikke af varig Karakter, idet Sender og Modtagers bevægelige Dele normalt staar i Ro og kun ved Afsendelse af hvert Tegn udløses til en enkelt Omdrejning.

Denne saakaldte *Start-Stop-Metode* stiller langt mindre Fordringer til Synkronismereguleringen, som herved er begrænset til korte Tidsrum, under hvilke Udgangsstillingen for hver ny indledet Bevægelse stadig bliver korrigeret. Som Følge heraf er Apparaternes Anskaffelsespris relativt lav og muliggør Anvendelse til Abonnentbrug og andre mindre trafikerede Forbindelser. Efter forskellige Systemers Gennemprøvning er man ved de her i Landet benyttede Fjernskrivemaskiner foreløbig blevet staaende ved et ligeledes af *Siemens & Halske* fremstillet Apparat, der i de sidste Par

Aar bl. a. er indført paa Forbindelsen mellem Hovedtelegrafstationen og de større københavnske Postkontorer (Fig. 5).

Fjernskrivemaskinerne trykker normalt Telegrammerne paa fortløbende Papirstrimler, der nedklæbes paa de almindelige Telegramblanketter. Denne

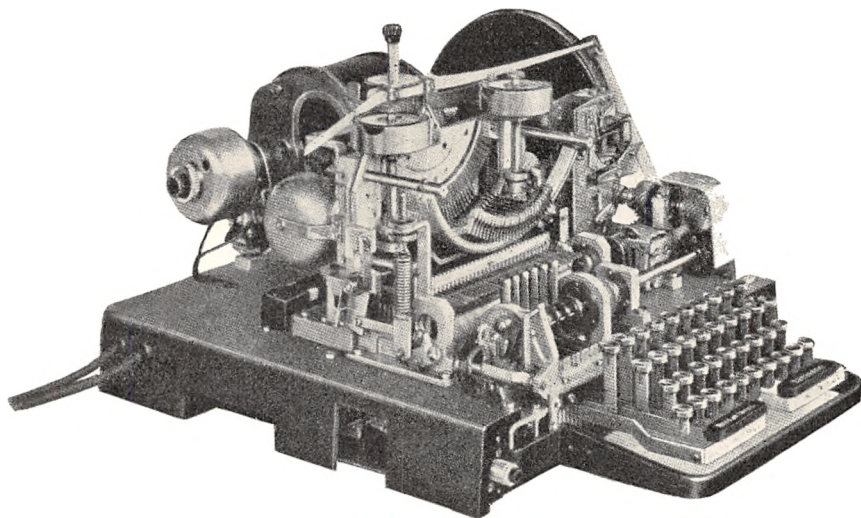

Fig. 5. Siemens & Halskes Fjernskrivemaskine.
Kombineret Sender- og Modtagerapparat, Strimmelskriver. (Beskyttelseskappen fjernet).

Ekspeditionsmaade giver ganske vist nogen Ulejlighed, men rummer til Gengæld visse Fordele for den daglige Tjeneste — f. Eks. med Hensyn til Rettelser af Fejl i Teksten. Til privat Telegrafkorrespondance indrettes ogsaa Apparater, der nedskriver Telegrammet paa brede Papirruller Linie for Linie som en almindelig Skrivemaskine.

Saadanne *Bladskrivere* benyttes siden 1927 til Pressekorrespondance mellem Hovedtelegrafstationen og *Ritzaus Bureau* og er i 1930 udvidet til ogsaa at omfatte flere fra Bureauet udgaaende Forbindelser til forskellige Dagblades Redaktionskontorer (Fig. 6).

De seneste Aars Udvikling indenfor Telegrafiens Omraade staar i nøje Sammenhæng med Telefoniens tilsvarende Udvikling, idet disse to Kommunikationsmidler i teknisk Henseende har flere Berøringspunkter.

Paa den Tid, da Telefonen kom frem, var Telegrafanlægget allerede godt indarbejdet og besad et omfattende Ledningsnet. Det var da nærliggende at overføre den allerede indarbejdede Teknik direkte til Telefonledningernes Bygning.

Nu er Forholdet dette, at et sædvanligt Telegrafkredsløb udføres som en enkelt Ledningstraad med Jorden som Returforbindelse — eller rettere udtrykt: med Jorden som Afledning for den af Telegrafbatteriet udviklede Elektricitetsmængde. At en saadan Foranstaltning er mulig, blev iagttaget af *Steinheil* i 1838 ved Banetelegrafanlæg i Tyskland, hvor man af

Sparehensyn havde benyttet Jernbaneskiner som den ene Ledning i Kredsløbet. Det viste sig da, at Forbindelsen stadig var i Orden, selv om større Skinnestrækninger under Reparation af Banelegemet var fjernet.

Saadanne *Enkeltledninger* har imidlertid den Ulempe, at nærliggende Kredsløb eller andre elektriske Forhold f. Eks. af atmosfærisk Natur fremkalder forstyrrende *Induktionsstrømme* i Ledningen. Overfor Telegrafkredsløb spiller dette dog sædvanligvis en mindre Rolle, hvorimod Telefonkredsløb i høj Grad kan generes af den Støj eller »*Krydstale*«, som Induktionsstrømmen kan give Anledning til.

Man har derfor ved alle vigtigere Telefonkredsløb og i Særdeleshed, hvor et større Antal Ledninger fremføres paa samme Stangrække eller i samme Kabel, maattet give Afkald paa Jordledningen og atter gaa tilbage til det helt metalliske Kredsløb i Form af *Dobbeltledninger*. Telefonenkeltledninger anvendes dog endnu, hvor særlige økonomiske Krav gør sig gældende, og hvor Forholdene tillader det — f. Eks. ved Landtelefonforbindelse til spredtliggende Abonnenter, men ogsaa her fortrænges Enkeltledninger efterhaanden som Kravene til Telefoneringsgodheden stiger.

Dobbeltledningens *Induktionsfrihed* beror paa, at de omgivende elektriske Kræfter fremkalder ensrettede Paavirkninger i begge Ledningstraadene og saaledes forhindrer Fremkomsten af et forstyrrende Kredsløb gennem Telefonerne. Der stilles dog visse Fordringer til Ledningernes Ensartethed og symmetriske Anbringelsesmaade, af hvilke den sidstnævnte kun med Tilnærmelse lader sig opfylde ved passende »*Krydsning*« eller »*Snoning*« af Lederne.

Rækkevidden for Samtalerne var i Telefonens første Dage meget begrænset. Aarsagen hertil var at søge saavel i Ledningers som Apparaters Beskaffenhed. De benyttede Jernledninger ydede stor Modstand mod de svage elektriske Kræfter, som *Bell-Telefonen* kunde frembringe, idet dette Apparat oprindeligt blev anvendt baade som Sender og Modtagerorgan, saaledes at den i Talen indeholdte Svingningsenergi direkte omsattes til elektriske Induktionsstrømme.

Ved den senere Indføring af *Mikrofonen* som Senderapparat forbedredes Forholdene betydeligt, eftersom Talen nu kun behøvede at regulere Strømuksendelserne fra en særlig Strømkilde.

Samtidig gik man over til Benyttelse af Kobber- eller Bronzeledninger,

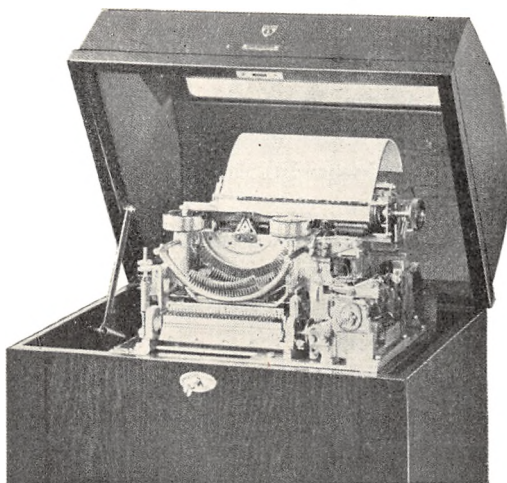

Fig. 6. Siemens & Halskes Fjernskrivemaskine. Modtagerapparat, Bladskriver.

hvis elektriske Ledningsevne er langt større end Jernledningernes, saaledes at Telefoneringsafstanden væsentligt forøges.

Den første længere indenlandske Statstelefonledning aabnedes i December 1894 mellem København og Odense med Anvendelse af 4 mm Kobberdobbeltledninger i Tilslutning til et bestaaende Telegrafkabel over Storebælt. Allerede Aaret før var en Telefonforbindelse til Malmø taget i Brug, og senere blev Forbindelsen til Tyskland knyttet dels over Kolding—Haderslev i 1895 og dels over Gedser—Warnemünde i 1899, sidstnævnte med Benyttelse af det paa denne Strækning allerede i 1888 udlagte Telegrafkabel.

Godheden af disse Telefonforbindelser var dog mindre tilfredsstillende af Grunde, der skyldes de særlige Forhold ved Telefonstrømmenes Forplantning gennem længere Ledninger. De udsendte Strømmes Styrke bliver nemlig svagere, efterhaanden som Afstanden fra Senderstationen vokser, dels fordi der direkte finder Strømtab Sted ved Overgang i Isolationsmaterialet mellem de to Ledere i Kredsløbet, og dels af andre elektriske Aarsager, navnlig af de Omstændigheder, der betinger Ledningens Evne til at optage elektrisk Ladning, hvilket udtrykkes ved dens *Kapacitet*. Den *Dæmpning*, som Telefonstrømmene saaledes er underkastet, er endvidere ikke ligefrem afhængig af Ledningslængden, men tiltager i stærkt stigende Grad, naar Afstanden mellem de Talende forøges.

Følgen heraf var, at man i Stedet for de ældre Telegrafkabler med stor Kapacitet maatte søge nye Udveje for at muliggøre Telefonering gennem længere Kabler.

De Midler, man har udfundet hertil, har været af overordentlig gennemgribende Natur, der fuldstændigt har forandret Vilkaarene for den internationale Telefoni. Det er en Selvfølge, at man til enhver Tid har søgt at fremstille Telefonapparater af saa god Kvalitet, som de øjeblikkelige tekniske og økonomiske Forhold har tilladt, idet en kraftigt virkende Mikrofon og en følsom Telefon er den første Betingelse for et gunstigt Resultat. Man maa dog ikke forestille sig, at Fjerntelefonering blot er et Spørgsmaal om Forbedring af Mikrofontypen, et Forhold, der skyldes den foran nævnte Dæmpning af Strømmen, og som bedst illustreres ved et Eksempel.

Tænker man sig en Ledning af en saadan Længde, at der med Anvendelse af de almindelige Telefonapparater lige netop kan opnaas en brugelig Telefoneringsgodhed igennem den, vil en Forøgelse af Ledningslængden til det dobbelte med Bibeholdelse af Modtagerforholdene medføre, at de fra Mikrofonen udsendte Strømme maa gøres mere end 30 Gange kraftigere. Den tredobbelte Ledningslængde vil under lignende Forudsætninger kræve 900 Gange større Mikrofonstrøm.

Det vil forstaas, at saadanne Krav til Mikrofonens Ydeevne vanskeligt eller umuligt lader sig opfylde. De tidligere Forsøg med Benyttelsen af *Stærkstrømsmikrofoner* er derfor forladt, bl. a. af den Grund, at kraftige Strømme ved Ledningens Begyndelse virker stærkt forstyrrende overfor Naboledninger.

I Stedet for arbejdede man videre med at forbedre selve Telefonledningen, saaledes at Strømovertøringen fandt Sted med mindre Tab. For Kablernes Vedkommende var dette i første Række at søge Kapacitetens uheldige Indflydelse modvirket. Kapacitetens Størrelse er afhængig af den indbyrdes Afstand mellem de to Ledere i Kredsløbet samt af det Stofs Beskaffenhed, der danner Isolationen. Gunstigst stiller det sig, naar Lederne ligger langt fra hinanden og adskilt ved Luft γ : Fordringer, der var opfyldt ved Luftledninger, og som forklarer disses Overlegenhed overfor Guttaperkakablerne.

Et betydeligt Fremskridt var det derfor, da man omkring Aarhundredskiftet gik over til at erstatte Guttaperkaisolationen med en løs Papirbevikling om Kabellederen, idet det særligt er det herved opstaaede Luftrum mellem Lederne, der betinger den formindskede Kapacitet.

Fig. 7. Blykabel. Fjernkabelanlæg Kolding—Aabenraa—Sønderborg.

Papir-luftisolerede Kabler (Fig. 7) maa til Beskyttelse mod Fugtighedens Indtrængen omgives med en Beklædning af Bly i Form af et tæt ompresset Rør; de benævnes derfor i daglig Tale *Blykabler* og kan endvidere, hvor Kablet ikke beskyttes ved Nedlægning i Jernrørsledninger, Betonkanaler o. l., omgives med en ydre Armering af Jernbaand eller tætliggende Jerntraade.

Til Trods for denne Forbedring er Telefoneringsafstanden, naar en rimelig Økonomi tages i Betragtning, dog begrænset til en Kabellængde paa omkring 50 km. Hensigten med de første Jordkabelanlæg af denne Art var imidlertid blot at undgaa Luftledninger paa kortere Strækninger i Byerne og deres nærmeste Omegn, hvor det stærkt voksende Ledningsantal efterhaanden vanskeliggjorde Anbringelsen af de fornødne Stænger eller Traadstativer.

Sammen med Kabelanlægene i Byerne aabnedes Mulighed for at erstatte det til Abonnenttelefonforbindelserne oprindelig benyttede *Lokalbatterisystem* med *Centralbatterisystemet*. I sidstnævnte Tilfælde findes paa Centralen et for samtlige Abonnenter fælles Batteri, der udsender de fornødne Mikrofonstrømme, i Modsætning til det tidligere paakrævede Mikrofonbatteri i hvert enkelt Telefonapparat. Fordelen herved er kun fremtrædende i store Byer, men Metoden kræver af Hensyn til Driftsikkerheden, at de af Centralbatterispændingen stadigt paavirkede Abonnentledninger helst udføres som Kabler, hvis Isolationstilstand ikke afhænger af Vejrforholdene.

Centralbatterisystemet har for Abonnementerne den Fordel, at Opkald og Afringing til Centralen sker automatisk, naar Mikrotelefonen løftes og

atter anbringes paa Apparatet — en Fordel, der dog ved Systemets Indførelse hos det private Selskabs Abonnenter i København omkring 1908 indbragte Klage over, at man nu ikke mere kunde give sin Harme Luft ved kraftig Drejning paa Haandsvinget!

De senere Aars Indføring af *helautomatiske Telefonanlæg*, hvor Abonnenten selv vælger den ønskede Forbindelse ved Drejning paa en Nummer-

Fig. 8. Automattelefonapparat. Siemens & Halskes Model.

skive, har endogsaa frataget Abonnementerne det Privilegium at kunne skælde ud over en forkert Sammenstilling (Fig. 8).

Ved Genførelsen overtog Staten Driften af de lokale Telefonanlæg i Sønderjylland. Samtidig skete betydelige Udvidelser og Modernisering af Installationerne her, der nu omfatter ca. 10,000 Abonnenter fordelt paa 97 Centraler, hvoraf 4 Landcentraler er helautomatiske.

Fra 1. Januar 1932 er Telefonanlægene paa Møen og Nyord (ca. 1400 Abonnenter) ligeledes henført under Post- og Telegrafvæsenet.

Fra 1. Januar 1932 er Telefonanlægene paa Møen og Nyord (ca. 1400 Abonnenter) ligeledes henført under Post- og Telegrafvæsenet.

Fra 1. Januar 1932 er Telefonanlægene paa Møen og Nyord (ca. 1400 Abonnenter) ligeledes henført under Post- og Telegrafvæsenet. Frasset enkelte mindre Anlæg (Skagen, Læsø m. fl.) drives Landets øvrige Lokaltelefonanlæg af de koncessionerede Telefonselskaber. Dog findes der i de større Byer Statstelefonabonnenter, der gennem Statens Centraler faar direkte Tilknytning med de interurbane Ledninger. Da et saadant Abonnement kun har Interesse for større Firmaer o. a., der fører mange udenbys eller udenlandske Samtaler, er Statstelefonstationerne de fleste Steder af ringe Størrelse. Kun for Københavns Vedkommende (ca. 500 Abonnenter, hvoraf henved 200 er Post- og Telegrafvæsenets Kontorer) benyttes Centralbatterisystemet, der blev indført ved Hovedstationens Ombygning i 1922, hovedsagelig for at lette Samarbejdet med det private Telefonselskabs Anlæg,

Medens Blykablerne i Forbindelse med Luftledninger for en Tid paa tilfredsstillende Maade opfyldte Kravene til Telefonforbindelser over Land, var Spørgsmaalet om Forbedring af længere Søkabelforbindelser ikke løst hermed.

Der krævedes hertil en større Reduktion af Dæmpningen, end Papir-Luftisolationen alene kunde opfylde. Teoretiske Undersøgelser havde imidlertid vist, at Kapacitetens skadelige Indflydelse paa Telefoneringen kunde modarbejdes, naar den af selve Ledningen frembragte elektromagnetiske Tilstand forøgedes.

Efter forskellige resultatløse Forsøg paa at bringe dette til praktisk Udførelse, foreslog den daværende Telegrafingeniør og senere Chef for Telegrafvæsenets tekniske Afdeling, C. E. Krarup, at omvikle Kobberlederen i hele sin Længde med tynd Jerntraad. Ledningen faar ved denne Foranstaltning, hvad man kalder en *forøget Selvinduktion*, der væsentligt bidrager til at formindske Dæmpningen.

Det første *Krarup-Sø-kabel* udlagdes 1902 mellem Helsingør og Helsingborg og er senere efterfulgt af et stort Antal lignende Telefonkabler saavel her som i Udlandet. Telefonforbindelsen til Tyskland blev paa denne Maade bragt i brugelig Stand ved *Krarup-Kabler* udlagt mellem Lolland og Femern i 1903 og 1907; ligeledes Forbindelsen til Sverige krævede efterhaanden flere Ledninger, saaledes at der indtil 1922 ialt var udlagt 6 Telefonkabler mellem Helsingør og Helsingborg.

Medens der ved de ældste *Krarup-Kabler* endnu anvendtes Guttaperkainisolation, er de senere Anlæg udført som Blykabler, hvilket yderligere har forbedret Resultaterne.

Ogsaa til Jordkabler fandt *Krarups Metode* hurtigt Indpas til Ledningsindføring i Byerne; men udover det i 1922 nedlagte *Krarup-Jordkabel* mellem København og Roskilde, var der endnu ikke Tale om mellembyes Kabelanlæg af større Omfang.

Skønt det saaledes var lykkedes at skaffe gode Vilkaar for Telefonien i Indlandet og til Nabolandene, var Telegrafien i Henseende til Rækkevidde stadig Telefonen langt overlegen.

Grunden hertil var, at man ved Telefoneringen savnede det Hjælpe-middel, der i Telegraftekniken benævnes *Overdragnet*, og som beror paa, at der med passende Mellemrum i den lange Ledning indskydes Relæstationer, der automatisk viderebefordrer de modtagne Tegn i forstærket Stand. De forholdsvis simple elektromagnetiske Apparater, der tjener hertil, er uvirksomme overfor de svage og hurtigt vekslende Telefonstrømme.

Først ved Fremkomsten af *Elektronrørsforstærkeren* og dens praktiske Udformning til Telefonbrug i Aarene efter Verdenskrigen er det lykkedes at løse det store Antal videnskabelige og rent praktiske Problemer, der knytter sig hertil. De Resultater, man har naaet, har da ogsaa været af revolutionær Betydning ikke alene for Telefonien, men ogsaa for den fremtidige Udvikling af Telegrafien.

Elektronrørets (*Audionlampens*) Virkemaade er bekendt fra Radiofonimodtagere og skal ikke nærmere omtales her. Dog skal nævnes, at Røret ved Indkobling i en Telefonledning kun virker forstærkende for Strømmene i den ene Taleretning. For at faa Talen overført i begge Retninger maa derfor foretages særlige Kunstgreb, der minder om den ved Duplex-telegrafi benyttede Balanceringsmetode.

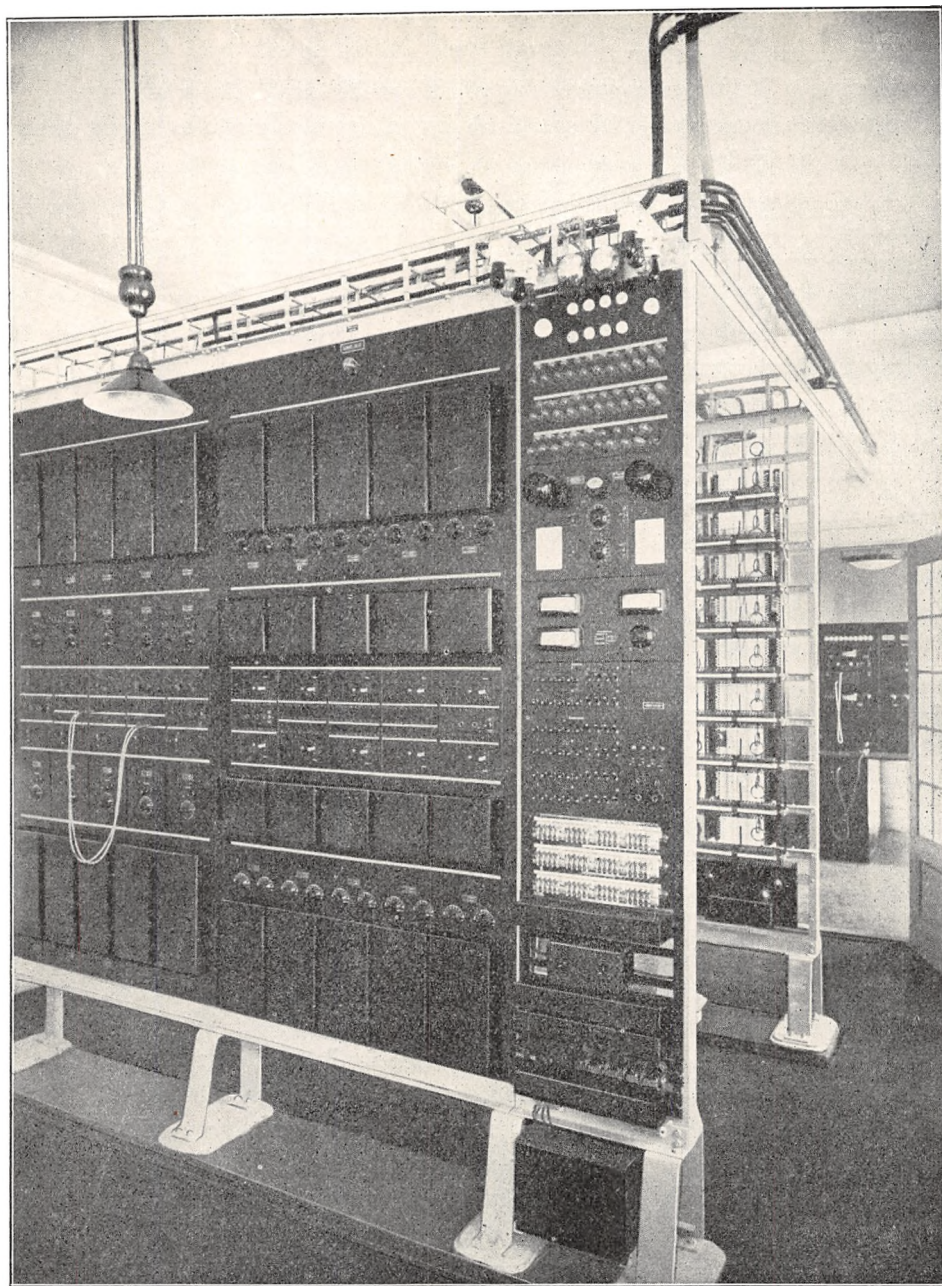

Fig. 9. Forstærkerstation. Nykøbing Falster.

Som Følge heraf fordrer den fuldt driftsikre Anvendelse af *Telefonforstærkere*, at Ledningerne har ganske konstante elektriske Egenskaber. Et Krav, hvis Opfyldelse atter har medført, at man har maattet forlade Luftledningerne paa de store Afstande og gaa over til Etablering af *Fjernkabler*.

Udviklingen har paa denne Maade sluttet sin Kreds ved atter at vende

tilbage til Tanker, der var Udgangspunktet, da den oprindelige »Øresundslinie« i sin Tid blev lagt i Jorden; og er Problemerne nu af langt mere sammensat Natur, saa staar den moderne Teknik ganske anderledes rustet til at overvinde de Vanskeligheder, der dengang fik Sagen til at strande.

Telefonkabler af den mere moderne Type med kunstigt forøget Selvinduktion blev allerede i 1912 nedlagt af Københavns Telefon Aktieselskab mellem København, Helsingør og Hillerød; men disse Kabler er i Lighed med det forannævnte af Staten etablerede Kabel til Roskilde nærmest at betragte som *Oplandskabler* for Ledningsindføringer til København.

Det første egentlige Fjernkabelanlæg her i Landet udførtes i 1926 af Post- og Telegrafvæsenet i Forening med den tyske Telegrafadministration paa Strækningen Nykøbing Falster—Rostock, idet man for Søstrækningen fulgte den oprindelige af Telegrafkablet i 1888 benyttede Vej mellem Gedser og Warnemünde. I Nykøbing blev oprettet Landets første *Forstærkerstation* (Fig. 9), hvorfra Forbindelserne — foreløbig med Benyttelse af de bestaaende Luftledninger — videreførtes til København. I 1930 fuldførtes Anlægget med Jordkabel paa hele Strækningen og med samtidig Opstilling af Forstærkere i København.

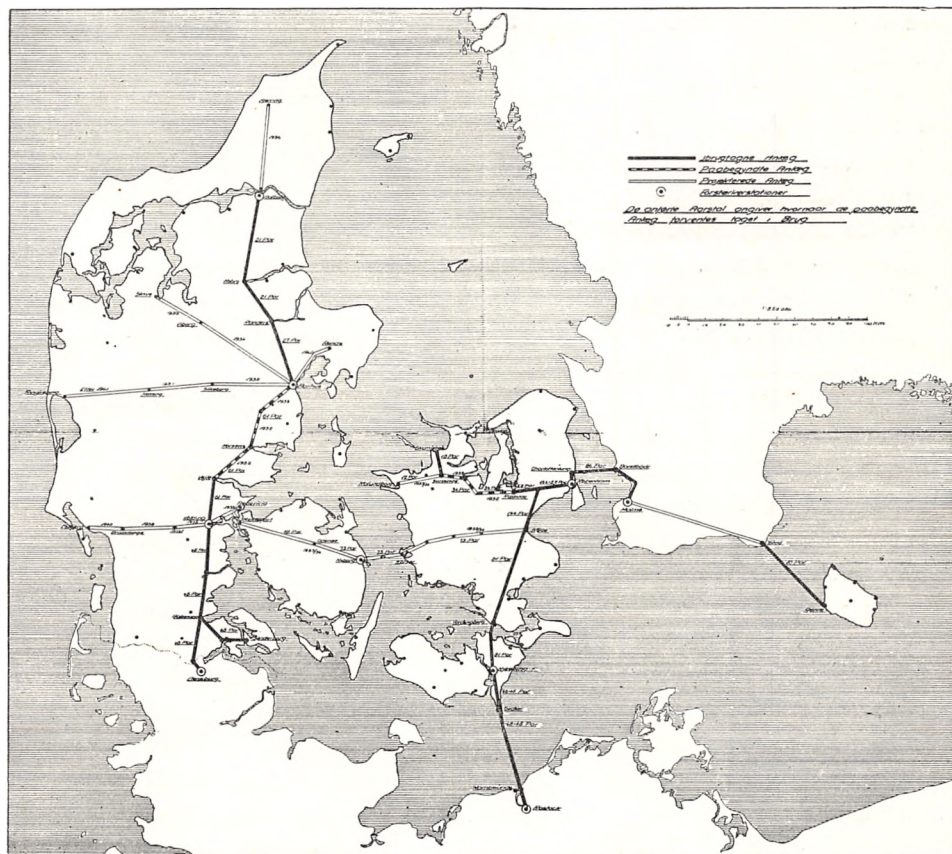

Fig. 10. Fjernkabelnettet i Danmark.

Det følgende Aars Arbejde var i særlig Grad præget af den fortsatte Udbygning af Fjernkabelnettet, hvis Hovedlinier er vist paa hostaende Oversigtskort Fig. 10. Bemærkelsesværdig er særlig Telefonforbindelsen til Bornholm, der blev aabnet den 1. November 1931 gennem Kablerne København—Malmö og Ystad—Rønne, idet Ledningerne gennem Skaane er stillet til Raadighed ved Overenskomst med den svenske Telegrafstyrelse. Det nye Øresundskabel (Fig. 11), der er udlagt mellem Charlottenlund og Barsebäck, rummer foruden Bornholmforbindelsen et betydeligt Antal interskandinaviske Telefonledninger som Aflastning for de ældre nordligere Kabler. Ligeledes til Tyskland er et nyt Telefonkabel i 1931 udlagt mellem Nykøbing F. og Rostock.

Det siger sig selv, at de med Fjernkabelanlægene forbundne store Anlægsudgifter kræver den størst mulige Økonomi for at opnaa rentable Forhold. Man har derfor udvidet det Samarbejde, der allerede tidligere for de mere lokale Ledningers Vedkommende har været praktiseret i Form af Fællesanlæg med de private Telefonselskaber eller Lejeforhold til disse.

For Jyllands Vedkommende udføres Fjernkabelanlægene Nord for Kolding saaledes af Telefonselskabet, idet Staten lejer de fornødne Forbindelser paa uopsigelige Vilkaar. Paa Sjælland deltager det private Selskab paa tilsvarende Maade i det af Staten nedlagte Kabel mellem Køge og Vordingborg.

Som det vil ses af Oversigtskortet, hvor de fuldt optrukne Linier angiver de færdige Anlæg, mangler der endnu væsentlige Strækninger, førend Fjernkabelnettet kan udnyttes med den Fordel, der svarer til de økonomiske Ofre. Et vigtigt Led i denne Henseende er den projekterede Tværforbindelse mellem Køge og Kolding over en kommende Forstærkerstation i Nyborg — et Anlæg, hvis Fuldførelse endnu ikke lader sig forudse, da de for Tiden herskende vanskelige Valutaforhold har standset de større Arbejder. I Jylland er Forstærkerstationerne i Kolding og Aarhus fuldførte, medens Stationen i Aalborg er under Arbejde.

Samtlige Fjernkabler er udført med kunstigt forøget Selvinduktion, dog efter en nyere af Amerikaneren *Pupin* angivet Metode, hvor Ledningerne med Mellemrum af ca. 2 km passerer Selvinduktionsspøler, der for Jordkabernes Vedkommende monteres i Støbejernskasser (Fig. 12), medens de i Søkablerne indbygges under Blykappen. *Pupinkablerne* har forskellige Fortrin fremfor Krarupkablerne og er navnlig billigere end disse.

Driften af Forstærkerstationerne stiller ret store Fordringer til teknisk Viden og har nødvendiggjort Uddannelsen af et særligt Personale, der varetager de periodiske Maalinger til Kontrol med Ledningers og Apparaters Tilstand, hvilket ikke mindst er af Vigtighed paa de lange mellemrigske Forbindelser, der passerer et stort Antal Forstærkere.

Til saadanne Langdistanceforbindelser benyttes *Firtraadskredsløb*, hvor hver Taleretning lægger Beslag paa en Dobbeltledning, idet Ulemperne ved Afbalancering af de kunstige Ledninger herved begrænses til Ledningens Endepunkter i de her opstillede »Gafler«, der knytter Forbindelsen

til de almindelige Abonnent- og Oplandsdobbelledninger. Firtraadskredsløbenes større Krav til Ledningsantallet opvejes af den Omstændighed, at Lederdimensionen kan formindskes eller Forstærkerstationernes indbyrdes Afstand forøges.

De sidst udlagte Søkabler til Sverige og Tyskland er endog indrettede saaledes, at de to Taleretninger kan finde Sted paa samme Dobbelledning, idet der for den ene Retning benyttes Telefoni med Vekselstrømme af højere Frekvenser.

Denne Metode («Zweibandtelephonie») vil dog først blive taget i Brug, naar Krav til Forøgelse af Kredsløbenes Antal foreligger. Foruden de sædvanlige Talekredsløb, der i mange Tilfælde udføres som *Telefonduplekser*, indeholder Kablerne særlige Ledninger konstrueret med Musikoverføring for Øje. *Musikledningerne* betales af Statsradiofonien og benyttes til Transmission af Radiofoniprogrammer fra de indenlandske Studier og mellem Danmark og Udlandet.

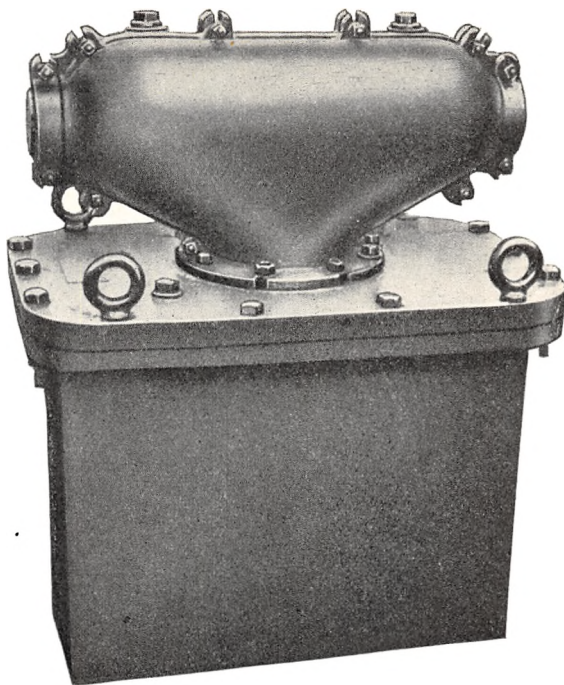
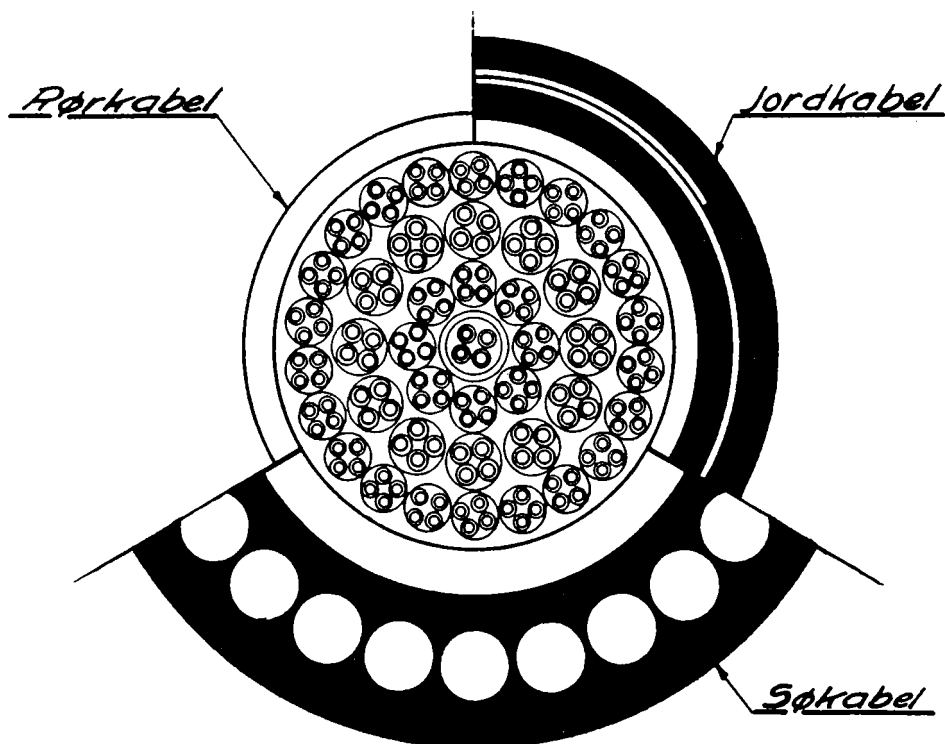

Fig. 12. Støbejernskasse til Pupinkabel.

Fjernkabelanlæggenes Driftsikkerhed, der i første Række er motiveret af telefonmæssige Hensyn, er dog ogsaa kommet Telegraferen til Gode. Forudsætningen for de kostbare Anlæg er naturligvis, at Luftledningerne med deres store Vedligeholdelsesudgifter efterhaanden forsvinder, saaledes at ogsaa Telegraferen overføres til Kablerne, og Følgen heraf har været, at Telegraferingsmetoderne har maattet tilpasse sig de særlige Krav, som baade Ledningers og Forstærkerstationernes Indretning har medført.

De allerede tidligere kendte Metoder til samtidig Telegrafering og Telefonering paa samme Ledning i Form af *Telegrafdupleks* eller »*Composite*« er i Kablerne bragt til større Fuldkommenhed; men samtidig har den med Elektronrøret indførte Teknik fremkaldt helt nye Muligheder, nemlig Tonfrekvenstelegrafi og Billedtelegrafi.

Tonfrekvenstelegrafi er, som Navnet antyder, Telegrafi med Anvendelse af Vekselstrøm, hvis Frekvenser, d. v. s. Antal Strømvekslinger pr. Sekund, svarer til Svingninger indenfor det hørlige Omraade, altsaa af samme Størrelsesorden som Telefonstrømmens Frekvenser.

Fjernkabel København—Malmø. Skematisk Tværsnit.

Saadanne Tonestrømme vil derfor uden videre kunne passere Forstærkerstationerne og forstærkes af disse ganske som Telefoni i Modsætning til de ved Jævnstrømstelegrafi benyttede Strømme, der maa ledes uden om Forstærkerne og eventuelt overdrages ved særlige Foranstaltninger.

Hensigten med Tonfrekvensmetoden er endvidere, at man herigennem opnaar en mangedoblet Udnyttelse af hver Ledningsforbindelse, idet man paa en saadan kan danne indtil 12 af hinanden uafhængige Kredsløb med Benyttelse af forskellige Frekvenser, der ved Modtagelsen adskilles fra hverandre ved Hjælp af elektriske »Filtre«.

Metoden er endnu ikke taget i Brug her i Landet, da den kræver et ret kostbart Apparatudstyr, hvis Anskaffelse ikke er motiveret, saa længe der findes et tilstrækkeligt Antal disponible Ledninger i de relativt nye Kabelanlæg.

Billedtelegrafer blev derimod taget i Brug den 1. Marts 1929 paa en Forbindelse mellem København og Berlin og er senere udvidet med flere andre Forbindelser bl. a. til Stockholm og Oslo.

For Billedtelegraferingen gælder i endnu højere Grad, at Strømforholdene paa Ledningen nærmer sig Telefonien, saaledes at det i Virkeligheden er Telefonkredsløbene til de paagældende Byer, der afgives til Billedtransmissioner, naar saadanne foreligger.

De benyttede Apparater af System *Siemens-Karolus-Telefunken* (Fig. 13) er naturligvis af meget kompliceret Indretning, hvis Enkeltheder ikke

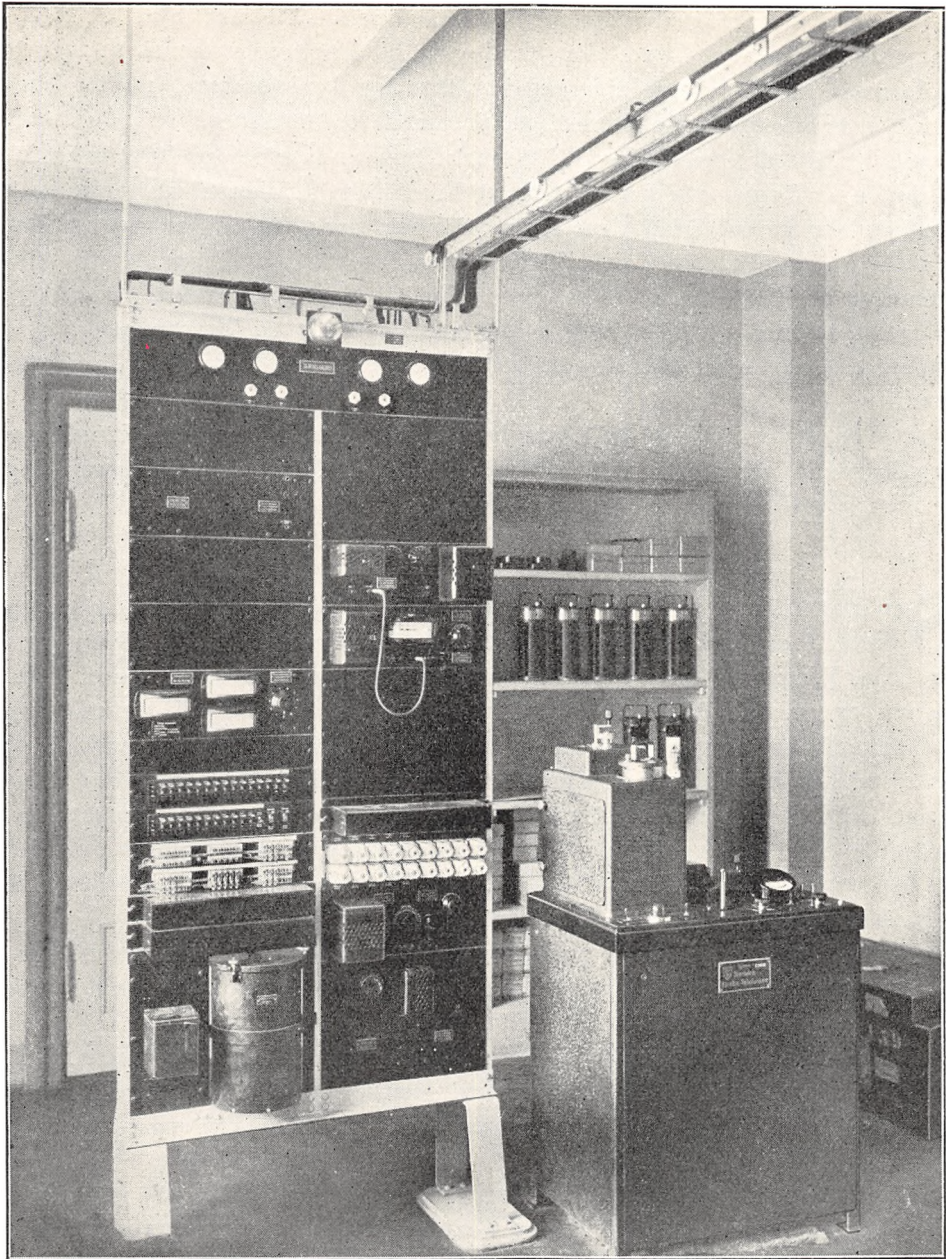

Fig. 13. Opstilling af Billedtelegrafapparater (Modtager) paa Hovedtelegrafstationen.

kan beskrives her. Hovedorganet er den lysfølsomme Celle (*Fotocellen*), der i Afsenderapparatet frembringer Strømme, hvis Styrke varierer i Overensstemmelse med Intensiteten af det Lys, som reflekteres fra Billedfladens forskellige Punkter. Strømmene forstærkes og udsendes paa Ledningen til Modtagerapparatet, hvor de paavirker et *Lysrelæ*, der atter omsætter Strømvariationerne til Lysvariationer, som fotografisk registreres. Det ligger i Sagens Natur, at Billedfladens Bevægelse i Forhold til Fotocellen maa

være i nøje Overensstemmelse med den tilsvarende Bevægelse af Modtagefilmen i Forhold til Lysrelæet. Sende- og Modtageapparaternes roterende Dele maa derfor bevæge sig med fuldstændig Synkronisme, hvilket kontrolleres af enssvingende Stemmegafler paa de to Stationer.

Skønt Billedtelegraferingen i teknisk Henseende arbejder fuldt tilfredsstillende, er Systemet i sin nuværende Form ikke skikket til at konkurrere med de eksisterende Hurtigtelegrafsystemer, hvor det drejer sig om Befordring af almindelig Tekst. Dels er den fotografiske Proces et ret omstændigt Mellemed, der ikke egner sig til Stortrafik uden væsentlige Simplifikationer, og dels er de elektriske Forhold ved Transmissionen af en saadan Natur, at Ledningen bedre udnyttes ved almindelig Telegrafering.

Det er derfor praktisk talt kun, hvor den rent billedmæssige Gengivelse er afgørende, at Systemet finder Anvendelse, f. Eks. til Billedoverføring mellem Pressebureauer i Ind- og Udland.

Ser man tilbage paa den stedfundne Udvikling i de senere Aar, synes det at fremgaa heraf, at Telefontekniken er bragt ind paa et Spor, hvor en jævn Fremgang uden større principielle Ændringer er at vente. Telefonien over Land har løst de stillede Opgaver og venter blot paa den fortsatte Udbygning af Kabler og Forstærkerstationer Jorden over. Lidt anderledes stiller det sig dog med Telefonien mellem Verdensdelene, hvor lange Søstrækninger forhindrer Anbringelsen af de fornødne Forstærkerstationer; men ogsaa paa denne Opgaves Løsning arbejdes ihærdigt, saaledes at den transatlantiske Kabeltelefoni muligvis en skønne Dag vil kunne tage Konkurrencen op med Radiotelefonien.

For Telegrafens Vedkommende synes det derimod, som om man i større Grad staar ved Begyndelsen af en Epoke, hvor flere for Publikum mærkbare Ændringer er i Udsigt.

Efter al Sandsynlighed vil de nærmest kommende Aar blive Fjernskrivemaskinernes Tidsalder, ikke alene med Hensyn til de offentlige Forbindelser mellem Telegrafkontorerne, men ogsaa til Privatkorrespondance direkte fra Abonnent til Abonnent.

Hvad de førstnævnte Forbindelser angaar, er Tendensen til at forlade Maskintelegrafer til Fordel for de simple Fjernskrivemaskiner allerede følelig. Det rummer flere Fordele, at de korresponderende Ekspedienter direkte staar i Rapport til hinanden i Modsætning til det upersonlige Mellemed, som den helautomatiske Ekspedition medfører. Fjernskrivemaskinernes langsommere Arbejdstempo og deraf følgende større Ledningsforbrug retfærdiggøres derved, at det er Telefonen, der stiller Krav om det voksende Ledningsantal, hvis Udnyttelse til samtidig Telegrafering da er naturlig.

Af disse Grunde er saaledes de tidligere Wheatstone-Creedapparater paa Forbindelserne mellem Fredericia og henholdsvis Hamburg og Berlin for nylig blevet afløst af Fjernskrivemaskiner, ligesom forskellige indenlandske

Forbindelser af samme Art er etableret eller ventes i Brug i nærmeste Fremtid.

Følgerne af den her nævnte Udvikling vil ganske vist ikke for Publikum være direkte synlig, men dette vil derimod være Tilfældet, naar Oprettelsen af de nævnte Privatforbindelser bliver almindelig.

Hvad der ovenfor er sagt om Fordelene ved Fjernskriveexpeditionen gælder naturligvis i langt højere Grad, naar Forbindelsen direkte er etableret mellem de korresponderende Parter paa samme Maade som en Telefonforbindelse.

Man kan tænke sig to Maader, hvorpaa en saadan Forbindelse tilvejebringes. Den ene Maade er Udlejning af Privatledninger udelukkende til Brug for vedkommende Abonnenter — f. Eks. fra et Firmas Hovedkontor til dets Filialer eller Provinskontorer og muligvis udenlandske Afdelinger.

Selv om saadanne Forbindelser vil blive meget kostbare paa længere Strækninger, ligger Gennemførelsen dog indenfor Mulighedernes Grænser, naar en passende Korrespondance er til Stede; bl. a. vil den Omstændighed, at Ledningsudgifterne ved Indretning af Tonfrekvenstelegrafi kan fordeles paa mange Kredsløb, stille en rimelig Økonomi i Udsigt.

Privattelegrafledninger vil dog altid være forbeholdt et Mindretal af Publikum; derimod vil større Mulighed for Tilslutning foreligge, naar man følger det af Telefonen angivne Princip med Oprettelse af *Fjernskrivecentraler*, hvor de ønskede Omstillinger mellem forskellige Abonnenter udføres. At dette ikke blot er et Tankeeksperiment, viser Udviklingen i Udlandet, bl. a. i London, hvor et Arrangement af nævnte Art er under Opvækst.

Med de moderne Telegraferingsmetoder vil Fjernskriveabonnementet kunne baseres paa Anvendelse af de allerede eksisterende Telefonabonnementer, saaledes at Abonnenterne efter Behag afvekslende kan afgive mundtlige og skriftlige Meddelelser.

Følger man Tanken til dens yderste Konsekvenser, vil der naturligvis — selv med et omfattende Privattelegrafnet — altid blive en væsentlig Korrespondance tilbage, som maa besørges gennem de offentlige Telegrafkontorer; og prøver man yderligere at finde Retningslinierne for det Maal, Udviklingen peger imod, saa er Begyndelsen heraf allerede antydnet i det foranstaaende, medens det videre Forløb kun kan formodes. Det er dog vanskeligt at frigøre sig for den Tanke, at Nutidens Telegrambefordring trods alle de moderne Hjælpe midler endnu er i en primitiv Form, hvor hvert Telegram Bogstav for Bogstav maa passere Telegrafistens Hjerne og Haand.

At dette engang maa ændre sig, behøver man næppe at være Spaamand for at forudsige, ej heller er det svært at paapege Fordelene ved en Ekspeditionsmaade, hvor Telegrammerne passerer lige saa let og mekanisk som *Brevene* nu — og til faste Frimærketakster som disse! Men, hvorvidt det bliver Traadtelegrafien eller Radioen, der løser denne Opgave, hvor Billedtelegrafien vil faa sit egentlige Virkefelt, det maa overlades til Fremtiden at besvare.

De senere Aars Udvikling af Radio.

Af Ingeniør E. A. HANSEN

Da Marconi i Slutningen af forrige Aarhundrede havde vist, at det var muligt med et simpelt Gnistgab som Sender og en Kohærer som Modtager, hver for sig forbundet med en Antenne, at telegraferere traadløst over ret betydelige Afstande, vakte hans epokegørende Resultater her i Landet som overalt i Verden stor Interesse.

Om end man næppe paa det Tidspunkt anede den rivende Udvikling, som Radiotekniken skulde undergaa i de følgende tredive Aar, kunde man dog forudse, at den traadløse Telegraf vilde faa stor Betydning i første Række for Skibsfarten som Middel til at udveksle Meddelelser over større Afstande mellem Skibe og Land, mellem Skibe indbyrdes og ikke mindst til at tilkalde Hjælp til nødstedte Skibe.

Telegrafvæsenets Ingeniører gik da ogsaa i Gang med Forsøg med Radiotelegrafering med Gnistsendere, hvorom forskellige Apparater, der opbevares paa Post- og Telegrafmuseet i København, vidner, men Resultaterne gav i alt Fald ikke Anledning til, at Telegrafvæsenet dengang tog det nye Meddelelsesmiddel i Brug.

Derimod vandt den traadløse Telegraf, om end langsomt, Indpas i Skibsfarten, og som Følge deraf aabnedes der, efter at Staten ved Lov af 19. April 1907 havde sikret sig Eneret til Anlæg og Drift af traadløse Telegrafer (Radiotelegrafer), ved Telegrafvæsenets Foranstaltning i 1909 en Kyststation paa Orlogsværftet i København for offentlig Telegramkorrespondance med Skibe i Søen. En lignende Station aabnedes i Februar 1914 ved Blaa vand.

Der anvendtes stadig Gnistsendere, og selv om disse efterhaanden undergik forskellige Forbedringer (Tonegnistgeneratorer), ligesom man forlængst havde erstattet Kohærerer i Modtagerapparaterne med bl. a. Krystaldetektoren, forstod Videnskabsmænd og Ingeniører, at det gjaldt om at finde en Metode til at frembringe kontinuerlige Bølger, hvis det skulde lykkes at føre Radiotekniken videre saaledes, at man kunde radiotelegrafere over større Afstande og etablere Radiotelefoni.

Dr. *Valdemar Poulsen* løste med sin Buegenerator for kontinuerlige, højfrekvente Svingninger i Aarene 1902—06 denne Opgave og bragte Radiotekniken ind i det Spor, som skulde fortsættes med Elektronrøret, der danner Grundlaget for vore Dages Radioteknik.

Til Udnyttelse af Poulsen-Systemet dannedes et Syndikat, som udvi-

dede den bekendte af Dr. Poulsen anlagte Forsøgsstation ved Lyngby, og sammen med Professor P. O. Pedersen fortsatte Dr. Poulsen her Forsøgene med Telegrafering over længere Strækninger og Telefoni med gode Resultater.

Ved Verdenskrigens Begyndelse i 1914 overtoges Forsøgsstationen ved Lyngby af Telegrafvæsenet, der fra dette Tidspunkt benyttede Radiotelegrafanlægget som Supplement til Traadtelegrafanlægget til Afvikling af Telegramkorrespondancen med Lande i Europa.

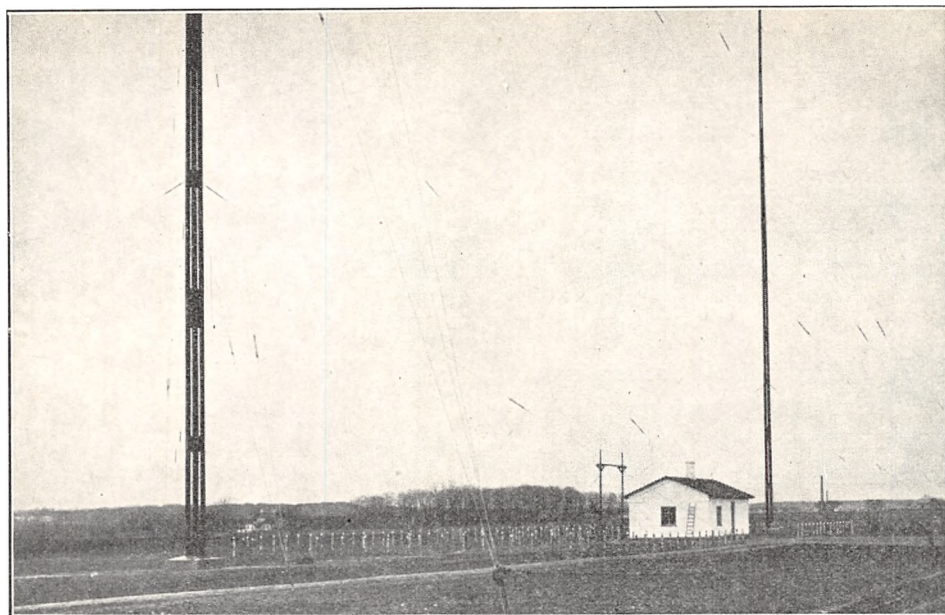
I den af Poulsen-Syndikatet hidtil benyttede lille Stationsbygning installeredes en af Firmaet *Skovmand og Pedersen* fremstillet Buesender, med hvilken man i Forbindelse med en lille Buesender af ældre Type i en Aarrække afviklede Radiokorrespondancen. Som Modtager anvendtes en af samme Firma leveret Lampe-Modtager, og Stationen fik Tilslutning til det indenlandske Telegrafnet pr. Traad over Hovedtelegrafstationen paa Købmagergade i København, i den første Tid ved en Morseforbindelse, senere ved en Wheatstoneforbindelse.

Der gik nu nogle Aar, uden at der skete væsentlige Forandringer eller Udvidelser paa Lyngby Radio, som Stationens officielle Betegnelse lød. Man indhøstede naturligvis visse, ofte ubehagelige Erfaringer, saavel med Senderne, der til Tider kunde eksplodere med vældige Brag, som med Antennerne, der om Vinteren kunde sprænges under Tryk af Sne eller Isslag eller blæse ned i Stormvejr. Efter Uvejrsnætter var det for Betjeningen, der mødte til Tjeneste om Morgenens, det store Spørgsmaal, om Antennen endnu hang paa de 65 m høje Master, eller om man skulde tilbringe en betydelig Del af Dagen med det besværlige Arbejde at rede Antennen ud og bringe den paa Plads igen. At Korrespondancen ikke kunde vente herpaa, er en Selvfølge, og det ærgrede naturligvis Stationens Radiotelegrafister at se den gaa til Konkurrenten, d. v. s. Traadvejen.

Stationens tekniske Indretning naaede langtfra op paa Højde med Nutidens Krav, men man hjalp sig saa godt man kunde. Skulde der efter endt Modtagning sendes, skiftede Telegrafisten Antennen over til Generatoren med en Knivafbryder og raabte til Maskinmesteren, der betjente Generatoren i det tilstødende Lokale: »Saa kører vi, Iversen!« Metoden var simpel, men virkede udmærket.

Dr. Valdemar Poulsen og Professor P. O. Pedersen paa Lyngby Radio.

Lyngby Radio i Aaret 1913.

Eftersom Tiden gik, fik Stationen Forbindelse med Radiostationer i Holland, Schweiz, Polen, Letland og Danzig, og Korrespondancen tiltog saaledes, at det blev altfor tidsspildende og omstændeligt at omtelegrafere Telegrammerne mellem Lyngby Radio og Hovedtelegrafstationen.

Der oprettedes derfor i 1923 en særskilt Modtagestation paa Materialforvaltningens Plads ved Amager Fælledvej, udstyret med 2 Telefunken Lampe-Modtagere for Hurtigtelegrafi og drejelige Rammeantenner. Lyngby Radio overgik til udelukkende at være Sendestation, og begge Stationer fik Forbindelse med Hovedtelegrafstationen, saaledes at saavel Modtagning som Afsending kunde foregaa fra en der indrettet Radioafdeling uden Omtelegrafering.

Imidlertid havde Elektronrøret, hvis Fysik var klarlagt omkring 1913—14, begyndt den Sejersgang, hvortil dets Egenskaber som Generator, Detektor og Forstærker berettigede det. Man blev ved Hjælp af dette i Stand til at opfange svage Signaler over store Afstande og forstærke Signalerne, saaledes at man kunde anvende Højtaltare. Det blev Midlet til den mægtige Udvikling indenfor Radiotekniken og den udstrakte Anvendelse af Radioen, som vore Dage er blevet Vidne til. Det har endvidere gennem den traadløse Telefoni i Form af Radiofonien gjort Radioen populær og til hver Mands Eje, saaledes at man i alt Fald her i Landet vil finde Radio-Modtageranlæg i de fleste Hjem.

Da de første Forsøg med Radiofoniudsendelser, d. v. s. Rundspredning af Tale, Sang og Musik, paabegyndtes herhjemme i 1922, var Telegrafvæsenet i Stand til med den paa Lyngby Radio opstillede Buesender, at yde Bevægelsen for Sagens Fremme sin Medvirkning. Den Interesse, der fra

Telegrafvæsenet dengang vistes den tekniske Side af Radiofonien, har ikke senere fornægtet sig og har i væsentlig Grad bidraget til det høje Standpunkt, den danske Statsradiofoni nu indtager.

Telegrafvæsenets, fra 1927 Post- og Telegrafvæsenets, Tilknytning til Statsradiofonien, vil blive nærmere omtalt længere fremme i denne Artikel.

De mange Muligheder, Elektronrørets Ibrugtagning frembød for Radiotekniken, medførte, at Telegrafvæsenet blev stillet overfor forskellige Opgaver, som maatte tages op til Behandling, og der oprettedes under Generaldirektoratets tekniske Afdeling et særligt Radioingeniørkontor, som skulde tage sig af Udførelsen af Radioanlægene og disses Vedligeholdelse.

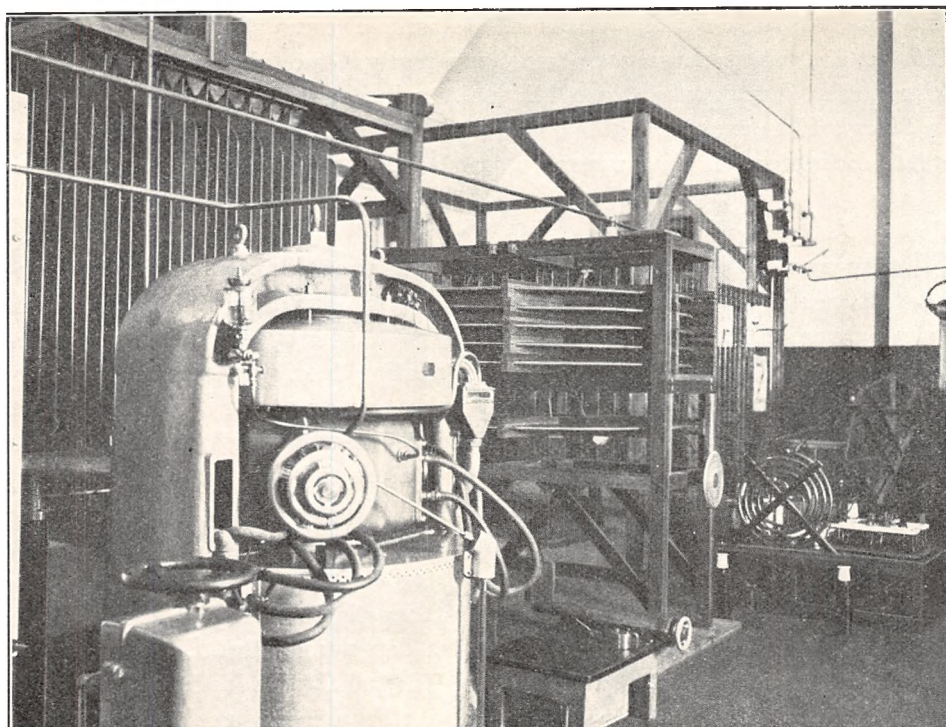
Efter Telegrafvæsenets Sammenslutning med Postvæsenet forandrede Radioingeniørkontoret Navn til Radioingeniørtjenesten.

En af de første store Opgaver blev at skaffe Bornholm Telefonforbindelse med det øvrige Land. Man havde i flere Aar overvejet at tilvejebringe en saadan Forbindelse ved Hjælp af et Søkabel, men de store Udgifter, Foretagendet vilde medføre, havde hidtil stillet sig i Vejen for Planens Udførelse. Det lykkedes imidlertid nu at faa den nødvendige Bevilling til en Radiotelefonforbindelse, og Arbejdets Udførelse overdroges til Firmaet *C. Lorenz*, Berlin. Til Sendestationerne, der oprettedes paa Hammeren og i Lyngby, anvendtes Poulsens Bue-System. Modtagestationerne etableredes ved Rønne Havn og paa Materialforvaltningens Plads paa Amager. Forbindelsen, der aabnedes af Ministeren for offentlige Arbejder den 11. Maj 1923, var vel ikke ideel, hvilket enhver, der havde en Lampe-Modtager, kunde overbevise sig om, og svigtede af og til. Anlægget stod dog fuldtud paa Højde med Datidens Teknik og betegnedes i samtidige Tidsskrifter som enestaaende. Forbindelsen afhjalp et længe følt Savn og banede vel nok Vejen for den Telefonforbindelse gennem Kabel, der i 1931 etableredes til Bornholm over Sverige.

Samtalerne overførtes i de første Aar ved Hjælp af Bølgelængder omkring 2000 m, senere maatte man af Hensyn til Interferenser med andre Radiostationer ogsaa benytte kortere Bølger, bl. a. i Omraadet mellem 150 og 200 m.

Senderne paa Lyngby Radio havde hidtil fundet Plads dels i den fra Poulsen-Syndikatet overtagne lille Stationsbygning, dels i en mindre Træbygning. Ingen af disse Bygninger kunde rumme flere Sendere end de allerede opstillede. Da den tiltagende Korrespondance krævede en stærkere og paalideligere Sender, opførtes i 1926 en ny Stationsbygning, hvori en samtidig af Telegrafvæsenets Ingeniører og Værksteder bygget Buesender med 12 kW Antenneenergi fik Plads.

Snart efter udstyredes Stationen, ligeledes til Brug ved Afviklingen af Korrespondancen med europæiske Lande, med en Rørsender med 3 kW Antenneenergi, en Nyerhvervelse, der for Lyngby Radios Vedkommende betegnede Overgangen til den Sendertype, som nu anvendes i saa stor Ud-

12 kW Poulsen-Buesender paa Lyngby Radio.

strækning. I Forbindelse med denne Forøgelse af Sendernes Antal foretoges Udvidelser af Antenneanlægene og af Stationens Areal.

Disse Udvidelser dannede Begyndelsen til det Arbejde paa at forbedre og modernisere Stationen, som med Udnyttelse af de nyeste Erfaringer paa Radioteknikens Omraade i stigende Omfang fortsattes, efter at Afdelingschef *Kay Christiansen* havde overtaget Ledelsen af Generaldirektoratets tekniske Afdeling.

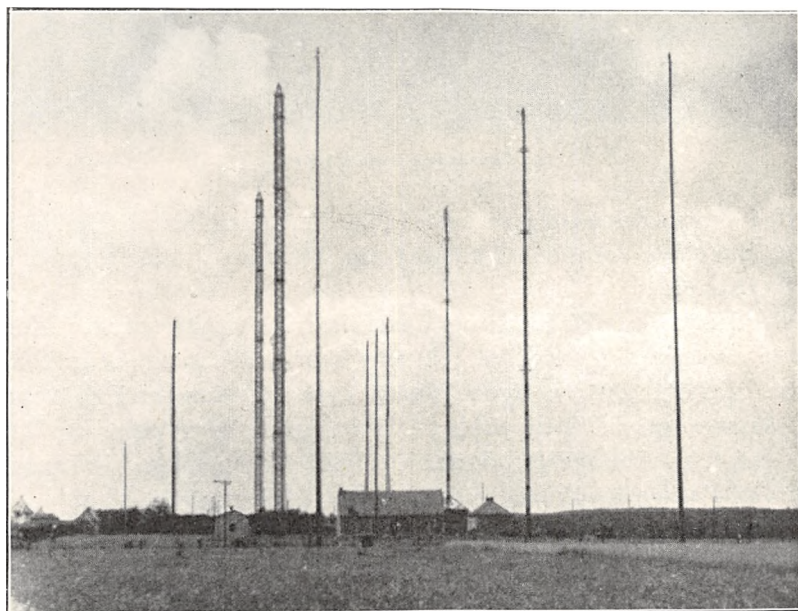
Det viste sig snart, at Udvidelserne havde været formaalstjenlige, thi i den følgende Tid skulde Radioen i tiltagende Grad blive taget i Brug af forskellige Institutioner som Statsbanerne, Luftfarten, Isbrydningsvæsenet og ikke mindst af Pressen. Man var da i Stand til at stille de fornødne Radioanlæg til Raadighed for Udførelsen af de nye Tjenester, en Ordning, der sikrede de paagældende Institutioner de Erfaringer, der gennem Aarene var blevet indvundet af Telegrafvæsenets Radioingeniører, og medførte økonomiske Fordele.

Da man efter Opdagelsen af de korte Bølgers store Rækkevidde var naaet til at fremstille tilstrækkelig gode Kortbølge-Sendere og -Modtagere, etableredes der Kortbølgeanlæg i Lyngby og paa en Modtagestation paa Vestfronten ved Glostrup, en Foranstaltning, der bragte Danmark direkte Telegrafforbindelse med Grønland og med den danske Handelsflaade paa de fjerneste Have. Betydningen heraf vil være indlysende. Man stod saaledes under »Dana-Ekspeditionen«s Jordomsejling 1928—30 i direkte og

regelmæssig telegrafisk Rapport med Ekspeditionsskibet under hele Sejladsen.

I 1930 var Stationsbygningen paa Lyngby Radio blevet fuldt optaget, og da Post- og Telegrafvæsenet havde besluttet sig til at anskaffe en moderne Kortbølgesender, beregnet for Korrespondance med europæiske Lande og Grønland, stod man overfor en ny og bekostelig Udvidelse af Stationen.

Allerede i nogen Tid havde der vist sig Ulemper, bl. a. for Radiofoni-

Lyngby Radio i Aaret 1930.

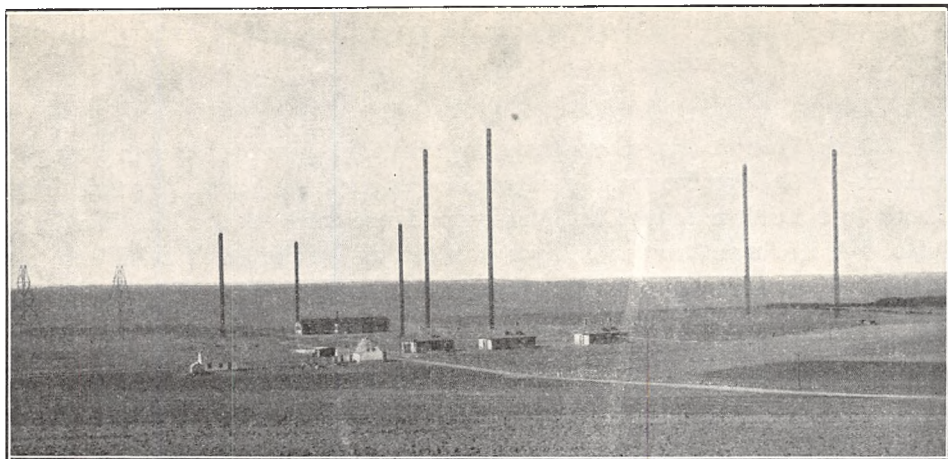
aflytningen, ved at have en saa kraftig Station som Lyngby Radio liggende nær ved tæt bebyggede Arealer, og dette Forhold bidrog til, at Administrationen købte et ca. 27 ha stort, fortrinlig beliggende Omraade ved Skamlebæk i det nordvestlige Sjælland, paa hvilket en moderne Radio-station opførtes.

Den nye Station, der toges i Brug i Begyndelsen af 1931, har fire 100 Meter og tre 50 Meter høje afbardonerede Gittermaster af Træ og en 45 Meter høj Kortbølge-Retningsantenne.

Senderhallen rummer nu samtlige paa Lyngby Radio hidtil opstillede og i Brug værende Sendere, den ovenfor omtalte Kortbølgesender, der har en Antenneenergi af 20 kW, og to i 1932 anskaffede Sendere med 1 henholdsvis 1,5 kW Antenneenergi, beregnede til Radiotelefoni med Skibe i Søen, bl. a. Statsbanernes Færger.

Den nødvendige Kraft til Stationens Drift leveres af Nordvestsjællands Elektricitetsværk gennem en 10,000 Volts Højspændingsledning.

Et Pupinkabel-Anlæg, fremført ad Landevejen over Svinninge og Hol-

Skamlebæk Radiostation.

bæk, vil, i Forbindelse med et bestaaende Kabel mellem Roskilde og København, sikre den fornødne Telegraf- og Telefonforbindelse med Hovedtelegrafstationen.

Imidlertid var en Ændring og Centralisering af de spredte Modtageranlæg bleven ønskelig, saavel af tekniske som økonomiske Grunde, og man begyndte derfor i 1931 at flytte Modtagerne fra Amager Radio og Vestfronten samt nogle i Tidens Løb til Modtagning af Presse- og Kursmeddelelser paa Hovedtelegrafstationen opstillede Apparater, til Lyngby Radio, der ved Forsøg havde vist sig vel egnet til Modtagestation.

Endvidere erstattedes de blanke Telegraf- og Telefonledninger mellem Lyngby og Hovedtelegrafstationen af et Pupinkabel.

Naar Lyngby Radio i 1932 er blevet forsynet med Modtagere af nyeste Model, bl. a. et Kortbølge-Modtageanlæg med Retningsantenne for Hurtigtelegrafi, vil Stationen, ligesom Skamlebæk Radio, helt igennem fremtræde i moderne Form.

Som ovenfor omtalt daterer Telegrafvæsenets Forbindelse med den hjemlige Radiofoni sig fra de første Forsøg med Radiofoniudsendelser i 1922.

Den første Radiofoni-Demonstration for en større offentlig Forsamling fandt Sted i Teknologisk Institut i København den 29. Oktober s. A. ved privat Initiativ. Udsendelsen foregik fra en i Frihavnen opstillet 250 Watts privat Forsøgsstation. Demonstrationen faldt som Følge af svigtende Modtagning ikke heldig ud, men en Gentagelse af Forsøget bragte tilfredsstillende Resultat, og overalt i Landet vakttes Interessen for at faa en Radiofonistation sat i Gang.

Der stiftedes saaledes flere Radioklubber, og paa disses Foranledning udsendtes første Gang den 5. November s. A. Musik og Sang paa 2400 Meter over Lyngby Radio med Anvendelse af en Poulsen-Buesender.

Ogsaa Pressen viste Sagen stor Interesse. I April Maaned det følgende Aar tog Ritzaus Bureau den traadløse Telefon i sin Tjeneste og lod paa sine Filialer i Provinsen opstille Modtagere til Optagning af Pressestof, der fra Bureauet udsendtes over Lyngby Radio.

Det var allerede da tydeligt, at Radiofonien vilde faa stor Betydning, og Rigsdagen vedtog derfor ved Lov af 1. Maj 1923, at de i Loven af 19. April 1907 om traadløse Telegrafer indeholdte Bestemmelser ogsaa skulde gælde traadløse Telefoner. Endvidere bemyndigede Loven Ministeren for offentlige Arbejder til at meddele Tilladelser til eller Eneretsbevillinger paa Opstilling af traadløse Modtagestationer.

Som Følge heraf udsendte Ministeriet Bekendtgørelse om, at alle og enhver, der var i Besiddelse af Radiomodtageapparater, inden den 1. Juli 1923 skulde indgive Anmeldelse herom til den nærmeste Politistation.

Den 10. August samme Aar var der ialt anmeldt 3209 Modtageapparater. En Statistik over Indehavernes Stilling viste, at Ungdommen gik forrest i Bevægelsen, idet Kategorien Skoleelever kom ind som Nr. 1 med 473 Apparater.

De forskellige Radioklubber havde hidtil afholdt Omkostningerne ved Udsendelserne, men da Udgifterne snart oversteg Klubbernes økonomiske Evner, stiftedes ved frivillige Bidrag et »Radiofonifond«, for hvis Midler der begyndtes regelmæssige Udsendelser over Lyngby Radio den 11. November 1923. Udsendelserne indskrænkede sig i Begyndelsen til Oplæsning og Foredrag, senere steg Kravene, og Programmerne udvidedes til ogsaa at omfatte Koncerter.

Stationsbygningen i Lyngby tjente i den første Tid som Sendelokale (Studie), men omkring Aarsskiftet indrettedes det første egentlige Studie i et lille Værelse i Hovedtelegrafstationens Stueetage i Fløjen mod Løvstræde.

Forholdene var dog meget indskrænkede, saaledes benyttedes Lokalet saavel til Kontrol- og Forstærkerværelse som til Studie.

Der blev imidlertid snart stillet Fordring om en speciel Radiofonistation, og ved private Midler etableredes da Københavns Radiofonistation, som aabnedes den 11. September 1924 i Telegrafvæsenets Skolelokaler i Jorcks Passage.

Senderen, der var af dansk Fabrikat, var samlet i et enkelt Panel indeholdende bl. a. 2 Ensretterlamper og 2 Sendelamper og præsterede en Antenneenergi af 0,75 kW. Der udsendtes paa Bølgelængde 775 Meter. Den fornødne Energi leveredes fra det stedlige Ledningsnet i Form af 220 Volts Jævnstrøm, der ved Hjælp af en Omformer omdannedes til Vekselsstrøm og transformeredes op til 6000 Volt af en bagved Senderen anbragt Transformator. Strømmen ensrettedes derefter af de to Ensretterlamper og førtes til Sende- og Modulationslampernes Anode. En anden Omformer leverede lavspændt Strøm til Lampernes Glødetraade.

Det første Studie paa Hovedtelegrafstationen.

Antenneanlægget, der anbragtes paa Bygningens Tag, bestod af 2 Stk. 21 Meter høje Jernmaster, imellem hvilke en 4 Traads T-Antenne var udspændt. Lige over Bygningens Tag anbragtes en saakaldt »Modvægt«, et System af Kobbertraade, som man saa sig nødsaget til at anvende dels af Hensyn til Koblingsanordningen mellem Sender og Antenne, dels fordi en effektiv Jordforbindelse vanskeligt lod sig arrangere paa Stedet.

Et større Værelse i Hovedtelegrafstationens Stueetage blev tilpas dæmpet ved Beklædning af Vægge og Loft med løst hængende Stoffer og afløste det hidtidige Studie, som derefter toges i Anvendelse til Kontrol og Forstærkerværelse.

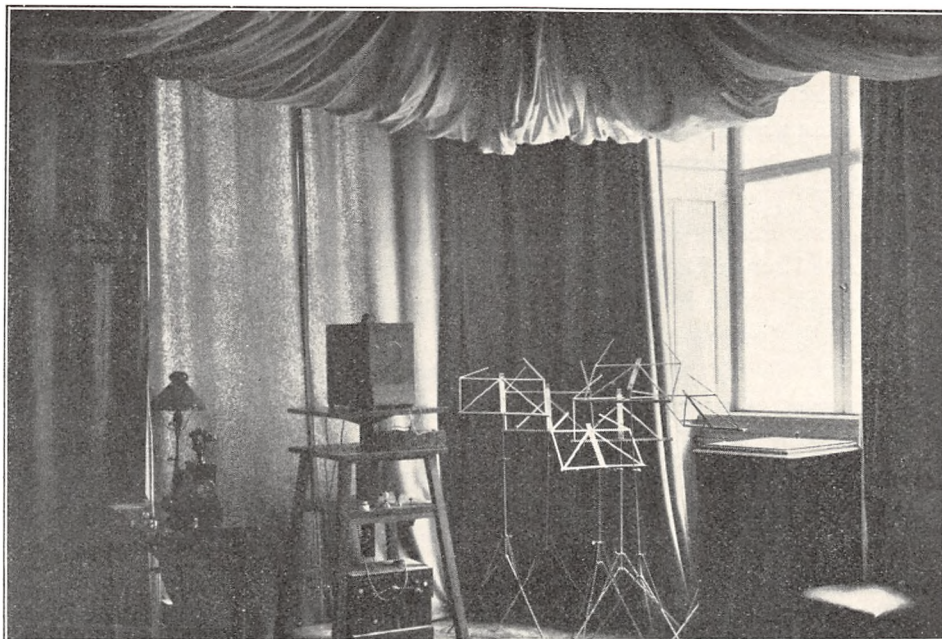
Et Luftkabel forbandt Forstærkerværelset med Senderen, hvis Drift varetoges af Telegrafvæsenet.

Ved Mikrofon- og Forstærkerarrangementerne var der siden de første Udsendelser over Lyngby Radio sket betydelige Fremskridt. Saaledes var Johnsens og Rahbeks samt Western Electric's Mikrofoner taget i Brug, hvilket i Forbindelse med de forbedrede Studieforhold bidrog til, at Arrangørernes Anstrengelser paa Aabningsdagen lønnedes med et smukt Resultat.

Lytterne var henrykte.

Omtrent samtidig med, at Københavns Radiofonistation begyndte Udsendelserne, blev ogsaa en ny militær Radiostation i Ryvangen taget i Brug til Radiofoniudsendelser, der bekostedes af en anden Lytterorganisation.

Efterhaanden som Udviklingen skred frem, tilfredsstillede denne Ordning imidlertid hverken de tekniske eller de kunstneriske Krav, og Radio-klubberne henvendte sig derfor til Ministeren for offentlige Arbejder for at opnaa en bedre Ordning.

Det andet Studie paa Hovedtelegrafstationen.

Efter nogen Tids Forhandling mellem Ministeren og de interesserede Parter, besluttedes det i April 1925, at Staten forsøgsvis skulde overtage Udsendelsen af Radiofoni indtil den 31. Marts 1926. Indehaverne af Modtageapparater skulde betale en aarlig Afgift, og Ordningen skulde finansielt hvile i sig selv, saaledes at Statskassen ikke blev bebyrdet med nye Udgifter. Ledelsen blev lagt i Hænderne paa et Radioraad paa 38 Medlemmer.

I Prøveaaret foretoges der Udsendelser over Københavns Radiofonistation og Ryvangens Radio, hvilken sidste saavel som de ligeledes benyttede Relæstationer i Hjørring og Odense tilhørte og betjentes af Hæren.

Paa Grund af Induktionsforstyrrelser paa Ledningerne var Udsendelserne over Relæstationerne imidlertid ikke tilfredsstillende, hvorfor der paa Telegrafvæsenets Imprægneringsanstalt i Sorø oprettedes en 2 kW Radiofonistation, der toges i Brug den 1. Januar 1926.

Senderen, der nu benyttes paa Skamlebæk Radio til Udsendelse af Pressemeddelelser og Vejrberetninger, indrettedes med et Ensretterpanel med 6 Ensretterlamper, et Sende- og Modulationspanel med 6 Sende- og 6 Modulationslamper samt en Mellemkreds og en Antennekreds.

Et Maskin- og Transformatoranlæg omformede den af det lokale Elektricitetsværk leverede Energi til 8 à 10,000 Volts Vekselstrøm, som ensrettedes af Ensretterlamperne og derefter tilførtes Sende- og Modulationslampernes Anoder. Mikrofonstrømmene, som førtes til Stationen over Ledninger fra Studiet i København, passede en Forstærker og gik derfra til Modulationslampernes Gitre.

Antenneanlægget bestod af to 56 Meter høje, af imprægnerede Telegrafstænger udførte, afbardonerede Træmaster, mellem hvilke en 40 Meter lang Ruseantenne var udspændt.

Stationen anvendte det første Aar Bølgelængden 1150 Meter og derefter 1153,8 Meter, den samme Bølgelængde, Kalundborg Radiofonistation endnu benytter.

Med Sorø Radios Ibrugtagning, der var det første Skridt i Retning af en tilfredsstillende Betjening af alle Landets Lyttere, ophørte Benyttelsen af de militære Radiostationer, og Telegrafvæsenet har siden da været ene om Radiofoniens tekniske Drift.

Det lille Studie paa Hovedtelegrafstationen tillod ikke den ønskelige Brug af større Orkestre, og man havde da ved dette Tidspunkt indrettet et større Studie med Plads til 26 Musikere samme Sted samt taget et særligt Talestudie i Anvendelse. Ihvorvel man stadig i det væsentlige benyttede de samme Lyddæmpningsmetoder som hidtil, havde man dog samlet saa mange Erfaringer med Hensyn til Studiernes Indretning, at Udvidelsen ogsaa i akustisk Henseende betegnede et Fremskridt. Endvidere gik man over til at benytte Reisz-Mikrofonen, der nu i Almindelighed anvendes ved Radiofoniudsendelser, idet dens Følsomhed er jævnt ens for alle Frekvenser, hvilket gør den særdeles egnet for dette Formaal.

Da Forsøgsaaaret var til Ende, foreslog et Flertal i Radoraadet Ministeren for offentlige Arbejder, at Radiofonien fremtidig skulde organiseres som Statsdrift.

Forslaget blev taget til Følge, og den 13. Marts 1926 stadfæstedes Loven om Radiospredning, der bestemte, at Ledelsen af og Ansvar for Radiospredningen paahviler Radoraadet, medens de under denne hørende Stationers tekniske Drift ledes af Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet. Den nye Lov af 21. Marts 1930, der erstattede Loven af 1926, ændrede ikke noget i dette Forhold.

Da Radiofonien saaledes var bragt under en fast og varig Ordning, maatte man tage under Overvejelse, hvilke Foranstaltninger, der maatte træffes, for at skaffe Lytterne tilfredsstillende Radiofoniforhold.

Til Raadighed for Udsendelserne havde man København og Sorø Radiofonistationer. Den første kunde til Nød betjene de københavnske Lyttere, hvoraf et stort Antal benyttede Krystalapparater, medens Sorø Radio ikke var tilstrækkelig kraftig til at dække Landets fjerneste Egne, der netop i Kraft af deres afsides Beliggenhed, kunde gøre Krav paa at blive gjort delagtig i Tidens nyeste Meddelelses-, Oplysnings- og Underholdningsmiddel.

Efter indgaaende Undersøgelser valgte man at oprette en 7,5 kW Radiofonistation paa Halvøen Gisseløre ved Kalundborg og erstatte Stationen i Jorcks Passage med en ca. 1 kW Station indrettet i Centralpostbygningens Mansardetage mod Bernstorffsgade.

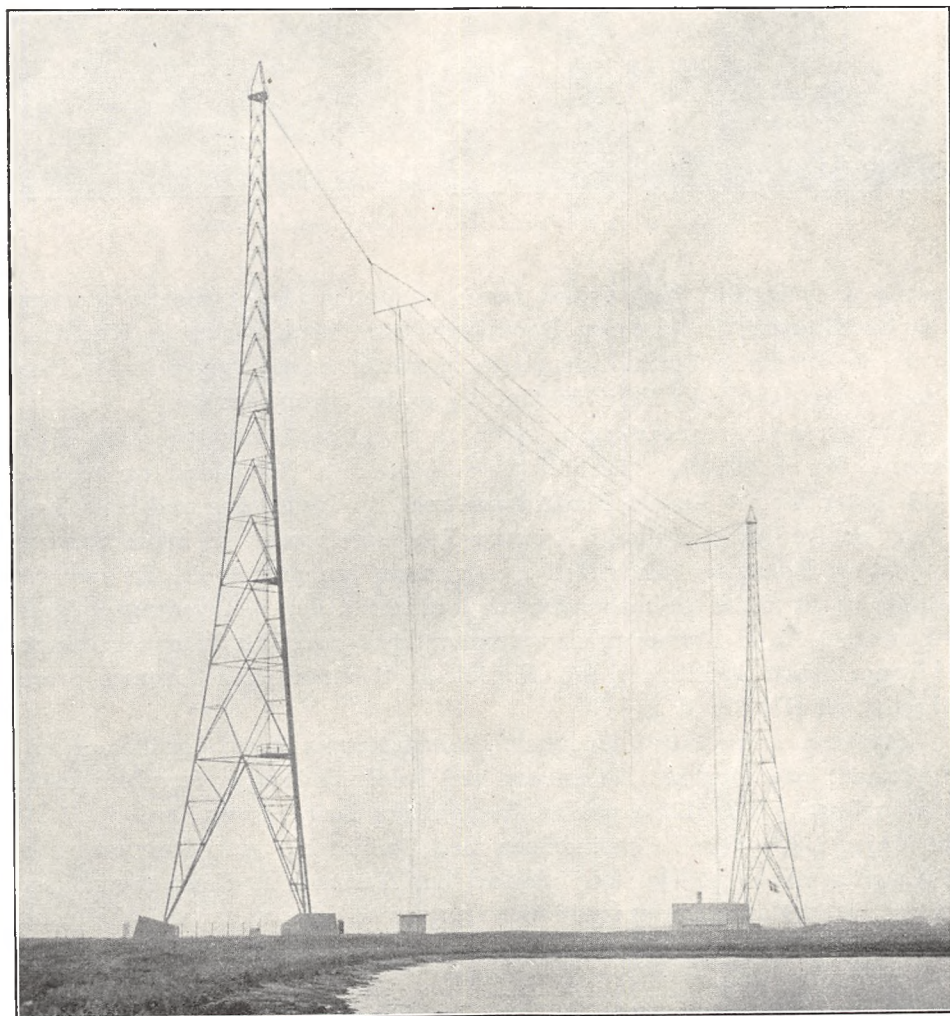
Opførelsen af Kalundborg-Stationen blev snarest iværksat, og Leveringen af Senderen overdroges til det engelske Selskab »International Standard Electric Corporation«, der sad inde med store Erfaringer paa

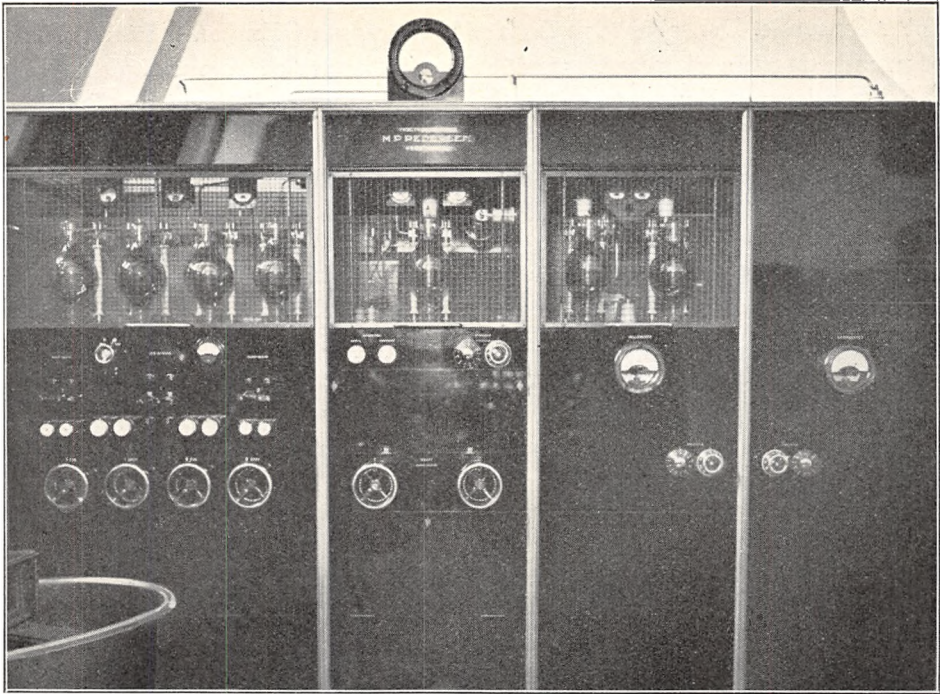
dette Omraade. Den egentlige Sender blev bygget i England, hvorimod det roterende Maskineri blev fremstillet her i Landet af forskellige Firmaer. Iøvrigt udførtes Leverancen i nøje Samarbejde med Post- og Telegrafvæsenets Ingeniører.

Den 27. August 1927 stod Stationen færdig med Maskinbygning, Antenneanlæg og Funktionærboliger og aabnedes af Ministeren for offentlige Arbejder med en Tale fra et paa Stationen indrettet Studie. Medens Installationen under Prøverne havde arbejdet upaaklageligt, indtraf der, da Ministeren begyndte sin Tale, det ubehagelige Tilfælde, at en til Mikrofonarrangementet knyttet Forstærker svigtede. Fejlen blev dog øjeblikkelig fundet og afhjulpet, saa at Udsendelsen kun blev forsinket nogle faa Minutter.

Lytterne mærkede næppe noget til Uheldet, men for Ingeniørerne, som

Kalundborg Radiofonistation.

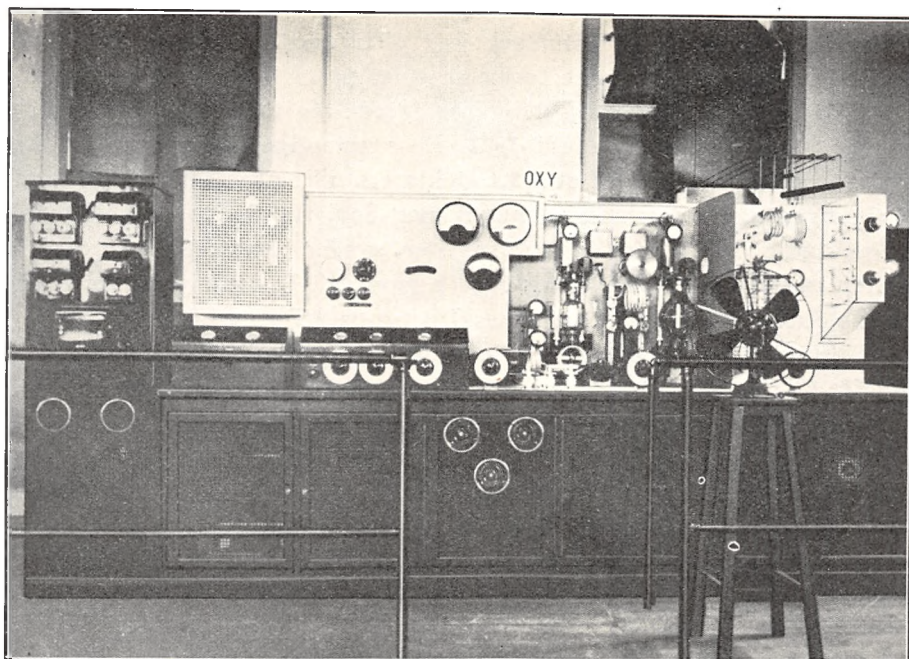
Modulations- og Sendepanel paa Københavns Radiofonistation.

havde Ansvaret for, at alt skulde være i Orden, havde det været nogle spændende Minutter. Kalundborg Radiofonistation viste sig trods Uheldet at være en fortrinlig Station, der aflyttes overordentlig meget i vore Nabolande, i Særdeleshed i Nordtyskland, og nyder europæisk Ry.

Stationens Antenneanlæg omfatter to prægtige, 100 m høje Jern-Gittertaarne, der er opstillet i en indbyrdes Afstand af 220 Meter og bærer en 145 Meter lang 4 Traads Fladantenne med en Nedføring ved hver Ende. Den ene Nedføring ender i Antenne-Forlængesspolen, hvori Senderen inducerer Energien, den anden i en ganske lignende Spole. De modsatte Ender af Spolerne er forbundet til Jordnettet, der i Hovedsagen dannes af et stort Antal Kobbertraade, nedgravet paa tværs af Antenneretningen. Arrangementet frembyder den Fordel, at Udstraalingen fordeles næsten ligeligt til alle Sider.

Stationen er tilsluttet det lokale Elektricitetsværk ved Jordkabler og er forbundet med Studiet i København ved Telefonledninger fremført mellem Kalundborg og Roskilde paa en Stangrække langs Jernbanen og Resten af Vejen i Jordkabel. Forbindelsen med Studiet har vel ikke været udsat for særlig mange Afbrydelser i de forløbne Aar, men man maa dog alligevel ønske, at de blanke Ledninger inden længe maa blive afløst af Kabelledninger, hvorved Forstyrrelser paa Forbindelsesledningerne praktisk talt vil bortfalde.

Pladsen her tillader ikke en nærmere teknisk Beskrivelse af Stationen, men det skal dog anføres, at Senderen — en Rørsender — er udstyret

Radiofoni-Kortbølgesenderen paa Skamlebæk Radio, »Danmarks Kortbølgesender«.

med en særlig Styreanordning (Styresender), hvis Opgave er at holde Bærebølgens Periodetal konstant, samt at der findes to Sæt Maskiner, saaledes at man i Tilfælde af, at der indtræder Fejl paa det ene Maskinsæt, kan skifte om til det andet uden nævneværdig Standsning af Driften.

Medens Leverancen paa Senderen til Kalundborg gik til Udlandet, overdroges Levering og Opstilling af den nye Radiofonistation i København til Firmaet M. P. Pedersen, som tidligere havde bygget Senderne til Stationen i Jorcks Passage og Sorø Radio samt den under Lyngby Radio omtalte 3 kW Rørsender.

Stationen, der blev taget i Brug den 1. Januar 1928, er en krystalstyret Rørsender d. v. s., at der i Styresenderen indgaar et lille Kvartskrystal, som er slebet til Stationens Bølgelængde — for Tiden 281 m — og som bestemmer Stationens Frekvens uafhængigt af Antennens Svingninger eller andre forekommende Aarsager til Frekvensvariationer. Kraftanlægget bestaar i Hovedsagen af en Omformer, der er direkte koblet med en 10 HK 440 Volt Jævnstrømsmotor, en Højspændingstransformator og et Ensretteranlæg. Ligesom paa Kalundborg Radiofonistation er Stationen forsynet med to Sæt Maskiner, og der er iøvrigt truffet saadanne Foranstaltninger, bl. a. ved Lampernes Montering, at en Fejl kan afhjælpes indenfor et Minimum af Tid.

Antenneanlæggets to 28 Meter høje afbardonerede Jern-Gittermaster er anbragt paa Bygningens Tag i en indbyrdes Afstand af 50 Meter. Selve Antennen bestaar af 4 parallelle Traade af 35 Meters Længde med Nedføring ved begge Ender. Under Antennen er udspændt en Modvægt bestaaende af 18 parallelle Kobbertraade med en indbyrdes Afstand af 1 Meter.

Den lille, nydelige Station arbejder tilfredsstillende den Dag i Dag som et Bevis paa, hvad dansk Industri evner paa Radioteknikens Omraade.

Til de omtalte tekniske Udvidelser føjede sig Studiernes Flytning til Axelborg paa Vesterbrogade i 1928. De rummelige Pladsforhold i Bygningen tillod Indretning af et stort Orkesterstudie med Tilhørerplads midt i Bygningen og fuldstændig skærmet mod Støj fra Gaden, et Soliststudie, et Talestudie og et Speakerværelse. Som særlig bemærkelsesværdigt kan nævnes, at man for første Gang tog de moderne Lyddæmpningsmaterialer som Celotex i Brug ved Studiernes Udstyrelse. De nye Studier øgede da ogsaa Udsendelsernes kunstneriske Værdi og gav efter Sagkyndiges Mening først og fremmest de musikalske Udsendelser en fyldigere Klang, end det havde været muligt at opnaa under de tidligere Forhold.

Flytningen til Axelborg var en midlertidig Foranstaltning, og da Statsradiofoniens eget Hus i Tordenskjoldsgade stod færdigt i 1931, begyndte man at indrette Studier med Kontrol- og Forstærkerafdeling samt Laboratorium i denne Bygning. Arbejdet, der har været meget interessant og frembød mange Problemer navnlig med Hensyn til lydtekniske Spørgsmaal, staar foran sin Afslutning.

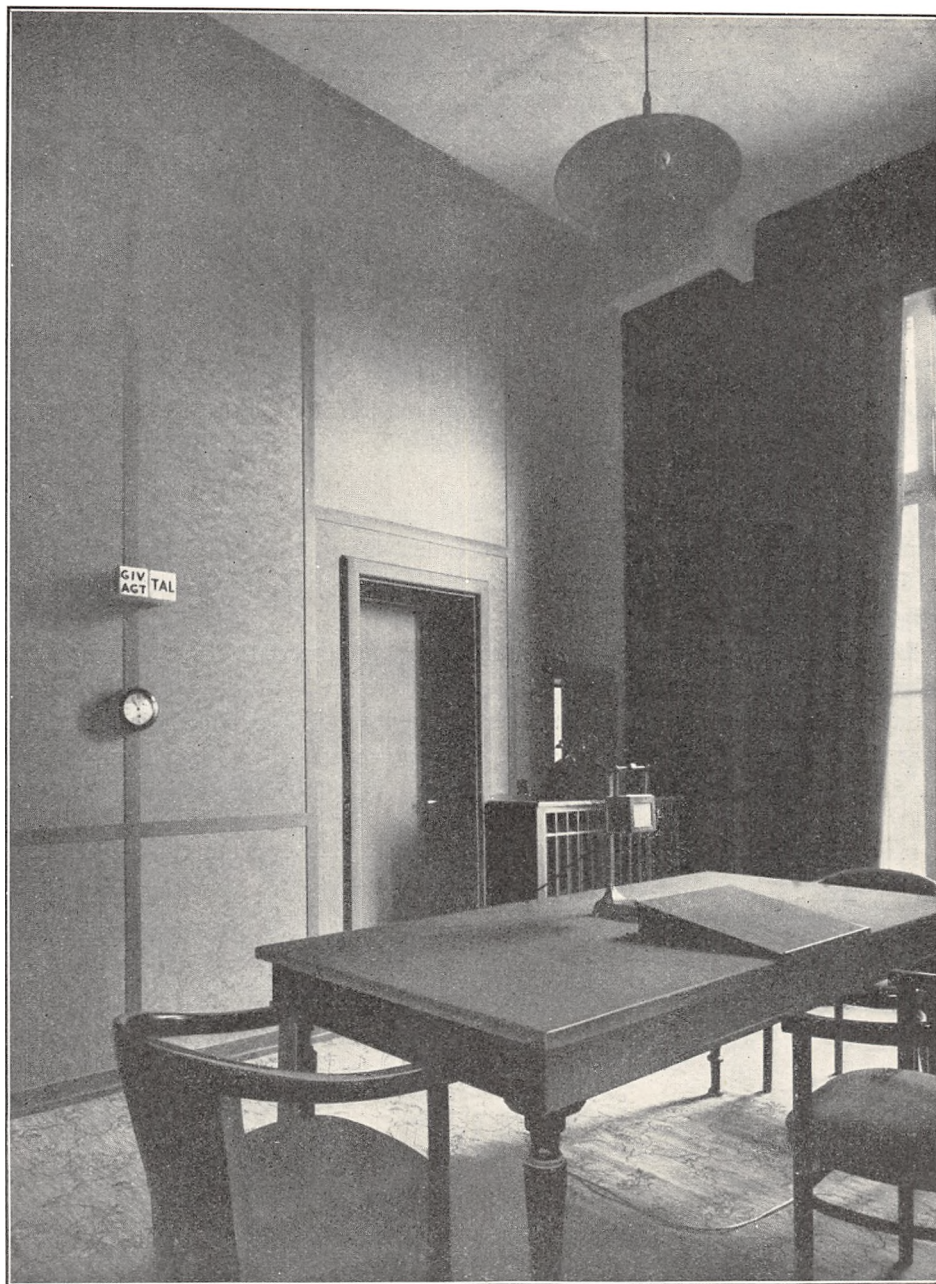
I 1929 blev Senderanlægene suppleret med en 0,5 kW Kortbølge-Radiofonisender, der nu er opstillet paa Skamlebæk Radio og har til Opgave at give Danske, der opholder sig i oversøiske Lande, Lejlighed til at følge Hjemlandets Radiofoniudsendelser.

Allerede paa et tidligt Stadium søgte man, dels for at imødekomme Lytternes Ønsker, dels for at skaffe Afveksling i Radiofoniprogrammerne, at transmittere fra Teatre og Koncertsale. Bestræbelserne i saa Henseende fortsattes ved Etablering af saavel faste som midlertidige Transmissionssteder med Mikrofon- og Forstærkeranordninger i Domkirkerne Landet over samt i Forsamlingslokaler og kendte Musikrestauranter i Hovedstaden. Ligeledes indrettedes der efter Ønske fra Provinsens Radioklubber Talestudier i Post- og Telegrafbygningerne i Aalborg, Aarhus, Randers, Esbjerg, Aabenraa, Odense og Nykøbing Falster, hvorved lokale Kræfter fik nemmere Adgang til Medvirkning ved Radiofoniudsendelserne.

Til aktuelle Transmissioner fra Steder, hvor Tilslutning til Telefonnettet vanskeligt lader sig etablere, anvendes en i et Automobil installeret Kortbølgesender i Forbindelse med en paa et passende Sted opstillet Kortbølgemodtager, fra hvilken Optagelsen videretransmitteres til Kontrolværelset pr. Traad.

Aktuelle Begivenheder optages ofte ved særlige Apparater paa Voks- eller Gelatineplader, dels for at man kan udsende Begivenhederne paa Tidspunkter, hvor Lytterne har bedre Lejlighed til at følge Udsendelsen, dels af Arkiveringshensyn.

Udsendelser over udenlandske Radiofonistationer kan retransmitteres over en paa Vestfronten ved Glostrup indrettet Retransmissionsstation, men sker i den senere Tid, efter at der er blevet indbygget særlige Musikorkester i de nye Kabler til Tyskland og Sverige, nok saa hyppigt ad Kabelvejen.

Talestudie i den nye Statsradiofonibygning (1932).

De ovenfor i korte Træk beskrevne Radiofonianlæg, som staar til Raadighed for Statsradiofonien i 1923, kunde, hvad Driftssikkerheden angaar, gøre Fyldest endnu i adskillige Aar. Ibrugtagningen af meget kraftige Sendere i de omliggende Lande giver imidlertid Anledning til alvorlige Forstyrrelser af Udsendelserne fra de danske Stationer, og Administrationen har derfor set sig nødsaget til at træffe omfattende Foranstalt-

ninger til Afhjælpning af Ulemperne. Overvejelserne i saa Henseende afsluttedes med det Resultat, at Kalundborg Radiofonistations Energi forøges til 60 kW, medens der oprettes en ny Radiofonistation ca. 15 km Vest for København til Betjening af Lytterne her. Den nye Sender til Kalundborg leveres af Aktieselskabet Standard Electric og skal staa færdig til Brug i Foraaret 1933.

Den for København bestemte Station er ikke endelig planlagt, men Leveringen vil ventelig blive overdraget danske Firmaer.

Der er al Grund til at tro, at Radioteknikens Udvikling endnu i lange Tider vil fortsættes i samme Tempo som hidtil, og at Radiobølgerne som Følge deraf i stedse stigende Grad vil blive taget i Anvendelse af Kommunikationstekniken.

Antallet af de hertil anvendelige Bølgelængder er med den nuværende Teknik imidlertid begrænset, og det er en Opgave for Videnskabsmænd og Ingeniører at udfinde Midler, der tillader en forøget Udnyttelse af Bølgeomraaderne.

Indtil en Løsning foreligger, maa man ved internationalt Samarbejde og en passende Bølgelængdefordeling søge at raade Bod paa de Ulemper, der allerede har vist sig ved at visse Tjenester, f. Eks. Radiofonien, ikke mere har tilstrækkelig Plads i de Bølgeomraader, som er anvist dem i den i Washington 1927 afsluttede internationale Radiotelegrafkonventions Reglement.

Den ved samme Konvention nedsatte internationale raadgivende tekniske Komité for Radioforbindelser (C. C. I. R.), der har holdt Møder i Haag (1929) og København (1931), har da ogsaa udfoldet et energisk Arbejde i saa Henseende, og det maa haabes, at disse Anstrengelser vil bære Frugt paa den forestaaende Radiotelegrafkonference i Madrid i Aar.

Postvæsenet i Kulturens Tjeneste.

Af Overpostinspektør JACOB ANDERSEN, Aarhus.

Saa langt den historiske Tid rækker, har Postvæsenet spillet en Rolle som Formidler, Budbringer og Kulturbærer.

I *Assyrien* og *Babylonien* kender man Brevbesørgelse allerede over 2000 Aar før Christi Fødsel, i *Kina*, hvis aartusindgamle Kultur holdt sig fjern fra al evropæisk Paavirkning, fandtes i hvert Fald 5 à 600 Aar før Christus et vel udviklet Kurerpostvæsen, i *Persien*, *Ægypten* og *Jødeland* havde paa samme Maade Statsmagten, Landets Herskere, indrettet sit eget Postvæsen. Vi ved, at Grækerne i Oldtiden havde indrettet et Budvæsen, der virkede saa hurtigt, at man end ikke benyttede Heste, og at *Romernes* Postvæsen gennem sit berømte *cursus publicus* indlagde sig udødelig Hæder.

Men ligesom *cursus publicus* forfaldt, gik ogsaa de andre Oldtidens Kulturrigers Postvirksomheder til Grunde og afløstes af Middelalderens

Cursus publicus.

Slagterposter, Universitetsposter, Dynastiposter, og hvad de hed allesammen. Almindeligvis gjaldt det dog, at de kun forsaavidt kunde siges at arbejde i Kulturens Tjeneste, som deres Benyttelse var forbeholdt Fyrstehusene, Statsmagterne, Universiteterne og Klostrene, hvor jo iøvrigt Tidens Kultur særlig var at finde. Siden begyndte Borgerskabet at røre paa sig, saaledes ved Oprettelsen af edsvorne *Bybude* og *Byløbere* samt *Købmandsposter* og i Tyskland ved *Budkurser* mellem *Hansastederne*.

Det var ansvarsfulde Hverv, disse Kulturbærere udførte. Saaledes var der for visse italienske Dynastiposter — *de Viscontiske Estafetteposter* — fastsat den letfattelige Bestemmelse, at daarlig Besørgelse af vigtige Brevskaber straffedes med Døden i Galgen.

I Danmark fandtes der ikke noget egentligt Postvæsen, før *Christian IV* gennem sin berømmelige *Forordning om Post-Budde* Juleaften 1624 praktisk talt skabte den Virksomhed, som nu i over 300 Aar under ofte vanskelige Forhold i Krise- og Krigstider, gennem gode og onde Aar, har udført sin Mission, snart heldigt, snart mindre beundringsværdigt.

Vel fandtes der forud nogle saakaldte *Rytterposter*, og Postvogne var ogsaa i Gang i visse Dele af Riget, men disse »kongelige Poster« stod paa ingen Maade til Publikums Raadighed. De var kun i Kgl. Majestæts og Regeringens Tjeneste, dog naturligvis paa den Maade, at de opretholdtes af Folket, der fik Lov til at præstere de nødvendige Ydelser i Henseende til at levere Heste og Vogne. Disse Ydelser, der efterhaanden udvidedes samtidig med, at Virksomheden udstraktes til ogsaa at omfatte almindelige dødelige, kom imidlertid til at føles som en kedelig Byrde af dem, de blev lagt paa.

Det kan ikke undre — selv om det maaske nok kan synes noget besynderligt for vor Tids Mennesker —, at der i 1654 ligefrem blev udlagt Bøndergaard til Befordring af Post og Udvidelse af Postnettet, naar man samtidig erindrer, at den enevældige Konge, *Christian V*, i 1685 »forærede« sin 11-aarige Søn med *Sophie Amalie Moth*, *Christian Gyldenløve*, det danske Postvæsen, som denne høje Herre, der forøvrigt ogsaa var forsørget paa anden Maade, ingensinde indlod sig paa at forvalte. Han havde, som det synes, ogsaa nok at gøre foruden at være Postchef, idet han i 4 Aars Alderen blev Stiftamtmand i Bergen, fra hvilken Post han dog entledigedes, da han var 25 Aar gammel. Men allerede som 7-aarig — da han altsaa havde bestyret Stiftamtet i Bergen i 3 Aar — blev han Generalpostmester for Norge. Han indehavde dette Embede, indtil han som nævnt 11 Aar gammel skønnedes moden og veludrustet til at overtage det danske Postvæsen. Hans Efterfølger i Norge blev Broderen, *Ulrich Christian*, der ved Overtagelsen af Embedet var i den samme lykkelige Alder, nemlig 7 Aar. At der ogsaa her var truffet et heldigt Valg af Landsfaderen tør fremgaa deraf, at *Ulrich Christian Gyldenløve* tillige bestred Hvervet som Stiftamtmand over Island, ligesom han, 18 Aar gammel, blev Admiral og Vicepræsident i Admiralitetet, siden — i 19 Aars Alderen — Generaladmiralløjtnant og Præsident.

Skønt Kongen saaledes havde foræret sin Søn Postvæsenet, og dette som Følge heraf syntes bestemt til Stagnation eller Tilbagegang, blev dette dog ikke Tilfældet. Dette skyldes imidlertid hverken Chr. V eller Christian Gyldenløve eller de to Direktører, som Kongen havde antaget til under Sønnens Mindreaarighed at passe Forretningerne, men Sophie Amalie Moths Bror, Oversekretær, Etats-, Justits- og Kancelliraad *Mathias Moth*, der i 1695 af den nu voksne Christian Gyldenløve fik overdraget en meget vidtgaaende Myndighed. Der blev da af Kongen udstedt Paabud om, at »Postbrevene imellem København og Helsingør ey ved Vognmændene maa føres, og om de dermed antræffes have Hest og Vogn forbrudt«, ligesom en kongelig Forordning i 1694 baade indskærper ældre Paabud og udsteder ny Ordre.

Det kunde synes underligt, at Kongen her giver sig til at udstede Forordninger om Ting, som skulde synes at være ham ganske uvedkommende, al den Stund han jo dog i sær kongelig Naade havde foræret Postvæsenet bort. Naar han alligevel saaledes udøvede en Suveræns Rettigheder over den bortgivne Virksomhed, skyldes dette maaske mindre hans egen Lyst til Indblanding i Forretningerne end den Omstændighed, at Kongens Forordninger maatte antages at have mere Kraft og Autoritet, end den ansatte Bestyrers kunde have.

Med alt dette er Udviklingen endnu ikke kommet saa langt frem, at der kan være Tale om Postvæsenet som en Kulturfaktor eller Kulturbærer. Og sikkert nok har Historiens Muse *Kleio* tildækket sit Aasyn, medens hendes Kollega *Hermes*, der som bekendt ikke gik af Vejen for et rask lille Tyveri, har smilet olympisk, da det danske Postvæsens Indtrædelse i Kulturtjenesten blev gjort af Ærkekæltringen *Christian Erlund*, idet denne i 1703 som dansk Postskriver i Hamborg paabegyndte Udgivelsen af skrevne Aviser.

Vel havde *Johan Gutenberg* allerede i 1444 opfundet Bogtrykkerkunsten, og vel blev i 1493 det Brev, hvori Columbus skildrer den Kgl. Skatmester *Rafael Sanctez* sin Opdagelse, oversat i næsten alle Sprog og mangfoldiggjort ved Tryk, ligesom der i Aarens Løb blev trykt en Mængde »*Flyveblade*« eller *Relationer*, ofte forsynet med Træsnit, men først fra 1609 kan der paavises en periodisk Presse, idet der dette Aar paabegyndtes en regelmæssig udkommende Ugeavis i Strassburg.

Paa samme Maade kan det siges, at den periodiske Presse i Danmark kan regnes fra 1634, da Universitetsbogtrykker *Martzan* og Boghandler *Moltke* fik Privilegium paa at udgive »*Ugentlige Aviser paa Dansk og Tysk*«, ligesom *Henrik Gøde* i 1663 fik Privilegium paa »*Europæische Wochentliche Zeitung*« (senere »*Ordinarie Post-Zeitung*«). Og det er rigtigt, at Digteren *Anders Bording* i 1666 indledte en ny Æra ved efter Kgl. Befaling at paabegynde sin *danske versificerede Avis*. Men til Trods herfor, saavel som at Danmarks første Journalist, *Daniel Paulli*, i 1672 paabegyndte Udgivelsen af forskellige Aviser, betyder alt dette dog indtil videre ikke saa meget for Udbredelsen af Aviser og dermed Kulturen, som *Christian Erlunds* efter tysk Mønster gennemførte Foranstaltning: *de*

skrevne Aviser. Det var jo nemlig ikke helt let at faa Aviserne forsendt. Saaledes førte den paa Tysk redigerede »Post-Reuter« og den danske ugentlige »Kjøbenhavns Post Rytter« saavel som senere »Kjøbenhavns maanetlig Post-Rytter« en Eksistenskamp mod den ny opdukkende *Berlingske Tidende*, hvilket sidste Blad sejrede i Kraft af et arveligt Privilegium paa at blive fremført med *de ridende Poster* (de kongelige Brevposter).

Saadanne Vanskeligheder optaarnede sig ikke for Christian Erlund, der i det hele taget frembyder et glimrende Eksempel paa, at det gamle Ord: »Ærlighed varer længst« ikke altid har Gyldighed.

For ret at forstaa hans Mentalitet, maa man imidlertid se ham paa Baggrund af hans Tid. Staten havde i 1711 overtaget Postvæsenet efter Christian Gyldenløves Enke, der, skønt nødigt nok, maatte afstaa det. Det var under Moths dygtige Administration blevet et godt Aktiv, og fornøjeligt er det at se, hvorledes Staten paa alle Maader anstrænger sig for at skabe endnu flere Indtægter. Der var haardt Brug for Overskudet til Formaal, som man nu til Dags vilde kalde filantropiske eller sociale. Det bestemtes saaledes i 1711, at de indkomne Intrader, saalænge Pesten varer, skal anvendes til de Syges og Fattiges »Soulagement« (hvilket iøvrigt ikke skete), og da Pesten er forbi, oprettes en Fundats, hvorefter »det kgl. danske Postvæsen«s Indtægter henlægges til det i Ostindien begyndte »til Hedningernes Omvendelse intenderte gode Værk«.

Paa samme Maade blev det forordnet, at Indtægterne delvis henlagdes til »gamle fast udlevede Betjente samt fattige, nødlidende Enker og umyndige fader- og moderløse Børn«, og det var i de kommende Tider en af Generalpostamtets Hovedopgaver at gøre Forestillinger om alle disse Pensioner, som, stærkt eftertragtede, blev Begyndelsen til hele det nuværende Pensionsvæsen.

Men Pengene kom kun daarligt ind, og her er vi ved det Tidsbillede, paa Baggrund af hvilket Erlund skal ses.

Hans Levned er ofte nok beskrevet i posthistoriske Afhandlinger og Bøger. Hans Historie er ikke skrevet. Men den fortjener at blive det.

Efter et eventyrligt og omflakkende Liv ansattes han i 1709 som Postskriver i Hamborg. Her var det, han udførte en af sit Livs mest fortjenstfulde Handlinger: Udgivelsen af skrevne Aviser.

Det vilde sikkert ikke være rigtigt at forudsætte, at Erlund foretog sig dette af Hensyn til Fædrelandet eller for at tjene Kongens Interesser. Han var paa dette Tidspunkt endnu ikke naaet længere i sine Overvejelser eller Planer, end til at hans egne Interesser burde varetages. Endnu mindre er der Grund til at tro, at han betragtede sit nye Værk som et Kulturfremskridt. Men det blev det.

Som foran nævnt var Avisbesørgelsen en vanskelig Sag. Oprindelig besørgedes Aviserne som almindelige Breve og for samme Takst. De var meget kostbare, og da der ikke var mange Penge mellem Hænderne paa Folk den Gang, særlig ikke til Formaal af den Slags, var det en daarlig Forretning at udgive trykte Aviser. Anderledes stillede det sig med den

Løst i 2 Timen og man ikk. Løst i nogen af Løst, da Fraværende efter Cirkulationen kand faae den tal. Gjennemlæsning. - Udbredt d. 6 Jan. Kl. 4.

 Erl. d. 16. Jan. Sparre af d. 3. af 6. Stans af d. 1. af d. 2.
 - Stadfeldt
 - Hobe indlagt d. 4. og af d. d. 6.
 - Hede mann affant d. 7. dan. for d. d. 8. led
 - Dr. Hansen affant d. 10. led
 - Noed mellem d. 12. og d. 13. led
 - Carde affant d. 13. led
 - Hoeg affant d. 13. - 3.
 - Dobbelt affant d. 5.
 - Th. Hansen affant d. 3. - 6. led om affant
 - Træll affant d. 8. led om affant
 - Bonnichen affant d. 9. led om affant
 - Abell affant d. 8. led om affant
 - Luno . . . . . Kl. 12. 1/2.
 - Kelys . . . . . Kl. 2. 1/2.
 - Brøgger ————— Kl. 4. 1/2.
 - Friis affant d. ————— Kl. 4. 1/2.

Af en skreven Avis.

skrevne Avis. Den kunde fremstilles af flinke Skrivere ved at afskrive Aviser fra Ind- og Udland, som Entreprenøren i den Anledning abonnerede paa. Suppleret med lokalt Stof sendtes Avisen i Cirkulation til Abonnementerne, der hver for sig maatte beholde den i to Timer, »og maae ikke længere af nogen opholdes, da Fraværende efter Cirkulationen kand faae den til Gjennemlæsning«.

Erlunds skrevne Aviser fik stor Udbredelse, og da han senere forflyttedes til København, fortsatte han med dem der.

Om Erlunds Levned og Bedrifter vil der blive meldt andet Steds i dette Værk. Det maa være nok her at paapege, at den Demoralisation, der var fremherskende i Tiden, og som Struensee i sin kortvarige Magtperiode

gjorde sig al Umage for at komme til Livs, i fuldt Maal bredte sig indenfor Postvæsenets Omraade. Defraudationer var almindelige og fandt ogsaa Sted indenfor selve Poststyrelsen. Enhver gjorde sig, smittet af Eksemplet, de størst mulige Fordele, baade per fas og per nefas.

Embeder solgtes jo af Kongen selv til de Højstbydende, Regnskaber og Intrader indgik højst uregelmæssigt, Postmestre suspenderedes og toges atter til Naade. Da Postmestrene maatte betale for at faa Embederne, gjaldt det om, naar de først havde dem, at bringe det mest mulige ud af dem. Og Direktionen havde, som naturligt er, sine gode Grunde til at udvise den yderste Imødekommenhed og største Langmodighed. Den truede nok, men den straffede ikke, og gav Tilhold, som ingen brød sig om. Direktionen gav Mulker, som atter maatte eftergives, fordi ingen tænkte paa at betale dem, og udsatte store Beløb til Ansvar i Regnskaberne, uden at de nogensinde indgik i Postkassen.

Karakteristisk for de Tidens Moral er, at man ligefrem forudsatte, at Regnskaberne var urigtige. Da saaledes ved Raadhusets Brand 1728 en stor Del ureviderede Regnskaber gik op i Luer, spurgte man de paagældende Postmestre, hvor meget de vilde betale for at faa Decharge for de brændte Regnskaber. Tilbudene har rimeligvis ikke været antagelige, thi Generalpostamtet lod, med tidligere Aars Regnskaber som Grundlag, gøre et Overslag over, hvormeget hver især burde betale, og fik af Kongen Bemyndigelse til at afgøre Sagen paa denne Maade. Postmestrene gjorde Indsigelse eller forlangte Beløbene nedsatte. Saa tingede man paa den mærkeligste Vis om Prisen. Saaledes var Postmesteren i *Helsingør* ansat til at betale 200 Rdl. Kongen fandt, der burde forsøges med et lidt højere Beløb og fastsatte 300 Rdl. Men Postmesteren holdt paa 250. Og derved blev det da. Afgørelsen af disse mærkelige Sager trak ud i en halv Snes Aar, og da flere af Postmestrene efterhaanden døde, forsøgte man at faa Beløbene hos Enkerne. Som Regel lykkedes dette dog ikke, og Beløbene eftergaves.

Det er vanskeligt at faa Øje paa kulturelt Arbejde i saadanne Tider, og Postvæsenets Virksomhed med at tjene og sprede Kultur har derfor ogsaa været indskrænket til et Minimum som Erlunds skrevne Aviser. Det her givne Eksempel smittede imidlertid, og snart sad Postmestrene rundt om paa Landets Postkontorer og skrev Aviser. Dette var saa meget mere naturligt, som Postkontorerne efterhaanden blev Samlingsstedet for Byens Borgere, i Særdeleshed efter at Diligencerne fra 1834 begyndte at fortrænge de gamle Ekstraposter og Ageposter.

Men efterhaanden som Dagbladene begyndte at rykke frem, tabte Postkontorenes Betydning sig som Samlingssteder, og Postmestrenes haandskrevne Aviser blev overflødige. Paa samme Maade gik det med de Indberetninger, som Generalpostamtet i 1751 atter krævede indsendt, idet man var besjælet af den Statsidé, som et halvt Aarhundrede senere fandt sit skønneste Udtryk i det landsfaderlige »Vi alene vide«, og som gik ud paa, at Administrationen som Samfundets og Kulturens Vogter burde have Under-

retning om alt, hvad der foregik i Kongens Riger og Lande. Derfor skrev man saaledes:

»Om nogen Person af Distinktion eller og Nogen af særdeles høj Alder, eller ved nogen mærkværdig Sygdom eller besynderlig Hændelse ved Døden afgaar, og hvad angaar Personer af Distinktion, da, naar det kan erfares, ogsaa hvor gammel de have været, samt naar nogen saadan Personer blev heftig syg, eller om nogen Saadan derigennem passerer, eller om nogen Mariage mellem paakomne Personer forefaldt, som med Vished kunde erfares, eller ifald nogen særdeles eller gængse Sygdom enten blandt Mennesker eller Kreaturer sig maatte indfinde, eller nogen monstreaux Foster blev fød, eller noget usædvanligt Vejrlig kunde indfinde sig, eller nogen Slags skadelige Insekter eller Orme af Luften eller Jorden skulde ytre sig, med et Ord: Alt, hvad mærk- eller skrivefærdigt sig kunde hælde, skal saadant til Generalpostamtet indmeldes.«

Dette, i det pyntelige Cancellisprog affattede Cirkulære, der iøvrigt staar i Forbindelse med, at Aviserne var undergivet Poststyrelsens Censur, idet de ikke maatte indeholde »personalia eller reflexiones, som et eller andet Hof eller ministerie kunde være anstødelig«, fulgtes godt nok af Postmestrene, af hvilke en i 1798 indberetter, »at ligesom der her og andre Steder udi de sidst forbigangne tiider af og til har været befunden dødelig Sygdom iblandt Katterne, saaledes har man og bragt i erfaring, at det sidst forbigangne Vinter i visse Egne skal være befunden en af lige Beskaffenhed Sygdom iblandt Hanerne, saaledes at Leveren og Longen i dem skal have været forrodnet og fordærvet, endvidere kjendes nu for tiiden en Sygdom iblandt Hundene en fjerdings Vej herfra ud i en Landsbye Hørbye kaldet; Sygdommen er saaledes, Hunden bliver afmægtig i bagparten og slingrer derved, naar han skal gaae, han bliver hvæs i Halsen og kand ikke gøe« osv.

Som man ser, har Else Skolemester ikke levet forgæves, men har dannet Skole.

Den Naivitet, som præger disse Cirkulærer og Indberetninger, findes ogsaa i fuldt Maal i Aviserne, helt op til Midten af det 19. Aarhundrede. Saaledes er følgende Beretning om Landsfaderens Besøg i *Løgstør*, der den 25. Juni 1828 findes i »Aalborg Stiftstidende og Adresse Avis« (oprettet i 1767 som »Nyttige og fornøjelige Jydske Efterretninger«) betegnende for sin Tid.

»Den 17de og 18de Juni behagede det vor allernaadigste Konge at bæere Byen *Løgstør* med sin Nærværelse. Efterat Majestæten den 17de ved Jurisdictionsskjellet var modtaget af et af Mellemstanden dannet ridende Corps og vedkommende Embedsmænd, behagede det ham under Hesteskiftet at bese *Bjørnsholms* Hauge. Ved Ankomsten til *Løgstør* aftraadtes i Kjøbmand *Lunøes* Gaard og øieblikkelig derpaa tog Hans Majestæt Byens Fattighus og Skole i Øiesyn, med hvilke tvende Indretninger han yttrede sin

allernaadigste Tilfredshed. Om Aftenen var Byen simpelt men pynteligen illumineret. Dagen efter behagede det Hans Majestæt allernaadigst at eftersee vedkommende Embedsmænds Protocoller og derpaa at meddele Audients, hvorpaa han i den Aalborgske Kongebaad ført af Capitain *Bluhme* befoer Fjorden heelt op i *Liv* Bredning og henvendte i Særdeleshed sin Opmærksomhed paa Grundens Beskaffenhed.

Ved Indkjørselen til Byen var oprettet en Æresport og en lignende ziret ved Fiskeriets Emblemer ved Embarkementsstedet ved Fjorden. Ved denne paraderede Byens velvoxne og unge Fiskere i deres vanlige Fiske-drugt og tæt under Porten bragte 4 som Najader klædte Piger Hans Majestæt en kort Complement fra Fjordguderne, den han med sædvanlig Huld behagede at modtage. Paa Fjorden ledsagedes Hans Majestæt af 3 dertil indrettede Roefartøjer, som blev fulgte af Byens mange Fiskejoller, hvilke efter Saluter fra det sidste Skib vendte tilbage.

Ved Retouren fra Grundene modtoges Hs. Majestæt ei allene af samtlige Fiskefartøier, men og af en heel Mængde Andre, fyldte med Damer og andre Private, som med reiste Aarer formerede en Linie paa hver sin Side af Strømmen og fulgte Hans Majestæt lige til Debarkementet, hvor Hans Majestæt huldrig behagede at besvare sine glade Undersaatters hjertelige Tilraab med et tredobbelt Hurra. Ved Frokostbordet blev derpaa Hs. Majestæts Sundhed under behørig Salut udbragt af Hr. Kammerherre, Stiftamtmand v. *Moltke* og ved Slutningen af Taffelet behagede det Hs. Majestæt at udbringe Byen Løgstøers Velgaaende og bestandige Tiltagen. Aalborg borgerlige Jægere havde dannet den behørige Æresvagt.

Det er behageligt at bemærke, at uagtet Byen vrимlede af en heel mængde Fremmede af alle muelige Klasser, blev ikke een eneste Uorden eller endog Mangel paa den skyldige Respect begaaet.

Den talrige Mængdes uskrømte Hengivenheds Yttringer vidnede om, at den glade Begivenhed, at Danmarks Konge for første Gang betraadte Løgstøers Enemærker, vil længe leve i deres Minde som dens frydeligste Fest.«

Er det ikke udmærket? Ikke alene behagede det Hans Majestæt allernaadigst at eftersee vedkommende Embedsmænds Protocoller, men han behagede ogsaa med sædvanlig Huld at modtage en kort Complement af 4 som Najader klædte Piger.

Naa, Tiderne skifter, og Pressen ser anderledes ud nu end dengang. Om til det bedre, synes der at være blandede Meninger. I hvert Fald skriver en kendt Kritiker, Bibliotekar *J. Clausen*, i *Salmonsens Konversationsleksikon* om den moderne Dagspresse, at den er ved at undergaa en Demokratiseringsproces, d. v. s. skriver for Massen og ikke for de virkelig Oplyste. Den føjer, hedder det videre, de brede Lags Smag og ikke altid fine Tilbøjeligheder. Den skriver snarere for Folk, der overhovedet kan læse, end for Folk, der formaar at læse med Forstand og Kritik. Selvfølgelig, slutter Forfatteren herom, er der endnu Aviser, hvis Journalistik tilfredsstiller

virkelig litterære Fordringer; men gennemgaaende er den moderne Journalistik, som den har udviklet sig i Løbet af den sidste Sned Aar, af en helt anden Art; og de fleste af Pressens nuværende Ledere rundt om i Landene anlægger deres Aviser efter Massens Smag og stiller den paa et intellektuelt begrænset Kulturtrin.

Se, efter dette maa man vel gaa ud fra, at Postvæsenet, naar det gennem Tiderne har været Pressens Budbringer, kun højst uegentlig kan siges at have virket i Kulturens Tjeneste. Dette er saa meget mere mistrøstigt, som det netop har været Postvæsenet magtpaaliggende at besørge Aviserne saa hurtigt, præcist og billigt som vel muligt. Og vistnok, naar alt tages i Betragtning, billigere og bedre end nogen anden vilde kunne gøre det, hvilket vel ogsaa nok fremgaar deraf, at Postvæsenet ikke har Eneret paa Avisbesørgelsen.

Har Kritikerne altsaa Ret, burde Postvæsenet, naar det ønsker at arbejde i Kulturens Tjeneste, se at frigøre sig for at befordre og omdele Bladene, med mindre der kunde gennemføres en passende Censur, saa Styrelsen skønnede over, hvilke Aviser der stillede Læserne paa et intellektuelt begrænset Kulturtrin, hvilke paa et fuldt intellektuelt, og hvilke helt udenfor ethvert Kulturtrin.

Det gjorde man jo netop i Frederik VI's Dage, og det var vel den samme Mentalitet, der bevægede den preussiske Regering til under Verdenskrigen at forbyde Udsendelsen af »*Hejmdal*«, fordi den ikke havde omtalt Kejserindens høje Fødselsdag.

Denne Vej er dog næppe fremkommelig herhjemme og vilde maaske heller ikke virke særlig kulturfremmende.

Man kan naturligvis ogsaa gøre noget andet, gøre som et politisk Parti her til Lands foreslaar, lade Postvæsenet overgaa fra Statsdrift til Privat-eje. Saa vil Kulturen nok fremmes, men kun blandt de intellektuelle, som formaar at betale, hvad Avisbesørgelsen under disse Vilkaar vil koste. Det gaar dog vist almindeligvis saaledes, at naar et privat Selskab ser, at disse eller hine Filialer ikke kan betale sig, saa nedlægger det dem. Naar en Privatbane ikke kan svare Regning, og Staten ikke vil træde til — fordi den savner samfundsmæssigt eller kulturelt Grundlag —, saa ophører den at eksistere. Naar et Dampskibsselskab ikke kan faa Øresundssejladen eller Göteborg—Frederikshavn-ruten til at forrente sig, saa sælger det sine Skibe eller fører dem over paa mere rentable Linjer, og saa kan andre forsøge sig. Og hvis et privat Selskab i Nedgangsperioder ikke kunde faa Postvæsenet til at give Overskud, saa er der en til Vished grænsende Sandsynlighed for, at de fleste af de vestjyske Landpostruter, som naturligvis ifølge Sagens Natur er højst urentable, vilde forsvinde. Naar det private Selskab, der saa sandelig ikke vilde føle sig som Velgører overfor Samfundet, og som nok vil tjene Kulturen, hvis dette kan lade sig gøre samtidig med at indtjene en passende Dividende, først erfarede, at det i mange Tilfælde kunde koste det et Par Hundrede Kroner om Aaret at bringe et Dagblad, for hvilket det erholdt ca. 5 Kr. om Aaret for Post-

Landpostbesørgelse i Klitterne.
(Maleri af Axel P. Jensen).

besørgelsen, ud til en Udflytter paa en Hederute, hvilket i visse Tilfælde meget vel kan medføre en saadan Udgift, saa er det sandsynligt, at Udflytteren vilde komme til at vente længe paa sin Avis.

Som Forholdet er nu, staar det danske Landpostvæsen højest i Verden. Det bringer hver Dag, mindst en Gang, Posten til hver Husstand her i Landet, hvad enten denne Husstand findes i Hovedstaden, mellem *Blaavands* Klitter eller i *Kompedals* Hedeplantage.

Det bør dog tilføjes, at der af Danmarks ca. 900,000 Husstande findes et lille Antal (ca. 30), der ikke faar Post tilbragt, men det er paa Steder, som ligger saa langt borte fra Lands Lov og Ret, at de af den Grund ikke med Rimelighed kan vente at komme i Betragtning. Sjældnere er det, at Publikum selv ønsker at blive fritaget for Posttilbringning. Dog er der Eksempler paa, at en Mand har set sig saa gal paa Landpostbudet, at han under ingen Omstændigheder vil se ham paa sin Gaard. Han imødekommes naturligvis og henvises til at hente sin Post paa nærmeste Posthus. Og det er hændt, at en Bondemand har et glubende Uhyre af en Hund, som ikke kan taale at se Landpostbudet. Naar han ikke vil holde sit sindssyge Dyr bundet, saa kan Landposten nægte at gaa ind i Gaarden.

Et ganske morsomt Tilfælde var Forfatteren af disse Linier ude for engang i Slutningen af forrige Aarhundrede — vistnok i 1899 —, medens han var Fuldmægtig paa Postkontoret *København L.* Hver Lørdag Aften indtraf den allerede den Gang kendte Forfatter *Knut Hamsun*, som levede et Eneboerliv i et Hus i *Brønshøj*, for at faa den i Ugens Løb til ham indgaaede Post — Breve og Aviser m. m. Det blev da sagt ham, at man

med Glæde skulde tilbringe ham Posten, efterhaanden som den indgik, men herpaa svarede han, at, Tak, det brød han sig ikke om. Han ønskede at være ganske uforstyrret i sin aflaaede Eremitbolig. Kun en Gang ugentlig gik han til Byen for at hente Post og købe Tobak. Saaledes vilde han helst have det. Men det var med Tilfredshed, Forfatteren et Par Aar senere (1903) læste den berømte Nordmands Omtale af Postvæsenet i hans Bog »I Æventyrland«. Det hedder her, efter at Hamsun først har givet Bankerne eftertrykkeligt paa Hovedet for Højhedsnykker, som han tror kommer af, at Kunderne ventes at have Underdanighed overfor Pengene, Gullet, »hvad om Bankerne lærte litt af Postvæsenet. Postvæsenet haandterer jo Tusen Gange flere Penger og Pengers Værdier end de fleste Banker og bruker dog ingen Naragtigheder. Man skriver sit Navn paa en Papirlap, leverer Lappen og faar Pengebrevet.

Jeg vet ikke nogen lettere og lykkeligere Maate at faa Penger paa end gjennem Postvæsenet. Disse Penger kommer om Morgningen før man staar op, man vækkes av dem, de kommer fra Himlen. Og alle Nattens onde Drømme om nogen som kommer og tar Møblerne er glemt i samme Stund«.

Efter dette lille Sidespring fra Emnet, vender vi atter tilbage til dem, som Postvæsenet har set sig nødsaget til at unddrage Postbesørgelsen.

At man heller ikke overfor disse faa Ulykkelige gaar frem med overdreven Stivsindethed, og at man ogsaa i disse Tilfælde kan se bort fra de rent forretningsmæssige Principer, vil følgende lille Beretning give Eksempel paa. Det drejer sig her tilsyneladende kun om Enkeltmands Interesser.

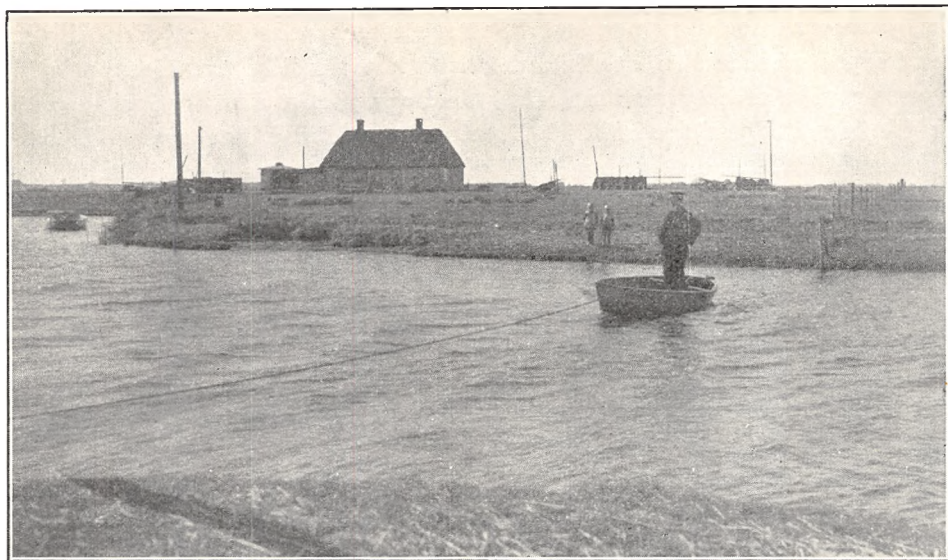
Tilsyneladende! Thi, naar alt kommer til alt, har den uheldigt stillede Ener i Samfundet den samme Ret til at blive hjulpet af dette, som tilkommer de mange, der er heldigere stillet paa Grund af deres trafikmæssig set bedre Bosted. Det gælder blot om, at den paagældende udøver en samfundsnyttig og frugtbringende Gerning, en — ja, hvorfor ikke — en Kulturgerning.

Et vestjysk Blad — *Skern Dagblad* — indeholdt i Maj 1930 følgende Artikel: »Hvor to driftige Brødre har »vundet nyt Land.«

Ved Skernaaens yderste Løb, paa *Stavningsiden*, ligger *Ternholm*.

Herude, hvor ingen Hindring bryder Blæsten, og hvor et rigt og særpræget Fugleliv i Reglen er det eneste, der forstyrrer Stilheden, har et Par driftige Mænd skabt sig en Eksistens. Det er to Brødre, *Niels Provstgaard Jensen* og *Søren Chr. Jensen*. Sidstnævnte har endda stiftet Familie, og i Hjemmet tyder alt paa Velstand og gode Kaar. I 7—8 Aar har de boet derude, Sommer og Vinter. Sømandstøj og Fiskegrejer i og ved Huset fortæller, hvad deres Næringsvej er.

Lidt fra Huset løber Skernaaen forbi, og ved dennes Bred er skabt en hel lille Havn med Anløbsbro. Paa Bredden er der store Stabler af Fiskeskasser, og paa Vandet vugger et Par Motorbaade og 8—9 Pramme. Pladsen skal være det eneste Sted i Stavning Sogn, hvorfra man kan gaa ud med saa dybtgaaende Fartøjer, at der kan drives Fiskeri ude paa Fjorden.

Fra Landpostvæsenets Overdrev. Ternholm.

Det meste af Fangsten gaar til Udlandet, *England, Belgien og Tyskland*. Forretningen omfatter, hvad Aaen og Fjorden byder paa: Aal, Aborrer, Gedder, Skaller, Aalekvabber, Laks, Ørred, Stalling m. m. Efterhaanden er der blevet Brug for Medhjælp, og Foretagendet beskæftiger nu ialt 4 Mand.

Forbindelsen med Omverdenen er ret god. Baad og Bil, Telefon og Radio disponerer de over; det er Ting, de selv har kunnet anskaffe. Der er i den Retning kun een Ting, de mangler, det er den daglige Post. Ja, den bliver lagt af til dem paa en Ejendom 2½ km derfra, og der kan de saa hente den, naar det passer dem, men da det ikke altid passer ind i det daglige Arbejde at tage en saadan Tur, bliver Posten tit lidt gammel. Naar de selv skal have Brev af Sted omgaaende, maa de telefonere til en Bekendt og bede vedkommende skrive for dem. De, der faar deres Post paa Klokkeslet hver Dag, forstaar næppe, hvilken Gene en saadan Postordning er for en Virksomhed. At den er utilfredsstillende, er indlysende. Det vil imidlertid nu blive forsøgt at faa en Ordning af dette Forhold, og antagelig lykkes det.....«

Denne Føler efterfulgtes kort efter af et Andragende fra de to Fiskere, som tilmed saa sig i Stand til at oplyse, at deres Forretning modtog og afgav den tredje største Postmængde i Sognet. Endelig anbefalede Sagens Gennemførelse af Kresens Folketingsmand samt af Postkontoret i *Skern*.

Foranlediget af disse Henvendelser, foretog Overpostinspektøren en Rejse til Stedet for at danne sig et personligt Skøn over Forholdene. Om Resultatet kunde der efter de gjorde Iagttagelser slet ingen Tvivl være. Ganske bortset fra den vidunderlige Kørsel og senere Vandring gennem de blomstrende Enge, der strækker sig mod Nord op mod *Ringkøbing*,

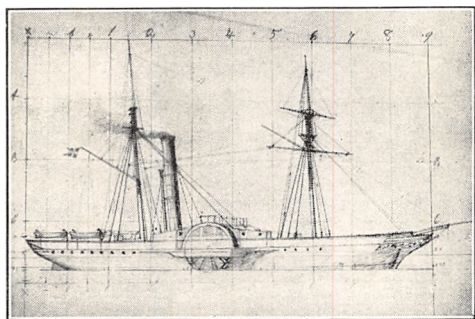
mod Syd over *Lønborggaard* til *Lyne* og mod Vest til Ringkøbing Fjord med »*Tipperne*« ved *Nyminde Gab*, en Vandring, under hvilken Brushøns, Kobbersnepper, Viber og Regnsøver i Flokke svingede sig i store Kurver over Vandringsmændene, var Besøget hos de to Fiskere vel Umagen værd. Ikke alene var den Virksomhed, de i Forening udøvede, efter Forholdene paafaldende stor og velordnet, men navnlig den ene af Brødrenes ornitologiske Indsigt var imponerende. Paa en lille Sejl tur, som Selskabet foretog ned ad Skern Aa til Ringkøbing Fjord, kunde han med Sikkerhed paapege Rugesteder og Parringspladser for de forskellige Strandfugle, og senere gennem en pragtfuld Samling af Fugle, som han selv havde stoppet ud samt en næsten fuldkommen Samling af Fuglereder med tilhørende Æg, demonstrerede han for de Besøgende, hvormange Æg hver Fugleart lagde osv. Samlingen, der sikkert er en af de største og utvivlsomt en af de smukkeste her i Landet, omfatter alle Arter af Fugle, som yngler paa disse mægtige Engdrag — vistnok ca. 4000 Tdr. Land. Hans Viden var saa imponerende, at det spøgende blev sagt til ham, at han burde være Professor i Ornitologi, hvortil han med et lille Smil bemærkede, at det havde ogsaa lærde Folk fra Universitetet, som havde besøgt ham, sagt, idet han havde faaet Ret, naar der f. Eks. havde hersket Uenighed om, under hvilke Forhold denne eller hin Fugl lagde mere end eet Hold Æg.

Ikke for denne hans Kyndigheds Skyld, ikke fordi Brødrene var dygtige Fiskere og foretagsomme Forretningsfolk, men fordi de gennem hele deres fortjenstfulde Virksomhed var med til i større Udstrækning, end det kunde ventes paa et saa afsides Sted, at bygge Danmark op, at sprede Kultur, fik de deres Vilje, d. v. s. at faa daglig Post. De ca. 300 Kr., denne Foranstaltning aarligt koster Postvæsenet, gav dette gerne ud, fordi det ogsaa i dette Tilfælde ønskede at være Kulturens Tjener.

Udfra den samme Samfundsopfattelse har Postvæsenet gennem Tiderne ydet Tilskud til Dampskibsruiter, Færger, Privatbaner, Dagvogne, Ruteautomobiler m. m. Eksempelvis skal nævnes, at Postvæsenet slet ingen Fordel har af Færgeruten *Assens—Aarøsund* og kun en begrænset Interesse i Færgefarten *Faaborg—Mommærk*. Naar der alligevel gives et efter Omstændighederne meget betydeligt Tilskud til Driften af disse to Sejladser, er Grunden hertil at søge i samfundsmæssige Interesser, de nemlig at bringe det gamle Land i bedst mulig Forbindelse med det genvundne Sønderjylland. Og adskillige Automobilforbindelser opretholdes gennem Postvæsenets Tilskud for at forbinde By og Land med hinanden.

Skønt *Frimærkereformen* — Frimærkets Indførelse her i Landet i 1850 og *Landpostvæsenets Organisation*, der ikke kan henlægges til en bestemt Dato — den direkte Omdeling gennemførtes i 1876 — hver for sig maa betegnes som særdeles betydningsfulde Epoker, er det dog ikke dem alene, der satte Præg paa Udviklingen og skabte Postvæsenets Stortid. Denne falder særlig omkring Midten af det 19. Aarhundrede og ebber ud efter-

haanden som Befordringsvæsenet dør bort i sin hidtidige Skikkelse og gaar over til anden Statsvirksomhed — Statsbanerne — eller til Private. Men omkring 1850 stod det danske Post- og Befordringsvæsen højt og havde mange kulturbefordrende Virksomheder under sig. Saaledes skal nævnes, at de store 9 og 11 sædige *Diligencer* endnu benyttedes paa Hovedruterne, medens Sideruterne betjentes af 6 sædige Kareter fremført med 3 Heste,

Postdampskib fra 1850. »Eiderens«.

4 sædige med 2 Heste og 2 sædige med 1 Hest. Men efterhaanden som Jernbanerne trængte igennem, nedlagdes Driften af disse kombine-rede Brev-, Pakke- og Personposter. Paa lignende Vis blev Færgevæse-net i 1872 lagt ind under Indenrigs-ministeriet for at drives sammen med Vejvæsenet. En Del af Færger-ne er dog siden atter overtaget af Postvæsenet, som i Øjeblikket har ikke saa faa saadanne under sig.

Postdampskibsfarten, der netop i Halvtredserne havde en smuk Periode, forblev under Postvæsenet indtil 1883, da den overgik til de stærkt voksende Statsbaner.

I denne Periode afsluttedes Overenskomst med Marinen, ifølge hvilken der byggedes et Par Skibe, »*Gejser*« og »*Skirner*«, som i Fredstid kunde benyttes til Befordring af Post og Passagerer bl. a. paa de nyoprettede Ruter *København—Kiel* og *København—Swinemünde—Stettin*. Efter Kri-gen 1848—50 erhvervedes Dampskibet »*Copenhagen*«, der omdøbtes til »*Slesvig*« og sejlede mellem *København* og *Kiel*, medens »*Skirner*« overtog Ruten *Rønne—Lübeck*. Endelig etableredes i 1852 Dampskibsfart mellem *Sydsjælland* og *Lolland-Falster* og *Kiel* samt mellem *Aarhus* og *Göteborg*.

Paa samme Tid begyndte man at faa Øjnene op for Postvæsenets inter-nationale Karakter og for dets Egenskaber som brobyggende Mittel mel-lem Nationerne. Forbindelsen med *Norge*, der oprindelig havde fundet Sted gennem *Sverige* to Gange ugentlig, blev senere suppleret ved Damp-skibsfart mellem *København* og *Kristiania*, og i 1852 med Ruten *Kristiania—Nyborg—Kiel* og med *Frederikshavn—Kristianssand*. Ogsaa Forbindelsen med *Sverige* forbedredes. Forbindelsen *København—Malmö* opretholdtes dog ved private Dampskibe, men for fælles Regning af det svenske og danske Postvæsen.

Hvad det sydlige Udland angaar, opretholdtes Forbindelsen fra 1849 af det *mecklenborgske* Postvæsen ved en Dampskibsfart *København—Wismar*, og i 1872 dannedes et Aktieselskab med den Opgave at vedligeholde en Dampskibsforbindelse mellem *Rostock* og *Nykøbing Falster*.

Om en Forbindelse *København—Berlin* førtes der allerede fra 1874 For-handlinger, men først i 1883 lykkedes det at komme til en Forstaelse, og i 1886 aabnedes den kombinerede Forbindelse mellem de to Hovedstæder.

Paa dette Tidspunkt var imidlertid Dampskibsfarten gaet ud af Postvæsenets Hænder, som overhovedet dengang ikke syntes i Stand til at fastholde ret meget. Styrelsen var nemlig i 1874 gaet bort fra sin naturlige Forbindelse med Etaten og var blevet henlagt under Indenrigsministeriet. Det var »finere«, men daarligere. Og Daarligdommen holdt sig da ogsaa godt nok, saalænge de Herrer i Styrelsen fik Lov til at sidde som Departementsherrer fjærent fra den gemene Hob, som arbejdede i Posttjenesten. En Række svage og, postalt set, evneløse Generaldirektører formaaede ikke at bringe den rette Samhørighed tilveje, ønskede det maaske endda heller ikke. Det var først, da Styrelse og Etat ved Styrelseloven af 1916 var gjort til en Helhed, at der kom System i det, og der kan næppe peges paa nogen Statsvirksomhed herhjemme, der i mere udpræget Grad end Postvæsenet kan fremvise Resultater, skabt ved forstaaende og loyalt Samarbejde mellem Etatens enkelte Led, fra de øverste til de nederste — eller omvendt.

Den fornævnte Ophøjelse til Departement i 1874 kom straks i den rette Belysning derved, at Departementschef *F. C. H. E. Tobiesen* udnævntes til Generaldirektør for Post-, Jernbane- og Telegrafvæsenet. Nu kunde Poststyrelsen næppe komme højere op. Thi Tobiesen, der var en usædvanlig god Repræsentant for Bureaukratismens mest reaktionære Fløj, skulde nok faa uddybet Svælget nedefter, saa de Subalterne — d. v. s. alle udenfor Ministeriet tjenstgørende Embeds- og Bestillingsmænd, som det dengang hed — ikke tog fejl af deres Pladser. Heldigvis var han tillige saa dygtig, at man ikke ret længe kunde lade ham være beskæftiget med en saa suspekt Virksomhed, som at lede de tre Etater, hvorfor han allerede efter et halvt Aars Forløb udnævntes til Indenrigsminister. Den Slags Udnævnelser gik jo let og smertefrit i de Tider.

Maastralefortælling, der ligesom kaster Lys over denne Kulturspreders Opfattelse af sin Stilling som Samfundets Tjener. Historien, der er rigtig nok, skal dog ses under Hensyn til Tobiesens frejdige og urokkelige Overbevisning om under alle Forhold at være den overlegne, den klogeste, som nok kunde tillade sig en lille Spøg overfor de mindre ærede Samtidige, en munter Tilbøjelighed, som dog ikke alle formaaede at værdsætte efter Fortjeneste, og som vel ogsaa medførte, at hans Ministervirksomhed blev gold og uden videre Betydning.

Som Kommissarius for Jernbaneanlæg og Ekspropriation af Grunde til Frihavnen m. m. kunde han frit lade sit ejendommelige Lune spille; Kommissionens Medlemmer skulde han nok holde i Ave, og Grundejerne, der var bange for at blive trykket yderligere i Prisen, hvis de ikke holdt gode Miner med slet Spil, var som Regel tamme.

Solstraalefortællingen lyder saaledes:

Under en Kommissionsforretning vilde Folketingsmand *Felthusen*

tænde sin Pibe. Men Kammerherren var netop den Dag ikke i godt Lune og forbød i en barsk Tone Tobaksrygning. Noget efter tændte Generaldirektør *Tegner* en Cigar. Saa strammede Felthusen sig op til i en spydig Tone at sige, at naar det ikke blev forbudt Generaldirektøren at ryge, maatte det vel komme af, at han var finere. Nej, lød Svaret, men hans Tobak er bedre.

Naa, Poststyrelsen kom jo altsaa ned paa Jorden igen, og det er vist ikke nogen Overdrivelse at sige, at den, takket være de to sidste Generaldirektører, *V. Kiørboe* og *C. Mondrup*, nu staar med begge Ben i den danske Muld, d. v. s. føler sig som eet med den øvrige Etat og gør sit bedste for at være Samfundets lydøre Tjener.

Som det fremgaar af ovenstaaende, afsluttede Postvæsenet sin Æra som Leder ogsaa af det danske Befordringsvæsen, da Stats- og Privatbanerne rykkede saa stærkt frem, at Betegnelsen »Befordringsvæsenet« kun blev en klingende Bjelde. Forinden ledede Postvæsenets Overbestyrelse fra 1874 tillige saavel Statsbanerne som Telegrafvæsenet, dog kun i nogle faa Aar, idet Statsbanerne udskiltes under egen Ledelse allerede i 1885, medens Statstelegrafen vel forblev under Chefen for Indenrigsministeriets 2. Departement, men uden Fællesledelse med Postvæsenet, idet dettes Chef samtidig fik sit særlige Hverv som Leder af Postvæsenets Overbestyrelse.

Denne Tingenes Tilstand vedvarede til liden Baade for Udviklingen og Administrationens Fasthed, idet en Departementschef — senere i Ministeriet for offentlige Arbejder — vel var Generaldirektør for Telegrafvæsenet, men uden nogensomhelst Indsigt i dette, medens Chefen *de facto* var Telegrafdirektøren.

Herpaa søgte man at raade Bod ved i 1923 at stille Telegrafen paa lige Fod med de to andre Etater ved at ansætte en særlig Generaldirektør, der blev stillet paa samme Maade som Cheferne for Post- og Statsbanevæsenets Administrationer, men den Kontorchef fra Ministeriet, der overtog den nye Stilling, forstod ikke Begrænsningens Kunst og slog saa store Brød op, at Staten, da de økonomisk vanskelige Aar indtraf efter Krigen, ikke kunde bage dem. Dette gik udover Etaten som Helhed, den kom i Miskredit for Administrationens Mangel paa økonomisk Forstaaelse, og Enden blev derfor ogsaa, at den i 1927 blev sammenlagt med Postvæsenet, hvis Leder altsaa atter blev Chef for begge Etater. Denne Sammenlægning viste sig, da Fødselsveerne var overstaaet, at være heldig og besparende, særlig fordi den medførte en bedre Økonomi i Driften, ja, der er dem, der mener, at man maaske burde tage Skridtet fuldt ud og forene alle tre Virksomheder, som det var Tilfældet i den ovennævnte Periode. Nægtes kan det ikke, at en saadan Foranstaltning vilde medføre det Gode, at Arbejdet kunde rationaliseres bedre end Tilfældet er nu, hvor man i Tjenesten har været tilbøjelig til at mene, at hvad den ene Virksomhed gør, ikke kommer den anden ved, være sig ved Godsets Ind- og Udlæsning, Modtagelse og Udbringning og Arbejdsydelse i mange andre Henseender, men paa den anden Side

viger man tilbage for et saadant Skridt, fordi man paa Forhaand vil mene, at den saaledes samlede Virksomhed vilde blive for stor. Det har været svært nok, synes man, at finde den Leder, der helt og fuldt kunde overse en Drift og Administration som Statsbanernes. Men bortset fra, at man maaske tidligere ikke har været energisk eller omsigtsfuld nok i sin Søgen efter den rette Mand, skulde man dog, naar man ser hen til ganske anderledes store Virksomheder Verden over, der ledes mønstergyldigt af Enkeltmand, snarere tro, at det skorter paa Vilje til at forstaa, at Chefen for de danske Statsbaner eller Post- og Telegrafvæsenet, for ikke at tale om det forenede Post-, Statsbane- og Telegrafvæsen, ikke bør affærdiges med en Lønning, der staar betydeligt under, hvad en Spalteredaktør ved et stort Blad eller en Prokurist i et nogenlunde anstændigt Selskab tjener. Det er vel saaledes, at Postvæsenet har været saa heldig i de sidste 27 Aar at have haft den rette Mand i Spidsen, og det er sandsynligt, at Ministeren for offentlige Arbejder har været endog meget heldig med sit Valg af den nye Generaldirektør for Statsbanerne, men det er trods alt urimeligt, at de paagældende Chefer skal udføre deres vanskelige og meget omfattende Arbejde næsten *honoris causa*.

Imidlertid har det blandt danske Tjenestemænd været Skik at udføre Arbejdet efter bedste Evne, selv om ogsaa der stundom kunde komme den Tanke for, at dette Arbejde ikke ret paaskønnedes. I stor som lille Virksomhed er det opmuntrende, naar der bliver lagt Mærke til en fortjenstfuld Handling, og det virker stimulerende, naar der for saadanne udtales Tak og Anerkendelse. Forsømmelser i denne Henseende kan let give Bagslag. Dog, fremad skal det gaa trods alt, og — som der staar i et Digt om *Themistokles* og *Aristides*, som her citeres efter Hukommelsen:

den, som kan sikrest i Raad og med Styrke
tjene sit Fædreland, han er den bedste, — — —

det er ikke Postvæsenets Skyld, naar man for nogle Aar siden undlod at tage et Skridt, der vilde have været i Statens Interesse, og som vilde have forhindret megen Forvirring og Indtægtstab. Da der nemlig i 1918 af Ministeren for offentlige Arbejder i Folketinget forelagdes Lovforslag om Eneretsbevilling til Anlæg og Drift af ikke mindre end 42 Jernbaner — af hvilke heldigvis kun et Faatal er ført ud i Livet — advarede den daværende Generaldirektør for Postvæsenet, V. Kiørboe, indtrængende Ministeren mod Fremlæggelsen af disse Forslag. Disse Baner vilde, hævdede Generaldirektøren, ingensinde kunne betale sig, og byggedes de, vilde de blive en Svøbe for de paagældende Amts- og Sognekommuner. I Stedet for burde Staten oprette *Automobilruter*, som kunde administreres af Postvæsenet. Dette havde før paa fyldestgørende Maade haft Befordringsvæsenet under sig og vilde let kunne overtage det igen. Derved vilde man tillige have Haand i Hanke med Udviklingen, saa at Rutebilerne kom til at danne et passende Supplement til Jernbanerne. Og man vilde undgaa, at Rutebilerne her og der og alle Vegne dukkede op som Konkurrenter baade til Jernbanerne og til de allerede bestaaende Postautomobilruter. Minister

Generaldirektør V. O. Kjørboe.

Hassing Jørgensen saa vel det tiltalende i Generaldirektørens Forslag, men dels var det ikke muligt at se bort fra Befolkningens Ønsker i Henseende til de nye Jernbaneanlæg, der kraftigt støttedes af Rigsdagen, idet der vel næppe fandtes een Folketingsmand, som ikke var bundet overfor sin Egn til at virke for en Bane til denne, dels var der maa-
ske hos Ministeren, hvis Realitetssans der iøvrigt ikke var noget i Vejen med, et forstaaeligt Ønske om at gennemføre et saa omfattende Lovforslag, hvis Tilbagetagelse i det nævnte Øjemed desuden kunde faa et ejendommeligt Skær over sig. Loven blev da ogsaa gennemført, men,

som nævnt, kun meget lidt benyttet, fordi Kommunerne fik meget andet at bruge deres Penge til end til Bygning af urentable Baner.

Og saa begyndte den planløse og hidsige Jagt efter at opnaa Koncession paa Bilruter. Vejene blev efterhaanden udbedret eller udbygget, saa selv hidtil daarlige Veje nu kunde benyttes til Automobildrift. Alle sloges om at være med. En Tid lang blev der taget et vist Forbehold, idet Amtsraadene ikke maatte give Koncession paa nogen Rute, forinden Overpostinspektøren i det paagældende Distrikt havde haft Sagen til Udtalelse for ikke at skabe Konkurrence til alt bestaaende Postruter. Det hjalp ikke altid, ja, der var faktisk Amter, som gav Postvæsenets Interesser en god Dag og tilsyneladende ikke kendte Justitsministerens Cirkulærer i saa Henseende. Og saa blev Følgen i mange Tilfælde den, at Postvæsenets Bilruter, der jo var nødt til at indrette sig efter Postgangen og maatte afvente Postsagernes Omlæsning og Eskpedition paa de forskellige Udgangsteder, konkurreredes ud af de private Rutebiler, som ikke havde dette Hensyn at tage, og som, da de kunde køre straks efter Togets Ankomst, kunde kapre alle de Passagerer, der fra Toget skulde køre videre med Bil. Senere ændredes dette Forhold til det, der nu er gældende, efter

hvilket Amterne vel har Indstillingsret, men Ministeriet for offentlige Arbejder Afgørelsen af, til hvem ledige Koncessioner skal gives. Men Amternes Indstillinger i disse Sager er til hvilken Side hveranden Gang, d. v. s. man kan paa samme Tid se en Indstilling fra N. N. Amt, der gaar ud paa, at da de i Sagen hørte Sognekommuner ikke har været enige, kan Bevillingen *ikke* anbefales, medens derimod P. P. Amt vil gaa med til Bevillingen, netop fordi de hørte Kommuner ikke har været enige.

Følgen af disse Systemer eller maaske rettere Mangel paa System er den, at der nu køres i alle Landets Egne uden smaaligt Hensyn til Post- og Jernbane, ad Landeveje, parallelt løbende med Jernbanelinjer o. s. v. Mindst lige saa grelt er Forholdet til Statsbanerne — og Privatbanerne med — naar Talen er om Lastbilerne, der kan køre fra Gaard til Gaard og fra Hus til Hus med Fragt, som samtidig berøves Banerne. Det vil sige, disse faar Lov til at beholde det tomme Returgods eller f. Eks. et Klædeskab, som Statsbanerne befordrer fra Kolding til Aarhus for 70 Øre, overhovedet alt det voluminøse og billige Gods, som Bilerne hverken vil eller kan tage med.

Nu skal det paa den anden Side indrømmes, at Rute- og Lastbiler er et Gode for Landbefolkningen; de repræsenterer et Fremskridt i Person- og Godstrafiken, som man hverken bør eller kan kæmpe imod. Men det er ikke *fair play* mod de to Institutioner, af hvilke særlig Jernbanen er bundet til sine Skinneveje, og som skal forrente en mægtig Anlægs kapital, at snappe de bedste Bidder ud af Munden paa dem og køre med Gods og Passagerer paa parallelt med Banelinjen løbende Veje.

Havde man i Tide indset alt dette, og havde man fulgt Generaldirektør Kiørboes Raad, vilde Statsbanerne have siddet bedre i det, end de gør nu, og deres nye Chef, Generaldirektør P. Knutzen, vilde saa ikke være blevet sat i den Nødvendighed at skulle købe Amts- og Privatbaner og tilhandle sig Koncessioner, et Arbejde, som han imidlertid har paabegyndt med sædvanlig Energi, og som han antagelig faar rig Anledning til at udføre videre.

Thi vel er, som nævnt, Bilerne paa mange Maader et kulturelt Gode, men der bør være Orden ogsaa i dette Forhold, og i Øjeblikket er det nærmest Uorden, der er herskende.

En usædvanlig værdig Arbejder i Kulturens Tjeneste har Postvæsenet ejet i den desværre alt for tidligt afdøde Postmester *Einar Holbøll*, hvis Minde endnu lever blandt hans mange Venner paa Grund af hans hjertevarme Væsen, hans friske og fornøjelige Sind, hans Vennesælhed. Man vil huske ham fra mangt et glad Lag, i hvilke han som højsalig Kong Erik leged' paa Luten, fortalte Sømandshistorier og ingenlunde flatterede sig selv, naar han i disse kom ind paa Bedrifter, der ikke altid egnede sig til Gengivelse for Bourgeoisiets Damer.

Holbølls store Børnekærlighed gav ham Ideen til *Julemærket*, om hvil-

ket Digteren *Carl Ewald* paa en noget dristig Anmodning af den ham ganske ubekendte Redaktør af Dansk Postblad skrev det pragtfulde Eventyr, som vil være Læseren bekendt baade fra det nævnte Blad og derefter fra Postvæsenets Jubilæumsskrift i 1924. Naar de mange, mange Børn, som Udførelsen af Holbølls geniale Idé har givet Helbred og Lykke, engang hilser ham i det hinsides Julemærkeslot, vil de fortælle ham, at Slægt efter Slægt priser hans Gerning, og at den rigtige Udførelse af hans smukke Tanke stedse har været afhængig af den opofrende Iver, hvormed den er udført og hver Jul indtil de seneste Tider vil blive udført af de Kulturens Tjenere, der kaldes danske Posttjenestemænd.

Postmester Einar Holbøll.

Betegnende for Holbølls store Hjærte er den Udholdenhed, der fik ham til at holde fast paa sin Idé om at hjælpe smaa Børn, selv om denne Idé gennem Modgang og Hindringer efterhaanden undergik store Forandringer. Oprindeligt var det nemlig, hvad vistnok kun faa ved, Holbølls Hensigt at anvende de Penge,

som han ventede vilde komme ind ved Salget af det paatænkte Julemærke, til Opførelse og Drift af et Hittebørnshospital. Ved Hjælp af dette haabede han at kunne hindre stakkels ugifte Mødre i at ombringe deres nyfødte Børn. Til Hittebørnshospitalet skulde kunne indleveres saadanne Smaabørn, uden at der paa nogen Maade skulde gøres Rede for, hvor de var kommet fra. Med denne smukke Tanke kunde han imidlertid ingen Vegne komme. Han mødte saa mange Betæneligheder og saa mange Indvendinger, at han en kort Tid fortvivlede over disse og helt opgav at realisere Tanken om et Julemærke. Men da han fik sig sundet, og Tanken bar ham henimod de tuberkuløse Børn, fik han nyt Mod og tog Arbejdet op paany. Med det Resultat, vi alle kender.

Der kunde vel endnu anføres forskellige Omraader, paa hvilke Postvæsenet har søgt at udføre sin Mission i Kulturens Tjeneste, men dette vilde føre for vidt, og Værkets Redaktion vilde ikke tillade det. Det vil da være naturligt at afslutte med et af de største Kulturfremskridt, som hidtil har været set indenfor den postale Verden, nemlig Dannelsen af Verdenspostforeningen. Forinden er der dog Grund til at fremhæve, at Indførelsen af *Girovæsenet* maa betegnes som et stort Fremskridt, fordi man gennem dette letter og billiggør Pengeomsætningen — uden at Pengene kommer til at cirkulere. Iøvrigt er Reformen kendt nok og trænger ikke til yderligere Omtale. Men ønskeligt vilde det være, om Løsenet: Hver Mand

sin Girokonto, virkelig blev gældende. Den koster jo ingen Ting, og først, naar alle har Girokonto, vil Systemet komme til at virke til fuld Tilfredshed for Publikum som for Postvæsen. Det vilde dog virke fremmede for Girovirksomhedens Udbredelse, om man vilde gaa til at oprette en Filial i Landets næststørste By, Aarhus. Der har ofte nok været fremsat Ønsker herom af det jyske Publikum, men hidtil er man fra Postvæsenets Side veget tilbage for en saadan Foranstaltning, fordi man frygter for de dermed forbundne Omkostninger. Vil man imidlertid udvide sin Forretning — og det vil man jo — maa man ogsaa betale, hvad det koster. Og der kan næppe være Tvivl om, at Aarhus med sine 100,000 Indbyggere snart vilde forøge sit Antal Kontohavere — nu ca. 700 — med et meget betydeligt Antal, naar Forretningerne kunde udføres paa een i Stedet for som nu paa mindst to Dage.

Men der er endnu en Sag, hvis Løsning trænger sig paa, en Sag af den største kulturelle Betydning, og som Postvæsenets Styrelse forgæves har søgt at gennemføre — Oprettelsen af *Postsparekasser*.

Hensigten med saadanne er at faa fat i de mange Smaapenge, som nu ofte tankeløst ødsles bort f. Eks. af unge, tjenende Mennesker, Penge, som disse gerne vilde lægge til Side, d. v. s. spare op, hvis Spareforanstaltningerne blev sat i System. De kan vel lægge Pengene i en Sparebøsse, men de gør det bare ikke. De kan gaa i den nærmeste Sparekasse med dem — men hvem gaar hen med sin Krone eller Tokrone til Sparekassen? Derimod ser de hver Dag Postvæsenets Repræsentant, Landpostbudet, og hos ham vilde man kunne faa udleveret en Sparebog, som ingenting skulde koste, og hos ham skulde man kunne købe Postsparemærker til Indklæbning i en Bog, som, naar den var fyldt, skulde afleveres paa Postkontoret og godskrives Sparerens Konto. Altsammen saa ligetil og praktisk, at man ikke skulde tro, der kunde rejses Indvendinger mod det. Dette er imidlertid alligevel sket. Det er af Sparekassernes Sammenslutning hævdet, at Foranstaltningen var ganske overflødig, al den Stund der er saa mange Sparekasser og Sparekassafilialer, at enhver med Lethed altid vil kunne komme af med sit Indskud. Desuden nærede man fra Sammenslutningens Side Frygt for, at Postvæsenet nu vilde melde sig som et af de mange Sugerør, der opsuger alle Landets Penge til Fordel for København. Denne Frygt er ganske vist i Almindelighed ikke ubetimelig, men Generaldirektør Mondrup, der har været stærkt interesseret for Sagen, imødegik straks denne Indvending ved at gøre opmærksom paa, at de opsparede Penge meget godt kunde gaa fra Postvæsenet i Provinsbyerne til de lokale Sparekasser.

Hermed skulde man tro, at Modstanden maatte bortfalde, da der jo dog næppe kan indvendes noget virkeligt mod den fornævnte Opfattelse, at man meget lettere faar fat paa Smaapengene gennem det af Postvæsenet paatænkte System end gennem Indbetalinger til Sparekasserne. Og faar man fat paa de mange Smaapenge, som nu ofte uden Hensigt bortklattes, saa er der samtidig løst et nationaløkonomisk Spørgsmaal af meget stor Betydning.

V i staar nu ved Afslutningen af denne lille, fordringsløse Afhandling, en Afslutning, som ikke skal bestaa i at opridse Enkelthederne ved Dannelsen af *Verdenspostforeningen*, denne store, Nationerne omfattende Virksomhed, der har været af saa overordentlig Betydning for Civilisationen og Kulturen. Verdenspostforeningens Historie er allerede skrevet mange Gange. Alle, der har beskæftiget sig med dette Emne, har været enige om at give den store, geniale Tysker, *Heinrich v. Stephan*, Æren for Verdenspostforeningens Dannelse, men der har hersket og hersker vedblivende Uenighed om, hvem der blandt Pionererne særlig har indlagt sig Fortjeneste af Verdenskulturen. Det har fra dansk Side været fremhævet, at en dansk Mand her staar som en af de ypperste, og det er hævdet, med Tilslutning fra fremragende Fagmænd og Postlærde i Sverige, Tyskland og Frankrig, at den danske Mand, hvis Buste har fundet sin Plads i Nationalmuseet paa *Frederiksborg Slot*, ved Fremsættelsen af sine Tanker havde haft Betydning for Verdenspostforeningens Dannelse. Modsætningsvis er det fra dansk Side gjort gældende, at dette slet ikke har været Tilfældet, og at det førte Bevis for den danske Prioritetsret var for svagt, idet der ikke kan anføres noget positivt for, at den danske Mand, der er Tale om, *Joseph Michaelsen*, har grebet ind i Udviklingen paa en saadan Maade, at hans Virksomhed har medført Foreningens Dannelse. Men hvorledes skulde den Slags kunne bevises?

Joseph Michaelsens Popularitet i den danske Poststyrelse var ikke stor, nærmest var han ilde lidt af sine Foresatte paa Grund af sin hvasse Pen og skarpe Tunge, og endelig fordi han — var dem overlegen. Og — »Vorherre taaler ikke saadant, Hr. Foged!«

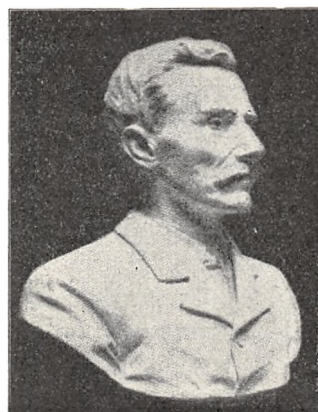
Dog, den danske Mand, der nu angriber Joseph Michaelsens Fortjenester, er mange Gange værre stillet, thi han skal bevise noget negativt. Han skal godtgøre, at Joseph Michaelsens Tanker, som er fremsat allerede i 1859, har været uden fjerneste Betydning for det, der hændte i *Bern* den 15. September 1874, og som resulterede i, at »en almindelig Postforening« traadte i Virksomhed den 1. Juli 1875. Han skal godtgøre, at Joseph Michaelsens Betragtning: at Posten som Kulturens Tjener og Befordrer har til Opgave at nedbryde Skrankerne mellem Landene, saa at der ingen Hindring bliver for Produktion og Omsætning, og saa at »Udvekslingen af Folkenes aandelige Indhold« kunde foregaa friere, er uden Gyldighed eller dog har været uden Betydning for Sagens Fremme.

Forsøget har været gjort før — af en anden dansk Mand — under behørlige Skrabud for den sachsiske Kommerceraad *Marperger*, der i første Halvdel af det 18. Aarhundrede, og for den tyske Hofraad *von Herrfeldt*, der i 1841 slog til Lyd for Oprettelsen af en Verdenspostforening. Dette Forsøg faldt ikke heldigt ud. Den danske Nation var for sund til at finde Anledning til at slaa den danske Mand ud til Fordel for fremmede, der vel havde været inde paa de samme Tanker, men intet havde foretaget sig til disses Virkeliggørelse. Og det var heller ikke overbevisende, ja, maaske endda helt ved Siden af, at en tysk Statsraad *Klüber* i Begyndelsen af det

19. Aarhundrede i sin Bog »Postvæsenet og Tyskland« havde skrevet saaledes: »Vekselvirningerne ved Postvæsenet mellem hvert af de civiliserede Landes Kulturforhold er saa mangeartede og uadskillelige, at man efterhaanden maa betragte Postvæsenet som en Verdenspostanstalt, naar man rigtig skal fatte dets hele høje Værd«.

Ja, Gudbevares! De er allesammen honorable Personer og Pionerer i Kulturens Tjeneste, og da de jo desuden er saa heldige ikke at være danske, er der ingen Grund til at kanøfle dem.

Imidlertid! skal Joseph Michaelsen reduceres *in absurdum*, faar han stort og godt Følge, nemlig, foruden *Rigsdagen* og *Grosserersocietetet*, Mænd som *Christen Berg*, *Christopher Hage*, *Bojsen*, *Greve Sponneck*, *Moses Melchior*, *Overpostmestrene H. G. Petersen* og *I. W. Mørch*, *Professor W. Scharling* o. m. fl., der alle har oplevet Begivenhederne omkring Verdenspostforeningens Dannelse, og alle har sagt god for Michaelsens Prioritetsret. Til disse prominente Mænd sluttede sig, da Joseph Michaelsen skulde have den Anerkendelse, som man fandt, han fortjente, en Række af Landets førende Mænd indenfor Kunst, Videnskab, Literatur, Handel, Søfart osv. Har de da alle ladet sig besnakke og bedaare? Hviler hele denne Kongens og Landets Anerkendelse af en dansk Mands Fortjenester da paa en kæmpemæssig Svindel? Og kan man nu — anstændigvis — tale om ufortjent Hæder alene paa Grundlag af en Negativitet, nemlig en Fodnote i Verdenspostforeningens Jubilæumskrift i 1925, som man først fandt i vort Generaldirektorat 5 Aar efter. Om den af ivrige Sandhedssøgere som Følge af dette glimrende Fund indledede Aktion, faar man et godt Indtryk gennem en Redaktionsartikel og en indsendt Artikel i *Jyllandsposten* for den 25. August 1929, som skal gengives her.

Joseph Michaelsen.

»Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet har i disse Dage tilstillet Bestyrelsen for Frederiksborg-Museet Afskrift af en Fodnote, der findes i det Værk om Verdenspostforeningens Grundlæggelse og Udvikling, som Verdenspost-Bureauet udgav i Anledning af Foreningens 50 Aars Jubilæum; i denne Fodnote staar der, at det ikke har været muligt at finde nogen som helst Støtte for Paastanden om, at Danskeren Joseph Michaelsen, hvis Buste er opstillet paa Museet, skulde have haft nogen Andel i Verdenspostforeningens Grundlæggelse.

Overpostinspektør *Jacob Andersen* i Aarhus, der i sin Tid har skrevet den Afhandling om J. Michaelsen, som bevirkede, at denne anerkendtes som den Mand, der gennem sit Forslag om Transitportoens Afskaffelse gav Stødet til Verdenspostforeningens Dannelse, udtaler i den Anledning paa Forespørgsel, at han staar ganske uforstaaende overfor det af Gene-

raldirektoratet foretagne Skridt, der synes ham ganske upaakrævet, og som absolut intet som helst vilde føre til.

Overpostinspektøren kender ikke den paagældende Fodnote, men hvis den kun gaar ud paa det rent negative, at man ikke kendte noget til J. Michaelsens Fortjenester, overrasker det ham ikke. Denne Negativitet kender jeg, siger Overpostinspektøren, saa godt fra gammel Tid; men det betyder efter min Mening intet, og den Omstændighed, at en Postmand i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede havde fremsat en lignende Tanke som den, J. Michaelsen gjorde sig til Talsmand for et halvt Aarhundrede efter, betyder absolut intet. Skal Michaelsen, der uomtvisteligt først af alle har kæmpet for Tanken, pilles ned af Piedestalen, hvorledes gaar det saa med den store tyske Rigspostmester v. Stephan, der fremførte de samme Tanker og bragte dem sejrrigt frem Aaret efter, at J. Michaelsen igennem det danske Udenrigsministerium havde fremsat Tanken?

Lad os nu se Tiden lidt an, slutter Overpostinspektøren, og overvej, hvad der har bevæget Generaldirektoratet til fem Aar efter, at denne ganske negative Fodnote er fremkommen, at forsøge paa at pille en under alle Omstændigheder fortjent og genial Mand ned fra det Fodstykke, han nu engang — og efter min bedste Overbevisning med Rette — er anbragt paa. Jeg rejser nu bort for nogle Dage, og imidlertid vil Sagen vel blive diskuteret; men jeg skulde dog tro, at den sunde Fornuft, allerede før jeg kommer hjem, har sejret og har bevirket, at den Mand, som Christopher Hage og Chr. Berg sagde god for, og som Finansminister Sponneck mødte i Skranken for og skaffede den berømte *Cobden Clubs* Guldmedaille, ligesom han bevirkede, at J. Michaelsen blev Klubbens Æresmedlem, staar uantastet af smaalige Betæneligheder fra den Administrations Side, som efter min Mening først og fremmest skulde værne om hans Minde og derigenom om dansk Initiativ og Fremsynethed.

Hvis man forelægger et Skolebarn Spørgsmaalet: »Hvem opdagede Amerika?«, saa vil Barnet uden mindste Betænkning svare: »Det gjorde *Christopher Columbus!*«, og dette Svar vil blive erkendt for at være rigtigt. Ikke desmindre besad Kongeriget Norge i Aaret 1492 en stor Del af Amerika, der ud fra *Island* i Aaret 983 var opdaget af *Erik hin Røde* og koloniseret af ham. Tre Aar efter saa *Bjarne Herjulfsson*, der var ude at søge efter sin Fader, der havde fulgt Erik hin Røde til *Grønland*, Land sydvest for dette Land, og da Bjarne senere fortalte Eriks Søn *Leif* om, hvad han havde set, drog denne vestpaa og fandt et Land, som han kaldte *Helleland* (det stenede Land), derefter fandt han *Markland* (Skovlandet) og endelig *Vinland*. Disse Lande hedder nu *New Foundland*, *New Scotland* og maaske *Maine*. Hvorfor siger man da ikke, at Leif den Lykkelige opdagede Amerika?

Man vidste paa *Grønland*, paa *Island* og i alle tre nordiske Riger, at disse Lande laa derude langt mod Vest; men man havde ikke økonomisk Kraft til at udnytte denne Viden. I Norden vidste man derimod ikke, at Jorden er rund; det vidste Columbus, og Spanien havde de fornødne Pen-

gemidler til at udnytte denne Viden, som han vilde benytte til at finde en Søvej til *Indien*. Der var mange før ham, der teoretisk havde hævdet Muligheden af at naa *Indien* ved at sejle mod Vest, og en vis *Toscanelli* havde endda givet Columbus et Slags Kort over den Vej, han skulde følge. Og han levede og døde i den Tro, at han havde anvist en ny Vej til *Indien* — anede ikke, at han havde fundet en ny Verdensdel.

Der er oprejst Statuer af ham forskellige Steder, bl. a. i hans Fødeby *Genua*. Tror nogen for Alvor, at Italienerne — stillet overfor de ovenfor eksisterende Kendsgerninger — eet eneste Øjeblik vilde tænke paa at fjerne Columbus' Statue?

Man kan spørge videre: Hvem opfandt Dampmaskinen? Og Svaret er *James Watt*, skønt *Savery* allerede 1698 havde benyttet Dampkraften i Praksis. Hvem opfandt Dampskibet? *Robert Fulton*, skønt *Papin* allerede 1707 sejlede med en Dampbaad paa *Fulda* fra *Kassel* til *Minden*, hvis konkurrencefrygtende Pramstikkere ødelagde Fartøjet, hvorefter han indstillede Forsøgene.

Det er muligt, at mange allerede for over hundrede Aar siden har tænkt sig Muligheden af at samle alle Lande paa Jorden eller i Europa i eet fælles Postforbund; men det var *Joseph Michaelsen*, der 1859 gav disse taagede Tanker den faste Form, der gjorde Ideen gennemførlig. At den ikke mødte Forstaaelse paa bestemmende Sted, og at det derved blev Tyskland og v. Stephan, der fik Æren af at gennemføre den, er en Kendsgerning, som man ikke kommer udenom. Grundene til den Kølighed, *Joseph Michaelsen* mødte, kan være forskellige; han var vist bl. a. ikke i Besiddelse af den alt overvindende *Elskværdighed*, der karakteriserede afdøde Postmester Einar Holbøll, og som jævnedes Vejen for Julemærket, der ogsaa havde Forløbere, hvilket imidlertid ikke hindrer, at Julemærket og Holbølls Navn er uløseligt sammenknyttet.

At *Michaelsen* bevidst skulde have plagieret en tysk Thurn und Taxisk Postembedsmand v. *Herrfeldt*, er det ganske hen i Vejret at tro. Har v. *Herrfeldt* fremsat lignende Tanker, har han rimeligvis hos det Thurn und Taxiske Postvæsen mødt en lignende Kulde som *Joseph Michaelsen* hos det danske. Den Familie, der havde en stor Del af det tyske Postvæsen som kejserligt Len, har næppe set med venlig Forstaaelse paa et Reformforslag af den Art; det er sagtens blevet kvalt i Stilhed, og hverken *Joseph Michaelsen* eller nogen af de danske Postmænd, der *bagefter* »havde haft ganske lignende Ideer«, har sikkert anet Hr. v. *Herrfeldts* Eksistens.

Lad da *Joseph Michaelsens* Buste blive staaende paa *Frederiksborg*, som Columbus' Statuer sikkert bliver staaende, hvor de er stillet.

Selv om man nu ogsaa fra dansk Side vil indlægge sig herostratisk Berømmelse ved at genrejse Kampen for at fratage en dansk Mand de ham tillagte Fortjenester af et betydningsfuldt Led i Verdenskulturens Udvikling, kommer man dog vel næppe bort fra den Kendsgerning, at Postvæsenet ogsaa i denne Sag har staaet i Kulturens Tjeneste.

Som Postvæsenet virker nu, maa det vistnok kunne siges at være tilpasset efter Tiden og at være i Overensstemmelse med de Krav, der stilles til det.

De lukkede, halvt hemmelige Rum, fra hvis mørke Ruder — Udfaldslemme eller Skydeskaar kunde de næsten siges at være — brøsiges Kommando- og Fyndord smeldede ud mod den pæne, gamle Dame eller den jævne Bonde, der med Frygt og Bæven havde betraadt det kongelige, danske Postvæsens ophøjede Enemærker, er nu afløst af aabne Skranker, bag hvilke et høfligt Personale stiller sig til Publikums Raadighed. Personalet er opdraget til at være Publikums Tjenere, at betragte enhver, der kommer paa Postkontoret, som Kunde. De skumle, med gammelt og grimt Inventar forsynede Ekspeditionsrum er forsvundne, og lyse, vel ventile-rede Lokaler, udstyret med pynteligt og praktisk Materiel, skaber Glæde ved Arbejdet, medens de gamle Forhold avlede Gnavenhed og Uoplagthed.

Denne Fremgang i Arbejdspladsernes Hygiejne og ydre Udstyr, der paabegyndtes for kun ca. 30 Aar siden, har haft den største Betydning for Udviklingen af et godt Forhold mellem Publikum og Tjenestemændene. Og denne Udvikling vil blive fortsat og befæstet.

I Aarhus har der som bekendt lige siden 1905 været anbragt smukke Vægmalерier, udført af Kunstneren *K. Hansen Reistrup* og forestillende Postbefordringsmidlerne gennem Tiderne, paa Postkontoret i Kannikegade, den Postbygning, som Professor *Kampmann* er Mester for, og som er en af Byens smukkeste Bygninger. Nu vil der ved Bistand af *Ny Carlsbergfonden* og af *Aarhus Havn* blive udført en Mængde store Malerier til Ophængning i den nye Centralpostbygning paa Banegaardspladsen i samme By. Disse Malerier, der udføres af Kunstneren *Axel P. Jensen*, vil fremvise Partier fra Land og By, fra Skov og Strand. Motiverne hentes fra hele Jylland, fordi Aarhus er denne Landsdels største By og dens Centrum.

Det største af Malerierne bliver ca. 33 m² stort og forestiller et Parti af Aarhus store og moderne Havn.

Tilsammen vil de smukke Malerier blive en Seværdighed, som ikke mange Storstæder vil kunne fremvise Mage til — udenfor Museerne.

Men det er netop dette, der har været det bærende i den Tanke at smykke den nævnte Postbygning, at man derved fører Kunsten ud til

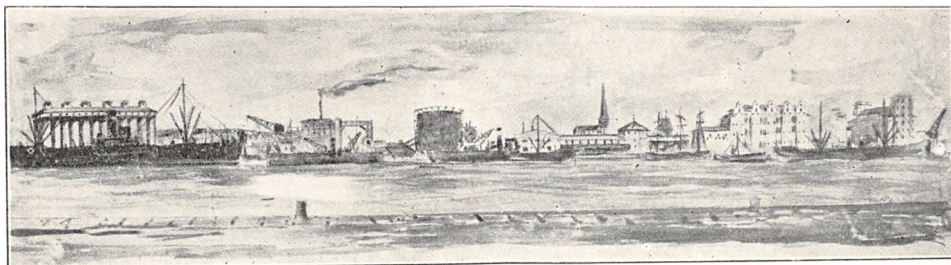

Frise af Hansen Reistrup.

Publikum. Thi, hvorfor nægte det, den store Del af Publikum kommer ikke paa Museerne, hvor der er den bedste Anledning til at se god Kunst. Derfor, naar Publikum ikke vil opsøge Kunsten, maa Kunsten opsøge Publikum.

Det er dette, Postvæsenet her vil foranledige; ogsaa paa denne Maade vil Postvæsenet, i hvis Lokaler alle har Ærinde, tjene Kulturen.

Udkast til Maleri af Axel P. Jensen.

Telegrafvæsenet.

Af Telegrafbestyrer *K. LOMHOLDT*, Aarhus.

En Forfatter har engang sammenlignet Jernbanenettet med Aarerne og Telegraf- og Telefonnettet med Nerverne i det menneskelige Legeme. Denne Sammenligning træffer Hovedet paa Sømmet, saa sandt som Telegraf- og Telefontraadene løber sammen i de store Handels- og Financetrer, der vel kan betegnes som Hjernen, hvor Dispositionerne træffes, og Overblik over Markedsforholdene o. s. v. fremskaffes ved intensiv Benyttelse af det Hjælpemiddel i Omsætningens Tjeneste, Telegraf og Telefonen er, medens det er Jernbanens Opgave at fordele Produktionen og føre den ud til de forskellige Dele af Samfundslegemet, paa samme Maade som Aarerne fører Blodlegemerne ud.

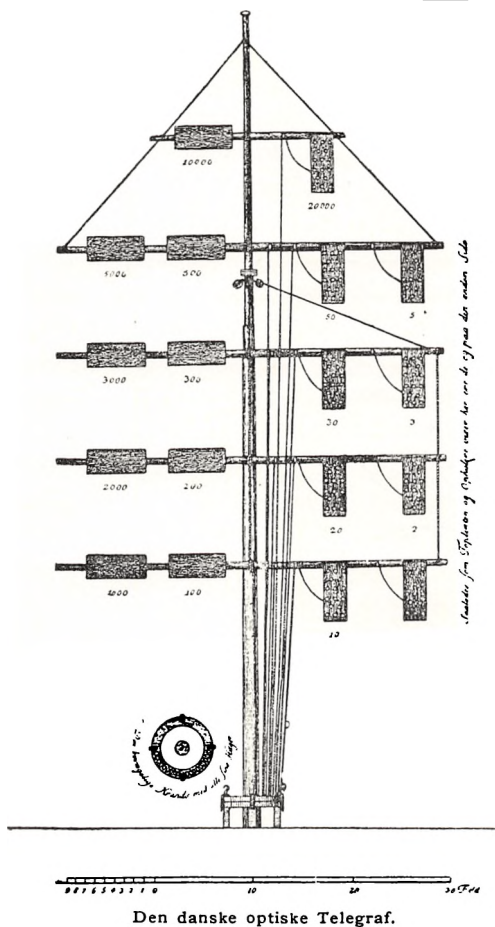
Med vor Indstilling overfor Nutidens Organisation af Efterretningsvæsenet og Kommunikationsmidlerne er det ikke let at forstaa, ad hvilke Veje Forretningslivet blot for 75 Aar siden skaffede sig det Kendskab til Afsætningsforholdene, som maa være det nødvendige Grundlag for Opbygning og sund Udvikling af al Import- og Eksportheandel. Og det maa for det moderne Menneske synes, at tidligere Tidens Mangel paa Midler til at sætte Køber og Sælger i hurtig Forbindelse med hinanden for Forretningsmanden maa have været langt mere enerverende og i Virkeligheden medført langt større Handelsrisiko, end Tilfældet er nu om Dage, hvor de fjerneste Forbindelser kan tilvejebringes ikke inden for Maaneder og Dage, men inden for Timer og Minutter.

At de før den elektromagnetiske Traadtelegrafs Fremkomst eksisterende optiske Telegrafer har haft nogen Værdi for Udviklingen af Samkvemmet eller overhovedet betydet noget for Samfundet, kan næppe tænkes. Ganske vist foreligger der en Beretning fra en Telegrafbestyrer, en saakaldt »Literatus«, fra den optiske Telegrafs Tid. Ifølge denne Beretning skulde et Signal kunne passere fra København til Slesvig gennem de 23 Stationer, som den danske optiske Telegraf i 1801 bestod af, i $27\frac{1}{4}$ Minut, saaledes »at en Efterretning befordret ved Telegraf kunde forplantes med en Fart, der nærmede sig Lynets«. Det tør dog vist siges, at denne Beregning over Befordringshastigheden af Depecher paa denne Tid snarere maa tages som Udtryk for det ideale Maal for den Hastighed, som den optiske Telegraf har tilstræbt, end som Udtryk for virkelig opnaaede Befordringstider, idet den anførte Tid i Sandhed maatte betegnes som epokegørende med de for Haanden værende Hjælpemidler. Blandt andet maa det ikke glem-

mes, at Forudsætning for Befordring overhovedet var klart og sigtbart Vejr, og kan det have været mange Dage om Aaret, at man kunde regne med at have Aflæsningsmuligheder paa hele den forholdsvis lange Strækning mellem de to Endepunkter, hvori de to Bælter med deres hyppige Taage og Dis indgik?

Nej, det kan vist trygt siges, at først da den danske elektromagnetiske Telegrafvej blev indviet med *Fabers* bekendte, andetsteds gengivne Vers, havde det danske Samfund skabt et virkeligt brugbart Middel til ikke blot at sætte de forskellige Dele af Landet i Forbindelse med hinanden, men ogsaa til at lukke Vejen op for hurtig Forbindelse med Verdenen udenfor vore egne Grænser. At der har været Interesse for at faa en saadan Forbindelsesvej tilvejebragt, kan ikke undre, da det er klart, at Telegrafens maatte have ganske særlig Værdi i et Land som Danmark, hvis enkelte Dele for en meget stor Del bestaar af Øer, mellem hvilke Samkvemmet paa de Tider selvfølgelig har været forbundet med Besvær og Tidsspilde. Ogsaa Udlandet har været interesseret i at kunne naa frem til de danske Sund- og Strømtoldsteder, navnlig Helsingør. Saaledes ses det blandt andet, at engelske Skibsredere tidligt har forstaaet Telegrafens Værdi til Fremskaffelse af hurtig og paalidelig Rapport om Vind- og Vejrforhold og deres Skibes Position.

Udviklingen af Telegrafens foregik i de nærmeste Aar efter den første Lednings Aabning med stærke Skridt, og fra da af kan Telegrafens siges at være indgaaet imellem Dagliglivets Foreteelser, selv om den dog længe var og stadig er omgivet af en vis Mystik. Telegrafens har i det hele taget aldrig bibragt det brede Publikum den Følelse af Medejendomsret, som Jernbanen og Posten har naaet. Ukendskabet til, hvad der foregaar paa et Telegrafkontor, der jo kun i ringe Grad vender sit Ansigt imod Publikum, og hvis Driftsformer den Dag i Dag er ret ukendt Land for den store Offentlighed, er dog forhaabentlig næppe længere saa stort som hos den Mand, der ved det første Jordkabels Nedlæggelse længe havde staaet og fulgt Arbejdets Gang med sagkyndig, kritisk Mine, og saa endelig tog et Stykke Traad op fra Jorden, holdt det for Øjet og sagde til Arbejds-

lederen: »Jeg forstaaer ellers godt nok Telegrafens Anvendelse og Virke-maade, men alligevel er jeg ikke ganske klar over, hvorledes Telegrammet kan gaa igennem denne Traad, da den ikke er hul.«

Naar Kontakten mellem Telegrafan og det store Publikum ikke er saa intim som mellem Publikum og de andre to Etater, ligger det vel nok i selve den Væsensforskel, der er paa Etaternes Virkefelter, men det kan dog vist godt siges, at den Tilbagetrukthed, som har karakteriseret Telegrafvæsenet i tidligere Tid, ogsaa i nogen Grad har været tilstræbt fra Etatens Side, idet man nok har haft den Opfattelse, at Telegrafvæsenets Hemmeligholdelsespligt overfor betroede Meddelelser i nogen Grad maatte kræve en vis Afsondrethed, saaledes at man endog ved selve Indleveringen af Telegrammer ligefrem tilstræbte kun at lade Korrespondenten faa det mindst mulige Indblik i hans Telegrams videre Skæbne, og ad hvilke »mystiske« Veje Telegrafvæsenet egentlig bragte Meddelelsen frem til dens Bestemmel-sessted.

Vi husker alle den lille, lukkede Luge ud til Publikum, der kun aabnedes i strengt nødvendige Tilfælde, medens Forbindelsen mellem Publikum og Indleveringsekspedienten kun holdtes vedlige gennem den lille Indleveringsskuffe under Lugen.

Heri er der nu sket Forandring. Radioens Indtrængen i Hjemmene og den stadig stigende Udbredelse af Kendskabet til Telegraf- og Telefondrift, som Radiofonien har skabt, har ogsaa medført, at Telegrafvæsenet som Etat ikke længere er eller tilstræber at være det lukkede Land, som Tilfælde var tidligere. Tværtimod, man begynder at forstaa, at Kontakten mellem »Køber« og »Sælger« af Telegrammer ogsaa her kun er af det gode, og at man netop bør søge at interessere Korrespondenterne for Telegrafvæsenets Teknik og Driftsformer og skaffe sig Viden om Korrespondenternes Syn paa Etatens Fortrin og Mangler, saaledes at de nye Synspunkter, der opstaaer, og Krav, der stilles, i Tide kan blive kendt og Driftsformerne tilrettelagt i Overensstemmelse hermed. Man er nu ikke længere ængstelig ved i givet Fald at invitere Kunderne op paa Telegrafkontoret og vise dem, hvad det egentlig er, der foregaar bag den — iøvrigt nu fjernede — Luge, som tidligere holdt dem ude. Og begge Parter maa vist siges at have vundet derved. Heller ikke Pressen, der er en af de Institutioner, for hvem Telegrafan og Telefonen har størst Betydning, er man længere bange for at tage i sin Tjeneste, naar det gælder om at vejlede Publikum eller fortælle lidt om, hvad der foregaar, og hvilke Maal der arbejdes paa indenfor Etaten. Og man har mange Eksempler paa, at baade Presse og Publikum sætter Pris paa, at Etaten begynder at lukke sig op. Publikum paaskønner saaledes, at lokale Blade under de f. Eks. i Jylland om Vinteren ikke helt sjældne Ledningsafbrydelser og Driftsforstyrrelser holder det orienteret med Hensyn til Mulighederne for Korrespondancens Afvikling og Forstyrrelsernes Afhjælpning.

Telegrafens yngre Broder *Telefonen* kom som andetsteds beskrevet til Verden med den af Professor Alexander Graham Bell første Gang paa Verdensudstillingen i Philadelphia 1876 præsenterede Opfindelse af en Telefon, der dog nærmest blev betragtet som en Kuriositet uden praktisk Værdi. Synspunktet var det samme, da Opfindelsen blev demonstreret i København nogle Aar senere. Den daværende Telegrafdirektør betegnede da Telefonen som et »interessant Legetøj«. End ikke en Mand som Tietgen, der ved sin Stiftelse af Det Store Nordiske Telegrafelskab viste, at han forstod den Betydning, Telegrafens vilde faa i Samfundets Tjeneste, var i Begyndelsen af 1880 mere klar over Telefonens Anvendelighed, end at han tilkendegav sig som principiel Modstander af Tanken om at skulle lade sig ringe op af »en hvilken som helst Urtekræmmerdreng«. Udviklingen skulde dog snart gøre dette Synspunkt til Skamme, idet der efterhaanden opstod en Række private Selskaber Landet over. (Københavns Telefonselskab regner saaledes sin Dannelse fra 1881). Disse Selskaber kunde dog ikke uden særlig Tilladelse etablere indbyrdes Forbindelse mellem Landsdelene, skønt den tekniske Udvikling af Telefonen paa det Tidspunkt vilde have muliggjort dette. Staten havde nemlig Højhedsret til Sø, og der krævedes derfor Tilladelse til Kabelanlæg.

Ligesom i sin Tid ved Telegrafens Fremkomst opstod nu ved Telefonens Opdukken Spørgsmaalet: Hvem skal drive disse nye Virksomheder, og hvem har de bedste Betingelser for at forvalte disse Kulturgoder? Skal det være *det private Initiativ*, eller maa *Staten* anses for den bedst egnede? Spørgsmaalets Løsning har ikke været den samme overalt, i nogle Lande har det private Initiativ faaet Lov til at forsøge paa at løfte Opgaven, i andre er Staten traadt til og har taget den op. For Telegrafens Vedkommende blev Forholdene herhjemme ordnet paa den Maade, at Staten overtog den indenlandske Telegraftjeneste, medens der i visse Tilfælde blev givet private Foretagender Adgang til Nedlægning af Søkabler til Danmarks Nabolande. For Telefonens Vedkommende er Forholdet blevet dette, at der er givet Telefonselskaber Eneret paa Telefondriften indenfor visse nærmere afgrænsede Omraader, medens Forbindelsen disse Omraader imellem og med Udlandet er forbeholdt Staten.

Her er ikke Stedet til at gøre Rede for de forskellige Faser, der har ført op til den nuværende Tingenes Tilstand, men da Spørgsmaalet privat Drift eller Statsdrift af disse Samfundsfunktioner af og til dukker op i den offentlige Diskussion, vil det maaske være betimeligt — uden iøvrigt at komme dybere ind paa Problemet — at sige nogle Ord derom.

Driften af Telegraf- og Telefonvirksomhed maa altid have to Sider, nemlig den forretningsmæssige og den samfundstjenende. Hvilken af disse Funktioner, der skal lægges størst Vægt paa, kan der selvfølgelig være forskellige Opfattelser af, men alle vil sikkert indrømme, at den private Drift altid vil være tilbøjelig til at understrege den forretningsmæssige, d. v. s. den indtægtsgivende Side af Tjenesten, medens Statsdriften med Rigsdagens og Regeringens Kontrol som Modvægt vil blive tvunget til

ikke at forsømme den samfundstjenende Side af Virksomheden. Interessant er det da ogsaa at lægge Mærke til Forskellen mellem det private Initiativs Indsats i Telegrafen og i Telefonen. I Telegrafen er det den internationale og Langvejstelegraferingen, der giver den »tykke« Korrespondance og den rentable Drift, men i Telefonen er Forholdet omvendt. Der har det i hvert Fald hidtil været de lokale Telefonalæg, der har været den økonomiske Grundpille, medens Telefonering over længere Afstande og i Særdeleshed den internationale Telefoni har været stillet i Skyggen. Men ser man nu paa, hvor det er, det private Initiativ har faaet Fodfæste indenfor Telegrafen og Telefonen, da undgaar man ikke at lægge Mærke til, at Privatdriften netop har forstaaet for begge Grenes Vedkommende at faa fat i den tykke Ende, nemlig den *internationale* Telegrafi og den *lokale* Telefoni. Det er maaske ogsaa typisk, at ved Telefonens Fremkomst tog de private Selskaber Tøten i Byerne og i Landets tættest befolkede Dele, medens Staten begyndte paa de fjerneste Steder, som f. Eks. den tyndt befolkede Vestkyst, for hvis Fiskerbefolkning Telefonen var af stor Betydning.

Det kan dog ikke bestrides, at de hjemlige Telefonselskaber i det store og hele har røgtet deres Opgave godt og ført Danmark frem til hidtil at være Europas førende Telefonland. Om Staten kunde være naaet lige saa langt, kan man naturligvis vanskelig bagefter have nogen begrundet Mening om, men anderledes stiller — synes det mig — Sagen sig, hvis man skal tale om Fremtiden. Teknikkens fortsatte Udvikling kræver stadig større Ensartethed i Opbygningen af de lokale Anlæg. Standardisering er nødvendig, ikke blot indenfor det enkelte lille Omraade eller det hele Land, men efterhaanden indenfor det hele Kontinent, saafremt Telefonens Muligheder skal fuldt udnyttes. En saadan Ensartethed i Anlæg saa vel som Forenkling af Drift og Administration lader sig vanskeligere gennemføre, naar et lille Land som Danmark er delt i flere afsondrede Omraader, end hvis der opbyggedes en landsomfattende Organisation af hele Telefon-tjenesten. Dette vil vist alle indrømme.

Tilbage bliver da at tage Stilling til, om en saadan Organisation bør lægges i private Hænder, eller den bør lægges i Statens. Ved Afgørelsen heraf maa man tage i Betragtning den Ændring i Aand og Tænkemaade, der gennem de sidste Aartier er sket indenfor Statens Virksomheder. Den moderne »Erhvervsembedsmand« anlægger i sin Administration og sit Virke Synspunkter og Grundsætninger med Hensyn til økonomisk og rationel Drift og »Service«, der ikke er lette at skelne fra den private Forretningsmands Opfattelse af Tingene, og Lovgivningsmagten og Statens udøvende Organer i det hele taget søger nu at stille sine »Væsener« saa frit som gørligt og at tilvejebringe Arbejdsvilkaar for disse, der i saa høj Grad som muligt nærmer sig den private Virksomheds. Der er derfor nu i Metoder og Driftsformer kun ringe Forskel paa Statsdrift og koncessioneret Selskabs-

drift. Men hvad Økonomien angaar, skulde Staten synes at have Fortrinet. Telefonanlæg er jo Anlæg paa langt Sigt, og Staten har vel nok i højere Grad end det private Selskab Adgang til at skaffe sig Penge til den lavest mulige Rente, og nægtes kan det vel heller ikke, at de private Selskaber i Ly af en særdeles vidtgaende Eneret har Tendens til at skabe et Lønningsniveau, der ligger væsentlig over, hvad Staten betaler, og hvad det i det hele taget er nødvendigt at betale for at sikre sig de rette Folk paa de rette Pladser. Hvordan nu end Udviklingen i Fremtiden vil blive, vil jeg tro, at Smaaselskabernes Tid ved Koncessionens Udløb vil være forbi, og at hele Landets Telefonnet vil blive indarbejdet i een Organisation.

Foruden Telefonen har Traadtelegrafien faaet endnu to yngre Brødre i Radiotelegrafien og Radiotelefonien, der begge kan føre deres Oprindelse tilbage til Tyskeren Hertz, som i 1887 paaviste elektriske Bølger i en af Kapacitet og Selvinduktion bestaaende Svingsningskreds. Der har været talt og skrevet meget om, hvorvidt disse to Brødre vilde tage Livet af de to andre. Dette har dog ikke hidtil været Tilfældet, og Udviklingen synes heller ikke at pege hen imod, at dette vil ske i Fremtiden. Snarere maa det siges, at de er indgaaet som et tiltrængt Led i Kommunikationsmidlerne og danner et godt Supplement til de to andre, idet de har skabt Mulighed for at naa frem til Steder, hvor Traadtelegrafien og Traadtelefonien ellers ikke vilde kunne naa, og de har derved bragt fjerntliggende Steder, isolerede Øer o. s. v. i Kontakt med Omverdenen, et Gode, hvis Betydning ikke kræver nærmere Paavisning. Bl. a. har Danmark ad denne Vej skaffet sig daglig Forbindelse med sin fjerne Koloni Grønland. Radiotelefonien har efter Elektronrørets Fremkomst under en særlig Form, *Radiofoni* (Rundkastning), faaet en enorm Udbredelse og er blevet en Kulturfaktor, som efter manges Mening kan sidestilles med Bogtrykkunstens Opfindelse, og ingen, der f. Eks. har hørt den tyske Rigspræsident Hindenburgs Appel til det tyske Folk forud for Præsidentvalget og andre lignende Udsendelser, vil vel bestride, at Radiofonien er bleven et Middel af mægtig Virkning i Kulturens og Oplysningens Tjeneste. Og hvad skal man mene om »Pressens Radioavis«, der har stillet Hedebonden og Grønlandereren paa lige Fod med Hovedstadsbeboeren, naar det gælder Dagens sidste Nyt.

Men hvem bruger nu disse Kommunikationsmidler? For hvilke Kredse i Samfundet har de størst Betydning, og kan de i det hele taget siges at præge det moderne Menneskes daglige Liv? Straks ved den elektriske Traadtelegrafs Fremkomst var dens Benyttelse omgærdet med en vis Højtidelighed. Der blev afkrævet Bevis for, at Afsenderen var den, han udgav sig for at være, og det var derfor heldigst at have sin Daabsattest med, naar man vilde afsende et Telegram. I det indleverede Telegram maatte ingen Rettelser findes, og Skriften maatte ikke kunne udviskes. Man sikrede sig derved, at Afsenderen ikke senere kunde paastaa, at Indholdet var blevet forandret af Telegrafvæsenet. Modtagne Telegrammer blev nedskrevet med Pen og Blæk, og samtidig med Telegrammet fik Modtageren overrakt Telegrafstrimlen, hvorpaa det stod. Ganske vist har Modtageren næppe

kunnet læse denne Strimmel med dens mystiske Streger og Prikker, men man har velsagtens ønsket at overbevise Modtageren om, at der virkelig forelaa en gennem det nye vidunderlige Trafikmiddel befordret Depeche. Nu gaar det mindre højtideligt til, man tager sin Telefon, faar Forbindelse med Telegrafkontoret og afgiver sit Telegram telefonisk, og det gør ingen Forskel, om Telegrammet er affattet paa fremmede Sprog eller endda i Kodesprog (hemmeligt Sprog). Indtelefoneringstjenesten er herhjemme udviklet saa højt, at Korrespondenterne trygt tør bruge dette Middel, selvom Teksten maa forekomme meget vanskelig for en uindviet. Og der forlanges heller ikke som før kontant Betaling, Telegrafvæsenet tager nu ikke i Betænkning at debitere en Abonnent for endog betydelige Beløb, et Forhold, som for 75 Aar siden vilde have været utænkeligt. Denne Indtelefoneringstjeneste er da ogsaa her i Landet blevet meget populær og har naaet et saa højt Stade, at udenlandske Autoriteter og Pressefolk ofte har udtalt deres udelte Beundring derfor. Navnlig Betjeningens Sprogfærdighed har virket overraskende paa fremmede.

Fejl indløber dog nu og da, ikke blot i Telegrammer paa fremmede Sprog, men ogsaa paa vort eget, ikke altid lige tydelige og navnlig ikke altid lige tydeligt talte Modersmaal. Saaledes fortælles, uden at jeg dog tør garantere for Ægtheden af Historien, at en Handelsrejsende, der telegraferede hjem til sin Kone: »Kommer med 2,04«, overfor Telegrafvæsenet i ret kraftige Vendinger skal have givet Udtryk for Utilfredshed med Behandlingen af sit Telegram, hvis Tekst ved Udleveringen lød: »Kommer med 2 Piger«. En »Tanketorsk« slipper ogsaa igennem nu og da. F. Eks. blev en Fru Hestehandler Hansen noget forbavset ved paa sin Fødselsdag at modtage fra en Bekendt, en agtværdig Borger, en Lykønskning med Adressen: »Pruhestehandler Hansen«.

Telegrafvæsenet nyder alligevel sine Kunders fulde Tillid baade med Hensyn til Hemmeligholdelsen af Telegrammernes ofte vigtige Tekst og med Hensyn til Sikkerheden for fejlfri Befordring. Dette sidste fremgaar med al ønskelig Tydelighed deraf, at der engang forsøgtes etableret en Forsikring, der skulde skadesløsholde Publikum for Tab som Følge af Befordringsfejl. Det viste sig imidlertid, at Publikums Tillid til Telegrafvæsenet var saa stor, at man slet ikke interesserede sig for denne Forsikring. I Løbet af 9 Maaneder blev der i København kun tegnet 3 Forsikringer, og af dem var den ene endda paa et Lykønskningstelegram, altsaa kun tegnet for Kuriositetens Skyld. Ogsaa Hemmeligholdelsen af Telegrammernes Indhold nærer Publikum fuld Tillid til, og Personalets Ubestikkelighed er hævet over enhver Tvivl. Næppe nogen er falden for Fristelsen, naar der har været gjort Forsøg paa at faa en Tjenestemand til at aabenbare Indholdet af en Konkurrents Telegrammer, og i Verdenskrigens Tid var saadanne Forsøg ikke helt ukendte. I den allerførste Tid, hvor Nyhedens Interesse endnu omgav Telegrafens, synes det dog at have været nødvendigt at indskærpe Personalet Hemmeligholdelsespligten, idet Folk efterhaanden var blevet opmærksom paa Telegrafens Fortrin i hurtigt at bringe

Nyhedsstof, og man søgte til Telegrafstationerne, naar der ventedes noget af Vigtighed, ligesom man nu søger til Bladenes Opslagstavler.

Telegrafan er dog langt mindre end Telefonen trængt ned i de brede Befolkningslags Bevidsthed. Den søger fortrinsvis sit Klientel indenfor *Storhandelen, Skibsfarten, Bank og Børs*, for hvem den til Gengæld er bleven et uundværligt Redskab, og dens Betydning for disse for Samfundets Trivsel saa vigtige Erhvervsgrene lader sig vanskeligt overvurdere. Ved dens Hjælp har Forretningsmanden gjort hele Jorden til sit Virkefelt, ved dens Hjælp skaffer han sig omgaaende Orientering om Markedernes Tilstand, om Børsernes Tendens etc., og Oplysninger, som er nødvendige, forinden vidtrækkende Dispositioner kan træffes, kan hurtigt fremskaffes. Man behøver blot at tage en Avis og se de mange Børs-, Markeds- og Skibsefterretninger for at kunne danne sig et Begreb om, paa hvilke Omraader det er, Samfundet staar i Gæld til Telegrafan. Navnlig har maa-ske Skibsfarten lukreret ved Telegrafvæsenet, i Særdeleshed efter at den traadløse Telegrafi har muliggjort direkte Kontakt mellem Skib og Reder, hvorsomhelst Skibet befinder sig. Ikke blot er selvfølgelig Sikkerheden for Skib og Ladning blevet mange Gange større, men Muligheden for at fremskaffe paalidelig Oplysning om Fragtmarkedets Stilling, og Muligheden for straks at kunne dirigere Skibet til den i Øjeblikket mest fordelagtige Plads og for paa Forhaand at kunne træffe Arrangement til hurtig Losning og Ladning maa selvsagt betyde meget for en effektiv Udnyttelse af Skibet. Med Hensyn til Sikkerhedsmomentet, som ligger i den traadløse Telegraf, skal her kun lige omtales, at der siden Titanic-Katastrofen i Isperioden har været udstationeret et amerikansk Krigsskib udelukkende med det Formaal for Øje at observere Isbjerge i Drift og rapportere disses Position til Skibe i det paagældende Farvand. Ingen, der har haft Lejlighed til at se den Utaalmodighed, hvormed Føreren af en saadan Atlanterhavsdamper med Ansvar for mange Hundrede Menneskeliv og en kostbar Ladning afventer disse Rapporter, vil være i Tvivl om, hvilken Mission Telegrafan her har. Eller tænk paa den Indsats en Kyststation som Blaavand-Radio ofte maa gøre under Stormene i Nordsøen. Dens Journaler fortæller om, hvorledes der er opfanget Nødsignaler, hvorledes Kyststationen har organiseret Hjælpeaktioner og vejledet Førerne af de Skibe, der iler det nødstedte Skib til Hjælp. Eller Stationen har i andre Tilfælde alarmeret Redningsvæsen og Bjergningsdamper osv., kort sagt ydet positive Bidrag til Redning af Menneskeliv og Værdier.

Vejrtjenesten er ogsaa et af de Omraader, hvori Skibsfarten og blandt andet ogsaa Landbruget har stor Interesse — hvem har forresten ikke det, skønt Vejret som Konversationsemne er kommet i ufortjent Miskredit. Selv om det billigvis maa indrømmes, at Telegrafan ingen Indflydelse har paa Vejret, kan det ikke bestrides, at Meteorologernes daglige »Der er Ud-sigt til — —« bygger paa de telegrafiske Indberetninger, Instituttet flere

Ekstrakontoristskolen i Aarhus. Indøvelse i Morsetelegrafi.

Ekstrakontoristskolen i Aarhus. Indøvelse i Fjernskriverbetjening.

Gange daglig modtager fra stadig flere og flere Observationspunkter. Ogsaa *Isforholdene* i vore hjemlige Farvande om Vinteren belyses og videre-rapporteres paa Basis af telegrafiske Indberetninger.

Enhver Telegrafmand, der »har gjort Krigen med«, bevarer sikkert endnu en tydelig Erindring om *Ministeriers* og *Diplomaters* Brug af Telegrafien. Ingen, der har været medvirkende ved Befordringen af disse som Regel uhyggeligt lange Depecher, har endnu glemt den Anspændelse, som den rigtige Ekspedition af disse Telegrammers Talgrupper har krævet i en tidlig Morgentime efter en anstrengende Nattevagt.

At der i visse Situationer ogsaa maa bestaa et intimt Samarbejde mellem *Militærvæsenet* og Telegrafvæsenet siger vel ogsaa sig selv. Hvorvidt man saa vil mene, at Telegrafvæsenet da arbejder i Kulturens Tjeneste eller ej, er et Spørgsmaal, der beror paa hver enkelts Indstilling til Hær og Flaade.

Hvad specielt Radiotelegrafien angaar, har denne, som allerede nævnt, fundet sin Plads i en Række særlige Funktioner, hvortil Traadtelegrafien er uanvendelig. Her skal blot yderligere peges paa den Betydning, som Radioen har haft og stadig har for Udviklingen af *Flyvevæsenet* og til Fremme af Sikkerheden og Hurtigheden af dette Befordringsmiddel.

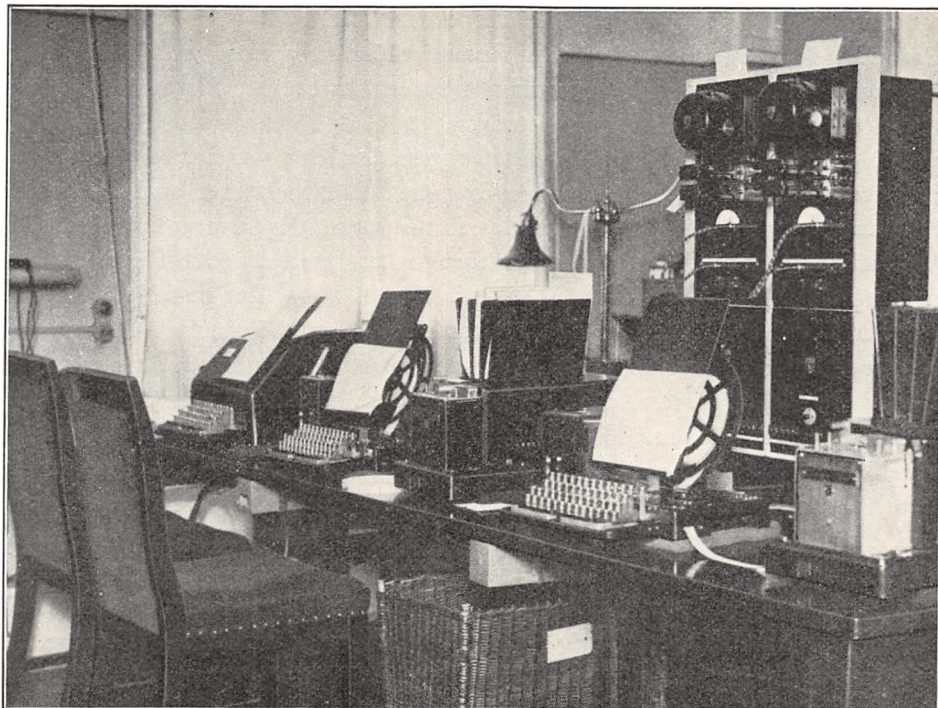
Paa eet Omraade er det lykkedes herhjemme at gøre Telegrafvæsenet populært, ogsaa udenfor dets særlige Kunders Kreds, nemlig med Hensyn til Befordringen af *Lykønskningstelegrammer* til Udbringning paa særlig Festblanket. Her er Telegrafvæsenet vistnok naaet længere end noget andet Land, og at Ideen ogsaa har haft forretningsmæssige Muligheder, fremgaar tydeligt deraf, at Telegrafvæsenet for Bytelegrammers Vedkommende har faaet mange Konkurrenter og Efterlignere, der søger at erobre den lokale Lykønskningskorrespondance. Ogsaa paa andre Maader har Telegrafvæsenet søgt at faa det store Publikum i Tale. Der er saaledes ved Aftaler Landene imellem og med de store Kabelselskaber indført *billige Telegramkategorier*, hvis Formaal skulde være at fremme en ikke egentlig »Erhvervstrafik« paa de Tider, hvor Kredsløbene ikke er fuldt belastede hermed. Disse Forsøg har heller ikke været uden Held, idet denne »Korrespondance til senere Befordring« har naaet et betydeligt Omfang. En særlig Udløber af denne Trafikart er de billige oversøiske *Jule- og Nytaars-telegrammer*, der har muliggjort det for en beskeden Penge at sende Paarørende en Hilsen ved disse Højtider. Disse Telegrammer har faaet en god Modtagelse og benyttes nu i meget udstrakt Grad, blandt andet af Landboerne, der ellers ikke hører til Telegrafvæsenets hyppige Kunder.

En særlig Omtale maa gives af Samarbejdet mellem Telegrafvæsenet og *Pressen*. Der er en Væsensforskell mellem Pressens Forhold til Posten og dens Forhold til Telegrafien og Telefonen. Pressens Interesse i Posttjenesten ligger i en hurtig Fordeling af det færdige Blad til dets Abonnenter og Købere. Pressens Interesse i Telegraf og Telefon bestaar derimod i, at de muliggør det for Bladene og Pressebureauerne hurtigt og præcist at kunne indsamle Nyheder og komme i Kontakt med de Faktorer, hvor Oplysninger kan faas.

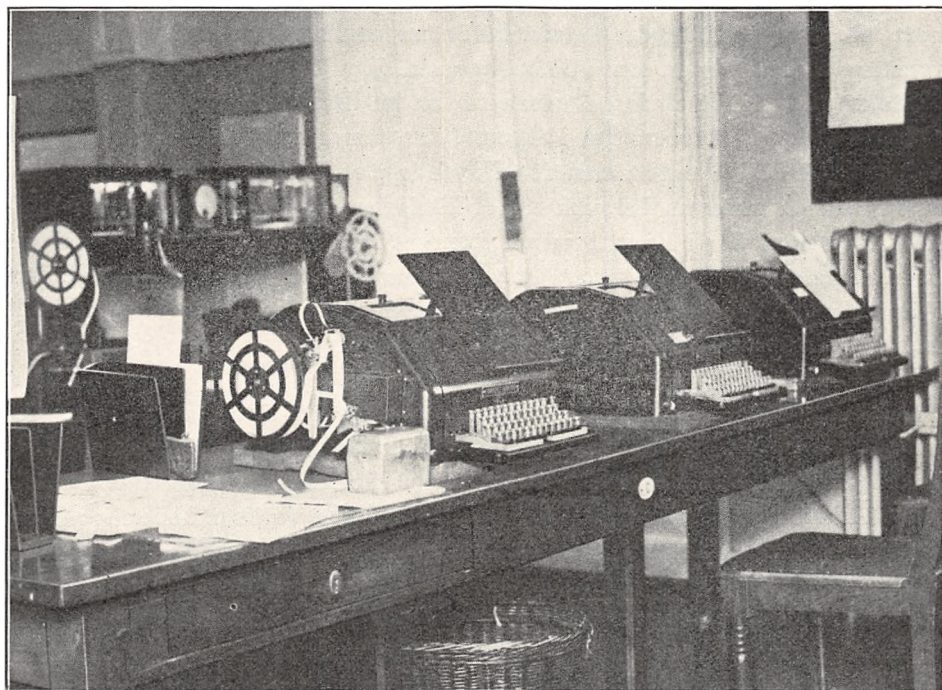
Nyhedsstoffet fra Omverdenen lagde dog ikke stærkt Beslag paa Telegrafen i dens første Tid. Berlingske Tidende af 4. Februar 1854 havde f. Eks. en Notits saalydende: »Den igaar til os fra Hamburg Kl. 3 ekspederede Depeche har vi først modtaget idag Middag. Den indeholder ingen politiske Nyheder, men kun nedenstaaende Kurser fra igaar . . . .« Det varede dog ikke længe, før dette Forhold ændredes stærkt, og Pressen har efterhaanden under Hensyn til den almene Interesse, der knytter sig til Pressens størst mulige Brug af Telegrafen, opnaaet betydelige Begunstigelser i takstmæssig Henseende. Pressetelegrammer til nedsat Takst indførtes saaledes i Indlandet 1894, i Forbindelsen med Norge og Sverige 1895 og i Forbindelsen med England 1901, og Aftaler Landene imellem er stadig blevet udvidet, saaledes at Danmark nu f. Eks. kan udveksle Pressetelegrammer med alle de europæiske Lande og med Amerika samt Kina og Japan. Pressetelegrammerne i Indlandet er imidlertid efterhaanden i stor Udstrækning afløst af Pressetelefonsamtaler til halv Takst. Disse indførtes i 1906, og Bladenes Adgang til at føre saadanne Samtaler er stadig bleven udvidet.

I det hele taget maa det siges, at Telegrafen i de senere Aar er blevet trængt af sin yngre Broder Telefonen. Rundt om fra de store Lande har været meldt, at Samfundets Benyttelse af Telegrafen er i Aftagende. Dette skyldes ikke, at Telegrafen ikke længere magter sin Opgave, men er en simpel Følge dels af, at Telefonen, der stadig er i rivende Udvikling, trænger dybere og dybere ned i Befolkningsslagene, og dels af, at Telefonens Rækkevidde stadig forøges. Hvad der ikke helt er lykkedes for Telegrafen, og hvad den heller ikke kan siges at have naturlige Betingelser for, er lykkedes for Telefonen. Den er nemlig praktisk talt blevet Allemandseje og hører nu med ikke blot til Forretningens, men ogsaa til Hjemmets nødvendigste Udstyr, akkurat paa samme Maade som Varme og Elektricitet, og ingen af os — hverken Departementschefen eller Skoledrengen, der sammen med en Kammerat løser sine matematiske Opgaver pr. Telefon — vilde vel kunne forestille sig en Tilværelse, hvori Telefonen ikke indgik som et af Dagens og Arbejdets mest virksomme Hjælpemidler. At Telefonen som Redskab for Forretningsmanden har mange iøjnefaldende Fordele sammenlignet med Telegrafen er ogsaa aabenbart. For den, som gerne vil afsætte sine Varer, betyder Telefonen en langt mere intim Kontakt med en træg Køber end det lidenskabsløse Telegram, der lægges paa Køberens Bord, og i en 3 Minutters Samtale mellem Fagfolk kan mange Enkeltheder aftales, som vanskeligt og i hvert Fald kun med store Udgifter lader sig ordne telegrafisk.

Ligesom man for Telegraftjenestens Vedkommende har søgt at fremskaffe en ikke egentlig Forretningstrafik, har man ogsaa forsøgt dette for Statstelefonens Vedkommende. Forretningssamtalerne lægger nemlig kun stærkt Beslag paa Telefonnettet i forholdsvis faa af Dagens Timer, og den Tanke har derfor været nærliggende at søge at forbedre Anlæggets Ud-

Telegrafkontoret i Aarhus. Fjernskrivermontering. Sendebord med Autosendere.

Telegrafkontoret i Aarhus. Fjernskrivermontering. Modtagebord med Automodtagere.

nyttelse og Rentabilitet ved i de disponible Timer at give Adgang for en Trafik af ikke egentlig forretningsmæssig Karakter, men fremkaldt ved, at Mennesker, der er knyttet sammen i fælles Interesse, Slægtskab o. s. v. gerne vil have Adgang til for et rimeligt Gebyr at komme i Forbindelse med hinanden. Man har derfor delt Døgnets Timer i »trafikstærke« (d. v. s. Forretningstiden) og i »trafiksvage« og lagt Takstpolitikken saaledes, at der i sidstnævnte Tid kan føres Samtaler for en væsentlig lavere Takst end den normale. Disse Bestræbelser har været kronet med afgjort Held, endog i saa høj Grad, at Forholdet næsten er ved at blive stillet paa Hovedet, idet den »trafiksvage« Tid paa enkelte Strækninger er ved at blive den »trafikstærke«. Navnlig gælder dette over de større Afstande, hvor Forskellen mellem »fuld« og »nedsat« Takst gør sig mest gældende. Paa dette særlige Omraade er Telefonens Fortrin for Telegrafens ogsaa indlysende. Udover at f. Eks. Forfatterne af visse engelske og amerikanske Romaner af den lettere Slags af og til lader Helten i deres Bøger aftale Stævnemøder med den elskede Genstand pr. Telegram, ses Telegrafens ikke at have været stærkt benyttet for saadanne — man kan maaske sige — sociale Formaal. Derimod kender enhver Telefonens Dragen, naar to nyforlovede ved Skæbnens Ugunst er blevet skilt og længes efter at høre hinandens Stemme.

Saa længe Telefonens Rækkevidde var begrænset, var Telegrafens det eneste hurtige *internationale* Meddelelsesmiddel, men med de senere Aars Udvikling af Kabel- og Forstærkerteknikken, er Telefonens Rækkevidde blevet praktisk talt ubegrænset, og Telefonen begynder nu ogsaa i det internationale Samkvem at trænge stærkt i Forgrunden. Danmark, der altid har hørt til et af de førende Telefonlande, er saaledes aaben for Samtaleudveksling med saa godt som alle europæiske Lande og gennem Radio i Forbindelse med Traadtelefonen ogsaa for en hel Række oversøiske Lande, og denne Tendens vil fortsættes i Aarene, der kommer, og utvivlsomt lægge et betydeligt Lod i Vægtskaalen for Udvikling af Forstaaelsen og Samkvemet Folkene imellem. Teknisk set er Mulighederne vel nærmest ubegrænsede, men hvad der i Fremtiden vil trænges mest af alt til, vil sikkert være et internationalt Hjælpesprog, som alle faar lært i Skolen, og som enhver Forretningsmand behersker, idet det maaske mere er Sprogvanskeligheder end driftsmæssige, der hemmer Videreføringen af saadanne Forbindelser Landene imellem.

Man maa dog ikke tro, at Telegrafens helt uden Kamp vil lade sig fortrænge fra Førstepladsen som Forretningslivets hurtigste og sikreste Meddelelsesmiddel. Dette Moment, at der intet skriftligt foreligger ved telefoniske Aftaler, er blevet grebet af Udlandets store Virksomheder for Fremstilling af Telegrafmateriel til at forsøge et Fremstød, og den til Grund for Forsøget liggende Tanke har været at søge at kombinere Telegrammens kontraktmæssige Karakter med Telefonens direkte og mere intime Kontakt, og Løsningen, man er blevet staaende ved, er Skabelsen af et Klaviaturapparat, den saakaldte »Fjernskriver«, der i sit Ydre minder meget om en Skrivemaskine og lader sig betjene som denne, og som kan kombineres

med den almindelige Telefoninstallation. Apparatet giver med andre Ord de to Parter Mulighed for, naar dette er hensigtsmæssigt, at etablere direkte »skriftlig« Kontakt med hinanden, idet Telefonnettet med tilhørende Betjening træder ind som Forbindelsesled mellem Fjernskriverne, ganske som ved almindelig Telefonering. Endnu er dette dog Fremtidsmusik, selv om Apparatproblemet vel nok kan siges at være løst.

En teknisk Forudsætning for stabil Forbindelse over store Afstande er et vidt forgrenet Kabelnet, og efterhaanden som Landene faar deres Kabelprojekter gennemført, vil Udviklingen sikkert tage stærkere Fart, og den Dag er maaske ikke længere saa forfærdelig fjern, hvor f. Eks. Kornmæglere eller Banker i Danmark hos Telegrafkontoret bestiller en »Telegrafsamtale« med Børsen i Hamburg paa samme Maade, som man nu bestiller en Telefonsamtale.

Der er næppe Tvivl om, at den kommende Udvikling ligger her, og Telegrafens Brugbarhed i Verdenssamkvemmets og Kulturens Tjeneste vil derved have gjort endnu et Skridt fremad.

Fjernskriveren har dog allerede nu en betydelig Udbredelse, navnlig indenfor Pressetjenesten i Amerika og England. Store Pressebureauer har saaledes deres egen Telegrafafdeling med direkte Fjernskriverforbindelse til Filialer og større Blade. Fjernskriverens Nytte er her ligetil, idet Apparatet paa Modtagerkontoret, d. v. s. Bladkontoret, leverer et Manuskript lige til at gaa i Trykken. Ogsaa vor hjemlige Presse er begyndt at tage Systemet i Anvendelse, f. Eks. har Ritzau faaet direkte Fjernskriverforbindelse med flere københavnske Blade. Ogsaa Provinsens Pressetjeneste begynder at vise Interesse for Systemet. Nægtes kan det dog ikke, at Danmarks højt udviklede og billige Telefontjeneste er en haard Konkurrent og meget populær indenfor Pressen, saa meget mere som det nu er blevet muligt at diktere selv over meget lange Afstande direkte til en i Forbindelse med en Telefon anbragt Diktafon.

Fjernskriveren vinder imidlertid stadig Terræn paa de Steder, hvor Betingelserne er til Stede. Saaledes benyttes den i udstrakt Grad til Etablering af direkte Telegrafforbindelse imellem et Telegrafkontor og dets større Kunder, der derved uden særlig Udgift til Betjeningspersonale har skaffet sig en hurtig og direkte Vej til Ind- og Udlevering af deres Telegrafkorrespondance.

Om Stagnation indenfor Telegraf- og Telefontjenesten er der derfor saa langt fra Tale. Tværtimod maa det siges, at de sidste Aars forbløffende tekniske Udvikling indenfor Kabel- og Forstærkerindustrien har aabnet Muligheder, som nærmest maa betegnes som et Eventyr. Hemningerne kommer ikke fra Teknikkens Side, men Vanskelighederne ved at overføre de tekniske Fremskridt til praktiske Formaal bunder ofte i Besværet ved at faa alle de mange Organer, der skal samarbejde, til alle at trække samme Vej. Herpaa er der i de sidste Aar søgt raadet Bod ved Ska-

belsen af internationale raadgivende Komiteer, der rummer Ekspertes for enhver Side af Telegraf- og Telefondriften, og hvis Opgave det er at tage alle Problemer, der opstaar, op til grundig Undersøgelse og fremsætte Forslag til de forskellige Forvaltninger til ensartet Løsning, saaledes at Udviklingen ikke skal hemmes af Aarsager, som Forudseenhed og Planmæssighed kunde have fjernet.

Postvæsenet i Forholdet til dets Kunder.

Af Ekspeditionssekretær, cand. jur. K. J. JENSEN

Da Kong Dareios af Persien indrettede sit Postvæsen, kendtes ikke noget Problem, som kunde kaldes »Forholdet til Publikum«. Persernes Postvæsen, som senere Grækernes og Romernes, var Fyrsternes private Efterretningsvæsen, og forsaavidt private Breve overhovedet medtoges, havde det Karakteren af en Naadesakt og laa ganske uden for Formaålet: at opretholde Forbindelsen mellem Fyrsten og Hærene samt de fjernere Dele af Riget.

Postvæsenet er dog ganske sikkert ret hurtigt kommet ind paa at medtage ogsaa Breve fra private. Grunden hertil er ikke et tilstræbt Hensyn til Publikum, men er snarere at søge i en ren forretningsmæssig Indstilling til de Indtægter, som kunde forbindes hermed, og som i Middelalderen og senere jævnlige gjorde Postvæsenet til et udmærket Aktiv i en dygtig Administrators Haand. Men nogen egentlig Posttjeneste for Publikums Skyld kendtes ikke i disse Dage. Hensynet var enten Statens Tarv eller de med Forretningerne forbundne Indtægter. Et Postvæsen*) i moderne Forstand, der søger at tjene Kunderne og med dette som Formaal undertiden tager Opgaver op, som ikke i Øjeblikket eller den nærmeste Fremtid vil betale sig, hører en langt yngre Tid til.

Hvem kender i vore Dage ikke det stærkt ultrerede Spørgsmaal: »Er Postvæsenet til for Publikums Skyld — eller omvendt?«. Spørgsmaalet kan siges at give Udtryk for den nye Tid, det viser, at Postvæsenet har indrettet sig efter Publikum, og at man i den Retning venter sig meget, men det hører i Virkeligheden ikke i denne Form vor Tid til og kan ikke besvares med et »ja« eller »nej«.

Vi er alle, Enkeltpersoner, Institutioner og naturligvis ogsaa Postvæsenet, et Led i det store og meget indviklede Samfundsmaskineri, hvor hver især maa yde sin bedste Indsats med Henblik paa Helheden, og hvor den enkeltes smaa personlige Interesser ofte maa vige til Fordel for Helhedens (Samfundets) større Interesser. — Nutidens Postvæsen er en Samfundsfunktion, hvis Opgave er at betjene Publikum ikke alene ved at besørge Bud fra Mand til Mand men ogsaa ved at løfte nærliggende Kulturopgaver, selv om disse ikke i Begyndelsen vil være rentable, f. Eks. Postgiroen, eller

---

*) Ved Udtrykket »Postvæsen« vil i Almindelighed i det følgende forstås det sammensluttede Post- og Telegrafvæsen.

selv om visse Dele af Opgaven kun kan løses med Tab, saaledes som det er Tilfældet med Postbesørgelsen, Telegraf- og Telefonforbindelsen til smaa Øer eller Postomdelingen i tyndt befolkede Egne.

Det er det sidste Synspunkt, der karakteriserer det moderne Postvæsen og er det centrale i Postvæsenet som Samfundsfunktion, og som saadan er Postvæsenet nødvendigt for Publikum, for andre Samfundsfunktioner eller kort sagt uundværligt i et moderne Samfund. Kan saaledes det ovennævnte Spørgsmaal besvares: »Uden Publikum — intet Postvæsen i sin nuværende Udvikling«, kan det straks tilføjes: »Uden Post, Telegraf og Telefon — intet moderne Kultursamfund«.

Postvæsenets Forhold til Publikum er mangesidet, og Emnet vil ikke kunne behandles udtømmende særlig ikke paa den Plads, der her vil være til Raadighed, og jeg vil derfor indskrænke mig til en kort skitse-mæssig Behandling af et Par Felter, som jeg vil kalde det forretningsmæssige og det retlige Forhold til Kunderne.

DET FORRETNINGSMÆSSIGE FORHOLD

Mange vil under denne Overskrift være tilbøjelig til først at hefte sig ved Berøringen eller Omgangen mellem Publikum og Tjenestemænd. Herom hed det i Forordningen af 25. December 1694:

»... Saa skal og alle, som Breve paa Posthusene levere eller afhente, begegne Postmesterne og deres Betjente med tilbørlig Høflighed, saafremt de ikke derfor vil lide Straf, som vedbør . . . . . Postmesterne skal bevise enhver sømmelig Høflighed, og dertil ligeledes tilholde deres Betjente.«

Meget er forandret siden; der er ikke længere Brug for særlige Lov- eller Anordningsbestemmelser paa dette Omraade. Styrelsens Instruks er den ganske simple, at Publikum skal behandles som Kunder i en velordnet Forretning; der er ingen Tvivl om, at Parolen almindeligvis følges, og skulde en enkelt Tjenestemand ikke evne en Ekspedition set paa denne Baggrund, vil hans Tjeneste ved Indleveringen i alles Interesse næppe blive af længere Varighed. Enkelte Undtagelser, der bekræfter Hovedreglen »Det gode Forhold«, vil jo ogsaa kunne findes blandt Publikum. Enhver Forretningsmand kender iøvrigt disse Undtagelser fra Normen; men medens han, om det er nødvendigt, kan afbryde Forretningsforbindelsen med Vedkommende, er Postvæsenet som Statsinstitution nødt til at søge at imødekomme ogsaa en saadan vanskelig Kunde og gør det saa langt og saa vidt, at det ikke bliver til Ulempe for de normale Kunder.

Denne Side af Emnet er imidlertid ikke den mest betydningsfulde, den er ofte behandlet tidligere, og jeg vil derfor holde mig til det forretningsmæssige Forhold i snævrere Forstand.

Postvæsenet er en Del af Centraladministrationen eller nøjagtigere en Del af den egentlige økonomiske Administration, hvis Evne som saadan til en vis Grad giver sig Udtryk i de aarlige Regnskaber, der for Postvæsenets

Vedkommende siden 1925 er opstillet i fuldstændig forretningsmæssig Form med Afskrivning og Forrentning af den i Virksomheden indestaaende Kapital. Som en ret naturlig Følge heraf er moderne Embedsmænd for længe siden kommet ind paa at betragte Postvæsenet som en Forretning og Publikum som Kunder og har indrettet deres Embedsvirksomhed paa ved en forretningsmæssig Drift at frembringe det bedst mulige Udbytte, hvilket, som det senere skal vises, ikke er ensbetydende med det størst tænkelige Pengeoverskud. Dette forretningsmæssige Synspunkt er nu ganske trængt igennem.

Den forretningsmæssige Drift har to Sider: 1) Ved en rigtig Ledelse, specielt ved en rigtig Takspolitik at bringe Indtægterne op, og 2) ved god Økonomi, Forenkling m. v. og en rigtig Personaleanvendelse at bringe Udgifterne ned. Begge disse Spørgsmaal er tidligere behandlet, det første af Kontorchef *Knutzen* i Lærebogen »Post- og Telegrafvæsenet i ældre og nyere Tid« og det andet af Overpostmester *Wilhelmsen* i Foredrag, som har været optrykt i »Dansk Post- og Telegraftidende«. Naar jeg nu kommer ind paa Emnet, er det hovedsagelig set i Forhold til Kunderne.

Ud fra denne Synsvinkel kan det ikke stærkt nok fremhæves, at Kravet om en forretningsmæssig Drift ingenlunde betyder, at Indtægterne skal bringes op til det højst opnaelige efter en rent privatøkonomisk Maalestok, eller endnu mindre, at Postvæsenet som Statsinstitution skulde drive Beskatningspolitik. Tværtimod synes de sidste Aar at vise, at der tilstræbes Dækning af Udgifterne, Forrentning og Afskrivning af Anlægskapitalen samt en passende mindre Margin. Overskud herudover er i den senere Tid ret omgaaende blevet anvendt til Takstnedsættelser paa Punkter, hvor det, set fra Kundernes Interesser, syntes mest paakrævet. Den sidste Takstnedsættelse med dette Præg er Nedsættelsen af de indenrigske Telefon-takster pr. 1. Oktober 1931. Netop denne Takstændring er mere at betragte som en Imødekommelse af Kundekrav, som det samlede Budget var i Stand til at bære, end en Regulering baseret paa, hvad denne Gren af Tjenesten koster; thi i denne Henseende kan det ikke nægtes, at Postvæsenet ikke er saa godt stillet som ønskeligt. Bortset fra de sønderjydske Landsdele er Forholdet som bekendt dette, at langt den største og bedste Del af Lokaltelefonen er paa private koncessionerede Selskabers Hænder, saaledes at alene Lokaltelefonen i Skagen, Hulsig, Læsø, Sejerø, Møen og Nyord er overladt Staten tilligemed den Opgave ved Langledninger og Kabler at opretholde Telefonforbindelsen mellem Landsdelene. Det siger sig selv, at det med denne mindst rentable Del af det danske Telefonnet er vanskeligt at komme saa langt ned med Taksterne, som det maaske var ønskeligt, og det ses let, at en Forening af hele Telefonnettet paa samme Haand i hvert Fald vilde tillade en Udjævning af Lokal- og Fjerntakster og utvivlsomt ogsaa i det hele kunde give en billigere Drift.

En anden væsentlig Forskel fra rent privatøkonomisk ledede Selskaber er, at Postvæsenet indenfor de enkelte Forretninger normalt ikke kan skære de urentable Dele fra, men indenfor rimelige Grænser maa gennem-

føre en Opgave som f. Eks. den direkte Omdeling af Posten til hver enkelt Modtager i hele Landet, selv om det paa flere Steder kun kan ske med Tab.

For det tredie bør fremhæves, at Postvæsenet heller ikke maa drive Rovdrift med sit Materiel, og at dette ikke alene skal holdes paa bedste Standard, men det er tillige Postvæsenets Opgave at følge med i Udviklingen og uden Hensyn til den øjeblikkelige Økonomi i passende Omfang at indføre saadanne tekniske Forbedringer, der kan blive af Betydning for Fremtidens Post-, Telegraf- og Telefontrafik saavel i Indlandet som i Forbindelsen med Udlandet. Saaledes har man i de sidste Aar indført Billedtelegrafen, et moderne Kommunikationsmiddel, hvis Indretning er kostbar, og hvorom ingen ved, hvornaar den kan blive et rentabelt Aktiv. Paa samme Maade faar Hensynet til Fremtiden og Kunderne en mere fremtrædende Plads end Økonomien, naar Talen er om Postbesørgelse ved Flyve-maskine.

For at Postvæsenet kan være i Stand til at løse disse forannævnte Særopgaver, er der givet det en vis Eneret paa Anlæg af Telegraf- og Telefon samt Brevbesørgelsen og Telegrambesørgelsen. Man kunde maaske tro, at det private Initiativ uden denne Eneret vilde sætte sig i Besiddelse af hele Brev- og Telegrambesørgelsen; dette vilde dog næppe blive Tilfældet; Postvæsenet driver saa mange Forretninger i Konkurrence med private, f. Eks. Omdelingen af adresseløse Forsendelser, Pakkebesørgelsen, Pengebefordring o. s. v. Men det, der vilde ske, er det langt farligere, at den private Konkurrence vilde sætte ind paa de bedst betalte Dele af disse beskyttede Forretninger og overlade den mindst rentable Del til Postvæsenet. Med Hensyn til Telegrambesørgelsen maatte det særlig befrygtes, at den Del af Nærtrafikken, der kan afvikles pr. Telefon uden særlig Kapitalanvendelse, vilde blive erobret af private, saaledes at Post- og Telegrafvæsenet alene fik Fjerntrafikken og Opretholdelsen af de med denne forbundne kostbare Anlæg. En Frikonkurrence paa disse Felter vilde iøvrigt medføre, at Takstudligningen, hvis Resultat er ensartede Brev- og Telegramtakster over hele Landet, ikke kunde opretholdes, og at Postvæsenet ikke kunde løse sine mange Opgaver paa den Maade og i det Omfang, som kræves, hvilket vilde være uheldigt for det hele Samfund. Dette erkendes utvivlsomt fra alle Sider, og iøvrigt maa det erindres, at det danske Postvæsens Eneretsbeskyttelse i Sammenligning med andre Landes er temmelig moderat.

Med de omhandlede ret væsentlige Modifikationer gaar den forretningsmæssige Opgave naturligvis ud paa, ved rigtige Takster at søge opnaaet, at den enkelte Forretning giver det bedst mulige økonomiske Resultat. Dette naas ikke altid ved den højst tænkelige Porto; en Portoforhøjelse kan give en Nedgang i Totalindtægten, og under visse Omstændigheder kan en Portonedsættelse give sig Udslag i en Stigning af Totalindtægten. Man maa ikke herfra fristes til at drage forkerte Slutninger — navnlig ikke, at man altid skulde kunne forbedre den økonomiske Status med

Takstreguleringer i nedadgaaende Retning. Den eneste Slutning, der kan drages, er, at det gælder om at finde den gyldne Middelvej og fastsætte den Porto, som for hver enkelt Forretning under de givne Forhold giver det bedste Totalresultat, hvilken Porto almindeligvis benævnes Optimumsportoen. Denne Optimumsporto kan ikke beregnes, den er ikke konstant, men afhængig af en Række Faktorer som Prisniveau, Handels- og Industriforhold o. s. v., Faktorer, der ikke udtømmende kan opremses, og som veksler med Tiden. Endvidere maa der med Henblik paa Nettoresultatet tages passende Hensyn til Udgifterne. Kort sagt — vi er her inde paa et Felt, hvor Styrelsen maa vise sin Kunst, og jeg skal indskrænke mig til at belyse Spørgsmaalet med et Skema, en Oversigt over Portoene for Landspostbreve (lukkede Breve) i Tiden 1914—1931.

Aar	Pristal Juli	Porto (Gennemsnit)	Realporto i Forhold til Pristal	Antal Breve i Mill.	Portoindtægt i 1000 Kr.	Realindtægt i Fh. til Pristallet i 1000 Kr.	Befolkningstal i Mill.	Anmærkning
1	2	3	4	5	6	7	8	
1914	100	10	10	68,8	6.880	6.880	2,9	
1915	116	10	8,6	73,9	7.390	6.370	2,9	
1916	136	10	7,4	78,5	7.850	5.770	2,9	
1917	155	10	6,5	79,7	7.970	5.140	2,9	
1918	182	10	5,5	89,9	8.990	4.940	3,0	
1919	211	15	7,1	94,3	14.145	6.700	3,0	
1920	262	20	7,6	94,5	18.900	7.210	3,0	(Lokalportoomraadet indskrænkes. Sønderjylland.)
1921	237	21	8,9	92,4	19.400	8.190	3,3	
1922	199	21	10,6	94,9	19.930	10.020	3,3	
1923	204	21	10,3	96,5	20.265	9.930	3,3	
1924	214	21	9,8	95,8	20.120	9.400	3,4	
1925	219	21	9,6	97,1	20.400	9.320	3,4	
1926	184	21	11,4	93,0	19.530	10.610	3,4	(Lokalportoomraadet udvides.)
1927	176	16	9,1	106,1	16.975	9.640	3,5	
1928	176	16	9,1	105,6	16.900	9.600	3,5	
1929	173	16	9,2	105,6	16.900	9.770	3,5	
1930	165	16	9,7	102,5	16.400	9.940	3,5	
1931	154	16	10,4	107,9	17.260	11.210	3,5	

Den nominelle Porto i Kolonne 3 er omsat i Forhold til Pristallet, hvorved Portoenes Købeevne — eller med andre Ord Realportoene — fremkommer som angivet i Kolonne 4. Paa samme Maade er den nominelle Portoindtægt i Kolonne 6 omsat til Realindtægt i Kolonne 7.

Denne Oversigt viser for det første, at Portoene i Krigsaarene har været for lav, hvilket som bekendt skyldtes et Krav om, at Staten ikke maatte gaa i Spidsen med Prisforhøjelser, en Portopolitik, som blev den væsentligste Aarsag til det store Underskud i Aarene efter Krigen. For det andet synes det at fremgaa, at den nugældende Porto 15 Øre (for første Vægtssats), der iøvrigt temmelig nøje svarer til vore Nabolandes Porto, i Øjeblikket*) ligger nær Optimum, bl. a. fordi den, naar Pristallet tages i Betragtning, giver den højeste Realindtægt i hele Tidsrummet.

*) Baggrunden er dog den i største Delen af 1931 gældende men nu forladte Guldmøntfod.

Det er muligt, at Skemaer over Portoer for andre Forsendelsesarter ogsaa kunde have Interesse og give nogen Vejledning, men det maa, naar Talen er om Tal, erindres, at disse skal behandles meget kritisk, og fremfor alt maa det paases, at alle Korrektioner medtages. Dette er ikke altid lige let, og da Spørgsmaalet som tidligere nævnt ligger noget uden for Opgaven, nøjes jeg med dette ene forholdsvis let overskuelige Eksempel.

Ganske naturligt har Udgiftssiden en vis Betydning for Portoer og derigennem for Kunderne. Selv om Lønningernes Størrelse ikke ligger i Styrelsens Haand, men for Størstedelen fastsættes af Lovgivningsmagten, sammen med andre Tjenestemandslønninger, ligger der i Udgifternes Nedbringelse en meget stor Opgave for Styrelsen, og i hvert Fald een Side af denne Opgave faar direkte Berøring med Kunderne; jeg tænker her særlig paa den rigtige Personalnormering paa Post- og Telegrafkontorerne. Ogsaa her kommer et almindeligt forretningsmæssigt Synspunkt i Forgrunden. Personalnormeringen maa som i rigtigt og godt ledede private Firmaer være baseret paa de normale Forretningers Størrelse, og kan ikke uden Spild af Arbejdskraft anlægges efter Trafiken paa Rekordtage. Dette maa erindres, hvis Publikums Ventetid paa enkelte travle Dage skulde forekomme noget længere end ønskeligt; og saafremt der sammenlignes med Ventetiden i Pengeinstitutter, maa det for en rigtig Vurdering tages i Betragtning, at Indleveringen paa et Posthus er tilendebragt, naar Forsendelserne (Pengene) er afleveret; der skal ikke ventes paa Notering og Bogføring.

Det vil af det udviklede ses, at paa samme Maade, som Statsbanerne i den senere Tid reklamerer i Poststemplerne: »Enhver dansk Borger er Aktionær i D. S. B.«, er Publikum interesseret i Postvæsenet, og det falder ganske i Traad hermed, at Postvæsenet ogsaa beder sine Kunder hjælpe med til Gennemførelsen af en god Økonomi. Saaledes henstilles det i det offentligt tilgængelige Post- og Telegraf-Reglement II til Publikum ikke alene i Postvæsenets men ogsaa i egen Interesse at sørge for en nøjagtig, tydelig og rigtig Adressering af Forsendelserne, at anbringe Frimærkerne i en Række langs øverste Rand fra højre Hjørne, at holde mindst de to Trediedele af Kuvertens højre Halvdel til Raadighed for Adressen, og paa Kuverten at undgaa generende Vandmærkereklamer m. v. Hensigten med disse og en Række andre Henstillinger er saavidt muligt at standardisere Posten, særlig Brevposten, saa at Stempling kan ske ved Maskiner, Sortering og Bundtning lettes, og den hurtigste, billigste og sikreste Behandling derved muliggøres. Disse Henstillinger imødekommes i Almindelighed og vilde, for saa vidt angaar Adresseringens Nøjagtighed, maaske blive tillagt endnu større Opmærksomhed, hvis det var almindelig bekendt, at et stort — alt for stort — Antal Forsendelser ikke kan besørgeres, fordi Adressen ikke er tilstrækkelig nøjagtig, og hvoraf en Del heller ikke kan tilbagesendes Afsenderen, fordi dennes Adresse mangler. Ganske vist maa det indrømmes — heldigvis —, at set i pro cent og pro mille paa Baggrund af ca. 260 Millioner Brevforsendelser, som Postvæsenet aarligt besørger,

fylder disse Tal uhyre lidt; men de repræsenterer en Række for begge Parter kedelige Tilfælde — for Afsenderen, fordi hans Brev ikke bliver besørget — og for Postvæsenet, fordi Afsenderen let faar en fuldstændig forkert Opfattelse af Postbesørgelsens Paalidelighed. Jeg skal til yderligere Understregning af dette Forhold fremhæve det kedelige Faktum, at der til Returpostkontoret i København daglig indsendes ca. 10 Breve eller Brevkort, som straks maa lægges til Side, fordi de *hverken er forsynet med Modtager- eller Afsenderadresse*, og det forekommer, at et enkelt af disse Breve er paategnet Ordet »Haster«.

Den sidste Henstilling, der af Postvæsenet er rettet til Kunderne, gaar ud paa at faa Kuverterne til aabne Forsendelser, f. Eks. Tryksager, indrettet saaledes, at Faren for, at andre Forsendelser skal forstikke sig deri og derved blive forsinket, bringes ned til det mindst mulige. Denne Henstilling er som saa mange andre blevet godt modtaget og efterkommes bl. a. derved, at Kunderne ved Nyanskaffelse af Kuverteringsmateriel lader dette indrette med nævnte Formaal for Øje.

I det hele taget er det Styrelsens Erfaring, at man ad den her skitserede Vej kommer langt og i hvert Fald lettere frem end ved reglementariske Magtbud.

I den seneste Tid har Postvæsenet paa flere Maader søgt at imødekomme sine store Kunder ved at lette disse Adgangen til at sende Reklamer direkte til den enkelte Modtager. Dels har man søgt at være behjælpelig med Fremskaffelse af Adresser paa Kredse af Modtagere, hvis Adresser vanskeligt kan faas paa anden Maade end gennem Postvæsenet, og dels har man ved Udviklingen af en ny Forsendelsesart muliggjort en adresseløs Omdeling af Reklamer til Husstande, Butikshandlende og Jordbrugere indenfor større eller mindre Dele af Landet samt i de store Byer til visse Erhvervsgrupper, og endelig er man med Hensyn til Portoen gaaet med til en forholdsmæssig Beregning af Overvægtsporten for lidet overvægtige Reklameforsendelser, der indleveres i meget stort Antal. Om disse Spørgsmaal maa iøvrigt henvises til den af Generaldirektoratet i Oktober og November 1931 udsendte Pjece »Reklamering gennem Post- og Telegrafvæsenet«.

Tilbage er Spørgsmaalet om Postvæsenets egen Benyttelse af Reklamen. Det gamle Synspunkt, at en Statsinstitution ikke skal reklamere, hører en ældre Tid til og kan i hvert Fald ikke gælde Postvæsenet. Det eneste, der bliver tilbage af den gamle Sætning, er, at en Statsinstitutions Reklame maa være en sand Reklame og holdes indenfor passende Grænser, men dette er i Virkeligheden ikke noget særligt; det samme gælder utvivlsomt ogsaa enhver velleddet Forretning, der arbejder sundt og paa længere Sigt.

Kravet om en forretningsmæssig Drift medfører Nødvendigheden af

en vis Reklame; en Henleden af Kundernes Opmærksomhed paa en enkelt Forretningsart kan stimulere denne paa en for hele Driften heldig Maade, og let forstaaeligt er det, at man ved Reklame henleder Kundernes Opmærksomhed paa nye Forretninger, for paa den Maade snarest at opnaa Forrentning. Saaledes er der reklameret for Postgiroen fra dennes Indførelse, og saalænge enhver Forretning med nogenlunde stor Pengeomsætning ikke har Postgirokonto, kan Reklamen for denne Gren af Posttjenesten næppe helt indstilles. Ogsaa for andre Grene af Tjenesten er der med Held reklameret, f. Eks. for adresseløse Forsendelser, nyoprettede Telefonforbindelser med Udlandet, Post- og Telegrafvæsenets Festblanketter o. s. v.; senest i afvigte Efteraar ved det forannævnte reklamerende Hefte »Reklamering gennem Post- og Telgrafvæsenet«.

De Felter, der i Øjeblikket synes at trænge mest til Opmærksomhed og for saa vidt til Reklamens Støtte, er rimeligvis Billedtelegrafene og Vareprøven. Billedtelegrafene benyttes ikke saa meget som ønskeligt, hvilket vistnok skyldes den fejlagtige Opfattelse, at der kun kan sendes Billeder gennem denne Telegraf, medens Forholdet er det, at en skrevet eller trykt Tekst, f. Eks. en Slutseddel med originale Underskrifter, meget let besørgeres fra København til Berlin for en Pris, der ved tæt Skrift næppe bliver højere end almindelig Telegramtakst. Det er ikke tilstrækkelig bekendt, at den danske Minimumsporto for Vareprøver er lavere end i vore Nabolande, og at denne Forsendelsesart derfor særlig egner sig til Propaganda ved Udsendelse af smaa Vareprøver, ledsaget af en trykt reklamerende Tekst, en Reklameform, der maa anses for saa meget mere virkningsfuld, som den maa siges at være altfor lidt benyttet.

DET RETLIGE FORHOLD

POSTKONTRAKTEN

I en Skildring af Forholdet mellem Postvæsenet og Kunderne vil Retsforholdet rimeligvis være noget af det sidste, man skænker sin Opmærksomhed. De allerfleste Forretninger afsluttes og udføres, uden at der er Grund til at skænke dette Forhold en Tanke, men da Postvæsenet aarlig, maanedlig eller ugentlig afvikler Millioner af Enkeltforretninger, maa der selvfølgelig opstaa en Del Spørgsmaal, til hvis rigtige Løsning retlige Synspunkter bliver afgørende. Jeg skal ved et Par Eksempler søge at vise dette.

a. Naar et Brev er adresseret saa ufuldstændigt, at det ikke kan ses, om det er bestemt til A eller B, spørges jævnlige: »Hvem har Ret til Brevet?« Naturligvis ordnes saadanne Spørgsmaal i Reglen konduitemæssigt til alles Tilfredshed, men hvis det drejer sig om Værdier, og begge, baade A og B, gør Krav paa Brevet, bliver man nødt til at undersøge bl. a., i hvilket retligt Forhold Sagens forskellige Parter staar til hinanden. Naar man herefter har trukket de simple Linier — ved en Postforretning, findes normalt tre Parter, nemlig 1) Afsenderen, 2) Postvæsenet og 3) Modtageren, og Postvæsenet er Afsenderens Bud (eller Fragtfører) —, er Svaret ligetil: »Hverken

A eller B har overfor Postvæsenet *nogen Ret* til Brevet, og Postvæsenet har i det nævnte ultrerede Tilfælde ikke andet at gøre end at forespørge Afsenderen.«

b. Naar man stadig gør sig dette klart, at Postvæsenet er Afsenderens Bud (eller Fragtfører), ses det ligeledes umiddelbart, at en Automobilejer, som den 31. Marts ved et Pengebrev eller en Postanvisning indsender sin Motorskat, ikke er frigjort i det Øjeblik, han faar Postvæsenets (sit Buds eller sin Fragtførers) Kvitting. Hans Forpligtelse er først opfyldt paa et senere Tidspunkt, naar Postvæsenet, normalt Dagen efter, den 1. April afleverer Forsendelsen til Adressaten (Amtstuen).

c. Saafremt Motorejeren derimod gør Brug af de særlige Postgiroindbetalingskort, som af Amtstuen er indrettet og bestemt til Brug ved Indbetaling af Skatten *enten* paa et Posthus *eller* paa Amtstuen, og han den 31. Marts betaler sin Motorskat paa et Postkontor, saa har han opfyldt sin Forpligtelse uden Hensyn til, hvornaar Pengene kommer Amtstuen i Hænde; thi i dette Tilfælde er Postvæsenet ikke Afsenderens Bud, men maa betragtes som Adressatens befuldmægtigede Inkassator.

Da disse Motorskatter som bekendt skal være betalt inden Kvartalets Udgang, vil Automobilejeren i Tilfælde b. kunne ifalde Bøde for for sen Betaling, hvilket derimod ikke risikeres i det under c. nævnte Tilfælde.

En Gennemgang i Eksempler vil imidlertid føre alt for vidt, og jeg vil derfor benytte en mere almindelig Form.

Betragter man efterhaanden Postvæsenets mange Forretninger — den ene Art efter den anden, vil man bemærke, at Postvæsenet ved den rene Postindkassering og ved Opkrævning af Avisabonnementsafgift (se Regl. II § 18 Pkt. 10) paa samme Maade som i Eksempel c. maa betragtes som Inkassator for den, der skal have Pengene. Men for Hovedparten af Forretningerne kommer man til det Resultat, at de alle har Karakter af *Værksleje*; Post- og Telegrafvæsenet er Entreprenøren (Værkmesteren), der mod Betaling forpligter sig til for Afsenderen (Værksherren) at frembringe et vist Arbejdsresultat.

Hvad enten dette Arbejdsresultat bestaar i at befordre en legemlig Ting fra et Sted til et andet (Forsendelsen), befordre en Meddelelse fra et Sted til et andet (Telegrammet) eller etablere en Telefonforbindelse, saaledes at Værksherren selv sættes i Stand til at bringe sin Meddelelse frem til et andet Sted, maa det indrømmes, at Forholdet mest af alt er en Fragtkontrakt eller for Telegrammers og Telefonsamtalers Vedkommende har saa store Lighedspunkter med denne Kontrakt, at en Oversigt i Fragtkontraktens System vil være det naturligste. Postvæsenet er Fragtføreren, og den anden Part, Afsenderen, er Befragteren. Forholdet har imidlertid sine store Ejendommeligheder, der alle skyldes den Omstændighed, at Postvæsenets Forretninger har den mest udprægede Karakter af Massetrafik, og vil derfor passende kunne særbetegnes som Postkontrakten. Man kunde nok faa visse Forskelligheder frem og skelne mellem Post-, Telegraf- og Telefonkontrakten, men hertil vil der næppe i denne Fremstilling være tilstrækkelig Grund.

Postkontraktens Bestemmelser, dens enkelte Elementer er dels Lov- og Anordningsbestemmelser, der er bekendtgjort i Lovtidende, dels de af Poststyrelsen givne Bestemmelser, der tillige med de førstnævnte Bestemmelser er optaget i det tidligere nævnte Reglement II, hvilket Reglement paa ethvert Postkontor skal være tilgængeligt for Publikum. De vigtigste af Bestemmelserne er endvidere offentliggjort i Post- og Telegrafhaandbogen, og for Taksternes Vedkommende kan officielle Oplysninger endvidere faas gennem Rejselisten for Kongeriget Danmark og de officielle Taksttabeller.

Bestemmelserne har helt igennem et vist Gennemsnitspræg, de skal passe for de mange ensartede Forretninger, og de giver kun et ringe Spille- rum for Særaftaler. De maa nærmest opfattes som et Sæt Regler, der for Kontraktens Parter er ufravigelige, navnlig hvad angaar Betalingen og Postvæsenets Ansvar. Medens Statsbanerne kan træffe Særaftaler med den enkelte, maa Postvæsenet stille sine Kunder lige, d. v. s., at den Begunstigelse, der ydes en enkelt Kunde, under lige Forhold ogsaa maa gives en anden.

Postkontraktens Stiftelse foregaar som Regel let og uden Former, man tænker ikke derover, der spørges ikke om Myndighed, selv om Myndighed kan have samme Betydning som i andre Retsforhold. Selv et Barn kan ved at lægge et Brev i en Brevkasse afslutte en Postkontrakt, og selv ved den formelige Indlevering af en Forsendelse eller et Telegram bruges ikke mange Ord, og i mange Tilfælde — de fleste — maa Kontrakten siges at være sluttet stiltiende. Kun ganske undtagelsesvis kan der blive Tale om Oprettelse af et egentligt Kontraktdokument.

Beviset for en Postkontrakts Stiftelse kan føres paa mange Maader, ved Postbevis, der dog kun gives for anbefalede Breve, Pengebreve, Pakker, Pengeindbetalinger og Telegrammer, ved Indførslerne i Postvæsenets Bøger, selve Forsendelsens Forekomst i Postvæsenets Værge, Poststempler paa et Brev o. s. v. Vidnebevis og Modbevis kan ikke være udelukket. Forretningernes Karakter af Massetrafik medfører dog, at Bevis i mange Tilfælde ikke kan føres.

POSTKONTRAKTENS INDHOLD

I. Afsenderens Rettigheder — Postvæsenets Pligter.

a. Postvæsenets principale Pligt gaar ud paa behørigt at modtage, opbevare, transportere og aflevere den til Forsendelse overgivne Ting (befordre Telegrammet eller etablere den ønskede Samtaleforbindelse) og, hvad der er noget særligt for Postkontrakten, eventuelt besørge Forsendelsen tilbage til Afsenderen, hvis Aflevering til Adressaten viser sig umulig. Postvæsenet er dog kun pligtig til at aflevere mod Betaling af paaløben Porto og andre Omkostninger.

b. Postvæsenet har endvidere Pligt til at følge Afsenderens ændrede Dispositioner over den forsendte Ting, indtil Rettigheden over samme er overgaaet til Modtageren, forsaavidt det ikke medfører anden Ulempe eller

Udgift, end Kontrakten hjemler. Afsenderen kan ifølge Postlov af 9. Maj 1919 § 20 og Regl. II § 33 raade over en Forsendelse eller et Udbetalingskort, indtil den er afleveret (udbetalt) til eller af Postvæsenet anmeldt for rette Modtager. Saafremt Modtageren efter Forsendelsens Anmeldelse undlader at disponere over denne, inden Udløbet af de gældende Henliggefrister, træder Afsenderens Raadighed paany i Kraft. Med Hensyn til Beløb, der skal godskrives en Postgirokonto, ophører Afsenderens Raadighed saasnaart denne Godskrivning har fundet Sted. Telegrammer kan Afsenderen disponere over, indtil de er afleveret; her faar Anmeldelse ingen retlig Betydning, ligesom Afsenderen naturligvis naar som helst kan annullere en bestilt Telefonsamtale; man kan ikke tvinges til at tale.

Postvæsenets Ansvar for Kontraktens Overholdelse.

c. Saafremt Befordringspligten ikke behørig opfyldes, Forsendelsen forsinkes eller ikke kommer frem, vilde Obligationsrettens almindelige Regler medføre et vist Ansvar. Et saadant almindeligt Ansvar uden Begrænsning vilde være ganske urimeligt. De Millioner af Forsendelser, der kommer i Betragtning, medfører, at Fejltagelser maa ske, selv om de set i pro cent og pro mille sker meget sjældent, Skadens Størrelse vil ofte være ganske uberegnelig, den for Forsendelserne beregnede minimale Fragt indeholder ikke den fornødne Risikopræmie, og det vilde være ganske uoverkommeligt at sikre sig Bevis f. Eks. for rettidig Udlevering af alle Forsendelserne, hvilket naturligvis maatte blive Medaillens Revers. Som Følge heraf er det i Postlovens § 22 fastsat, at Postvæsenet med en enkelt mindre betydende Undtagelse (letfordærvelige Varer i Pakker) alene yder Erstatning for Følgerne af Forsinkelse af II- og Ekspresforsendelser, der ved Forsømmelse fra Postvæsenets Side forsinkes udover 6 Timer, og Erstatningen er endvidere begrænset til 25 Kroner.

Ganske lignende Betragtninger har ført Post- og Telegrafvæsenet til at fralægge sig Erstatningsansvar for Følgerne af Fejl og Forsinkelser i Telegram- og Telefonekspeditionen, se herom Petersborgkonventionen af 1875, Artikel 3, Post- og Telegrafanordning af 28. December 1931 § 11, Reglement II § 56, 1 samt de forskellige Telefonhaandbøger og Post- og Telegrafhaandbogen.

d. En anden Side er Postvæsenets Ansvar for de betroede Forsendelser af Værdi i Tilfælde af Beskadigelse og Bortkomst. Her vilde Obligationsrettens almindelige Regler i Almindelighed ikke føre til noget Ansvar for den hændelige Skade, og Risikoen vilde i denne Henseende være Afsenderens; men efter Postlovens § 22 har Postvæsenet et videregaaende Erstatningsansvar og hefter i Virkeligheden paa samme Maade som et Forsikringselskab — ogsaa for den Skade, som er en Følge af uafvendelige Naturbegivenheder (vis major). Erstatningsansvaret omfatter kun anbefalede Forsendelser, Pengebreve og Pakker og (med Undtagelse af bortkomne anbefalede Forsendelser) kun det direkte Tab. Erstatningssummen kan for anbefalede Forsendelser og Pakker ikke overstige de i Loven nævnte Be-

løb og er for Værdiforsendelser begrænset til den angivne Værdi. Postvæsenet paatager sig endvidere paa de almindelige Vilkaar at forsikre anbefalede Breve og Værdiforsendelser udover den angivne Værdi. En Betingelse for Erstatning med Hensyn til Pengeforsendelser er, at disse er indpakket efter særlige Forskrifter, der tilsigter at hindre, at der uden synlig Beskadigelse af Forsendelsen kan faas Adgang til Indholdet.

e. For Anvisningsbeløb og Beløbet efter Ind- og Udbetalingskort samt Postkreditiver er Postvæsenet efter Postlovens § 22 d ansvarlig efter sædvanlige obligationsretlige Regler; udbetales et saadant Beløb til urette Modtager under Omstændigheder, hvor den urigtige Udbetaling maa tilregnes Postvæsenet, erstattes Beløbet fuldtud. Denne Regel sammenholdt med Aftalelovens § 35 og Lovgivningens almindelige Erstatningsregel medfører, at Postvæsenet normalt er uden Ansvar, hvis en Anvisning, efter paa behørig Maade at være udleveret rette Modtager, bortkommer for denne og i formelt rigtig kvitteret Stand hæves af en uberettiget, hvad enten Kvitteingen er ægte eller falsk.

f. Postvæsenet kan endvidere have paataget sig Pligt til som Betingelse for Udlevering at opkræve et Pengebeløb hos Forsendelsens Modtager. Hvis Forsendelsen ved en Fejl maatte blive udleveret Adressaten uden Betaling, har Afsenderen Krav paa Beløbets Betaling af Postvæsenet, der naturligvis i dette Tilfælde indtræder i Afsenderens Krav mod Adressaten.

g. I Tilfælde, hvor en Fragtfører ikke opfylder sine Forpligtelser efter Fragtkontrakten, eller hvor Befordringen afbrydes efter Befragterens Ønske, kan der blive Tale om en Fragtreduktion. Almindelige Regler, f. Eks. Søløvens Regler, lader sig efter Sagens Natur ikke analogisk anvende med Hensyn til de mange meget smaa Portobeløb, der er saa smaa, at det som Regel slet ikke kan betale sig ved et Brev at anmode om en Tilbagebetaling. Noget almindeligt Krav paa Portoreduktion er derfor ikke hjemlet i Postloven, og Tilbagebetaling af meget smaa Beløb finder ikke Sted; det hermed forbundne Arbejde vilde let komme i et skærende Misforhold til Genstandens Størrelse. Men Postvæsenet stiller sig, naar det drejer sig om Portobeløb af mere antagelig Størrelse, kulant og tilbagebetaler saaledes et Telegramgebyr, naar Kontrakten maa siges ikke at være holdt, og Hensigten med Telegrammet af den Grund ikke er naaet.

II. Afsenderens Pligter. Postvæsenets Rettigheder.

a. Afsenderens Hovedpligt gaar ud paa at betale Frankoen, Porto, Gebyrerne (Vederlaget for Befordringen, for Etablering af en Telefonsamtale). I visse Tilfælde skal Porto og Gebyrer betales forud, og *kan* ikke forlanges afkrævet Modtageren. Men selv i Tilfælde, hvor Porto søges betalt af Modtageren, er *Betalingspligten* hos Afsenderen. Ved Indsamling af ufrankerede Forsendelser til Enkeltporto er det naturligvis Modtageren, der jfr. den særlige Aftale har *Betalingspligten*.

Denne *Betalingspligt* omfatter ogsaa Efterbetaling af manglende Frankobeløb, der ved en Fejltagelse ikke maatte være blevet betalt ved Indleve-

ringen; Afsenderen har et naturligt Krav paa, at saadan Porto for forme- ligt indleverede Forsendelser ikke afkræves Adressaten. Endvidere gælder som en Særregel, at Afsenderen har Pligt til at efterbetale ogsaa paaløben Porto og Gebyrer, og at Postvæsenet kan omeksperdere en Forsendelse uden at indhente Afsenderens Forholdsordre, selv om der derved paaløber Porto, se Postlovens § 15 XIV og XV. Grunden hertil er den utvivlsomt rigtige Gennemsnitsregel, at en Afsender i praktisk talt alle Tilfælde ønsker sit Brev eftersendt snarest uden Spild af Tid ved Forespørgsler, og at de Gebyrer, det hele drejer sig om, er saa smaa. Reglen gælder ikke Telegrammer, og de forholdsvis større Omkostninger, der her kan paaløbe ved Eftersendelse, kan derfor ikke paalægges Afsenderen, medmindre denne selv har forlangt Eftersendelsen. Iøvrigt er der i den sidste Tid indført den Regel, at den første Eftersendelse af et Telegram fra de nordiske Lande i Indlandet (med en enkelt Undtagelse ogsaa indenfor de nordiske Lande) sker gebyrfrit.

b. Afsenderen har endvidere Pligt til at forsyne Postvæsenet med alle Oplysninger og de Dokumenter, der er nødvendige til Befordringen, og til redeligt at opgive Forsendelsens Indhold.

c. Postvæsenet har for de ovennævnte Ydelser efter Postlovens § 26 b en Raadighedsret over den paagældende Forsendelse.

III. Kontraktens Ophør og Forandring.

Ogsaa her gælder sædvanlige obligationsretlige Regler, der paa flere Maader maa modificeres paa Grund af særlige Forhold, navnlig Befordringens Karakter af Massetrafik. En fuldstændig Gennemgang i Obligationsrettens System vil føre temmelig vidt; Befordrings- og Opbevaringspligtens eventuelle Forandring til en Erstatningspligt er omtalt, og jeg skal derfor indskrænke mig til en kort Omtale af Kontraktens normale Ophør ved Udlevering af Forsendelsen (en Samtaleforbindelses Gennemførelse).

Udleveringen maa være behørig. Den maatte efter almindelige Regler ske til Adressaten selv eller dennes befuldmægtigede, og Postvæsenet maatte sikre sig Bevis for Udleveringen. Men Gennemførelsen af en saadan Regel maa under Hensyn til det uhyre Antal Forsendelser, det drejer sig om, siges at være umulig saavel for Postvæsenet som for Publikum, og en blot nogenlunde hurtig Postomdeling vilde ikke kunne gennemføres. Der findes derfor i Postlovens § 21 og i Reglement II en Række særlige Udleveringsregler, der i Hovedtræk gaar ud paa, at der kun for anbefalede Forsendelser, Forsendelser med angiven Værdi og Pengeudbetalinger skal tages Kvittering, og at de allerfleste Forsendelser kan afleveres, uden at det bliver nødvendigt at ulejlige Adressaten. Almindelige Breve, Aviser o. l., der udgør den allerstørste Del af Forsendelserne, kan saaledes nedlægges i Brevkasse, og eksempelvis kan nævnes, at selv Forsendelser af Værdi indtil 500 Kroner under visse Omstændigheder kan afleveres til Adressaten nærstaaende Personer o. s. v.

IV. Forældelse.

Postvæsenets Krav forældes efter de almindelige Regler, og da de fleste Forretninger kan henføres under Begrebet Værksleje, vil Forældelse normalt indtræde efter 5 Aar. De fleste Krav er selvfølgelig afviklet langt tidligere, og stor praktisk Betydning faar dette Spørgsmaal ikke. Nogen større Betydning faar Spørgsmaalet om Forældelse af Afsenderens Krav efter Postkontrakten mod Postvæsenet. Her spiller atter »Massetrafiken« ind; det er umuligt i en længere Aarrække at opbevare og holde rede paa det uhyre Antal Dokumenter, der kommer i Betragtning, og Forholdene har derfor medført Særreglen i Postlovens § 23, hvorefter Erstatningskrav mod Postvæsenet forældes, naar det ikke er anmeldt inden et Aar efter Indleveringen.

V. Adressatens (Modtagerens) Rettigheder og Pligter.

Saalænge en Afsender har Raadighed over sin Forsendelse (sit Telegram), har Adressaten ingen Rettigheder. Men i det Øjeblik, da en Postforsendelse (ikke Telegrammer) anmeldes for ham, gaar Afsenderens Raadighedsret over til Adressaten alene betinget af, at han betaler de paa Forsendelsen hvilende Porto- og Opkrævningsbeløb, og at han inden Udløbet af de gældende Frister benytter sin Ret og lader sig Forsendelsen udlevere.

Hverken Afsenderen eller Postvæsenet kan derimod ensidig paalægge en Adressat Pligter; men han kan i visse Tilfælde selv paatage sig saadanne. Adressaten vil saaledes paatage sig en Pligt til at betale den derved paaløbende Portobeløb og Gebyrer, naar han forlanger en Postforsendelse eller et Telegram eftersendt, en Forsendelse eller sin Søndagspost udbragt til sig ved Ekspresbud, naar han forlanger Henliggefristen for en Pakke forlænget, og Lagerafgift derved paaløber, eller forlanger en Tilbage melding givet til Rekvirenten af en Telefonsamtale. Det mest praktiske Tilfælde, hvor en Adressat bliver forpligtet, er, naar han ønsker at indsamle ufrankerede Forsendelser til Enkeltporto.

Det vil af den foranstaaende Skitse ses, at der for Postbesørgelsen gælder en Række specielle Regler, der alle kan føres tilbage til de Krav, som Postbesørgelsens Karakter af Massetrafik medfører. Det moderne Liv har ikke Brug for en langsom og dyr Postbesørgelse, saaledes som den nødvendigvis vilde blive, hvis den teoretisk yderste Grad af Sikkerhed mod Fejl skulde opnaas. Det har Brug for et hurtigt og billigt Postvæsen, paa hvis Besørgelse man rent praktisk set kan stole, og som iøvrigt mod særligt Gebyr for Anbefaling, Kollationering, Modtagelsesbevis o. s. v. kan træffe særlige Foranstaltninger og Forsigtighedsregler, naar det drejer sig om Forsendelser af Værdi eller Telegrammer af særlig Vigtighed.

Retten til Breve.

Af Professor, Dr. juris *VINDING KRUSE*

Efter gældende dansk Ret er Retten til Breve baade beskyttet ved *offentligretlige* og *privatretlige* Regler.

I. Offentligretlig Beskyttelse.

Den Enkeltes Ret til at bevare sine Breve hemmelige, fri for enhver offentlig og privat Indblanding, Gennemsyn, Kontrol e. l., er af den danske Lovgivning blevet anset for at være et saa væsentligt Kulturgode for Borgerne i vort Samfund, at denne Ret er beskyttet baade ved Grundloven og ved Straffeloven.

A. Det bedste Vidnesbyrd om, hvor fundamentalt vigtig denne Brev-Hemmelighed for de private Borgere er anset for i dansk Ret, er naturligvis, at denne Brev-Hemmelighed endog hos os er *grundlovmæssig beskyttet* som et Gode, Borgerne ikke maa berøves uden de mest tvingende Grunde. Den danske Grundlov af 5. Juni 1915 § 79 bestemmer, efter først at have fastslaaet den private Boligs Ukrænkelighed, at »Undersøgelse af Breve . . . . . maa, hvor ingen Lov hjemler en særegen Undtagelse, alene ske efter en Retskendelse«.

Angaaende de af Grundlovens § 79 nævnte Tilfælde, hvor Breve kan beslaglægges og aabnes ved Rettens Kendelse, har Retsplejeloven af 11. April 1916 givet nærmere Regler i §§ 750 og 752. Ifølge § 750 gælder den Regel, at Breve og andre Forsendelser, som er rettede til eller antages at være bestemte for eller hidrøre fra Sigtede, kan det ved Rettens Kendelse paalægges Postvæsenet at tilbageholde og udlevere til Retten, naar Sigtelsen angaar en Forbrydelse, som det efter Lovens almindelige Regel tilkommer Overanklageren at forfølge, og Omstændighederne gør det sandsynligt, at Indholdet bør beslaglægges. Undtagne fra saadan Beslaglæggelse er Breve, som veksles mellem Sigtede og hans Forsvarer, for saa vidt dette følger af de almindelige Regler herom. I paatrængende Tilfælde kan Politiet paalægge Postvæsenets Embedsmænd at tilbageholde saadanne Forsendelser, indtil Rettens Afgørelse faas, dog ikke for et længere Tidsrum end tre Dage.

Endvidere bestemmes i Retsplejelovens § 752, at det første Gennemsyn af Papirer, som beslaglægges, saavelsof Aabning af Breve og andre lukkede Dokumenter skal, naar vedkommende ikke samtykker i Afvigelse

herfra, iværksættes af Retten. For saa vidt det er muligt og kan ske uden Skade for Undersøgelsen, skal der gives Sigtede og andre vedkommende Lejlighed til at være til Stede. Naar nogen af disse ønsker det, og ingen særlig Retsskriver er til Stede, skal Retsvidne tilkaldes. Kan som Følge heraf Gennemsyn af Papirer ikke finde Sted straks ved Beslaglæggelsen, bliver de foreløbig at forvare i forseglede Omslag.

Sluttelig bemærkes, at Varetægtsfangers Adgang til at afsende og modtage Breve efter Rpl. § 784 beror paa Rettens Formand. Tilladelse bør kun nægtes, naar Rettens Formand, efter at have læst Brevet, finder enten, at der kan være Grund til at befrygte, at dets Afsendelse eller Udlevering vil være til Skade for Undersøgelsen, eller at dets Afsendelse vilde indeholde et Retsbrud. Afsendes eller udleveres Brevet ikke, bør der uden Ophold gives henholdsvis den fængslede eller Afsenderen Underretning derom.

B. Ved den ovennævnte Grundlovsbestemmelse og de ovennævnte Bestemmelser i Retsplejeloven er de Privates Ret til Hemmeligholdelse af deres Breve saaledes stærkt beskyttet mod Indgreb fra de *offentlige Myn-digheders* Side. Mod Indgreb i Brev-Hemmeligheden fra *Privates* Side giver dernæst Straffeloven en virksom Beskyttelse. Den nugældende Straffelov af 10. Februar 1866 § 222 straffer med Bøder eller simpelt Fængsel den Private, der gør Brud paa en Andens Brev-Hemmelighed, navnlig ved at aabne de en Anden tilkommende Breve, som han tilfældig finder paa Gaden eller i en Andens Lejlighed, eller som ved en Fejltagelse er indleveret til hans Bopæl, eller som han uretmæssig har bemægtiget sig.

Efter den ny Straffelov af 15. April 1930, der træder i Kraft 1. Januar 1933, er der i § 263 sat Straf af Bøde eller Hæfte (d. v. s. Fængsel, der nogenlunde svarer til det nuværende: simpelt Fængsel) for den, der krænker Nogens Fred ved at bryde Breve eller iøvrigt skaffer sig nogen til en Anden rettet lukket Meddelelse eller unddrager Nogen en saadan. Den sidste Forbrydelse, at man unddrager en Anden et ham tilkommende Brev, er med Rette medtaget i den nye Straffelov som en selvstændig Kræn-kelse af Retten til Breve, idet man jo meget vel kan unddrage en Person hans Brev uden dermed at bryde Brev-Hemmeligheden.

II. Privatretlig Beskyttelse.

Om den privatretlige Beskyttelse af Retten til Breve har vi ingen særlige Lovregler i dansk Ret. Men Regler om de herhenhørende Retsspørgsmaal kan vi udlede, dels af Love, der i og for sig handler om andre Emner, men indirekte berører det heromhandlede Emne, navnlig den danske Forfatter- og Kunstnerlov af 1. April 1912, og dels af den danske Ejendomsrets almindelige Grundsætninger.

Efter min Opfattelse kan den rette Klarhed over de ofte indviklede Retsproblemer, som den private Ejendomsret til Breve rejser, kun naas ved den Sondring mellem 3 Arter af Ejendomsret, som jeg har søgt at godtgøre Gyldigheden af i min Bog om Ejendomsretten, 1929—1932, 1—4, sær-

lig 1. Bd. S. 8—135. Jeg har i denne Fremstilling søgt at paavise, at der i Folkenes Retsliv i det hele maa sondres mellem følgende Arter af Ejendomsret: 1. *Materiel Ejendomsret*, 2. *Aandelig Ejendomsret* og 3. *Sjælelig Ejendomsret*. Jeg ser ikke rettere end, at denne min Opfattelse, som jeg kun har vundet frem til som Resultat af mange Aars Forskning, ogsaa viser sin Rigtighed paa det Omraade, vi her behandler, Retten til Breve.

1. *Den materielle Ejendomsret* til et Brev tilhører den, der er kommet i Besiddelse af det, idet det er stilet til ham og sendt til ham, være sig med Post, Bud eller paa anden Maade, eller som har faaet Ejendomsretten til Brevet overdraget af en saadan oprindelig, retmæssig Ejer, være sig ved en Overleverelse i levende Live eller i Henhold til Testamente. I første Række er saaledes *Adressaten* normalt materiel Ejer af det til ham stilede, sendte og overleverede Brev, men dernæst er Adressatens Arvinger Ejere i denne Forstand, være sig Arvinger ifølge Loven eller ifølge Testamente; i sidstnævnte Henseende erindres, at de offentlige Biblioteker jo meget ofte ved testamentarisk Bestemmelse har faaet skænket betydelige Samlinger af Breve.

At de nævnte Personer eller Institutioner er Ejere i materiel Forstand af Brevene, vil sige, at de normalt frit kan raade over dem, selv afhænde dem, testamentere dem bort o. l., endvidere tilintetgøre dem undtagen i de Tilfælde, hvor en Andens aandelige eller sjælelige Ejendomsret er til Hinder herfor, se nedenfor, eller vedkommende private Overdragelse til den nuværende Ejer, f. Eks. et Testamente, udtrykkelig forbyder Tilintetgørelse, Afhændelse e. l. Man kan iøvrigt ikke blot have en umiddelbar materiel *Ejendomsret* over Breve. Der kan ogsaa stiftes en gyldig *Brugsret*, f. Eks. ved Udlaan for en vis Tid; Løfte om et saadant Udlaan er efter dansk Ret i Almindelighed gyldigt. Endvidere kan det tænkes, at en Person, der er kommet i Besiddelse af nogle en Anden tilhørende Breve, kan udøve *Tilbageholdelsesret* over disse, indtil han faar en Fordring, som han maatte have paa Ejeren, betalt, naar Fordringen staar i en vis naturlig Forbindelse med hans Besiddelse af Brevene. De her nævnte materielle Rettigheder til Breve, være sig Ejendomsret, Brugsret eller Tilbageholdelsesret, kan man have i dansk Ret uden Hensyn til, om Brevene har nogen økonomisk Værdi eller ej.

2. I de Tilfælde — som naturligvis i Forhold til de daglige postsendte Breves store Mængde er et meget lille Mindretal — hvor Brevet har en literær Værdi, idet Brevene besidder en særlig, individuelt præget Aandsform, hvilket som bekendt ofte er Tilfældet med betydelige Forfatters private Breve, opstaar der en *aandelig Ejendomsret* til Brevets Indhold, som skarpt maa sondres fra og er ganske uafhængig af den materielle Ejendomsret. Det vil endog her i Reglen være Tilfældet, at den aandelige Ejendomsret til Brevet er hos en Person, nemlig Brevets Forfatter og Afsender, medens den materielle Ejendomsret er hos Adressaten eller den, hvem han har overdraget denne Ret til. Heraf følger, at Forfatteren, der har den aandelige Ejendomsret til Brevet, alene kan tage Bestemmelse om

Brevets *Offentliggørelse*, idet idetheletaget Forfatterretten til Brevet efter Loven om Forfatter- og Kunstnerretten af 1. April 1912 § 1 ff. med alle Forfatterrettens Beføjelser udelukkende tilkommer Forfatteren, her Brevets Afsender, medens den materielle Ejer af Brevet, Adressaten eller dennes Efterfølger i den materielle Ejendomsret, ingensomhelst Beføjelse har i denne Henseende over Brevet, hverken til *Offentliggørelse* ved Tryk, ved offentlig Oplæsning, radiofonisk Gengivelse e. l.

Under Forudsætning af, at Brevene virkelig har litterær, aandelig Værdi, vil den materielle Ejer formentlig heller ikke være berettiget til at tilintetgøre dem uden at have givet Brevenes Forfatter Lejlighed til at tage Afskrift af dem. Derimod vil Forfatteren næppe kunne forhindre den materielle Ejer i at laane Brevene ud eller i at afhænde dem, medmindre Forfatteren paa selve Brevene har betegnet dem som fortrolige.

Naar Forfatteren er død, tilkommer Forfatterretten til Brevene hans Arvinger efter Loven, medmindre han har truffet særlig testamentarisk Bestemmelse, jfr. Forfatterlovens § 11, eller han har overdraget Forfatterretten til andre i levende Live.

Naar Forfatterretten er ophørt, nemlig 50 Aar efter Forfatterens Død, staar Forfatterrettens Udnyttelse i og for sig aaben for alle og enhver. Men her vil Adressatens Ret være til Hinder for en fri Udnyttelse, se nedenfor.

3. Men foruden den nævnte materielle og aandelige Ejendomsret over Breve findes der undertiden tillige en *sjælelig Ejendomsret*. Hvis nemlig Brevene har en stærkt personlig Karakter, har for det første Adressaten en sjælelig Ejendomsret, i Kraft af hvilken han 1) maa kunne forhindre Forfatteren, hvis Brevene har en litterær Værdi, i at offentliggøre dem. Der maa altsaa normalt til *Offentliggørelse* af saadanne Breve kræves baade Samtykke af Forfatteren og af Adressaten. Man tænke f. Eks. paa Søren Kierkegaards Kærlighedsbreve til hans Ungdomselskede, den senere Geheimeraadinde Schlegel. Der kan ingen Tvivl være om, at selv om Søren Kierkegaard eller hans Arvinger maatte have ønsket at offentliggøre disse Breve, vilde Geheimeraadinde Schlegel kunne have forbudt det eller forhindret det. Det kan forøvrig meget let hænde, at den materielle Ejendomsret til Brevene er hos en Person, den aandelige Ejendomsret hos en anden og den sjælelige Ejendomsret hos en tredje; og i saa Fald vil baade Forfatteren som Indehaver af den aandelige Ejendomsret og Adressaten som Indehaver af den sjælelige Ejendomsret kunne forhindre den materielle Ejer i at offentliggøre Brevene. Saaledes vilde Søren Kierkegaards Ungdomselskede utvivlsomt kunne have forhindret en Person, som hun maatte have skænket Brevene til, i at offentliggøre dem.

Den sjælelige Ejendomsret vil forøvrigt kunne bevares, selv efter at den aandelige Ejendomsret er ophørt. Selv om en Person A maatte være i Besiddelse af en Afskrift af en berømt Forfatter, B's stærkt personlige Breve til C, vil C selv efter Forfatterrettens Ophør — der som nævnt i dansk Ret indtræder 50 Aar efter Forfatterens Død — kunne forbyde, at

A offentliggør Brevene. Men denne sjælelige Ejendomsret maa formentlig paa den anden Side ophøre ved Adressatens Død, altsaa ikke overgaa til dennes Arvinger.

Hvis baade den aandelige og den sjælelige Ejendomsret er ophørt, men den materielle Ejer stadig er den eneste Besidder af Brevene og deres Indhold, idet der ikke eksisterer Afskrifter, maa den materielle Ejer f. Eks. et offentlig Bibliotek, hvem en berømt Forfatters Breve er skænket, dog formentlig stadig selv kunne træffe regulerende Bestemmelser om Offentlighedens Adgang til disse Breve. Dog maa vistnok en Benyttelse i ganske legitimt Øjemed, f. Eks. af en Videnskabsmand til et videnskabeligt Værk, kunne kræves af Biblioteket.

Befolkningen og dens Postvæsen.

Af Landstingsmand *GUNNAR FOG-PETERSEN*.

Om Postvæsenets Oprindelse fra almindelig Budtjeneste til den nu klodeomspændende Organisation berettes i Postvæsenets Historie. Det er en imponerende Vækst, et System vidtforignet, ændret gennem Tiderne, hvor de store Forandringer og Fremskridt er mærkede ved Milepæle, der rager op i Menneskenes og Kulturens Levnedsløb: Rytteren, Skibet, Vognen, Dampskibet, Frimærket, Motoren og Aeroplanet!

Og ud af denne Skabelse er blevet Postvæsenet af i Dag, det danske, en Statsadministration, og som saadan et Led i et Verdenssystem, de fleste Steder med Statsdrift.

Hvordan forholder nu Befolkningen i Danmark sig til sit Postvæsen?

Det store Flertal, ja, man tør vist sige hele Folket, ønsker Postvæsenet lagt, hvor det ligger, i Statens Haand. Det ofte rejste Spørgsmaal om privat Drift eller Statsdrift har her faaet et gennem Erfaringsprøve sjældent enstemmigt Svar: Staten byder saa store Fordele, at alle Statsdriftens, man kunde fristes til at sige, naturlige Fejl, er lidet vægtige mod de Goder, der følger af, at Postbesørgelsen ligger i Statens stærke Haand. Privatdriftens Fordele er mange og beror i første Række paa, at Personlighedens Initiativ i *Ledelsen* kan udfoldes mere uhemmet og spores til Daad ved Udsigten til Magt, Rigdom og Ære. Eller i *det smaa* derved, at Ejendomsglæden overfor Tingene eller Dyrene ved det daglige nære, man kunde fristes til at sige: Berøringsforhold, direkte vokser og fremkalder ekstra Flid, Udholdenhed, ekstra Udbytte og bestandig nyt Haab om at vinde videre frem. Farerne ved, Betænelighederne, der maa opstaa, ved at overlade f. Eks. Postens Besørgelse til en privat Mand eller et privat Selskab, er paa den anden Side saa store og alvorlige, at enhver Overvejelse hurtig maa føre til Henlæggelse af denne Tanke. Thi medens Formaalet ved Statsdrift i første Række er at opnaa den hurtigst mulige og sikrest mulige Posttjeneste for en Betaling, som ikke udelukker vidtstrakt og almindelig Brug af Postvæsenet, er den private Stordrifts Formaal at løse Opgaven saaledes, at den i »Væsenet« anbragte *Kapital* kan faa en rigelig Rente. Hvor Staten kan skyde et kulturelt Formaal, f. Eks. Post til fjerntliggende Egne, Øer og Halvøer frem foran Hensynet til Rentabiliteten, vil den af Kapitalhensyn

bestemte Ledelse være tilbøjelig til at tilsidesætte saadanne Hensyn. Og hvor Staten kan tage et socialt Hensyn til den store, brede Stab af Medarbejdere i Tjenesten, vil Kapitalinteressen være ufølsom i saa Henseende og kun strække sig saa vidt, som Forretningshensynet skønnes at have Gavn deraf. Men det afgørende og for dette Spørgsmaals rigtige Besvarelse tungest vejende er den *Tillid*, et Lands Befolkning absolut maa have til Postens upartiske, ligelige og hurtige Besørgelse, hvad Slags Post det end maatte være, og hvem det end er, der er Afsenderen eller Modtageren. Og medens den private Statsdrifts Fordele kun i saa stor en Virksomhed, omspændende hele Landet og trængende ind i enhver Krog, kan tænkes at virke frugtbargørende i Træets øverste Top, mens i de mange Grene og i Stammen, det store Personale, Forskellen kun bliver ringe, og i vore Dage snarere i Statsdriftens Favør, fordi de enkelte Statstjenestemænd er bedre tilfredse, tryggere og mere selvfølede i Statens end i et Aktieselskabs Tjeneste, saa vil under alle Omstændigheder *Tilliden* til den *uafhængige, fri og over alle Privatinteresser* hævede Postbesørgelse være mange Gange større ved Statsdrift end ved Privatdrift under enhver tænkelig Form.

I vort Folk er dette ikke mere noget Problem. Standpunktet er taget og bag det staar alle Partier, praktisk taget hele Befolkningen: Postvæsenet er Statsdrift, og dette Forhold ønsker vi *ikke* ændret.

Og det saa meget mindre, som de senere Aars langt friere Ledelse har øget *Tilliden* til, at Tidens Fremskridt og forretningsmæssige Metoder Dag for Dag tages i Postvæsenets Tjeneste, ja, man kan vist roligt sige, at Postvæsenet baade her og der har været banebrydende og lært fra sig, saa en frugtbar Vekselvirkning er opstaaet i det daglige Samarbejde mellem Erhvervenes Mænd og Statens Postvæsen. Vel lever endnu hist og her Forestillingen om den saa meget omtalte »Hr. Kontorius«, et Fortids-spørgelse fra Centraladministrationens inderste Muldvarpegange, og vi kender alle den fjerne lille Bys bøse Postmester med Uniformskraven op til Ørerne, Bakkenbarter og et Par store, skræmmende Hornbriller skiftevis i Panden, paa Plads eller paa Næsespidsens rødmende Forbjerg, medens han som en Birkedommer Krans raadvildt ser Vanskelighederne taarne sig op foran Afgørelsen af en eller anden Bagatel, som kræver hans ansvarsbevidste Dom. Men denne elskelige gamle Herre, som om Aftenen efter Dagens Møje var L'hombrepartiernes sikre Mand, hvor Provsten, Lægen og en af Egnens Proprietærer samledes med stor Regelmæssighed ved dampende Piber og brændende hede Toddyglas, har nu kun hjemme i Folkekomedien fra de »gode, gamle Dage«, som i enhver Henseende var langt mindre gode end vor Tid, og som i det mindste, hvad Postvæsenet angaar, stod *langt tilbage* for vor Tids moderne tænkende, skolede Embedsmand, der foruden sin egen Sjæl har en stor Del af Etatens Sjæl i sit Væsen, som gaar i Ilden for sin Stand og sit Arbejde, som forstaar, at han eller hun udfylder en Plads i et *Fællesskab*, hvor Hjulene, som i en moderne Bladtrykmaskine, vel ikke alle gaar med samme Fart, ej heller alle er lige store eller har lige meget at trække, men dog hver har sin Opgave, og hver maa

holde *sin* Fart, om det færdige Produkt, her *Avisen*, kan blive, som den skal — og rettidig naa Posthuset!

Befolkningen har Tillid til sit Postvæsen. Ja, i saa høj Grad, at der aldrig tænkes over denne Side af Sagen. Det er blevet en Selvfølge. Ligger en Mand en Dag med mange Penge, og maaske ængstelig om Aftenen før han gaar i Seng laaser sin Dør, sætter et Egespir ved Hovedgærdet eller lægger en Revolver i Natbordets Skuffe og da, som altid under vore Breddegrader, om Morgenens vaagner op ved Solens klare Lys og finder, at Huset har været vogtet af gode Aander, saa alt er paa Plads, og da op ad Dagen betror Summen til Postvæsenet for at besørge den til Bank eller Sparekasse. eller hvor nu Pengene maatte have Ærinde, *da* er han i hvert Fald *tryk*, medens Postvæsenet har Ansvar for hans Skat. Thi dels ved han, at i det danske Postvæsen er Redeligheden, Paapasseligheden og Nøjagtigheden de højeste Embedsmænd, som selve vor udmærkede Generaldirektør hver Dag holder Konferencer med, dels ved han, at bag Postvæsenet staar den almægtige Stat, som garanterer den lille ængstelige Mand hans Skillinger i Behold, saalænge de er under Postvæsenets Værge. — Og hvad endnu vigtigere er: Den unge Pige, der betror Postkassen eller Posttasken sine smaa, varme Hemmeligheder, lægger Brevet i det danske Postvæsens varsomme og paalidelige Hænder ikke blot i Vished om, at det naar den, det har Bud til, og her staar »vel nok« noget paa Spil, men det naar ogsaa *kun* ham. Ikke den mest topnæsedede Nysgerrighed faar saa meget som Duften af hendes Fortrolighed.

I Ly af denne Tillid maa man se Befolkningens Forhold i det hele til Postvæsenet. Herunder de Krav, der stilles. Og de er i vore Dage ikke smaa. Man kan roligt sige, at Kravene er større, end de med Rimelighed kan opfyldes af det Personale, der er og lønnes, som det gør af Staten. Naturligvis finder en Etat ikke sjældent Publikum urimeligt, og det hænder, at den offentlige Mening dømmer Statsvirksomheden. Den er langsom, træg, vidtløftig først og fremmest, fortaber sig i pedantisk Ordenssang og i Statistik, som først faar Værdi, naar det Papir, den beslaglægger, havner i Papirmøllen eller paa Statsbanernes W. C.'er! Og selv om der sjældent gaar Røg af en Brand, uden der er Ild deri, er dog langt den største Part godtkøbs Kritik, og Postvæsenet kan glæde sig ved, at det blandt alle Statsvirksomheder er den mest populære, den mindst kritiserede.

Ingen vil mene det muligt, at alle Krav, selv om de falder ind under det mystiske Begreb »berettigede«, kan opfyldes. Men er ikke uopfyldte Krav Fremskridtets Kilde? Hvad forlanges da med Rette af Postvæsenet udover, hvad nu opfyldes? I Almindelighed kan svares: endnu hurtigere Betjening, endnu hyppigere Omdeling, endnu fyldigere Vejledning, endnu mere Forretningsaand! Ja vist, og der skal vel ogsaa være noget at stræbe imod, men større Redelighed og større Garanti forlanges ikke. Her er nemlig Maalet naet, Opgaven er at holde det i Hævd, der er naet.

Hvor mange Gange bør Publikum have Post i Døgnet? Det er et gammelt Stridsspørgsmaal, og tager jeg ikke fejl, har man her været ude for

en Reducering af Ombæringernes Tal i de store Byer og gennemført det uden paa viselig Skade. Er det kun et Magelighedshensyn hos Forretningsmanden, man imødekommer, er der ogsaa Grænser for, hvorvidt Staten bør strække sig. Post en Gang daglig paa Landet løser sine Steder Opgaven, men hvor der er to Gange daglig Post, er Problemet løst. Desuden er der jo mange Steder Adgang til Posthuse og Brevsamlingssteder, for det meste Dagen lang. Selvbetjening er ikke forbudt.

Men saa Helligdagstjenesten? Her er postalt sket et Tilbageskridt, men samtidig kulturelt et Fremskridt. Ja, hvad mener man? Skal Folk ikke have deres Breve og Aviser om Søndagen, hvor de har allerbedst Tid til at fordybe sig deri, og hvor maaske Tidkort just tiltrænges? Jo, men Postvæsenets Kvinder og Mænd trænger ogsaa til Hviledagen, som man ikke blot skal ihukomme efter Princippet, at enhver er sig selv nærmest, og bedst er Hviledagen, naar den er fælles. Der er ikke meget ved at holde Fridag f. Eks. om Torsdagen, naar alle andre arbejder. Derfor er Spørgsmaalet ikke blot af økonomisk Natur. Det har en anden Side. Selvfølgelig kan man faa Søndagsbetjening, hvis man vil betale, hvad det koster, og billigt er Søndagsarbejde ikke i et moderne Samfund, just fordi man sætter *Pris* paa, at Fridagen, Helligdagen, hvad man nu vil kalde den, tillige skal være Dagen, hvor baade mine Kammerater og jeg har fri. Men ogsaa her maa man hjælpe sig med Selvbetjening. Hent selv din Post i din Box, hvis du vil have den om Søndagen, eller hent den paa anden Maade, eller vent til Mandag. Det er desuden ikke altid lutter Behagelighed, Posten bringer. I disse Tider er der ikke faa Borgere, for hvem Postens Udeblivelse om Søndagen er et behageligt Læ for Hverdagens Uvejre af Rykkerbreve.

Kan der saaledes stilles saavel godt begrundede som urimelige Krav til Postvæsenet, kan paa den anden Side ogsaa Modkrav fremsættes. Postvæsenet har forlangt og ogsaa faaet gennemført *Eneret* paa den egentlige Postbesørgelse. — Monopol! — Det giver Styrke, der kan arbejdes efter Plan, Arbejdet kan begrænses eller udvides efter forud gennemtænkt og planlagt Vedtagelse, Konkurrencens Ubehageligheder er man kvit, og man kan tage for sin Ulejlighed, hvad man vil. Men der er ogsaa noget, der hedder Monopolets Sovepude. — Paa den har vort Postvæsen dog aldrig taget mere end den maaske tilladelige Middagslur i vore Smaabyer, men trods denne Fare maa det erkendes, at Monopolet er en Nødvendighed. Skal den før omtalte Tillid opretholdes, maa der være saa megen Sikkerhed og Kontrol, som Garantien kræver, og helt uden Omkostninger er dette ikke. Eneretten med derefter afpassede Takster er Forudsætningen for, at Sikkerheden kan tilvejebringes. Skulde Postvæsenet ud i en haard Konkurrence, vilde der selvfølgelig ogsaa blive konkurreret paa Prisen og dette atter let faa til Følge, at der sløjedes af paa Omraader, hvor Etatens fornemste og mest ansete Væsen kom til at lide derunder.

Lønningerne vilde en Konkurrence næppe komme til at gaa ud over,

idet Funktionærerne i de forskellige Postvæsener, hvis der var flere, blot vilde finde hverandre i en fælles Lønpolitik. I vore Dage er næsten al Konkurrence begrænset, og man tager fejl, hvis man tror, at Eneretten behøver at have fri Konkurrence som sin eneste Afløser.

For Tiden er Embedsmændenes Lønninger, og derunder Postvæsenets, den Side af Etatens Forhold til den øvrige Befolkning, som er stærkest fremme i Diskussionen. Det vil dog altid være op og ned, og de, der nu stiller helt urimelige Krav til Statens Embedsmænd om Resignation, var ikke Talsmænd for hastigt gennemførte Lønreformer med øgede Vederlag dengang Prishølgen var stigende og steg til uanede Højder. Tjenestemændenes Lønning kan ikke i Størrelse konkurrere med Erhvervslivets dygtigste eller heldigste Spidsers, saalidt som Maalestokken nedefter bør finde sine Inddelinger ved Sammenligning med Arbejdsløse eller haardt kriseramte mindre — og for den Sags Skyld ogsaa større — Landbrugere. Tjenestemanden kan ikke faa Chancens Charme, ej heller dens Risiko. Han er *sikret*, siger man, og det er netop det, han skal være. Han skal være Statsmagtens Mand, sikker og trofast, men er han saaledes afskaaret fra at udnytte sine Evner til egen Fordel, skal til Gengæld Staten sørge for ham og hans.

Dog helt uden Chancer maa Tjenestemandens Tilværelse ikke være. Det sløver kun. Forfremmelsens Chance skal han have, naar han er dygtig og sin Plads voksen. Det kan slet ikke undværes. Den, der tror, at alle Tjenestemænd kunde være ens, ens stillede og ens lønnede, tænker helt ved Siden af. Muligheden for at gøre sig gældende og derpaa høste Løn for gode Evner, Flid eller Tjenesteiver, er lige saa nødvendig for Medlemmerne af en Statsetat, som Maalet er for Fodboldspilleren.

Fra mange Sider stilles Krav om, at Tjenestemændenes Lønninger bør følge Erhvervslivets *Konjunkturer*. Princippet var til en vis Grad anvendt i den gamle Lønning efter Kapiteltakst, og i det moderne Pristal har man fundet en mere tidssvarende Anvendelse for det samme Princip. Spørgsmaalet har to Sider. Den ene, at det skønnes nyttigt, om Statens Tjenestemænd i Indtægts Opgang og Nedgang følger Medborgerne i det Erhvervsliv, hvis Produktion — dog vel ikke uden tilsvarende Genydelse — bærer Statens Økonomi, og det andet dette, at hvis ikke Lønningerne følger med Prisbevægelserne, vil den i Lønningen indeværende Købeevne, og dermed faktisk Lønningen, svinge stærkt og saaledes, at Tjenestemændene har det særlig godt, naar Erhvervene trænges af Krise, medens de omvendt har det særlig slet, naar Dyrtiden paa 14 Dage opæder Maanedens Løn. Og det til Fordel for de direkte Vareproducenter eller Importører, som Dag for Dag kan indkassere en voksende Fortjeneste. Nogen Bevægelighed er derfor ønskelig, men naar man fra visse Sider vil docere den Lære, at Tjenestemanden i dybe Nedgangstider bør følge med helt ned og i Opgangstider med helt op, er man paa Afveje. Thi saadanne Reguleringer kommer altid bagefter, saa Tjenestemanden er oppe en Tid, hvor han burde have været nede, og derpaa nede i lang Tid, hvor han skulde og burde op; og dette sid-

ste frygtes med Rette af mange Tjenestemænd, der af Erfaring ved, at den rige Mand har let ved at glemme Lazarus!

Det maa derfor være saaledes, at selv om Tjenestemandens Løn maaske mere letbevægelig end det nu er Tilfældet bør svinge med voldsomme Prisbevægelser, kan der dog kun blive Tale om en Del af Lønnen. Som i den gældende Lov bør der være en Stamme i Systemet, en *Grundløn*, og den bør være saa høj, at den maa regnes for fuldt Vederlag i Tider saa normale, som praktisk taget fuld Beskæftigelse af Landets Befolkning betinger.

Staten og dermed Samfundet er bedst tjent med at have en Tjenestemandssstand, som er og føler sig, ikke flot aflagt, men vellønnet. Og fandt man da for en mindre Del af Lønnen et Pristal, som i højere Grad end det nuværende var et Udtryk for Samfundets samlede Fortjenstmulighed, vilde det store Flertal af Befolkningen med *Tilfredshed* se en *vellønnet* og *købedygtig Tjenestemandssstand*.

Hvad her er sagt om Lønningsspørgsmaalet i Forhold til den øvrige Befolkning gælder alle Tjenestemænd, ikke særlig Postmændene, hvis store Flertal fremdeles staar i et godt og paa Tillid opbygget Samarbejde med Folket i alle dets Afskygninger. Alle har vi med Postvæsenet at gøre. Ethvert Barn i Landet ved, hvad en Postmand er, et Posthus er. *Posten* er Hverdag og dagligt Brød. Og gennem snart lange Tider er Postvæsenet, dets Kvinder og Mænd, gaaet i den Grad ind i vort Folks Tilværelse, at ingen mere kan tænke sig det anderledes.

I Storbyen er Posthusene spredt over alle Kvarterer og de røde Bude, der strømmer ud fra Centrene med deres Bundter af Breve, et kært og yndet Billede. Postvæsenets gule Biler hilses med Venlighed som i gamle Dage Postvognen i By og paa Land, og ud over vort flade Land er ikke mere velkomne daglige Gæster ved Hus og Gaard end Landposten paa sin Cykel. Han kommer med Brev til Mor og Avisen, og selv om Radioen har fortalt et og andet, glemmer vi dog ikke hver Dag med Forventning i Stemmen at spørge: Har *Posten* været her! — Selve Julemanden er Postbud.

Postvognen og Radioen! Det gamle og det ny. Og dog rækker de hinanden Haanden. *Posten* opkræver Radioafgiften og kontrollerer, hvem der har Radio. Samarbejdet er etableret; til Gengæld maa *Posten* finde sig i nu og da at komme med en Avis, der indeholder gamle Nyheder! Men vil Radioen overtage en Del af Nyhedstjenesten, finder Avisen nok sit Felt. Faglig Oplysning staar og venter paa at komme i Posttasken. Hvordan det end gaar, Postbudet vil fremdeles være den Fakkeltbærer, den Lysbringer, han nu i mange Aar har været: Læsningens og Oplysningens Pioner. — Og Postvognen, den Gamle med Hornet, der tudede ud under et Overskæg, der i Frostvejr lignede Hvalrostænder! Tonestød ud i Vintermorgenen under Istapperne i Skægget, rimede Heste og forfrosne Passagerer i Vognen. Man

taler om Postvæsenet i Forbindelse med Breve, Aviser og Pengeforsendelser, som om det ikke engang ligesaa meget var levende Mennesker, man befordrede. Tidens Hjul drejer, Jernbanen satte Postvognen hen i en Krog og Hestene paa Stald. Forfærdelige Tider! sagde den gamle Postkører. Hvor skal vi ende? — Foreløbig — hvor du slap, gamle Ven! Nu er Bilen der, og nu er det Jernbanens Tid til at se sig om i Forfærdelse. Lur Postvæsenet, om det ikke en skønne Dag begynder med et Tudehorn igen og tager os op at køre.

Men hvordan det end gaar, saa kender vi nu, *Postvæsenet*, som vor egen Stat driver, og *Befolkningen*, som er *Staten*, hinanden. Vi er paa Hat. Og vi er heller ikke bange for at række hinanden Haanden.

Minder fra Tjenesten i Post- og Telegrafvæsenet.

Af Generaldirektør P. KNUTZEN

Redaktionen har ønsket en Artikel fra min Haand om et eller andet Minde fra Tjenesten i min gamle Etat. Da jeg, i hvert Fald efter min egen Mening, har oplevet mere end de fleste Tjenestemænd i Etaten, har jeg haft Vanskelighed ved at vælge blandt Mindernes Mangfoldighed, og jeg foretrækker derfor at meddele en Række spredte Træk, uanset at disse faar en ret personlig Karakter.

Det var et Tilfælde, at jeg i 1904 kom ind i Postvæsenet. Min Lyst var at blive Ingeniør, og da dette af økonomiske Grunde var uopnaeligt, gik mine Tanker først i Retning af Statsbanerne, som med deres Teknik syntes at være det bedste Surrogat for det, jeg ikke kunde opnaa. Bl. a. paa Grund af et Bekendtskab blev jeg imidlertid anbragt i Postvæsenet, og jeg har aldrig fortrudt det.

De 3 første Aar, som jeg tilbragte i Driften, betød ikke mindst en Skoling i teoretisk Uddannelse under eget Ansvar. Jeg har mange Gange kørt paa Landet med Telegrammer og paa Cyklen foretaget den Repetition af Postanordning eller andet, som paa den Timeplan, jeg havde lavet mig selv, stod opført for den Time, som nu Telegrafbudtjenesten lagde Beslag paa.

Resultatet heraf var, at det Maanedskursus, som stillede store Krav til mine Kammeraters Flid, for mig blev et behageligt og mageligt Ophold i Hovedstaden, og min første store Dag i Etaten var den Dag, da jeg var oppe til den mundtlige Del af den daværende Postfagprøve. Skønt jeg efterhaanden i Dagens Løb fik flere og flere prominente Tilhørere, tilsidst endog selve Generaldirektøren, var det hele for mig Morskab, og jeg tillod mig endog nu og da at fremsætte Meninger, der ikke var helt i Overensstemmelse med de autoriserede Lærebøger.

Et Aar senere blev jeg efter Ansøgning afskediget af Postvæsenets Tjeneste for at opnaa Konstitution som Assistent i Indenrigsministeriet (Generaldirektoratet). Denne Skiften Tjenestested, som i vore Dage synes ligetil, var dengang et Brud paa Traditionerne, som skabte megen Modstand, jeg tør næsten sige Spektakel. Generaldirektør *Kjørboe* holdt dog fast, og der kunde fortælles en lang Historie om, hvilke Vanskeligheder der for mig var forbundet med at opnaa fast Ansættelse ved Udgangen af det Prøve-

Generaldirektor P. Knutzen.

aar, om hvilket det ved min Konstitution blev sagt, at enten skulde det give mig fast Ansættelse, eller ogsaa skulde jeg uden Vrøvl gaa tilbage til min Medhjælperstilling i Etaten. Det gik saa vidt, at jeg 1½ Aar efter min Konstitution tilbageleverede Generaldirektøren et af Ministeren underskrevet Ansættelsesbrev gældende fra 1. n. M., idet jeg anmodede om, at det maatte blive ændret til at faa ½ Aars tilbagevirkende Kraft. Og ændret blev det.

Fra Efteraaret 1909, da jeg var knap 23 Aar, har jeg faaet Lov til at være med i Arbejdets og Begivenhedernes Centrum. Nuværende Kontorchef *W. Larsen* gik da over fra Landpostvæsenet til Personellet som Ekspeditionssekretær, og jeg var som konstitueret Assistent en Maaned før — for Resten mod min Villie — blevet undergivet samme Forflyttelse. Der

begyndte meget snart et frugtbart og intimt Samarbejde om at bygge en ny Personaleadministration op fra Bundten. Kontortiden var fra Kl. 12 til 17, men samtidig gennemgik jeg fra Kl. 17½ til 22 Kursus til Studentereksamen og brugte Formiddagen til Forberedelse. Regelmæssig en Gang ugentlig mødtes vi paa Kontoret efter Kl. 22 og arbejdede til hen paa Morgenstunden, og hver eller hveranden Søndag arbejdede vi fra Morgen til Aften. I 1911 blev jeg Student og fik nu mere Raadighed over min Tid, skønt det juridiske Studium blev forceret stærkt. Aaret efter kom Filosofikum og 1ste Del af Embedseksamen samt 6½ Maanedes Aftjening af Værnepligt, og i 1913 aftjente jeg min »postale Værnepligt« med 6 Maaneders praktisk Posttjeneste, i København, ved Jernbanepostkontorerne og en kort Tid i Provinserne. Størstedelen af denne Tid maatte jeg tillige være i Generaldirektoratet og desuden passe mine Studier.

I Foraaret 1913 havde Postbudenens Organisation bedt om, at der maatte blive udarbejdet en Haandbog for Postbudepersonalets Forhold og Tjeneste paa en bredere Basis end den ældre københavnske Instruks. Udarbejdelsen blev mig overdraget, og 3 Uger senere blev Manuskriptet præsenteret. Saa blev vi imidlertid klar over, at Bogen ikke kunde udsendes, før der var tilvejebragt et Reglement for administrative Forhold, og 3 Maaneder senere forelaa Manuskriptet til »Postvæsenets Organisation«. Begge Bøger blev naturligvis udsendt til Udtalelse og Kritik, og det tog betydelig længere Tid end at skrive dem; de forelaa færdige til Tryk i Juli 1914, men Verdenskrigens Udbrud sinkede Arbejdet et Aar.

Se, det var Liv og glade Dage, selv om Arbejdet var baade forceret og anstrengende.

De følgende Aar bragte stadig nye Opgaver: Kommissionen til Omordning af Poststyrelsen, Lønningskommissionen af 1917, de nye Arbejdstidsregler m. v. i 1919, Genforeningen i 1920. Hver Gang et stort Arbejde var sluttet, og man ræsonnerede lidt om, at nu kom der vel en rolig Tid, dukkede stadig nye og store Problemer op.

Jeg skal ikke her søge at skrive Genforeningens Historie fra et postalt Synspunkt. Det er sket flere Gange fra andre Sider, og ogsaa de Notater, som jeg gjorde under Opholdet dernede, er stillet til Raadighed og benyttet. Jeg skal dog nævne, at den Katekismus, som de danske Postmestre fik med ved Udrejsen til deres fremtidige Station, gengivet efter Hukommelsen lød saaledes:

»De vil komme ud for mange Spørgsmaal, som der ikke forud har kunnet gives Dem Instruks om. Glem saa ikke at bruge Deres sunde Fornuft og husk fremfor alt paa, at det gælder om, at Forretningerne over for Publikum fortsættes uden Afbrydelse og helst gaar en Smule bedre Dagen efter end Dagen før Overtagelsen. Anvend derimod ikke for meget Hoved-

brud paa Regnskaber og den Slags indre Forhold. Det klarer vi nok bag-
 efter.«

Denne Rettesnor var trods nok saa gode Forberedelser af de forskellige Spørgsmaal det vigtigste i Forholdet mellem Postkommissæren og Generaldirektoratet, ligesom den var gældende mellem Postkommissæren og Postmestrene, og den illustrerer bedre end mange Ord hele Situationen. Det gjaldt under enhver Situation at være paa Højde med Begivenhederne, hvad enten man blev præsenteret for dem i en Telefonsamtale, der krævede øjeblikkeligt Svar, eller det skete under andre Former, f. Eks. den Nat, da jeg havde ledsaget Postkommissæren til Flensborg for at aftale Overleveringen, og hvor Instruksen til Postmestrene blev udarbejdet i Kommissærens Dagligstue, og jeg om Morgenens medbragte den til Renskrivning paa Kontoret og Udsendelse samme Dag.

Genforeningen betegnede Kulminationen af de Goder, som Verdenskrigen trods al Sorg, Nød og Ulykke førte ind over vort Land. Faa Maaneder efter begyndte den nedadgaende Linie, den stadig fortsatte Række Kriser, der i Lighed med, hvad der skete i Tiden efter Napoleonskrigene, er draget hen over Europa, og ogsaa har ramt vort Land.

De Organisationsledere, som i Foraaret 1919 havde ført deres Folk til Sejr og kunnet gennemføre omtrent alt, hvad man ønskede, sad blot 1¼ Aar senere ved Forhandlingsbordet i Sparekommissionen og maatte dér fire ud paa Linerne.

Disse Kommissioner — med eller uden Ordet »spare« i Navnet — bød mig mange sagligt interessante Opgaver. Vel kan det være ubehageligt at skulle fratage Folk Goder, men over dette staar det heles, Statens, Samfundets Vel, og det har jeg altid ment at maatte tjene. Man kommer vel heller ikke udenom, at skal der endelig foretages en Operation, er det bedst for Patienten, at den foretages af Folk, der ved, hvad det er, de gør. De Oplysninger, jeg nu og da har kunnet indhente i Udlandet, har ogsaa bestyrket mig i den Opfattelse, at det for Personalet kunde være gaet meget værre.

Et særligt Kapitel i min postale Tilværelse er Uddannelsen af Personalet. Jeg var med til at forme den nye Fagprøves 2. Del, og jeg mindes Lærermødet inden det første Kursus, hvor jeg som den, hvis Fag stod øverst paa Listen, lagde for og fremhævede som min Overbevisning, at vi ikke maatte tilrettelægge en Skole for Terperi, men at Undervisningen burde anlægges paa Deltagernes Intelligens og indeholde et Brobygningsarbejde mellem Styrelse og Personale. Jeg fik senere rig Lejlighed til ogsaa paa andre Maader at føre disse Tanker ud i Livet og har altid haft megen Glæde deraf.

Medens Arbejdet i Generaldirektoratet i de første tolv Aar samt Undervisningsvirksomheden havde gjort mig til Specialist paa Personaleom-

raadet, kom Aarene som Postinspektør og de sidste fire Aar som Kontorchef i Generaldirektoratet til i høj Grad at betyde Beskæftigelse med Postteknikken og Forholdet til Kunderne, og endelig betød Kommissionsarbejdet Indlevelse i andre Grene af Statsstyrelsen samt Knytning af Forbindelser med en Række Personligheder i og udenfor Rigsdagen.

Og saa en Dag i Oktober 1931 stod jeg overfor Opfordringen til at forlade min gamle Etat. Det var ikke noget helt let Valg, men som Anmodningen var rettet til mig, mente jeg atter at tjene Staten ved at modtage det ærefulde Hverv, som man ønskede at betro mig.

En saadan Overgang vækker i ens Sind mange Minder, Tanker om Venner og Medarbejdere, Tanker om Begivenheder og Arbejdsglæde, kort sagt Tanker om 27 lykkelige Aar, tilbragt i den Etat, der betroede mig store Opgaver igennem 22 Aar.

**POST- OG TELEGRAFVÆSENETS
FAGLIGE ORGANISATIONER**

Dansk Postforening og dens Mænd.

Af fhv. Postmester A. BLOM.

I.

Det var for 40—50 Aar siden ikke forbundet med større Vanskelighed at komme til Postvæsenet, idet enhver Provinspostmester havde Ret til ganske uden Kontrol fra Administrationens Side at antage Elever, der efter et Aars Uddannelse sendtes ud for at søge den Postmester, der var villig til at betale for deres Arbejde, i Stedet for at *modtage* Betaling for Elevens Ophold i Postmesterens Husstand.

Naar en saaledes uddannet Postmand var færdigbehandlet, antoges en ny ung Mand, og paa den Maade slog mangen Postmester to Fluere med et Smæk, idet han paa den ene Side fik en — ofte haardt tiltrængt — Hjælp ved sine daglige Forretninger, uden at angribe Kontorholdsgodtgørelsen, og paa den anden Side kunde yde sin Hustru et godt Tilskud til Husholdningspengene — maaske ikke mindre haardt tiltrængt.

Resultatet var et overvældende Tilbud af postalt uddannet Arbejdskraft, hvilket atter viste de behageligste Virkninger paa Kontorholdet. — Efter en Aarrækkes Tjeneste som »privat antagen« Assistent eller Fuldmægtig kunde man med virkelig Haab om et gunstigt Resultat søge Plads som bevægelig Ekspedient eller som Postekspeditør — med ubegrænset Ret til at opklække Elever. —

I København var Forholdene noget anderledes og lidt bedre, idet den eneste, der her kunde antage Elever, var Overpostmesteren — fra 1876 til 1897 *H. G. Petersen* — en af det danske Postvæsens monumentale Skikkelser. — Begyndelseslønnen var meget lille og Tjenestetiden lang; men passede man sit Arbejde, var man dog sikker paa efter 6—8 Aars Forløb at naa Ansættelse som Ekspedient i København med en Lønning, af hvilken een nøjsom Mand kunde leve, hvis han ikke i de lange Assistentaar havde foretrukket at gøre Gæld fremfor at dø af Sult; havde han ikke haft et velhavende Hjem at ty til, var der kun disse to Vilkaar at vælge imellem — ja! og saa en Tøjsnor.

Den gældende Lønningslov var af 1870, og det var forudsat, at den skulde revideres senest 1880; men Revisionen fandt først Sted i 1889, og selv om den da givne Lønningslov betød et stort Fremskridt navnlig derved, at Fuldmægtigene ved de større Kontorer blev statsansatte som Provins-ekspedienter — et hidtil ukendt Begreb — var de Lønninger, den fastsatte,

ganske utilstrækkelige. — Nogen Bedring havde vel nok Jernbaneanlæggene, der i disse Aar tog Fart, medført, idet de nødvendiggjorde Ansættelsen af en Del bevægelige Ekspedienter, men Postmestrenes Ret til at antage Elever voldte, at Tilbud om kvalificeret Arbejdskraft stadig var større end Efterspørgslen, og denne det gamle Systems værste Skavank fjernedes ikke ved Lønningsloven af 1889. Ja, kan man tro, hvad Overpostinspektør *Jacob Andersen* skriver i sine »Erindringer I«, Side 127 — og det kan man sikkert — gav denne Lov netop denne postale »Nebengeschäft« ny Vind i Sejlene. »Thi,« skriver han, »da der ved Loven tilsyneladende var skabt Mulighed for, at de unge Mennesker, der indtraadte i Postvæsenets Tjeneste, i en rimelig Alder vilde opnaa Ansættelse som Postekspedient, begyndte der en ganske ukontrolleret Tilstrømning til Elevstillingerne. Ja, der iværksattes en Jagt efter Postelever, som man ikke før havde set Mage til.« — At denne Utilbørlighed ikke blev afskaffet, kan kun forklares ved, at man har ømmet sig ved at berøve de ganske vist ikke godt lønnede Embedsmænd denne Adgang til at øge Indtægterne.

Som før nævnt var Forholdene i Hovedstaden ikke slet saa slemme; de stadig stigende Forretninger medførte Oprettelsen af flere Ekspedientstillinger; men samtidig blev Udsigterne til yderligere Forfremmelse ringere, idet der ikke oprettedes Postmester- og Kontrolørstillinger i tilnærmelsesvis samme Tempo. Det tegnede altsaa til, at Ekspedientstillingen skulde blive en Slutstilling, Ekspedientklassen en Mellemlasse, og med denne Mulighed for Øje maatte Maalet være det at faa Lønningsforholdene saaledes forbedrede, at Ekspedientstillingen blev en virkelig Livsstilling, imens det nu var saaledes, at en Mand, der ikke havde et indbringende Privatarbejde i sin Fritid, ikke kunde forsvare at stifte Familie, før han havde naaet højeste Lønningssats. At der skulde en Organisation, en Fagforening til at formulere disse Ønsker, var man paa det rene med; men at tage Initiativet her ansaas for farligt — med hvor megen Grund er det umuligt at sige noget om. Under Selskabelighedens Maske stiftedes nogle Foreninger, hvis ret faa Medlemmer nærrede det *hemmelige* Haab, at de kunde udvikle sig til at kunne varetage tjenstlige Interesser; men disse Foreninger døde Straadøden, og det blev ikke fra Ekspedientklassen, de alvorlige Bestræbelser i saa Henseende udgik.

For de privat ansatte var Forholdene henimod Aarhundredets Slutning blevet saa utaalelige, at der faktisk for en stor Del af dem intet var at risikere. Fra nogle Provinsassistenter udsendtes i December 1898 et Opraab om at samles i Fredericia for at raadslaa om Dannelsen af en Assistentforening med det aabenlyse Formaal paa enhver Maade at virke for en betydelig Bedring af de privat ansattes Kaar. Provinsekspedienter havde noget tidligere været forsamlet i Odense i lignende Anledning, og i Aaret 1898 havde en Kreds af Aarhusekspedienter naaet til at stifte en Forening, der sendte en Deputation til Generaldirektør *Svendsen*, men begge disse Forsøg forblev uden Resultat, og det er slet ikke utænkeligt, at Mødet i Fredericia var endt paa samme Maade, hvis ikke den sidste af de »sel-

L. C. Schou.

skabelige« Foreninger i København, »Postforeningen af 1895«, tilfældigvis havde et Medlem, der bogstavelig talt ikke kendte Begrebet Frygt, men til Gengæld besad den letvakte Indignations Naadegave. Impulsiv, men ikke meget standhaftig, kolerisk, næsten vredagtig og let begejstret for alt nyt, var han netop den Mand, der trængtes til for at gøre Ende paa den Træghed, der hidtil havde kvalt ethvert Initiativ. Det var *L. C. Schou*.

Han blev af sin Forening sendt som de københavnske »Privatister«s Repræsentant ved Fredericiamødet, og det var hans ejendommelige, personlighedsprægede Veltalenhed og agitatoriske Kraft, der satte Fart i Tingene, saa »Danske Postassistenter's Forening« blev stiftet med ham som Formand. Dette Møde fandt Sted d. 8. Januar 1899. — Hjemkommen til København fortsatte han sin Agitation blandt de privat ansatte; men det voldsomme Sprog, han anvendte, vakte ikke ringe Betæneligheder hos Ekspedienterne, af hvilke mange havde næret Forventning om, at Assistenternes Forening efter ført Forhandling kunde udvides til at omfatte samtlige tre Ekspedientgrupper, hvis tjenstlige Interesser stort set faldt sammen med de privat ansattes, og disse Betæneligheder medførte utvivlsomt, at en stor Del af de københavnske og bevægelige Ekspedienter indtil videre stillede sig noget køligt til Organisationstanken i det hele. — Foreningen udgav straks et Medlemsblad, der redigeredes af en vis *Jacob Andersen*, om hvem man ikke vidste andet, end at han havde gjort Tjeneste i Aalborg under den Mand, der nu var Overpostmester, og at Overpostmester *Kjørboe* satte megen Pris paa ham. Dette var til en vis Grad beroligende; men endnu mere beroligende virkede det, da det i Maanedsskriftets første Numer meddeltes, at baade Overpostmesteren og Generaldirektøren paa givne Foranledning havde udtalt sig med Venlighed om og Forstaaelse af Foreningens Maal og Bestræbelser, og at Generaldirektøren havde stillet en gennemgribende Revision af Lønningsloven i Udsigt.

Det havde nu, da det var øjensynligt, at Administrationen ikke havde i Sinde at lægge Foreningsbestræbelserne Hindringer i Vejen, været naturligt, om de københavnske Ekspedienter, der havde de bedste Betingelser for uden større Omkostninger at kunne samles til Møde, havde taget Tanken om Dannelse af en *Ekspedientforening* op til Drøftelse. At dette ikke skete, havde vist for en stor Del sin Aarsag i, at mange af dem overhovedet ikke ansaa det for stemmende med deres Værdighed at være Medlemmer af en *Fagforening*. Der blev dog nedsat et Udvalg, der

Jacob Andersen.

nærmest havde den Opgave at udarbejde Forslag til nødvendige Lønforbedringer; men anden Appel kom ogsaa fra Provinsen, denne Gang fra Aarhus, hvor »Foreningen af Postekspedienter« under Ledelse af Postekspedient *Hans Jensen* (Korsør) var bleven dannet. Københavnerne havde da samlet saa megen Energi, at de sendte Ekspedient *J. C. Jensen* (Særslev) til det konstituerende Møde for at opfordre til samlet Optræden af begge Ekspedientgrupper, men om Dannelsen af en fælles Organisation synes der ved denne Lejlighed ikke at have været Tale, og den nystiftede Forening nævnes ikke i Postassistenternes Blad, der i det løbende Aar energisk og dygtigt kæmpede for de privat ansattes Sag med *L. C. Schou* og *Jacob Andersen* som de mest fremragende Pennesførere. —

1. April 1900 efter 10½ Aars Tjeneste som privat ansat fik *J. A. Statsansættelse* som *K. Eksp.*, og tilfældigvis kom der samtidig Fart i Forhandlingerne imellem de uorganiserede Københavnerne, hvis fornemste Tillidsmand var *Eksp. Magius*, og Provinsekspedientforeningen. Denne havde indvarslet sin første Generalforsamling til Roskilde, og her stiftedes den 27. Maj 1900 »Foreningen Postvæsenets 4. Lønningsklasse«, der omfattede 4. Kl. Postmestre, Postekspeditører og samtlige tre Kategorier af Ekspedienter. —

Udelt Tilfredshed vakte *denne* Forenings Oprettelse ikke blandt de københavnske Ekspedienter; men de iblandt disse, der var stemt for Oprettelsen af en hele Landet omfattende Ekspedientforening i nært Samarbejde med Assistenternes Forening, havde ikke sendt Repræsentanter til Roskilde og følte sig derfor uberettigede til nu bagefter at rejse Modstand imod den fuldbyrdede Kendsgerning. Desuden gjorde det et godt Indtryk, at *Magius* var valgt til Formand. Det havde uden Tvivl været det rationelleste, om Ekspedienterne simpelthen var tiltraadt Assistentforeningen og havde overladt 4. Klasses Postmestre og Ekspeditører at komme overens med deres Kolleger i de højere Lønningsklasser om Dannelsen af en Postmesterforening; men det maa indrømmes, at en saadan Plan havde de bedste Udsigter til at strande, idet der hos de ældre Ekspedienter herskede en Standsfordom, der forbød dem at staa i Forening med de privat ansatte.

Denne Fordom kom om end kun svagt til Orde ved *F. P. 4. L.s* konstituerende Generalforsamling, idet der var ført en Debat om, hvorvidt den nye Forening kunde have Medlemsblad sammen med Assistenternes Forening eller ikke snarere burde udgive sit eget Blad. Det undgikkes dog at uddybe Skellet imellem de statsansatte og de private; fra Juli 1900 udgik Postassistenternes Blad under Titel »Dansk Postblad« som Fællesorgan for de to Foreninger og vedblivende under *Jacob Andersens* Redaktion.

Af Administrationen modtoges den nye Forening med kølig Venlighed; at Lønningsforholdene efterhaanden var bleven ganske skandaløse, maatte man paa højere Sted indrømme, og man haabede maaske ved at vise Forstaaelse paa dette vigtige Omraade at faa Foreningernes reelle Grundlag

bortelimineret, saa de efterhaanden vilde sygne hen*). Der blev udarbejdet et Forslag til en ny Lønningslov, som de to Foreninger — Assistentforeningen dog med Forbehold — anbefalede Trafikminister *Juul-Rysensteen*, der den 13. November 1900 fremsatte det i Folketinget, hvor det henvistes til Lønningsudvalget, som afgav en imødekommende Betænkning, der forelaa d. 28. Marts 1901 — faa Dage før Rigsdagen skulde hjemsendes, saa Stenen trillede ned, og Sisyfos's Arbejde kunde begynde igen. —

Postmestrene i de højere Lønningsklasser betragtede vist i det hele de postale Organisationer med nogen Mistro. Magius havde straks efter F. P. 4. L.s Stiftelse i en Artikel i Bladet for Juni 1900 betegnet Foreningen som en *Fagforening*, og dette Navn stod i en saa nær Forbindelse med Begrebet Strejke, at det nødvendigvis — skønt ikke fornuftigvis — maatte skurre noget i Embedsmændenes Øren. Desuden var der utvivlsomt mange, der følte deres Interesser true ved Assistentforeningens af F. P. 4 L. støttede energiske Kamp for, at Staten fremtidig skulde antage Eleverne, og man frygtede for, at den nye Forening ikke skulde tage tilstrækkeligt Hensyn til de højere Lønningsklasser i Kampen — eller Arbejdet — for at skaffe 4. Lkl. og Assisterterne bedre Kaar.

Det havde rimeligvis været klogt af Postmestrenes Tillidsmænd at sætte deres Fordomme til Side og træde i Forhandling med F. P. 4. L. for muligvis at finde en Basis for Samarbejde. I Stedet for stiftedes der en Postmesterforening, af hvilken ogsaa 4. Kl. Postmestre kunde være Medlemmer, og dermed havde man oprettet et af de *Grænseomraader*, der i Staternes politiske Liv altid har givet Anledning til Forviklinger. Nu holdt nogle 4. Kl. Postmestre sig til F. P. 4. L., andre sluttede sig til Postmesterforeningen, og atter andre var ganske koldblodigt Medlemmer af begge Foreninger. Dette gav selvfølgelig Anledning til Rivninger, og Situationen blev ikke mindre tilspidset, da »Postmesterforeningen« lod et helt nyt Forslag til Lønningslov udarbejde, i hvilket man ikke holdt sig til Postmestrenes Interesser alene, men søgte at forringe de Vilkaar, der i Juul-Rysensteens Forslag var stillet Ekspedienterne i Udsigt, — og fastholdt de enkelte Kontorbestyreres Ret til at antage Elever.

Under Magius' rolige og energiske Føring arbejdede F. P. 4. L. ufortrødent for sine Maal i Samklang med Assistenternes Forening, hvis Formand, L. C. Schou, indsaa, at de Forbedringer, Ekspedienterne maatte opnaa, i en ikke fjern Fremtid vilde komme Assisterterne til gode, saa begge Foreninger kunde arbejde paa samme Linie. Efter den Betænkning, Lønningsudvalget havde afgivet d. 28. Marts, var man berettiget til at tro, at alle politiske Partier var venlig stemt, og det var med glade Forventninger, man imødesaa Rigsdagens Sammentræden. — At det sidste konservative Ministerium samme Sommer demissionerede og afløstes af Ministeriet

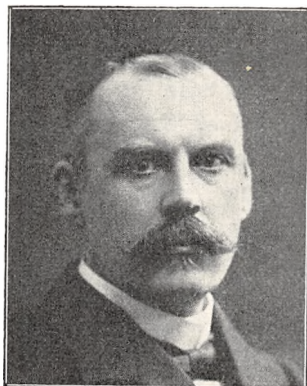
*) Selv iblandt Driftens Personale var der somme, hvem denne absurde Tanke ikke var fremmed. I »D. Pbl.« Nr. 8—1901 skriver Eksp. Houmann: »Saasart Lønningsloven er vedtaget, vil Foreningerne og Bladet vel sagtens ophøre at bestaa...« (!).

Deuntzer bidrog snarest til at styrke Forventningerne, og især vakte det Glæde, at *Viggo Hørup*, der vidstes at have Sympati for Postvæsenets Funktionærer, blev Trafikminister.

Den 12. September havde de to Formænd Audiens hos Trafikministeren, hvem de forelagde Forslag til en Række Ændringer til Lovforslaget, som han lovede at tage under velvillig Overvejelse. Men Hørup var, da han blev Minister, en dødsmerket Mand, og henimod Aarets Slutning maatte han afgive Forretningerne til Finansminister *Johs. Hage*, om hvis Velvillie der ikke herskede Tvivl, men om hvis Evne til at holde sine Partifæller samlet man intet vidste. Og der begyndte at svirre Rygter om, at de Venstre-mænd, der havde givet gode Løfter om Lønforbedring, naar Partiet kom til Magten, nu begyndte at hale i Land. Endnu i Januar 1902 var Forslaget ikke forelagt, og nervøse Artikler i »D. Pbl.«, Januar 1902, af Redaktøren og Formanden vidnede kun alt for tydeligt om, at der var Ugler i Mosen. Nervøsiteten fortog sig, da Finansministeren i Februar paa den syge Trafikministers Vegne fremlagde Forslaget i Folketinget og anbefalede det til Vedtagelse i de varmeste Vendinger, og den forsvandt aldeles, da Venstre-manden *Blem* ligeledes gav det sin Velsignelse. — Forslaget blev henvist til Lønningsudvalget, og da det Juul-Rysensteenske Forslag som før nævnt Aaret i Forvejen havde gennemgaaet den samme Skærsild, var der Grund til at tro, at Udvalgsbetænkningen meget snart vilde kunne foreligge; men endnu medio April forelaa ingen Betænkning, hvilket Juul-Rysensteen som menig Folketingsmand ret skarpt paatalte, medens Finansministeren talte beroligende Ord og stillede i Udsigt, at den snart vilde komme. Den kom — 6. Maj, og i Majnumret af »D. Pbl.« staar der: »Det dages! Betænkningen er afgiven, Forslaget er vedtaget ved anden Behandling i Folketinget og Overgangen til tredie Behandling sikret. Tilbage staar Landstingets Behandling; men om Udfaldet af denne nærer vi ingen Tvivl.« —

Loven blev vedtaget ved tredie Behandling og blev oversendt til Landstinget, som man havde levnet to Dage til Behandling af den og af Pensionsloven (!). Som et Meteor kom Meddelelsen d. 16. Maj: *I Morgen bliver Rigsdagen sendt hjem!* men endnu i den ellefte Time fik Magius Meddelelse herom tilligemed den Underretning, at Landstingets Flertal ikke var utilbøjeligt til at vedtage disse to vigtige Love i tre hurtige Behandlinger, hvis man fik Garanti for, at Assistenternes og Budenes Organisationer ikke vilde nedlægge Indsigelse. — Med den største Ro og Omtanke, uden mindste ydre Tegn paa Nervøsitet, tog Magius denne uventede Situation. I Løbet af Eftermiddagen og Aftenen skaffede han de paagældendes Samtykke, fik paalidelige Hjælpere samlet, der kunde tale med begge Tingenes Formænd, hvis Hjælp var nødvendig — for at Stenen ikke igen skulde rulle, og Sisyfos's tunge Arbejde begynde for fra. Det lykkedes; Den 17. Maj 1902 vedtoges Lønningsloven, og fire—fem Aars bekymret Venten var afløst af Ro og — relativ — Tilfredshed i vide Kredse. — Alt, hvad der var ønskeligt, var ikke opnaet. Postmestrenes Antagelse af Elever var

ikke helt udryddet, men til Antagelse af Elever krævedes Generaldirektoratets Samtykke. Der var opnaet meget i Retning af taalelige Kaar; men det vigtigste Udbytte af *L. C. Schous*, *Jacob Andersens* og *Magius's* sejge Kamp og udholdende Arbejde var det, som vist de færreste straks havde Forstaaelsen af, at for første Gang havde Korporationer af Statsfunktionærer optaget en Kamp for deres elementæreste Rettigheder og *havde sejret*. Dette kom til at betyde langt mere end de pengelige Fordele, der var opnaet. Det betød Statsfunktionærers anerkendte Ret til at forhandle med Myndighederne om deres tjenstlige Forhold.

Magius.

II.

Allerede inden Lønningsloven var vedtaget, havde »Danske Postassistenter Forening« ved Generalforsamlingen i Fredericia d. 4. Maj 1902 givet sin Bestyrelse Bemyndigelse til at lade denne Forening slutte sig sammen med F. P. 4. L. i en ny Forening af samtlige statsansatte i 4. og den nye 5. Lønningsklasse, og en lignende Bemyndigelse gaves F. P. 4. L.s Bestyrelse ved Generalforsamlingen i Odense d. 25. Maj. — Der var en lille Fraktion af Medlemmer, fortrinsvis til Tjeneste paa Kbh. B., der fra først af havde misbilliget, at Foreningen ikke var dannet som en Forening af Ekspedienter, der eventuelt kunde optage de privat ansatte, og at 4. Kl.s Postmestre stod i Forening med Ekspedienterne havde, da Postmesterforeningen blev stiftet, givet Anledning til nogle Rivninger, idet nogle 4. Kl.s Postmestre og iblandt disse et Bestyrelsesmedlem af F. P. 4. L. var Medlemmer af begge Foreninger. At dette var en Anomali, var der ingen Tvivl om, men den simpleste Vej ud af Anomalien, nemlig at komme overens med Postmesterforeningen om, at denne fremtidig skulde være samtlige Postmestres og Ekspeditørers Organisation, blev ikke fulgt. Tværtimod valgte Generalforsamlingen, da Magius — trods indtrængende Opfordringer fra *alle* Sider — ikke vilde genvælges til Formand, Postmester *Chr. Andersen*, Valby, til hans Afløser, og F. P. 4. L. blev derefter slaaet sammen med Assistenternes Forening under Navnet »Dansk Postforening«. Denne nye Forening holdt sin første Generalforsamling i Aarhus d. 17. Maj 1903, og her fremsattes for første Gang en offentlig Kritik af den Basis, paa hvilken Foreningen hvilede, idet det gjordes gældende, at den fornuftigste Organisationsform var flere mindre Foreninger med »Dansk Postforening« som Centralorganisation; men da denne Anskuelses Tilhængere udelukkende var Københavnsekspedienter, kun havde een Repræsentant ved Generalforsamlingen og selv i København kun udgjorde et Mindretal, blev denne Tanke afvist. —

At Generalforsamlingen, der skulde samles en Gang aarlig, ifølge sin

ganske tilfældige S sammensætning maatte blive en meget ufyldstgørende »højeste Myndighed«, kunde der ikke tvistes om, og der blev heller ikke tvistet; men det af den almindelige Valgret udgaaede Repræsentantskab og den af og iblandt dettes Medlemmer valgte Bestyrelse hævdede, at de 21 Repræsentanter maatte antages tilstrækkelig fyldigt at udtrykke Medlemmernes Anskuelse, og et spagfærdigt Forsøg paa en Ændring til Lovforslaget gaende ud paa ved skriftlig Afstemning blandt de menige Medlemmer at sikre disse en vis Kontrol med Generalforsamlingens Beslutninger, blev — skønt det paa københavnske Assistenters Vegne blev fremlagt af disses bedste Mand, Assistent R. V. R. Lund — forkastet med stort Flertal. —

Det viste sig snart, at Lønningsloven paa mange Punkter var utilfredsstillende. Elevantagelsen foregik som hidtil kun med den Modifikation, at Generaldirektørens Samtykke i hvert enkelt Tilfælde skulde indhentes; men saadant Samtykke opnaaedes let, og skønt de to Foreningers Formænd allerede i September 1902 havde andraget om, at Tilgangen indtil videre maatte blive standset, var der fra 1. Oktober 1902 til 1. Januar 1904 antaget 66 Elever. Dertil kom, at den nye 5. Lkl. syntes at kunne blive en Slutstilling med 1000 Kr. som højeste Aarslønning. Det saas her, at Assistenters og Postmestres Interesser stod i Modsætning til hverandre, og det viste sig ved Repræsentantvalgene, at netop *Postmestrenes* Interesse for Foreningen var ganske forsvindende, idet denne Gruppe valgte sine tre Repræsentanter med tre Stemmer. Det skal dog ikke forties, at Valgdeltagelsen for flere andre Grupper Vedkommende heller ikke kunde kaldes imponerende. Det havde maaske været klogt, om Bestyrelsen med disse Tegn paa svigtende Interesse for Øje havde taget Foreningens indre Forhold op til Revision bl. a. for at vække Interessen, og skønt det af Lund, Elbo og Willemann ved Generalforsamlingen i Kbh. 28. August 04 fremsatte Ændringsforslag, nærmest af redaktionelle Grunde, som *Duvantier* med stor Skarpsindighed paaviste, blev forkastet, var Grundtanken, den almindelige Landsafstemning, dog sund og havde, som det efterhaanden viste sig, mange Venner.

Det vakte saaledes ikke ringe Forbavselse, da L. C. Schou i Foraaret 1905 erklærede sig for Tilhænger af Landsafstemningen, og ved Generalforsamlingen i Odense d. 27. August s. A. fremsatte han sammen med Eksp. V. Brangstrup et udførligt Forslag, der paa Grund af Sagen som saadan uvedkommende Omstændigheder ikke opnaaede den af Loven krævede kvalificerede Majoritet og saaledes ikke vedtoges. Ved et d. 22. Oktober i København afholdt Møde viste der sig en saa stærk Stemning for Sagen, at Bestyrelsens klareste Hoved, Jacob Andersen, indsaa, at fortsat Modstand vilde være forgæves, imens Formanden, Postmester Chr. Andersen, stod stejlt afvisende. Ved Generalforsamlingen i Aarhus 1906 fremsatte J. Andersen derefter Forslag om almindelig Stemmeret, der blev vedtaget med 33 Stemmer af 43 tilstedeværende, medens et af 63 ikke tilstedeværende underskrevet Forslag med samme Maal kun fik 8 Stemmer. Denne

Afstemning viste, at Generalforsamlingen som højeste Myndighed lod et og andet tilbage at ønske, idet dens Afgørelser for en stor Del bestemtes af, i hvilken Landsdel den afholdtes. I København var Udfaldet blevet det modsatte.

III.

I Aaret 1907 førte Oppositionen indenfor D. P. F. en stille Tilværelse; selv om dens Forslag om almindelig Stemmeret ikke var vedtaget, var Princippet dog anerkendt, og paa denne Anerkendelse kunde der arbejdes videre henimod det andet store Programpunkt, Foreningens Omorganisation. Men til at optage dette Spørgsmaal til Realitetsdrøftelse var Øjeblikket ikke gunstigt, idet hele Statens Lønningsvæsen just da blev optaget til Revision, og ligesom i 1902 ansaa Oppositionen det for rigtigt at lade Bestyrelsen have Arbejdsro, saa længe Lønningsforhandlingerne stod paa.

For at kunne arbejde paa Linie med de andre Etatsforeninger fandt Bestyrelsen det betimeligt, at D. P. F. indmeldtes under den faa Aar i Forvejen stiftede Centralorganisation S. C. O., og Indmeldelsen vedtoges paa Generalforsamlingen i København d. 18. August med 70 St. mod 4. Men ved denne Lejlighed viste der sig en mærkelig Inkonsekvens hos to af Landsafstemningens ivrigste Forkæmpere D.'Hrr. R. V. R. Lund og L. C. Schou, der *fraraadede* Landsafstemningen, imens Eksp. K. Petersen (Hasting) og Ass. Korup hævdede, at netop et saa betydningsfuldt Skridt ikke burde iværksættes, førend man var vis paa, at et Flertal af Foreningens Medlemmer billigede det. — Bortset fra denne lille Divergens tegnede det til et fredeligt Foreningsaar. Da udsendte en ung Assistent *Kanik* en Pjece under Titel: *S u u m q u i q u e*, i hvilken han søgte at anfægte *Joseph Michaelsens* Prioritet i Verdenspostforeningens Idé, og da J. M. var Æresmedlem af D. P. F., besluttede det samlede Repræsentantskab at ekskludere Pjecens Forfatter. Uden at tage Parti for eller imod det, der var Pjecens Kærne, fandt en stor Del af Foreningens Medlemmer i København, at dette var en lidt vel haardhændet Fremgangsmaade, og da Beslutningen kun kunde omstødes af den første efter Eksklusionen stedfindende Generalforsamling og kun med en kvalificeret Majoritet af $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer, blev det nødvendigt at indkalde en ekstraordinær Generalforsamling, idet den næste ordinære skulde afholdes i Aarhus, hvor Resultatet var forud givet. Denne Generalforsamling blev afholdt i København den 26. Januar 1908 og blev, skønt dens eneste Punkt paa Dagsordenen var af ret periferisk Beskaffenhed, i visse Maader et Vendepunkt i Foreningens Historie.

Repræsentantskabet havde klogeligt lagt *hele* Defensoratet i sin bedste Mand, Redaktør Jacob Andersens Hænder, og han løste denne Opgave paa en Maade, der indbragte ham hans hæftigste Modstanderes udelte Beundring og gjorde det klart for enhver, at den Mand kunde ikke undværes i de tilstundende Forhandlinger om Lønningsloven. Skønt der ingen Tvivl

var om, at den til Eksklusionens Omstødelse udkrævede Majoritet var til Stede, blev den opretholdt, fordi J. A. bestemt erklærede, at hele Repræsentantskabet vilde gaa, hvis Afstemningen gik det imod. Alle Opfordringer fra Venners som fra Modstanderes Side om ikke at stille Sagen i den Grad paa Spidsen blev blankt afvist, og denne bestemte Hævdelse af et een Gang taget Standpunkt indgød hans Modstandere Respekt. Ved Afstemningen afgaves 208 Stemmer, af hvilke 130 imod Eksklusionen, saa selv om Hr. Kannik ikke blev genindsat, indeholdt dette Stemmeantal dog en vis Oprejsning, og hvor gerne end de Mænd, der havde foranlediget Generalforsamlingens Indkaldelse, undte Hr. Kannik *fuld* Oprejsning, var det dog med en vis Lettelse, de konstaterede, at det ikke var *dem*, der skulde føre de kommende Forhandlinger med Regering og Administration. Paa den anden Side, selv om Bestyrelsen i dette Tilfælde *holdt Stillingen*, kunde det dog ikke undgaa dens Opmærksomhed, at den her for første Gang stod overfor en Opposition, der ikke kunde affærdiges med et Skuldertræk.

Imidlertid viste det sig, da Lønningsudvalgets Betænkning i Marts 1908 forelaa, at det oprindelige Lovforslag var blevet betydelig forringet. Jacob Andersen paaviste dette i en meget skarp, men saglig og klar Artikel i »D. Pbl.« Nr. 7. 1. April 1908 og understregede sin Kritik i en Artikel om Finansminister *Vilh. Lassen*, der var død d. 6. April. — Disse Artikler, der til Evidens viste Jacob Andersen som en frygtløs Mand, vakte beundrende Glæde hos hans Kolleger og — blev meget unaadigt optaget af Regeringspressen. Han stillede derfor konsekvent sit Mandat som Medlem af »Etaternes Lønningsudvalg« til Disposition, men blev anmodet om »vedblivende at varetage Etatens Interesse i Lønningsudvalg«.

Lønningsloven vedtoges d. 15. Maj med tilbagevirkende Kraft fra 1. April og blev modtaget med Resignation af Embedsklasserne, men med almindelig Anerkendelse af det Arbejde, disses Repræsentanter i Etaternes Lønningsudvalg og da særligt Jac. Andersen havde ydet, og at det var ham, der ved næste Generalforsamling skulde overtage Formandspladsen, var der ingen delte Meninger om. Hverken indenfor den Kreds, der hidtil i tykt og tyndt havde støttet det siddende Repræsentantskab, eller i Oppositionen fandtes der en eneste Mand, der under den efter den forringede Lønningslov følgende Depression kunde føre D. P. F. videre. Med Udgangen af 1907 nedlagde han Hvervet som Redaktør og blev afløst af Eksp. C. *Johnsen*.

Oppositionen, der uden at tabe sit egentlige Maal, Decentraliseringen, af Syne, havde afholdt sig fra enhver Aktion, saa længe Lønningsforhandlingerne stod paa, optog nu sit Arbejde igen. Der blev af Kh.-Ekspedienter opstillet tre nye Kandidater til Repræsentantskabet, og det viste sig her, at den ekstraordinære Generalforsamling havde virket *som Agitation*. Næsten alle københavnske Ekspedienter deltog i Afstemningen, Stemmerne var næsten lige fordelt paa de to Lister, og Oppositionen fik een Repræsentant ind. Ved Generalforsamlingen var det fornemste Punkt paa Dagsordenen Postmestrenes og Kontrolørernes Adgang til at være ordinære Med-

lemmer af D. P. F., et Forslag, der syntes at være direkte stridende mod Decentralisationstanken og derfor blev bekæmpet af denne Tankes Ordfører. Der var forlangt Landsafstemning, og ved denne blev Forslaget forkastet.

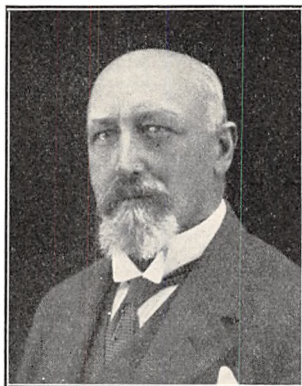
Jacob Andersen blev enstemmig valgt til Formand, og det viste sig ret hurtigt, at han uden at slaa af paa sine Meninger i Hovedspørgsmaal var i Besiddelse af den Smidighed i Forhandling med Modstandere, som det unægtelig tidligere i nogen Grad havde skortet paa, hvilket havde gjort de nødvendige Meningsudvekslinger i Tale og Skrift unødvendig bitre og stillet Mænd, der kunde have suppleret hverandre, i *Modsætning* til hverandre.

Trods Afstemningen i 1908 var der i Bestyrelsen og Repræsentantskabet vedvarende Stemning for at optage »Postmesterforeningen« og »Københavns Postcirkel«s Medlemmer i D. P. F., imens Modparten stadig holdt paa, at dette først kunde ske, naar D. P. F. var omdannet til et Forbund af Foreninger, og denne sidste Plan syntes at vinde Terræn. Ved Repræsentantvalget i 1910 besatte de københavnske Ekspedienter alle tre Repræsentantposter med Decentralisationsmænd. Trods dette blev ved Generalforsamlingen i København d. 14. August »Sammenslutningen« anbefalet med stort Flertal, og den paafølgende Landsafstemning vedtog den med 460 Stemmer imod 106. — Dette Udfald kom begge de stridende Parter som en stor Overraskelse, idet jo baade Landsafstemningen i 1908 og de københavnske Ekspedienters Repræsentantvalg 1910 pegede i en helt anden Retning.

Jacob Andersen blev efter *Anbefaling fra begge Sider* genvalgt som Formand. Sammenslutningen havde medført een Fordel, som imidlertid ingen den Gang bemærkede: Den Anomali, at en Del af Postmestrene kunde være Medlemmer af to Organisationer, var fjernet.

IV.

Gennem hele Foreningsaaret 1910—11 lededes Foreningen til alles Udelte Tilfredshed af Jacob Andersen, og dette Aar, der efter alle Embedsklassernes Samling i een Forening ikke frembød noget Konfliktstof, tegnede til at blive det fredeligste i hele Foreningens Liv. Da blev Jac. Andersen 1. Juni 1911 udnævnt til Fuldmægtig ved Østifternes Overpostinspektorat og mente det derfor mest korrekt at træde tilbage fra Foreningens Ledelse. Han stod vist ret ene med den Anskuelse; men da hans Beslutning var uigenkaldelig, blev det nødvendigt at finde en Afløser. At denne ikke kunde vælges blandt hans og de tidligere Bestyrelsers Modstandere, var umiddelbart indlysende, og disse Modstandere, der nu var i Flertal i København, stillede kun det Krav til den, der skulde være Foreningens Formand, at han — foruden at have visse Føreregenskaber — skulde være bosiddende i København og tilhøre 13. Lønningsklasse. — Om *Princippet*, at Formanden skulde vælges ud af den største Gruppe, var

Hans Jensen.

der ingen Uenighed. Tværtimod! Den tidligere Formand, Postmester *Chr. Andersen*, hævdede Princippet med stor Styrke og — anbefalede derefter en Kontrolør til Hvervet. Ved et Møde i København bragtes tre Kandidater i Forslag, nemlig Kontrolør *Hans Jensen*, Ekspedient *Jul. Frimund* og Ekspedient *Hannibal Dreyer*. Ved Afstemningen fik Frimund kun 6 St., H. Jensen 22 og Dreyer 23; ved bundet Omvalg fik H. J. 19, Dr. 35, og sidstnævnte var dermed den københavnske Ekspedientgruppes Kandidat, men ved Generalforsamlingen i Aarhus den 20. August 1911 blev Ktrl. Hans Jensen valgt til Formand

med 53 St. mod 17, efter at de fleste af hans Anbefalere med Kraft havde hævdet, at Formanden *burde* tilhøre 13. Lkl.

Ved denne Generalforsamling lød der Røster, der krævede en dybtgaaende Revision af Foreningens Love. L. C. Schou anbefalede at lægge den højeste Myndighed i et udvidet Repræsentantskabs Hænder, mens Eksp. *J. B. Nikolajsen* skitserede en Art Decentralisation. Der gaves Bestyrelsen Bemyndigelse til at nedsætte et Lovudvalg, og dette, der traadte i Virksomhed i Efteraaret 1911, kom til at bestaa af Kontrolør *Axel Nielsen*, Aarhus, L. C. Schou og Ekspedient cand. jur. *K. Hasting*. —

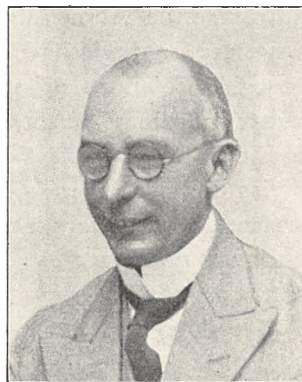
Det Forslag, der forelaa i Maj 1912, udmærkede sig fremfor de gældende Love ved større Udførlighed og større Klarhed og viste sig ikke helt upaavirket af den Kritik, der i de sidste 8 Aar var kommen til Orde i Bladet og paa Generalforsamlingerne. Men Foreningens Grundlag blev uforandret, og Generalforsamlingen var som hidtil den højeste Myndighed, dog med eventuel Landsafstemning som Korrektiv. De nye Love, der vedtoges d. 11. August 1912, indførte tillige Forholdstalsvalgmaaden ved Valg af Bestyrelsen, der afløste det hidtidige Repræsentantskab. De løbende Forretninger varetoges af et Forretningsudvalg, og en Viceformand upegedes af Bestyrelsen til at remplacere Formanden under dennes eventuelle Forfald.

Det blev en vanskelig og utaknemmelig Post, Ktrl. Hans Jensen havde overtaget. Utilfredsheden med Lønningsvilkaarene var i stadig Vækst især blandt Etatens yngre Medlemmer, og om en Lønningsrevision, der vilde betyde en Forbedring for samtlige Statstjenestemænd, kunde der selvsagt — efter tre Aars Forløb, og efter at det havde vist sig, at Statens finansielle Stilling ingenlunde kunde kaldes god — ikke være Tale. Dertil kom, at de københavnske Postmestres og Kontrolørers særlige Forening, »Postcirklen«, ved en bestemt Lejlighed fandt

A. Fabricius.

sig beføjet til at optræde som *Organisation*, hvilket i nogen Grad bragte H. J., der var »født« Medlem af »Postcirklen«, i en skæv Stilling til begge Foreninger. Da han i 1913 blev Postkontrolør i Horsens, nedlagde han Mandatet som Formand, men vedblev at være et ivrigt interesseret Medlem af sin *Organisation*. — Ved Generalforsamlingen i Aarhus den 18. Maj 1913 kunde man ikke udpege en Afløser, skønt den to Gange tidligere til Formandspladsen foreslaaede Ekspedient Jul. Frimund personlig var tilstede. Han begik den Taktløshed at takke Hans Jensen, fordi han erklærede sig rede til at fortsætte, indtil Bestyrelsen kunde udpege en ny Formand, og dette kostede Hr. Fr. hans Mandat som Repræsentant. Bestyrelsen valgte den 3. August. B. Eksp. A. C. *Fabricius* til Formand. For at kunne bistaa den nye Formand nedlagde L. C. Schou Redaktionen og gled dermed praktisk talt ud af den Forening, han uomtvistelig havde stiftet, og paa hvis Arbejde og Udvikling han havde haft en stor, om end ofte noget planløs og springende Indflydelse. Han var en højt begavet, meget impulsiv og kolerisk Mand, der havde let ved at blive begejstret for en Sag, men ogsaa let ved at give op, naar han mødte Modsigelse; han besad ikke den Udholdenhed, der kræves af en *Fører*, men hans Standpunkt til enhver Sag var altid dikteret af ideelle Motiver. Hans Afløser var G. S. *Willemann*, der i mange Aar havde bistaaet ham med Bladets Redaktion og havde flere af de Egenskaber, som det mest skortede L. C. Schou paa. —

G. S. Willemann.

Foreningsaaret var præget af stadige Krav om Lønforbedringer, og det var især 12. Lkl. — Medhjælperne —, der klagede over de daarlige Udsigter til Avancement. Det var imidlertid ikke D. P. F.s Bestyrelse, der førte de direkte Forhandlinger med Regeringsmyndighederne. Embedsklassernes Centralorganisation —C. O. II — var, siden hele Statens civile Lønningsvæsen var samlet i een Lov, den Faktor, hvem den Side af Foreningsvirksomheden paahvilede. At der kun opnaaedes lidet, laa simpelthen i, at Statens Finanser efter 50 Aars Fred og Fremgang paa alle Erhvervsomraader var i en meget betænkelig Forfatning, Staten kunde ikke uden katastrofale Følger forøge sine Udgifter, og Foreningens Virksomhed i Foreningslivet 1913—14 var March paa Stedet. Der forlangtes Lønningsrevision med Sikkerhed for Medhjælperne for at blive Ekspedienter efter en bestemt Tjenestetid, Sikkerhed for de Ekspedienter, der ikke opnaaede yderligere Forfremmelse, for at opnaa en ordentlig Slutløn, og der blev talt og skrevet meget om Lønning efter Pristal; men intet af al denne Tale krystalliserede sig i Handling — og d. 28. Juni 1914 faldt Skuddene i Serajevo. —

VI.

Mange troede, og alle haabede, at den Krig, der blev den direkte Følge af disse Skud, kun vilde vare to à tre Maaneder; med den nye Tids til Fuldkommenhed udviklede Vaaben maatte en Afgørelse hurtigt naaes, og — det var de nye Vaabens store Fortrin for de gamle — de Rædsler, som Anvendelsen af disse Vaaben medførte, vilde vække en saadan Væmmelse hos hele Menneskeheden, at ingen, intet Menneske paa hele Jorden, han være sig Franskmand, Bulgarer, Kurder eller Zulu, nogen Sinde mere vilde indlade sig paa Krig.

Centralorganisationerne havde udarbejdet et Forslag til ny Lønningslov, der forelaa færdigt d. 1. August 1914, og vilde, »hvis ikke Krigen var traadt hindrende i Vejen, forlængst være afleveret til Regeringen med en indtrængende Anmodning om hurtig og velvillig Behandling«.*) — Eta-terne, der i aarevis havde maattet lide under Højkonjunkturer, der gav Gevinst til alle andre, og nu havde haabet at faa Bod for alle disse Aars Savn, maatte indrømme, at under den pludselige Lammelse af alle Erhverv, og medens en efter danske Forhold betydelig Hærstyrke maatte mobiliseres og holdes under Vaaben, var Tiden ikke til at stille yderligere Krav til Statskassen. *De resignerede og udsatte deres Krav til bedre Tider i det Haab, at Lovgivningsmagten, saa snart Forholdene maatte tillade det, vilde yde Retfærdighed.*

Det viste sig hurtigt, at Teorien om en langvarig Krigs Umulighed ikke holdt Stik, og den Depression, der straks efter Krigens Udbrud gjorde sig gældende i Erhvervslivet, blev efterfulgt af en *usund* Opløbsstrømning paa en Masse Omraader, hvilket havde en almindelig Prisstigning til Følge, og denne Prisstigning begunstigedes utvivlsomt af den Inflation, der stærkere og stærkere gjorde sig gældende som Følge af Suspensionen af Nationalbankens Pligt til at indløse sine Pengesedler med Guld. Alle ved de frie Erhverv beskæftigede lige fra Formiddagspigen til Bankdirektøren forlangte og fik højere Løn for deres Arbejde, og Landbruget solgte sine Produkter, af hvad Art nævnes kan, til Priser, der et Par Aar før vilde være kaldt fantastiske. Kun de fastlønnede maatte nøjes med Papirkroner for de Guldkroner, som deres Lønninger var beregnet efter. C. O. arbejdede energisk, men alle Sunde syntes lukkede, Henvendelserne til Regeringsmyndighederne fremkaldte højst et vagt Løfte om Dyrtidstillæg en Gang i Fremtiden og en Smule Ekstrabetaling for Overarbejde; der blev givet Dyrtidstillæg, men ikke saa stort, at det i nogen Maade gav Kompensation for Lønningernes forringede Købekraft, der i 1915 ansloges til 30 pCt. —

Ved Generalforsamlingen d. 16. Maj 1915 var disse Forhold selvfølgelig Genstand for indgaaende Omtale, og det viste sig her, at Postmestrene, der saa ivrigt havde forlangt Optagelse i D. P. F., var de mest utilfredse, og Postmester *Hansen* (Langaa) truede med Genoprettelse af Postmesterforeningen. A. C. Fabricius modtog Genvalg som Formand; men efter Be-

*) Dansk Postblad Nr. 18 1914.

styrelsesvalget, der fandt Sted i August Maaned, nedlagde han sit Mandat, der derefter ved Valg indenfor Bestyrelsen blev overdraget Ekspedient J. W. Ø. Philipsen, Odense, saa Formandsstillingen her for første Gang overdroges en Provinsekspedient. Philipsen var en dygtig og energisk Mand i sin allerbedste Alder, nemlig 29 Aar, og man ventede derfor at kunne undgaa altfor hyppige Formandsskifter. Men i en ganske periferisk Sag om Karaktergivning over Ekspedienters Kvalifikationer viste han sig ikke saa smidig, som ønskeligt var, og kom derfor trods udmærket Virksomhed paa andre Omraader i et skævt Forhold til en stor Del af Medlemmerne, saa det hidtil uhørte skete, at hans Afgang blev krævet, inden Generalforsamlingen blev indkaldt. Alle Statstjenestemænd var nervøse over Regeringsmyndighedernes fortsatte Forsømmelse af, hvad Tjenestemændene ansaa for deres soleklare Ret, og havde man ingen anden Glæde af Foreningen og dens Tillidsmænd, saa var den dog brugelig som Syndebuk. Det er før omtalt, at en Postmester ved Gnrlf. 1916 havde truet med Masseudmeldelse af D. P. F. og Genoprettelse af Postmesterforeningen; i Foraaret 1917 blev der udsendt en Opfordring til Medlemmer af 15.—23. Lkl. om at danne en ny Forening, da disse Lkl. ikke fandt sig tilstrækkeligt repræsenterede i D. P. F. og derfor saa deres Interesser vanrøgtede. Embedsklassernes Interesse blev vanrøgtede — blot ikke af D. P. F., det var ganske gaadefuldt, hvad D'Hrr. ventede at opnaa, og Anslaget blev omgaaende aflivet ved en Redaktionsartikel i D. Pbl. 1. Maj, der fulgtes af en indsendt Artikel 15. Maj, i hvilken der mindedes om, at det netop var de Herrer, der nu vilde bryde ud, som i 1910 havde været allerivrigst for »Sammenslutningen«. Der havde da lydt i alt Fald een advarende Stemme, der blev haanet til Tavshed; da skulde man have tænkt sig om, nu var Tiden ikke til Systemskifte. Men at »Sammenslutningen« ikke havde svaret til Forventningerne, var der i Skikkelse af indsendte Artikler, der forlangte *Decentralisation*, Vidnesbyrd nok om, og paa Generalforsamlingen i Fredericia 20. Maj henstiller et *Bestyrelsesmedlem*, J. B. Nikolajsen, at optage Tanken om en Omorganisation med *Delegeretmøde*, og den Resolution, han til den Ende fremsatte, blev enstemmig vedtaget! —

J. W. Ø. Philipsen nedlagde sit Mandat som Formand, og A. C. Fabricius valgtes atter.

Imidlertid gik Tjenestemandorganisationernes Forhandlinger med Regeringen om bedre Lønforhold deres trevne Gang; Bladet bragte Indlæg, der skreg til Himmelen om den Nød, der truende viste sig i de smaa Hjem, og enkelte af disse Indlæg forlangte, at Tjenestemændene skulde gøre Strejke, selvfølgelig en ganske vild Plan. At en Tjenestemandsstrejke var Oprør, var ingen i Tvivl om, og selv om alle maatte indrømme, at Forholdene

J. W. Ø. Philipsen.

snart var saadanne, at Oprør var moralsk forsvarligt, saa havde Tjenestemandorganisationerne ikke Penge til at holde en Strejke gaaende blot en Uge. D. P. F., hvis Kontingent var ganske minimalt, havde altid levet fra Haanden i Munden. Men Situationen var nu bleven saadan, at der maatte gribes til krassere Midler end den ørkesløse Forhandling, der til Tider fra Regeringens Befuldmægtigede antog Karakter af en Skinforhandling, hvor Argumenter erstattedes af Vittigheder og haanlige Skuldertræk.*) Foreningerne udsendte i September 1917 Opfordringer til deres Medlemmer om hos deres Bestyrelser at deponere Opsigelse eller Afskedsbegæring, og denne Opfordring blev efterkommet af et ret anseligt Flertal af Medlemmerne. Med disse deponerede Opsigelser indfandt C. O. sig hos Regeringen, og *det hjalp*. Stillet overfor den blotte Mulighed for, at al Trafik skulde blive standset kun nogle Dage, turde man ikke fortsætte den hidtil fulgte Taktik at holde Tjenestemændene hen med Snak og Almisser. Den 3. Oktober førte Forhandlingerne til et for Tjenestemændene *taaleligt* Resultat, og samme Dag forelagdes et Lovforslag om Dyrtidstillæg, der blev vedtaget.

Der var mange tapre Mænd, der efter denne Afslutning talte mandige Ord om, at Bestyrelsen burde have stillet Sagen paa Spidsen og gjort Alvor af Truselen om at indsende de deponerede Opsigelser til Regeringen. De fleste var glade ved den Spurv, de havde faaet i Haanden, og over, at det store *va bânque*-Spil var undgaaet. Ved Generalforsamlingen i København d. 12. Maj 1918 blev dette Synspunkt da ogsaa med Styrke gjort gældende af Ass. Willemann (paa den sygemeldte Formands Vegne), imens ingen hævdede det modsatte Synspunkt.

De seneste Aars stedse gentagne Paavisninger af, at Generalforsamlingen ikke kunde anses for gyldigt Udtryk for de Anskuelser, der raadede blandt Medlemmerne, havde efterhaanden sat Frugt, og Generalforsamlingen i Aarhus paalagde Bestyrelsen at forelægge næste Aars Generalforsamling et fuldt udarbejdet Forslag om Kresinddeling.

Et saadant Forslag forelaa d. 1. April 1918 udarbejdet af Postmester *Otto Larsen, G. S. Willemann* og Postelev *Kaj A. Hansen*. —

Det brød fuldstændigt med Generalforsamlingssystemet og delte Foreningen i Krese, dels efter Lønningsklasser, dels efter Landsdele. Disse Krese fik en vis Selvstændighed og skulde ledes efter særlige af dem selv affattede Vedtægter. Det store Fremskridt bestod i, at Kresen hvert Aar valgte 1 Delegeret for hver 35 Medlemmer, og i, at Delegeretmødet afløste Generalforsamlingen som Foreningens højeste Myndighed. Derigennem kunde de enkelte Medlemmer faa Indflydelse paa Foreningens Anliggender, og igennem Landsafstemning var der desuden givet Adgang til eventuel Forkastelse eller Stadfæstelse af Delegeretmødets Beslutninger. Denne Lov vedtoges i København d. 12. Maj 1918 med 47 St. mod 7 og bekræftedes ved Landsafstemningen med 429 mod 85. — Medlemsantal-

*) Se »Dansk Postblad« 15. Okt. 1917, S. 266, Sp. 1, L. 12 f. o.

let var ca. 1700, og Afstemningen viste altsaa, at 30 pCt. (!) af Medlemmerne havde fundet det Ulejligheden værd at tilkendegive deres Mening om Organisationsformen.

VII.

Krigen var endt, men Prisstigningerne fortsattes; Beredvilligheden hos Regeringsmyndighederne til at lade Lønningerne følge dem, var ikke iøjnefaldende, og der lød paa Kontorerne og i D. Pbl. utaalmodige Klager over D. P. F. (!), der ikke kunde skaffe sine Medlemmer ordentlige Lønningsvilkaar (!). I 1917 var der nedsat en Lønningskommission, som Centralorganisationerne var repræsenteret i, men den havde endnu i Marts 1919 ikke naaet at afgive Betænkning.

17. Maj traadte D. P. F.s 1. Delegeretmøde sammen. De Delegerede kunde kun højst uegentlig siges at være valgt af Medlemmerne. De var udpeget af de forskellige Kresbestyrelser; men da »Lønningsloven« — om hvilken der ikke herskede Uenighed — var den eneste betydelige Sag paa Dagsordenen, havde dette mindre at betyde. —

A. C. Fabricius, der havde ledet Foreningen gennem 4 Aar, nedlagde af Helbredshensyn sit Mandat, og der opstilledes to Kandidater til Formandspladsen, nemlig Ass. J. B. Nikolajsen (Ar.) og G. S. Willemann (Kh.). De var begge ivrige og interesserede Foreningsmænd, og Willemann havde siden 1913 paa paaskønnelsesværdig Maade redigeret »Dansk Postblad«. Om hans Kvalifikationer som Redaktør var der ingen Tvivl; om han kunde lede *Foreningen* til Tilfredshed, var ikke godt at vide. Man vidste, at han ikke var en sagtomdig Mand — hvilket kunde være baade ondt og godt — og det samme vidste man om Nikolajsen. W. erklærede sig kun villig til at overtage Formandshvervet paa det Vilkaar, at han ved Siden af beholdt Redaktørstillingen, hvilket var et Brud med Coutume; Nikolajsen vilde kun være Formand paa den Betingelse, at han kunde vedblive at bo i Aarhus — hvilket ogsaa vilde være Brud paa Coutume. Der var 52 Delegerede, og Afstemningen gav Nikolajsen 19 St., Willemann 12, og med 31 St. vedtoges det at lade Valget gaa til Landsafstemning, ved hvilken Willemann blev valgt med 414 St. mod 236. — Delegeretmødet, der — med Forbehold af Landsafstemningens Vetoret — kunde fortolke Loven, havde altsaa sanktioneret, at Formand og Redaktør kunde være een Person, og der var nogle, der opponerede stærkt imod dette Brud paa Sædvanen.

Der var imidlertid vigtigere Ting at tale om.

Lønningskommissionen afgav i Slutningen af Juni sin Betænkning, maaske ansproret af de Ytringer af Utaalmodighed, der lød fra alle Tjene-

J. B. Nikolajsen.

stemandskres; men dens Ordlyd holdtes foreløbig hemmelig, noget der ikke bidrog til at berolige Sindene. Atter begyndte den ansvarsløse Tale om Strejke, og indsendte Artikler i »D. Pbl.« slog paa de samme Streng. I en af disse Artikler opfordredes Tjenestemændene til at »fylkes om de Krav, vor Organisation har fremsat, og *har ubetvingelig Magt til at føre igennem*«.*) — Forholdene var af den Art, at et privat Erhverv under lignende Omstændigheder havde maattet tage en Strejke, og Harmen og Utaalmodigheden var mere end velbegrundet; men de, der fremsatte Kravene, oversaa ganske, at *den ubetvingelige Magt* — en fyldt Strejkekasse — ikke eksisterede.

D. 22. Juli fremsatte Finansministeren paa Grundlag af Lønningskommissionens Betænkning et Forslag til Lønningslov, der ikke bragte de Forbedringer, som Tjenestemændene under Henvisning til Lønningsloven af 1908 og den almindelige Prisstigning *med fuld Føje* mente sig berettiget til.

Centralorganisationerne samledes da den 5. August efter Indbydelse af Finansministeren til Forhandling, og efter tre Dages — mere eller mindre hyggeligt — Samvær naaedes der et Forlig, der af Dansk Postforenings Hovedbestyrelse betegnedes som *nogenlunde* tilfredsstillende, hvilket betød, at der ad den fredelige Forhandlings Vej var opnaaet alt, hvad der kunde opnaas, og at nye Forsøg paa ad *ikke-fredelig* Vej at opnaa mere nemt kunde blive skæbnesvangre — for Tjenestemændene selv og for Staten i sin Helhed.

Det var et magert Forlig, men under Hensyn til, at en Proces — m. a. O. en Strejke — havde ringe Udsigt til at gøre Kaalen federe, valgte et Flertal at lade sig nøje med det, der var naaet; en Landsafstemning i sidste Halvdel af August gav (indenfor D. P. F.) det Resultat, at 996 stemte Ja, 117 Nej, mens 600 undlod at stemme. Der var altsaa en *absolut* Majoritet paa 279 Stemmer.

At Lønningskonflikterne ikke hermed var tilendebragte, stod alle klart, ligesom ingen, der *vilde* se, kunde være blind for, at der ude blandt Medlemmerne var en latent Stemning for ved Lejlighed at gribe til Aktion, og med dette for Øje besluttede H. B. at forsøge oprettet et Værnefond. Om Betimeligheden af, at D. P. F. samlede Formue — *for a rainy day* —, kunde der i og for sig ingen Tvivl være, men for ikke at udæske Medlemmerne, der var meget ømskindede overfor Kontingentforhøjelser o. dsl., bestemte Hovedbestyrelsen, at Oprettelsen af et Værnefond gjordes afhængig af, at den vedtoges af en Landsafstemning med 75 pCt. af samtlige Medlemmer. Landsafstemningen gav 772 St. for, 273 imod, 650 stemte ikke.

Disse to Landsafstemninger viste — hvis man overhovedet kunde tage noget Varsel af dem — en relativ Tilfredshed med, hvad der var opnaaet i Lønningsagen, og alt, hvad der i de senere Aar var sket, maatte vise enhver, at i det hele og store havde Organisationen staaet sin Prøve. Hos de i sidste Instans afgørende Faktorer havde Velvillie imod Embedsklas-

*) Udhævet her.

serne aldrig været iøjnefaldende, og under Krigen herskede der nærmest Uvillie imod alle dem, hvis Nytte for Samfundet ikke umiddelbart kunde iagttages af enhver. Et Landpostbud var nyttigt; men de, hvis forudgaaende Virksomhed var Betingelsen for, at Landpostbudet overhovedet kunde virke i sit Kald, betragtedes nærmest som Snyltere, der skulde dukkes — deklasseres. Imod denne af forældet Had mod »Embedsmændene« og ny-modens Nivilleringsbestræbelser sammensatte stædige Uvillie havde Organisationerne at kæmpe, og at de kæmpede paa een Front, var Aarsagen til, at Udfaldet af Kampen blev taaleligt, om end langt fra godt for Embedsklassernes talrigste Gruppe — Assistentklassen. For Postvæsenets Vedkommende var det en Assistent, der havde staaet i Spidsen, og man kunde have ventet, at denne Mands, G. S. Willemanns, store og nerveslidende Arbejde som Formand og Redaktør havde fundet udelt og uforbeholden Anerkendelse. I det store og hele blev den ham til Del; men enkelte Stemmer løftede sig til bitre Angreb paa D. P. F., der ikke havde skaffet Opfyldelse af alle Assistentklassens Krav, hvilket den efter de misfornøjedes Mening nemt kunde have gjort — ved at afbryde Forhandlingerne og etablere Strejke. Og tilsyneladende for fuldt Alvor foresloges det at skille Assistentklassen ud af D. P. F. og danne en særskilt Forening, idet det gjordes gældende, at *»en Forening, der ikke er stærk nok eller ikke har tilstrækkelig Villie til at hævde vore Standsinteresser, har vi ingen Brug for«*. — De Mænd, der i Foreningens tidligste Dage havde rettet deres Kritik imod Organisationsformen og anbefalet flere Gruppesammenlutninger under een Hovedforening, led deres store Nederlag den 17. August 1910. Det er tænkeligt, at Gruppeforeninger i Forhandling med Administrationen og Distriktsmyndighederne kunde have opnaaet adskillige Fordele, men overfor Regering og Rigsdag vilde det altid være nødvendigt, at hele Foreningen sammen med de andre Etatsorganisationer tog Affære, og dertil var D. P. F. i sin forhaandenværende Skikkelse lige saa velegnet og kompetent som en Union.

VIII.

Prisstigningen vedvarede; allerede inden Udløbet af Aaret 1919 var Lønningsloven forældet, og Tjenestemændene — eller nogle af dem — begyndte straks det nye Aar med at opfordre Foreningsbestyrelserne til at foranledige en ny Lønningsrevision. At denne var paakrævet, kunde der ikke være Tvivl om; men der var lige saa lidt Tvivl om, at Statskassen indtil videre var ude af Stand til at imødekomme Ønskerne. Og det vidstes, at Ministeriet *Neergaard*, der støttede sig til Landboerne, ikke kunde stille sig velvilligt overfor disse Ønsker, som Landboerne principmæssigt ansaa for ubillige. At H. B. ikke under disse næsten haabløse Udsigter valgte det letteste, at demissionere og overlade »nye Mænd« at prøve deres Lykke, geraader den til største Ære. Der var Folk nok, der troede — eller selv troede, at de troede — at naar ikke alle »Krav« var bleven honorerede,

var det kun, fordi det ikke var de rette Mænd, der fremsatte Kravene paa den rette Maade. Der *snakkedes* om Strejke rundt paa de københavnske Kontorer, skønt Gud og Hvermand vidste, at Delegeretmøde-Systemet, der var gennemført efter alles Ønske, havde været dyrere end ventet, og at Foreningen havde sluttet Regnskabsaaret 1919—20 med et Underskud paa 7000 Kr. — saa at altsaa den første Betingelse for med Udsigt til et godt Udfald at kunne føre en Lønkamp, nemlig Penge, manglede. H. B. (og med den den besindige Majoritet indenfor Foreningen) ansaa en Strejke for at være et tveægget Sværd, som kun den yderste Nød burde kunne formaa Statstjenestemænd at gribe til, men indsaa tillige, at der kunde indtræffe Tilstande, hvor det var nødvendigt at have en Kapital i Ryggen. Der foresloges derfor en Kontingentforhøjelse fra 15 til 48 Kr. aarlig, først og fremmest for at kunne afbetale Gælden, men ogsaa for at kunne lægge en passende Sum til Side hvert Aar. Denne — ganske vist glubske — Kontingentforhøjelse reduceres af Delegeretmødet til 36 Kr. aarlig, og med dette Kontingent tilvejebragtes Balance, saa at H. B. derefter kunde foreslaa en Kontingentnedsættelse paa 8 Kr. aarlig. —

Willemann blev til Trods for, at der stadig fandtes en *principiel*, men ikke i faktiske Forhold begrundet Misfornøjelse med, at han beklædte baade Posten som Formand og Redaktør, genvalgt til begge Hverv. Ved Delegeretmødet i Fredericia 1924 opstilledes Ktrl. *Ch. Sløk* som hans Modkandidat til Formandspladsen, Assistent *H. Holst-Christensen* til Redaktørstillingen; men Delegeretmødet genvalgte Willemann til begge Stillinger med 27 St. mod 12, og den efterfølgende Landsafstemning bekræftede dette Valg med 653 imod 110. Da han imidlertid havde faaet Udnævnelse som Fuldmægtig i Generaldirektoratet, stillede han begge sine Mandater til Raadighed, og det blev da Hovedbestyrelsens Opgave at finde og vælge hans Afløser. Skønt han kun havde stillet sine Mandater til *Raadighed*, synes der ikke at have været Tale om at genvælge ham.

Der var fra forskellige Sider foreslaaet tre Kandidater til Formandspladsen, nemlig Assistenterne *C. Elm*, *Skotte-Hansen* og *V. Gottlieb*. Stemmerne delte sig næsten lige mellem Elm og Gottlieb med et ringe Flertal for førstnævnte, og det havde da været rigtigst at lade en Landsafstemning afgøre Spørgsmaalet; men H. B. valgte enstemmig Skotte-Hansen til Formand og Ass. *Chr. Lundbjerg* til Redaktør. Willemanns Formandsvirksomhed faldt i en meget urolig Periode; medens hans to betydeligste Forgængere, Magius og Jac. Andersen, virkede under relativt rolige Forhold og under *jævnt* opadgaende Konjunkturer, faldt Willemanns og hans nærmeste Kampfællers Arbejde i Dønningerne efter Verdenskrigen, da Danmarks og hele Europas Pengevæsen kom ind i det Virvar, som man nu søger at bringe Orden i, og det siger sig selv, at de Forhandlinger, der førtes mellem Organisationer, som savnede ethvert effektivt Magtmiddel, paa den ene Side og uforstaaende Regeringsmyndigheder paa den anden, maa have været ualmindelig nerveslidende for de Mænd, der repræsenterede Organisationerne. Lønningsforliget af 1919 havde medført no-

gen Bedring for Embedsklasserne i Forhold til 1914—15, men Forudsætningerne m. H. t. Lønningernes *Købeevne* fra 1902 og 1908 havde helt glippet, og dertil kom, at der efterhaanden ikke forelaa nogensomhelst fast Basis for Statens Lønningsvæsen, idet Forbedringerne bestod i forskellige Tillæg med forskellige Navne; en grundig Løsning af hele Lønsspørgsmaalet paa rationelt Grundlag kom ikke til at foreligge, og det maa vel erkendes, at et saadant Grundlag (Kapitelstakst, glidende Skala) under de svingende Konjunkturer var umuligt at tilvejebringe.

Det var ingen misundelsesværdig Stilling, *Skotte-Hansen* som Formand gik ind til. Den Opgang, der tilsyneladende, men for en stor Del som Følge af Inflationen, havde præget de første Aar efter Krigen, var afløst af Nedgang, Usikkerhed for Erhvervslivet og deraf flydende Arbejdsløshed, og mens de politiske Partier stedse havde været meget langsomme til at erkende, at *stigende* Priser, som baade Staten og »det arbejdende Folk« (der ikke omfattede Statens Tjenestemænd) drog Fordel af, berettigede Tjenestemændene til en passende Lønforhøjelse, var de mere end gesvindte, naar *vigende* Priser krævede Nedsættelse af Statens Udgifter, d. v. s. Tjenestemændenes Løn.

I 1924 var Prisniveauet, hvad Detailpriser angik, omtrent dobbelt saa højt som i 1914, da der forberedtes en Lønningsrevision, som standsedes af Krigen, men Lønningerne i Embedsklasserne var ikke nær stegen i samme Forhold. Lønningen bestod i en — alt for lav — Grundløn med Alderstillæg og forskellige andre Tillæg, der beregnedes hvert Aar efter glidende Skala, og under Hensyn til, hvad Embedsklasserne under Krigen og de nærmeste Aar efter denne havde maatte nøjes med, var Lønningsforholdene *taalelige* — men heller ikke en Smule mere. Den nye Formand gik med Iver og Interesse op i sin Virksomhed, forhandlede med Myndighederne om bedre Avancementsforhold o. m. a., der ikke gav dybtgaaende eller om sig gribende for hele Personalet mærkbare Resultater, men havde deres Betydning ved at holde Forhandlingsretten levende.

Ved Aarsskiftet 1926—27 blev Ministeriet *Stauning* afløst af et Venstreministerium med *Neergaard* som Finansminister og *Stensballe* som Trafikminister. At sidstnævnte Taburet ikke tilfaldt *Slebsager*, der ved Postkongressen 1923 i de affableste Vendinger havde tilsagt Trafiketaterne sit varmeste Venskab, maatte straks vække bange Anelser, og disse Anelser viste sig særdeles vel grundede. Det sivede allerede i Februar ud, at Regeringen var i Gang med vidtrækkende Planer om Nedsækering af samtlige Lønninger, om Indførelse af Forsørgertillæg og om en Sammenslutning af Post- og Telegrafvæsenet, hvilket sidste vilde betyde en følelig Forringelse af Avancementsmulighederne indenfor begge disse Etater. At denne Sammenslutning var bleven en tvingende Nødvendighed, kunde

Skotte-Hansen.

ingen være blind for, og Postvæsenets Personale imødesaa den med Resignation, skønt uden Glæde, delvis i det Haab, at den kunde medføre saadanne Besparelser, at Lønningsnedskæringen ikke blev saa indgribende, som man efter de svirrende Rygter maatte befrygte.

C. O. II nedsatte den 21. Januar 1927 et Udvalg paa seks Mand »til at følge Begivenhedernes Udvikling i den kommende Tid«, og denne Udvikling gik rask og var nem at »følge«. Allerede i første Halvdel af Februar fik Tjenestemandorganisationerne et Udkast til »*Forslag til Lov om Statens Tjenestemænd*« til Udtalelse, hvilket Forslag kort fortalt gik ud paa at lade Konjunkturtillægget og Dyrtidstillægget, der tilsammen udgjorde 47 Millioner Kr., bortfalde, mens der til Erstatning bl. a. gaves Forsørger-tillæg — et Lønningsprincip, som alle Tjenestemandsgupper til enhver Tid havde erklæret ikke at kunne tiltræde — saa det endelige Resultat blev en Nedskæring paa 25—30 Millioner Kr. C. O. II paapegede i sin Udtalelse, at siden 1921—22 var Konjunkturtillægget gaaet ned fra 51 Mill. til 25 Mill., Dyrtidstillægget fra 52 Mill. til 22,5 Mill. Et Lyspunkt var der: den gældende Lov bestod af *fjortenhundrede og fire og firsindstyve* Paragraffer, det nye Forslag kun af 894; men den Tjenestemand, der selv vilde danne sig et Skøn over, hvor stor hans Lønning var og i Aarenes Løb vilde blive, maatte dog vedblivende foretage *et Studium*, der for en ikke juristisk trænet Hjerne kunde være træls nok. —

C. O. II forhandlede med Regeringen og med de forskellige politiske Partier, der tilsyneladende alle var paa det rene med, at Statens Udgifter maatte ned, og at bringe Statsudgifter ned, *det betyder at nedskære Lønninger*. Disse Forhandlinger udmundede omsider i Forliget af 21. April 1927, der modtoges med udelt Misfornøjelse af alle Tjenestemænd. Man var selvfølgelig i første Række misfornøjet med selve Nedskæringen; men man vidste, at den var uundgaaelig. Det, man især var misfornøjet med, var, at C. O. II havde *godkendt* den, hvilket de fleste ansaa for et taktisk Misgreb, der i Fremtiden kunde gøre Lønningsforhandlinger vanskelige. Hvor begrundet denne Frygt var, er det vanskeligt at danne sig nogen Mening om. Den var der, og den deraf flydende Harme koncentreredes paa Skotte-Hansen, der ansaas for at have den største Andel i Sagen, og paa Generalforsamlingen i Aarhus var han Genstand for mange og skarpe Angreb; der ankedes bl. a. over, at et ekstraordinært Delegeretmøde ikke var indkaldt. Der kan ikke være Tvivl om, at en større Forsamling end H. B. burde have taget den afgørende Beslutning; men det maa indrømmes, at der var *periculum in mora*, der skulde handles hurtigt, og Udskrivning af et ekstraordinært Delegeretmøde var en baade omstændelig, langvarig og bekostelig Sag. Fejlen var den, at de Delegerede kun var valgt for de to Dage, det ordinære Delegeretmøde varede, i Stedet for at være valgt for det løbende Foreningsaar. —

En af Skotte-Hansens hvasseste Angribere, Ass. *Gottlieb*, blev opstillet som hans Modkandidat, men trak sin Kandidatur tilbage, hvilket var beklageligt, idet den eneste Mulighed for de menige Medlemmer for at

tilkendegive deres Mening om Forliget — nemlig ved en Landsafstemning — derved forspildtes.

Skotte-Hansen fortsatte altsaa som Formand for Foreningsaaret 1927—28, der i nogen Grad var præget af Sammenslutningen mellem Postvæsenet og Telegrafvæsenet og de af denne flydende usikre Avancementsudsigter. Det var at forudse, at en Sammenslutning af de to Etatsforeninger maatte blive den logiske Konsekvens af de to Etaters Sammenslutning; men den aabenlyse Ringeagt, hvormed »Dansk Telegraftidende« i sin berettigede Bitterhed omtalte Postfolks fremtidige Virksomhed som Telegrafister, vakte hos adskillige af D. P. F.s Medlemmer en let forklarlig Tvivl om Muligheden for en *kollegial* Sammenslutning.

Ved Generalforsamlingen 1928 nægtede Skotte-Hansen at modtage Genvalg, og efter forgæves Forsøg paa at formaa ham til at fortsætte og Forslag om at vælge en Provinsassistent, *Bugge*, valgtes Postmester *T. V. Johansen*, hvis Opgave i Følge Sagens Natur nærmest blev den — vemodige — at afvikle »Dansk Postforening«, forbedre dens Opgaaen i en ny Organisation, hvis Medlemmer i Begyndelsen maatte staa i to Fraktioner, der ikke kendte hinanden. Delegeretmødet 10.—11. Maj 1929 vedtog Sammenslutningen uden Begejstring, men i Erkendelsen af, at der ingen Vej var uden om. — Postmester Johansen blev med Akklamation genvalgt til Formand under Hensyn til den Eventualitet, at Telegraaffolkene ikke vedtog Sammenslutningen; det var D. P. F.s sidste Livsytring. —

T. V. Johansen.

Hvad udrettede »Dansk Postforening« i de tredive Aar, den bestod? vil mangen Skeptiker spørge. Og Svaret er dette: »Den samlede dem, der hidtil stod fremmede og derfor uforstaaende overfor hverandre. Den lærte os at løfte i Flok.«

Det maa vel desværre siges, at den ikke formaaede at skaffe sine Medlemmer synderligt bedre Kaar, end de havde, førend den traadte ind i Livet; men hvorledes havde Kaarene for Postvæsenets Embedsklasser været i Dag, hvis »Dansk Postforening« ikke var blevet *stiftet* af den iltre Idealist *L. C. Schou*, hvis den ikke i sine første Aar var bleven *ledet* af den besindige Praktiker *A. V. R. Magius*, og hvis ikke den altid kampglade og kampberedte *Jacob Andersen* i onde Aar havde navigeret imod Strøm og Sø for at hævde Medlemmernes Ret.

Jeg har kaldt denne Afhandling »Dansk Postforening og dens Mænd« — jeg tror ikke, at jeg har glemt nogen af dem, der i Ordets fulde Betydning kan kaldes saadan; men sammen med og maaske lidt foran *G. S. Willemann* maa disse tre nævnes som »Dansk Postforening«s ypperste.

Dansk Telegrafforening.

Af Kontrolør, Frøken *M. MATHIASSEN*.

Naar jeg i det følgende skal søge at give en Fremstilling af Dansk Telegrafforenings Virksomhed gennem den »Menneskealder«, i hvilken den har eksisteret, har jeg naturligvis for en stor Del været nødt til at søge Hjælp i det overleverede skrevne og trykte.

Dansk Telegrafforening har, ligesom de øvrige Etatsorganisationer, haft sit særlige Ansigt, haft sin særlige Indsats at yde — og yde paa den særlige Maade, som passede til dens Medlemmers særlige Indstilling.

For at faa dette nu døde Ansigt gjort saa levende og udtryksfuldt som muligt for dem, der herigennem skal lære det at kende eller stifte nærmere Bekendtskab med det, har jeg anmodet de nulevende Formænd, der gennem de forskellige Perioder har ledet Foreningen, om — til Supplering af den øvrige Fremstilling — at give Læserne et Indblik i, hvad der for dem staa som det mest betydningsfulde i deres »Regeringstid«, og hvad der fra den Periode har nedfældet sig i deres Sind som det, man ikke glemmer.

Der vil derfor i det følgende fremkomme Bidrag til Belysning af enkelte Perioder fra: Overtelegrafbestyrer *Abrahamsen*, Postmester i Skagen *J. C. Møller*, Kontrolørerne i København *L. P. Jensen* og *J. Sund*, Medredaktør af Dansk Post- og Telegraftidende.

Desværre har de Herrer Telegrafkasserer *Munck*, Postmester *Ingeholm*, Saks København, og Telegrafbestyrer *Sv. Jørgensen*, Fredericia, af forskellige Grunde været forhindret i at efterkomme min Anmodning.

Jeg skal herefter tillade mig at gaa over til den egentlige Fremstilling.

STARTEN

Der var en egen løftet Stemning paa Landets forskellige Telegrafstationer den Dag, der kom Meddelelse om, at *Dansk Statstelegrafforening* var dannet paa et Møde i København den foregaaende Dag, den 6. December 1898. Jeg husker selv tydeligt Dagen og den glade Stemning, der greb os, da vi fik Meddelelsen.

Man saa ingen tvivlende eller sure Miner. Alle var klar over og enig om, at der skulde sluttes op om Foreningen, for at den kunde blive stærk og levedygtig.

I Opraabet, der var udsendt, stod bl. a.:

».....kaster vi da et Blik ud i Fremtiden, ser vi et Billede af en Forsamling af

Mænd og Kvinder med fælles Interesser, samlede om et fælles Maal og under loyalt og tilbørligt Hensyn til Tjenestepligten arbejdende paa at højne Standens sociale og økonomiske Niveau.

Kolleger i Provinsen! Giv os Deres Støtte dertil! Lad Hensynet til de fælles Interesser veje mere end alle andre Hensyn, stedlige og personlige, slut Eder i tætte Rækker til os Københavnerne, saa at Foreningen kan vokse og blive os alle, store og smaa, til Glæde og Gavn.....«

Indbyderne til Mødet den 6. December var Telegrafisterne: *A. Abrahamsen, H. S. Andresen, L. Cohen, C. M. Hansen, C. Reiffenstein-Hansen, N. J. Hansen, H. P. Jensen (Klenø), W. Lund, V. Munck, V. Møller og Wolmer.*

Paa Mødet nedsattes et foreløbigt Repræsentantskab, som skulde forberede den første Generalforsamling og lave Udkast til den endelige Form for de Foreningslove, der skulde forelægges.

Det var desuden paa Mødet blevet vedtaget, at der skulde udgives et Foreningsorgan, »*Dansk Telegraftidende*«, hvis 1ste Nr. ogsaa udkom den 1. Januar 1899, redigeret af *Reiffenstein-Hansen.*

Paa Generalforsamlingen i Februar fik Foreningen alle Formaliteter i Orden. Den døbttes »*Almindelig dansk Telegraforening*«, hvilket Navn den beholdt til 1905, da den omdøbttes til »*Dansk Telegraforening*«. Den var den første af Etats-Foreningerne, der dannedes som egentlig Fagorganisation.

Repræsentantskabet konstituerede sig med Telegrafisterne *Th. Wolmer* som Formand og *A. Abrahamsen* som Redaktør. Telegrafist *A. T. E. Hansen* (senere Kontorchef, nuværende Postmester *Elsøe*) valgtes til Kasserer, og det Mandat beholdt han, til han med Udgangen af 1920 selv ønskede at fratræde.

Th. Wolmer, Formand til Decbr. 1899.

ARBEJDET

Der var nok at tage fat paa. Lønningerne var elendige. Siden sidste Lønningslovs Vedtagelse (1889) var Priserne steget stærkt, og dertil kom, at der ikke var fastlagt Oprykning til de forskellige Lønsatser. Oprykning fandt kun Sted ved Afgang i Gruppen, saa at det gamle Ord »Den enes Død, den andens Brød« var en Realitet dengang. Og Afgang var der meget lidt af. Ordrede Pensionsforhold var der heller ikke. Kun de allerøverste Lønklasser havde Pensionsret, men det drejede sig kun om ganske faa Mennesker.

For alle øvriges Vedkommende skulde der besværligt bevilges »Understøttelse« paa Finansloven, og denne Form for Pension føltes af Personalet som en pinlig Ydmygelse og som en Underkendelse af Betydningen af det Arbejde, der »belønnedes« med Understøttelsen.

Men Foreningen kastede sig ud i Arbejdet med beundringsværdig Energi, og næsten øjeblikkelig saa man Virkningerne. Faa Dage efter at Repræsentantskabet havde konstitueret sig, gik *Formanden*, Sekretæren, *C. M. Hansen* og *O. Larsen* (den senere Redaktør) til Telegrafdirektør *Meyer*, som ogsaa var Medlem af Foreningen, og bad ham støtte en Henvendelse til Ministeren om at forelægge en Pensionslov.

Telegrafdirektøren stillede sig elskværdigt forstaaende, og med hans Anbefaling henvendte Repræsentanterne sig til Indenrigsministeren (*Bardenfleth*), som meddelte, at han haabede at kunne forelægge baade Pensions- og ny Lønningslov i en nær Fremtid.

Med Pensionsloven gik det ogsaa forholdsvis glat. I Løbet af et Par Aar var *den* bragt vel i Havn, men med Lønningslovens Revision gik det mere brydsomt; i Aarevis maatte der arbejdes taalmodigt og ustandseligt, før det bar Frugt.

Men fra den første Dag til det endelig lykkedes, hamres det gennem hvert Nummer i Bladet, gennem Henvendelser til Ministre, Rigsdagsmænd, Presse, ind i Offentlighedens Bevidsthed, at Lønvilkaarene er umulige og utaalelige og *maa* rettes.

Ved en Henvendelse i September 1899 til Indenrigsminister *Bramsen* svarede denne vittigt paa Repræsentanternes Klagesang, at naar man fremførte, at en Murersvend kunde tjene 10 Kr. om Dagen og en Skomagersvend 7 Kr., maatte han spørge, hvorfor Telegrafisterne da ikke havde valgt disse Haandværk som Levevej.

Og senere i Samtalen sagde han, at hvis Telegrafpersonalet alle som een erklærede, at de ikke ønskede at tjene i Telegrafvæsenet paa de bestaaende Betingelser, vilde de vistnok kunne faa deres Ønske opfyldt.

Ministeren erklærede sig dog villig til at gøre sit bedste, og ved en Audiens en Uges Tid senere meddelte han, at han vilde betragte Post- og Telegrafvæsenet som saaledes samhörrende, at der ikke vilde blive forelagt en Lønningslov for den ene Etat, uden at der samtidig blev forelagt en tilsvarende for den anden, og at den ene Etats Funktionærer ikke burde opnaa Goder, som ikke ogsaa blev den anden Etats Personale til Del.

Han lovede atter at gøre sit bedste, og alt i alt havde Repræsentanterne Indtrykket af, at det ikke havde lange Udsigter med Lønningsloven.

Paa den ekstraordinære Generalforsamling i December 1899 nedlagde *Formanden*, *Th. Wolmer*, sit Mandat. I sin Beretning udtalte han Haabet om, at Foreningen, naar dens vigtigste Opgave, Forbedring af de materielle Kaar, var løst, »maatte have Livskraft til at tage andre Opgaver af almen-gyldig Natur op«! — Man maa indrømme, at *Livskraften* var der Brug for endnu nogle Aar. Paa det konstituerende Repræsentantskabsmøde valgtes derefter Assistent *M. Friis* til Formand.

Ministerens Udtalelser om Post- og Telegrafetatens Samhörighed skabte det første Samarbejde mellem Post- og Telegraf-Repræsentanter.

Der nedsattes et fælles Agitationsudvalg, som satte et dygtigt ført Agitationsarbejde i Gang.

I November 1900 blev endelig et Lønningslovforslag forelagt.

Men foruden voldsomme Diskussioner i Folketinget gav det Anledning til stort Røre indenfor Foreningen.

Det var »Kvinderne«, det var galt med.

Ved Lønningsloven af 1875 havde der været lige Adgang for Mænd og Kvinder og lige Løn.

Ved Loven af 1889 var der stadig lige Adgang, men paa nogle Lønnings-satser var der en mindre Forskel, naturligvis til Ugunst for Kvinderne. Men i det forelagte Lønfor-slag var den »Lige Adgang« helt strøget, og alle de øverste Lønningsklasser var helt lukket for Kvinderne, idet de ikke kunde komme højere end til Lnk. 3 b med en højeste Løn paa 1200 Kr.

De var selvfølgelig ikke tilfreds med den Behandling. Og deres Utilfredshed naaede op til Rigsdagen, hvor forskellige Rigsdagsmænd tog sig varmt af deres Interesser.

Folketingsmændene *Guldbrand-sen*, *Alfred Christensen* og *Svend Høgsbro* talte deres Sag paa en Maa-de, der den Dag i Dag maa varme i hvert Fald en Kvinde om Hjertet at læse.

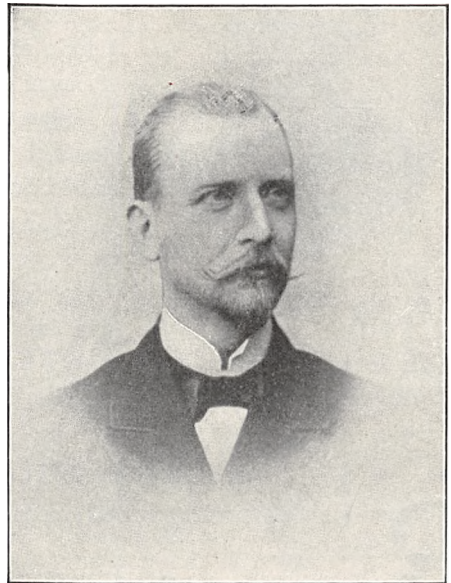
Men nu optraadte *Dansk Telegraforening*.

Den sendte en Skrivelse til Alfred Christensen, hvori den argumenterede imod hans Indlæg og sluttelig gav Oplysninger om Telegrafisters Lønforhold i Tyskland, Sverige og Norge, hvor der var stor Forskel paa Lønningen til mandlige og kvindelige. Denne Skrivelse havde en voldsom Virkning indenfor Foreningen.

De kvindelige Medlemmer følte sig forraadt af dem, der burde varetage deres Interesser. Mange meldte sig ud. Andre protesterede. Og ogsaa mandlige Kolleger var piquerede over den Behandling, man gav de kvindelige Medlemmer.

I en Artikel i D. T. »Lønningsloven og Kvinderne« paaviser *O. Larsen*, at de »Beviser«, Foreningen havde fremført, var »noget nær værdiløse«. Han giver de omtalte Folketingsmænd Ret og imødegaar de fremsatte Paa-stande.

I »Dansk Telegraftidende« giver Repræsentantskabet nu en Slags For-klaring for sin Holdning. Det erklærer, at det som oftest af rent praktiske

M. Friis, Formand Decbr. 1899 — Oktbr. 1901.

Grunde og for at kunne faa noget gennemført maa se bort fra det ideelle og regne med de nøgterne Realiteter.

Og dets Stilling til Kvinderne har netop været dikteret af saadanne reelle Hensyn.

Det hævder, at $\frac{9}{10}$ af Rigsdagens Medlemmer ikke vil gaa med til Kvindernes Ligestillethed. Foreningen maa derfor søge at gennemføre det bedst mulige for saavel mandlige som kvindelige Telegraffunktionærer uden at røre ved Kvindespørgsmaalet i sin Helhed.

O. Larsen, Redaktør 1901—1908.

Af Hensyn til Lønningslovens Gennemførelse havde man givet Alfred Christensen det omtalte Tilsvar — o. s. v.

Man indkaldte derefter en kvindelig Repræsentant til Repræsentantskabets Forhandlingsmøde angaaende den nye Lønningslov.

Hun redegjorde for, hvad Kvinderne ønskede, at Foreningen skulde arbejde for, og efter at have faaet det Indtryk, at Repræsentantskabet paa væsentlige Punkter var villig til at støtte Kvindernes Ønsker, søger hun i Telegraftidende at berolige de kvindelige Kolleger, og efterhaanden falder Gemytterne til Ro igen.

STORPOLITIK OG SYSTEMSKIFTE

Der laa Storpolitik i Luften paa det Tidspunkt, da Lønningsloven var forelagt.

Det store Venstrereformparti havde i Aarevis kæmpet for at faa Parlamentarismen anerkendt og havde gjort Stillingen saa vanskelig som mulig for de forskellige Højregeringer, der sad paa Mindretal.

Statsfunktionærene maatte lide under disse Forhold. Intet kunde man paa Rigsdagen enes om.

Dansk Telegraftidende spørger nu:

»Hvad agter Embeds- og Bestillingsmændene at gøre, hvis det af storpolitiske Grunde forlanges af dem, at de fremdeles skal leve — lad os sige vegetere paa de nuværende Lønninger?

Fremtiden vil give Svaret.«

I Begyndelsen af 1901 kaster Foreningen sig da ind i Storpolitiken.

Den henstiller, at Statens Embeds- og Bestillingsmænd tager Affære ved de forestaaende politiske og kommunale Valg.

At de uden Hensyn til politiske Sympatier stemmer efter en Snor paa den Parole, deres Etats-Organisation udsteder under Valget, og Parolen bør være, at der *kun stemmes paa de Kandidater, der lover at medvirke til Gennemførelsen af Embeds- og Bestillingsmændenes yderst rimelige Krav.*

Og der slaas til Lyd for, at de forskellige Organisationer danner en

Sammenslutning under en fælles Overledelse, der skal sørge for, at enhver Kandidat bliver interPELLERET.

Efter Indbydelse fra Dansk Telegraforening, Danske Postassistenter Forening og Foreningen Postvæsenets 4. Lnk. afholdes der den 10. Febr. 1901 et vældigt Statsfunktionærmøde, hvor 20 »Guldsnore«- og »Sølvsnore«-organisationer var repræsenteret. Paa Mødet herskede stor Ophidselse i Anledning af, at Trafikminister *Juul-Rysensteen* vilde forbyde Pakmester *Pedersen* ved Statsbanerne at stille sig som Kandidat ved Folketingsvalget. Der vedtoges enstemmigt en Protest herimod. Desuden nedsattes der et Udvalg, der skulde forberede en Fællessammenslutning af samtlige Statsfunktionærer og træffe Foranstaltninger til, at enhver Kandidat ved de forestaaende Folketingsvalg blev interPELLERET angaaende sin Stilling til Statsfunktionærernes Krav.

I dette Udvalg indvalgte for Dansk Telegraforening Redaktøren, Telegrafist *Abrahamsen*.

Interpellationerne blev foretaget programmæssigt og Parolerne givet.

Valget i 1901 gav som bekendt en saa overvældende Majoritet for Demokratiet, at Kongen bøjede sig, og Systemskiftets første Venstreministerium blev udnævnt.

»Dansk Telegraftidende« skrev i Anledning af Udnævnelsen bl. a.:

»Da Ministeriet Deuntzer er udgaaet af det store Reformparti, til hvis forskellige politiske Fraktioner der ved Ministeriets Sættelse synes at være taget berettiget Hensyn, har man Grund til at antage, at Landets saa vel som Byernes Tarv vil blive røgtet paa en saadan Maade, at hvad der gavner det ene ikke kommer til at skade de andre.

Der ligger mange Opgaver og venter paa en Løsning, som de ikke har kunnet faa i den lange, golde politiske Kampetid; der er Arbejde nok at tage fat paa for den nye Regering. Lad os da ønske den Held til Arbejdet og en lykkelig Haand til at gennemføre Reformen til Gavn for alle Samfundsklasser.«

Artiklen omtaler derefter Valget af *Hørup* til Trafikminister og udtaler Haabet om, at den nye Minister vil have et aabent Øje for sine Undergivnes Tarv, og Ønsket om, »at Trafikministeren maa have Held til at kunne gennemføre de Lønningslove, som Trafiketatens trængter saa haardt til«.

Ved en Henvendelse, Foreningen foretog til Ministeren, lovede han da ogsaa at forelægge Lønningsloven i Rigsdagen først paa Samlingen.

Imidlertid maa Foreningens Formand, *M. Friis*, af Helbredshensyn nedlægge sit Mandat, og i Oktober 1901 blev Telegrafist *Abrahamsen* valgt til Repræsentantskabets Formand og *O. Larsen* til Redaktør af Medlemsbladet.

Men ak! Lønningsloven!

Minister *Hørup* var syg, da han blev udnævnt, og kom aldrig som Minister til at møde i Rigs-

A. Abrahamsen, Redaktør 1899
—1901, Formand 1901—1909.

dagen — han døde i Foraaret 1902. — Hans Forretninger passedes af Finansminister Hage.

Men paa Lønningsloven maatte der stadig ventes. Aaret løb ud, uden at der var sket noget.

En passant skal nævnes en lille munter Diskussion i »D. T.« om Spørgsmaalet »Hvad er en Telegrafist«. Telegrafist, senere Fuldmægtig A. Jacobsen, Telegrafdirektoratet, havde meget højtideligt aabnet Diskussionen med at nævne alle de Egenskaber og al den Viden, der maatte fordres af en Telegrafist, og bl. a. slaar han fast, at en Telegrafist maa have alsidigt Kendskab til *Handel, Skibsfart, Teknik, Sprog*, o. s. v., o. s. v.

Hvad forskellige gemytlige Indsendere, f. Eks. »En jysk Telegrafist«, »Rasmus Krinkel i X-afdelingen«, »Albert Sørensen« o. a. i indsendte Svar her præsterer i Retning af Morsomhed, vidner højt om det gode Humør, det morsomme Kammeratskab, den Usnobbethed og muntre Tone, der altid har hersket blandt Telegrafpersonalet. Desværre tillader Pladsen ikke at citere Artiklerne.

ENDELIG!

Da Lønningsforslaget blev forelagt i Januar 1902 gav det Anledning til Splittelse indenfor Foreningen, idet Telegrafisterne vilde have det, som det var foreslaaet, mens de øverste Lønningsklasser var meget utilfredse med det.

Loven blev ikke gennemført, inden Rigsdagen hjemsendtes. Og i Juni indkalder Repræsentantskabet til ekstraordinær Generalforsamling for paa den at faa Mandat til i den kommende Vinterlønkampagne at søge gennemført, hvad der var opnaaeligt.

Men da de øverste Lønningsklasser ikke var tilfreds med den talmæssige Repræsentation, de kunde faa i Repræsentantskabet, meddelte de, at de vilde danne deres egen Forening, som skulde arbejde for deres specielle Interesser.

I Oktober var Rigsdagen atter inde, men Telegrafisterne havde efter alle Skuffelserne næsten tabt Haabet om at faa Lønningsloven igennem.

Men nu gik det pludselig stærkt!

Loven forelagdes i Landstinget 12. Novbr., i Folketinget den 4. Decbr. og allerede den 10. Decbr. 1902 var den færdig fra Rigsdagen.

Endelig kunde Foreningen puste lidt ud, men den havde ogsaa ført den aarelange Kampagne med stor Dygtighed.

F. Eks. havde den Gang paa Gang argumenteret imod, at Lønforbedringer gjordes afhængig af, om Etaten gav Overskud, og paavist, at det var Takstnedsættelser og Oprettelse af urentable Smaastationer, der forhindrede Balance paa Budgettet.

I en trykt Henvendelse til Regering og Rigsdag, Novbr. 1902, redegjør-

des der saaledes for de økonomiske Forhold indenfor Etaten, for Personalets Lønforhold gennem Aarene o. m. a. Heri skrives bl. a.:

».... Vilde man anlægge en Maalestok for Telegrafens Betydning som Kulturfaktor, sker dette bedst ved en Henvisning til, i hvilken udstrakt Grad Dagspressen har taget Telegrafens i sin Tjeneste. Det er ikke for meget sagt, at Journalistiken ved Telegrafens Hjælp er blevet fuldstændig revolutioneret i de forløbne 50 Aar, og de, der i alleregentligste Forstand har nydt godt heraf, er den store Almenhed, der nu straks ved Telegrafens Hjælp gennem Dagspressen bliver holdt à jour med enhver Begivenhed af Betydning, der er foregaaet ude i Verden.

Handel og Omsætning mellem de forskellige Lande har gennemgaaet en Udvikling, som man ikke drømte om for 50 Aar siden, og som for en meget væsentlig Del skyldes Telegrafens.....«

Paa Generalforsamlingen i 1903 var der naturligvis megen Anerkendelse overfor Foreningens dygtige Ledelse, og der vedtoges takkende Udtalelser til Regering, Rigsdag og Telegrafdirektør.

Lønningsloven traadte i Kraft 1ste Juli 1903.

Men Personalet opdagede hurtigt, at det var ikke altsammen Fordele, den bragte. Nu skulde der nemlig spares!

Ekstravagterne indskrænkedes. Og Tjenestetiden blev lagt om, saa Personaleantallet kunde nedbringes. Det var særligt de yngre, som i Forvejen havde vundet mindst ved Lønningsloven, der nu fik deres Ekstraindtægt formindsket.

Alt i alt var Glæden hurtigt afsvalet. Til at bøde paa det lykkedes det Foreningen i Løbet af 1904 at faa Medhjælperlønningerne sat lidt op.

KVINDERNE IGEN

I den nye Lønningslov var der sikret Kvinderne lige Ret med Mænd til Antagelse og Oplæring ved Telegrafvæsenet.

Animeret af den kvindelige Repræsentant, Telegrafist Frk. M. J. J. Petersen (nuværende Kontrolør, Fru Schultz), der med beundringsværdig Energi og Dygtighed tog sig af sine kvindelige Kollegers Interesser — uden at forsømme de mandliges — tog Foreningen nu fat paa at skaffe de kvindelige Medlemmer Ret til at blive i Etaten efter Ægteskabs Indgaaelse, Adgang til samme Uddannelse og Fageksamen som de mandlige og Ret til at gøre Nattjeneste, hvilket indtil da havde været dem forbudt.

Og paa et Bestyrelsesmøde i Novbr. 1903 vedtages det at sende Andragende til Ministeriet for offentlige Arbejder om, at Retten til lige Oplæring maatte blive gennemført saaledes, at Kvinder skulde gennemgaa samme Kursus og tage samme Eksamen som Mænd, idet der sam-

Frk. M. J. J. Petersen, nuv. Fru Schultz, Repræsentant 1902—1916 og 1925—1929.

tidig peges paa, at den nuværende ulige Uddannelse hemmer Kvindernes Interesse for deres Fag og næppe kan siges at være gavnlig for Tjenestens forsvarlige Udførelse.

I 1905 blev *Svend Høgsbro* Trafikminister.

Bestyrelsen delegerede nu Frk. Petersen til at foretage en Henvendelse til Ministeren angaaende Kvindespørgsmaalene. Ministeren stillede sig forstaaende. Og efter at skriftlige Ansøgninger var indsendt, kom igennem Telegrafdirektøren Svaret, at det tillodes kvindelige Telegrafister at forblive i deres Stilling efter indgaaet Ægteskab, mod at de i Barselstilfælde selv betalte Udgifterne ved Besørgelsen af deres Tjeneste, og at de kvindelige Medhjælpere, der maatte ønske det, havde Adgang til de teoretiske og praktiske Undervisningskursus med efterfølgende Eksamen.

Men næppe var det gaaet i Orden, før Telegrafdirektøren spillede næste Trumf ud!

Det resolveredes, at til den praktiske Uddannelse hørte en Undervisning ude paa Linien i Liniearbejde og Liniereparation, som alle de Elever, der ønskede at tage den »store« Telegrafeksamen, maatte gennemgaa. Nu havde man sikkert ventet, at de kvindelige Elever var for »kvindelige« til at søge saadan et Kursus.

Men de lod sig ikke skræmme. — De meldte sig til Kursus.

Og den Sommer saa Folk med Forbavselse unge Damer klatre i Telegrafstænger, lodde og reparere Ledningerne o. s. v.

Det var et sundt Liv for de unge Elever, og da de kom tilbage, gik de med dobbelt Energi løs paa Opgaverne, der ventede dem, og tog deres Eksamen.

Det var eneste Gang, det praktiske Liniearbejde mentes nødvendigt som Supplement til den øvrige Uddannelse. Det kunde ikke bruges til at holde Kvinderne ude, og det faldt stille bort.

Kursusundervisningen med tilsluttende Eksamen blev herefter *obligatorisk* for alle Elever uanset Køn, og ingen tænkte mere paa, at det kunde være anderledes.

Ogsaa med Nattjenesten gik det naturligvis i Orden.

DE HEMMELIGE INDBERETNINGER

Avancementet foregik paa Grundlag af hemmelige Indberetninger, som af Telegrafbestyrerne med visse Mellemlum indsendtes til Telegrafdirektoratet, og hvori de ved Hjælp af en Slags Talkarakterer gav Erklæring om de enkelte Funktionærers Forhold i og udenfor Tjenesten.

Foreningen aabnede paa et tidligt Tidspunkt en Kampagne mod disse Indberetninger, som de Personer, de angik, aldrig fik at se, men som ikke destomindre var bestemmende for deres Fremtid.

Den hævdede, at det var umuligt, at samtlige Bestyrere i Danmark anlagde samme Maalestok ved Bedømmelsen, hvoraf fulgte, at 2 Funktionæ-

rer, hvis Forhold i enhver Henseende var de samme, kunde faa en ganske forskellig Bedømmelse, naar de ikke var tjenstgørende paa samme Station.

Endvidere gjorde den opmærksom paa, at ikke alle havde samme Evne til at faa deres Foresatte gjort bekendt med de mange gode Egenskaber, de selv var i Besiddelse af.

Gennem Aarene vandt Foreningen paa dette Omraade langsomt Terræn. Det vil tage for megen Plads at komme ind paa de enkelte Faser i denne Kamp. Foreningens Arbejde her har været af den største Værdi for Personalet. Den har som bekendt faaet gennemført, at enhver tjenstlig Erklæring om en Tjenestemand skal forevises denne inden Indsendelsen.

Naturligvis vil der alligevel være Rum for ikke retfærdig Favorisering af den enkelte, og Forfremmelsesraad med Personalerepræsentation, som Foreningen forlangte, har vi jo heller ikke faaet.

DE TEKNISKE STILLINGER

En særlig Kamp har Foreningen ført for Bevarelsen af de tekniske Stillinger for det egentlige Telegrafpersonale.

Disse Stillinger var indtil 1903 blevet bestridt af dertil egnede Telegrafister, men paa Lønningsloven af 1903 var der bevilget et Par Ingeniørstillinger, som forudsattes besat med Polyteknikere.

Det var den første Begyndelse! Og den udviklede sig som bekendt til, at flere og flere Polyteknikere antoges i Telegrafetaten.

Foreningens Arbejde gik dels ud paa at bevare saa stor en Del som muligt af det tekniske Arbejde for det faguddannede Telegrafpersonale og lade dette Personale ogsaa have Adgang til Ingeniørassistent- og Ingeniørstillinger sideordnet med Polyteknikere, idet den hævdede, at den praktiske Telegrafuddannelse, kombineret med den tekniske Uddannelse, der kunde gives indenfor Etaten, nok kunde sidestilles med den polytekniske, der ikke var særlig specialiseret, hvad Telegraf- og Telefonteknik angik.

Og dels søgte Foreningen at begrænse Polyteknikernes Avancementsmuligheder indenfor Etaten til de rent tekniske Stillinger.

Det lykkedes som bekendt Foreningen at faa flere af de tekniske og praktisk uddannede Telegrafister forfremmet til Telegrafmestre, Ingeniørassistenter og Ingeniører.

Der var dog i flere Aar Strid mellem Foreningen og Telegrafdirektøren angaaende nogle teknisk uddannede Telegrafister, som Telegrafdirektøren udnævnte til Telegrafmestre, mens Foreningen hævdede, at de burde være udnævnt til Ingeniørassistenter. Dette Spørgsmaal blev løst ved Trafikminister *Hassing Jørgensens* forstaaende Hjælp i 1918, da 4 Telegrafmestre blev udnævnt til Ingeniørassistenter. Alt i alt havde Foreningen paa dette Omraade saaledes gode Resultater at opvise.

DE PRIVATE MEDHJÆLPERE,

som de kaldtes, var i mange Aar et stort Spørgsmaal for Foreningen.

Tilgangen til Medhjælperklassen var sket ad to Linier. Dels havde *Telegrafdirektoratet* antaget Elever eller Aspiranter, som systematisk fik deres Uddannelse med efterfølgende Fageksamen, og dels blev der af *Telegrafbestyrere* med Kontorholdsgodtgørelse engageret *private* Medhjælpere, hvis Ansættelse ganske vist godkendtes af *Telegrafdirektoratet*, men som lønnedes af *Telegrafbestyrerne*, og hvis faste Ansættelse trak adskilligt længere ud og foregik langt mere tilfældigt end de førstnævntes.

Da de »private« senere kom ud paa andre Stationer og saa, at de — til Trods for at de havde arbejdet undertiden flere Aar længere i *Telegrafvæsenets* Tjeneste end de, der var ansat paa den regulære Maade — alligevel stod i *Anciennitetsrække* under dem og derfor havde baade ringere Tjeneste- og Lønningsanciennitet, følte de sig uretfærdigt behandlet og appellerede til deres Forening. Og Foreningen arbejdede ogsaa troligt paa at skaffe dem den *Anciennitet*, de havde Krav paa. Det lykkedes i 1915 at skaffe dem alle over en Bank 1½ Aars *Lønningsanciennitet* godtgjort, men *Tjenesteancienniteten* fik de først efter Sammenslutningen, da *Ancienniteten* for det samlede Personale skulde udregnes.

AARENE 1905—1914 I STORE TRÆK

Saa tidligt som i 1905 begyndte Foreningen at arbejde for *Forhandlingsretten*.

Jernbaneetaten havde i 1903 faaet en vis Ret til at blive hørt, naar Spørgsmaal af Interesse for Personalet laa for. I velskrevne Artikler henviser »*Dansk Telegraftidende*« hertil og redegør for, hvor hensigtsmæssigt det vilde være at give Personalet Ret til *Forhandling* med *Administrationen* og »ganske uden Skade for den almindelige Disciplin«.

Telegrafdirektøren stillede sig i og for sig heller ikke afvisende, og i det store og hele var der i *Virkeligheden* et udmærket Samarbejde mellem Foreningen og *Telegrafdirektøren*, som beredvilligt forhandlede om de forskellige Spørgsmaal af Interesse, længe før *Forhandlingsretten* og -pligten var lovfæstet.

Ved *Telegrafdirektørens* 10-aarige Jubilæum i 1907 overbragte *Formanden* og *Frk. Petersen* Foreningens *Lykønskning*, og *Formanden* udtalte samtidig Ønsket om,

»at de Opgaver, der vil melde sig i Fremtiden — ligesom de Spørgsmaal, der endnu ikke har fundet en Løsning — maa kunne gennemføres ved *Forhandling* mellem *Direktøren* og *Personalet*, og jeg kan tilsige *Direktøren* »*Dansk Telegrafforening*« fulde og loyale Støtte til Opnaelse af dette Maal«.

Direktøren svarede:

»Til Dem, Hr. Abrahamsen, vil jeg i Anledning af Deres Udtalelser specielt sige, at jeg finder det ganske selvfølgeligt og naturligt, at en saadan *Forhandling* finder Sted.«

Nogle Gange var der dog slemme Kurrer paa Traaden mellem de to Parter.

Som da Direktøren kaldte Redaktøren, O. Larsen, op og reprimanderede ham for den »usømmelige Maade«, paa hvilken han i Foreningsbladet havde kritiseret den paatænkte nye Telegrafstation i »Gammel Mønt«, og da Redaktøren, nu afdøde Kontrolør *H. Jespersen*, blev truet med Afsked for et ret kraftigt Angreb paa Telegrafdirektøren i Bladet.

Denne Affære vil den daværende Formand, *J. C. Møller*, selv omtale i sit Indlæg.

I 1906 nedsatte Regeringen en Lønningskommission.

Det gjaldt nu om for Statsfunktionærene at finde en Taktik til at faa Indflydelse paa de Forslag, der skulde blive Resultatet af Kommissionens Arbejde.

Vor Forening søgte Samarbejde med de øverste Lønningsklassers Forening, som stadig eksisterede. Og de forskellige Etats-Organisationer dannede en Fælles-Lønkommission med 3 Medlemmer for hver Etatsforening.

Dansk Telegrafforening udpegede *Abrahamsen* og *O. Larsen* og tilbød det tredje Mandat til de overordnedes Forening, som valgte *O. Henrichsen* (den senere Overtelegrafbestyrer) til Repræsentant.

Udvalget indsendte til Kommissionen et Lønningsforslag, som det havde haabet at blive indkaldt til Forhandling om. Det skete dog ikke; men da Kommissionens eget Forslag kom, var det ikke desto mindre ret acceptabelt, og der var ogsaa taget visse Hensyn til Organisationens Forslag.

Med Lønningsloven af 1908 indførtes ensartede Lønninger for Told- og Trafiketaterne.

Hermed havde Etaternes Personaler faaet reelle Fællesinteresser. Og da Samarbejdet i Udvalget forøvrigt var forløbet til alles Tilfredshed, faldt det naturligt og i Traad med alles Interesser, at *Centralorganisationen* for Embedsklasserne blev dannet (Februar 1909). Senere paa Aaret dannedes ogsaa Funktionærklassernes C. O.

Ved Generalforsamlingerne i 1908 sluttede de overordnedes Forening sig atter sammen med Dansk Telegrafforening, efter at man i Forvejen havde aftalt Betingelserne.

I 1908 gik O. Larsen efter eget Ønske af som Redaktør, men fortsatte i Bestyrelsen; *Henrik Jespersen* blev hans Efterfølger som Redaktør. Og ved Generalforsamlingen i 1909 nedlagde *Abrahamsen*, som var blevet valgt ind i Folketinget, sit Mandat som Formand efter at have ledet Foreningen gennem de mange betydningsfulde Aar.

Der var stor Begejstring for ham paa den sidste Generalforsamling. Han havde ogsaa store Resultater at se tilbage paa — de sidste: Lønningsloven, en sammensluttet Dansk Telegrafforening og C. O.s Dannelse.

Overtelegrafbestyreren vil nu selv i det følgende fortælle om Dansk Telegrafforenings første Leveaar.

De endnu levende Telegrafmænd, hvis Indtrædelse i Telegrafvæsenet skete i Tiden omkring 1880, vil endnu erindre, hvilke — for at bruge et mildt Udtryk — mærkelige Forhold, der dengang herskede i Etaten. Rekrutteret, som den unge Etat var, af Mænd, der var hentede fra de mest forskellige Livsstillinger og med den mest forskellige Uddannelse, var det ikke saa mærkeligt, at det første Indtryk, den unge Mand fik, var, at han nu var kommet i et meget broget Selskab, blandt hvis enkelte Medlemmer han kunde faa rigelig Lejlighed til at gøre visse baade sociale og psykologiske Studier, navnlig gjorde dette sig gældende paa de to efter den Tids Forhold store Telegrafstationer, København og Fredericia.

Standsfølelse, endsige Etatsaand, som det kendtes i andre Etater, fandtes saa godt som ikke i Telegrafpersonalet. Vel var der et vist kammeratligt Sammenhold, iblandet en hel Del Klikevæsen, men virkelig etatsmæssig Samfølelse manglede ganske.

Etatens daværende Chef, saalidt som hans Forgænger, forstod enten ikke eller interesserede sig ikke for at fremelske en saadan i Personalet, ej heller gjorde de synderligt for gennem Forsøg paa at skaffe nogenlunde ordentlige Lønninger at højne Personalets økonomiske Kaar og derved forbedre dettes sociale Stilling og Anseelse. »Vi alene vide«-Princippet var Administrationens Synspunkt paa alle Omraader, og megen Mukken taaltes ikke fra de underordnedes Side.

Disse Forhold varede ved til henimod Aarhundredets Slutning, da Etatens Chef, fhv. Oberstløjtnant, Telegrafdirektør *Høncke* søgte og fik Afsked fra den 1. Juni 1897. Med ham tør man vel nok sige, at Absolutismen i Etaten forsvandt, Smaatskaarenheden parret med den Tids almindelige militære Opfattelse af Forskellen paa Officerer og Rekrutter forsvandt samtidig, selv om man rent menneskelig maa erkende, at hans Fortid i Militæretaten vel for en væsentlig Del bar Skylden for hans ganske ensidige og lidet smidige Forstaaelse af Personalets Tarv.

Ved hans Afgang aandede Personalet op, og da hans Efterfølger som Telegrafdirektør blev en civil Mand, Telegrafingeniør ved Statsbanerne *N. R. Meyer*, som straks fra sin Udnævnelse, der fandt Sted den 1. September 1897, ved sin bramfri og forstaaende Optræden vandt Personalets Sympati, begyndte der en ny Tid i Etaten; de mange Aars tunge Tryk fra oven blev lettet, man forstod, at den nye Chef var sit Personale en velmenende Mand, der ikke havde noget imod at høre Personalets Ønsker og yde sin Medvirkning til Reformen saavel i tjenstlig som i lønningsmæssig Henseende.

En Følge af Chefskiftet blev, at man indenfor Personalet begyndte at beskæftige sig med Tanken om Muligheden for at danne en Organisation af rent faglig Karakter, der overfor Administrationen kunde fremføre Personalets Ønsker og søge gennemført Forbedringer af Lønninger og af de tjenstlige Forhold paa Stationerne.

Det første Forsøg i den Retning blev gjort i Fredericia, det andet i København i Sommeren 1898, men førte ikke til noget. Da samledes i No-

vember samme Aar 11 yngre Assistenten til et Møde i København og vedtog at udsende et Opraab om Muligheden for at stifte en faglig Organisation.

Et Møde blev indkaldt og afholdt den 6. December, Lovforslag blev forelagt, og der nedsattes et midlertidigt Repræsentantskab til at arbejde videre med Sagen.

Til Formand for dette valgtes enstemmigt Telegrafist *Th. Wolmer*, og paa den efterfølgende Generalforsamling, hvor Foreningen stiftedes og fik Navnet »Dansk Statstelegraforening«, blev han valgt igen og blev saaledes Foreningens første Formand.

Naar Valget faldt paa ham, var Grunden den, at han dels havde støttet Indbyderne til Foreningens Dannelse med Raad og Daad, og dels den almindelige Anseelse, han nød blandt sine Kolleger paa Grund af en klar Intelligens og en mere end almindelig Evne til i klar og koncis Form at udtrykke sig baade mundtligt og skriftligt. I en Debat kunde han til Tider være mere skarp end egentlig nødvendigt, han var aldrig bange for at vedstaa en Opfattelse og sige sin Mening rent ud uden Persons Anseelse.

I det første Nr. af Foreningens Medlemsblad, »Dansk Telegraftidende«, skrev han under sit kendte Mærke *W.* en Artikel, der i korte Træk op-ridsede hans Syn paa Foreningens Opgaver; i den gjorde han op med For-tidens administrative Synder og Mangel paa Forstaaelse af Personalets Tarv og udtalte sin Tro paa, at ved fælles Kræfter skulde det lykkes »at faa Telegrafvæsenet paatrykt et saadant Præg, at det gaar op for Almenheden, at der dog ogsaa for intelligente og dygtige Mennesker vil være Livsstillinger at søge i Telegrafvæsenet«.

Den første Opgave, Wolmer tog op, var at gennemføre en Pensionslov for Telegrafvæsenet. Hidtil blev afskedigede Tjenestemænd i Telegrafvæsenet tillagt en Understøttelse paa de aarlige Finanslove, et Forhold, der af dem alle blev følt som en Ydmygelse.

Med al sin Energi kastede han sig derfor ind i Arbejdet for denne Sags Gennemførelse. Med Mund og Pen tog han Agitationen op, støttet af Repræsentantskabets øvrige Medlemmer, og det skyldtes i første Række ham, at daværende Indenrigsminister *Bramsen* allerede den 18. December 1898 i Folketinget indbragte et Forslag til Pensionslov for Telegrafvæsenet. Det om Forslaget nedsatte Udvalg afgav Betænkning den 22. Februar 1900, hvorefter Forslaget hurtigt blev gjort færdigt i Rigsdagen.

Men i Mellemtiden havde Wolmer nedlagt sit Mandat som Formand og var udtraadt af Repræsentantskabet som Følge af, at han havde faaet Ud-nævnelse til Overtelegrafist fra den 1. November 1899, og det blev altsaa ikke forundt ham at se Pensionsloven gennemført i hans Formandstid.

Som Wolmers maaske største Fortjeneste skal til Slutning anføres, at han var den første Telegrafmand, der tog et alvorligt Arbejde op for af de udisciplinerede og for de flestes Vedkommende forholdsvist lige glade Tjenestemænd indenfor Telegrafvæsenet at skabe et ansvarsbevidst og dygtigt Telegrafpersonale. I Artikler i »Dansk Telegraftidende« og i Dagspressen krævede han større og alsidigere Uddannelse af dette; thi der-

igennem saa han Midlet til at hæve Telegrafpersonalets sociale Anseelse og til Forbedring af dets økonomiske Kaar. At han saa rigtigt, viser den Stilling, Telegrafpersonalet nu indtager paa begge de nævnte Omraader.

Til Wolmers Efterfølger som Formand for »Almindelig dansk Telegrafforening« valgtes paa en ekstraordinær Generalforsamling den 11. December 1899 Telegrafist *M. Friis*. Det var ikke nogen helt let Opgave for en ny Mand at løfte Arven efter Wolmer; men selv om Friis ikke paa alle Omraader mødte med de samme Forudsætninger som sin Forgænger, saa var der dog et Felt, hvor han slog bedre til end denne, nemlig hvor det drejede sig om personlige Forhandlinger med Folketingets Medlemmer og da særlig med de paa Landet valgte. I disse Forhandlinger slog Wolmers klare, kølige og koncise Form ikke altid til, medens Friis under saadanne Omstændigheder befandt sig paa et Omraade, hvor netop han havde de rette Forudsætninger. At overvære en Diskussion mellem en saadan jævn Folketingsmand og Friis kunde være en ren Nydelse, og da det altid vedrørte Lønnings- og Pensionsforhold, i hvilke Friis som oftest var bedre inde end Folketingsrepræsentanten, endte disse Samtaler altid under den elskværdigste Form, og der er ingen Tvivl om, at Friis' Argumentation i mange Tilfælde gjorde en ikke ringe Virkning.

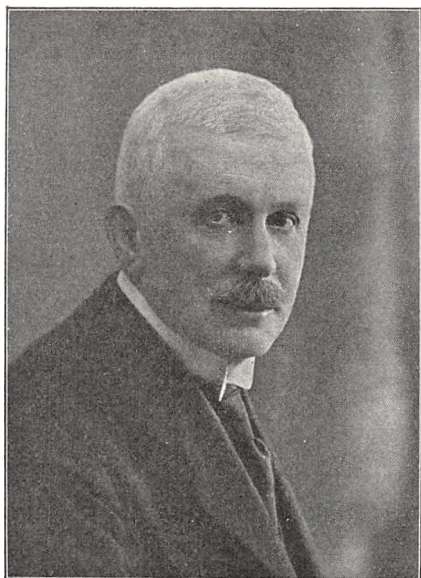
I Friis' Formandstid blev den første Lønningslov for Telegrafvæsenet efter Foreningens Dannelse forelagt Rigsdagen af daværende Trafikminister *Juul-Rysensteen*, og en energisk Agitation for dens Gennemførelse blev paabegyndt fra Repræsentantskabets Side. I dette Arbejde deltog Friis med hele sin Energi, men Loven blev ikke gennemført.

I Aaret 1901 den 10. Februar afholdtes det bekendte Citymøde, hvor en Række Statsfunktionærforeninger vedtog en skarp Protest mod *Juul-Rysensteen* paa Grund af, at denne havde truet Pakmester *P. D. Pedersen* med Afsked, hvis han lod sig opstille som Socialdemokratiets Kandidat i Slagelsekredsen. Paa dette Møde vedtoges samtidig at nedsætte et Udvalg for 19 Statsfunktionærorganisationer til at forberede en Sammenslutning af samtlige Statsfunktionærer. Ogsaa disse Spørgsmaal interesserede Friis sig stærkt for og deltog med Iver i det forberedende Arbejde for at skabe en saadan Centralorganisation.

Friis var ikke stærk af Helbred, og allerede efter knap to Aars Forløb maatte han af Helbredshensyn træde tilbage som Foreningens Formand efter i en vanskelig politisk Tid at have røgtet sin Opgave paa en saadan Maade, at hans Kolleger alle med Beklagelse saa ham opgive Arbejdet.

A. Abrahamsen.

Som Telegrafist Abrahamsens Efterfølger valgtes Telegrafist *V. Munck* (senere Regnskabsfører, Afdelingschef og Telegrafkasserer). Under ham som Formand begyndte Foreningen at arbejde med *Embedsreguleringen*, som efter den nye Lønningslov skulde foretages hvert 5te Aar, første Gang for Finansaaret 1910—1911.

V. Munck, Formand 1909—1910.

Formanden søgte straks om dette Spørgsmaal Samarbejde med Telegrafdirektøren og fik det ogsaa. Man endes om et Forslag, som dog kun delvis blev gennemført. Som bekendt har Embedernes Placering under Telegrafstaten aldrig været paa Linie med de øvrige Etaters.

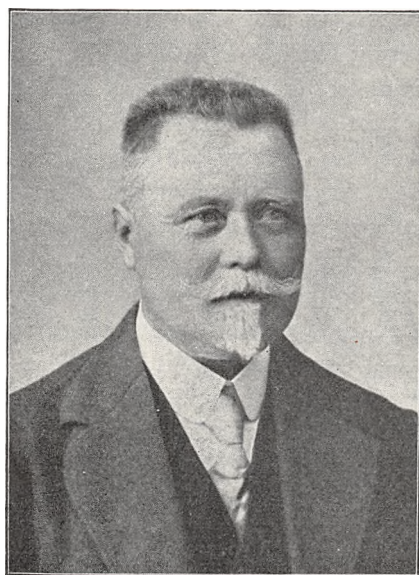
Den store Begivenhed i Hr. Muncks Formandstid var *Forhandlingsrettens* Gennemførelse i Maj 1910 under Ministeriet Zahle.

Paa Generalforsamlingen i 1910 omtalte Formanden Forhandlingsreglerne som »Statsfunktionærernes Grundlov, en Gave, vi skyldte Ministeriet og de, der havde arbejdet saa energisk paa dens Gennemførelse, Tak for«. Han ønskede ikke Genvalg, og Telegrafist

J. C. Møller valgtes til Formand. — Jeg giver nu Hr. Postmester Møller, Skagen, Ordet:

Det var ikke uden Betænkelighed, at jeg efterkom Frk. Mathiassens Anmodning om at skrive om mine Oplevelser fra den Tid, jeg beklædte det ærefulde Hverv som Dansk Telegraforenings Formand. Begivenhederne ligger jo nu omkring 20 Aar tilbage i Tiden, og jeg har væsentligst ikke andet end min Hukommelse at bygge Skildringen op paa.

Da jeg i 1910 blev Foreningens Formand, var jeg i Virkeligheden ganske uforberedt. Jeg havde før den Tid kun taget ringe Del i Foreningsarbejdet og var, som man siger, et ubeskrevet Blad! Imidlertid, alt tegnede til, at den nærmeste Fremtid vilde blive rolig. Vi havde en ny Lønningslov, og Forhandlingsreglerne var netop blevet gennemført. Alligevel blev Aaret 1910 et af de mest bevægede, vor Forening har haft! Anledningen var den, at der var kommet to helt udenfor Etaten staaende ind i vore Rækker, og at der var Grund til at tro, at flere udenfor staaende kunde ventes indkaldt. De to fremmede havde haft Ansættelse i Store Nordiske Tele-

J. C. Møller, Formand 1910—1915.

grafselskab, og det var en bekendt Sag, at den daværende Minister Klaus Berntsen protegerede de to. Ansættelserne vakte et vældigt Røre blandt Medlemmerne. Man bearbejdede mig fra alle Kanter, skriftligt, telefonisk og personligt! Selvfølgelig blev der ogsaa fra Foreningsledelsens Side arbejdet ihærdigt for at hindre yderligere Tilgang af fremmede, og den kraftige Aktion fra vor Side førte da ogsaa til det ønskede Resultat. Vi fik ikke flere Ansættelser i Assistentklassen af uvedkommende. Men før vi naaede dertil, var Foreningen inde i en alvorlig Krise, saa alvorlig endda, at vor Redaktør, Telegrafist *H. Jespersen*, var truet med Afsked af Telegrafdirektør *Meyer*. »Dansk Telegraftidende« havde ved Omtalen af Begivenhederne beskyldt Direktøren for at have »vildledt« Ministeren. Det, som laa til Grund for denne slemme Anklage, var, at Trafikminister *Th. Larsen* overfor Formanden ved en tidligere Audiens fejlagtig havde udtalt, at Stillingen, som den ene af de to fremmede (Hr. *Hagen*) skulde beklæde, var af »særlig teknisk Art«. Ved en senere Henvendelse, Bestyrelsen foretog til Ministeren for at redde vor Redaktør, erklærede Ministeren uforbeholdent, at han havde husket fejl, men at han i øvrigt maatte fordømme Bladets Angrebsmaade overfor Direktøren. Naturligvis blev der givet Telegrafdirektøren en (af Ministeren godkendt) Undskyldning i Bladet, men langt fra af den ydmygende Karakter, som Direktøren havde ønsket den, og Redaktørens Stilling blev reddet! Paa den følgende Generalforsamling efter de her skildrede Begivenheder gav Medlemmerne ogsaa paa forskellig Maade Udtryk for deres Anerkendelse af Bestyrelsens Virke! Men min Stilling som Foreningens Tillidsmand blev i øvrigt, ikke mindst herefter, vanskeliggjort ved, at Telegrafdirektør *Meyer* absolut ikke var moderne indstillet overfor de faglige Organisationer. Skønt jeg paa forskellig Maade søgte et Samarbejde med Administrationen, stødte jeg ofte paa en vis passiv Modstand fra Direktørens Side. Den første »Skin«-Forhandling, Foreningen havde med Telegrafdirektøren vedrørende Klassificeringen af et Par Embeder, søgte jeg iværksat kun for derved at søge at komme Direktøren nærmere i fælles Virke for Personalets Vel. Jeg vidste saare godt, at Forhandlingen ikke var efter Forhandlingsreglerne — selve Ansøgningen om Forhandling viser det ogsaa —, men naar Forhandlingen alligevel fik en mere officiel Karakter, skyldtes dette en Henstilling fra Direktørens Side. Naa, der skete heller ingen videre Skade ud over, at jeg blev haardt angrebet paa den nærmestfølgende Generalforsamling, men dog genvalgt med stort Stemmetal. Senere havde vi med Telegrafdirektøren ikke saa faa Forhandlinger, der alle blev gennemført efter Reglernes Hensigt og Ordlyd. Som en Pudsigheid skal jeg her blot anføre, at vi efter en af de første Forhandlinger maatte indhente Ministeriets Afgørelse af, af hvem og hvorledes Forhandlingsprotokollen skulde føres. Anledningen var den, at Direktøren krævede, at Forhandlingerne skulde protokolleres efter Forhandlingslederens Diktat. Der er vel ingen Tvivl om, hvad Ministeriets Svar gik ud paa.

Indenfor de vekslende Bestyrelser var der i min Formandstid det bedste Samarbejde. Det kunde hænde, at der kom Rivninger mellem os, men al-

drig til Skade for Arbejdet! Blandt de mange gode Kammerater indenfor de vekslende Bestyrelser vil dog Henrik Jespersen altid have en særlig Plads i min Erindring. Et herligere Menneske, en mere retlinet og mere hensynsfuld Karakter finder man sjældent! Hans Fejl, hvis man maa betegne det saaledes, var kun den, at han personlig følte og led altfor stærkt, naar han oplevede, at der fra oven blev gjort Uret mod en enkelt eller flere. De overordnede var i min Formandstid stadig repræsenteret ved Overtelgrafbestyrer Henrichsen og Telegrafbestyrer C. V. Hansen. Førstnævnte skal engang have udtalt, at det var efter Direktørens Ønske, de to Herrer tog Plads i Bestyrelsen, saa at de kunde ligesom danne Bolværk mod rebelske Tilbøjeligheder fra de øvriges Side. Det er rimeligt nok, at det virkelig forholdt sig saaledes. Men i hvert Fald var Samværet det bedste. Selv om de Herrer kun i ringe Grad tog Del i Arbejdet, fik vi dog ofte gode Vink og Raad fra dem. Henrichsen var jo i Virkeligheden en baade frisindet og velmenende Mand! Heldigt var det i det hele taget, at vi havde de overordnede indenfor vore Rammer!

Det der i de 5 Aar, mit Formandsskab varede, optog Sindene mest, var den store Invasion af Kvinder og af Polyteknikere. Naar af samtlige ny ansatte en 80 pCt. var Kvinder, betegnede en saa stærk Tilgang af disse jo egentlig ikke den ofte diskuterede *lige Adgang*, men derimod et Led i en mindre heldig Personalepolitik. Direktøren regnede sikkert med, at han ved Ansættelsen af de mange unge Kvinder kunde have en billig Arbejdskraft, idet han forudsatte, at de ved den Tid, hvor de giftede sig, vilde træde ud af Telegrafvæsenet. Det sidste slog kun i ringe Grad til! I øvrigt var Forholdet mellem de kvindelige og mandlige Repræsentanter indenfor Bestyrelsen det allerbedste. Jeg skylder navnlig Fru Schultz megen Tak for hendes Erfaring i Forretningssager, hendes Klogskab og hendes stedse venlige Omgængelighed.

Med Hensyn til Polyteknikernes Indtræden og Fortrængen af det egentlige Telegrafpersonale fra tekniske Stillinger, er det jo en bekendt Sag, at der fra Ingeniørernes Side blev arbejdet stærkt for at skaffe Plads for nogle af disse i Telegrafvæsenet. I sidste Aar bog for Post- og Telegrafvæsenet har Telegrafingeniør *Heimann* udtalt sin Forstaaelse af, at de mange Ansættelser af Polyteknikere maatte vække Beklagelse blandt Telegrafpersonalet. En saadan Udtalelse har glædet mig, det er da for Resten ogsaa første Gang, jeg har set eller hørt en saadan Udtalelse fra vore egne Ingeniørers Side. Enhver uhildet vil da ogsaa let kunne forstaa, at det, at Adgangen til tekniske Stillinger, som hidtil havde været betjent af det egentlige Telegrafpersonale, nu blev spærret, med andre Ord, at de flinke og dygtige blandt de teknisk-interesserede ikke fik Lov til at tage deres Evner i Brug —, det maatte skabe Bitterhed! Imidlertid, nu har Forholdene jo ændret sig meget siden den Gang. Tiden nu kræver i højere Grad Videnskabens Ibrugtagen end den Gang.

Med Henblik paa en Lønrevision blev der udført og tilrettelagt et betydeligt Arbejde, som L. P. Jensen især tog virksomt Del i. Vi havde haa-

bet netop ved den Tid, hvor Verdenskrigen udbrød, at kunne fremlægge et fuldt færdigt Lønningslovsforslag. Krigen stoppede det hele, og et Par Måned senere vedtog begge Centralorganisationer den noksom bekendte Udtalelse til Offentligheden om, at Tjenestemændene under de for Staten vanskelige Tider afstod fra deres Krav.

Men selv om vi ikke i min Formandsperiode kom til at tage Del i nogen Lønkampagne, var der alligevel rigeligt at beskæftige sig med! Der var f. Eks. Spørgsmaalet om Forbedring af de fhv. private Medhjælperes uheldige Stilling, derved at de almindeligvis kom en 2 à 3 Aar bagefter de andre Medhjælpere, saavel hvad Anciennitet som Lønning angik. Spørgsmaalet var imidlertid saa indviklet og vanskeligt, saa det var ugørligt for Administrationen at finde en retfærdig Vej ud af Vanskelighederne. Det hele endte med, at de fhv. fik en Lønningsanciennitetsgodtgørelse paa 1½ Aar — dog bedre end slet intet! Og paa samme Tid lykkedes det gennem Centralorganisationen at faa samtlige Medhjælperes Kaar forbedret med et Løntillæg paa 15 pCt. efter 4 Aars Ansættelsestid.

I Betragtning af de vanskelige Tider — hvornaar har det forresten ikke været vanskelige Tider for Tjenestemændene? — var jeg dog ved min Fratræden saa heldig at kunne pege paa Resultater af Foreningens Virke foruden det allerede nævnte. F. Eks. Afskaffelsen af de hemmelige Indberetninger. Dette Resultat naaedes ved Forhandling med Telegrafdirektøren. Derimod lykkedes det ikke den Gang at faa de hemmelige Forholds-Erklæringer ud af Verden trods det, at den daværende Minister *Hassing Jørgensen* uden Tvivl var gunstig indstillet overfor vort Krav.

Endvidere gennemførte vi Studierejser og Flyttegodtgørelse til Tjenestemænd, der forflyttedes ved Avancement. Endelig en ret betydelig Forøgelse af Avancementsstillinger, hvilket Resultat blev naaet ved betydningsfuld Støtte fra Telegrafdirektørens Side.

Ofte har jeg i min Formandstid, saavel overfor Direktøren som i Ministeriet, bragt Spørgsmaalet om en ugentlig Fridag frem, uden at det den Gang lykkedes at faa ført det igennem. Man indrømmede stedse Kravets Berettigelse, men stillede mig samtidig Spørgsmaalet: Hvor skal Pengene komme fra? Og dette Spørgsmaal ventede man næppe besvaret af mig!

Min Formandstid var alt i alt en lykkelig Tid. Mit Samarbejde med de Unge indenfor Bestyrelsen og blandt Medlemmerne var mig især til megen Glæde — ja, er det endnu den Dag i Dag!

En Tillidsmand maa jo altid være udsat for Besvær og Modgang, men derfor glæder han sig ogsaa i saa meget højere Grad ved de vundne Resultater.

Skagen, den 15. Marts 1932.

J. C. Møller.

De mandlige Medlemmer i Foreningen var — som allerede antydnet af Hr. Møller — blevet noget urolige over de mange Ansættelser af Kvinder i Etaten, og i Bestyrelsen enedes man — med de kvindelige Repræsentanters Tilslutning — om at tilstille Telegrafdirektøren en Anmodning

om nu at anvende Retten til »Lige Adgang« til Fordel for *Mænd*. Imens søger *A. Høyer*, som forøvrigt selv var traadt ud af Telegrafvæsenets Tjeneste, i Medlemsbladet ved Hjælp af videnskabelige Udregninger at bevise, at Kvindens Arbejdsevne ikke staar paa Højde med Mandens. F. Eks. opstiller han Ligningen:

$$\frac{a}{a_1} = \frac{y \div x}{\frac{y_1 \div v_1}{x_1}} = \frac{x_1 (y \div v)}{x (y_1 \div v_1)}$$

hvor *a* skal være Mandens Ydeevne og *a*₁ Kvindens, men hvor de andre Størrelser er temmelig ubekendte.

Ganske vist hævdede Hr. H., at han let kunde bestemme xerne og yerne, men v'erne, maatte selv han indrømme, var ubekendte.

Alligevel finder han paa en mystisk Maade ud af, at Kvindens Arbejdsevne forholder sig til Mandens som 2 til 3.

Hans Regnestykker bliver naturligvis imødegaaet af vor trofaste Forsvarer *O. Larsen*, som fra Udlandet henter Beviser, der giver det modsatte Resultat, og af Fru *Schultz*.

Og selve *Telegrafdirektøren* rykker os til Hjælp med følgende Svarskrivelse paa Foreningens Anmodning.

I Anledning af Bestyrelsens Skrivelse af 31. f. M. skal Telegrafdirektoratet udtale, at man anser Mænd og Kvinder for i Almindelighed lige vel egnede til at udføre Statstelegraf- og Statstelefontjeneste. Forholdet mellem det Antal Elever, der antages af det ene eller det andet Køn, vil derfor væsentlig bero paa Forholdet mellem de tilsvarende Antal Ansøgere og disses Kvalifikationer.

Den af Foreningen citerede Lovbestemmelse om, at Kvinder have lige Adgang med Mænd til Ansættelse ved Telegrafvæsenet, paalægger ikke Administrationen nogen Indskrænkning med Hensyn til Valget mellem Ansøgere af de to Køns, men foreskriver kun, at der ikke maa stilles andre (flere eller færre) Krav til Ansøgere af det ene end til Ansøgere af det andet Køn.

(sign.) *N. Meyer*.

/ *C. S. Rasmussen*.

Lønningssloven af 1908 havde indført den Bestemmelse, at Telegrafist-udnævnelsen, i de øvrige Etater Assistentudnævnelsen, først kunde falde, efter at vedkommende var fyldt 25 Aar.

Denne Ordning skabte store Uretfærdigheder og var Tjenestemændene en Torn i Øjet, til det ved Tjenestemandrepræsentanternes, *L. P. Jensens* og *Georg Bergs*, Arbejde i Lønningsskommissionen lykkedes at faa den fjernet i Lønningssloven af 1919. Desværre er den jo opstaaet igen som en 24 Aars Grænse i den sidst vedtagne Lønningsslov.

1912 døde *O. Larsen*.

Det var en Sorg for alle i Etaten.

»D. Telegraft.« skriver herom bl. a.:

» — — Den første Følelse, der griber os ved *Oluf Larsens* Bortgang, er Sorgen over Tabet af en Kollega, hvis sjældne Evner, ukuelige Arbejdsivrighed, noble Retsind og altid villige Hjælpsomhed paa saa mange forskellige Omraader kom os,

hans Kolleger, til gode, og vi føler Tabet dobbelt stærkt, fordi alle hans gode og sjældne Egenskaber ikke naaede deres fulde Udfoldelse, men lagdes øde i en saa ung Alder — — — —«.

Omkring Aar 1912 var der en Tid livlig Debat i Rigsdag og Dagspresse angaaende eventuel Sammendragning af Post- og Telegrafetaten. Men Telegrafdirektøren, N. Meyer, argumenterede med stor Kraft og Saglighed mod denne Tanke, støttet af Dansk Telegrafforening, og Debat-ten døde hen, uden at der var stillet bestemte Forslag.

Det blev efterhaanden ret følelig Dyrtid i Danmark. I 1913 var Priserne steget 20 pCt. sammenlignet med Prisniveauet i 1908, og Tjenestemændene begyndte at forlange Regulering.

»Dansk Telegraftidende« slog til Lyd for en Værdimaaler til at afpasse Lønningerne efter Priserne.

I C. O. enedes man om, at hver af Etatsforeningerne skulde udarbejde et Lønningslovforslag. Forslagene skulde derefter samles og færdigbehandles i C. O.

Dette Arbejde var afsluttet, og i Juni 1914 skriver Telegraftidende, efter at have fastslaaet, at Lønningerne ikke mere svarer til Prisniveauet, idet de var reduceret med en Femtedel af deres oprindelige Værdi:

»— — — Saavel Lovgivningsmagten som Offentligheden maa kunne naa til at erkende, at hermed er ogsaa Grænsen for det forsvarlige naaet, og at det er en uundgaaelig Nødvendighed, at Lønningslovens Revision bliver sat paa Dagsordenen i den kommende Rigsdagssamling — — —«.

KRIGEN OG TJENESTEMÆNDENE

Saa skyllede Krigen ind over Europa, og alt, hvad der hidtil havde syntes stort og betydningsfuldt, blev pludselig smaat og ubetydeligt. De to Centralorganisationer, som havde haft et Lønningsforslag klar til Indsendelse, tilstillede i Stedet for den 30. September 1914 Offentligheden følgende Udtalelse:

»Centralorganisationen for de fire Civiletaters Embeds- og Funktionærklasser, som i Dag har været samlet i København, meddeler, at den under de Forhold, som Krigen har medført, for Tiden ikke anser det for rigtigt, som tidligere paatænkt, at indsende Forslag til Regering og Rigsdag om en samlet Lønreform.«

Og Krigen gik sin Gang, men gav samtidig det lille Danmark uanede Muligheder for Gevinst. Efterspørgslen fra det nødlidende Europa efter vore gode Landbrugsprodukter og øvrige Overflod sammen med alle de Chancer, som Krigstilstanden bragte smarte og dygtige Forretningsmænd, sendte en Guldstrøm ind over vort Land.

Samtidig steg ganske vist Priserne for Landets egne Indbyggere, men

det betød intet for alle deres Vedkommende, som selv forstod at udnytte de gyldne Chancer.

Men Tjenestemændene havde ingen Chancer at udnytte.

De kunde hjælpe alle de øvrige Samfundsklasser til Velstand ved en enestaaende Præstation af Slid og Overarbejde, men selv fik de ikke noget ud af det. *Tværtimod* — for dem steg Priserne, uden at de fik mere til at betale med.

Og Skatterne fik *de* Lov til at betale af hver Øre, de tjente.

Til Slut tabte de Taalmodigheden!

Telegrafist, nuværende Kontrolør *L. P. Jensen*, som afløste *J. C. Møller* som Formand ved Generalforsamlingen 1915, vil nu fortælle videre om denne Periode:

L. P. Jensen, Redaktør 1911—1920,
Formand 1915—1920,
Næstformand 1923—1928.

Lige fra jeg i 1915 afløste *J. C. Møller* som Formand, og indtil jeg fra- traadte i 1920, var det, der først og fremmest prægede Dansk Tele- grafforenings Virksomhed, Kampen for bedre økonomiske Kaar, enten i Fællesskab med Statens øvrige Tjenestemænd for Dyrtidstillæg, Løn- til- læg eller Lønningsrevision eller særskilt for en bedre Betaling af det næ- sten utroligt store Overarbejde, der i Krigsperioden og den første Efter- krigstid blev udført af Telegrafpersonalet.

Efter at det første Krigsaars allerede betydelige Prisstigning havde af- født en følelig Dyrtid, fik Centralorganisationerne efter store Anstrengel- ser den første Lov om Dyrtidstillæg gennemført i August 1915. Ved en Række indsnævrende Bestemmelser fik dette Dyrtidstillæg, der betegnende nok ogsaa i Loven kaldtes Dyrtidshjælp, ingen praktisk Betydning for Embedsklasserne. Af vor Forenings Medlemmer var der saaledes kun ca. 2 pCt., der fik »Hjælpen« og det til Beløb af 25, 50 eller højst 75 Kr. en Gang for alle! Sagens hele Forløb og navnlig dens Behandling i Rigsdagen viste, hvilken Mangel paa Forstaaelse Tjenestemændene mødte.

Da Tjenestemændene derfor kort efter Nytaar 1916 maatte lægge ud igen for at søge et ordentligt Dyrtidstillæg bjærget hjem, var Lederne klar over, at noget ekstraordinært maatte gøres for overfor Offentligheden, Rigsdagen og Regeringen at klargøre, hvor alvorlig Situationen som Følge af den stadigt voksende Dyrtid var bleven. For at understøtte et den 4. Januar til Regeringen indsendt Andragende om et Dyrtidstillæg paa 240 Kr. besluttede Centralorganisationerne at afholde et Kæmpemøde af Tje- nestemænd i Koncertpalæet i København efterfulgt af en Række Møder i Provinsen.

Mødet i Koncertpalæet, hvortil Rigsdag, Administration og Presse var indbudt, fik et glansfuldt Forløb — en Kæmpedemonstration, sagde Pres- sen om det Dagen efter. Det mægtige Lokale kunde ikke rumme de mange,

der vilde være med, og i Hast blev et Annexmøde arrangeret i »Harmonien«, Nørrevold. Den lange Række udmærkede Talere hilstes med øredøvende Bifald af deres Kaldsfæller, og de mange Sandheder om Tjenestemændenes Stilling og Kaar, der blev fremført, fik stormende Tilslutning. Alt i alt herskede en Stemning som ingensinde før eller senere blandt Tjenestemændene, baaret oppe af en begejstret Tilslutning til Organisationerne og en stærk Tillid til Lederne. Sammen med flere af Centralorganisationernes Bestyrelsesmedlemmer talte jeg ved en Del af de paafølgende Møder i Provinsen, nemlig i Odense, Fredericia og Esbjerg. Alle Steder var der en overvældende Tilslutning, og til alle Møder var Pressen indbudt. Stemningen i Provinsen var af samme Lødighed som i Hovedstaden, og alle Vegne blev der givet begejstret Tilsagn om Enighed og Sammenhold. Mange af de ellers saa stille ude i Landet gav umiddelbare Udtryk for deres Glæde over den Samdrægtighed og Samhørighed, hvori Tjenestemændene var mødtes i Arbejdet for denne Sag. Endnu den Dag i Dag er der i min Erindring en egen Stemning over disse Møder; der staar en saadan Glans over dem, at jeg bliver varm om Hjertet, hver Gang jeg tænker paa den Tid. Særlig gjorde det et blivende Indtryk paa mig at se de mange Landpostbude ude fra Stationsbyerne af deres smaa Midler bekoste Rejsen ind til Byen for at høre, hvordan det gik med Lønsagen, og for ved deres Nær-værelse at være med til at underbygge Kravet.

Det Lovforslag, der kom ud af alle disse Bestræbelser, opfyldte desværre langt fra det opstillede Krav, men under dets Behandling i Rigsdagen ændredes det dog saa meget — særlig ved at det gaves tilbagevirkende Kraft —, at det blev nogenlunde tilfredsstillende. Men Dyrtiden vedblev at gaa sin hurtige Gang, og allerede i September maatte Centralorganisationerne igen til det og indsendte Andragende om et Løntillæg og fik et nyt, dog større, Dyrtidstillæg.

Arbejdet i 1917 for det næste Tillæg førtes med en i Organisationernes Historie hidtil ukendt Heftighed, der naaede sit Højdepunkt, da de forskellige Organisationer i September vedtog at gaa til Masseopsigelse af Stillingerne fra 1. Januar 1918. Under Forhandlingerne med Regeringen forelaa der den 26. Septbr. et Tilbud fra Regeringen, som denne erklærede sig villig til at forhandle videre om, saafremt der ingen Opsigelser forelaa den 1. Oktober. Tilbudet var af en saadan Natur, at de tilstedeværende Repræsentanter ikke mente at kunne afslaa en videre Forhandling, og Opsigelserne blev derfor tilbageholdt. Hjemme hos mig laa paa det Tidspunkt mellem 5 og 6 Hundrede Opsigelser, hos andre Bestyrelsesmedlemmer var ogsaa mange deponerede. Ved de senere Forhandlinger opnaaedes endelig Enighed mellem Regeringen og Organisationerne, og Uvejret drev over.

Ja, hvor var det bevægede Dage den Gang. Den store Lønningskommission var bleven nedsat i Juli 1917, og i denne repræsenterede jeg sammen med Stationsforstander *N. C. Henriksen* Embedsklassernes Centralorganisation. Der var Dage, hvor vi var til Møde i Lønningskommissionen om Formiddagen, derfra over Hals og Hoved ud paa Vesterbro til Møde i C. O.,

saa til Forhandling med Konsejlspræsident *Zahle* og Finansminister *Bran-*
des i Finansministeriet og endelig til Møde i C. O. til langt ud paa Aftenen.

Fra Lønningskommissionen mindes jeg navnlig med Glæde min Delta-
gelse i Pensionsudvalgets Arbejde, der ud af de mange forskellige og uens-
artede Pensionslove skabte en fælles og virkelig god Pensionsordning for
alle Statens Tjenestemænd.

Af Enkeltheder fra det mere end 2 Aars Arbejde i Lønningskommissio-
nen skal jeg kun fremdrage, at det lykkedes Overassistent, nuværende Sta-
tionsforstander *Georg Berg*, der i Juni 1918 havde afløst Stationsforstander
Henriksen som Repræsentant for C. O., og mig at faa ophævet 25 Aars Al-
dersgrænsen for Udnævnelse til Assistent, og, hvad der naturligvis var af
særlig Betydning for alle hidtil udnævnte Assistenten, efter flere ihærdige
men forgæves Forsøg naede vi tilsidst ogsaa at faa gennemført en Udlig-
ning af Ancienniteten, der for adskillige betød et Alderstillæg! Denne Al-
dersgrænse havde lige fra sin Tilbliven i 1908 været en Kilde til Util-
fredshed i alle Etater, vel nok mest i Telegrafvæsenet, hvor den som Følge
af den forskelligartede Rekrutering affødte endnu mere Ubillighed og
Utilfredshed end andet Steds. Selve Aldersgrænsens Bortfald kom man no-
genlunde hurtigt til Enighed om, men et Forslag om Udligning af Ancien-
niteten, som *Berg* og jeg stillede gentagne Gange, blev hver Gang stemt
ned, til Trods for, at jeg stærkt havde fremhævet, at denne Sags Ordning
vilde være bestemmende for Assistentklassens Bedømmelse af den kom-
mende Lønningslov. Vi besluttede at gøre et sidste Forsøg ved Behandlin-
gen af Overgangsbestemmelserne og benyttede Dagen forinden til under-
haanden at tale med enkelte Kommissionsmedlemmer og indtrængende fo-
restille dem Betydningen af, at Assistentklassens Ønske her blev gennem-
ført. Da Dagen for Behandlingen af Overgangsbestemmelserne kom, stil-
lede jeg atter Forslaget, der denne Gang naede at faa Flertal ved Afstem-
ningen. Stor var Jubelen, da *Berg* og jeg kom ud i Foreningslokalerne og
meddelte Resultatet til C. O.s Lønningsudvalg —; den stod paa Portvin den
Dag!

Foruden at deltage i disse Fællesopgaver havde Dansk Telegrafforening
i hele min Formandstid fuldt op at gøre med at søge det stadigt tiltagende
Overarbejde ordentligt betalt. Betalingen var ved Krigen Udbrud 50 Øre
pr. Time. Inden man efter Krigen Afslutning endelig naede til ordnede
Overarbejdsforhold, havde Spørgsmaalet gennemløbet mange Faser, og
hvert Aar maatte Foreningen ud i en Overarbejds-kampagne som Følge af
Pengenens fortsat synkende Værdi og Overarbejdets stigende Mængde.
Mangfoldige Forhandlinger fandt Sted med Minister og Administration, og
gentagne Gange blev vigtige Overenskomster afsluttede mellem Admini-
stration og Organisation, saaledes Grundlovsdagen 1916, hvor Sekretæren,
Joh. K. Ingeholm og jeg var kaldt til Forhandling med Telegrafdirektør
Meyer i hans Hjem, og Søndag den 27. April 1919, hvor *Ingeholm* og jeg
med Trafikminister *Hassing Jørgensen* i dennes Hjem aftalte Grundlaget
for en Forhandling i Ministeriet næste Dag.

Alt i alt var min 5-aarige Formandstid rig paa Opgaver og Arbejde, foruden Lønsagen og Overarbejdssagen saaledes Forholdserklæringerne, Dagpengene, de tekniske Stillinger, Tilgangen til Etaten, Elevuddannelsen. Indenfor de vekslende Bestyrelser fandt jeg imidlertid dygtige Medarbejdere, hvem jeg skylder Tak for Hjælp og godt Samarbejde, først og fremmest Ingeholm, hvis store Arbejdskraft og glimrende Fremstillings-evne gjorde ham til Idealet af en Foreningssekretær.

Da de med den nye Lønningslovs Ikrafttræden nødvendiggjorte Forhandlinger var ført til Ende, og da mine tjenstlige Forhold var blevet forandrede, besluttede jeg at trække mig tilbage paa Generalforsamlingen i 1920.

L. P. Jensen.

Ved Lønningsloven af 1919 kom de kvindelige Tjenestemænd lønningsmæssigt set paa lige Linie med de mandlige.

Det var med dyb Tilfredsstillelse, at de kvindelige Tjenestemænd endelig saa sig vurderet ikke mere som en Pariaklasse, som anden Rangs Arbejdere, men som jævnbyrdige Kammerater med deres mandlige Kolleger.

Som kvindelig Repræsentant fra den Gang maa jeg have Lov at benytte Lejligheden til at takke de mandlige Repræsentanter i Dansk Telegrafforenings og Centralorganisationens Bestyrelse for den Forstaaelse, de viste af, hvad dette Kravs Gennemførelse betød for deres kvindelige Kolleger, og for den Loyalitet, hvormed de stod os bi, naar det kneb.

Ikke mindst de Herrer L. P. Jensen og Georg Berg (nu Stationsforstander i Næstved), som i Lønningskommissionen gav vort Krav deres værdifulde Støtte og Hjælp, og som sammen med den eneste kvindelige Repræsentant, Kommunelærerinde, nuværende Overlærer Frk. *Thora Pedersen*, fik Kravet klaret igennem al den Modstand og Fordom, det mødte, fortjener Kvindernes Tak.

Forøvrigt viste efterhaanden mange af Kommissionens Medlemmer med Formanden, Trafikminister *Hassing Jørgensen*, i Spidsen Forstaaelse af Kravets Berettigelse, og det var til Slut et stort Flertal, som holdt paa Kvindernes Ligestilling. Den radikale Regering, Ministeriet *Zahle*, gik derefter ind for Kravet, tog det med i Lønningsforslaget og fik det gennemført, og dermed var Grundloven for Kvinders lønmæssige Ligestilling gennemført.

EFTER KRIGEN

Krigen sluttede som bekendt i 1918, men de første Aar derefter flød Pengestrømmen endnu rigeligt.

Nu skulde de sultne Munde mættes — de ødelagte Egne genoprettes. Det krævede altsammen Arbejde og gav Liv og Fortjeneste for alle Virksomheder.

I 1920 skete, som man husker, store politiske Omvæltninger i vort Land.

Og efter forskellige Faa-Dages Ministerier overtog Ministeriet *Neergaard* Styret.

Endnu var det gyldne Tider for Landbrug og andre Erhverv; men Spare-aanden begyndte at husere, og efterhaanden kom Nedslaget. Naturligvis var det Tjenestemændene, der først og sidst skulde holde for!

De havde ganske vist sultet sig gennem Krigstiden, da alle andre Samfundsklasser levede højt, men de mange Lønningsmillioner (som dog, hvad ikke mange tænkte paa, modsvarede af omtrent tilsvarende *Indtægter* paa Statsvirksomhederne) stak Befolkningen og navnlig Rigsdagsmændene i Øjnene — her maatte der sættes ind.

Og saa begyndte Skruen at gaa den modsatte Vej.

De fleste vil huske, hvad de Aar bragte Tjenestemændene. *Sparekommissionerne nedsattes*, den ene efter den anden

I Dansk Telegrafforening havde imidlertid Assistent, nuværende Telegrafbestyrer, *Svend Jørgensen* afløst L. P. Jensen i 1920.

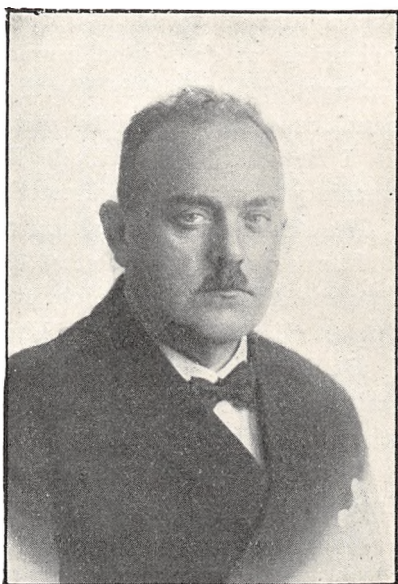
Men da Telegrafsparekommissionen nedsattes i 1921, ønskede Formanden, at Foreningens Sekretær gennem mange Aar, *J. K. Ingeholm*, skulde repræsentere Foreningen deri. Det skete ogsaa.

Og ikke mindst paa Grund af Hr. Ingeholms udmærkede Arbejde der og det Kendskab, han havde til de Forhold, der var til Undersøgelse, viste Betænkningen, da den kom, Forstaaelse af Personalets Arbejdsvilkaar og indeholdt f. Eks. ikke Angreb paa Telegrafpersonalets 7 Timers Arbejdsdag.

Men efter at de enkelte Etaters Sparekommissioner havde afgivet Betænkning, nedsattes *Statssparekommissionen*. Den afgav med Mellemlum 3 Betænkninger, og da Tjenestemændene var kommen gennem den Skærsild, var de ribbede efter alle Kunstens Regler, hvad angaar Tjenestetid og meget andet.

Telegrafpersonalet havde da mistet sin hævdvundne 7 Timers Tjeneste. Ganske vist beholdt det for visse særligt enerverende Tjenester de 7 Timer paa Papiret, men Administrationen var endnu ivrigere end selve Sparekommissionen og *beordrede* tvungen $\frac{1}{2}$ Times Spisepause, der skulde regnes for Fritid, paa alle disse Tjenester, saa at de alle blev delte og alle paa $7\frac{1}{2}$ Time. (*Spisepausen* var naturligvis ikke det nye, men derimod det, at den skulde regnes for Fritid). Denne Bestemmelse skabte stor Bitterhed.

Da Arbejdsydelsen og Tjenestetiden ved Hjælp af Sparekommissionerne var bragt op, kom Turen til Nedskæring af *Indtægterne*. Det vil tage for

Svend Jørgensen, Formand 1920–1924.

megen Plads at komme ind paa alle de enkelte Nedskæringslove. De fleste Tjenestemænd vil sikkert ogsaa have dem i sørgelig Erindring.

TIL SLUT

Ved Folketingsvalget 1924 overtog Socialdemokratiet Regeringen, støttet af det radikale Parti, og Trafikkontrolør Friis-Skotte blev Trafikminister.

Han havde allerede som Folketingsmand slaaet til Lyd for, at Statsvirksomhederne burde drives forretningsmæssigt paa en saadan Maade, at det forlangtes, at de skulde kunne forrente Anlægskapitalen med 5 pCt. og henlægge passende Afskrivninger til Nyanlæg. Han blev nu valgt til Formand for *Administrationskommissionen*, og her fik han sit Forslag behandlet. I Betænkningen stillede Kommissionen derefter Forslag om, at Forrentningskravet blev lovfæstet.

Nu skulde Etaterne altsaa til at forrente deres Anlægskapital.

Denne var beregnet efter de oprindelige Udgifter, nedskrevet med de fastsatte Afskrivningsbeløb; men Anlæggene fra Krigstiden var kun nedskrevet til 1924 Niveau, da Kronen kun var ca. 60 Øre værd.

Da Kronen kom i Pari, skulde altsaa 60 Øres Kroner forrentes og afskrives med fulde Kroner. Det var saaledes en af Krigspriser oppustet Kapital, man krævede Parikrone-Forrentning af.

Den burde sikkert have været nedskrevet til Pariniveau, da Kronen kom i Pari, og alle Takster og Afgifter afpassede derefter.

Alligevel klarede Telegrafvæsenet Balancen fint ogsaa under den nye Form. Det, der bragte de største Vanskeligheder, var den nye *Styrelsesform*, som Administrationskommissionen ogsaa var Mester for. Den satte en *Generaldirektør* i Spidsen for Etaten med 3 Afdelingschefer — alle med tilhørende Stab af Kontorchefer, Inspektører, Ingeniører, Fuldmægtige, Kontrolører o. s. v.

Hele denne store Overbygning var altfor kostbart virkende for vor lille Etat. Og da nu Diskussionen om Fællesdrift af Post- og Telegrafvæsenet atter tog Fart, var der adskilligt lettere Spil for Tilhængerne.

I 1924 nedlagde Foreningens Formand, Svend Jørgensen, sit Mandat, og den tidligere Sekretær, Kontrolør, nuværende Postmester, *Ingeholm* traadte i hans Sted. Han efterfulgtes i 1925 af Assistent, nuværende Kontrolør, *Jens Sund*. Det blev under ham, at Foreningen maatte møde Diskussionen om Fællesdrift.

Det var en vanskelig Opgave. Argumentationen herimod maatte i det væsentlige blive den samme som sidst; men forrige Gang kunde Telegrafdirektøren, som kendte sin Etat og dens Ar-

J. K. Ingeholm, Sekretær 1912—24,
Formand 1924—25.

bejde til Bunds, med saglig Kraft og støttet af Organisationen tage Kampen op. Den nye Generaldirektør havde derimod ikke Forudsætningerne for med Vægt at dreje den Folkestemning, der var rejst, og Organisationen var for meget Part i Sagen selv, til at dens Ord alene kunde betyde tilstrækkeligt.

Og Sammenslutningen blev en Kendsgerning.

Formanden, Jens Sund, bistaaet af Bestyrelsen, varetog med stor Dygtighed Telegrafpersonalets Interesser i den første vanskelige Tid, da disse Tjenestemænd pludselig var undergivet en ny Administration, som stod omtrent fremmed overfor dette Personale og dets Arbejde. Han vil nu i det følgende selv fortælle lidt om denne Overgangstid.

Jens Sund.
Formand fra 1925 til Sammenslutningen.

Den sidste Del af D. T. F.s Levetid prægedes i saa høj en Grad af Sammenslutningen med Postvæsenet, at alt andet indenfor denne Periode maa synes smaat og betydningsløst. Ja, selv Venstregeringens Nedskaering i 1927, der faldt sammen med Sammenslutningen, formaaede ikke at vække den Interesse og Modstand, som den vakte andre Steder.

Nu, fem Aar efter Sammenslutningen, kan man vel nok se, at meget kunde være lavet anderledes, og bedre, men dog vil jeg mene, at det Arbejde, som D. T. F.s sidste Hovedbestyrelse udrettede for at mildne de Slag, som Sammenslutningen nødvendigvis maatte give Telegraftjenestemændene, ikke har været uden positive Resultater.

Allerede paa et meget tidligt Tidspunkt, saa snart fra 1925 var klar over, at det nu var Alvor, at Tanken om en Sammenslutning af de to Etater havde ivrige Tilhængere indenfor alle de politiske Partier, der nu ligefrem kæmpede om Æren for Gennemførelsen af Forslaget, blev Arbejdet koncentreret om at sikre Sammenslutningen paa »lige Vilkaar«. Ved Forhandlinger med Folketingets Udvalg, med enkelte Rigsdagsmænd, med Trafikminister Stensballe, som vi i Parentes bemærket ofte mærkede virkelig mente os det godt og ogsaa var villig til at støtte os, lykkedes det efterhaanden, saa godt det lod sig gøre, at skaffe nogen Sikkerhed for de fremtidige Vilkaar. At disse ikke blev saa gode, som Medlemmerne kunde have ønsket det, kan i hvert Fald ikke lægges Hovedbestyrelsen til Last. En saa stor Omkalfatring som Sammenslutningen af Post- og Telegrafvæsenet, hvorved der skulde gennemføres ikke uvæsentlige Besparelser, maatte nødvendigvis medføre en hel Del Modstand hos de menige Medlemmer, der ikke altid vil have Betingelserne for at indse, hvad der vil kunne gennemføres af Medlemmernes Krav.

Den Hovedbestyrelse, der førte de sidste Forhandlinger under D. T. F.s Eksistens, havde imidlertid denne Forstaaelse, og uden Tvivl opnaaedes derved Resultater, der med en anden Politik vilde have været utænkelige.

Samtidig med Sammenslutningen af Etaterne nedsatte Dansk Postforening og Dansk Telegraforening et Fællesudvalg for Bevarelsen af Forhandlingsretten og til at forberede Sammenslutningen af Organisationerne.

Selv om Organisationsarbejdet gennem Fællesudvalget nødvendigvis maatte blive noget tungt, er der ingen Tvivl om, at Fællesudvalget har haft sin Mission, og Dansk Postforenings daværende Formand, *Skotte Hansen*, fortjener Tak for den udmærkede Maade, hvorpaa han derigennem indledede det Samarbejde, der i 1929 førte til Organisationernes Sammenslutning.

I 1928 nedsatte saavel D. P. F. som D. T. F. særlige Sammenslutningsudvalg til Udarbejdelse af Lovforslag for den nye Forening, og paa Delegeretmøderne i 1929 vedtoges dette, og Dansk Post- og Telegraforening fortsatte det Arbejde, som de to gamle Organisationer gennem mange Aar havde udført til Medlemmernes Gavn.

J. Sund.

Under Arbejdet i Fællesudvalget havde Hr. Sund skabt saa megen Anseelse om sin Person, at han paa de sammensluttede Foreningers første Generalforsamling blev valgt til Formand for Fællesorganisationen. Dermed var Dansk Telegraforenings Saga ude, og den nye Organisation, »*Dansk Post- og Telegraforening*«, overtog *Traditionerne og Arbejdet*.

Ser man nu tilbage til de svundne Tider indenfor Foreningens Arbejde og genkalder den Aand, der har raadet blandt Foreningens Medlemmer og indenfor de skiftende Bestyrelser, og som har givet sig Udtryk i de Krav, der er ført frem, og i de Beslutninger, der er taget, maa man glæde sig over det Frisind, den Retsindighed og den Sans for Realiteter, som har været den røde Traad igennem Arbejdet. Alle de mange, der er falden paa Valen, og de, der endnu lever, har tilsammen — hver med sin Indsats — formet den Forening, vi holdt af, og som vi nu mindes med *Glæde og Taknemmelighed*.

Den faglige Bevægelse indenfor Postbude-standen.

Af P. JENSEN, Formand for »Dansk Postforbund«.

Der er endnu mange i vort Folk, som ser med mindre venlige Øjne paa Arbejderbevægelsen, hvorved man jo nærmest forstaaer Dannelsen af Fagforeninger til Forbedring af Arbejdernes Kaar.

Grundene hertil kan være forskellige; men de har dog vist alle mere eller mindre deres Udspring i Frygten for, at en Højnelse af Arbejderklassens Levemåde naturnødvendigt maa betyde en tilsvarende Forringelse af de andre Klassers økonomiske Forhold.

Denne Frygt er naturligvis ikke ubegrundet, for saa vidt som Rigdom og Fattigdom modsvarer eller betinger hinanden ligesom Overflade og Underflade, Lys og Mørke, godt og ondt.

Nu er det imidlertid almindelig anerkendt, at det, vi gerne forstaaer ved Livslykke, trives bedst under sociale Kaar, der ligger midt imellem Fattigdom og Rigdom; derfor kan Frygten for en Planering af Samfundet ikke næres af socialt indstillede Mennesker; den er som Regel Udslag af Egenkærlighed.

Mange vil saa sige, at de med Glæde ser Underklassen hæve sig til et højere socialt Niveau. Naar de ikke kan støtte Arbejderbevægelsen eller se med Sympati paa dens voksende Indflydelse, der skyldes Fagforeningerne, saa er det af andre Grunde: nationale, politiske eller religiøse.

Den ædruelige Betragter vil imidlertid ikke kunne undgaa at se de smukke Resultater, Arbejdernes Sammenhold og Fællesvirke har haft. Han maa indrømme, at naar Danmark kan siges saa nogenlunde at være uden det Proletariat, der er en Skamplet paa saa mange andre Lande, saa skyldes det i væsentlig Grad Fagforeningerne, det vil sige Sammenholdet og Fællesvirket blandt Arbejderne.

Fagforeningerne er ikke Kunstprodukter; tværtimod; de er Knopskud paa Samfundets Træ, vokset frem paa naturlig Maade og organisk forbundet med det øvrige Samfundslegeme.

Hvad der i den Henseende kan siges om Arbejdernes faglige Bevægelse i Almindelighed, gælder ogsaa Postbudestandens Organisationer.

Tiden lærte ogsaa Tjenestemændene, at de selv maatte tage Haand i Hanke, hvis de vilde have Del i Tidens Fremskridt; at de maatte skabe

sig Organer, der kunde frembære deres fælles Krav og værne om deres fælles Interesser.

I mangt og meget har disse Organer haft Arbejdernes Fagforeninger til Forbillede med de Forbehold, som Tjenestemandstillingen nødvendigjorde.

Der er jo bl. a. den store Forskel, at hvad enten en Tjenestemand staar i sin Stands faglige Organisation og bringer de Ofre, dette fører med sig, eller han ikke gør det, saa vil han fuldt ud nyde godt af de Goder, som Organisationerne maatte høste hjem for Standen.

Postforvalter, Justitsraad v. Støcken.

Og fremfor alt har Tjenestemandorganisationerne ikke den Bevægelsesfrihed og Slagkraft, som Organisationerne i de frie Erhverv. De skal gaa Forhandlingens Vej til det sidste. Derfor er det af fundamental Betydning, at deres Medlemmer udadtil lægger Enighed for Dagen i det væsentlige. Det er Enhedsfronten, der skal give Organisationen Kraft og skabe Respekt paa rette Steder for de Krav, der fremsættes. — Samvirket indenfor Postbudestanden har Tidens Patina over sig. Vore Organisationer har deres Historie, som vi nu skal fortælle lidt nærmere om.

Dansk Postforbund blev dannet i 1908. Til at begynde med omfattede det kun de københavnske Postbude og Provinspostbudene. Først senere sluttede det kørende Personale og Landpostbudene sig til og skabte det Firkløver, der under ovennævnte Navn nu i et kvart Aarhundrede har repræsenteret, hvad der populært benævnes Postvæsenets Underklasser.

Indenfor de enkelte Kategorier havde der længe forud eksisteret Foreninger til Fremme af de faglige Fællesinteresser. Og for rigtig at forstaa den hele Sammenhæng, maa vi søge tilbage til forrige Aarhundredes Begyndelse og se, hvad da skete.

Det første Møde af Postbude i Danmark, der er optegnet i vor Stands Historie, fandt Sted paa Postgaarden i København den 28. Januar 1818 Kl. 7 Aften. Paa Opfordring af Postbudene var Mødet sammenkaldt af Postforvalter ved Københavns danske Brevpostkontor, Justitsraad v. Støcken, og der skulde forhandles om Oprettelsen af en gensidig Understøttelseskasse. Der var i den Anledning udsendt følgende Indbydelse:

»Samtlige Bude ved Postvæsenet her i Staden har flere Gange mundtlig anmodet mig om at forelægge dem en Plan til en Besparelseskasse, hvori

de ved gensidige Bestræbelser for hinandens Vel kunde nedlægge saavel bestemte aarlige Tilskud som ellers frivillige Bidrag, der efter Omstændighederne enten maatte kunne komme dem selv til gode i trængende Øjeblikke i Livet eller og deres Koner og Børn efter deres Død, og saaledes skriftligt gentaget dette Ønske for mig, som de derhos har haft den Tillid til at anmode om at overtage Bestyrelsen af en saadan Indretning. Endskønt mine Forretninger ej levner mig megen Tid til privat Opofrelse, saa er Formaålet for hine Yttringer dog saa velkommen for mig, at jeg ved fælles Bestræbelse med enhver af Dem skal søge at udrette, hvad jeg kan.

Til den Ende indbyder jeg derfor enhver af Dem behagelig at tage Møde i mit Kontor Onsdag den 28. Januar, som er i Morgen, om Aftenen Kl. 7 slet, hvor jeg nærmere skal tilkendegive Dem mine Ideer og beder iøvrigt, at De her paategnet vil meddele mig Deres Navne til Bevis for denne Forkyndelse.«

Dagen for Mødet var ikke tilfældigt valgt, den 28. Januar var Landsfaderen, Frederik VI's Fødselsdag, og denne skulde, som det hedder i Forhandlingsprotokollen, »anses for Foreningens Stiftelsesdag, da Dagen for os alle hver i sin Stilling er os vigtig og kær, fordi den er vor allernaadigste Konges Fødselsdag, paa hvilken enhver af os aldrig vil kunne glemme, hvad vi, mer eller mindre hidtil og fremdeles, venter at ville oppebære ved Hans allerhøjeste Naade«.

Er der mere nogen, som har Tilbøjelighed til at anse Postbudene for konservative i Organisationshenseende, saa bør de da kunne finde en Undskyldning i dette Dokument; thi den Omstændighed, at Landsfaderen, Frederik VI, om man saa maa sige har staaet Fadder ved Barnets Vugge, maa kunne virke noget formildende paa Bedømmelsen af os.

Der var dengang 26 Postbude i København. De var alle mødt paa 3 nær, der var forhindret paa Grund af Tjeneste. Et smukt Eksempel til Efterfølgelse ved Møders Afholdelse i vore Dage! Man besluttede at oprette en Forening og gav den Navnet »Postbudenes Besparelseskasse«, og man fastsatte et Indskud af 5 Rigsdaler pr. Medlem og et Kontingent af 1 Rigsdaler Kvartalet. For at faa et godt Grundfond, hvad man dengang ansaa for en Nødvendighed til Opfyldelse af Foreningens Formaal, foretoges der en frivillig Indsamling blandt Medlemmerne. Denne indbragte 27 Rigsdaler, og, som det senere i en af v. Støcken udgiven Beretning hedder: »af egen Drift i Betragtning af Dagen, paa hvilken jeg opflammede deres Følelser for det meget gode, enhver af os i forskellig Stilling nød under den mildeste Landsfaders Beskyttelse«. v. Støcken ofrede i den Anledning af et taknemmeligt Hjerte en Gave af 50 Rigsdaler.

Justitsraad v. Støcken paatog sig Hvervet som Formand, og han fik 5 Bestyrelsesmedlemmer ved sin Side, een fra hvert af de paa Postgaarden værende 5 Kontorer: Københavns danske Brevpostkontor, Pakkepostkontoret, Københavns helsingørske Postkontor, Københavns lollandske Postkontor samt Befordringskontoret.

Men hvad var Formaalet med Oprettelse af denne Forening? Ja, vi har hørt, at dens Navn blev »Postbudenes Besparelseskasse«, og af dette Navn kan vi være tilbøjelig til at udlede, at Formaalet var at have et Sted at samle sine opsparede Penge. Men saaledes var det ikke.

Den udsendte Indbydelse siger, at Hensigten var at skabe noget, der kunde komme Medlemmerne til gode i trængende Øjeblikke eller deres Koner og Børn efter deres Død. Det vil altsaa sige, at Formaalet var at spare for at kunne hjælpe hinanden gensidig. I en Beretning om Foreningens Virksomhed udtaler Formanden: »De mange større og mindre opret-

Fodposten i København.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum.)

tede Spare-Banker i England, hvis heldige Fremskriden opvakte langt fra liggende Landes Opmærksomhed, gav Idé til den i det saare ubetydelige«, men en Jævnføring med de engelske Sparebanker og den af v. Støcken ledede Forenings Formaal kan ikke godkendes. De i England oprettede Spare-Banker var Forbilledet for de her i Landet oprettede, og de havde ligesom i vore Dage det Formaal at modtage og forrente opsparrede Beløb. Men det var absolut ikke Formaalet med Postbudenes Sparekasse, thi den havde som Formaal fra Begyndelsen sat sig at yde Medlemmerne eller deres Efterladte Understøttelse. Det fremgaar med al Tydelighed af en Beretning fra Foreningens første Aarsmøde i 1819, hvori det hedder: »Vi glæde os over den gode Gerning, vi begyndte, den vi alle er enige i at fortsætte, saa vi ved

klog og fornuftig Sparsommelighed kan henlægge en ringe Skærv, til hvilken vi kan ty i Sygdoms eller andet Uhelds Tilfælde, men som vi dog trolig lover hinanden aldrig at ville gribe til, saalænge vi kan arbejde, men opbevare for vore Koner og Børn, naar disse engang maatte trænge dertil, og vi ikke længere kan være deres Forsørgere«.

Foreningens Navn var daarligt valgt, og det kom efterhaanden til at staa Medlemmerne klart, at en Navneforandring var nødvendig, og Foreningen kom derfor senere til at hedde »Københavns Postbudes Enke- og Begravelseskasse«.

Foreningen fik inden ret længe en administrativ Anerkendelse, idet Generaldirektoratet efter Modtagelsen af en Indberetning om Foreningens Tilblivelse, kvitterede for den og udtalte Ønsket om, at det vilde være Direktionen kært efter hvert Regnskabsaars Udløb at modtage Beretning om

Kassens Status. *Generaldirektoratet* viste sin Bevaagenhed ved efter Modtagelsen af Beretningen for 1819 at skænke 50 Rigsdaler, ligesom det betalte Indskud for 2 Postbude, der var for fattige til at yde Indskudet, som allerede var forhøjet til 10 Rigsdaler for hver. Ogsaa dengang saa man sig under visse Omstændigheder nødsaget til at forhøje Kontingent og Indskud. Kontingentet var kort Tid efter Starten fordoblet.

Omkring denne Forening samlede sig nu Postbudenes »faglige« Interesser. Foreningens Historie er meget interessant; den giver en værdifuld Hjælp til Belysning af Postbudenes Tilværelse gennem et lille Aarhundrede, og jeg har som Indledning dvælet mere udførligt herved, end jeg maaske har Lov til, netop fordi denne Forening har været Skole i flere Henseender indenfor Postbudenes Foreningsliv. Der er Erfaring at hente her baade paa godt og ondt.

Der var ingen Love for Foreningen til at begynde med. Man havde talt om at faa nogle Statutter udarbejdede; men det blev heller ikke til mere. Paa et Møde i 1822 fastsattes der nogle Bestemmelser af midlertidig Karakter angaaende Indskud og Kontingent, indtil et Beløb af 3000 Rigsdaler i Obligationer og Statspapirer var tilvejebragt. Naar denne Sum var tilvejebragt, skulde der træffes nærmere Bestemmelse angaaende Renteportionernes Uddeling til Begravelseshjælp. Paa ny aabenbares det, hvor raadvild v. Støcken var med Hensyn til Foreningens Organisering. Han mente stadig at kunne konkurrere med den i 1820 oprettede »*Københavns Sparekasse*«, som Nutidens Tjenestemænd jo ogsaa kender, og i 1824, da »*Aalborg Sparekasse*« oprettedes, lod han den forespørge, efter hvilke Principper den virkede. Han agtede at bruge dem som Forbillede for Love for Postbudenes Sparekasse.

De midlertidige Bestemmelser indeholdt endvidere et Punkt om, at enhver, der ansattes som Postbud, før sin Ansættelse maatte henvende sig til Kassens Bestyrer og af ham faa udleveret et Bevis for at have erlagt sit Indskud til Kassen lige med de senest indskrevne Medlemmer ifølge *Generaldirektoratets* forventede Approbation.

Hvad Aarsagen hertil har været, vides ikke. Man ved ikke, om Postbudene har vægret sig ved at være Medlemmer, eller om *Generaldirektoratet* ønskede at gøre det til en Pligt for Postbudene at være i Foreningen. Men Approbation fik man, og *Generaldirektoratet* paatog sig sikkert baade et Ansvar og et Tilsyn.

Der kom stadig ingen Love; v. Støcken døde i 1827, og der forefandtes ingen Regler, hvorefter Eftermanden skulde vælges. Man antager, at ingen

Fodposten i København. Træsnit.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum.)

af Postbudene formaaede at overtage Stillingen, da den forudsatte Kendskab til Kontorforretninger og Regnskabsvæsen. v. Støckens Enke lod en Kontrolør bestyre Embedet som Postforvalter for sig, og denne synes at have fungeret som Bestyrer af Foreningen eller Sparekassen. I 1828 blev det ledige Embede besat, men den nye Postforvalter overtog ikke Bestyrelsen af Kassen. Det synes, som om der har været Stemning for at ophæve denne, men Generaldirektoratet tilskrev den nye Postforvalter om at meddele Postbudene, at forinden de 3000 Rigsdaler var opsamlet, som de overfor hinanden havde vedtaget, kunde Kassen ikke ophæves.

Han fik samtidig en Opfordring til at paatage sig Bestyrelsen af Kassen, hvad han, Postmester *Jacob Frederik Dall*, synes at have været uvillig til, men i 1829 indvilgede han heri, og noget af det første, han foretog sig, var at udarbejde et Reglement for Kassen. Heri optoges alle midlertidige Bestemmelser og fastsattes endvidere, at Kassen skulde bestyres af Chefen for Brevpostkontoret eller en kgl. Embedsmand ved Postvæsenet i København, som med Generaldirektoratets Sanktion vilde paatage sig Styrelsen gratis. 5 Repræsentanter for Postbudene skulde bistaa Bestyreren med Kassens Styrelse og sammen med ham underskrive Regnskabet.

Jacob Barner Worre
(død som Postmester i Aalborg).

Reglementet blev indsendt til Generaldirektoratets Approbation i 1830, og fra dette Øjeblik havde Foreningen helt og holdent givet sig ind under Generaldirektoratets Formynderskab og havde fragivet sig sin Indflydelse selv i Valg af Bestyrer. Han beskikkedes af Generaldirektoratet. Medlemmerne havde ikke anden Myndighed end Valget af de 5 Repræsentanter, som der end ikke var fastsat nogen Valgperiode for.

I 1850 afgik den daværende Postforvalter ved Døden i Marts Maaned, og da man omgikkes med Tanken om en Omordning af det københavnske Postvæsen, blev der ikke straks udnævnt en ny Postforvalter. Da det efter Reglementet skulde være Postforvalteren, som skulde være Bestyrer, havde Kassen ingen saadan, og Generaldirektoratet, som maatte have Ansvaret, foretog sig intet. Repræsentanterne tog Affære og bevægede Postkontrolør *Jacob Barner Worre* til at fungere som Bestyrer. Hen paa Sommeren fandt Omordningen Sted, og Worre, der ved Omordningen var blevet Overkontrolør, lod sammenkalde til en Generalforsamling, som valgte ham til Bestyrer, og Valget godkendtes af Generaldirektoratet.

Det blev her fastslaet, at Bestyreren skulde vælges af en Generalforsamling, og herfor har Worre Æren. Men ogsaa paa andre Omraader lod han Generalforsamlingen træffe Afgørelsen. Efter alt at dømme havde han Stof i sig til en fuldt moderne Organisationsmand.

Worre fik paa Generalforsamlingen i 1851 vedtaget, at saavel Bestyreren som Repræsentanterne kun skulde vælges paa 3 Aar i Stedet for som

hidtil paa ubegrænset Tid. Paa Generalforsamlingen i 1852 fik han vedtaget Forslag om Bortfald af Medlemsudbytte til Fordel for Enker efter Postbude. Forslaget vedtoges med 38 Stemmer mod een. Men saa blev der Ballade. Den ogsaa nu om Dage kendte Historie, at Generalforsamlingsbeslutninger bagefter faar deres ivrigste Drøftelse paa Arbejdspladserne, toges i Brug. Man agiterede for en Omstyrting af Generalforsamlingsbeslutningen. Worre tog Hensyn til Agitationen og undlod at indsende Beslutningen til Generaldirektoratets Approbation. Men paa Generalforsamlingen i 1853 fremlagde han Sagen paa ny. Den, som havde rejst Agitationen, var et Postbud *Birch*, som i sin Egenskab af Repræsentant nægtede at underskrive Regnskabet for Aaret 1852, fordi de Renter, som forrige Generalforsamling havde besluttet skulde forblive i Kassen til Fordel for Enker, ikke var opført som Udgift paa Regnskabet.

Worre vendte sig meget skarpt mod Birch for den rejste Agitation og udtalte, at Forholdene indenfor Kassen ikke havde været de fredeligste; »thi saa længe han kunde huske tilbage i Tiden, havde der til alle Tider været til Stede en større eller mindre Tvist i Henseende til dens Virke. Undersøgte man Grunden hertil, vilde man finde, at det er til forskellige Tider fremstaaende Bessermachere, som gerne vil have deres Skillingspraase til at lyse som et moderne Stearinlys og benytte i den Hensigt da Kassen som Kæphest«. Om de Medlemmer, som modarbejdede det dengang vedtagne Forslag, udtalte han, at de som Mænd, der havde traadt deres Børnesko, maatte vide, hvad en Generalforsamlingsbeslutning betød, og han opfordrede tilsidst — jeg synes med saa udmærkede Ord — de lykkelige hundrede Dalers Interesser — altsaa Kapitalisterne — til at samle sig under Fanen og paa ny vedtage Forslaget. »Husk paa«, udtalte han, »at de fire Rigsdaler, som I nu aarlig vil ofre, maaske i den kommende Tid vil kunne stille mangan Bekymring og aftørre mangan en Taare paa dens Kind, som i Eders levende Live var jer en trofast Ledsagerinde, og ved hvis Smil I engang frydedes«.

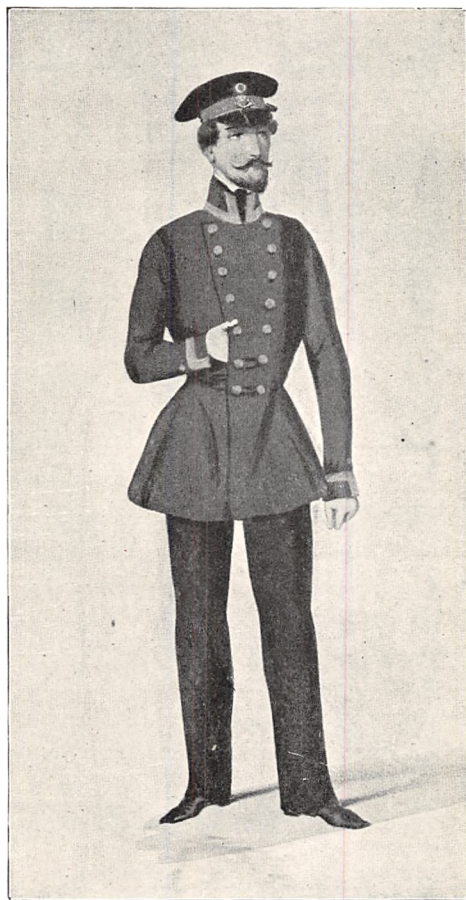
Forslaget blev paa ny vedtaget, denne Gang med 54 Stemmer mod 5, og approberedes af Generaldirektøren. Hovedmanden i Agitationen, Birch, blev af sine Kolleger tvunget til at nedlægge sit Mandat.

I denne gensidige Understøttelsesforening har Postbudene i nogen Grad faaet deres foreningsmæssige Opdragelse og Indstilling, der har haft baade god og daarlig Virkning; god, fordi den gav Anvisning paa, at Fællesoptræden og Samvirke kunde bære frem mod Fjernelse af det Aag, som trykkede; daarlig, fordi den ligesom lærte dem, at for hver 2 Øre, de paa den Maade gav ud, skulde de have gode Renter, hvad de da ogsaa fik. Denne kapitalistiske Indstilling har af og til kollideret med Solidaritetshensynene baade overfor Fagfæller og øvrigt Arbejdere.

Der skulde imidlertid hengaa mange Aar — til henimod Slutningen af Aarhundredet —, forinden man tog sig sammen til Dannelsen af faglige Sammenslutninger til Fremme af tjenstlige og lønningsmæssige Formaal.

I 1852 havde Postbudene i København samt Postkonduktører, der med

Jernbanens Overtagelse af Befordringsvæsenet overgik til Pakmesterstillingen i Bureautjenesten, faaet en efter Omstændighederne god Lønningslov, og da de Aaret i Forvejen havde faaet en Pensionslov, var Postbudene paa det daværende Tidspunkt nogenlunde godt stillet.

Københavnsk Postbud i 1860.

Men i 1870 bortfaldt Pensionsloven for nyansatte, og Lønningerne gik tilbage. Der kom i det hele en Tilbagegangsperiode, som Postbudene ikke havde noget fagligt Værn imod. I 1872 stiftede man »Postbudenes Byggeforening« til Imødegaelse af manglende Alderdomsforsørgelse. Den skulde sikre Medlemmerne Huslejhjælp efter Afgang fra Tjenesten.

Til Afhjælpning af de Vanskeligheder, som Postbudene havde med at stille en Kaution paa 900 Kr. ved deres Ansættelse, dannedes i 1884 en Kautionsforening.

I Forhandlingerne og Overvejelserne af alle disse Spørgsmaal indgik de faglige Spørgsmaal, uden at man dog af den Grund fandt Anledning til at danne nogen særlig Sammenlutning til Varetagelse af dem. Det Spørgsmaal, som i Særdeleshed beherskede Sindene, var Generhvervelse af den borttagne Pension. Det lykkedes ved et Andragende i 1889 at opnaa en ringe Alderdomsforsørgelse paa den Maade, at Postbudene ved at afgive 5 pCt. af Lønningen, fik

5 pCt. tillagt af Staten, for hvilket der senere ved Afgang paa Grund af Alder eller Sygdom skulde indkøbes en Livrente.

Til Belysning af det opnaaede kan tjene, at disse Procentbeløb i 30 Aar indbragte 3253 Kr. Ved Køb af en Livrente i 60 Aars Alderen kunde man erholde 282 Kr. aarlig.

Sindene modnedes imidlertid til at slutte sig sammen til Fremme af faglige Formaal, og det blev *Provinspostbudeforeningen*, som dannede den første faglige Sammenlutning i 1895.

At Foreningerne blev dannet hver for sig og ikke straks i Fællesskab af alle Postvæsenets Funktionærer, skyldes i Særdeleshed de lønningsmæssige Forhold. Postbudene var fra 1870 og indtil 1895 lønnet paa Finansloven, og de stod i forskellige Lønningsklasser. Landpostbudene havde indtil

1919 haft egen Lønningslov. Provinspostbudene stod indtil 1908 i en lavere Lønningsklasse, og Tyendeforholdet opretholdtes for enkelte Postkontorers Vedkommende indtil 1907, da alle statsansattes.

Den 31. August 1900 fandtes der i »*Jyllandsposten*« et saalydende Avertissement:

»Husbestyrerinde søges til 1. November til paa egen Haand med Assistance af Postbudet at forestaa al Kvindegerning undtagen Vask.«

Om Postbudet alene skulde forestaa Vasken, fortæller Avertissementet ikke noget om, men at Postbudet iøvrigt skulde beskæftige sig med anden Kvindegerning er jo gennem Avertissementet fastslaaet, og der er ikke Tvivl om, at maatte Postbudet udføre Pigegerning, saa maatte han ogsaa udføre Karlearbejdet — saadant forefandtes sikkert — og saaledes indtage en Tyendestilling og Tyendets Vilkaar.

Provinspostbudene lønnes selvfølgelig derefter. I 1889 bestemtes det, at Postbudene ved de største Kontorer i Provinsen skulde statsansættes. De opnaede derved en Løn af 600 Kr. aarlig. Denne Statsansættelse førte til den honnorte Ambition, at de vilde pænt i Jorden, naar de døde, hvad Kollegerne paatog sig at sørge for ved at udsende Opfordringer til at

yde Bidrag i den særlige Anledning. Paa den Maade kom der en Forbindelse i Stand mellem de forskellige Postkontorers Postbude, og det opnaede Bekendtskab affødte Ønsket om Fritagelse for Udsendelse af de idelige Opfordringer til Bidrag snart til det ene og snart til det andet Øjemed, og man oprettede en *Begravelsehjælpekasse* i 1891.

Paa denne Maade tilvejebragtes en nøjere Forbindelse. Man kom sammen en Gang aarlig for at beslutte i Kassens Anliggender. Det var dog andre Ting, som mest beherskede Sindene, nemlig den lønningsmæssige og tjenstlige Stilling, og i 1895 besluttede man, at Begravelsekassen skulde være Organ for *faglige Interesser*, men med Bibeholdelse af det filantropiske Formaal, saaledes at det faglige, som nu sattes som Hovedformaal, skulde gaa Haand i Haand med det filantropiske.

Det, som øjeblikkelig optog Foreningens Interesse, var Pensions sagen. Man satte sig i Forbindelse med de Mænd, som i København gennem de derværende filantropiske Foreninger virkede for samme Sag. I Januar

1898 afholdt man Repræsentantskabsmøde i København, og til dette indbød man de paagældende Mænd.

Allerede paa daværende Tidspunkt dæmrede der Tanker om et Samarbejde mellem de røde Postbude. Men det var vanskeligt at faa Tanken realiseret. I København manglede man et Organ, og man nærrede Mistillid til hinanden. Københavnerne var øjensynlig ængstelige for Makkerskabet med Provinsens Postbude, der var i en lavere Lønningsklasse, og den Omstændighed, at de havde sat sig som lønningsmæssigt Maal at komme op til de Lønninger, som København havde, nærrede Tvivlen hos Københavnerne, om det nu ogsaa var i deres Interesse at arbejde sammen med Folk, som var daarligere stillet end de selv var. Denne Tanke kan vi endnu stifte Bekendtskab med. Men Tvivlen og Mistilliden var ikke de eneste Bevæggrunde, som hindrede et Samarbejde. Nej, den største Modstand bundede i Konservatisme og i honnet Ambition. Man var for fin til at være med til at danne Fagforeninger, hvad der endvidere maatte anses for saa revolutionerende, at Bestillingsmænd baade for Anseelsens og for Stillingens Sikkerheds Skyld burde holde sig fra saadanne Galskaber.

Dog, Tankeudvekslingen i Januar 1898 satte sine Spor. Unge, begejstrede Postbude, som havde stiftet Bekendtskab med Tidens Signal — Dannelse af faglige Organer til Varetagelse af Fællesinteresser —, agiterede stærkt for, at Postbudene burde danne en Forening. Agitationen bar Frugt, og 6. Juli 1898 fik man en Forening dannet ogsaa i København. Dog ikke med fagligt Skilt. Nej, saa vidt turde Foregangsmændene ikke gaa; saa havde man intet Haab om at opnaa Tilslutning, i Særdeleshed ikke fra de ældres Side, hvilket man ansaa for en Nødvendighed, hvis Foreningen skulde blive den Løftestang, man havde behov til Standens Højnelse. Man kaldte Foreningen »Københavns Postbudes selskabelige Forening«, og dens Formaal var at samle Medlemmerne til Sammenkomster, ved hvilke Dagens Spørgsmaal eller Tidens Problemer drøftedes i ivrig Diskussion.

De i København førte Diskussioner gjorde det snart indlysende, at der var et godt Grundlag i det foreliggende Arbejdsstof for en faglig Forening, og det manglede ikke paa Opfordringer og Forslag til at ændre Skiltet paa Døren. Men — Konservatismen var sejg og modstandsdygtig over for Angreb. Den stod stadig paa Vagt mod, at man skulde »om ad Rømersgade«.

Fra 1. Januar 1899 udgav man et Medlemsblad »Posthornet«, og det var, som om man gennem Hornets gjaldende Toner bedre var i Stand til at faa Kollegerne i Tale. Tilslutningen til Foreningen fik forøget Fart, og allerede i August 1899 besluttede man at slette det »selskabelige« i Foreningens Navn og antage Navnet »Københavns Postbudeforening«.

Københavns Postbudeforening optog ogsaa Postpakmestre — altsaa det kørende Bureaupersonale — som Medlemmer. Gennem de filantropiske

Deltagere i Feriekursus paa Knudshoved.

Foreninger havde der allerede længe fundet et Samarbejde Sted ikke alene til Fremme af Foreningernes almindelige Formaal, men ogsaa til Fremme af sideløbende Opgaver, hvoraf Pensions sagen var den vigtigste.

Det lykkedes at bringe denne til Afslutning i 1901, hvorved det opnaaedes, at Pensionsloven af 1851, som sattes ud af Kraft i 1870, kom paa ny til at gælde for Postbudene.

Pakmestrene havde saa tidligt som i 1878 talt sammen om Dannelse af en Forening, der selvfølgelig ogsaa skulde have filantropisk Formaal, nemlig en Pensionskasse. De var kun faa og spredt over hele Landet. Dette vanskeliggjorde en nøjere Forbindelse, og den Omstændighed, at Pakmestrene i København allerede fra 1872 var med i »Postbudenes Byggeforening« og fra 1884 i »Kautionsforeningen«, der omfattede hele Landet, havde væsentlig Andel i, at det ikke blev til noget. Først efter Dannelsen af »Københavns Postbudeforening« fik Foreningstanken Vækst, og efter Afholdelsen af et forberedende Møde i Fredericia i November 1899 stiftede man den 4. Marts 1900 »Postpakmesterforeningen«, som i 1919 forandrede sit Navn til »Jernbanepostforeningen«.

Landpostinstitutionen er af yngre Dato. I første Halvdel af det 19. Aarhundrede fandt der ingen Omdeling Sted paa Landet ved Postvæsenets Foranstaltning. Man ordnede sig privat ved Antagelse af et saakaldt Sognebud, der forpligtede sig til at omdele de ved Brevsamlingsstedet aflagte Postsager. Hyppigt var det en Person, som af forskellige Aarsager skulde have sin Forsørgelse hos Sognet, og for at have Nytte af den paa-gældende anvendte man ham til Omdeler af Posten, der jo dengang ikke var særlig stor.

I 1848 fremsatte den daværende Generaldirektør et Forslag til Indførelse af en Landpostordning. Da det ikke vandt Bifald i Landbokredse, hvor man var tilfreds med Sogneordningen, som havde udviklet sig til en Kommissionærforretning med Udveksling af Varer og Hjælp, fandt Post-

Et Sognebud.

væsenet ingen Anledning til at ændre i dette Forhold. Først i 1860 gennemførtes Forslaget, og i de derefter følgende Aar til hen i 80'erne udvikledes det nuværende Landpostnet. Et Antal af omtrent 4000 Landpostbude spredes nu dagligt over vort Land med Budskab fra Hjem til Hjem.

Landpostbudene blev ikke aflønnet paa samme Lønningslov som de øvrige Postbude. De havde egen Lønningslov, som indeholdt den Ejendommelighed, at de blev lønnet efter de Takster for udført Arbejde, som var anført i Lønningsloven, men de blev antaget paa Kontrakt og blev betragtet som privat antaget, hvilket Lønningsloven af 1919 bragte Forandring i, dog uden helt at ophæve de Særforhold, som forefandtes for Landpostbudene i den hidtilværende ældre Lovgivning.

I 1883 afholdtes et Møde af Landpostbude i Fredericia. Der mødte en Repræsentant for hvert Amt. Ukendt som de var med Foreningsdannelse, kom der ikke noget ud af Mødet. Hver enkelt af de mødte var kun Talsmand for egne Ideer og Tanker, og ingen af dem formaaede at sammenføje Ideerne, saaledes at de kunde fremtræde som en fælles Plan med fælles Maal.

Mødet gav dog Impulser til Beskæftigelse med Foreningsproblemet rundt i Amterne, og 2 Aar efter fik man oprettet »Landpostbudenes Sygekasse«, som i 1893 fik Statsanerkendelse. Nogen stor Tilslutning fik Sygekassen ikke, da Landpostbudene ved Ansættelsen gerne i Forvejen stod i en lokal Sygekasse eller blev Medlem af den lokale Sygekasse. Men en Del holdt dog til i »Landpostbudenes Sygekasse«; thi her var et Sted, hvor man kunde drøfte Standens Anliggender, her kunde man udveksle Tanker om, hvad der burde gøres til Afhjælpning af Sorger og Bekymringer i Eksistenskampen. Efterhaanden dannede der sig Stiftssammenslutninger, hvoraf Viborg Stifts og Fyns Stifts var særlig fremtrædende.

De forskellige Stiftssammenslutninger kom endelig saa meget i Forbindelse med hinanden, at et Delegeretmøde kom i Stand i Fredericia den 7. September 1902, hvor det lykkedes at danne en Sammenslutning af samtlige Landpostbude, der kom til at hedde »Landpostbudenes Centralforening«.

Foreningen inddeltes i Kredse, hvis organisationsmæssige Fortrinlighed fremgaar af, at de har kunnet holde for Tidens Udvikling og i Dag i det væsentlige er, som de var dengang.

Som vi nu har set, er de forskellige Organisationer indenfor Postbudestanden opstaaet Tid efter anden og ifølge de særlige Forhold i paagældende Gruppe. De fire faglige Organisationer kunde nu virke paa hver sit Felt, uafhængige af hinanden.

Der opstod dog snart Tanke om et nøjere Samarbejde, et Fællesvirke mellem Organisationerne. Forud for Organisationernes Dannelse havde man jo været i Forbindelse med hinanden gennem Udvalg. De Mænd, som havde været Banebrydere for Organisationernes Dannelse, havde ogsaa Øje for Samvirkets Betydning, det var blot svært at faa Kollegerne til at fatte Betydningen af dette udvidede Samarbejde.

Som nu var Lønspørgsmaalet naturligvis dengang et Hovedspørgsmaal. Jævnligt bankede Postbudene paa Rigsdagens Dør og krævede flere Penge. Man havde faaet en *Lønforbedring* i 1895, men dens Karrighed animerede til at fortsætte med Lønkravene, indtil det Maal var naaet, som man i den Henseende havde sat sig.

I 1900 havde man Haab om en Bedring, og i den Anledning afholdtes et Fællesbestyrelsesmøde af de 3 Organisationer, »Københavns Postbudeforening«, »Provinspostbudeforeningen« og »Jernbanepostforeningen« med Dagsorden: Foreningernes Stilling til Lønningssagen. Der mødte 25 Mand. Man begyndte Kl. 2 og sluttede Kl. 11½, og der blev holdt 83 Taler. Ved Siden af Lønningssagen drøftedes navnlig Samarbejdets Betydning. I København havde man et Samlingsmærke og offentligt Talerør i Bladet »Posthornet«. Omkring Bladet samlede Interessen sig. Under Forberedelserne til dette Møde havde det været paa Tale ogsaa at indbyde Landpostbudene. Men Tanken blev opgivet, da Landpostbudene ikke var statsansatte.

Resultatet af Drøftelserne paa Mødet blev Antagelsen af »Posthornet« som fælles Medlemsblad, og efter Afholdelse af et nyt Bestyrelsesmøde i Odense den 1. Maj 1901 modtog Medlemmerne et Forslag om, at de 3 Foreninger dannede et Forretningsudvalg under Navnet: »*Danske Postfunktionærforeningers Forretningsudvalg*«. Formaålet var at repræsentere Standen i alle Fællesanliggender samt i Spørgsmaal, som de enkelte Foreninger ikke kunde løse.

Der fremsattes Forslag til Ledelse og Administration, og man havde det hele i Orden til Starten; man manglede bare Medlemmernes Tilslutning.

Forslaget skulde nu til Behandling paa Foreningernes Generalforsamlinger. Forinden det kom saa vidt, var der opstaaet Opposition mod Forslaget hos Medlemmerne. Den herskende indbyrdes Mistro var for stærk, endnu skulde den fejre Triumfer. Den første, som slog fra, var »Provinspostbudeforeningen«, idet den ved sin Generalforsamling, som afholdtes umiddelbart

efter det nævnte Bestyrelsesmøde vedtog en Resolution, som gik imod Sammenslutningstanken.

Samtidig med at tage Afstand fra Etablering af et nærmere Samarbejde, slog Foreningen endvidere det oprettede Fællesskab gennem »Posthornet«

som Medlemsblad i Stykker. Man besluttede at udgive sit eget Blad »Provinspostbudet«.

Dermed var der sket en Spaltning, som de ideelle Bestræbelser ikke kunde raade Bod paa. I 1903 opnaede man paa ny Føling med hinanden, og det lykkedes igen at faa »Posthornet« antaget som fælles Medlemsblad. Igennem Medlemsbladet rettede man sine Bestræbelser paa at modne Tanken om nærmere Sammenslutning. Omkring 1906, da man beskæftigede sig med Revision af Lønningsloven af 1902, gjorde Pakmestrene Oprør, væltede den sammenslutningsvenlige Bestyrelse og udgav 1907 deres eget Medlemsblad, »Postbureauet«.

Det var med bedrøvelige Miner, Foregangsmændene for et nøjere Samarbejde saa paa Tilintetgørelsen af deres med saa megen Møje tilvejebragte Mulighed for Enighed mellem Postbudene til Fremme af Fællesinteres-

Deligensen Nykøbing S.—Jyderup ca. 1900.

Manden i Pelsen er Postkonduktor Jespersen (nu død). Paa Trappen staar Postmedhjælper V. G. Lyng (nu Postkontrolør i Slagelse). Paa Bukken sidder nuværende Postpakmester N. Jensen, Jyderup.

serne. Endskønt der arbejdedes for en ny Lønningslov, og meget stod paa Spil, kunde Egenraadigheden ikke tøjles. Man trak til hver sin Side og aabenbarede i det hele en Umodenhed i organisatorisk Henseende, som kun den ensidige Udvikling kunde være Undskyldning for. Men ikke alene mellem Foreningerne var der Divergens, ja, Splidagtighed. I København var der Splid blandt Medlemmerne, og over 100 Medlemmer meldte sig ud af K. P. F.

Anledningen hertil var egentlig meget ringe, men da den i sine Følger fik saa stor Betydning, skal den refereres. Man havde besluttet at udgive »Posthornet« 2 Gange maanedlig i Stedet for een. Redaktøren fik den svimlende Gage af 240 Kr. aarlig, og da man nu vilde udgive Bladet det dobbelte Antal Gange, fandt man det rimeligt, at Redaktøren fik en mindre Lønforhøjelse til 400 Kr. Paa Generalforsamlingen, der skulde godkende Forslaget, rejstes der Kritik herimod. Oppositionen fremsatte saa et Forslag om, at der skulde ydes Børnenes Kontor 200 Kr., hvoraf det ene Hundrede Kr. skulde tages af Redaktørens Gageforhøjelse, saaledes at han kun skulde have en Forhøjelse af 60 Kr.

Forslaget om Bidraget til »Børnenes Kontor« vedtoges imod Bestyrelsens Ønske, og da Generalforsamlingen kun havde været besøgt af 82 Medlemmer, indkaldte Bestyrelsen til en ekstraordinær Generalforsamling, og Medlemmerne mødte op næsten fuldtalligt. Den ordinære Generalforsamlings Beslutning kuldkaستes af den ekstraordinære Generalforsamling. 106 Medlemmer, som i Harme over den efter deres Formening uparlamentariske Fremgangsmaade angaaende Generalforsamlingsbeslutningens Forkastelse, brød ud og dannede en ny Forening, som man kaldte »Dansk Postforbund«.

Man studser vel over at høre, at en Gruppe Splittelsesmænd og Separatister antager et Foreningsnavn som Dansk Postforbund. Men til Forklaring heraf skal oplyses, at det var de Mænd, som brød ud, der i hele deres organisatoriske Arbejde havde virket henimod Samvirke mellem alle Postfunktionærer, et Arbejde, hvori de Gang paa Gang led Skuffelser, fordi de ikke kunde overvinde den dybe Konservatisme, som beherskede Hovedparten af Postbudene.

Begivenheden vakte stor Opsigt og Beklagelse blandt alle Organisationsfolk. Blandt de udbrydende var der Mænd, som gennem Aarene havde skabt sig stor Anseelse og Autoritet ogsaa udenfor Københavns Postbudes Kreds ved deres utrættelige Arbejde i Organisationstankens Tjeneste. At de gjorde et saa opsigtsvækkende Skridt som at udtræde af deres Forening, kunde da ikke andet end vække Røre.

Der blev af mange udfoldet store Bestræbelser for at samle det skilte. Den nye Forening antog Navnet »Dansk Postforbund« for derved at manifestere, at man var Venner af Foreningernes Samling til eet Forbund. Der blev nedsat et Udvalg fra »Københavns Postbudeforening«, »Provincspostbudeforeningen« og »Dansk Postforbund«, og efter en Del Overvejelser lykkedes det at faa udarbejdet Forslag til Love for »Postfunktionærernes Fællesorganisation«.

Man turde ikke gaa saa vidt at kalde Sammenslutningen for et Forbund. Endnu var der en Del Fordom at overvinde. Endnu var man ikke moden nok til Antagelse af et Navn, som lignede andre Fagorganisationer, og som i for høj Grad angav Karakteren af Fagforening. Dernæst var man mod Navnet »Dansk Postforbund«, fordi de udtraadte Kolleger havde kaldt deres Forening saaledes og haft et Blad, som hed »*Dansk Postforbunds Medlemsblad*«. Første Nummer udkom 8. Jan. 1908.

Efter at Forslaget til en Sammenslutning havde været til Behandling i »Københavns Postbudeforening« og »Provincspostbudeforeningen« og var vedtaget dèr, ophævedes »Dansk Postforbund«, og dets Medlemmer indtraadte paa ny i »Københavns Postbudeforening«. Der skulde endnu hængaa en Aarrække, forinden Forbundsnavnet blev det førende indenfor Sammenslutningen.

Fællesorganisationen omfattede altsaa i Starten »Københavns Postbudeforening« og »Provincspostbudeforeningen«, men Hensigten var jo, at den ogsaa skulde omfatte »Pakmesterforeningen« og »Landpostbudenes Centralforening«.

Vi hørte om »Pakmesterforeningen«, at den brød ud af Samarbejdet i 1906 og startede sit eget Blad. Derefter kom *Lønningslovrevisionen*, hvorved de 4 Etater — Jernbane-, Post-, Telegraf- og Toldetaten — fra at have haft hver sin Lønningslov fik en fælles Lønningslov, hvis Struktur blev dannet noget efter Jernbanens organisatoriske Opbygning i Lønklasser. Dette medførte, at Postfunktionærerne fra at have 1 Lønklasse for Kø-

benhavn og Pakmestrene, med Tillæg for visse mere betroede Funktionærer, og 1 for Provinsen, nu fik 4 Lønklasser. Pakmestrene blev placeret i 2. Lønklasse, hvorved de fik 30 Kr. mere om Aaret end Postbudene.

Man hævdede nu fra visse Sider, at Udflytningen fra Fællesforholdet i Lønningshenseende med Postbudene udelukkende havde sin Aarsag i, at man var fri og uafhængig af Postbudene i organisatorisk Henseende under Lønrevisionen. Vi ved jo imidlertid, at det var selve Lønsystemet, dets Opbygning, som Jernbanens gruppevisse advancementsmæssige Inddeling var Forbillede for, der var Anledningen til, at Pakmestrene paa Lønningsloven blev placeret sammen med Jernbanens Togbetjente.

Selv om man indenfor Pakmesterforeningen i Almindelighed havde været glad for sig selv —, saa lød der dog Røster fra nogle Medlemmer om Nødvendigheden af Samling af alle de røde Mænd for paa den Maade at faa de vitale Interesser varetaget, og der stod ret store Stridigheder indenfor Foreningen i den Anledning.

Selv Forhandlingsreglernes Givelse i 1910, i hvilke det udtrykkeligt tilkendegaves, at man kun ved at være Medlem af »Postfunktionærernes Fællesorganisation« kunde blive delagtig i Reglernes Anvendelse, formaaede ikke at forandre Opfattelsen hos den daværende Bestyrelse. Den troede, at den kunde skaffe sin Forening Forhandlingsret, og i den Hensigt søgte den Forbindelse med en Sammenslutning af Smaaforeninger, der hed »Samvirke«. Ved den derpaa følgende Forhandling i Generaldirektoratet for Postvæsenet udtalte Generaldirektøren, at der kunde ingen Hensyn tages til Foreningen »Samvirke«, at Regulativet til Forhandlingsregler var udstedt, og at han vilde tilraade Pakmestrene at søge Optagelse i »Postfunktionærernes Fællesorganisation«.

Foreningen tog Henstillingen til Følge, og Aaret efter, altsaa 1911, indtraadte Pakmestrene eller Pakmesterforeningen som 3. Afdeling i Fællesorganisationen, hvis Navn fra 1914 ændredes til »Dansk Postforbund«.

Denne sidste Tilslutning stimulerede Sammenslutningstanken til ogsaa at faa Landpostbudene med. I Anledning af Forhandlingsreglernes Udstedelse indgik Fællesorganisationen og Landpostbudenes Centralforening fra 1910 et Slags Forbund til Udnyttelse af Forhandlingsreglerne. Det deraf opstaaede Samarbejde maatte bidrage til Opdagelse af, hvor nøje Byposten og Landposten er knyttet til hinanden i faglig Henseende, og at det vilde være saare vanskeligt at foretage sig noget for den ene Gruppe uden Konsekvenser for den anden, og alene Hensynet til saadanne Konsekvenser kunde give Administrationen Anledning til at undslaa sig for at behandle Spørgsmaal, som rejstes af den ene Part, hvorimod en Rejsning af Spørgsmaal i Forening ikke havde Udsigt til samme Vanskabne. Men for at rejse Spørgsmaal i Fællesskab var det nødvendigt at forberede og tilrettelægge i Fællesskab, og dertil egnede det etablerede Samarbejde til

Forhandlingsrettens Udnyttelse sig slet ikke. Dette tog kun Sigte paa Forhandlingsspørgsmaal, der vedrørte den ene eller den anden Part, men havde ikke til Opgave at afpasse Spørgsmaalene efter hinandens Tarv paa Forhaand. Og for at dette kunde ske, maatte der en organisatorisk Enhed til, som kun kunde tilvejebringes ved, at Landpostbudenes Centralforening traadte ind i »Dansk Postforbund«. Efter Afholdelse af en Række Møder Landet over i Vinteren 1916—17 indtraadte Landpostbudene som den 4. Afdeling fra Juli 1917 i Forbundet. Forbundet var nu færdigdannet. Det havde indenfor sin Ramme hele det underordnede Personale og ejede nu Betingelsen for at være Talsmand for den samlede danske Postbudestand.

Nøjagtig 10 Aar efter, i 1927, opstod der en Situation, som gav Anledning til, at Forbundet paa ny maatte optage Forhandling om Tiltrædelse af en ny Kategori af Tjenestemænd indenfor Postvæsenet. Rigsdagen vedtog som bekendt en Lov, hvorefter Post- og Telegrafvæsenet sammenlagdes til een Etat fra 1. Juni 1927. Denne Sammenlægning gav Anledning til, at *Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet*, som det nu hed, tilskrev saavel »Dansk Telegrafforbund«, der sammen med Told-, Jernbane- og Postetaten erhvervede Forhandlingsret i 1910, som »Dansk Postforbund«, at de to Organisationer ikke længere var Indehavere af Forhandlingsret, da de ikke længere opfyldte Betingelserne herfor, idet der efter Forhandlingsreglerne kun kunde være eet Organ for Funktionærgrupperne for hver Etat.

Dette Forhold gav Anledning til Optagelse af Forhandling de to Forbund imellem, og fra Nytaar 1930 indgik »Dansk Telegrafforbund« i Postforbundet som 5. Afdeling under Benævnelse »Teknikerafdelingen« og ændrede sit Navn til »Teknikerforeningen«, hvilket Foreningen med god Grund kunde gøre, da Telegrafbudene efterhaanden var blevet ansatte som Postbude og i denne Stilling indtraadte i de respektive Afdelinger, henholdsvis »Københavns Postbudeforening« og »Provinspostbudeforeningen«.

Naturligvis har Forbundet tilhørt Statstjenestemændenes Centralorganisation I siden Starten. Man har ogsaa haft Spørgsmaalet om Indmeldelse i De samv. Fagforbund paa Dagsordenen. »Københavns Postbudeforening« indledede Forbindelsen med de skandinaviske Broderorganisationer i 1904. Fra 1911 har man skiftevis afholdt Poststævner i et af de skandinaviske Lande, og 1922 oprettedes »Nordisk Postmandsunion«, som i sine Statutter har Bestemmelser om obligatorisk Understøttelse under Konflikter. »Dansk Postforbund« er Medlem af »I. P. T. T.«

Den 16. August 1908 holdt Hovedbestyrelsen sit konstituerende Møde, og den Dag regnes for Forbundets Stiftelsesdag.

Et strengt og besværligt Oplysningsarbejde under indre Splid og indbyrdes Mistillid var nu bragt til Afslutning, og Samvirket gik straks i Gang med Forberedelsen af Arbejdsstoffet, hvoraf der forelaa ikke saa lidt i Form af Ønsker, som paa Grund af Splidagtigheden ingen Udsigter

Møde i København i »Nordisk Postmandsunion«.

havde haft til at blive andet end Ønsker og Forhaabninger. Nu skulde Ønskerne rettes til, og Arbejdet for deres Gennemførelse tage praktisk Form.

Paa et Møde den 22. Oktober fastsattes et Arbejdsprogram, hvoraf skal nævnes:

*Ret til Forsvar ved Indberetning,
Antagelse af Aspiranter og Vilkaar for disse,
Arbejdsregulering,
Pensionforbedring,
Indflydelse paa Administrationens Forslag til Finansloven angaaende
Mandskabsforøgelse,
Tjenestefrihed i Organisationens Anliggender,
Feriens Udvidelse til 14 Dage,
Lønningslovsfortolkning m. m.*

Da man skrev dette Program, blev det af mange Medlemmer antaget for kun at være Fremtidsmusik.

Men vi staar jo alligevel i Dag og betragter disse Programpunkter og mange flere som tilbagelagte Milepæle. De er forlængst passeret. Der er kommet nye til, hvoraf nogle er bag os, andre er i Sigte. Der vil stadig komme nye Opgaver. »Dansk Postforbund« vil aldrig mangle Arbejdsstof.

Jeg har ikke i denne historiske Oversigt over Postbudestandens faglige Foreningsliv villet skjule eller besmykke den Kendsgerning, at mange i vor Stand har haft svært ved at leve efter det gamle Ord: Enighed gør stærk. Alt for mange i de forskellige Klasser og Afdelinger har

kun villet deres eget; de er først gaet ind i Samvirket, naar Forholdene tvang dem dertil, og stærke Kræfter er stadig i Virksomhed for at sprænge vor Enhedsfront.

Sandheden er vel, at vi her staar paa almenmenneskelig Grund. Det gaar til hos os i vor lille Celle, som det gaar til i vort Samfunds tusind andre Celler, at alle de enkelte stræber efter den bedste Plads i Solen.

»Dansk Postforbund« med sine Fortrin og Fejl er dog Standens eget Værk, og det har til Opgave at fremme hele Standens Vel og se til, at ingen skal sidde ude i den kolde Sne.

Dets Venner har ingen Grund til at skamme sig over Resultaterne, og vi ser Fremtiden i Møde med Haab og Fortrøstning.

Københavns Postbudeforenings Historie igennem 33 Aar.

Af Overpostbud R. J. RASMUSSEN

Naar jeg i min Omtale af Københavns Postbudeforenings Bestaaen i 33 Aar skal tage Hensyn til en begrænset Plads, vil man forstaa, at en udtømmende Beskrivelse over de enkelte Forhold nødvendigvis ikke kan finde Sted, og at mange Spørgsmaals Opstaaen og Behandling helt undlades, ligesom Navne paa og Omtale af mange gode Medarbejdere i Organisationens Virksomhed ogsaa maa bortfalde.

Jeg beder derfor den ærede Læser tage Hensyn hertil og betragte min Fremstilling som et i store Træk taget Overblik over Foreningens Historie.

Da en Organisations Opbygning og Tilblivelse er i Lighed med en Bygnings Opførelse, hvor det vanskeligste Arbejde fremkommer ved Fundamentets gode Underbygning og Soliditet, skal jeg i min Beskrivelse benytte samme Fremgangsmaade ved en mere udførlig Fremstilling af Foreningens Historie i de første Aar og derefter en mindre fyldig Udformning af det, der fremkommer i de senere Aar.

R. J. Rasmussen.

Paa det Tidspunkt, da Foreningen blev stiftet, var Fagbevægelsen indenfor Arbejderklassen forlængst grundlagt, og havde igennem mange Aar bestaaet sin Prøve som Værn og Talerør for Fællesinteresser. Dette har ganske naturligt bidraget sit til, at Tanken begyndte at spire indenfor Statsfunktionærerne, og dermed i den københavnske Postbudestand.

Flertallet heraf var dog stærke Modstandere af Fagforeningerne og fandt dem uanvendelige overfor Staten og Administrationen, ligesom de følte sig selv hævet over Arbejderklassen. Men selv om en i 1893 paabegyndt faglig Bevægelse straks blev slaaet ned af Administrationen, var der stadig en Del Postbude, der beskæftigede sig med den faglige Bevægelses Betydning. Forholdene tvang dem til at gaa forsigtigt frem, men de var klar over, at kun ved fælles Kraft og Initiativ gik Vejen til de haardt tiltrængte Forbedringer.

Der var det store Spørgsmaal om Pension. Pensionsretten for Postbude blev ophævet 1870. Lønningerne var utilstrækkelige og Reglerne for Lønoprækning meget uheldige, idet kun Dødsfald og Afskedigelser aabnede Adgang indenfor de 4 faste Lønningssatser.

Om disse Spørgsmaals Løsning blev al Interesse samlet, og et i 1894 nedsat Udvalg søgte at løse Opgaven.

Den 1. Maj 1898 indførtes en ny Tjenesteordning; som Følge af ændret Togforbindelse blev der paalagt Brevbærerne en Ombæring mere pr. Dag, uden Personaleforøgelse. Det viste sig straks — trods god Vilje —, at denne Tjeneste ikke kunde udføres, hvorfor der valgtes et Par af de ældre Brevbærere, der besad den Autoritet, som var nødvendig for at tale med Administrationen, til at klarlægge Forholdene.

Forsøget gik godt, Administrationen tog Hensyn til de fremførte Ønsker, og midlertidig Hjælp blev straks givet. Det maa saaledes betragtes for at være den første stedfundne Forhandling imellem københavnske Postbude og Administrationen.

I Juni 1898 holdt Provinspostbudene deres Generalforsamling i København; disse havde stiftet deres Forening i 1895 og er saaledes forud for Københavnerne. De indbød de københavnske Kolleger, og her blev forskellige faglige Spørgsmaal drøftet.

Denne Fællesdrøftelse gav Liv i den Glød, som længe havde ulmet, og flere københavnske Postbude besluttede, at nu skulde Tanken om Oprettelse af en Forening føres ud i Livet. For at drøfte Spørgsmaalet nærmere, afholdtes der den 6. Juli 1898 et af ca. 60 Postbude besøgt Møde. Her var alle enige om at oprette en Forening, men der var delte Meninger om den Form, hvorunder den skulde fremtræde, og der blev Flertal for at lade Foreningen foreløbig bære et selskabeligt Skilt.

Under Navnet »*Københavns Postbudes selskabelige Forening af 6. Juli 1898*« blev Foreningen stiftet. Flertallet af de Tilstedeværende meldte sig straks ind, og et Lovudvalg blev nedsat.

Den 2. August 1898 afholdt Foreningen sin første Generalforsamling, og følgende Prolog, forfattet og fremsagt af *Im. Jacobsen*, dannede Indledningen:

Det er fuldbragt,
saa Iød engang
et Ord i gamle Dage!
Gid her jeg kunde Ordet sagt,
men — der er langt tilbage.
Lad disse Ord kun stadig staa
og klinge for jert Øre,
indtil engang vi Maalet naa,
der til vor Lykke fører!
Lad det os ægge rigtigt op
til Virken — hver og alle —,
husk, der er højt til Lykkens Top,
som bedst man tror, man naar derop,
kan man tilbage falde.
Gid den Forening, her vi fik,
maa vokse stor og mægtig,
gid klart det staa for alles Blik,
at Ordet da bli'r vægtigt;
da kan med Ro vi Tingen ta'e,

om og der bliver lidt »Trykken«,
thi det er altid rart at ha'e
en saadan »Ven« i Ryggen.

Lad os nu her i denne Stund
gi Udtryk for vor Mening!
Raab ud, men raab med kraftig Mund:
Et Leve vor Forening!

Derefter blev Lovene vedtaget med et Kontingent af 25 Øre maanedlig. Bestyrelsen valgtes med *E. P. Christensen* som Foreningens første Formand, og han blev en energisk Leder af det store Arbejde, der maatte gøres for at samle Interesse.

Det viste sig hurtigt, at det var klog Taktik at kalde Foreningen selskabelig, særlig overfor det stærkt konservative Flertal af de københavnske Postbude, og Selskabelighedens Præg blev i Begyndelsen ret naturligt heraf paaført Foreningen. I Oktober Maaned samme Aar var Medlemsantallet allerede steget til 152. Men det egentlige Maal tabtes ikke af Syne, og Diskussionerne fik en fastere Form, ligesom der i November Maaned fremkom Tanker om at udgive et Medlemsblad, og den 1. Januar 1899 udkom »Posthornet«s første Nummer, der blev gratis tilsendt samtlige Kolleger i København og ved de større Provinspostkontorer. Som Redaktør blev antaget Postbud *Jacob Jørgensen*. Af Programmet, som indleder første Nummer, skal fremhæves Slutningen, der karakteriserer den Tro og Begejstring, som Foreningstanken vakte.

E. P. Christensen.

»Kolleger!

Maatte I af dette korte Program have faaet Indsigt i, hvilket uvurderligt Gode det er at kunne diskutere vore egne Forhold indenfor vore egne Rammer, saa Haanden paa Værket! Agitér videre for vor Forening! Med Bladet i Haanden bør ethvert Medlem blive en glødende Agitator for vor Sag, saa Bestyrelsen maa faa Glæde og Medlemmerne Gavn af det betydelige Arbejde, Bestyrelsen har udrettet, at vi snart kan tage fat paa andre og større Opgaver til Held og Lykke for Standen i sin Helhed.«

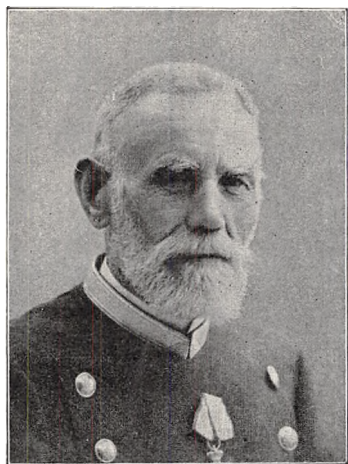
Den 7. December paa et Diskussionsmøde fremkom Løn- og Pensionsudvalget, der bestod af *Chr. Pedersen* og *C. M. Jensen*, Skjerbæk, med en Redegørelse, hvoraf det fremgik, at der søgtes om Huslejhjælp, fast Oprykning hvert 3. Aar, og med Hensyn til Pensionsloven var der Haab om, at den i 1870 ophævede Pensionslov vilde blive Grundlag for et nyt Forslag, som ventelig vilde blive gennemført. Med disse lyse Udsigter sluttede Aaret 1898.

Den 8. Januar 1899 afholdtes det første Juletræ med stor Tilslutning fra Medlemmernes Side.

Men fuld Tilfredshed med Foreningens Virksomhed var der ikke, og paa Generalforsamlingen den 10. Februar blev der nedsat et Lovudvalg til at fremkomme med Udkast til en ny og mere faglig Retning, eventuelt Samarbejde med Provinspostbudene og Postpakmestrene. Foreningen talte nu 300 Medlemmer.

Den 20. Maj forelaa Udvalgets Betænkning, men Resultatet blev, at det hele blev forkastet.

Bestyrelsen betragtede dette som et Nederlag og truede med Mandatnedlæggelse.

J. Chr. Hansen.

Begyndelsen til de stærke Brydninger mellem de ældre og yngre Anskuelse var hermed gjort.

Den 25. Februar blev Pensionsloven forelagt i Rigsdagen, men først endelig vedtaget og stadfæstet den 16. Marts 1900.

Tilliden til Foreningens faglige Virksomhed var endnu kun ringe, men at den ikke var uden Betydning ser man deri, at Bestyrelsen ved en fremsendt Protest om et paatænkt afholdt lokalt Distriktsvalg ved K faar Administrationen til at annullere Bestemmelsen og opnaar derved et fagligt Resultat.

En smuk Skik med at fejre Kolleger ved deres 25 Aars Jubilæum med en Sammenkomst blev indført og praktiseret gennem 2 Aar. Paa et Møde den 28. Juni vedtoges det, at Jacob Jørgensen skulde møde ved Provinspostbudenes Generalforsamling den 2. Juli i Horsens for at søge Sammenslutning om »Posthornet«, og det lykkedes her at finde en tilfredsstillende Ordning.

Paa et Møde den 22. Juli, hvor Bestyrelsen fastholdt sin tidligere omtalte Mandatnedlæggelse, blev der Enighed om Opstilling af nye Mænd, og paa Generalforsamlingen den 12. August blev disse valgt, og som Foreningens Formand overtog J. Chr. Hansen Hvervet.

Samtidig fik Foreningen ændret Navn til »Københavns Postbudeforening«.

Interessen samlede sig nu stærkest om Lønningsspørgsmaalet; det var særlig de yngre, der krævede Foreningens Medvirken til en Forandring af de bestaaende Forhold, idet Kolleger, der havde 5½ Aars Ansættelse, endnu var paa yngste Lønning, og ingen under 20 Aars Tjeneste naede ældste Lønning. Priserne paa Levnedsmidler var stadig opadgaende og forringede dermed yderligere Lønningernes Købekraft.

Et Samarbejde med Provinspostbudene syntes umuligt, hvorimod der

blev opnaet en Ordning om, at »Posthornet« skulde være fælles Medlemsblad for Provinspostbudene og for Postpakmestrene, der stadig fulgte Københavnerne. Det blev kun et Fællesabonnement for de 2 Foreninger, som senere blev ordnet ved Kontraktforhold.

De selskabelige Sammenkomster fandt stadig god Tilslutning, selv om der først kunde begyndes omkring Kl. 10 Aften. Saaledes var Postbudenes Tjeneste jo dengang, men den faglige Bevægelse traadte dog stadig mere i Forgrunden, og paa Generalforsamlingen den 18. Februar 1900 blev det nedsatte Pensions- og Lønudvalg ophævet og indvalgt i Bestyrelsen, hvorefter Lønsagens Behandling skulde foregaa rent foreningsmæssigt.

Et Forslag om midlertidig Dyrtidshjælp fremkom fra Provinspostbudeforeningen, men blev ikke tiltraadt af Københavns Postbudeforening, der havde indgivet Andragende om 900 Kr.s Begyndelseløn, 4 Oprykninger à 200 Kr. og Huslejegodtgørelse à 120 Kr. aarlig.

Efter Pensionslovenes Vedtagelse 16. Marts 1900 bragte »Posthornet« Pensionsudvalget — Chr. Pedersen og C. M. Jensen, Skjerbæk — en velfortjent Tak og skriver blandt andet: En Ære for os er det, at vi indenfor Standen tæller Mænd, der trods alt forstod at bringe den Sag i Gænge, som dengang syntes saa haabløst tabt, og med en vis Stolthed bringer vi dem i Dag paa hele Standens Vegne vor hjerteligste Tak for deres Arbejde.

Den 24. Marts samledes ca. 400 Medlemmer til Møde for at hædre Pen-

Fra Faneafsløringen ved Foreningens 2 Aars Stiftelsessfest.

sionsudvalget, og den 4. Maj blev der fra samtlige Kolleger overrakt de 2 Mænd hver et Skrivebord med tilhørende Stol. Den 19. Juni blev Formanden, *J. Chr. Hansen*, benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, og Overpostmester *Kiørboe* udtalte bl. a.: Det er som eders egen Tillidsmand, at *J. Chr. Hansen* i Dag hædres, og derigennem eders Forening. Man forstod herved en officiel Anerkendelse af Foreningen som Organisation.

Den 8. Juli fejrede Foreningen sin 2-aarige Stiftelsesfest paa »Gimle« i Forbindelse med Afsløring af en Fane, skænket af en Kreds af Foreningens Damer.

Den 14. August blev der rettet Henvendelse til Generaldirektøren og til Trafikministeren den 16. August om Forslag til en ny Lønningslov, og det blev lovet, at Forslag skulde blive forelagt i den kommende Rigsdags-samling.

Efter at Postpakmestrene havde dannet deres Forening, og denne tilsluttede sig Københavns Postbudeforening, var man klar over, at et Samarbejde med Provinspostbudene burde søges, og efter personlig Indgriben fra *Jacob Jørgensens* og *A. E. Kiærulffs* Side, indbød Pakmesterforeningen de 3 Foreningers Bestyrelse til et Fællesmøde, der afholdtes den 16. September 1900 i København.

Her opnaaedes Enighed om at nedsætte et Lønudvalg paa 3 Mand, der i Kontakt med de respektive Bestyrelser skulde arbejde for Gennemførelsen af et af Københavns Postbudeforening udarbejdet Forslag til fælles Lønningsforslag.

Et nærmere Samarbejde blev ikke drøftet, hvorimod det vedtoges, at »Posthornet« skulde udgaa 2 Gange om Maaneden i Stedet for som hidtil 1 Gang, samt, at der 1 Gang aarlig skulde afholdes Fælles-Bestyrelsesmøde, ligesom der valgtes et Udvalg til det banebrydende for et videre Samarbejde.

Da Lønningsloven stadig udeblev, fremkom der Forslag om at danne en Centralorganisation for samtlige Statsfunktionærer, og efter at Tanken var drøftet paa et Møde, vedtoges det at forelægge Fælles-Bestyrelsesmødet i Maj 1901 Spørgsmaalet.

Den 13. November blev Lønningsloven forelagt og blev en stor Skuffelse for Københavns Postbude og Postpakmestrene, men da Lønningsloven vedtoges — den 28. Marts 1901 — var de fra Foreningen fremsendte Krav tildels imødekommet.

Den 10. Februar 1901 samledes for første Gang samtlige over- og underordnede Statsfunktionærers Foreningers Bestyrelser, ialt 19 Foreninger. Her drøftedes bl. a. Tanken om Dannelse af en Centralorganisation, og et Udvalg blev nedsat til det forberedende Arbejde.

Paa Københavns Postbudeforenings Generalforsamling den 22. Februar 1901 nedlagde *J. Chr. Hansen* sit Mandat som Formand. Foreningen havde nu 520 Medlemmer. Til ny Formand valgtes *Chr. Pedersen*; det skal her

Chr. Pedersen.

nævnes, at Chr. Pedersen i samme Periode var Sjælen i Oprettelsen af Københavns Postbudeforenings Bibliotek.

Den 12. Maj 1901 afholdtes det andet Fællesbestyrelsesmøde i Odense, hvor Lønningsudvalgets Arbejde blev drøftet, ligesom det enstemmigt vedtoges at nedsætte et Fællesforretningsudvalg til at fremkomme med Forslag om et Samarbejde mellem samtlige Postfunktionærer af Underklassen.

Den 9. Juni 1901 afholdt Provinspostbudene deres Generalforsamling, hvor Redaktøren af »Posthornet«, Jacob Jørgensen, var indbudt, men Forsamlingen anerkendte ikke denne Indbydelse, da Bestyrelsen for Provinspostbudeforeningen ikke havde faaet Mandat til Samarbejde, og det paabegyndte Fællesarbejde var hermed afbrudt. Kontrakten om »Posthornet« som Medlemsblad blev opsagt til 1. Januar 1902.

Foreningen opretholder stadig sine Sammenkomster og varetager tillige de faglige Interesser for det lille Kontingent paa 25 Øre om Maanedens.

Den 17. Maj 1902 vedtog Rigsdagen en ny Lønningslov, som trods det store Arbejde, der fra Foreningen var udført, ikke bragte de københavnske Postbude den ønskede Lønforhøjelse. Om de indre Forhold i Foreningen var der opstaaet en Del Uro — særlig mod Redaktøren —, og paa et Møde den 26. Marts nedlagde han Redaktørstillingen fra 1. Juli, der herefter overtoges af *J. Larsen Høgh*.

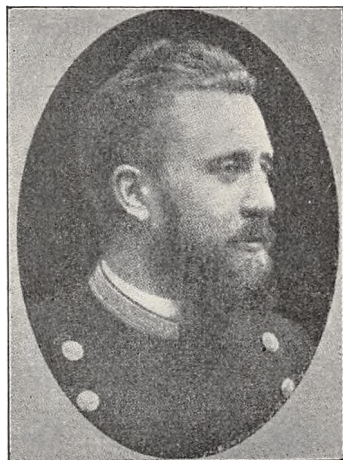
Selv om Spørgsmaalet Sommeruniform var ønskeligt at faa løst, blev Feriespørgsmaalet dog sat i Forgrunden.

Paa Generalforsamlingen den 19. Februar 1903 nedlagde Formanden Chr. Pedersen sit Mandat, og Jacob Jørgensen valgtes til Foreningens Formand.

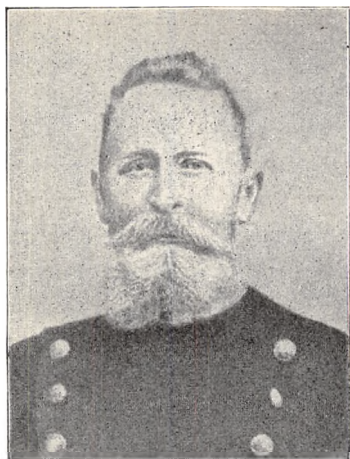
Det var Jacob Jørgensen, der fremkom med Forslag om Oprettelse af en Sygekasse. Tanken om Samarbejdet levede stadig, og fra 1. September fik Provinspostbudene atter »Posthornet« som Medlemsblad.

Bestyrelsen foreslog Medlemmerne, at der afholdtes et Fællesbestyrelsesmøde i Fredericia. Dette blev paa Generalforsamlingen den 14. Maj 1904 forkastet, hvorefter Bestyrelsen fra traadte paa den ordinære Generalforsamling, og *Laurits Nissen* blev valgt til Foreningens Formand.

Der bliver nu gaaet bort fra de mange Diskussionsmøder, og kun naar vigtige Spørgsmaal foreligger, afholdes Møder, ligesom der

Jac. Jørgensen.

Laurits Nissen.

blev ført Korrespondance med forskellige udenlandske sideordnede Foreninger.

Fra Provinspostbudeforeningen fremkom Indbydelse til fremtidigt Samarbejde, og ved deres Generalforsamling i Fredericia — den 12. Juni 1904 — hvor Redaktør Høgh var til Stede, var et nyt Samarbejde paany indledet.

Den 5.—8. Juni var efter Indbydelse fra den svenske Postbudeforening 3 af Bestyrelsesmedlemmerne samt Redaktøren til Kongres i Gøteborg, hvor de havde høstet god Erfaring til Gavn for vor egen Forening.

Den 16. Juli 1905 samledes de 3 Foreningers Repræsentanter til Møde i København, hvor man drøftede Feriespørgsmaalet og en

eventuel Lønrevision, ligesom et Forslag om det fremtidige Samarbejde blev endelig godkendt.

Ved Finanslovens Fremlæggelse forelaa Forslag til Ferie for Postbude, dog kun for københavnske Postbude og Postbude ved større Provinspostkontorer, paa 8 Dage.

Den 28. November modtog Bestyrelsen Anmodning fra Generaldirektøren om en Konference vedrørende Spørgsmaal om en eventuel Revision af Lønningsloven. Det besluttedes, at de 3 Foreninger skulde formulere deres Krav, og Fællesmøde blev afholdt den 2. December i Odense. Ved Konferencen hos Generaldirektøren den 12. December anerkendtes de stillede Krav tildels, ligesom Reserpostbudenes Forhold indgaaende blev drøftet.

Den 26. Januar 1906 dannedes Reservepostbudeforeningen med *N. C. Nielsen*, Randers, som Formand.

Denne Forening blev hurtigt anerkendt og fik sine Kaar forbedret. Fra 1. Maj 1906 blev der sluttet Overenskomst med Københavns Postbudeforening om »Posthornet«, ligesom Reservepostbudene fik Adgang til Foreningens Bibliotek og Sammenkomster.

Efter Opnaelse af Sommerferie trængte Spørgsmaalene om Regnslag, Sommeruniform og Aftenfrihed sig stærkere paa, og fra Foreningens Side blev der udført et omfattende Arbejde for at fremskaffe Resultater.

Den 8. Marts blev der i Indenrigsministeriet oprettet en Kreditforening med 1 Million Kr. til Udlaan. En Repræsentant fra Københavns Postbudeforening var ogsaa til Stede. — Kreditforeningen maatte hurtigt standse paa Grund af manglende Kapital, og den nu eksisterende Statsfunktionærenes Laaneforening blev oprettet.

Efter en i en af Postpakmesterforeningen afholdt Generalforsamling — den 14. Oktober — vedtaget Beslutning om Afbrydelse af Samarbejdet, og

Opsigelse af »Posthornet« var sket, var det iøvrigt ret daarlige Samarbejde atter ophørt.

De stramme Arbejdsforhold sammen med andre Spørgsmaal bevirkede, at der rejste sig en stærk Opposition mod Bestyrelsen, og paa Generalforsamlingen den 17. Februar opstod en Strid om Budgettet, hvorunder 82 Medlemmer forlod Generalforsamlingen, udmeldte sig af Foreningen og var 1. April 1907 medvirkende til Dannelse af Postfunktionærernes Fællesorganisation.

Lønningsrevisionen var stadig et brændende Punkt, og efter flere Henvendelser til Administrationen nedsatte Regeringen den 13. December 1906 en Kommission til at overveje visse Ændringer i de gældende Lønningslove for Jernbane-, Post-, Told- og Telegrafvæsenet.

Den 29. December 1906 samledes de 4 Etaters Organisationer og nedsatte et Fælles-Lønningsudvalg, som Foreningens Formand tiltraadte. Nogen egentlig Forhandling med Regeringen opnaaede Udvalget ikke; men det udførte et virkeligt dygtigt Arbejde for Opnaaelse af de fremsatte Krav, som bevirkede, at Postbudene fik Mulighed for Avancement.

Trods nogen Forbedring for de unge blev den vedtagne Lov en Skuffelse for de ældre, og en Protest fra Foreningens Side herimod blev fremsendt, men fik ikke Forholdet ændret.

I Forbindelse med det nedsatte Lønningsudvalg blev nedsat et Udvalg, der skulde forberede en Centralorganisation for samtlige Foreninger indenfor de 4 Trafiketater. Københavns Postbudeforening var repræsenteret i dette Udvalg.

Den 25. August 1907 blev Spørgsmaalet drøftet paa et Fælles-Forretningsudvalgsmøde sammen med Pensionslovens Revision, ligesom der blev opnaaet Enighed om Arbejde for et udvidet Samarbejde. Et Udvalg til at fremkomme med Forslag til Fælleslove blev nedsat og kom til at bestaa af *A. E. Kiærulff* og *S. C. Sørensen*, Aarhus.

I Januar 1908 havde Udvalget et Forslag færdigt, som ogsaa muliggjorde en Optagelse af øvrige bestaaende Foreninger.

Den 8. Februar 1908 blev det forelagt Medlemmerne, der godkendte Princippet i Forslaget. Det vedtoges at foreslaa førstkommende Generalforsamling at nedsætte et Udvalg, der bringer Københavns Postbudeforenings Love i Overensstemmelse med Fællesforslagets principielle Tanke, og dette Udvalg fik Bemyndigelse til at føre Forhandling med de udenfor Foreningen staaende Medlemmer og Reservepostbudene.

Ved Generalforsamlingen den 28. Februar tiltraadtes dette Forslag, og der valgtes 3 Medlemmer, suppleret med 2 af Bestyrelsen valgte. For Udvalget blev *Ferd. Schultz* Formand.

Da Bestyrelsen ikke var enig om Fællesudvalgets Forslag, nedsatte den et Udvalg til at fremkomme med Ændringsforslag. Den 19. Maj afholdtes ekstraordinær Generalforsamling, hvor Fællesorganisationens Love

blev vedtaget uden Ændringer. Bestyrelsens Ændringsforslag til Københavns Postbudeforenings Love blev forkastet, og Fællesudvalgets Forslag fik Flertal, men ikke den fornødne kvalificerede Majoritet og var dermed ogsaa forkastet.

Den 2. Juni afholdtes paany Generalforsamling med samme Resultat, og det samme gentog sig den 10. Juni, dog traadte Bestyrelsen tilbage, og ny Bestyrelse med *A. E. Kiærulff* som Formand valgtes.

A. E. Kiærulff.

Fællesorganisationens Love var praktisk talt vedtaget af Københavns Postbudeforening og tiltraadt af Provinspostbudeforeningen, de udtraadte københavnske Postbude og af Reservepostbudene, hvorefter den endelige fælles Vedtagelse efter Bestemmelsen fandt Sted i Vejle den 14. Juni 1908.

De midlertidige Bestemmelser gik ud paa, at hver Forening valgte 3 Hovedbestyrelsesmedlemmer og Reservepostbudene 2, ialt 8 Hovedbestyrelsesmedlemmer, der i Forening valgte en Formand. Denne Hovedbestyrelse

skulde lede de fælles Anliggender, ordne »Posthornet«s Overgang til Fælleseje og forberede den konstituerende Kongres i 1909.

Dette Forslag blev enstemmigt vedtaget i Vejle, hvor Repræsentanter for Københavns Postbudeforenings Bestyrelse, for de udtraadte københavnske Postbude og for Reservepostbudene var til Stede.

K. P. F. maatte nu søge Foreningens indre Forhold og Love ordnede. Redaktør Høgh ønskede straks at fratræde sin Stilling, hvorefter A. E. Kiærulff overtog Redaktørstillingen.

Den 17. Juli afholdtes ekstraordinær Generalforsamling i Københavns Postbudeforening, hvor Forhandlingerne i Vejle blev godkendt, og hvor Lovene med nogle enkelte Ændringer endelig blev vedtaget.

Efter de nye Love skulde der vælges Kreds-, Afdelings- og Hovedbestyrelsesmedlemmer.

Den 8. August blev Afdelings- og Hovedbestyrelsesmedlemmer valgt, og paa en Generalforsamling den 12. August aflagde Bestyrelsen en kort Beretning om det foreliggende Arbejde for Sammenslutningen, som godkendtes.

Hermed traadte de nye Love i Kraft, og de københavnske Postbude var atter samlede. Ifølge de nye Love traadte den siddende Bestyrelse derefter tilbage.

Den 10. August 1908 samledes den første Hovedbestyrelse og valgte A. E. Kiærulff til Formand.

Den 1. September 1909 offentliggjorde Hovedbestyrelsen sit Program,

og hermed gik Københavns Postbudeforening ind i et nyt Afsnit, og da dette tildels er uforandret i de kommende 23 Aar, vil den efterfølgende Omtale blive meget kortfattet.

Københavns Postbudeforenings Organisationsform blev nu fuldstændig ændret, idet den inddeltes i 9 Kredse med hver sin Bestyrelse. En Repræsentant fra hver Kreds — 1. Kreds dog to paa Grund af sin Størrelse — dannede Afdelingsbestyrelsen, som herefter selv valgte sin Formand. Reservepostbudeforeningen blev samtidig optaget i K. P. F., men bevarede sin Selvstændighed og valgte en Repræsentant til Afdelingsbestyrelsen.

Kontingentet blev nu forhøjet fra 25 Øre til 40 Øre pr. Maaned, hvoraf de 25 Øre svarede til Fællesorganisationen.

Paa Generalforsamlingen den 25. August 1908 valgtes *H. V. Jensen* til Foreningens Formand.

Fra dette Tidspunkt gaar Foreningen over til at antage en mere faglig Karakter, men de afgørende Forhandlinger er ophørt for Afdelingsbestyrelsen og overført til Hovedbestyrelsen, som kunde forhandle med alle Instanser.

Da ikke alle Chefer var villige til at forhandle med Personalet, blev der fra K. P. F.s 9. Kreds stillet Forslag om, at der paa Kongressen i 1909 skulde behandles en Henvendelse til Lovgivningsmagten om at faa fastsat Regler for Forhandlingsret for Organisationen og Forhandlingspligt for Administrationen.

Dette førte til, at Forhandlingsreglerne af 4. Maj 1910 blev givet af daværende Indenrigsminister *P. Munch*.

Der blev nu i de kommende Aar udført et meget energisk Arbejde for Forbedring af Arbejdsforholdene. Tjenestetiden var fastsat til 55 à 60 Timer ugentlig, hvorfor et Krav om Mandskabsforøgelse blev fremsat.

Efter Lønningslovens Vedtagelse i 1908 udtalte daværende Minister *J. C. Christensen*, at nu havde Tjenestemændene faaet en god Løn, og saa skulde de ogsaa bestille noget, og dette er vistnok nøje blevet overholdt.

Til Kongressen i 1909 blev af Medlem i K. P. F.s 2. Kreds *H. C. Poulsen* (Ottestrup) stillet Forslag om, at der samtidigt med Avancementsspørgsmaalet arbejdedes hen til at muliggøre en Indtræden i Ekspedientklassen for energiske Tjenestemænd af Postbudeklassen samt Oprettelse af Kursus til Dygtiggørelse af Postbudepersonalet.

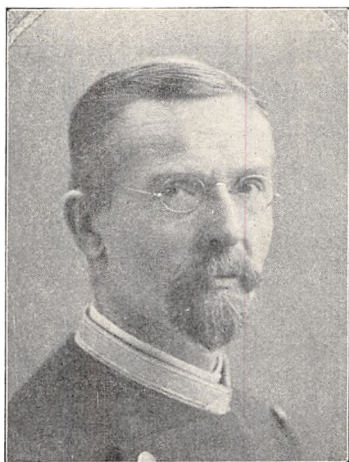
Fra 8. Kreds blev stillet Forslag om en ugentlig Fridag og fra samtlige københavnske Kredse om 14 Dages Ferie. Disse Spørgsmaal er alle senere blevet gennemført.

H. V. Jensen.

Fra 6. Marts 1909 overtog *V. L. Bjørnstad* Formandshvervet i K. P. F. Den 1. Maj 1909 blev ved en forandret Toggang paalagt Brevbærerne ved V. N. og Ø. en daglig Ombæring mere og derved forlængede deres Tjeneste med ca. 10 Timer ugentlig i den Uge, de havde 5 Ombæringer.

Den 11. Marts 1910 valgtes *R. Nielsen* (Kirkeby) til Foreningens Formand. Til Belysning af Arbejdsforholdene blev der nu afholdt en Del Møder, Henvendelse til Pressen, Administrationen og Regeringen, og efter en meget indgaaende Drøftelse af Spørgsmaalet paa Rigsdagen i Januar 1911, fastslog Minister *Jensen-Sønderup*, at hvor der var 7 og 6 Ombæringer,

V. L. Bjørnstad.

R. Nielsen (Kirkeby).

kunde disse indskrænkes med 1, og sidste Ombæring skulde foregaa Kl. 6½ Aften.

Den tidligere Aftenombæring traadte i Kraft 1. Maj 1911, og samtidig bortfaldt de omstridte 5 Ombæringer daglig pr. Mand.

I samme Periode lykkedes det at faa bevilget 14 Postbude mere til København samt 20,000 Kr. til Forbedring af Reservepostbudenes Lønninger. Udviklingen medførte, at K. P. F. følte sine lokale Spørgsmaal i nogen Grad forsømt af D. P. F., hvorfor der til Kongressen i 1911 blev stillet og vedtaget Forslag om Ændring i Hovedloven, hvorefter K. P. F. kunde forhandle med Københavns Overpostmester om egne Sager i lokale Anliggender. Af dette og andre Forhold blev K. P. F.s Love forandret derhen, at Formanden valgtes direkte paa Generalforsamlingen.

Fra 1. Maj 1912 blev 14 Dages Sommerferie gennemført.

En Del Medlemmer havde ved Indtræden i Postfunktionærernes Fællesorganisation udmeldt sig, ligesom der var opstaaet nogle indbyrdes Brydninger, hvorfor et Formandsskifte var paakrævet, og den 2. Maj 1912 valgtes *K. Thomsen* til Foreningens Formand. De udtraadte Medlemmer vendte tilbage, og Foreningens Medlemsantal udgjorde 1400.

Et fremsat Krav om elektriske Lommelygter til Brevbærerne blev

imødekommet, ligesom det lykkedes at frigøre Brevbærerne for Besørgelse af mange Ugeblade o. l., der overgik til Besørgelse af Avisbudene.

For at højne Standen blev der optaget Arbejde for en bedre teoretisk Uddannelse ved Foredrag, postale Kursus o. l., og efter indsendt Andragende til Regering og Rigsdag blev i 1916 det nuværende Postkursus for Postbude oprettet.

Paa Finansloven for 1910—11 blev det bestemt, at der kunde ydes en Godtgørelse af 15 Øre i Timen for Nattjeneste mellem 11 Aften og 5 Morgen.

Det forøgede faglige Arbejde bevirkede, at Kontingentet blev utilstrækkeligt, ligesom Biblioteket stadig ønskede ny Literatur, hvorfor der paa Generalforsamlingen i Juni 1914 vedtoges at fastsætte Kontingentet til 2 Kr. Kvartalet.

I 1913 fremkom Tanken om Oprettelse af et Feriehjem, og ved Tegning af Andele lykkedes det at købe en til dette Brug særlig egnet Villa — »Bauditz« i Rørvig.

Til Kongressen i 1914 stillede K. P. F. Forslag om en ugentlig Fridag, Udbetaling af Lønning Dagen før den første, naar denne faldt paa en Helligdag, Forhøjelse af Natpengene (15 Øre) og et fast Gratiale for Juletjenesten. Disse Forslag er senere bleven løst.

Den 5. Juni 1916 deltager for første Gang K. P. F. med Fane og ca. 200 Medlemmer i Grundlovstog til Søndermarken.

Efter et forberedende Arbejde og efter at Spørgsmaalet om Foreningens Indmeldelse i Arbejdernes Fællesorganisation paa flere Møder var drøftet, blev det paa Generalforsamlingen i August 1917 — som var besøgt af ca. 500 Medlemmer — enstemmigt vedtaget at indtræde i Fællesorganisationen.

I 1916 optoges Reservepostbudeforeningen i K. P. F. som 9. Kreds, da der efter Forhandling med Administrationen var opnaaet Forhandlingsret for disse, hvorefter Reservepostbudenes Ønsker om Søndagsfrihed, Uniformsgodtgørelse, Afkortning af Reservetiden til 2 Aar og fuld Løn til Avisbude med 1½ Aars Reservetid hurtigt blev opfyldt.

I 1911 og 12 var Priserne paa Livsfornödenhederne gaaet stærkt op, og Spørgsmaalet om Krav om Dyrtidstillæg blev rejst. Et Forslag til ny Lønningslov blev udarbejdet og oversendt til Hovedbestyrelsen, hvorefter det kom til Drøftelse i Centralorganisationen, men den 1. August 1914 udbrød Verdenskrigen, og Forslaget hørte man ikke mere noget om. Et senere fremsat Krav om Dyrtidstillæg blev af Ministeren afvist. Spørgsmaalet blev senere taget op, og i August Maaned s. A. tilbød Regeringen en Dyr-

K. Thomsen.

tidshjælp fra 25 Kr. til 75 Kr. plus 25 Kr. for hver Barn under 16 Aar. Dyr-tidshjælpen kunde ikke overstige 175 Kr., og Lønninger paa over 2150 Kr. kunde intet faa.

I Københavns Postbudeforening var der stadig Utilfredshed og paa en Generalforsamling, hvor 500 Medlemmer var mødt, vedtoges følgende Resolution:

»Medlemmerne, forsamlede til Generalforsamling den 17. August 1917, opfordrer Afdelingsbestyrelsen til at afæske Medlemmerne en Erklæring om, at de er villige til at yde deres mest effektive Støtte til Gennemførelse af bedre økonomiske Kaar for Standen.«

Bestyrelsen tilskrev derefter Medlemmerne om at deponere deres Op-givelse. Denne Opfordring blev fulgt langt udover Forventning, hvad den herskende Dyrtid sikkert har været eneste Aarsag til.

Et Krav om et Dyrtidstillæg paa 840 Kr. for Aaret 1918 blev fremsendt, men man fik kun 520 Kr. for 1917 og 600 Kr. for 1918. Dansk Postforbunds Kongres godkendte — omend med Betænkelighed — disse Beløb.

Den 29. Oktober fremsatte Bestyrelsen for K. P. F. nyt Forslag til Løn-ningslov, hvorefter Postbudenes Grundløn var sat til 2100 Kr., stigende med 175 Kr. til 2975 Kr. Forslaget indgik senere i den af Regeringen ned-satte Lønningskommission.

I Juli 1917 ændredes K. P. F.s Love saaledes, at Formanden, Næstfor-manden og Sekretæren valgtes paa Afdelingens Generalforsamling og dannede Forretningsudvalg. Men atter fra 1. Oktober 1918 blev Lovene for-andret derhen, at Generalforsamlingen valgte en Afdelingsbestyrelse paa 7 Medlemmer, der skulde føre Forhandlinger ogsaa med de forskellige Kon-torchefer. Samtidigt blev Kredsene ophævet.

Som Agitation for Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund deltog Formanden og Sekretæren i en af Dansk Postforbund planlagt Række Mø-der, men et Forslag om Optagelse blev paa et af D. P. F. afholdt Møde i København forkastet.

Paa den senere Generalforsamling blev Formanden og Sekretæren kri-tiseret for den foretagne Agitation, hvorfor de nægtede at modtage Gen-valg.

Paa Generalforsamlingen den 21. Oktober 1918 valgtes en ny Bestyrelse med *Jens Wigh* som Formand.

Det var Bestyrelsens Hensigt at føre en — i Modsætning til tidligere — mere radikal Fremgangsmaade.

Den 1. November foretog Overpostmesteren en ny Tjenesteordning for Brevbærerne uden forudgaaende Forhandling med Organisationen. En Pro-test fra Foreningens Side bevirkede en Forhandling med Embedet.

Forslag til den kommende Lønningslov blev udarbejdet og drøftet paa D. P. F.s Kongres i Fredericia den 29.—30. November og 1. December 1918, som særlig omfattede følgende Spørgsmaal: Lønnings- og Pensionslovenes Revision, Postbudepersonalets Placering paa den ny Lønningslov, Arbejdstiden (8 Timers Arbejdsdag), Betaling for Overarbejde og »et ugentligt Fridøgn«. Ligeledes maatte man beskæftige sig med Forslag fra Lønningskommissionen, der gik ud paa at aflønne Tjenestemændene efter glidende Skala og efter Forsørgelsespligten (ugift, gift — og da i Forhold til Børneantal —), Stedtillæg, samt Spørgsmaalet om Forbundets Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund.

Noget bestemt Standpunkt til de stillede Punkter opnaaedes der ikke paa Kongressen, ligesom Forslaget om Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund blev forkastet. Det samme fandt Sted paa en i K. P. F. afholdt Generalforsamling før Kongressens Afholdelse.

Efter Kongressens Beslutning om at søge Kravet om 8-Timers Dagen og det ugentlige Fridøgn gennemført hurtigst muligt, blev Spørgsmaalet overbragt Centralorganisationen, der ved Henvendelse til Regeringen fik udvirket, at der paalagdes Administrationen at træde i Forhandling med Organisationerne angaaende Enkelthederne ved Indførelsen af disse Reforme.

Ved en Forhandling i Generaldirektoratet den 26. Marts 1919, efter at Forslaget var drøftet i K. P. F., blev der fastsat følgende Regler:

Der tilstaas samtlige Tjenestemænd en ugentlig Fridag med før- og efterfølgende Nattehvil.

Tjenestetiden fastsættes saaledes, at der i Byer med over 2000 Indbyggere og for hele det kørende Personale regnes med en Norm paa højst 208 Timer for en Maaned paa 30 Dage og i mindre Byer og paa Landet med en Norm paa højst 234 Timer.

K. P. F. havde herefter flere Forhandlinger med Overpostmesteren før Praktisering af den nye Ordning kunde finde Sted 1. Maj 1919.

For første Gang deltog Københavns Postbudeforening med Fane den 1. Maj 1919 i en Demonstrations-Procession til Fælledparken, hvor ca. 800 Medlemmer deltog.

I Foraaret 1919 hærgede Dyrtiden værre end nogen Sinde før, hvorfor Kravet om et Dyrtidstillæg paa 945 Kr. blev fremsat og drøftet paa en Generalforsamling den 1. April. Forslaget blev her vedtaget og oversendt til D. P. F. og derfra til Centralorganisationen, der kun opnaaede Regeringens Løfte om Lønningslovens Fremskyndelse.

Dette bragte Harme i K. P. F. og paa en ny Generalforsamling den

J. Wigh.

3. Juni vedtoges det at stille Krav om 180 Kr. ekstra pr. Maaned fra 1. Juli, indtil den nye Lønningslov traadte i Kraft.

Kravet oversendtes til Forbundet uden at blive accepteret; dette medførte, at der fra Medlemmerne blev stillet Krav om Arbejdsnedlæggelse.

En ny Generalforsamling blev indkaldt den 23. Juni, og efter en Redegørelse af Formanden vedtoges det, at Bestyrelsen for K. P. F. skulde handle selvstændigt for at fremskaffe det tidligere omtalte Løntillæg paa 180 Kr. pr. Maaned, og hvis dette ikke blev imødekommet, var der Stemning for at erklære Strejke fra 30. Juni Kl. 12 Nat.

Dagen efter Generalforsamlingen overbragte Bestyrelsen for K. P. F. Ministeren for offentlige Arbejder, *J. Hassing Jørgensen*, en Skrivelse, hvori det paa Generalforsamlingen vedtagne Krav anførtes, og Ministeren modtog Skrivelsen uden nogen som helst Bemærkning.

Herefter indsendte K. P. F. en Redegørelse til samtlige Tjenestemænd i Danmark over den foretagne Lønaktion, ligesom Pressen beskæftigede sig med Strejkevarslet og fremhævede, at Dansk Postforbund stemplede den vedtagne Beslutning som ulovlig.

Den 26. Juni indkaldte D. P. F. til Møde, hvor Formanden redegjorde for en Forhandling med Ministeren den 25. Juni om det af K. P. F. indbragte Krav, hvor Ministeren havde henstillet til Forbundet at drage Om-sorg for, at den af K. P. F.s Skrivelse om Arbejdsnedlæggelse toges tilbage. Da Ministeren ikke havde lovet noget bestemt om Løntillæggets Størrelse, hvorom Forslag vilde blive fremsat, fastholdt K. P. F. sin tagne Beslutning.

Herefter udsendtes en Opfordring til de organiserede Arbejdere om at forhindre deres Medlemmer i at søge Beskæftigelse ved Postvæsenet under en eventuel Strejke, og et afsluttende Møde om Sagen blev indkaldt til den 30. Juni, men samme Dag fik Bestyrelsen under Haanden Meddelelse om, at der den 15. Juli vilde blive udbetalt Tjenestemændene 180 Kr. ved Fremrykning af det alt bevilgede Dyrtidstillæg, og samtidigt vilde der blive fremsat Lovforslag, der ekstraordinært sikrede dem det samme Beløb den 15. August og 15. September, samt Forslag til ny Lønningslov, der var paa-tænkt at træde i Kraft fra 1. Oktober.

Først ved Mødets Aabning fik Formanden for K. P. F. Rigtigheden heraf bekræftet ved en Skrivelse fra D. P. F., og da de fra Foreningen stillede Krav herved var imødekommet, foreslog Bestyrelsen Forsamlingen at aflyse Strejken. Forslaget vedtoges, og, uden at gaa Sandheden for nær, med Glæde.

Ved særlig Lov blev det skitserede Forslag vedtaget i Rigsdagen og blev saaledes den sidste af de mange midlertidige Foranstaltninger under Krigstiden, idet den i 1917 nedsatte Lønningskommission den 22. Juli afgav sin Betænkning som Forslag til en ny og meget omfattende Lov om Statens Tjenestemænd, som efter Drøftelse i Organisationerne og en op-

naaet Forbedring paa enkelte Punkter ved fremsat Krav herfra, vedtoges paa Rigsdagen den 12. September 1919. — Se Tjenestemandsløven.

I 1920—21 havde Postvæsenet et Underskud paa 16 Mill. Kr., og Grunden hertil blev fra flere politiske Partiers Side angivet at være Lønningsloven af 1919 og den samme Aar indførte 8 Timers Arbejdsdag, hvorfor der nedsattes en Sparekommission til at skaffe Balance, og efter 10 Ugers Virksomhed afgav denne sin Betænkning den 5. Januar 1921.

De opnaaede Besparelser var særlig gaaet ud over Postbudepersonalet, og det foresloges at afskedige 60 Postbude og 90 Reservepostbude fra 1. Maj

R. J. Rasmussen.

H. G. Lorentzen.

1921. Samtidig nedsattes en ny Sparekommission til at revidere de gældende Arbejdstidsregler.

Under en Forhandling mellem Generaldirektoratet og D. P. F. den 5. Februar 1921 rejstes Spørgsmaalet om at afskedige et større Antal ugifte Postbude mod at annullere Opsigelserne til en Del gifte, som alt havde modtaget deres Afsked. Ved en senere Forhandling samme Sted blev det besluttet at betragte hele Landet under et og fortrinsvis opsigede de ugifte. I Henhold hertil fik 144 Postbude i København deres Opsigelse til Fratræden 1. Juni. Et lignende Antal opsagte gifte Postbude fra Provinsen forblev i Tjenesten, naar de lod sig overflytte til København.

Denne Fremgangsmaade af Forbundet blev af K. P. F. misbilliget, og paa en Generalforsamling den 7. Marts 1921 vedtoges det, at Bestyrelsen for K. P. F. udenom Forbundet skulde varetage de opsagtes Interesser.

Den 29. Juli 1920, da *Jens Wigh* nedlagde sit Mandat, valgtes *R. J. Rasmussen* til Foreningens Formand og fik i de meget vanskelige Tider med saa ukendte indgribende Omvæltninger sammen med den øvrige Bestyrelse en særlig vanskelig Opgave, og det af D. P. F. anerkendte Opsigelsesgrundlag gjorde meget til den Opposition, som opstod mod Bestyrelsen, idet de

opsagte krævede et mere effektivt Arbejde for Undersøgelse af Opsigelsernes Lovlighed, og da Bestyrelsen ikke fandt sig i fuld Overensstemmelse med de fremsatte Krav om en Prøvelse heraf, nedlagde den sine Mandater den 17. Marts 1921, og ny Bestyrelse med *H. G. Lorentzen* som Formand valgtes.

Der blev nu forsøgt at fremskaffe Grundlag for Omstødelse af Opsigelsernes Lovlighed, men det førte ikke til noget Resultat, hvorfor der blev arbejdet for at skaffe nogen Hjælp til de ved Afsked daarligt stillede Medlemmer, hvad ogsaa lykkedes.

Senere er de fleste af de afskedigede ved Pladsledighed blevet genansat.

Sammenholdet blandt Medlemmerne var paa dette Tidspunkt ret daarligt, hvorfor der paa Generalforsamlingen den 28. April 1921 nedsattes et Lovudvalg, som den 9. Juni 1921 fremkom med Forslag til Reorganisation af Foreningens Love. Dette blev vedtaget og medførte, at Foreningen inddeltes i 5 Kredse efter Tjenestekategorier. Afdelingsbestyrelsen skulde dannes af Formand, Næstformand og Sekretær, som valgtes paa Afdelingens Generalforsamling, samt af Formændene for de 5 Kredse.

Ved de nye Loves Ikrafttræden fratraadte den siddende Bestyrelse, og som Formand valgtes *O. V. Nissen*.

O. V. Nissen.

Paa dette Tidspunkt udskrev D. P. F. et Ekstrakontingent paa 10 Kr. pr. Medlem. Dette nægtede 22 Medlemmer af K. P. F. at betale, hvorefter de slettedes af Foreningen.

De ved Sparekommissionens Forslag foretagne Afskedigelser medførte, at der paalagdes Postbudepersonalet et ret stort Merarbejde, og for det omdelende Personale skete der i Hast en Omlægning af Distrikterne. Da der ikke forud var ført Forhandling med Organisationen, nægtede Brevbærerne at deltage i det fastsatte Distriktsvalg, hvorfor Administrationen paa-tænkte at afskaffe Distriktsvalgordningen.

Ved Foreningens Henvendelse til D. P. F. lykkedes det dog at bevare den hidtidige Ordning, samt at samtlige Distrikter opløstes og sattes til Valg.

Den ved 8 Timersdagens Gennemførelse afskaffede Brevombæring Kl. 14 blev i 1922 genindført uden Mandskabsforøgelse, ligesom ny Arbejdstidsregler indførtes.

Under 20. April 1922 tilsendte Centralorganisationen Regeringen Anmodning om, at der den 1. Maj maatte blive ydet Tjenestemændene Frihed i saa stor Udstrækning, som Tjenesten tillod det, uden Afkortning af Løn.

Et fra Regeringen modtaget Svar gik ud paa, at der i saa stor Udstrækning, som Tjenesten tillod, vilde blive ydet Tjenestemænd, som derom fremsatte Anmodning, Tjenestefrihed fra Kl. 12 Middag.

Ministerens Svar blev aftrykt i »Officielle Meddelelser« den 26. April med Henvisning til følgende Fodnote:

»Denne Regel gælder saaledes ogsaa for Postvæsenet, hvor den dog kun i ringe Grad kan komme til Anvendelse, idet Postens Besørgelse og Betjening af Publikum ikke den nævnte Dag maa lide nogen Indskænkning.«

Paa Generalforsamlingen i Maj 1922 nedsattes følgende Udvalg til at udarbejde et Festskrift i Anledning af K. P. F.s 25-aarige Bestaaen: *A. E. Kiærulff, K. Thomsen, H. G. Lorentzen, O. Nielsen, H. Sønderkøge*, og til den endelige Redigering valgtes *L. C. Laursen*.

Den 8. Juli 1923 fejrede K. P. F. 25 Aarsdagen for sin Stiftelse ved en vellykket Fest i Idrætshuset, hvor Foreningens nye Fane samtidig blev afsløret.

I 1924 modtog Bestyrelsen for K. P. F. Besøg af Hr. Postmester *Svend Larsen* i Taastrup, der udtalte Ønsket om at indsætte K. P. F.s Bibliotek som Universalarving efter ham og Hustru. Testamente herom er senere oprettet. Denne smukke Tanke og Handling er der ingen Tvivl om, at den københavnske Postbudestand vil forstaa at paaskønne.

Der følger nu en Del Aar, hvor K. P. F. fører en ret ensartet Tilværelse, hvor kun almindelige Foreningssager drøftes, og en Omtale heraf vil føre for vidt, dog skal nævnes, at i 1927 blev Statens Tjenestemandslønninger nedskåret med ca. 20 Mill. Kr. uden nogen Tilslutning fra vor Organisations Side.

Ved Sammenslutning af Post- og Telegrafvæsenet i 1927 til een Etat, indtraadte Københavns Telegrafbudeforening i K. P. F. og opløstes som selvstændig Forening fra 1. November 1929.

Efter Folketingsvalget den 24. April 1929, hvor Socialdemokratiet fik Flertal og dannede Regering, blev der kort Tid efter nedsat en Lønningskommission til at fremkomme med Forslag til en ny Lønningslov for Tjenestemændene.

Et af D. P. F. udarbejdet Forslag til den nye Lønningslov blev drøftet af Bestyrelsen for K. P. F. og forelagt Medlemmerne paa en Generalforsamling den 6. August 1929.

Forslaget, som blandt andet gik ud paa at søge 16. Lønningsklassens Lønninger hævet med 27 Kr. pr. Maaned, vedtoges sammen med følgende Resolution:

»Paa Foranledning af den kommende Revision af Lønningsloven og det af Dansk Postforbund forelagte Forslag udtaler Generalforsamlingen, at det Beløb, som er fastsat til 16. og 15. Lønklasse, ikke maa nedsættes. Skal Forringelse af det foreslaede Beløb finde Sted, maa det ske paa 14. og 12. Lønklasse, da disse Beløb ligger over dem, der i Forslaget af 12. Juli 1929 gives 16. Lønklasse.«

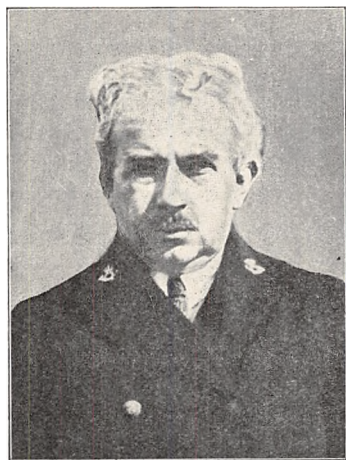
Paa en Generalforsamling den 28. Oktober 1929 fratraadte den siddende Bestyrelse og en ny med *O. Nielsen* som Formand valgtes.

Paa en af D. P. F. afholdt Kongres i Sønderborg i 1930 blev Forslag til ny Lønningslov drøftet, ligesom der her blev vedtaget at oprette et Reservefond med Indtræden i De samvirkende Fagforbund for Øje; Beretning fra Kongressen og de her vedtagne Forslag blev drøftet paa en Generalforsamling i K. P. F. den 28. November 1930 med Forslag fra Bestyrelsen om at forhøje Kontingentet til 3 Kr. pr. Maaned for at opfylde Forpligtelserne overfor D. P. F.

Forslaget blev imidlertid forkastet og følgende Resolution vedtoges:

»Foranlediget af de fremsatte Forslags Forkastelse vedtager Generalforsamlingen Fredag den 28. November 1930, at der i Løbet af 8 Dage iværksættes en Urafstemning om Københavns Postbudeforenings Udmeldelse af Dansk Postforbund, og paalægger herefter Ledelsen af K. P. F. at optage et hurtigt og energisk Arbejde for at hidføre betydelige Forbedringer af vore nuværende lave Lønninger, forinden Lønningsforslagets Vedtagelse paa Rigsdagen.«

Afstemningen gav stort Flertal for Resolutionen, og til Optælling af Stemmer valgtes et Udvalg.

O. Nielsen.

Urafstemningen gav følgende Resultat: for

Udmeldelse stemte 969 mod 486. 18 Stemme-

sedler var blanke og 5 var ugyldige. Ialt var der afgivet 1478 Stemmer.

Der manglede saaledes kun 3 Stemmer for, at Forslaget var vedtaget med $\frac{2}{3}$ Majoritet, som Forslaget lød paa, og Udmeldelsen var saaledes ikke vedtaget.

Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 7. December 1930, hvor Resultatet af Urafstemningen blev forelagt, nedlagde den siddende Bestyrelse deres Mandater og nyt Forretningsudvalg valgtes med *Jens Wigh* som Formand; det var saaledes 2. Gang J. Wigh blev Foreningens Formand.

Et af *Jens Wigh* stillet Forslag, som bl. a. gik ud paa at ophæve Kredsene, vedtoges, og en Ændring til K. P. F.s Love herom blev vedtaget paa en ekstraordinær Generalforsamling den 12. December 1930, hvor ny Bestyrelsesmedlemmer samtidig valgtes samt Delegerede til D. P. F.s Kongres med Paalæg om at søge de af Lønningskommissionen udarbejdede Løn-satser for K. P. F.s Medlemmer forbedret. Da dette fuldstændig mislykkes, blev der paa Generalforsamlingen i K. P. F. den 4. Januar 1931 vedtaget en ny Urafstemning om Udmeldelse af D. P. F., og et Udvalg til Optælling af Stemmer valgtes.

Den herefter foretagne Afstemning gav følgende Resultat: Af For-

eningens 1626 Medlemmer havde 1385, eller 85,2 pCt., afgivet deres Stemme. Af ugyldige og blanke Stemmesedler afgaves 15. For Udmeldelsen blev afgivet 1128 Stemmer, eller 81,4 pCt. af de afgivne Stemmer. Mod Udmeldelse blev afgivet 242 Stemmer.

Fra Bestyrelsens Side blev der foretaget en Henvendelse til Regering og Rigsdag for i sidste Øjeblik før Lønningslovens Vedtagelse at faa indført en Forbedring af de i Lovforslaget opførte Lønsatser, hvorved den københavnske Postbudestands Lønninger vilde komme paa Højde med de i Kommunen gældende.

Noget Resultat bragte Henvendelsen ikke, idet Regeringen henholdt sig til den af Formanden i D. P. F. underskrevne Betænkning fra Lønningskommissionen, hvoraf han havde været Medlem og dermed anerkendt de foreslaaede Lønsatser.

I Henhold til D. P. F.s Love, skulde der ved en Forenings Udtræden af Forbundet hengaa $\frac{1}{2}$ Aar, før Adskillelse kunde ske, hvorfor der den 30. Januar 1931 fremsendtes den lovlige Opsigelse, hvorefter K. P. F. udtraadte af Forbundet fra 1. August 1931. Den 15. Februar 1931 udkom første Nr. af K. P. F.s nye Fagblad under Titlen: »Medlemsblad for Københavns Postbudeforening«.

Paa Grund af Sygdom havde Jens Wigh set sig nødsaget til at fratræde som Formand, og paa Generalforsamlingen den 29. Maj 1931 valgtes R. J. Rasmussen for anden Gang til Foreningens Formand, ligesom der valgtes et Lovudvalg til at omforme K. P. F.s Love, saa de var i Overensstemmelse med Foreningens Stilling som selvstændig Organisation.

Den 17. Juli s. A. blev det af Lovudvalget udarbejdede Forslag forelagt Generalforsamlingen og vedtaget med overvældende Majoritet.

Ved Udtrædelsen af Forbundet den 1. August havde Hovedbestyrelsen for D. P. F. sammen med en Del Medlemmer af K. P. F. søgt at splitte K. P. F. ved at oprette en ny københavnsk Afdeling under Forbundet, og ca. 140 Medlemmer udmeldte sig af K. P. F. og udgjorde den nye Afdeling under Forbundet, selv om dette var ganske ulovligt i Henhold til D. P. F.s Love, og Forbundets Handlemaade overfor K. P. F. er da ogsaa enestaaende indenfor Fagbevægelsen.

Som selvstændig Organisation forsøgte K. P. F. i Henhold til Tjenestemandenslovens Bestemmelser nu at faa Ministeren for offentlige Arbejder til at udstede Regler for Forhandling med Administrationen; men efter en fra Ministeren modtaget Skrivelse af 30. September 1931, hvori meddeles, at da der kun for Foreningen kunde blive Tale om at forhandle om særlige københavnske Forhold, og da Administrationen vil komme til at forhandle saadanne Spørgsmaal med den nyoprettede Afdeling af Dansk Postforbund, vil der for Ministeriet ikke for Tiden være Anledning til at fastsætte nærmere Bestemmelser for Foreningens Adgang til at forhandle med Administrationen.

Det vil heraf ses, at den nyoprettede Afdeling er medvirkende til, at K. P. F. ikke erholdt sin Ret til at henvende sig til Administrationen. Da

Bestyrelsen stadig var af den Mening, at Tjenestemandsloven gav Foreningen Ret til Forhandling, blev Spørgsmaalet forelagt og drøftet paa en Generalforsamling den 15. November 1931, hvor der blev givet Bestyrelsen Paalæg om at lade Sagen prøve ved Domstolen.

I Henhold hertil blev det overdraget Højesteretssagfører, Dr. jur. *Hartvig Jacobsen* at udtage Stævning mod Ministeren, og Proceduren fandt Sted i Landsretten den 30. Marts 1932.

Dommen afsagdes den 15. April s. A. og gav Foreningen Ret i dens Paastand om, at den ifølge Tjenestemandsloven havde Adgang til at henvende

Bestyrelsen 1932. Fra venstre: P. Holmsø, A. T. R. Thorlund, A. Beier Holgersen (Sekretær), R. J. Rasmussen Brarup (Formand), H. G. Lorentzen, J. H. N. Petersen (Næstformand) og R. E. Petersen.

sig til Administrationen, altsaa en Underkendelse af Ministerens Skrivelse af 30. November 1931 til K. P. F., idet Dommen fastslog, at Poststyrelsen ikke havde respekteret K. P. F.s Ret til Varetagelse af sine Medlemmers Interesser, og tilpligtede Ministeren at skaffe K. P. F. fornævnte Ret anerkendt, hvorimod det i Dommen gives Ministeren Ret til helt at bestemme, hvorvidt der skal gives Foreningen særlige Regler ved Forhandling med Administrationen.

Det fremgaar heraf, at K. P. F. efter Landsrettens Dom er anerkendt som Organisation, idet den faar Ret til at tale paa Standens Vegne, men om Dommen vil blive tilfredsstillende for K. P. F., skal jeg paa nuværende Tidspunkt, hvor jeg slutter min Beretning, ikke udtale mig om. K. P. F. staar for Tiden igen i to Dele, men Tiden læger alle Saar, og den vil sikkert ogsaa bringe Helbredelse for de vildfarne 140 udtraadte, saa de atter vender tilbage til deres rette Organisation — Københavns Postbudeforening.

Landpostbudet, hans Arbejde og hans Forhold til Befolkningen.

Af Landpostbud *KR. PETERSEN.*

Landpostvæsenet i sin nuværende Form er en af de yngste Institutioner i Statsvirksomheden, idet Landpostbude med direkte Omdeling af Befolkningens Postforsendelser først indførtes i 1876 og saaledes kun har eksisteret i knapt 60 Aar.

Oprindelsen til Landpostvæsenet var Sognebudene, som Befolkningen privat antog til deres løbende — eller gaaende — Forretninger, for den Gang havde man jo ikke saa travlt. Visse Dage om Ugen eller om Maaneden ankom til Købstaden med Damper eller Diligence Posten fra Omverdenen, og naar Posten var rigtigt afgivet til det »Kgl. Postcomptoir«, afventede Postmesteren taalmodigt, at Landbefolkningen selv afhentede de dem tilkommende Postforsendelser. Det var en af Sognebudets Opgaver at forhøre sig paa Postkontoret, om der var Breve til hans Kunder, og ligeledes at aflevere, hvad disse Kunder eventuelt havde overgivet ham til Viderebesørgelse med Postvæsenet. Men Budene havde jo ogsaa andre Opgaver, naar de kom til Staden, nemlig at udføre Befolkningens Smaaærinder til Købmænd og lignende, hvilke Opgaver dog ikke har saa stor Interesse i denne Forbindelse.

Paa slig Vis klarede Postvæsenet sit Forhold til Landbefolkningen til omkring Trearskrigen, men

Gamle Landpostskilte

mente da at burde gøre Landdistrikternes Befolkning mere delagtig i de Fordele, som Postvæsenet ydede Byboerne, hvorfor der fra Postvæsenets Side blev tilstillet Amdsraadene og Sogneforstanderskaberne Forslag til Oprettelse af Brevsamlingssteder og Landpostruter med direkte Omdeling af Breve m. m. mod Erlæggelse af en ringe Kendelse pr. Brev. Det var Meningen, at Postvæsenet vilde antage og lønne Budene og samtidig tage Ansvar for Kontrollen ved Arbejdets Udførelse. Planens Gennemførelse vilde bevirke en mægtig Forøgelse af Poststedernes Antal og lette Landboernes Adgang til Afsendelse og Afhentning af Post, altsaa en betydelig Forbedring. Amdsraadenes og Sogneforstanderskabernes Udtalelse om Forslaget gik ud paa almindelig Tilslutning til Tanken om Oprettelse af Brevsamlingssteder, hvorimod Postvæsenets Ansættelse af Landpostbude fraraadedes. Resultatet blev derfor Oprettelsen af en Del Brevsamlingssteder, medens Befolkningen beholdt Sognebudene indtil videre.

Postvæsenets næste Fremstød foretoges i 1860 med Ansættelse af de første Landpostbude — hele tre paa en Gang. Disse Landpostbude udgik fra et Postkontor visse Dage til det Antal Landsbyer, som var fastsat til hver især, og i hver By afleverede han paa Udvekslingsstedet — som Regel paa Kroen, hos Købmanden, Bageren eller et andet centralt Sted — den til Byen og dens Opland bestemte Post og medtog, hvad Beboerne havde afleveret paa Udvekslingsstedet til videre Befordring, hvorefter Landpostbudet travede til næste By.

I de kommende Aar foregik Udviklingen paa denne Maade med Oprettelsen af Ruter med Udvekslingssteder, Styrken paa tre Mand voksede stadig, men denne Form for Postbesørgelse var jo ikke aldeles upaaklagelig, f. Eks. var det undertiden meget uheldigt, at Udvekslingsstedet var paa Kroen, i andre Tilfælde kunde det vise sig meget generende, at Postsagerne henlaa for længe paa Udvekslingsstedet, inden Adressaten kom til Kundskab om, at der var et eller andet til ham.

Stationsforstander G. Jessen, Holte, genoptog da Postvæsenets førnævnte Plan om direkte Omdeling til Rutens Beboere uden dog at have Held med sine Bestræbelser i den Retning, skønt han ydede stor personlig Indsats. Men Tidspunktet for Planens Gennemførelse maa alligevel have været inde, for i 1876 paabegyndte Postvæsenet Ansættelser af Landpostbude med direkte Omdeling; foreløbig oprettedes i Finansaaret 1876—77 15 Omdelingsruter, og siden er Antallet jo forøget betydeligt, efterhaanden som Landbefolkningens Trang til Oplysning og Forbindelse med Omverdenen voksede, og i den Henseende er Udviklingen jo sket med Stormskridt i den sidste halvthundreaarige Periode, der for Landbefolkningens Vedkommende er præget særlig af H jskolebev gelsen, de unges Ophold paa Landbrugsskoler og deres Lyst til at komme ud at se andre Forhold. Selv om Landpostvæsenet ikke vil tilrane sig  ren for Landbefolkningens kulturelle Fremskridt, kan det ikke omtvistes, at Landpostbudet i Tidens Løb har transporteret adskillige Kilo af Kulturens Frembringelser saasom Dagblade og Tidsskrifter rundt til dem, som bor lidt afsides i Forhold til Kul-

turcenterne, ligesom Landpostbudet er et særdeles nyttigt Mellemed, hvis Manden paa den jydskede Hede ønsker at komme i Forbindelse med Manden paa Øerne i en eller anden Anledning og derfor betror sine Tanker til Papiret. Han stoler da trygt paa, at hans gode Ven, Landpostbudet, har en

Brevsamlingssted 1893.

Bemærk de tre gaaende Landpostbude, et yderst til venstre, to yderst til højre. I Midten et kørende Landpostbud.

Kollega ovre paa Øerne, som nok næste Dag skal hitte den Adresse, Hedeboen har skrevet paa Brevet, uanset om Adressaten bor nok saa langt borte fra Alfarvej.

Landbefolkningens Trang til Oplysning og dens Korrespondance belyses bedst ved et Par Tal, der tillige giver et godt Begreb om Omfanget af Landpostbudets Arbejde. I Finansaaret 1930—31 udbragtes 80,4 Mill. almindelige Brevforsendelser og 136,2 Mill. Avisnumre (eksklusive adresserede Aviser) ved Landpostbude, hvilket svarer til henholdsvis $\frac{1}{3}$ og $\frac{3}{4}$ af det samlede Antal af de i Danmark omdelte Breve og Aviser. Naar Andelen er saa relativ stor for Avisernes Vedkommende, skyldes det den Omstændighed, at Postvæsenet kun besørger en ringe Del af Omdelingen af Dagblade i Byerne.

Fra Barndomshjemmet mindes man den gamle Landpost med det kraftige Skæg; i Munden eller Lommen havde han Piben med Messingbeslag og i Haanden en svær Egetræstok, thi paa den lange Vandring var det rart at have en solid Kæp i Haanden, saa han kunde støtte sig en Smule, naar Trætheden kom. En Gang imellem kunde han nok blive misundelig paa sin Kollega, den kørende Post, der tilsyneladende kom lidt lettere gennem Tilværelsen. Ruter med kørende Landpostbude oprettedes, hvor større Postmængder skulde transporteres til afsides liggende Udgangspunkter for almindelige Landpostruter. Disse Kørselsruter havde tidligere en anden Opgave, nemlig Personbefordring, idet den kørende Post havde Pligt til mod

en af Postadministrationen godkendt Betaling at medtage Passagerer paa Ruten, et Forhold, som hørte sammen med, at vor Etat oprindeligt var »Post- og Befordringsvæsen«. Befordringsvæsenet fik Banerne efterhaanden Patent paa, saa Postvæsenet til Slut kun havde den Befordring, som Befolkningen undte den kørende Post; men det blev aldrig af større Betydning; hans Hovedopgave var og blev Postens Besørgelse.

Kort før Aarhundredskiftet optræder Landpostbudet i Uniform, den kendte mørkeblaa Jakke og Hue og de blanke Knapper med Posthornet, hvilke senere kompletteredes med Benklæder og en tyndere Jakke specielt til Sommerbrug. Naar hertil kommer, at Landpostbudene i Løbet af de sidste tyve Aar har taget Cyklen i Brug i Arbejdstiden, ser vi for os Landpostbudet fra i Dag, en ny Type, ung, vaagen, handlekraftig og nøgtern i sine Betragtninger, og efter ham haaber vi, at der kommer en endnu bedre Type, thi saadan er Udviklingen gaaet gennem Tiderne.

Landpostbudenes Antal udgjorde pr. 31. Marts 1931 ialt 3381, medens 405 Smaaruter udførtes ved Ekstrabude. I 1921 var Antallet oppe paa 4019. Nedgangen skyldes dels Gennemførelse af Cyklesystemet og dels Spareforanstaltningerne, som Sparekommissionen i 1921 iscenesatte, og ikke, at Landpostvæsenets Forretninger var formindskede, men en Omlægning af Ruterne, hvorved Arbejdstiden for hver enkelt Landpostbud udnyttedes kraftigere. Lad os prøve at give Læserne et Billede af, hvorledes en af Aarets 311 Arbejdsdage forløber.

Det første, Landpostbudet foretager sig om Morgenen, er at efterse, om hans Frimærkebeholdning af alle gangbare Frimærker er tilstrækkelig til Kundekredsens Behov; dernæst møder han paa Posthuset for at sortere og sætte sin Post, og der er nok at tage fat i. Dagblade, Ugeblade og Maanedblade tælles, for at han kan være sikker paa at have faaet det Antal Eksemplarer, han skal have; derefter sættes de forskellige Blade sammen til hver enkelt i Beboernes rigtige Rækkefølge, og naar dette er tilendebragt, begynder der paa Brevene, som sættes i samme Orden. Endelig afhentes de bogførte Forsendelser, som sættes sammen med Brevene; det drejer sig om Postoprævninger, Postindkasseringer, Postanvisninger, Udbetalingskort, anbefalede Forsendelser og Adressekort. Aviser og Blade samt ganske smaa Pakker er nu anbragt i den store Taske foran paa Cyklen, Værdiforsendelser og Breve i den mindre Taske, som hænger over Skulderen, større Pakker paa Bagagebæreren over Baghjulet, og først da er Landpostbudet klar til at starte sin tohjulede daglige Ledsager og til at begynde paa det Arbejde, som vender udad mod Befolkningen.

Begyndelsen gøres med Stationsbyen, og de første Steder gaar Afleveringen glat fra Haanden, det er jo i den tidlige Morgenstund, og Beboerne er knapt nok alle Steder kommet af Fjerene, men efterhaanden som Minutterne gaar, er Folk parate til at modtage den kommende Dag med dens Glæder og Sorger, med Krise og Bekymring for Udkommet, som Li-

vet nu engang byder paa. Hos Købmanden møder Landpostbudet med et Par Opkrævninger. Efter at have set grundigt paa dem og erfaret, hvad det drejer sig om, faar Landpostbudet den Besked: »Aa, Post, skriv en Anmeldelse paa dem, jeg har lige for et Par Dage siden modtaget Varerne, saa de har været hurtige i Vendingen med at sende Opkrævning ud, jeg har jo ellers en Maanedes Kredit.« Turen gaar dernæst til andre Beboere med Taskens rige Indhold af Blade, Tidsskrifter og Breve, som er mere eller mindre velkommen; men saa er der igen en Postopkrævning, til Gaardejer Peter Larsen. Manden er i Stalden, og der gaar Bud derned, medens Landpostbudet venter; endelig kommer Gaardejeren, og Posten har forinden undersøgt, hvad Opkrævningen drejer sig om, for at meddele ham det straks ved hans Komme og saaledes fremme Ekspeditionen. Manden vil dog undersøge de nærmere Omstændigheder, det er den lovpligtige Ulykkesforsikring, hvor der ogsaa er paaført Beløbet til Arbejdsløshedsfonden og Invalideforsikringen. »Ja, det er mange Penge,« siger han, »og Indtægterne er smaa, den Opkrævning maa helst ligge nogle Dage.« Landpostbudet maa da have fat i sin Blækstift for atter at skrive Anmeldelse; det var Pokkers, det tog mig 10 Minutter med den Opkrævning, men nu er Vejen god et Stykke, saa maa du sætte Kraft paa, for at indvinde noget af den tabte Tid. Han sætter sig paa sin Cykel, nu skal Hjulene snurre, men hvad Pokker er den af, Vinden har jo rejst sig og staar lige imod, saa Tasken foran sluger Vind som en lungesyg Hest. Der maa trædes haardt i Pedalerne nu, da Vejen er god, og det gælder om at aflevere Posten hurtigt og komme af Sted igen. Da der ingen er til Stede, raaber Posten sit »God Dag, vær saa god«, og er ude af Døren med det samme, men den gaar ikke; en raaber: »Post, vi skulde gerne have nogle Penge med, det er jo paa høje Tid nu at faa betalt sin Radiolicens.« Han maa tilbage, har under Farten ind trukket sin Blækstift frem for at have den parat til at skrive Kvitteringen og indføre den i sin Kontrabog, men saa viser det sig, at Blanketten ikke er udfyldt, og han maa da have sin Fyldepen frem for at tilfredsstille Statsradiofoniens Nysgerrighed med Hensyn til, om Afsenderen har Lampe- eller Krystalapparat. Nu gik der fem Minutter til, men Vejen er god endnu, og ude ved Mosen skal der drejes af for Vinden, saa er der Haab om, at der kan vindes Tid. Til Sogneraadsformanden er der to Opkrævninger, han sidder i sin Kontorstol og er parat til at tage imod Landpostbudet, der præsenterer de to Opkrævninger, som Formanden uden unødigt Tidsspilde betaler, men saa fortæller han, at han har faaet et Cirkulære — naa, det faar han jo saa tit —; dette er imidlertid noget med Postvæsen. Amtet anbefaler Sogneraadet at bruge en Giro-Konto, og hvorledes skal han forholde sig med den Sag, det maa Posten da vide noget om? Landpostbudet giver ham Besked om den formelle Fremgangsmaade ved Tegning og om de nødvendige Blanketter og deres Anvendelse. »Naar du saa skal hæve eller sende Penge, skal du blot udfylde en Blanket til Giro-Kontoret og sende den i en dertil bestemt Konvolut, saa ordnes det hele derfra; naar Pengene er afsendt, faar du Besked derom i Brev fra Girokontoret; denne Meddelelse er et Udgiftsbilag, som

Landpostbudet. Maleri af L. A. Ring.
(Dansk Post- og Telegrafmuseum).

er fuldt gyldig til dit Regnskab, du behøver slet ikke herefter at have Penge liggende i Kassen, det hele foregaar let og bekvemt, blot du altid sørger for, at der indestaar saa mange Penge paa Kontoen, som du ønsker at afsende.« »Ja, Tak for Oplysningen, Post, men jeg tror, jeg vil tænke lidt over Sagen endnu, jeg har endnu ikke rigtig faaet fat i Fordelelen derved.«

Det var ogsaa kedeligt, at denne Samtale netop skulde ske i Dag, siger Landpostbudet for sig, der røg et Kvarter til, men nu tegner han alligevel i nær Fremtid en Giro-Konto; han skal blot ved Lejlighed have flere Oplysninger, for at det kan sætte sig fast i hans Bevidsthed, det skal nok komme. Vejen gaar nu ud til Udflytterne, og her er det vist umuligt at ind-

vinde Tid, thi Markvejene er endnu daarlige og tildels ufremkommelige, saadan var det i Gaar, og da det har frosset lidt sidste Nat, er det næppe blevet bedre siden; denne Anelse viser sig at være rigtig, thi selv om Solens Varme endnu ikke er generende, har den dog bevirket, at det øverste Lag paa Markvejen er blødt op til et Ælte. Forgaflen paa Cyklen stoppes til, saa det er ganske umuligt at trække den, og der er ikke andet at gøre end at tage Cyklen paa Nakken; men den er tung og trykker paa Skuldrene, Foden glider i den fedtede Lerjord, og der skal Forsigtighed til for at balancere med Køretøjet. Endelig naas den første Gaard, og det lettede at faa Cyklen af Nakken, Posten afleveres hos Gaardejeren, som heldigvis ikke ønsker Oplysning om noget eller skal have Forsendelse med Landpostbudet i Dag. Nu er Halvdelen af Ruten tilbagelagt, og Resten er mere spredt Bebyggelse, men til Gengæld med daarlige Veje; lad os se engang, jo, der er endnu flere Opkrævninger, som kan tage Tid. Videre gaar det til Jens Nielsen, men her skal atter Penge med, og det medfører igen en Forsinkelse paa fem Minutter, som imidlertid et rart Vejstykke retter lidt paa; her skal Tempoet rigtig sættes op, thi nu er Vinden i Ryggen. Videre gaar det, det varede akkurat 10 Minutter paa den gode Vej, men nu kommer der igen Markveje med Søle; Cyklen, som er vadsket ren Aftenen forud, er til-sølet, og paa Egerne sidder tommetykt Snavs. Ind paa denne Gaard skal man med en Opkrævning, som man paa Forhaand ved ikke bliver indløst. »Jeg har ingen Penge, Landpost,« siger Manden, »medmindre du vil tage en Slagterigris for den, det kan omtrent passe med Beløbet, 40 Kr. 50 Øre.«

Landpostbudet maa naturligvis renoncere paa Tilbudet, han plejer ikke at færdes med saa »store« Penge, og skriver en Anmeldelse. Den næste Gaard har derimod Penge til Forsendelse; det er en henliggende Opkrævning fra Telefonselskabet, og Dagen er af Henlæggelsesfristen den sidste. Blækstiften og Kontrabogen kommer igen frem, Pengene tælles, og videre gaar Landpostbudet paa sin daglige Gang. Nu gaar det hjemad, men desværre med $\frac{1}{2}$ Times Forsinkelse; efter Hjemkomsten skal Opkrævningerne notes i Kontrabogen, og de forskellige Beløb sammentælles, før Aflevering kan finde Sted. Resten af Dagen er han en fri — men noget træt — Mand, og det gør godt at komme hjem og faa noget af den varme Mad, som hans Kone har parat til hans Komme.

Saaledes former Arbejdsdagen sig for Landpostbudet i al Almindelighed, men til Tider er Landpostbudet spændt haardere for, f. Eks. ved Juletid med de tusindvis af Julekort og en Masse Pakker. Opkrævning af Avispenge ved Kvartalsterminerne lægger ogsaa en Del Beslag paa den knapt afmaalte Tid, ligesom den ny Form for Opkrævning af Amtsstueskat har givet forøget Arbejde, og den ny Form for Postforsendelse, de adresseløse Forsendelser, kan ofte lægge Beslag paa en god Del af Kræfterne, naar det drejer sig om store Kataloger o. lign.

Man vil af det foranstaaende kunne forstaa, at Landpostbudets Gerning er temmelig alsidig og til Tider meget anstrengende, og det kan derfor være paa sin Plads at fortælle lidt om, hvad Landpostbudet fortjener ved dette Arbejde.

Landpostbudene var indtil 1919 antagne paa Kontrakt, men denne Kontrakt omfattede kun den egentlige Omdeling paa Ruten og Sætning af Posten til Rutens Beboere, andet Postarbejde var han i Følge sin Kontrakt ikke pligtig til at udføre, og at Praksis viste noget andet, er en Sag for sig. Der var mange Ting, der blev paalagt Landpostbudene at udføre, saasom Skiftning af Post, Omlæsning, ja, det blev dem endog visse Steder paalagt at give Møde om Aftenen for at skifte Posten, men disse Forhold rettede sig, efterhaanden som Landpostbudenes Organisation tog Op-gaverne op til Behandling med Administrationen. Landpostbudenes Bestræbelser gik imidlertid ikke ud paa Fritagelse for dette eller hint Arbejde, nej, de ønskede kun, at det Arbejde, de udførte, skulde betales og medregnes til Tjenesten. Tidligere blev Landpostbudenes Lønninger lagt efter Tiden pr. Mil; men dette maa dog ikke forstaas saaledes, at jo længere han var om at tilbagelægge en Mil, desto mere Lønning fik han, nej, en Mil var opgjort til en Norm, og det var denne, der lagdes til Grund for Tiden, han fik Betaling for.

Adskillige Landpostbude var utilfreds med denne Beregning og ønskede den efter Vejlængde, idet man hævdede, at der var megen Forskel paa at tilbagelægge en Mil med faa og en Mil med mange Beboere, men denne Tanke mødte imidlertid Modstand i Administrationen — mærkeligt nok —

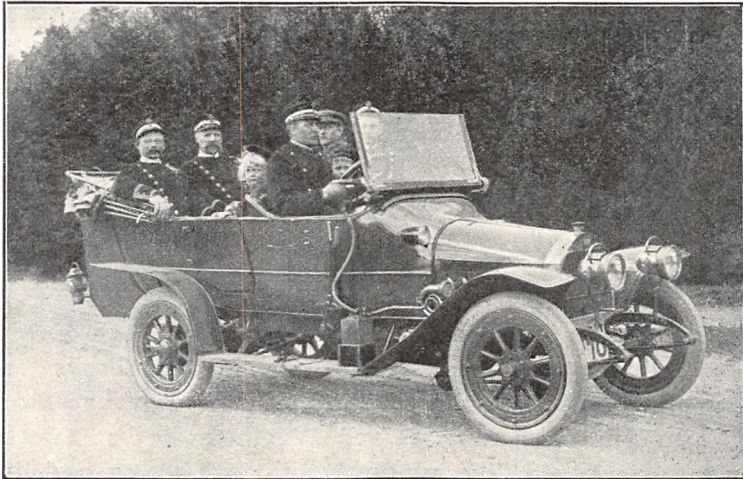
og det var først senere, da der blev opfundet Opmaalingsapparater, som paa en langt lettere Maade satte os i Stand til at konstatere en Rutes Vej-
længde, at man fik Øje paa denne Arbejdstidsberegningssmaade.

Nu foregaar Kontroleringen af en Rute paa den Maade, at en Kilometer-tæller sættes paa Cyklen, og det hører nu til Sjældenheder, at der tvistes om selve Vej længden ud over, at der kan fremkomme Tvivl om, ad hvilke Veje Opmaalingen skal foretages, og ad hvilke Veje Landpostbudet kan eller maa passere. Disse Uoverensstemmelser er dog ikke saa udpræget i vor Tid; thi ved Cyklens Brug i Tjenesten er det en begrænset Fordel at kunne skyde Genvej, da en saadan Strækning i mange Tilfælde skal tages ved Gang til en større Minutberegning, end hvor Cykel kan benyttes. Siden 1919 har Landpostbudet været statsansat og kan benyttes til alt Slags postalt Arbejde, saasom Omlæssertjeneste, Brevkassetømning, Afløsning i mange Slags Tjenester, og hans Virksomhed er ikke længere begrænset til den egentlige Omdeling i Landdistriktet; men dette gælder dog i det store og hele kun de Landpostbude, der udgaar fra et Postkontor. Rutenes Vej længde og Beboernes Antal er højst forskellige for de forskellige Ruter, men der findes ikke Ruter paa under 6 Timer, der besørger ved Landpostbude, undtagen de ganske faa, som før 1927 var ansat som Landpostbud paa disse Smaruter; de besørger nu ved Ekstrabude.

Landpostbudene er i Modsætning til andre Tjenestemænd underkastet andre Regler paa det lønmæssige Omraade, idet deres Lønning beregnes efter Rutenes Længde i Forbindelse med Antallet af Dagblade; begge Dele kan forandre sig, saa at Ruten let kan nedsættes i lavere Lønklasse, hvis den ikke længere kan holde den hidtidige efter Reglerne. Denne Trusel hænger stadig over Landpostbudets Hoved, men efter 16 Aars Tjeneste er han dog helt sikret ved det personlige Løntillæg. Med Statsansættelsen fulgte ogsaa, at Landpostbudene fik Adgang til Deltagelse paa Fagkursus, og det er ikke faa evnerige Kolleger, der har benyttet sig af denne Adgang. Med bestaet

Fagprøve kan Landpostbudet avancere til Overpakmesterstillingen samt højere liggende Stillinger, og er han særlig dygtig, er der intet i Vejen for, at han kan blive Generaldirektør.

Første automobilkørende Landpostbud 1911.

Det er ingen ringe Del af Danmarks Befolkning paa 3,550,000 Indbyggere, som Postvæsenet ved Landpostbudenes daglig Dont kommer i Forbindelse med, idet ca. 1,880,000 Indbyggere bor i Postvæsenets Landdistrikter, og heraf faar de fleste Post 1 Gang daglig, færre 2 Gange daglig og en lille Del 3 Gange daglig.

Hvorledes er da Forholdet mellem de 1,880,000 Landboere og Postvæsenets 3381 Landpostbude?

Man kan vist ganske roligt gaa ud fra, at af Statens Tjenestemænd kommer Landpostbudet mest i Berøring med Befolkningen; han gaar nemlig ind og ud af dens Døre som ingen anden, de fleste Gange altsaa 1 Gang daglig, og ved dette daglige Samkvem lærer han at kende Befolkningens Glæder og Sorger og en hel Del af det, der optager dens Tanker, hvorimod Personalet i andre Grene af Statsvirksomheden er ligesom mere paa Afstand.

Dette daglige Samkvem giver Landpostbudet en Viden om de forskellige Foreteelser i Befolkningens Liv og Gerning, og han kender derfor paa en Prik, hvorledes den enkelte ser paa de forskellige Problemer i Livet, en Viden, som ogsaa Befolkningen er interesseret i, netop fordi den er alsidig og spænder over et større Felt, end det er givet de fleste Landboere at have Overblik over. Man maa jo ikke forstaa denne Viden som et Resultat af en utidig Nysgerrighed fra Landpostbudets Side og ej heller som en Kilde, han daglig »poster« af, saa snart han kommer inden for Døren og siger »Goddag«, nej, det turde vist være sjældent; men skulde Hans Petersen spørge, om man mon er begyndt at høste i Nabokommunen, saa begaar Landpostbudet næppe nogen større Forbrydelse ved at svare, hvad han

har erfaret i den Retning. Som Regel er det tilfældigt, at Posten om Sommeren træffer Manden selv og særlig saadan lige ved Høstens Tid; men der kan jo være visse Tvivlstilfælde, Opkrævninger o. lign., hvor Mandens Nærværelse er absolut nødvendig, og han maa derfor hentes ind fra Marken for at afgøre, om Opkrævningen skal betales. Det er ham da en naturlig Ting at benytte Lejligheden til samtidig at stille det ovennævnte Spørgsmaal og derigennem faa opklaret, hvor vidt man er andre Steder. Posten maa af Høflighedshensyn give Tid og høre, hvad der optager Kundens Tanker, skønt Opkrævningen i Forvejen har taget for meget af Postens Tid og faaet ham til at trippe af Utaalmodighed efter at komme paa Farten igen.

Befolkningens økonomiske Forhold lærer Landposten hurtigt at kende, han kan ganske simpelt ikke undgaa det; dertil-medfører hans Gerning alt for ofte, at den berører Beboernes Pengeforhold, tænk blot paa Opkrævningerne vedrørende Skatter, Forsikringer m. m. Men til Trods for, at han saaledes hyppigt maa berede sine Medmennesker bedrøvelige Stunder, betragter de ham alligevel som deres gode Ven, som de kan tale fortroligt med om mangt og meget, ikke mindst Familieforhold, og heri ligger den Romantik og Idyl, som Landpostbudets Gerning indeholder. Mange af de unge har Posten kendt som Børn, snart legende og glade, snart med Taaernerne løbende i stride Strømme, har set dem blive konfirmeret, komme ud at tjene, og naar Posten saa bringer deres Budskaber fra fremmede Egne til Mor og Far, er det kun naturligt, at Moderen med Stolthed fortæller,

Pigen spørger om Brev udenfor Stalden.

hvor godt det gaar Sønnen eller Datteren ude blandt fremmede. Posten kan man da ogsaa fortælle, at Søren maaske har været uheldig og faaet en grumme streng Plads, saa det vist er bedst, at man faar ham hjem igen til

Skiftedag. Posten er heller ikke uinteresseret, hvis Forældrene fortæller ham, at nu er Skønjomfruen bleven forlovet; men da kan det jo hælde, at Posten er ligesom lidt forberedt paa Nyheden, specielt naar Kæresten er lidt paa Afstand. Hvis Lars Jørgensen ved Diget gaar og spekulerer over Anbringelsen af den nykonfirmerede, kunde det maaske klare lidt paa Begreberne at snakke med Posten, som kommer saa meget omkring; det kunde jo tænkes, at han vidste Besked om en eller anden, som kunde bruge en saadan Knægt. Et saa stort fortroligt Spørgsmaal vil Posten absolut behandle med den Forstaaelse, som Sagens Vigtighed kræver, og denne Forstaaelse er der ligeledes Bud efter, naar Enken henne i det gamle straa-tækte Hus, gamle Stine, hvis Børn for længst er fløjet fra Reden, gør Posten delagtig i sin Glæde over, at Børnene har haft Held til at skabe sig et Hjem eller god Stilling.

Der findes ogsaa andre Omraader, hvor Landpostbudet kommer i Kontakt med Befolkningen; man ser rundt omkring i Landet Landpostbude beklæde offentlige Stillinger, som Medlemmer af Sogneraad, Byraad, Skatteraad, Hjælpekasser, som Sygekasseformænd og Kasserere, Stillinger som disse Landpostbude indtager i Kraft af Befolkningens Tillid til deres daglige Budbringer. Vintertiden er Landpostbudejs værste Tid, da indtræffer daarligt Føre og opblødte Veje, som sinker meget; men Vintertiden er ogsaa den Tid, der bedst illustrerer det gode Forhold mellem Befolkningen og Landpostbudet. Det er da en dagligdags Begivenhed, at den forblæste og forfrosne Post inviteres paa en Kop Kaffe, naar han i Embedsmedfør kigger ind ad Døren til dem, der sidder og hygger sig i den varme Stue, og er Føret aldeles ufremkommeligt paa Grund af store Snedriver, sker det ofte, at Hesten bliver spændt for Kanen, medens den stivfrosne Landpost tør lidt op ved den varme Kaffe, saa ser man straks lidt lysere paa Livet, naar man faar lidt Varme i Kroppen og pludselig bliver agende Post Resten af Dagen uden selv at skulle lægge Kræfter til. Særlig i den strenge Vinter 1929 kom denne Hjælpsomhed og Forstaaelse Landpostbudene tilgode. Landet var i ca. 2 Maaneder næsten ufremkommeligt til Fods og paa Cykel, og skønt Beboerne stadig maatte rydde Sneen væk fra Vejene, blev der ofte, saa det ene, saa det andet Sted, Lejlighed til at høre den kærkomne Vending: »Sid ned, Post, og nyd Kaffen, mens vi spænder den Brune for, saa kører Du Resten af Turen!«

Landpostbud
Januar—Februar 1929.

Provinspostbudeforeningen.

Af Overpakmester *C. M. ANDERSEN*

Provinspostbudeforeningen er den ældste af de faglige Foreninger inden for Postvæsenet, og til at begynde med bestod Medlemskredsen af alle røde Postbude udenfor København, men senere skete der en Ændring i dette Forhold, idet nogle Postkontorer i Københavns Nærhed blev underlagt Overpostmesterembedet i København, hvilket medførte, at Postbudepersonalet ved de paagældende Postkontorer overførtes til Københavns Postbudeforening, men denne Overføring omfattede kun en lille Del af Foreningens Medlemmer, og Forholdet er nu det, at med den forannævnte Undtagelse kan Postbudepersonalet ved Postkontorerne i Provinsen i 11.—16. Lønningsklasse optages i Provinspostbudeforeningen.

Foreningens Stiftelse fandt Sted paa et Møde i Odense den 9. Juni 1895, men der var forud for dette Møde foregaaet nogle Begivenheder, der i Løbet af nogle Aar førte til Dannelsen af Provinspostbudeforeningen, og som jeg kort skal berette om.

Indtil 1889 var Postbudene privat antaget af de stedlige Postmestre, som lønnede og uniformerede dem, men det paagældende Aar blev Postbudene ansatte som Bestillingsmænd med Ret til Pension, og deres hele Stilling var derved rykket et godt og betydende Skridt frem i saavel tjenstlig som lønningsmæssig Henseende.

Ældre Postbude, som var med dengang, har givet Udtryk for, hvorledes Forholdene laa, før de blev ansat som Bestillingsmænd, og hvordan man maatte slide og slæbe tidlig og silde for en meningsløs lille Betaling, og Behandlingen og Tonen, der blev dem til Del, laa ofte langt under Nulpunktet.

Et lille Træk fra Datidens Forhold er der Grund til at omtale, idet det paa en ret tydelig Maade betegner den Stilling, som Postbudene dengang var i.

Ved et Kontor var ansat 7 à 8 Postbude, som hver oppebar en Lønning paa 600 Kr. aarlig.

En Dag kaldte Postmesteren hele Styrken sammen og meddelte, at Lønnen fra den 1. næste Maaned vilde blive nedsat til 500 Kr. aarlig pr. Mand.

Postmesteren udtalte endvidere, at han selvfølgelig helst vilde beholde sine gamle og øvede Folk, men vilde de ikke tage imod hans Tilbud, kunde de allesammen betragte sig som afskediget fra den 1. at regne.

Man vil uden Tvivl forstaa den uheldige Situation, som disse fattige Postbude her var kommen ud i. Alle gifte Mænd, nogle endda med en stor Familie, og saa blive stillet overfor et saadant Tilbud af Arbejdsgiveren (Postmesteren).

Af den Forhandling, som ved denne Lejlighed blev ført mellem Postmesteren og Postbudene, skal jeg give et lille Uddrag, fortalt af et af de i Sagen implicerede Postbude.

Postmesteren blev spurgt, om det var Alvor med Tilbudet om 500 Kr. i Løn om Aaret. Ja, det var det. Man spurgte ham derefter om, hvorledes man skulde kunne leve for 500 Kr. om Aaret, naar man ikke kunde klare sig med de 600 Kr., om Postmesteren vilde give en Anvisning paa, hvorledes man kunde føde Kone og 5—6 Børn. Klæder paa Raden skulde alle jo have. Tag over Hovedet kunde ikke undværes, og saa var der Kakkelovnen. Kakkelovnen? sa'e Mester. Ja, Kakkelovnen skal vi ogsaa have noget at putte i, og alt dette kan vi ikke skaffe for de 500 Kr., som nu er tilbudt.

Postmesteren holdt fast ved Tilbudet, og Resultatet blev, at alle Mand blev afskediget fra den 1. i næste Maaned. Ved Hjælp andet Steds fra lykkedes det dog Postbudene at faa gennemført, at de beholdt Arbejdet og de 600 Kr. om Aaret.

Naar jeg har fremdraget foranstaaende, er det ud fra den Opfattelse, at det paa en ret tydelig Maade giver et Indblik i, hvorledes Postbudenes hele Stilling var paa det daværende Tidspunkt.

Ved Statsansættelsen i 1889 forbedredes Postbudenes Stilling betydeligt, hvad Lønnen angik; da var den 600 Kr. aarlig, stigende hvert 5te Aar med 100 Kr. til 1000 Kr. Af denne Indtægt kunde der til Nød leves, men der blev intet at staa imod med, naar Sygdom og Død gæstede Hjemmene.

Ved saadanne Lejligheder blev der som Regel rettet Henvendelse til Kollegerne om at yde Støtte, og var end Midlerne smaa, saa viste det sig Gang paa Gang, at Hjerterne var paa de rette Steder.

Ved Indsamlingslister, der udsendtes til de større Kontorer, kom Forbindelsen imellem Byernes Postbude i Stand, og man blev enig om at søge tilvejebragt en anden og bedre Form for Hjælp end den, der laa i Indsamlingslister og med frivillige Bidrag.

Det første Skridt i Retning af Foreningsdannelse blev taget den 27. December 1891, idet der denne Dag blev stiftet en Hjælpekasse, hvis Navn blev Provinspostbudenes Hjælpekasse, og Opgaven var ved Mandens eller Hustruens Død at yde en Hjælp, der paalignedes Kassens Medlemmer med 1 Kr. ved Medlemmers Død og 50 Øre ved Hustruers Død, og Begravelseshjælpen var kun for saa vidt bestemt, som den ikke maatte overstige henholdsvis 200 Kr. og 100 Kr., men forøvrigt rettede Hjælpens Størrelse sig efter Kassens Medlemstal.

Paa Hjælpekassens Generalforsamlinger, hvor man mødte fra flere af Landets Postkontorer, benyttede man ogsaa Lejligheden til at drøfte Ar-

bejds- og Lønningsforholdene, og i 1894 enedes man om til Regering og Rigsdag at indsende et Andragende om Lønforhøjelse.

Ved Lov af 30. Marts 1895 imødekom Rigsdagen Andragendet, idet Begyndelseslønnen for Provinspostbudene blev forhøjet til 700 Kr. aarlig, hvilket dog ikke var tilfredsstillende, idet man mente sig berettiget til samme Løn som den, de københavnske Postbude ved den forannævnte Lov var bevilget (800—1600 Kr.).

Ved Begivenhedernes Udvikling gik det op for Provinspostbudene, at der maatte tages fat paa en anden Maade, om man ikke skulde sejle helt agter ud, og man enedes om at udskille det faglige fra det filantropiske Arbejde.

Det foran anførte danner den egentlige Indledning til Provinspostbudeforeningens Stiftelse, der som tidligere nævnt fandt Sted i Odense den 9. Juni 1895, og daværende Postbud *N. J. Petersen*, som havde staaet i Spidsen for det planlæggende Arbejde til Foreningens Dannelse, blev valgt til Formand.

Fra mange Sider havde der lydt Røster om, at Arbejdet for Standens Interesser skulde fortsættes ad den en Gang betraadte Bane, men det vedtoges at udskille det faglige Arbejde fra det øvrige, hvad der uden Tvivl kom til at gavne Provinspostbudene i betydelig Grad.

Paa en Generalforsamling, som afholdtes i Vejle i 1896, blev en Sammenlutning af de to Foreninger »Provinspostbudeforeningen« og »Provinspostbudenes Hjælpekasse« iøvrigt drøftet, men det blev vedtaget at fortsætte, som der var begyndt.

Ved samme Lejlighed behandlede Forslag om maanedlige Fridage, Postbudenes fortrinsvise Adgang til at blive Pakmestre, Forslag om Godtgørelse for Natarbejde og Pensionering.

Lønningsforholdene var ogsaa til Behandling, og det blev stærkt fremhævet, at Alderstillægene burde falde hvert 3. Aar. Saa langt naaede man dog først efter 23 Aars Forløb.

Om Pensionssagen optoges et Samarbejde med de københavnske Postbude og Pakmestre, men dette Samarbejde blev ret hurtigt afbrudt paa Grund af Uoverensstemmelser indenfor Udvalget.

Et nyt Fællesudvalg blev senere nedsat, og for Provinspostbudenes Vedkommende deltog *N. J. Petersen*, Odense, *J. Schmidt*, Randers, *P. Jørgensen*, Aalborg, og *S. Negendahl*, Aarhus, i Udvalget, hvor man enedes om at indsende et Andragende om, at Pensionsloven af 1850 igen traadte i Kraft for Postvæsenets Underklasser, idet man dog gav Afkald paa kgl. Udnævnelser.

I Rigsdagen blev et Forslag, der var i Overensstemmelse med de fremsatte Ønsker, fremsat den 25. Februar 1899, men først det paafølgende Aar blev Forslaget vedtaget.

Ved Pensionsloven af 16. Marts 1900 vandt Postbudeklassen det Gode tilbage, som den havde mistet i 1870.

Da Provinspostbudene i 1889 opnaaede Statsansættelse, medfulgte der

tillige en Forpligtelse til at stille Kaution, en Bestemmelse, der ophævedes med Lønningsloven af 1919.

De københavnske Postbude havde i 1883 dannet en Kautionsforening, 1884 stiftedes Postvæsenets Underklassers gensidige Kautionsforening, hvori ogsaa Postpakmestrene var optaget som Medlemmer.

Den 25. Januar 1895 blev Foreningens Love godkendt af Generaldirektoratet, hvorefter ethvert Postbud og enhver Pakmester var pligtig ved sin Ansættelse at indmelde sig i Foreningen og indskyde et Beløb af 9 Kr. 1891 begyndte Foreningen for indvundne Renter at uddele til Enker og pensionerede Medlemmer Understøttelse een Gang for alle.

Senere gik man over til at uddele færre Understøttelser, men til Gæld blev Beløbene større. Som Provinspostbudenes Repræsentanter tiltraadte *N. J. Petersen*, Odense, og *H. P. Nielsen*, Fredensborg, Kautionsforeningens Bestyrelse.

I Aarene 1898—1900 arbejdede Medlemmerne af Udvalget angaaende Pensionssagen tillige med et Forslag til en ny Lønningslov. De københavnske Postbude og Pakmestrene havde paa dette Omraade et snævrere Samarbejde, hvorimod man holdt Provinspostbudene udenfor dette, formodentlig fordi man fandt deres Krav om Ligestilling med de københavnske Postbude temmelig vidtgaende, men trods Uoverensstemmelserne kom man i Sommeren 1901 til en Forstaaelse og indsendte Krav om en fælles Begyndelsesløn af 900 Kr. aarlig. Nogle Maaneder efter forelagdes Lønningsloven, som man dog kom til at vente længe paa. Den 28. Marts 1901 afgav Rigsdagens Lønudvalg Betænkning, og faa Dage efter sluttede Rigsdagssamlingen, hvis eneste Resultat i denne Forbindelse blev, at der gaves Funktionærer, hvis Løn ikke oversteg 1500 Kr., et Tillæg af 12 pCt. af de første 600 Kr. og 6 pCt. af de næste 400 Kr. Som det vil ses, var det lidt, der var opnaaet.

Nu skete der imidlertid det, at Samarbejdet med de københavnske Postbude og Pakmestrene om Lønkravene ophørte, og Provinspostbudene optog under Løsenet: »Ens Løn for ens Arbejde« Arbejdet for i Løn at naa op paa Siden af de øvrige Funktionærer indenfor Postvæsenet. Ved samme Lejlighed begyndte Foreningens eget Blad »Provinspostbudet« at udkomme, og heri sloges der stærkt til Lyd for Provinspostbudenes berettigede Krav til Lønningsloven, som vedtoges den 17. Maj 1902, og hvorefter Lønnen var 800 Kr. aarlig + 4 Tillæg à 150 Kr., saaledes at Slutlønnen blev 1400 Kr. De københavnske Postbude opnaaede at faa Lønnen ansat til 840—1600 Kr.

For Provinspostbudene betød Lønningsloven Fordele, men tilfredsstillende var den ikke, hvorfor der straks paabegyndtes et Arbejde for en Revision af Loven. Saa vidt naaedes der dog først i 1908, men herom senere.

Betegnende for Lovgivernes Stilling til Provinspostbudenes Krav til Lønningsloven af 1902 er en Udtalelse, som blev fremsat af Rigsdagens Lønningsudvalgs Formand, at han ikke vilde eller kunde gaa med til at give sit Postbud højere Løn end sin Skolelærer.

Arbejdet med Foreningens Sager blev, efterhaanden som den voksede, vanskeligere; spredte, som Medlemmerne var over hele Landet, var det næsten en Umulighed at komme sammen for at drøfte de forskellige Krav og Spørgsmaal, der Tid efter anden kom frem til Behandling.

Det, Medlemmerne ønskede, var lettere Adgang til at samles og derved ogsaa at faa mere Indflydelse paa Arbejdet indenfor Foreningen. Ja, man gik endog et Skridt videre, idet man i 1903 paa Generalforsamlingen drøftede Tanken om en Sammenslutning af de københavnske Postbude, Pakmestrene og Provinspostbudene; stod der end ikke paa Programmet »Sammenslutning«, saa stod der det, der betød det samme, nemlig »Samarbejde«, og som Grundlag herfor nævnedes »Ligeberettigelse«.

Spiren til Træet »Dansk Postforbund« var hermed nedlagt.

Som alt nævnt voksede Tanken om en Ændring af Provinspostbudeforeningen sig stærkere og stærkere, og i 1906 valgtes paa Generalforsamlingen i Odense et Udvalg paa 3 Mand: S. C. Sørensen (*Almsten*), Aarhus, Jacobsen, Skive, og M. Jørgensen, Aalborg, som skulde udarbejde et Forslag til en Kredsinddeling af Foreningen.

Efter 12 Aars veludført Arbejde trak N. J. Petersen, Odense, sig i 1906 tilbage fra Provinspostbudeforeningens Ledelse.

I 1895 var det ikke saa lige til at danne eller staa i Spidsen for en faglig Tjenestemandsförening. Man vidste, at saavel Administration som Minister var Modstandere af en saadan Forening, men alligevel lagde Skuden fra Land, ud paa den Fart, der betød bedre Leve- og Arbejdsvilkaar for Provinspostbudene.

Naar man tager i Betragtning, at Provinspostbudeforeningen er den første af de faglige Foreninger indenfor Statstjenestemændenes Rækker, saa vil man sikkert ogsaa forstaa, at der skulde et vist Mod til at lade sig vælge til Formand for Foreningen.

H. P. Nielsen, Fredensborg, overtog nu Formandspladsen. Arbejdet for en Revision af Lønningsloven af 1902 var da vidt fremskredet, uden at der dog var Udsigt til at opnaa et endeligt Resultat.

At komme nærmere ind paa en Omtale af Arbejdet for Lønningsloven af 1908 vil føre for vidt, kun skal anføres, at her opnaede Provinspostbudene at blive ligestillet med de københavnske Postbude. Med Lønningsloven af 1908 gik man over til Klassificering af Tjenestemænd af Postvæsenets Underklasser, vel nærmest for derved at opnaa Ligestilling med de øvrige Funktionærer indenfor Statens Tjeneste.

Spørgsmaalet om en Reorganisering af Foreningen var naaet saa vidt frem, at Forslag om en Kredsinddeling kunde forelægges paa en i 1907 i Middelfart afholdt Generalforsamling, hvor det vedtoges at inndele Foreningen i Kredse hver med sin egen Bestyrelse og med Provinspostbudeforeningen som fælles Moder for alle Kredsene.

Imidlertid var Tanken om en Sammenslutning af alle røde Mænd i Danmark trængt sig mere og mere frem, man var blandt de ledende Mænd klar over, at det var den Vej, man skulde ud.

To Mænd, *Kjærulff*, København, og *Almsten*, Aarhus, havde faaet til Opgave at udarbejde et Lovforslag for den københavnske Postbudeforening i Samarbejde med Provinspostbudeforeningen.

I 1908 var Sagen saa vidt klaret, at der paa et Møde i Vejle i 1908 kunde skrives til Handling.

Postfunktionærernes Fællesorganisation blev ved denne Lejlighed dannet, hvilket vil sige, at Københavns Postbudeforening og Provinspostbudeforeningen under faste Former optog et Samarbejde med fælles Hovedbestyrelse og Fagblad. Tre Aar efter kom Postpakmestrene, som det kørende Personale af Funktionærklasserne dengang kaldtes, med i Sammenslutningen, som Landpostbudenes Centralforening i 1917 i Aarhus ligeledes kom med i.

Hermed var alle Postfunktionærerne samlet i een Forening, »Dansk Postforbund«, som Foreningens Navn var ændret til.

I 1909 valgtes daværende Postbud, nu Borgmester i Aalborg, *M. Jørgensen*, Aalborg, til Formand, og der var Opgaver nok for ham at tage fat paa.

Først og fremmest indsaa han, at der maatte mere Fasthed i Organisationsarbejdet, og som den fødte Agitator og Leder, *Jørgensen* er, gik han straks i Gang med Arbejdet og blev heri godt støttet af de øvrige Bestyrelsesmedlemmer.

Et stort Spørgsmaal trængte i særlig Grad til en Løsning, nemlig Arbejdstiden, hvorom der havde været ført lange og trange Forhandlinger med Administrationen, og nægtes kan det ikke, at *Jørgensens* Arbejde i denne Sag bar gode Frugter i Form af Arbejdstidens Nedsættelse adskillige Steder og i Forbindelse hermed Ansættelse af et ret stort Antal Postbude og Hjelpepostbude.

Tjenestetiden laa paa daværende Tidspunkt adskillige Steder langt over 60 Timer ugentlig, ja, et enkelt Sted var Tjenesten endog oppe paa 81 Timer ugentlig.

Igennem Aarene har Provinspostbudeforeningen været stærkt beskæftiget med Behandlingen af Arbejdstidsspørgsmaalet, snart fra den ene Kreds og snart fra den anden, og jeg tager ikke i Betænkning at hævde, at Provinspostbudeforeningen paa dette Omraade ikke alene har udført et stort Arbejde, men ogsaa opnaaet adskillige Resultater til Fordel for Medlemmerne.

Her at komme ind paa en Omtale af de mange Opgaver, som Foreningen dels alene og dels ved Forbundets Hjælp har klaret, tillader Pladsen mig ikke, hvorfor jeg kun skal pege paa Arbejdet for en Udvidelse af Avancementspladser, Udvidelse af Ferien, Udlevering af Sommeruniform og Lønningsforholdene.

1920 kunde Foreningen fejre sit 25-aarige Jubilæum, hvor der var mangt og meget at mindes og at glæde sig over.

Genforeningen med Sønderjylland medførte en Udvidelse af Foreningens Omraade, og der blev for denne Landsdels Vedkommende oprettet 2 Kredse, hvorefter Provinspostbudeforeningen bestod af ialt 15 Kredse.

I 1921 kom en ret stor Del af Foreningens Medlemmer ud for en meget ubehagelig Oplevelse, idet de som Følge af Sparebestræbelser, som blev iværksat indenfor Postvæsenet, blev afskediget af Tjenesten, ved hvilken Lejlighed mange Tjenestemænd fik deres Opfattelse af den faste Stilling revideret paa en højst kedelig Maade.

Mange af de afskedigede Postbude blev ikke genantaget, og for den øvrige Dels Vedkommende varede det en ret lang Tid, inden de igen naaede til at blive ansat som Postbude eller Landpostbude.

Afskedigelsen af de mange Medlemmer medførte, at Foreningens Ledelse maatte beskæftige sig med Spørgsmaalet om Ydelse af økonomisk Støtte til de Medlemmer, som uden egen Skyld var bleven afskediget, og Resultatet blev, at der ydedes de paagældende en pekuniær Hjælp.

Den Omstændighed, at Foreningen paa denne Maade hjalp de afskedigede Medlemmer, bidrog til, at der senere fra Statens Side blev bevilget et Beløb til Understøttelse af det ved Nedsikringen afskedigede Postbudepersonale.

Som tidligere nævnt dannede Ydelsen af Hjælp til Kolleger eller deres Hustruer Indledningen til Provinspostbudeforeningens Start, og selv om Forholdet senere blev det, at Begravelseskassen eller Hjælpekassen, som den senere hed, blev ophævet, saa har denne Side af Sagen dog ikke dermed været afsluttet.

Provinspostbudeforeningen paatog sig eller maaske rettere fik overdraget denne Opgave og da paa den Maade, at der ved Medlemmers eller deres Hustruers Død blev udbetalt en Begravelseshjælp, som indtil for faa Aar siden androg 200 Kr. og nu er oppe paa et Beløb af 300 Kr. ved hvert Dødsfald.

Det er som saadan ret store Summer, Foreningen i Aarenes Løb har udbetalt paa Kontoen Begravelseshjælp, og for sidste Aars Vedkommende androg Beløbet ca. 10,000 Kr.

Men ogsaa paa andre Omraader har Provinspostbudene taget Opgaver op, der ligesom Sidegrene paa Træet Provinspostbudeforeningen har bragt Goder til Medlemmerne paa de Steder, hvor saadanne Opgaver blev taget op og praktiseret.

Der er i særlig Grad tænkt paa filantropiske Formaal, saasom Byggeforeninger, Alderdomshjem og Sygekasser, men da disse Ting omtales andet Steds i Værket, skal jeg ikke her komme ind paa en nærmere Omtale deraf.

Med Hensyn til Bladforhold udgav Provinspostbudene i Aarene 1902—03 deres eget Blad »Provinspostbudet«, men iøvrigt har Bladet »Posthornet« været Foreningens Medlemsblad og da i Fællesskab med de øvrige Medlemmer af Dansk Postforbund.

Endelig vil jeg gerne anføre, at naar Foreningen igennem de mange Aar paa en god og sund Maade har kunnet naa saa vidt, som Tilfældet har været, saa skyldes det, at Foreningens Arbejde er foregaaet under Hensyn til alt det store og gode, der ligger i Ordet »Sammenhold«, et Ord, der ogsaa i den kommende Tid vil have sin store Betydning for Provinspostbudeforeningens fortsatte Trivsel og Vækst.

Jernbanepostforeningen.

Af Redaktør C. M. CHRISTENSEN

Ovennævnte Forening omfatter de Tjenestemænd af Postbudeklassen, der til foresat Kontor har et af de to her i Landet værende Jernbanepostkontorer, henholdsvis Kontor I for Øerne og Kontor II for Jylland med Sæde henholdsvis i København og Fredericia.

Som det fremgaar af Navnet har disse Tjenestemænd deres Virke i Posttogene, hvor de udfører Tjeneste ved Sorteringen af Pakker, Aviser og Breve under Togets Gang fra Afgang- til Endestationen. Paa Hovedruterne, f. Eks. København—Warnemünde, København—Fredericia, afbrydes Postarbejdet dog ikke ved Overfartsstederne, da Postvognene i de gennemgaaende Tog rangeres om Bord paa Færgen, hvor Arbejdet fortsættes. De længste Strækninger, Postpersonalet her i Landet har at tilbagelægge paa en enkelt Tjenestetur, er fra København til Warnemünde, fra København til Fredericia, fra Fredericia til Aalborg, Struer og Flensborg, samt fra København til Nakskov. Rejsetidens Længde andrager med Hen- og Hjemrejse for de længste Tures Vedkommende ca. 36 Timer og er for disse Tures Vedkommende i Reglen forbunden med megen Nattjeneste.

Den særlige Tjenesteart, som disse Postfolk blev tildelt samtidig med, at Jernbanerne opstod og efterhaanden bredte sig ud over Landet, medførte ogsaa, at de dannede deres egen Sammenlutning, da Tiden for Organisationernes Opstaaen indfandt sig omkring Aarhundredskiftet. Disse Tjenestemænd, der iøvrigt var lønnede og uniformerede som Postbudene i København, fik Stillingsbetegnelsen »Pakmestre«, og som Følge deraf kom den Forening, som dannedes den 4. Marts 1900, da ogsaa til at hedde »Postpakmestrenes Forening« og begyndte med 108 Medlemmer.

Foreningens første Formand var Pakmester *Th. Stephansen*, København, som var Formand til 1903.

Det var slet ikke Smaating, den ny-

Th. Stephansen.

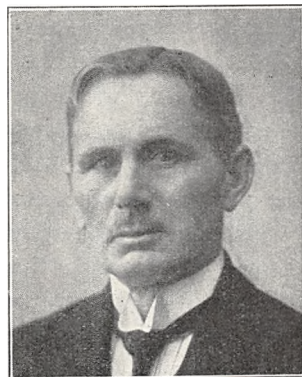
startede Forening havde paa sit Program. Stærkest var naturligvis Interessen knyttet til en Revision af Lønningsloven med Tildeling af et Huslejetillæg; men dernæst havde den ogsaa paa Programmet: Indførelsen af Fagprøve, Uniformsforandring (mørk Uniform), Natpenge i Lighed med Statsbanernes Personale, Ferie, Fripas o. m. a., og naturligvis troede Medlemmerne, at Kravene, som slet ikke var urimelige, meget snart lod sig gennemføre, naar man nu havde sin Forening. At der imidlertid skulde hengaa en lang Aarrække, inden dette skete, har Tiden senere vist.

»Postpakmestrenes Forening« maatte i Kraft af, at der i Forhold til det øvrige Postbudepersonale kun var beskæftiget et lille Antal ved de »bevægelige Postkontorer«, altid regne med at blive den mindste blandt Postfunktionærernes Foreninger. Den var saaledes ikke stor nok til, med et Kontingent af 50 Øre halvaarlig at begynde med og senere 50 Øre Kvartalet, at oprette eget Organ.

Foreningen kom gennem et Kontraktforhold til at bo til Huse i »Posthornet«, der var Organ for Københavns Postbudeforening, og herigenem vedligeholdtes Forbindelsen med dels de københavnske Postbude og dels Provinspostbudene, ligesom der ogsaa mellem disse 3 Foreninger straks indleddes et Samarbejde, dog under den Form, at hver enkelt Forening var suveræn. Dette Samarbejde førte bl. a. til, at man opnaaede et godt Resultat ved Gennemførelsen af Pensionsloven i 1900; men et Forsøg paa Aaret efter at faa givet Samarbejdet en fastere Form mellem de tre Foreninger førte i første Omgang ikke til noget Resultat, men førte endda til, at Provinspostbudene trak sig ud fra Samarbejdet og stiftede deres eget Blad. Fra 1903 deltog sidstnævnte Forening dog atter i Samarbejdet, som derefter fortsattes til 1906.

En Bladfejde i »Posthornet« i 1905—06 mellem nogle Pakmestre og nogle Provinspostbude foranledigede, at Pakmestrene paa deres Generalforsamling i April 1906 drøftede Betimeligheden af at fortsætte Samarbejdet. Foreningens Bestyrelse stod fast paa Samarbejdet, men da der paa et senere afholdt fælles Forretningsudvalgsmøde mellem de tre Foreninger opstod Diskussion i samme Retning, fik de Kræfter, der i Pakmesterforeningen var for Afbrydelse af Samarbejdet, øget Næring, og paa en ekstra Generalforsamling i Efteraaret 1906 vedtoges det at afbryde Samarbejdet med de to andre Foreninger. En Landsafstemning om dette Spørgsmaal gav Generalforsamlingen sin Tilslutning.

Foreningens første Formand afgik ved Døden i 1903, hvorefter Pakmester *S. Hansen Skibby* (senere *Skibbyholm*) valgtes til Formand. Skibbyholm og hele Bestyrelsen havde under de foran nævnte opstaaede Stridigheder stadig holdt kraftigt paa at bevare Samarbejdet, men da saavel Generalforsamlingens Beslutning som den

S. Skibbyholm.

senere foretagne Landsafstemning besluttede, at Samarbejdet skulde afbrydes, nedlagde Skibbyholm og den øvrige Bestyrelse deres Mandater i Efteraaret 1906. En ny Bestyrelse med Pakmester *Ludvig Olsen* som Formand valgtes, og Foreningen startede fra 1. Juli 1907 et eget Medlemsblad »Postbureauet« med Pakmester *F. Prip* som Redaktør.

Det var netop under Forberedelserne til Revisionen af Postlønningsloven og de andre Etaters Lønningslove, at denne Sprængning af Samarbejdet fandt Sted og for saa vidt paa et yderst beklageligt Tidspunkt; men endnu paa den Tid havde Tjenestmændenes Organisationer ingen nævneværdig Indflydelse paa de lønmæssige Afgørelser, hvilket særlig bevises derigennem, at det Udvalg, som samtlige Organisationer indenfor de 4 Etater nedsatte til at udforme Tjenestmændenes Ønsker, kun lige naaede at blive hørt af den Administrationskommission, som af Finansminister Vilh. Lassen var nedsat til at udforme et Lønningslovsforslag omfattende de 4 Etater.

Lønningsloven førtes ud i Livet i 1908, og dermed gjordes Begyndelsen til, at Trafiketaternes Lønninger samledes i en fælles Lov, og for saa vidt kan man sige, at Lønspørgsmaalet dermed var ført ind i en Gænge, der krævede Samling indenfor Etaterne og ikke Splittelse, hvis man ønskede at komme videre fremad. Det første Resultat indenfor Postfolkene i denne Retning oprinder da ogsaa allerede i 1908, da Københavns Postbudeforening og Provinspostbudeforeningen enedes om at slaa sig sammen i »Postfunktionærernes Fællesorganisation« med det videre Formaal at give Plads ogsaa til Pakmesterforeningen. Pakmesterforeningen vedblev imidlertid endnu nogle Aar at staa udenfor Samarbejdet, vel nærmest af Frygt for ikke at kunne faa de særlige Interesser varetaget, som den kørende Tjeneste medførte.

Tiden gik, indtil Indenrigsminister *P. Munch* under 4. Maj 1910 gav Reglerne for Forhandling mellem Styrelserne og Personalets Organisationer og bestemte, at Forhandlingsretten kun kunde tilkendes een Organisation indenfor hver Gruppe, henholdsvis Embedsmændenes og Funktionærernes, i hver Styrelsesgren. Da der saaledes kun kunde blive Tale om, at »Postfunktionærernes Fællesorganisation« i Forbund med Landpostbudenes Centralforening for Postfunktionærernes Vedkommende kunde opnaa Forhandlingsret, havde Pakmesterforeningen derfor Valget imellem enten ikke at faa Del i Forhandlingsretten eller at se at komme i Kontakt med de øvrige Postfunktionærer.

Da Ønsket om gennem Forhandlingsret at opnaa Medbestemmelsesret i egne Anliggender i mange Aar havde været det eftertragede Maal, vilde det ogsaa have været underligt, om en Forening som Pakmesterforeningen vilde undlade at gøre noget for at komme i Besiddelse af dette Gode. Der var da ogsaa Mænd, som saa, at nu var Tiden inde til, at et Samarbejde paany maatte optages. Man kunde i denne Sag regne med, at de Mænd,

som i 1906 kæmpede for at bevare Samarbejdet, var de første til at ville støtte Tanken om et fornyet Samarbejde, men det egentlige Forslag herom rejstes dog af en yngre Mand, Pakmester C. M. Christensen, paa en Generalforsamling den 20. Marts 1910. Da C. M. Christensen paa samme Tidspunkt var Redaktør af Pakmestrenes Medlemsblad, vakte Forslaget Røre og kom straks under almindelig Diskussion, der i første Omgang tegnede til Nederlag for Forslagsstilleren, som havde selve Foreningens daværende Formand og Bestyrelsens Flertal til Modpart. Til Gengæld fandt Forslagsstilleren naturligvis Støtte hos den gamle Bestyrelse og dermed hos Skibbyholm, som nu saa sin gamle Kongstanke taget op paany.

I den Diskussion, som opstod om Forslaget, kom særlig til Orde, at Pakmestrene nærede Frygt for, at de to andre Funktionærgrupper, Københavns Postbudeforening og Provinspostbudeforeningen, vilde benytte deres tal-mæssige Overlegenhed til at afvise den lille Forenings særlige Ønsker, som den kunde have ifølge Medlemmernes særlige Arbejdsforhold. Der næredes ogsaa i Medlemskredse nogen Ængstelse for, at de to andre Foreninger ikke saa med milde Øjne paa Pakmestrene, fordi disse havde stemt sig ud fra Samarbejdet i 1906; men Pakmestrene var paa den anden Side ogsaa klar over, at de Mænd, der havde dannet Postfunktionærernes Fællesorganisation, var i Besiddelse af et langt større organisatorisk Udsyn end de tidligere Ledere og derfor ikke agtede at hænge sig i Fortidens Fejlgreb eller Svagheder. Medens disse Tanker beskæftigede Pakmestrene var ogsaa — særlig paa Formanden, Ludv. Olsens

Ludv. Olsens.

Initiativ — en stærk Bevægelse fremme om en forbedret Uddannelse for Pakmestrene i Forbindelse med Udformning af ensartede Regler for Antagelse, Ansættelse og Forfremmelse af Postfunktionærer. Pakmestrene var ved Lønningssloven af 1908 bleven placeret en Lønningssklasse højere end Postbudene og sammen med Statsbanernes Konduktørklasse. Forskellen mellem Postbudet og Pakmesteren var kun 30 Kr. aarlig og saaledes ubetydelig, men dog nok til, at Pakmestrene øjnede en ny Avancementsmulighed derigennem, at Pakmestrene, der hidtil var rekrutteret gennem Antagelse af Reservepakmestre, fremtidig burde rekrutteres fra Postbudenes Rækker og saaledes danne Avancementsstilling for disse paa samme Maade, som Statsbanernes Portører gik over til Konduktørstillingen.

Forhandlingerne mellem Postfunktionærernes Fællesorganisation og Pakmesterforeningen indlededes, efter at en ekstraordinær Generalforsam-

ling den 25. Maj 1910 havde behandlet Sagen. Det skal i denne Forbindelse oplyses, at den daværende Generaldirektør for Postvæsenet *V. O. Kiørboe* gav et stærkt Stød til, at Samarbejdet kom i Gang, idet han, da Forhandlingsreglernes Givelse i 1910 var en Kendsgerning, til Pakmestrenes daværende Formand udtalte, at han meget vilde tilraade Pakmestrene at søge opnaaet Samarbejde med de to andre Foreninger indenfor Postbudeklassen. Naar de to andre Foreninger ved deres Sammenslutning i Postfunktionærernes Fællesorganisation tillige havde formet Lovene saaledes, at der paa lige Fod var gjort Plads for Pakmestrene med Hensyn til Repræsentation saavel i Hovedbestyrelsen som ved Kongresser, vil det ikke undre, at Pakmestrene nu fandt Tiden inde til at gaa ind i Samarbejdet og under anderledes fælles Opfattelse end tidligere.

Ved at Lønningsloven af 1908 havde samlet de 4 Etater under en fælles Hat i Modsætning til tidligere, og ved, at Forhandlingsreglerne var indført fra 4. Maj 1910, var den fremtidige Vej afstukket for videre Fremmarch. Fællesinteresserne maatte nu sættes i Spidsen i Stedet for Særinteresserne, der var ingen Vej uden om. Værst vilde det blive for de Grupper, der ikke endnu kunde faa Øje herpaa; men det skal siges, at Pakmestrene meget hurtigt opfattede Tingenes rette Tilstand, og de Diskussioner, der i de Dage fandt Sted omkring paa Opholdsværelserne og paa Møder og Generalforsamlinger, aabenbarede, at Interessen for Fremtidsarbejdet havde faaet et mægtigt Skub fremad, for nu havde der aabnet sig nye Perspektiver for hele Tjenestemandstilværelsen, selv om disse maaske i første Omgang senere viste sig at være for lysegrønne.

Til nærmere Belysning af, hvorledes Pakmestrenes Opfattelse havde ændret sig fra 1906, da Foreningen meldte sig fra i Samarbejdet, og til Arbejdet atter optoges i 1910, skal oplyses, at Afstemningen om Indmeldelse i Postfunktionærernes Fællesorganisation i Sommeren 1911 gav til Resultat, at 150 Medlemmer stemte ja, 18 stemte nej og 9 havde svaret: stemmer ikke. Med dette Resultat optoges Dansk Postpakmesterforening fra 1. September 1911 i Postfunktionærernes Fællesorganisation, og paa fælles Front stod nu samtlige røde Mænd i Danmark i de næste 20 Aar.

Ved Indtræden i den fælles Række havde Pakmestrene ogsaa deres Ønskeseddel, som det nu maatte blive den større Organisations Opgave at søge indfriet. Adskillige af Pakmestrenes Ønsker lykkedes det ogsaa Organisationen at indfri allerede i de første Aar, og dette bidrog selvfølgelig stærkt til, at hele Samarbejdet meget hurtigt kom ind i den rette Gænge, og at Blikket nu udelukkende rettedes fremad.

Pakmesterforeningen var repræsenteret i Hovedbestyrelsen med 3 Mand, disse første 3 Mænd, der stod udenfor den egentlige Foreningsbestyrelse, var Foreningens tidligere Formand, Ludv. Olsen, S. Skibbyholm og C. M. Christensen. Af disse 3 blev C. M. Christensen tillige Medlem af Forretningsudvalget for P. F. O. Senere gik Foreningen over til at lade sig repræsentere i Hovedbestyrelsen af Formanden for Foreningen og 2 Bestyrelsesmedlemmer.

Efter denne korte Omtale af Jernbanepostforeningens Historie fra dens Stiftelse i 1900 og til den gik ind som en Afdeling i Fællesorganisationen i 1911, skal ses lidt paa, hvad der er opnaaet for denne Forenings (Afdelings) Medlemmer i de efterfølgende ca. 21 Aar.

Allerede i 1912 forbedredes Ferieforholdene derhen, at Ferien udvidedes fra 8 til 14 Dage, og fra 1. Maj 1913 indførtes den Ordning, at Pakmesterpersonalet fremtidig rekrutteredes fra Postbudklassen med den Motivering, at det var for at give Postbudpersonalet større Mulighed for Avancement. Denne Foranstaltning, hvortil Foreningen alt havde givet Stødet gennem sit foran nævnte Forslag til Antagelse og Uddannelse af Postfunktionærer, og som blev taget op af Hovedbestyrelsen, kunde kun være egnet til at befordre Interessefællesskabet mellem Fællesorganisationens Afdelinger, og det viste sig da ogsaa at bære Frugt. Pakmesterforeningens Bestyrelse havde i disse Aar udarbejdet et Forslag om, at Pakmestrene paa forskellige nærmere angivne Ruter, nemlig alle smaa og mellemstore, overtog al Ekspedition i Bureauerne. Da dette Forslag blev bekendt, vakte det stor Bestyrtelse i Embedsmandskredse lige op til Toppen, og det affødte en stærk Diskussion i henholdsvis Funktionsnærernes Fagblad, »Posthornet«, og Embedsklassernes Blad »Dansk Postblad« og blev fra sidstnævnte Kreds betragtet som i høj Grad paagaende.

Der var imidlertid god Mening i Forslaget, og Postkommissionen af 1915, hvor Forslaget kom til Behandling, tog da ogsaa Notits heraf, men fastsatte som Betingelse for, at Pakmestre kunde overtage den hidtidige Assistenttjeneste, at der skulde indføres Kursus med Fagprøve for Postbudpersonalet. Kursus og Fagprøve kom dog ikke til at ligge obligatorisk og i Reservetiden, som Organisationens principielt ønskede, men nogle Aar efter den faste Ansættelse som Postbud og dertil efter Ansøgning.

I de følgende Aar foregik der en Forandring i mange Pakmestres Arbejdsforhold, idet adskillige Sortertjenester overgik fra Assistentterne til Pakmestrene, og man kan saaledes sige, at Pakmestrene derved knyttedes nærmere til det egentlige Postarbejde end før, hvilket naturligvis virkede opmuntrende arbejds-mæssig set.

Avancementsmulighederne forbedredes ogsaa gennem Aarene, og da Lønningsloven blev revideret 1917—19 laa Forholdene som Følge af Fagprøvens Indflydelse og Arbejdets Art i Bureauerne saaledes, at Lønningskommissio-

M. N. Elleby.

C. Nielsen

F. Heidemann.

nen foreslog alle de kørende af Pakmesterklassen henført til Overpakmesterklassen. Samtidig indførtes en ny Avancementsgruppe, Pakmesterformænd, som dog ikke tildeltes nogen særlig postal Beskæftigelse, men betegnede som Jernbanepostkontorets Tillidsmænd.

Som man vil se af dette sidst nævnte, har det Forslag, der af Foreningens Bestyrelse udarbejdedes for godt 20 Aar siden med Hensyn til Avancement og Uddannelse, dog baaret ikke saa lidt Frugt. Det tog Tid, og Organisationen fik heller ikke saa meget ud heraf, som ønsket, men fremad gik det dog, stort set. I Omtalen af Jernbanepostforeningens Historie er det løn- og arbejdsmæssige Forhold i disse Aar udeladt, fordi her deler denne For-

enings Medlemmer Kaar med mange andre, og disse Kaar kan læses gennem den fælles Beretning om disse Forhold.

Til Slut skal nævnes Navnene paa de Mænd, som har staaet i Spidsen for Foreningen, enten denne har levet sit Liv alene, eller den har været et Led i Sammenslutningen med øvrige Posttjenestemænd, idet hver af disse Mænd har virket med deres fulde Energi i deres Stands Interesse og paa det Grundlag, de har været valgt:

Th. Stephansen 1900—1903.

Hansen Skibby (Skibbyholm) 1903—1906.

Ludv. Olsen 1906—1909.

M. Markvorsen 1909—1910.*)

Th. Madsen 1910—1912.*)

Skibbyholm 1912—1918.

M. N. Elleby 1918—1924.

N. C. Nielsen 1924—1928.

F. Heidemann fra 1928.

*) Traadte senere udenfor Rækkerne.

Telegraffunktionærernes faglige Organisationsbevægelse og Virke.

Af Liniemontør WOLFFBRANDT HANSEN

I det sociale Oplysningsarbejde, og forøvrigt ogsaa i den Kulturbevægelse, som den danske Arbejderstand — i Lighed med Arbejderbevægelsen i Udlandet — paabegyndte i Slutningen af forrige Aarhundrede ved Dannelse af Fagorganisationer og ved andre solidariske Sammenslutninger af værnende Art, har Telegraffunktionærerne ved Statstelegrafen medarbejdet indenfor deres lille Omraade paa følgende Vis:

TELEGRAFBUDENES ORGANISATIONER

Tanken om ved fælles Hjælp at kunne yde fælles Støtte fremkom i organiseret Form 1885 hos de københavnske Telegrafbude ved en Sammenslutning om filantropiske Formaal, særlig foranlediget af de Mangler, som gjorde sig gældende ved Pensionsbestemmelserne dengang.

Om denne Sammenslutning maa forøvrigt siges, at den er et lysende Eksempel paa — med Henblik paa Resultaterne af dens Virke indtil nu —, hvilken Betydning, særlig for de mindrebemidlede Klasser, det har at staa sammen i økonomisk Øjemed.

Den første *faglige* Organisation blev dog først dannet 1896, idet de københavnske Telegrafbude omdannede en Cykleklub, de havde, til en faglig Forening med Navnet: *Telegrafbudenes Forening af 1896*.

Denne Organisation var den første, der førte Arbejderbevægelsens Solidaritetsprincip indenfor Telegrafetatens Personale og dristede sig til at sammenslutte sig med det Formaal for Øje at skaffe Forbedringer i Tjeneste og Lønvilkaar for sine Medlemmer. Et Eksperiment, der sikkert var noget voveligt, som Tiden nu var dengang.

Forstaaeligt er det derfor ogsaa, at de første Aar var meget vanskelige, da kun en Blanding af Haab og Tro paa Fællesvirkets Betydning i det lange Løb holdt Modet oppe, thi Resultaterne var jo ikke lige til at plukke med det samme.

Da Lønningerne imidlertid, i Henhold til Lov af 30. Marts 1895, for fastansatte Telegrafbude i København var 1250 Kr. paa højeste Løn og 800 Kr.

paa laveste Løn for 9 Timers Tjeneste, men ingen Overarbejdspenge, ingen Natpenge, ingen Sommerferie, ingen fast Pension og med Forpligtelse til at holde sig selv med Uniform, var man dog klar over, at skulde disse Forhold ændres til det bedre, saa maatte det ske ved Standens eget Initiativ og paa kollektiv Basis —, og dette skete ogsaa, som Tiden efterhaanden viste.

Af de Foregangsmænd, som da særlig gik i Breschen for de nye Tanker, bør fremhæves Telegrafbud *S. G. Hertz*, som foruden sin Agitation for Foreningens Dannelse paatog sig den Uriaspost at være Organisationens første Formand, hvad der, som før nævnt, var en vanskelig Opgave paa mere end een Maade; men naar Foreningen kom over sine Børnesygdomme, skyldes det ham.

Telegraaffunktionærernes første Embiem.

Telegrafbudene i Provinsen begyndte nu ogsaa at røre paa sig, men da de, spredt som de jo var over hele Landet, havde vanskeligere ved at kunne samles til en Drøftelse, saa satte man sig i Forbindelse med hinanden ved Rundskrivelser. Den første Skrivelse udgik allerede i Juli 1895, og heri redegøres for, at Formaalet med denne Henvendelse er at søge at danne en Forening, der ved given Lejlighed kan sende Repræsentanter til Telegrafdirektøren om Lønforbedringer, Sommerferie m. v. Lønningen var jo endnu daarligere end de københavnske Telegrafbudes, helt nede paa 650 Kr. aarligt paa laveste Lønsats. Skrivelsen slog ogsaa til Lyd for Dannelse af et Understøttelsesfond i Forbindelse med Foreningen.

Overtelegrafbud *S. F. Sørensen*.

Nogen fast vedtægtsmæssig Form fik denne spirende Organisationsbevægelse dog ikke før i Maj 1899, da man dannede en Sammenslutning med Medlemsfortegnelse, Love og Regler for Virksomheden.

Denne Sammenslutning blev Grunden til Provinstelegrafbudenes Forening.

Af de Pionerer, som tog Initiativet til denne organisatoriske Sammenslutning, bør bemærkes Overtelegrafbud *S. F. Sørensen*, som tog Arbejdet og Ansvar paa sig fra Begyndelsen af og forøvrigt var Foreningens Formand, lige saa længe som denne Orga-

nisation eksisterede. S. F. Sørensen var med i Lønningsudvalgets Arbejde til Lønningsloven af 1908 og har som Medlem af Dansk Telegrafforbunds Hovedbestyrelse været med i Arbejdet her paa forskellige Poster indtil Forbundets Ophør.

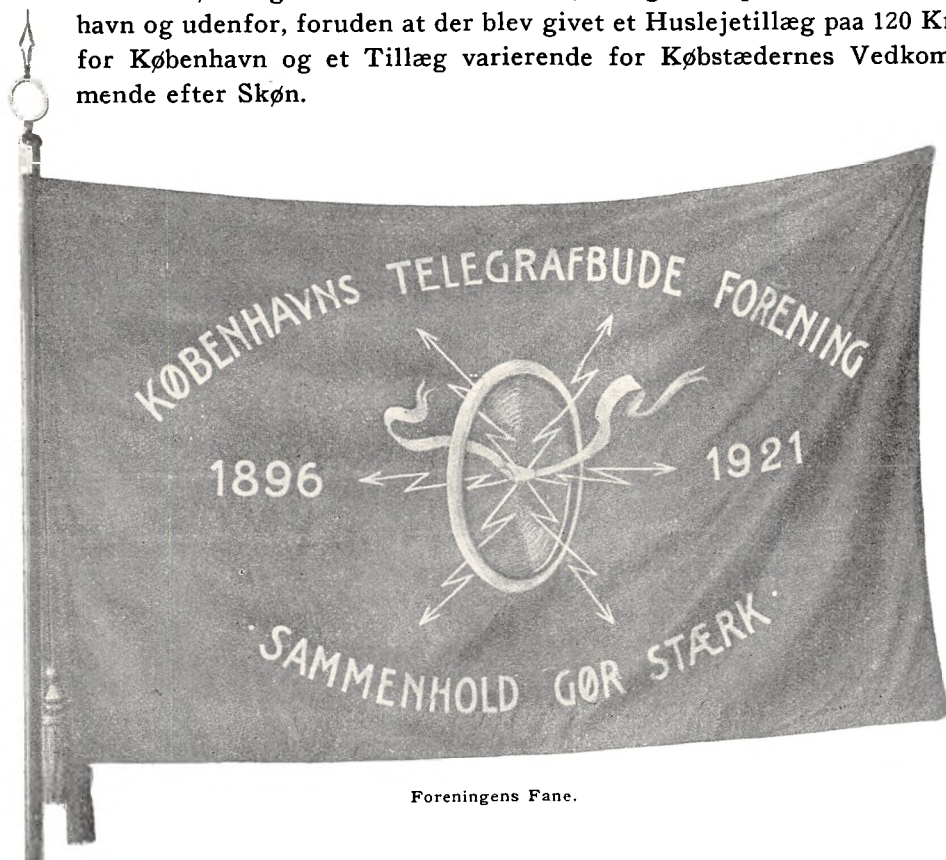
Efter at disse to Foreninger efterhaanden havde faaet en fast Organisationsform, begyndte man saa at gaa løs paa de foreliggende Op-gaver, og lidt efter lidt kom Resultaterne ogsaa.

I April 1900 indvilgede Telegrafdirektoratet i at give 8 Dages Per-mission efter Ansøgning.

Aaret efter opnaaedes forskellige Forbedringer, bl. a. ved Betaling af Nattjeneste og ekstraordinær Tjeneste.

Samme Aar gik man for Københavns Vedkommende endda til selve Mi-nisteren (Hørup) angaaende Afskaffelse af Cyklebudesystemet og om at blive ligestillet i lønmæssig Henseende med de københavnske Postbude. Telegrafetatens Administration havde jo 1898 indført det System at antage to Cyklebude for hvert et Telegrafbud, der afgik, hvad der selvsagt under-minerede hele Standen.

Ved Lønningsloven 1903 fik man Lønningerne op baade i Køben-havn og udenfor, foruden at der blev givet et Huslejetillæg paa 120 Kr. for København og et Tillæg varierende for Købstædernes Vedkom-mende efter Skøn.

Foreningens Fane.

Dette er — givet i korte Træk — Telegraaffunktionærernes faglige Organisationsbevægelse og dens Virke i dens første Afsnit — og Resultaterne deraf.

I. DANSK TELEGRAFFORBUND

Da begribeligvis Organisationsbevægelsen blandt Funktionærerne ved de andre Civiletater nu ogsaa var i stærk Fremmarch, kom man ret naturligt snart i Føling med disse, og da man i 1906 begyndte at arbejde for en ny Lønningslov, og der i den Anledning af Funktionærerne ved Jernbane-, Post-, Telegraf- og Toldetaterne blev nedsat et Lønningsudvalg, saa deltog man straks i Arbejdet her ved Forberedelsen af et Fremstød over en bredere Front.

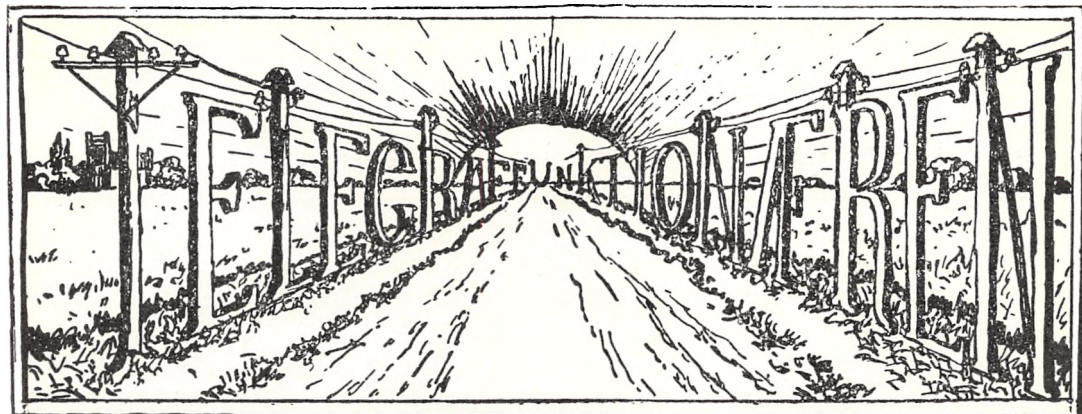
Og da Aaret efter Tanken er fremme om Dannelsen af en Centralorganisation af Funktionærer indenfor de fire Civiletater, gav de københavnske Telegraftude ved en Generalforsamling den 28. November s. A. ogsaa straks sin Tilslutning hertil, og en Maaned efter sluttede ligeledes Provinstelegraftudenes Forening sig til dette Samvirke i større Stil, hvorved grundlagdes en bedre Føling mellem Tjenestemandorganisationerne — en Føling, som ved sin Form og sit Virke senere har faaet sin store Betydning for Tjenestemændene.

Rigtigst vil det vel være — i Tilslutning til ovenstaaende — at paapege, at da Finansminister Vilhelm Lassen 1906 nedsatte en Lønkommission uden Repræsentation fra Tjenestemændenes Organisationer, saa dannede Organisationernes Repræsentanter selv et Lønningsudvalg. Dette Lønningsudvalg arbejdede meget energisk og fik ogsaa Udbytte deraf, endskønt ingen direkte Forhandling maatte ske med den nedsatte Kommission.

Erfaringerne ved dette Lønningsudvalgsarbejde aabnede først rigtig Øjnene for, hvad Samling af Kræfterne i et fælles Samarbejde betyder, hvilket ogsaa Udvalgets Formand ved Udvalgsarbejdets Afslutning i Februar 1909 gav Udtryk for bl. a. ved følgende Udtalelse:

»Den stedfundne Sammenslutning mellem de fire Eters Tjenestemænd, ved at samtlige betydende Organisationer til fælles Interesse og Opnaelse af et fælles Maal har sendt Delegerede til Udvalget, har mægtigt styrket Samfølelsen mellem Eterne og beredt Vejen for et fast og vedvarende organisatorisk Samarbejde. Der er ingen i dette Udvalg, som ikke har Følelsen heraf, og denne Følelse vil sikkert brede sig videre til Eternes samtlige Tjenestemænd.«

Og rigtigt var det, at Samlingsfølelsen bredte sig overalt, flere og flere fandt hinanden, og indenfor vore Rammer blev det nu Montører og Linieopsynsmænd — som jo kun ved et Andragende gennem Ingeniørdistriktet havde faaet deres Ønsker forelagt for Kommissionen —, der satte sig i Bevægelse for at slutte sig sammen, hvilket skete i 1909, ganske vist straks under de samme noget løse Former, som Telegraftudeorganisationerne begyndte med, men dog saaledes, at de allerede Aaret efter den 25. Januar

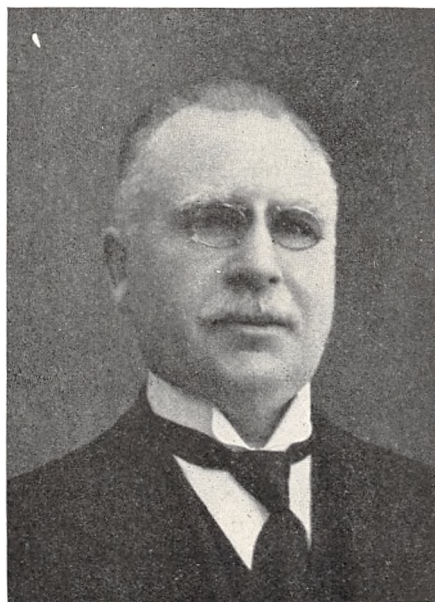
Hoved til Medlemsbladet »Telegraffunktionæren«.

under Navnet *Telegrafteknikerforeningen* som fast lovformet Organisation sammen med *Telegrafbudenes Forening af 1896* og *Provinstelegrafbudenes Forening* kunde danne *Fællesrepræsentationen for Telegrafvæsenets 1.—7. Lønningsklasse*, den Sammenslutning, som senere fik Navnet: *Dansk Telegrafforbund*.

Den eneste Kategori, som endnu ikke havde sin Forening, var Telegrafarbejderne, da der var saa faa af dem, der var faste; men da disse begribeligvis ogsaa ønskede at være organiserede, blev de optaget i de københavnske Telegrafbudenes Forening foreløbig.

De løse Telegrafarbejdere, hvis Antal paa denne Tid var ca. 300 begrundet paa de store Liniebygninger af Dobbeltstangrækker tværs over Sjælland og Fyn og op gennem Jylland, organiserede sig ogsaa i disse Aar og dannede *Telegrafarbejdernes Landsforbund*, hvad vi senere skal belyse lidt nærmere, da dette Forbunds Arbejde og senere Samvirke med *Dansk Telegrafforbund* faar en ikke uvæsentlig Betydning ved forskellige Forhandlinger med Etatsadministrationen og med Ministeriet i Aarene efter 1910.

Inden der fortsættes med Beskrivelsen, bør nu nævnes, at Dansk Telegrafforbunds første Formand var Overtelegrafbud *Ludvig Hansen*, en Mand, som har ofret hele sin Mandoms Tid for Organisationsbevægelsen. Først som Medstifter af de københavnske Telegrafbudenes Forening, foruden at han har bestridt andre be-

Overtelegrafbud L. Hansen.

tydende Poster i Aarenes Løb i Arbejdet for Kollegerne og Standen. Paa samme Tid, som han var med til Dannelsen af Dansk Telegraafforbund, var han Medstifter af *Statstjenestemændenes Centralorganisation*.

I denne Centralorganisation, hvor nu de store Fællesanliggender for samtlige Tjenestemænd ved Civiletaterne bliver behandlet, og som nu er den mest betydende Faktor i Forhandlingerne med de politiske Myndigheder, havde Dansk Telegraafforbund saa sine Repræsentanter, udvalgt af Telegraafbudeforeningernes Mænd og Telegraafteknikerforeningens, til Medarbejderskab ved de meget betydningsfulde Opgaver, som i de følgende Aar trængte sig paa og ventede paa Løsning.

Forunderligt er det her at se, hvorledes i disse Aar Organisationsbevægelsen blandt Tjenestemændene næsten samtidig begyndte ved alle Etaterne, og tillige at se, hvor hurtigt og resolut Samvirket for de fælles Interesser finder sin store Form.

Det hele rejste sig saa pludseligt, næsten som et Aladdinslot, og dog fast fra Grunden af, hvad ogsaa bekræfter sig, da Centralorganisationerne allerede i Maj 1910, efter Forhandling med Ministeriet, faar fastsat Forhandlingsregler til Brug ved Forhandling med Etatsadministrationerne og Organisationerne, de Forhandlingsregler, som senere blev lovfæstet ved Lønningsloven af 12. September 1919 og i det væsentlige er gældende endnu, kun tilført nogle Appelinstanter.

Særlig styrket, som Dansk Telegraafforbund nu følte sig ved Fællesvirket, set paa Baggrund af Tiden før Organisationsbevægelsens Rejsning og ved Anerkendelsen af dets Betydning og Virke, gik man frejdig i Lag med Arbejdet for at faa skaffet forskellige Urimeligheder, store og smaa, i den daglige Tjeneste ud af Verden, hvilket dog vil blive for vidtløftigt at komme nærmere ind paa, kun skal nævnes, at i Maj 1911 fik man Telegraafdirektoratet til at gaa med til 14 Dages Ferie.

Og stadig marcherer Organisationsbevægelsen frem mod videre Udvikling. I Januar 1913 fremsættes Tanken af Bestyrelsen for Københavns Telegraafbudeforening om at stille Forslag til Medlemmerne om Udgivelsen af et Medlemsblad for Dansk Telegraafforbund. Paa denne Forenings Generalforsamling den 23. April vedtoges dette Forslag.

Som et bemærkelsesværdigt Eksempel paa, hvor smittende Organisationstanker greb om sig, skal nævnes, at selv de unge Cyklebude havde deres egen Forening og Medlemsblad, der bl. a. kæmpede for, at Telegrafovæsenet skulde aabne for fast Ansættelse for disse.

Resultatet heraf kom allerede 1914, da det første fhv. Cyklebud blev fast ansat ved Telegraafetaten — de var jo ellers henvist til at søge ved de andre Etater.

Senere blev flere ansatte, dog gik der nogen Tid. De fast ansatte Telegraifarbejdere begyndte nu at sætte sig i Bevægelse for at faa dannet deres egen Forening. Ogsaa her blev Fremgangsmaaden den, at Tilslutningen først

maatte sikres ved skriftlig Henvendelse, da Medlemmerne, som skulde hverves, var spredt enkeltvis over hele Landet. Bestræbelserne kronedes dog med Held, saaledes at i Maj blev *Telegrafarbejderforeningen* dannet ved en Generalforsamling i København, hvor Love blev vedtaget og Bestyrelse valgt. Foreningen meldte sig omgaaende ind i Dansk Telegrafforbund og fik Repræsentanter i Hovedbestyrelsen her, hvor særlig Foreningens Stifter og Formand, *Charles Hansen*, var meget aktivt med i en Række Aar, dels som Næstformand for Forbundet og dels som Redaktionssekretær ved det Medlemsblad, der blev startet 1915. Ch. Hansen, som var en god og organisationsorienteret Haandværker, kom hertil med

Overmonter O. Ch. Hansen.

en Del Erfaring for Organisationsbevægelsen ude fra den frie Arbejdsmark og førte ogsaa en Del nye Tanker til Foreningsbevægelsen her, bl. a. Tanken om at Dansk Telegrafforbund burde slutte sig til den øvrige store Arbejderbevægelse ved at indmelde sig i *De samvirkende Fagforbund*.

I 1915 fik Telegrafarbejderforeningen allerede en god Tilvækst begrundet paa det store Antal Ansættelser af Telegrafarbejdere, som da fandt Sted, og som var Resultatet af de Forhandlinger, som de løse Telegrafarbejders Organisation: *Telegrafarbejdernes Landsforbund* i længere Tid havde ført med Telegrafadministrationen og Ministeriet.

Da *Telegrafarbejdernes Landsforbund* er Moderforeningen for de indgrupperede Telegrafarbejdere, som nu staar som Medlemmer af Teknikerforeningen, og forøvrigt paa flere andre Maader har haft sin Betydning i Organisationsbevægelsen indenfor Telegrafetatens Rammer, kan man ikke her undlade at kaste et Blik tilbage over denne Organisations Fremkomst og Virke og kort referere lidt herom. I Begyndelsen af 1907 var der, til trods for at der arbejdede ret store Styrker af Liniefolk dengang, endnu ingen Organisation dannet for disse, endskønt Forholdene paa forskellig Maade maatte opfordre dertil. Men inden Aaret var til Ende, kom Draaben, som fik Bægeret til at flyde over, eller, for at bruge et andet Element som Billede, kom Gnisten, som fik de ulmende Gløder til at blusse op. Ved de store Dobbeltstangliniebygninger, som da var under Arbejde, fandt Administrationen paa at indføre Akkordarbejde, hvad der naturligvis intet var at sige til —, men hertil blev føjet det Forbehold, at Daglønnen ikke var garanteret. Da dette var et afgørende Brud med de Principper vedrørende Akkordarbejde, som blev gjort gældende ved det private Erhverv, saa rea-

gerede Liniefolkene endelig fast og afgørende og erklærede, at de vilde omgaaende nedlægge Arbejdet, hvis de blev paatvunget Akkordarbejde paa den Maade —, og de vandt deres Aktion.

Hermed var Stødet givet til et fremtidigt Samarbejde, og der gik nu Bud fra Liniekolonnen til Liniekolonnen, dels for at samle Underskrifter til en Medlemsfortegnelse og dels til Indkaldelse af et Møde i Roskilde. Her blev, støttet af en socialdemokratisk Rigsdagsmand, Telegrafarbejdernes Landsforbund dannet, og nu havde denne Kategori Arbejdere ved Telegrafvirksomheden ogsaa faaet deres Værn og et Redskab til at virke for Forbedringer af Løn og Arbejdsvilkaar.

Naar lige nævnes, at Lønningerne og Rejseforholdene blev forbedrede, og at fri Hjemrejse hver Maanedsdag blev skaffet, skal Tiden fra 1907 til 1915 springes over, og kun Arbejdet og Forhandlingerne angaaende Ansættelsen af de faste Telegrafarbejdere belyses lidt, særlig begrundet paa det Kompromis, som Forhandlingerne resulterede med, hvorved Kategorien de indgrupperede Telegrafarbejdere blev skabt, til lige stor Fortrydelse — senere hen — for baade de paagældende og for Administrationen. Da det drejede sig om Folk i Alder fra omkring 25 Aar til ca. 50 Aar, af hvilke nogle havde ca. 20 Aars Tjeneste ved Etaten og ingen under 5 Aar, og man ikke vilde ansætte nogen, som var over 35 Aar, og kun vilde ansætte disse til en Begyndelsesløn, som var saa lav, at den endog laa under Telegrafbudenes, saa syntes disse noget kunstigt opsatte Vanskeligheder at skulle standse hele Sagen. Efter langvarige Forhandlinger, til sidst under Forsæde af Trafikminister Hassing Jørgensen, blev Resultatet saa det Kompromis, at de Telegrafarbejdere, som mindst havde 5 Aars Tjeneste og ikke var over 35 Aar, blev ansat med Tjenesteanciennitet og Alderstillæg fra 1907, og Resten blev indgrupperet i tre Grupper, saaledes at Gruppe I var alle de, som 1915 var over 35 Aar, og Gruppe III de, som efter de 5 Aars Uddannelsesetid endnu ikke havde passeret den ansættelsesberettigede Alder. Altsaa den sidste Gruppe vilde efterhaanden blive ansat, hvad ogsaa er sket. Det uretfærdige ved Kompromis'et var, at alle de med den lange Tjenestetid og selvfølgelig ogsaa, paa et Par enkelte Undtagelser nær, de dygtigste blev udskudt fra Ansættelse, ganske vist med fast Tilsagn om, at de ellers i alle Henseender skulde være ligestillet med de ansatte Tjenestemænd — lønmæssigt og pensionsmæssigt set.

En Del af dem er ogsaa senere ansat i Lønklasser, der ligger over Telegrafarbejdernes, hvad forøvrigt ogsaa kaster et noget komisk Skær over den kunstige Fordring paa 35 Aars Aldersgrænsen.

Da Telegrafarbejdernes Landsforbund nu imidlertid foruden de indgrupperede Telegrafarbejdere ogsaa havde en Del Ekstraarbejdere, saa kunde dette Forbund ikke paa daværende Tidspunkt sammenslutes med Dansk Telegrafforbund, selv om dette havde været ret naturligt.

Medens Forhandlingerne om Ansættelsesspørgsmaalet havde staaet paa,

fik Telegrafarbejdernes Krav jævnlig Støtte fra Dansk Telegrafforbunds Medlemsblad *Telegraffunktionæren*, som i April 1915 var blevet oprettet, hvad der skete efter ca. 1½ Aars Drøftelse derom.

Veerne for dette Blads Fødsel var saa svære, fordi Midlerne var saa smaa, og for at blive i Billedet, man kunde derfor ikke rigtig skaffe den fornødne Hjælp til Starten og var selvfølgelig ogsaa ængstelig for, at dette lille nyskabte Organ allerede i sin Opvækst skulde dø af Underernæring.

Men Bladet kom da — trods alt — til Verden, og efter at have døjet sine Børnesygdomme blev det, efter som Aarene gik, et godt Redskab i Forbundets Arbejde.

Til Hjælp i den første drøje Tid maatte man dog arrangere en 3 Dages Sommerfest i Korups Have — paa denne Vis næsten en Art Børnehjælpsdag —, og Overskudet tilfaldt Medlemsbladets Regnskab. Overmontør *N. C. Mogensen*, som var Bladets Redaktør, maatte i denne Periode saa godt som alene kæmpe med alle Vanskelighederne, og han ydede en Indsats her — foruden at han jo var Forbundets Formand netop ogsaa i denne vanskelige Tid — af saadan en Betydning, at hans Navn altid i Telegraffunktionærernes Organisationshistorie vil staa i første Række. Sit store Arbejde ydede han i disse Aar og i de efterfølgende, hvor Forarbejdet til Lønningsloven af 1919 krævede alt under en grundig Behandling og derved ogsaa fordrede noget af sin Mand — og sled paa hans Kræfter og Helbred.

N. C. Mogensen holdt Stillingen til 1920, da han maatte trække sig tilbage fra Formandshvervet af Hensyn til sit Helbred. Han fortsatte dog som Redaktør af Medlemsbladet og som Medlem af Hovedbestyrelsen, men herom nærmere, naar dette Afsnit skal belyses.

Unklade kan man dog ikke her at give Luft for den noget bedske Sandhed, at lige saa fyldt af Humanisme og Villien til Velgerninger, som Organisationsbevægelsen i Almindelighed er, lige saa ubarmhjertig er denne ofte mod sine Pionerer og Ledere.

I Aarene før den Lønningslov, som nu var under Udarbejdelse, steg Dyr-tiden stadig, begrundet paa Verdenskrigen, saaledes at Tjenestemændene økonomisk blev mere og mere trykket ned af Forholdene. Men her kom det store Fællesvirke i Centralorganisationen til Udfoldelse og gjorde sin Gerning. — I Juni 1915 androg Centralorganisationen Ministeriet om Dyr-tidshjælp og i August s. A. vedtog Rigsdagen en Lov herom.

Den 4. Januar 1916 maatte Centralorganisationen igen i Ilden, idet man saa sig nødsaget til at søge om en midlertidig Lønforhøjelse for Tjenestemændene ved Postvæsenet, Statsbanerne, Telegraf- og Toldvæsenet. Og efter at nogle Kæmpemøder var afholdt Landet over, hvor Tjenestemændene rejste en kraftig Protest mod de Lønvilkaar, de led under, gik Rigsdagen i April med til igen at yde et Dyrtdistillæg med tilbagevirkende Kraft til August 1915.

Overmonter N. C. Mørgensen.

1920, saa er det fordi dette selvfølgelig var det langt overskyggende af de Begivenheder, som Dansk Telegrafafforbund var Medaktør i i disse Aar, saaledes at det, der skete indenfor de snævrere Rammer, blev tilsyneladende mere betydningsløst.

Og dog skete der dette, at Telegrafetaten i 1916 saa sig nødsaget til at ansætte Reservetelegrafbude med Udsigt til fast Ansættelse, da Lønningniveauet i de private Erhverv laa saa højt, at ingen søgte som Cyklebud.

Og i Marts 1919 skete noget af endnu større Betydning, da nemlig Cyklebudesystemet, ved en rask Aktion fra Cyklebudenes Side, blev ophævet, og man nu kun antog unge Mennesker, som var over 18 Aar.

Ovenstaaende Begivenheder medførte da, at Reservetelegrafbudene 1918 dannede deres Organisation, som saa 1919, da alle Ekstratelegrafbudene kom, blev omdøbt til Ekstratelegrafbudeforeningen, der da blev optaget som en Afdeling af Dansk Telegrafafforbund, indtil Foreningen den 1. September 1920 blev sluttet sammen med Københavns Telegrafbudeforening.

Et halvt Aar efter, at Lønningensloven af 1919 var gennemført i Rigsdagen, begyndte de politiske Bølger at sætte sig i en, efter Landets Forhold, særdeles heftig Bevægelse, saaledes at Tjenestemandorganisationerne blev inddraget deri, og hvad Rolle, Dansk Telegrafafforbund her kom til at spille, skal kort berøres.

Efter at Dansk Telegrafafforbund i Januar 1920 havde ydet Støtte til den Strejke, som Centralorganisationen for Telefonstanden havde iværksat, saa blev Forbundets Ledelse, efter Statskup'et ved Paasketid, da paa et Hovedbestyrelsesmøde den 21. Marts s. A. stillet overfor den Beslutning at skulle stille sig solidarisk med Arbejderorganisationerne i det frie Erhverv ved

I de paafølgende Aar indtil 1919 maatte der stadig søges ekstra Dyr-tidstillæg, og engang var Spændingen saa stor, at en Opsigelse af Stillingerne forelaa, ja, endog Til-sagn om Strejke blev givet fra Kø-benhavns Postbude, hvortil Køben-havns Telegrafbudeforening slutte-de sig ved en Generalforsamlings-beslutning den 23. Juni 1919.

Samme Aar fandt Forhandlinger Sted angaaende 8 Timers Dagen, en ugentlig Fridag, og endvidere om at faa Overarbejdsbetalingen forhøjet, hvilket alt lykkedes at gennemføre.

Naar der her er givet en kort Oversigt over, hvad der er sket af organisatorisk Arbejde i de store Linier i Tidsrummet fra 1915 til

Med Aaret 1920 begyndte Tiderne at skifte. Højkonjunkturen havde kulmineret, og i de følgende Aar gled Pristallet noget ned. En Venstre-regering fik Statsstyret, og den ene Spare-kommission efter den anden blev nedsat, fyldt af Reduktionsforslag, særlig overfor Tjenestemændenes Lønninger og Arbejds-vilkaar. Og her maatte Tjenestemændenes Repræsentanter paany i Ilden, men nu i Defensiven for at værne om de Resultater, som Organisationerne nu indenfor en Aar-række havde tilkæmpet sig.

Overtelgrafbud J. A. Petersen,

I Telegrafsparekommissionen 1921 fik Dansk Telegrafafforbunds Formand, J. A. Petersen, Sæde og kæmpede sin fortvivlede Kamp her mod Tidens og Tendensens Overmagt. Tilbage fra Skanse til Skanse gik det i disse Aar, og da imidlertid ogsaa Administrationen blev grebet af Panik, blev Tilstandene stadig mere og mere utaalelige.

Dette sled ogsaa saaledes paa Forbundets Formand, at han allerede i November 1922 maatte trække sig tilbage fra Hvervet af Helbredshensyn.

J. A. Petersen, der allerede som Cyklebud 1915 deltog aktivt i Organisationsbevægelsen og dernæst var Formand for Københavns Telegrafbudeforening, valgtes den 28. November 1919 til Forbundets Formand. Som det af ovenstaaende vil ses, kom han til Ansvarets Byrde, lige førend Bølgerne begyndte at rejse sig med en særlig urovækkende Styrke. Uden endnu at være helt scenevant fik han tildelt en ikke helt ubetydelig Rolle netop i et af de mest dramatiske Øjeblikke, som Dansk Telegrafafforbund, som ovenfor nævnt, sammen med de øvrige Tjenestemandorganisationer i Paa-sken 1920 kom ud for — dog, han klarede Pynten.

Sit største Arbejde kom han dog til at udføre netop i de følgende Aar, hvor Nedsæringsangrebene blev sat ind Gang paa Gang, snart af de politiske Myndigheder og snart af de administrative, der følte sig kaldede til Jagten mod Forbundets Medlemmer — ja, naturligvis kun i Tjeneste- og Lønforhold. J. A. Petersen var her ude for noget af det slidsomste og pinagtigste, ja, det mest fortvivlede Arbejde, en Organisationsleder kan bebyrdes med, nemlig ved i en næsten haabløs Kamp i Defensiven at skulle værne om de Resultater, som var Frugten af den Organisations Arbejde gennem den forløbne Tid, som han nu var bebyrdet med Ansvar for. Hvor haard en Tørn denne Tid i Virkeligheden har været for ham, kan maaske kun forstaas af dem, som selv har følt, hvor blodigt det kan saare en Organisationsmand at se Resultaterne af sin Forenings Arbejde blive raat saboteret, snart lidt, snart meget.

I Forbundets Historie vil derfor hans Navn altid mindes blandt dem, som stred hæderfuldt i første Række.

Ved Nytaar 1923 fik Telegrafvæsenet en ny Administrationsordning, idet man nu fik en Generaldirektør direkte som øverste Chef ved Etaten, og som var Departementschef tillige. Herved skete et Systemskifte hen mod en mindre bureaukratisk Ordning af alt Telegrafdriften og Personaleforholdene vedrørende, og der kom et mere moderne og praktisk Syn paa Sagerne i Højsædet. Selv om man, bortset fra Aarene 1924—26, stadig var Genstand for Nedskæringstendenser fra politisk Side, saa havde Forbundet nu en god Arbejdsperiode indenfor Etatsrammerne indtil 1927.

Mange meningsløse Skævheder i Tjenesteforhold o. l. blev rettet: Det tekniske Personales Rejsetidsregler, Vagttjenesteregler, Uniformsspørgsmaal, sønderjyske Sager m. m., foruden en Mængde Detailsager blev ordnede paa en sund og holdbar Maade. Og særlig ved Forhandlingerne om Normeringsspørgsmaal vistes en Forstaaelse, der virkede som et Incitament i den tjenstlige Gerning over hele Linien — ialt Fald blandt Funktionærklasserne.

Denne Periode kan vistnok betegnes som en frugtbar Tid for Forbundet og den, der af Dansk Telegrafforbunds overvejende Flertal og afgjort af dens Ledelse regnes for at være det for Organisationen og dens Virke lyseste Afsnit i dens Historie, da al forhandlingsmæssig Udveksling med Administrationen skriftlig saavel som mundtlig var uden Omsvøb og velsignet fri for bureaukratiske Kontorius'er og direkte eller indirekte Underfundigheder.

Skønt Forbundet begribeligvis ikke kunde — begrundet paa Tidens Ugunst — faa alle de gennem Aarene fremkomne Skævheder rettet og naturligtvis i flere Tilfælde maatte vise ret udstrakt Resignation, saa staar ovennævnte Periode dog som en af dets smukkeste ved Mindet nu om disse Arbejdsaar, da dets Repræsentanter ved Henvendelse til Generaldirektoratet aldrig mødte Uvillie, Arrogance eller Uordholdenhed. — Dette kan ikke undlades at benævnes, naar som helst Forbundets Organisationsvirke skal historisk berettes. — Det skylder Dansk Telegrafforbund at gøre for udvist Ærlighed og Loyalitet mod det i den Tid.

Indadtil styrkedes Forbundet ogsaa, Samarbejdet mellem Afdelingerne var fortrinligt, Forbundets Midler forøgedes stærkt Aar for Aar, bl. a. ogsaa derved, at Fagbladet ved nogle Reformer gav 3000 Kr. i Overskud, mod at det før gav et lignende Beløb i Underskud, og det endskønt Tekstindholdet var større nu end før. Af Overskudsmidlerne dannede man nu et Understøttelsesfond, som gav 300 Kr. i Begravelseshjælp til de Efterladte ved et Medlems Død.

Telegrafteknikerforeningen, Telegrafarbejderforeningen og Københavns Telegrafbudeforening havde yderligere hver for sig dannet Værnefond, der jo ogsaa var af fagorganisatorisk Tilsnit. At de mere private filantropiske Foreninger indenfor Etatsrammerne ogsaa florerede samtidig, skal vi lige kun nævne i Forbifarten for Fuldstændigheds Skyld. I denne Periode slut-

tede Telegrafarbejdernes Landsforbund sig ved en Personalunion til Dansk Telegrafafforbund, og senere hen, da alle Lokalarbejdere var udtraadt og Landsforbundet saa bestod alene af indgrupperede Telegrafarbejdere, blev dette Forbund tilsluttet Dansk Telegrafafforbund som en Afdeling deraf, indtil de indgrupperede blev optaget i Telegrafarbejderforeningen.

For at ovennævnte Tilslutning kunde være i lovlige Orden i Forhandlingsøjemed, saa ansøgte Ministeriet derom, og Sammenslutningen blev godkendt ved en Skrivelse af 9. September 1924, underskrevet af Ministeren for offentlige Arbejder, Friis-Skotte.

Foruden at Forbundet udadtil stod i Føling med Centralorganisationen for Telefonstanden i Danmark og med Dansk Arbejdsmandsforbund, saa blev der i disse Aar dannet ogsaa et Samarbejde mellem norske, svenske og danske Telegraffolk, der resulterede i en Sammenslutning kaldet: *Nordisk Telegrafmandsunion*, og som bestod af Norsk Telegrafafforbund og Telegrafverkets Trafikpersonaleförbund og Dansk Telegrafafforbund.

Ved Udveksling af Kvartalsrapporter og ved aarlige Møder i de tre Lande knyttedes der her Baand mellem de skandinaviske Telefon- og Telegraffolk, og det saaledes, at der deraf senere fødtes en stor skandinavisk Føderation, der fik endnu større Betydning for Samvirket bl. a. ved sine faste Vedtægter om gensidig økonomisk Støtte i Konfliktsituationer.

Og saa kom — ja, lad mig betegne det som i alt Fald for Dansk Telegrafafforbunds Vedkommende, en Katastrophe, der væltede det hele over Ende, ved at Postetaten og Telegrafetaten i 1927 blev sammensluttet, og dette selvfølgelig blev til mest Fortrød for Telegraffolkene. De, som det først gik ud over, var Telegrafbudene, som hurtigt i ret store Portioner blev overflyttet til Postbudestillinger, hvilket naturligt affødte de Tanker hos Telegrafbudeorganisationerne i Dansk Telegrafafforbund, at de hellere snarest muligt maatte overgaa til Postbudeorganisationerne. Og det skete for Provinstelegrafbudenes Vedkommende den 1. Oktober 1928 og Aaret efter for Københavns Telegrafbudeforening. Telegrafteknikerforeningen og Telegrafarbejderforeningen, som imidlertid havde sluttet sig sammen i een Forening, søgte nu at bibeholde den Forhandlingsret, som de havde haft siden 1910. Da Ministeriet dog ikke mente at kunne imødekomme dette, paaibegyndtes en Del Forhandling med Dansk Postforbund om en Sammenslutning med dette.

Disse Forhandling resulterede saa i, at Telegrafteknikerforeningen fra 1. Januar 1930 optoges som en 5. Afdeling i Dansk Postforbund under Navnet: *Teknikerforeningen* med Repræsentation i Forbundets Forretningsudvalg og Hovedbestyrelse.

Hermed endte saa *Dansk Telegrafafforbund* sin Saga, og dens Midler fordeltes saaledes: først, at Københavns Telegrafbudeforening fik en Sum til

Dansk Telegraf forbunds sidste Hovedbestyrelsesmøde. (1929).

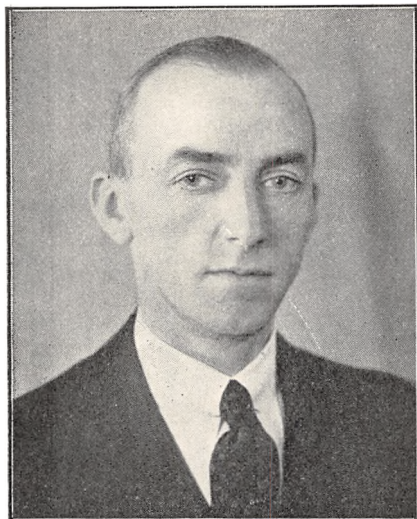
et af deres betydende filantropiske Fond, og dernæst, at *Teknikerforeningens* Understøttelsesfond sikrede alle de daværende Pensionister af *Provinstelegrafbudeforeningen* hver 300 Kr. til Begravelseshjælp.

Forbundets Arkiv overtoges af *Teknikerforeningen* i Forvaring og lige-saa Forbundsbanneret, som var skænket af *Medlemmernes Hustruer* ved Stiftelsesfesten 1925.

Skal der sluttelig til dette Tilbageblik føjes noget, maa det blive det Blik ind i Fremtiden, som forjættende aabner for Øjet det Perspektiv, at samtlige Landets private Telefonselskaber senest 1940 er under Staten, hvorved en samlet Organisation af Telefon- og Telegraffolk da maa ske — og saa —? Ja, den Tid, den Glæde!

II. TELEGRAFORGANISATIONERNES SAMMENSLUTNING MED DANSK POSTFORBUND

Efter at *Provinstelegrafbudeforeningen* havde meldt sig ud af *Dansk Telegraf forbund*, blev dens Medlemmer optaget i *Provinspostbudeforeningen*, og *Københavns Telegrafbudeforenings* Medlemmer blev derefter noget senere optaget af *Københavns Postbudeforening*. *Teknikerforeningen*, som jo blev en Afdeling for samtlige tekniske Tjenestemænd indenfor *Dansk*

Em. Lind.

Postforbund, optog saa alle de ved teknisk Arbejde tjenstgørende Funktionærer, som hidtil havde været henvist til Optagelse i Postbudeforeningerne.

Dansk Telegrafafforbunds Medlemsblad »Telegraffunktionæren«, overtoges af Teknikerforeningen, der fra Nytaar 1930 gjorde Bladet til et teknisk Tidskrift med Navnet »Telegrafteknikeren«, hvori nu ogsaa særlig specielle faglige Spørgsmaal behandles, foruden at telegraf- og telefontekniske Problemer ved belærende Artikler bliver belyst paa en populær Maade, saaledes at Bladet alt i alt herved giver Udtryk for, hvad Standen kræver af Ydeevne og Pligter hos sig selv og heraf begrundet samtidig

kræver af Ret igen i Forhold hertil. Ved denne korte Omtale af Medlemsbladet maa ogsaa kort berøres det gode Medarbejderskab, der af Telegrafbud *Em. Lind* blev ydet som Redaktions- og Ekspeditionssekretær ved »Telegraffunktionæren« fra 1922, til 1930 og som Ekspeditionssekretær ved »Telegrafteknikeren« fra 1930 til 1932. E. Lind, som i sit Organisationsvirke tillige har været Formand for Ekstratelegrafbudenes Forening og senere for Københavns Telegrafbudeforening og været med til ca. 10-aarigt Arbejde i Dansk Telegrafafforbunds Hovedbestyrelse, har altid været Forbundet en god Mand — hvordan end Situationen var. I Bladets Anliggender havde han den Ordenssans, som netop er uundværlig ved den Gerning, han her havde, og forøvrigt ogsaa var paakrævet, da han overtog Hvervet.

I Dansk Postforbunds Arbejde efter 1930 har Teknikerforeningen saa deltaget som en Afdeling med en Repræsentant i Forretningsudvalget og med 2 Repræsentanter i Hovedbestyrelsen — Antallet af Repræsentanter til Hovedbestyrelsen blev 3 efter Kongressen i Aarhus 1932 — foruden naturligvis Delegerede til Kongresmøderne, og paa denne Basis vil Foreningens fremtidige Virke nu ligge indenfor disse Rammer — forsaavidt da, at de nuværende Etatsformer ikke bliver Genstand for en særlig Omstøbning.

I denne Teknikens Tidsalder, hvor den ene tekniske Opfindelse næsten følger i Hælene paa den anden, hvorved alt bliver mere og mere mekaniseret, kan jo ingen forudse, hvilke epokegørende Forandringer, der kan indtræffe — eventuelt til Udvikling og Fremgang for den tekniske Stand, her i Statens Tjeneste saa vel som udenfor.

Foreningens organisatoriske Form er denne: Den er delt i 3 Grupper afpasset efter de tre Ingeniørdistrikter. Hver Gruppe har sin Formand, saaledes at den paagældende Gruppemand kan forhandle i rent lokale Anliggender med det Ingeniørdistrikt, som Gruppens Medlemmer tjenstlig henhører under. Under Gruppe I hører de Teknikere, som er tjenestegørende under 1. Ingeniørdistrikt, Værkstederne paa Amager, Materialforvaltningen og en Del af Chaufførerne i Garagen i København, desuden de Teknikere, som er ved Kablingeniørtjenesten og Radioingeniørtjenesten. Gruppe II omfatter Medlemmerne i 2. Ingeniørdistrikt og Gruppe III's Omraade er 3. Ingeniørdistrikt.

Foreningens øverste Myndighed er Generalforsamlingen, som afholdes hvert 3die Aar, samme Aar som Forbundet afholder Kongres. I de mellem-liggende Aar afholdes saa Gruppemøder.

Den daglige Administration og dernæst Redaktionen af det tekniske Fagblad foretages af Foreningens Formand, medens større og særligt principielle Sager afgøres i Forbindelse med Bestyrelsen, som bestaar af 7 Mand, hvilke er følgende:

Foruden Formanden er Repræsentanterne disse: *Montør Vald. Nielsen*, Næstformand; *Liniemontør C. Hansen*, Kasserer; *Mekaniker Aage Petersen*; *Overmontør Charles Hansen*; *Overmontør H. Johansen* (Gruppemand); *Montør K. M. Lemme* (Gruppemand). Af disse er *Overmontør Ch. Hansen* nævnt tidligere i Afsnittet om Dansk Telegrafforbund som Foregangsmand ved Stiftelsen af Telegrafarbejderforeningen, og der skal derfor nu kun fremføres, at han stadig er en god Medarbejder og energisk Organisationsmand.

Mekaniker Aage Petersen var i Aaret 1919—20 Formand for Telegrafteknikerforeningen og Sekretær i Dansk Telegrafforbund, netop i den kritiske Periode med Telefonstrejken og Generalstrejkeerklæringen. *Aage Petersen* har jævnlig siddet i Bestyrelsen siden da som Repræsentant for Mekanikerne og her altid ydet sin Medvirking i de foreliggende Sager paa en saglig og nyttelig Maade, selv om han altid hørte til dem, som virkede mest i Stilhed. *Liniemester C. Hansen* har været Kasserer for Foreningen siden 1920 og i den Tid haft den Glæde at se Organisationens Pengemidler vokse fra Tilstande, der var saa smaa, at han selv til Tider maatte lægge Penge ud, og til nu, hvor Foreningens samlede Formue er mellem 40 og 50,000 Kr. Dette alene godtgør, at *C. Hansen* har forvaltet disse Penge med Omhu og ellers været en god og interesseret Medhjælp i Bestyrelsen.

Dernæst skal fremhæves *Montør Vald. Nielsens* Arbejde som Foreningens Næstformand, hvilket Hverv han har bestridt fra 1920, foruden at han ogsaa en Tid var Næstformand for Dansk Telegrafforbund. Af tidligere Hverv kan nævnes, at *V. Nielsen* en Tid var Næstformand for Telegrafarbejdernes Landsforbund og senere Hovedbestyrelsesmedlem for Telegrafarbejderforeningen. Tildelingen af disse Tillidshverv over saa lang en Periode tilkendegiver saa tydeligt, hvad Værd Medlemskredsen tillægger ham, at yderligere Kommentarer er unødvendige, kun skal hans altid varme Hjerte

Valdemar Nielsen.

for Organisationens Velfærd og hans udprægede Loyalitetsfølelse fremhæves. Han har været Styrelsen af Foreningen en særdeles sikker Støtte og brugbar Kraft.

Om H. Johansen kan nævnes, at han var med efter Genforeningen til at ordne Organisationsforholdene i Sønderjylland, og for K. M. Lemmes Vedkommende kan fremhæves, at han var med i Tiden før 1910 til at organisere de løse Telegrafarbejdere i Jylland.

Af Foregangsmænd, som for Tiden ikke sidder i Bestyrelsen, skal saa sluttelig nævnes to Mænd. Den ene er Mekaniker *C. V. Andersen*, som var Medstifter af Organisationen og i en Aarrække sad i Bestyrelsen og forøvrigt ogsaa i Dansk Telegrafafforbunds Hovedbestyrelse, hvor han begge Ste-

der gjorde et for Foreningen betydningsfuldt Arbejde. Den anden er Overmontør *N. C. Mogensen*, som før er nævnt som Dansk Telegrafafforbunds Formand og Medlemsbladets Redaktør.

N. C. Mogensen var egentlig Telegrafteknikerforeningens Stifter og den, der overvandt de første Vanskeligheder ved Starten. Dernæst var han Organisationens Formand lige til 1919. At hans tredobbelte Hverv tilsidst

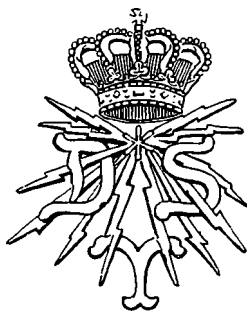

Teknikerforeningens første Delegerede og Hovedbestyrelsesmedlemmer til Dansk Postforbunds Kongres i Sønderborg 1930.

knækkede ham, er jo derfor forstaaeligt, særlig med Henblik paa Tiden, som den var.

Det eneste Hverv, som Mogensen efter 1919 tog imod, var Redaktørstillingen ved Fagbladet, og her ydede han i flere Aar Organisationen god Nytte. Imidlertid var der efterhaanden kommet nogen Hjælp til Redaktionen, saaledes at han kunde overkomme Arbejdet endnu i ca. 10 Aar, men i Paasken 1932 maatte han trække sig tilbage fra Stillingen af Helbredshensyn og ligeledes bede sig fritaget for Sekretærposten, som han ogsaa paa en ganske ypperlig Maade havde bestridt i ca. 12 Aar. I meget faa Tilfælde har en Organisation fastholdt en Mand og slidt paa ham, som netop her.

Som Afslutning paa denne i ret korte Træk givne Oversigt og over de danske Telegraffolks organisatoriske Historie skal saa kun bemærkes, at saaledes som Organisationsbevægelsen almindeligvis gennem en Aarrække har fremmet de kulturelle Formaal, man har sat sig, har fremelsket Kammeratskabs- og Solidaritetsfølelsen, har skærpet den økonomiske Sans og Pligtfølelsen hos sine Tilhængere, saa kan den ogsaa fremme andre gode Egenskaber, hvad bl. a. fremgaar af dette, at naar Forf. af nærværende Oversigt nogenlunde helskindet er sluppet igennem med sit Formandsskab for Dansk Telegrafforbund fra 1922 til 1930 og tillige med Formandshvervet for Telegrafteknikerforeningen fra 1920 indtil Dato, saa giver dette et Udtryk for en særdeles veludviklet Taalmodighedsfølelse — hos Medlemmerne.

Foreningens Emblem.

Filantropiske Organisationer indenfor Embedsklasserne.

Af Kontrolør L. P. Jensen.

De smaa Lønninger, som Personalet i Post- og Telegrafetaterne i de sidste Aartier af forrige Aarhundrede skulde slaa sig igennem med, var kun lige til Dagen og Vejen, nogen Opsparing kunde der ikke blive Tale om. Efterløn var et ukendt Begreb og Enkepensionen ringe, ja, for Enker efter de mange Tjenestemænd uden kongelig Udnævnelse var der kun Overlevelseshænderne at falde tilbage paa. Det var derfor i Almindelighed kun smaa og fortrykte Kaar, der ved en Tjenestemands Død var beskaaret de Efterladte, ja, i mange Tilfælde hensattes et Tjenestemandshjem i en ligefrem Nødstilstand, naar Forsørgeren gik bort. Den afdødes Kolleger søgte vel ofte ved en Indsamling at raade Bod paa de værste Forhold, men noget Organ for Tilvejebringelse af en ordnet Hjælp fandtes ikke. Derfor vandt Tanken om kollegial Sammenslutning til gensidig Hjælp lidt efter lidt frem, og de første Foreninger med Understøttelse som Formaal bliver dannet. Senere følger Oprettelsen af Begravelseskasser, i de første Aar baseret paa Kollegialitetsprincippet, senere paa rene Forsikringsprincipper. Endelig har man igennem Sammenslutning søgt at tilvejebringe billige og gode Ferieforhold ved Oprettelse af Sommerhuse og Rekreationshjem.

Den ældste af disse kollegiale Sammenslutninger er:

FORENINGEN AF POST- OG TELEGRAFVÆSENETS EMBEDS- OG BESTILLINGSMÆND AF 22. FEBR. 1872.

I Februar 1872 udsendte 11 københavnske Postmænd til Kolleger en Indbydelse til et Møde for at tage under Overvejelse, hvorvidt en Forening skulde stiftes paa Grundlag af et sammen med Indbydelsen udsendt Lovudkast.

Ifølge dette skulde Foreningens Formaal være: 1) at tilvejebringe selskabelige Sammenkomster imellem Postvæsenets Embeds- og Bestillingsmænd; 2) at forskaffe Medlemmerne billige Laan af Foreningens Midler samt at yde Understøttelse til trængende Medlemmer og deres Efterladte af en særlig, i dette Øjemed dannet Fond. Ved Indmeldelsen erlægges 1 Rdl. Det maanedlige Bidrag er 32 Sk. Af Foreningens Midler kan til Medlemmer ydes Laan paa indtil 50 Rdl. imod Selvskyldnerkaution og 5 pCt. Rente.

Af de Foreningen tilflydende Indtægter henlægges følgende til Understøttelsesfonden:

a) de aarlige fra Foreningen overførte Beløb (vedtages paa de aarlige Generalforsamlinger); b) en Afgift af 5 pCt. af Gevinsten ved ethvert Spil, der spilles i Foreningens Lokale; c) alle tilfældige Indtægter, som maatte tilfalde Foreningen.

Understøttelserne uddeles efter Bestyrelsens Bestemmelse hvert Aar paa Foreningens Stiftelsesdag. Ethvert Medlem, der i 5 Aar har svaret Bidrag til Foreningen, samt Medlemmers Efterladte har Ret til at andrage om Understøttelse.

Mødet fandt Sted Torsdag den 22. Februar. Assistent *Fr. Ibsen* bød paa Indbydernes Vegne Forsamlingen velkommen og udtalte derefter en Tak til Chefen for Københavns Avispostkontor, *N. Brock-Hansen*, for den af ham tilsagte Gave til den eventuelle Forenings Understøttelsesfond.

Efter nogen Diskussion vedtoges det »at danne en Forening af Postvæsenets Embeds- og Bestillingsmænd paa Grundlag af det af de 11 Indbydere omsendte Lovudkast«.

Til Lovudkastets forskellige Paragraffer var der stillet en Række Ændringsforslag, der imidlertid alle forkastedes undtagen et, nemlig Ændring af Renten af Laan fra 5 til 4 pCt. Med denne Ændring blev Indbydernes Lovudkast derefter vedtaget i sin Helhed.

Til den første Bestyrelse valgtes: Kontorchef, Justitsraad *Bruun*, Fuldmægtig *Thorsen*, Overpostkontrolør *C. Friis*, Postekspedient *T. Faber* og Postekspedient *J. Chr. Frost*.

Paa det første Bestyrelsesmøde, der afholdtes 2 Dage senere, valgtes Justitsraad *Bruun* til Formand og Fuldmægtig *Thorsen* til Kasserer. Det vedtoges at aabne tvende Konti i Sparekassen, en for det indkommende Indskud og Kontingent og en for Understøttelsesfondet, paa hvilken sidste den af *Brock-Hansen* tilstillede Gave paa 20 Rdl. indsattes. Disse 20 Rdl. blev saaledes Grundlaget for Understøttelsesfondet.

Paa et Bestyrelsesmøde den 11. April meddelte Kassereren, at han havde erfaret, at en Del Telegrafister ønskede at blive optaget i Foreningen. Man enedes om at undersøge, hvor udbredt dette Ønske var, og eventuelt sætte Spørgsmaalet paa Dagsordenen for den kommende Generalforsamling.

Paa denne, der afholdtes den 29. April 1872, vedtoges det at give Telegrafpersonalet den ønskede Adgang til Optagelse og ændre Lovene i Overensstemmelse hermed. Paa den næste Generalforsamling i 1873 blev Foreningens Navn derfor ændret til »Foreningen for Post- og Telegrafvæsenets Embeds- og Bestillingsmænd af 22. Februar 1872«.

Da den selskabelige Del af Foreningens Formaal formentes at være en Anstødssten, der holdt Flertallet af de udenbys ansatte borte fra Foreningen, vedtog man samtidig at slette denne af Lovene, saa meget mere som de ugentlige Sammenkomster ikke havde vundet den forventede Tilslutning.

Kontingentet blev derefter nedsat til 16 Sk., Maksimum for Laan blev forhøjet til 100 Rdl. og til Understøttelsesfondet blev overført 50 Rdl.

I Maj 1873 modtog Foreningen sin første større Gave, et Legat paa 500 Rdl., fra Generaldecisor, Kammerherre *Monrad* til Minde om Generalpostdirektør, Konferensraad *David Monrad*. Ved Generalforsamlingsbeslutning af 21. Marts 1874 blev Kammerherre *Monrad* i den Anledning optaget som Æresmedlem af Foreningen.

I 1875 blev Indskuddet 1 Rdl. omskrevet til 2 Kr. og Kontingentet fastsat til 6 Kr. aarlig.

Det Beløb, der aarligt ifølge Lovene skulde overføres til Understøttelsesfondet, var ret naturligt de første Aar kun ringe. I 1873 som nævnt 50 Rdl., i 1874 110 Rdl., 1875 120 Kr., men allerede i 1876 stiger det til 500 Kr., og lige indtil 1885 overførtes derefter aarlig 500 Kr. I 1886 600 Kr., 1887 800 Kr., 1888 1500 Kr., 1889 2500 Kr., 1890 2000 Kr. og 1891 2500 Kr. I Aaret 1892 vedtoges en Ændring af Lovene, ifølge hvilken der hvert Aar til Understøttelsesfondet overføres de af Laanefondet indvundne Renter med Fradrag af Administrationsudgifter. Som Følge heraf overførtes der dette Aar ved Generalforsamlingsbeslutning kun 1500 Kr. og de nærmest følgende Aar kun 1000 Kr. aarlig.

De Gaver, der tilgik Understøttelsesfondet, var i Almindelighed mindre Beløb, undertiden kunde de løbe op til et Par Hundrede Kroner paa et Aar. Dog modtog Foreningen i denne Periode ogsaa et Par større Gaver, saaledes i 1881 til Minde om Justitsraad *Bruuns* 50 Aars Jubilæum 2000 Kr. i kgl. Obligationer og i 1884 i Anledning af Overpostmester *Petersens* 50 Aars Jubilæum et oprettet Legat paa 2200 Kr.

Først i 1879 kunde Foreningen begynde at give Understøttelse. Der udbetaltes dette Aar 150 Kr., i 1880 ialt 198 Kr., 1881 4 Understøttelser til et samlet Beløb af 270 Kr., 1882 3 Understøttelser paa ialt 250 Kr., 1883 4 paa ialt 300 Kr., 1884 5 paa ialt 375 Kr. og i 1885 5 Understøttelser paa 100 Kr. hver. Det aarligt uddelte Beløb stiger derefter jævnt for hvert Aar.

I 1886 indtraadte den første Telegrafmand i Bestyrelsen. Det var daværende Materialforvalter *C. Mulvad*, der i flere Aar havde været valgt til Suppleant, og som nu indtraadte i afdøde Postkontrolør *Fabers* Sted.

Ved Jubilæet i 1897 var Foreningens Formue vokset til 70,000 Kr. Der udbetaltes dette Aar 27 Understøttelser til et samlet Beløb af 2205 Kr. Paa Generalforsamlingen i dette Aar ændredes Lovene saaledes, at der fremtidig foruden Laanefondets Udbytte til Understøttelsesfondet overføres en Trediedel af Aarets Kontingent.

Paa Generalforsamlingen i 1898 forelaa til Behandling et indsendt Forslag om, at Understøttelserne burde gives som en Ret og ikke efter Bestyrelsens Skøn. Deltagerne i Diskussionen gik mere eller mindre stærkt imod det. Der blev fremhævet, at det vilde føre til for mange Understøttelser, idet enhver saa vilde søge, hvilket maatte føre til en Formindskelse af den enkelte Understøttelse. En Taler mente, det var stridende imod Foreningens Organisation. Skulde Understøttelse være en Ret, maatte der ogsaa

tages Hensyn til det Antal Aar, et Medlem havde været i Foreningen. Diskussionen endte med, at Forslagsstilleren tog sit Forslag tilbage.

I 1899 opstod der blandt Postekspedienter og Telegrafister en Del Utilfredshed med, at Foreningen, der nu havde 650 Medlemmer, hvoraf Hovedparten hørte til disse to Klasser, i Bestyrelsen kun havde en af de ældste Postekspedienter sammen med en Postinspektør, to Postmestre og en Telegrafbestyrer. Man ønskede en fyldigere Repræsentation for de yngre og agiterede ved et udsendt Cirkulære for at besætte to efter Tur ledige Pladser i Bestyrelsen med to af deres egne, nemlig daværende Postekspedient *E. Holbøll* og Telegrafist *F. O. Andersen*. De paagældende blev valgt, men at det skete som Følge af en Opposition, vakte hos de resterende tre Bestyrelsesmedlemmer en saa stærk Misstemning, at det medførte deres Tilbagetræden Aaret derefter. Foreningen fik saaledes fra 1900 en helt ny Bestyrelse: Postkontrolør *N. P. Hansen*, Formand, Postekspedient *Holbøll*, Overtelegrafist *F. O. Andersen*, Postekspedient *T. V. Johansen* og Postekspedient *T. Haslund*.

I 1901 ændredes Lovene saaledes, at der i Stedet for en Trediedel fremtidig henlægges Halvdelen af Indskud og Kontingent til Understøttelsesfondet. Paa Generalforsamlingen dette Aar drøftedes for første Gang *Byggesagen*. Det havde jævnlige været paa Tale at søge Foreningens Midler bedre forrentet, og dette mente Bestyrelsen vilde kunne ske ved at anvende en Del af Midlerne til Opførelse af en Bygning og derved ad Aare foruden et bedre Udbytte at naa til at kunne give Friboliger til Enker, efterhaanden som Foreningens Formueforhold tillod det. I den Anledning havde *Holbøll* henvendt sig til Justitsraad *Josephsen*, Mariendal, der paa den Tid udstykkede sine Grunde, og Justitsraaden havde tilbudt Foreningen en Grund paa 3000 Kvadratalen som Gave paa visse Betingelser, bl. a. at Grunden skulde være bebygget inden Udgangen af 1902. Fra Kammerraad, Postholder *O. Larsen* havde Foreningen modtaget en Gave paa 10,000 Kr., at anvende til en Bygning eller lignende.

Generalforsamlingen gav Bestyrelsen Bemyndigelse til at modtage den tilbudte Grund og anvende Foreningens Midler til Bygningens Opførelse.

Bygningen, Mariendalsvej 38—40, blev fuldført i 1902 for Overslagssummen 85,000 Kr. Den bestaar af et Forhus med 16 Treværelsers Lejligheder og et Havehus med 4 Toværelsers til Friboliger. I Ejendommen, der ved sin Fuldførelse vurderedes til 115,000 Kr., er optaget en 1ste Prioritet paa 50,000 Kr.

Det Overskud, Bygningen udover de 4 Friboliger afkaster, har i de forløbne Aar varieret en Del. Det første Aar androg det 1431 Kr., det har senere været mindre, men ogsaa større, lige op til 2900 Kr. I 1931 har det været paa 1992 Kr. Overskuddet er hvert Aar blevet overført til Under-

Bygningen under Opførelse.

Paa Billedet ses: T. Haslund, E. Holbøll, T. V. Johansen, Fjeldsøe, N. P. Hansen, F. O. Andersen, Murmester H. Schumacher og Murmester L. Schumacher.

Parti af Bygningen mod Gaarden.

støttelsesfondet og gaaet ind i det Beløb, der aarlig udbetales i Understøttelse.

Med Fuldførelsen af Bygningen var Foreningens Formue vokset stærkt. Den var ved Udgangen af 1902 over 126,000 Kr. imod 70,000 i 1897.

E. Holbøll,
Æresmedlem af Foreningen.

En Aarrække forløb derefter roligt og normalt for Foreningen, Formuen voksede støt, og Medlemsanstallet steg jævnt. I 1919 forøgedes dette ved en ihærdig Agitation fra 1073 til 1523. Samme Aar var ogsaa bemærkelsesværdigt ved det store Gavebeløb paa ialt 5580 Kr., der tilgik Foreningen. Af større Gaver saaledes fra Aarbog for det danske Postvæsen 1000 Kr., Personalet paa Hovedtelegrafstationen 1000 Kr. og Store Nordiske Telegrafskab ved dets Jubilæum 3000 Kr.

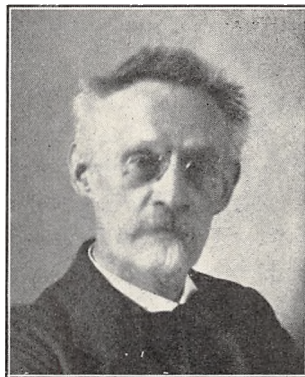
For at skaffe større Udbytte af Laanefondet til Overførelse til Understøttelsesfondet, vedtog Generalforsamlingen i 1920 paa Bestyrelsens Forslag at forhøje Renten af Laan fra 4 til 5 pCt.

I Anledning af 50 Aars Jubilæet i 1922 modtog Foreningen en Række betydelige Gaver. Fra Generaldirektoratet for Postvæsenet 10,000 Kr., Generaldirektoratet for Telegrafvæsenet 4000 Kr., Dansk Postforening 1500 Kr., Dansk Telegrafforening 1500 Kr. og Store Nordiske 1000 Kr.

Ved Beslutning paa Generalforsamlingen, der afholdtes paa Stiftelsesdagen, optoges Postmester *Einar Holbøll* og Telegrafbestyrer *F. O. Andersen* som Æresmedlemmer.

I 1931 ændredes Lovene saaledes, at fremtidig Laanefondet beholder sine Renter, og at Understøttelsesfondet faar *hele* Kontingentet og Indskuddet. Det Beløb, der derefter haves til Raadighed til Uddeling som Understøttelse aarlig, er: 1. Renter af Fondets Aktiver, 2. Ejendommens Netto-Overskud, 3. det i Indskud og Kontingent i Aarets Løb indkomne Beløb, 4. Gaver, som ikke af Giveren er forlangt overført til Understøttelsesfondets Kapital.

Det Beløb, der uddeles i Understøttelse, har i de senere Aar ligget imellem 13—14,000 Kr. I 1932 er der foruden de 4 Friboliger, hvis Værdi mindst maa ansættes til 1400 Kr., uddelt 128 Understøttelser til et samlet Beløb af 13,795 Kr. Ialt er der siden Foreningens Stiftelse uddelt 2441 kontante Understøttelser til et samlet Beløb af 294,438 Kr. Fra 95 Medlemmer i 1872 er Medlemsantallet steget til over 1700 i 1932.

F. O. Andersen,
Æresmedlem af Foreningen.

Foreningens Formænd har været Kontorchef, Justitsraad *C. F. Bruun* 1872—1895, Postinspektør *C. C. Lund* 1895—1900, Kontrolør *N. P. Hansen* 1900—1908, Overtelegrafist *F. O. Andersen* 1908—1910, Postmester *Chr. Andersen* 1910—1930 og Kontrolør *L. P. Jensen* fra 1930.

TELEGRAFVÆSENETS ENKE- OG UNDERSTØTTELSES- FORENING AF 2. FEBRUAR 1886.

I 1874 var »Understøttelsesforeningen for Telegrafvæsenets Efterladte« blevet dannet. Foreningens Formaal var ved frivillige Bidrag at skaffe Midler til Understøttelse af Enker efter Medlemmer. Af Aarets Indtægt uddeltes Halvdelen med forskellige Beløb efter Bestyrelsens Skøn, den anden Halvdel opsamledes som Formue. Allerede det første Aar uddeltes til 3 Enker 260 Kr., 1875 til 4 Enker 360 Kr. og fra 1878 uddeltes mellem 5—600 Kr. aarlig.

I Aarene 1883—84 voksede der imidlertid indenfor Telegrafpersonalet en ikke ringe Utilfredshed med Foreningen frem. Man var navnlig misfornøjet med Understøttelsesmaaden, som man mente ikke burde foregaa efter Bestyrelsens Skøn, der burde ydes lige store Beløb til alle og uden Hensyn til Trang. Bestyrelsen, der paa dette Tidspunkt bestod af Telegrafbestyrer *Forchhammer* og Telegrafisterne *J. B. Aagaard* og *P. Askov*, udarbejdede da — efter nogle Underhaandsforhandlinger med Repræsentanter for de utilfredse — et Forslag til Ændring af Vedtægten. Da dette kun delvis imødekom Oppositionens Ønsker, og da navnlig Personalet i Fredericia havde erklæret sig imod det, tog Bestyrelsen det tilbage og besluttede at føre Foreningen videre i det gamle Spor.

Imidlertid blev der i December 1884 af det københavnske Telegrafpersonale stiftet en Forening »Telegraforeningen« med udelukkende selskabeligt Formaal, men der var herved skabt et Forum, hvor Tingene kunde drøftes, bl. a. ogsaa Enkekassesagen, og paa flere Møder drøftedes denne da ogsaa. Paa et Møde den 11. Marts 1885 behandledes et af Telegrafisterne *F. O. Andersen* og *H. C. Lund* udarbejdet Forslag til en ny Enkekasse, og der blev nedsat et Udvalg, bestaaende af Telegrafisterne *H. C. Lund*, *Hauch*, *E. C. Jensen* og Reservetelegrafist *Reiffenstein Hansen*, til at forhandle med Bestyrelsen for den gamle Forening. Forhandlingerne førte ikke til noget Resultat, og Telegraforeningen indkaldte derefter til et Møde den 2. Februar 1886 med Enkekassesagen paa Dagsordenen. Til dette Møde havde ogsaa Ikke-Medlemmer Adgang.

Paa det nedsatte Udvalgs Vegne redegjorde Telegrafist *Hauch* for de førte Forhandlinger og opfordrede til Dannelsen af en ny Enkekasse samt anbefalede stærkt det af Udvalget udarbejdede Forslag til Vedtægt. Efter en længere Debat blev Foreningens Dannelse besluttet og Vedtægtsudkastet vedtaget med enkelte Ændringer. Til Bestyrelse valgtes Materialforvalter *Mulvad*, Overtelegrafist *F. Lund* og Telegrafist *F. O. Andersen*. Som Provsrepræsentanter tiltraadte Telegrafingeniør *Hagen* og Overtelegra-

fist *Carl Hansen*, Fredericia. Bestyrelsen konstituerede sig med *Mulvad* som Formand. Foreningens Formaal skulde være at understøtte dens ordinære Medlemmers Enker og at lindre øjeblikkelig Nød, fremkaldt ved et Medlems Dødsfald. Medlemmerne deltes i ordinære og ekstraordinære; ordinært Medlem var den, der svarede et aarligt Bidrag af 12 Kr., ekstraordinært den, der svarede 3 Kr. aarlig. Gifte Medlemmer kan kun staa som ordinære. Den, der ikke indmelder sig i Foreningen senest 3 Maaneder efter Datoen for hans første faste Ansættelse, maa ved Indmeldelsen betale Bidrag for den Tid, der ligger mellem Ansættelsesdagen og Indmeldelsen. I de første 5 Aar skulde hele Indtægten gaa til Dannelsen af et Grundfond, og først efter 5 Aars Forløb skulde Uddelingen af Understøttelse begynde. Fra da af skulde af den aarlige Indtægt $\frac{1}{12}$ henlægges til Grundfondet, $\frac{9}{12}$ uddeles til Enkerne i lige store Portioner og de resterende $\frac{2}{12}$ uddeles efter Bestyrelsens frie Skøn. Den enkelte Understøttelse maatte ikke overskride 150 Kr.

Paa Stiftelsesmødet blev der forespurgt, hvorledes man havde tænkt at forholde sig med de 10 Enker, der fik Understøttelse fra »Understøttelsesforeningen for Telegrafvæsenets Efterladte«, hvortil Dirigenten, Telegrafist *Idesen*, svarede: »Dette Spørgsmaal ligger udenfor, hvad der behandles i Aften; her er kun Tale om Forslag til en ny Enkekasse.« Den gamle Forening fortsatte da ogsaa sin Virksomhed, men da de indkommende frivillige Bidrag stadig blev færre og færre, maatte den for at kunne hjælpe de forhaandenværende Enker fortsat tære paa sin opsamlede Formue, der i 1885 havde naaet sit Maksimum, 5638 Kr.

Den første Uddeling fandt Sted i 1892, 5 Aar efter Stiftelsesaaret. Der var da 6 Enker, som hver fik 150 Kr. I 1893 uddeltes 1064 Kr. til 8 Enker, i 1894 1162 Kr. til 10 Enker, 1895 1216 Kr. til 10 Enker og i 1896 1429 Kr. til 12 Enker.

I 1897 ændredes Vedtægten saaledes, at der fremtidig kun henlægges $\frac{3}{12}$ af Aarsindtægten til Grundfondet; naar dette havde naaet 30,000 Kr., skulde Dannelsen af et Reservefond paabegyndes. Alle Enker faar lige meget i Understøttelse. Ved et Medlems Død kan der efter skriftligt og begrundet Andragende ydes en øjeblikkelig Hjælp, der ikke maa overstige 100 Kr. I 1910 ændredes denne sidste Bestemmelse saaledes, at der ved et Medlems Død *udbetales* Enken eller de Efterladte en øjeblikkelig Hjælp af 50 Kr. Efter Bestyrelsens Skøn kan der endvidere ved et *ekstraordinært* Medlems Død tilstaaes de nærmeste Efterladte en Understøttelse paa indtil 100 Kr., forsaavidt der er særlig Trang til Stede.

I 1914 androg den gamle Forening Enkekassen om at overtage dens resterende Kapital paa 276 Kr. tilligemed dens Forpligtelser til et aarligt Beløb af 220 Kr. Enkekassen beklagede, ikke at kunne imødekomme denne Anmodning. Da der imidlertid Aaret efter tilfaldt Enkekassen en Arv paa 4600 Kr. efter cand. polyt. *N. P. Nielsen*, afdøde Telegrafbestyrer *Hilckers Plejesøn*, og da *Hilcker* havde staaet den gamle Forening nær og havde

tænkt, at Enker efter Medlemmer af denne Forening skulde nyde Gavn af de testamenterede Penge, vedtoges det paa Generalforsamlingen i 1915 paa Bestyrelsens Forslag at udbetale de tilbageværende 6 understøttede efter Medlemmer i »Understøttelsesforeningen for Telegrafvæsenets Efterladte« for Livstid de aarlige Understøttelser, som de hidtil havde oppebaaret til et samlet Beløb af 220 Kr.

I Krigsaarene og de nærmeste Aar derefter tilgik der Foreningen betydelige Gaver, saaledes fra Personalet i Wheatstoneafdelingen i København i 1916 1593 Kr., 1917 4011 Kr., 1918 4667 Kr., 1919 1308 Kr., 1920 269 Kr., 1921 281 Kr. og fra Personalet i Fredericia i 1918 453 Kr. og i 1921 290 Kr. samt fra Store Nordiske i 1919 5000 Kr. Derved blev Foreningen i Stand til at supplere de aarlige Understøttelser, der i Almindelighed laa omkring 100 Kr., med Dyrtidstillæg, der et Par Aar naaede op til 80 Kr. Da Foreningen ikke fortsat kunde paaregne at blive betænkt med saa rige Gaver, og da man gerne vilde holde Understøttelserne oppe paa noget nær samme Højde som i de senere Aar, maatte man skaffe Indtægtsforøgelse ved at forhøje Kontingentet, som paa Generalforsamlingen i 1921 fastsattes til 24 Kr. aarlig for ordinære og 3 Kr. for ekstraordinære Medlemmer.

For yderligere at konsolidere Foreningen foretoges der paa en Generalforsamling i 1926 omfattende Ændringer af Vedtægten. Kontingentet fastsattes til 2 Kr. maanedlig for gifte ordinære Medlemmer, 50 Øre for ugifte ordinære og mindst 25 Øre for ekstraordinære. Til Grundfondet henlægges 10 pCt. af Aarets Kontingent, Indskud og Renter samt Gaver paa over 500 Kr. Grundfondet maa aldrig formindskes. Af Foreningens Midler kan der ydes Medlemmerne Laan. Enkerne faar tildelt en normal Aarsrente paa 100 Kr. Enker, hvis Mænd har betalt Kontingent som gift ordinært Medlem i over 20 Aar, faar et Tillæg paa 5 pCt. af Aarsrenten for hvert Aar udover de 20, Manden har været gift ordinært Medlem. Aarsrentens Maksimum er 150 Kr. Under ganske særlige Forhold kan Bestyrelsen yde Enker og andre nære Efterladte saavel efter ordinære som ekstraordinære Medlemmer en Understøttelse paa indtil 50 Kr., paa Generalforsamlingen i 1929 forhøjet til 100 Kr.

Paa Generalforsamlingen i 1929 blev Vedtægten af Hensyn til Sammenlutningen med Postvæsenet ændret saaledes, at enhver mandlig Post- og Telegraftjenestemand under 45 Aar i 1.—11. Lønningsklasse samt mandlige Elever og Kontorister kan optages som ordinært Medlem. Som ekstraordinært Medlem kan optages mandlige Tjenestemænd over 45 Aar og enhver kvindelig Tjenestemand af samme Tjenestekategorier som nævnt ovenfor, samt kvindelige Elever og Kontorister. Foreningens Navn blev samtidig ændret til »Enkekassen af 2. Februar 1886«.

I de forløbne Aar har Foreningen i Kontingenter oppebaaret 185,453 Kr., i Renter 76,249 Kr. og som Gaver modtaget 36,494 Kr. Til Enkerne er der udbetalt 187,301 Kr. Foreningen havde ved Udgangen af 1931 en samlet Formue paa 90,863 Kr.

Foreningens Formænd har været: Telegrafbestyrer *Mulvad* fra 1886 til 1905, Overtelegrafbestyrer *O. Henrichsen* 1905—1921 og Kontorchef *Gredsted* fra 1921. Det Bestyrelsesmedlem, der har fungeret længst, er fhv. Telegrafbestyrer *F. O. Andersen*, nemlig fra Stiftelsesdagen indtil 1912. Ved sin Fratræden modtog Hr. Andersen en Takadresse som Paaskønnelse for sit store Arbejde og sin varme Interesse for Foreningen.

Under Enkekassen hører ogsaa *F. W. Jensens Legat*, der administreres og uddeles af Enkekassens Bestyrelse.

Telegrafist *F. W. Jensen*, der døde den 29. Maj 1900, testamenterede sin Ejendom i Abildgaardsgade samt 2000 Kr. til Telegrafvæsenets Enke- og Understøttelsesforening. Huset blev indrettet med Friboliger til 3 Enker, men Enkerne lod ikke til at sætte Pris paa at bo der, i Almindelighed foretrak de at faa en mindre Pengesum. I 1910 ansøgte derfor Foreningen Ministeriet om Tilladelse til at sælge Ejendommen og af de indkommende Midler sammen med de 2000 Kr. at oprette et Legat, der skulde bære Testators Navn. Efter at samtlige Enker var forespurgt, om de ønskede en Fribolig, og Foreningen havde faaet benægtende Svar fra alle, gik Ministeriet med til at sanktionere Salget af Huset og Oprettelsen af »Telegrafist *F. W. Jensens Legat*«, hvis Renter skulde uddeles som Huslejhjælp til Enker. Legatet skulde træde i Virksomhed, naar Kapitalen havde naaet en Størrelse af 15,000 Kr., hvilket fandt Sted i 1913. Siden da er der uddelt ialt 12,195 Kr. som Huslejhjælp.

POST- OG TELEGRAFVÆSENETS BRANDFORSIKRINGS-FORENING

Paa Foranledning af daværende Postekspedient *J. Bergsøe* afholdtes den 20. April 1899 et Møde i København, paa hvilket *Post- og Telegrafvæsenets Brandforsikringsforening* blev stiftet. Foreningens Formaal skulde være dels at sikre Medlemmerne Brandforsikring af deres rørlige Ejendele paa liberale Vilkaar, dels at tilvejebringe et Fond til Understøttelse af Foreningens Medlemmer og deres Efterladte.

Paa Mødet organiserede Foreningens Stiftere sig som Foreningens første Repræsentantskab med Overpostkontrolør *Wittendorf* som Formand og Kontorchef *Munck* som Næstformand. Repræsentantskabet afsluttede samme Dag Overenskomst med Nye Danske Brandforsikrings Selskab, med hvilket der forud underhaanden var forhandlet, og vedtog et af Formanden, Næstformanden og *Bergsøe* i Forening udarbejdet Forslag til Vedtægter for Foreningen. Repræsentantskabet skulde supplere sig selv, og Generalforsamlinger skulde ikke kunne afholdes. Foruden meget liberale Forsikringsvilkaar og faste Præmier uden Ansvar eller Gensidighed tilsvarede Selskabet Foreningen 20 pCt. af samtlige i hvert Kalenderaar fra Medlemmerne indgaaede Præmier og desuden 5 pCt. af de Nettopræmier, hvis Inkassation

skete gennem Foreningen, ligesom af Præmier for Forsikringer, der tilførtes Brandforsikringsselskabets andre Afdelinger gennem Foreningen. Ved Overenskomstens Fornyelse i 1915 forhøjedes Provisionen for de udenfor København tegnede Forsikringer til 28 pCt.

Da Forretningsføreren lønnes af Brandforsikringsselskabet, og da Foreningens Administrationsudgifter altid har været smaa, har næsten hele den indvundne Provision kunnet anvendes til Understøttelse. I de to første Aar uddeltes der ingen Understøttelse, men efter Udløbet af det tredje Aar uddeltes der 20 Understøttelser til et samlet Beløb af 970 Kr. Antallet af Understøttelser har derefter været stigende Aar for Aar og var i Foreningens 25. (Jubilæums) Aar naaet op til 80 til et samlet Beløb af 4200 Kr. Understøttelserne, der som Regel har været paa 50 til 100 Kr., har fortrinsvis været givet til Enker og forældreløse Børn og kun i ganske enkelte Tilfælde til Tjenestemænd eller Pensionister.

Indenfor de faglige Organisationer skabtes der, som Aarene gik, en Stemning for at skaffe disse Organisationer en direkte Indflydelse paa Brandforsikringens Ledelse og navnlig paa Uddelingen af Foreningens Midler. Forhandlinger herom førte i 1915 til en Ændring af Foreningens Vedtægter, hvorefter Foreningen skulde ledes af et Bestyrelsesraad, der foreløbig skulde bestaa af 9 Medlemmer, hvoraf 4 af Foreningens Stiftere som fødte Medlemmer, nemlig Overpostkontrolør *Wittendorf* (Formand), kst. Overpostinspektør *Munck* (Næstformand), Postinspektør *Bergsøe* (Forretningsfører) og Overpostbud *Jensen-Rønnebæk*. De øvrige Pladser skulde besættes med en Repræsentant for hver af følgende faglige Foreninger: Dansk Postforening, Dansk Postforbund, Landpostbudenes Centralforening for Danmark, Dansk Telegraafforening og Telegrafbudenes Forening af 1896. Efterhaanden som de fødte Medlemmer udtraadte eller afgik ved Døden, skulde Bestyrelsesraadet nedbringes til 7 Medlemmer, udpeget af de faglige Organisationers Bestyrelser og valgt i Forhold til Antallet af Medlemmer i hver Organisation.

I Aarene derefter har Foreningen roligt og støt fortsat sin Virksomhed i Velgørenhedens Tjeneste. Medlemsantallet er nu oppe paa ca. 3000, og Foreningen har indtil nu udbetalt 78,380 Kr. i Understøttelse.

I Aarenes Løb har Foreningen kun haft to Forretningsførere, nemlig Overpostinspektør *Bergsøe* fra 1899 til Udgangen af 1916 og derefter Postmester *Wind*, der endnu fungerer.

DANSK POSTFORENINGS UNDERSTØTTELSESFOND

En Artikel i Dansk Postblad Oktober 1917 slaar Assistent *C. Elm* til Lyd for Oprettelse af et Understøttelsesfond indenfor Dansk Postforening. Al Ære og Respekt for »1872« og Brandforsikringsforeningen, siger

han bl. a., men det er jo almindelig kendt, at der er værdige Ansøgere i langt højere Tal, end de to Foreninger kan hjælpe.

Dansk Postforening tog Tanken op, og paa Generalforsamlingen i 1918 forelaa der Forslag om Ændring af Lovene, bl. a. om Oprettelse af et Understøttelsesfond, hvortil ved hvert Regnskabsaars Slutning Nettoindtægten af Dansk Postblads Annoncer henlægges. Forslaget blev forelagt af Redaktør *G. S. Willemann* med følgende Udtalelse:

Understøttelsesfondet er foreslaaet dannet ved Hjælp af Nettoindtægten af Dansk Postblads Annoncer. Annonceindtægten, der gennemsnitlig har andraget 1100 à 1200 Kr. aarligt, er hidtil gaaet i Foreningens Kasse. Bestyrelsen mener, at Foreningen kan undvære dette Beløb.

Ved at Bladets Annonceindtægt bestemmes til at anvendes til Understøttelser, mener man iøvrigt at kunne sætte Annonceindtægten meget højere op, og det kan allerede nu fastslaas, at Annonceindtægten for indværende Regnskabsaar ikke vil blive under 2000 Kr., og efter Krigen, naar de Handlende atter faar Varer, meget større. Understøttelsesmomentet er altsaa en Konto, paa hvilken Bladet vil kunne skaffe sig flere Annoncer og herved større Indtægter til Foreningens Medlemmers Efterladte.

Og at der er stærk Trang til Penge til Understøttelse af Pensionisterne, Enkerne og de forældreløse Børn, kan de tilstedeværende Bestyrelsesmedlemmer af »1872« bedre end jeg overbevise om. Jeg vil anbefale, at Foreningen ogsaa tager dette Formaal op og knytter sine Medlemmer endnu stærkere til sig.

Forslaget vedtoges enstemmigt.

Den 1. Oktober 1919 uddelte Dansk Postforenings Understøttelsesfond første Gang Understøttelser, 11 à 100 Kr., ialt 1100 Kr. I de følgende Aar uddeltes i Understøttelser: 1920 3000 Kr., 1921 3100 Kr., 1922 1620 Kr., 1923 2970 Kr., 1924 3100 Kr., 1925 4000 Kr., 1926 4300 Kr., 1927 4200 Kr. og 1928 4100 Kr. Med Uddelingen i 1928 ophørte Understøttelsesfondets Virksomhed, idet Fondet ophævedes ved Dansk Postforenings Sammenslutning med Dansk Telegraforening i 1929.

POSTVÆSENETS BEGRAVELSESKASSE AF 1. JANUAR 1888

Tanken om Oprettelse af en Begravelseskasse opstod i Aarene 1885—86 blandt de bevægelige Ekspedienter paa Sjælland og bares navnlig frem af daværende Postekspedient *A. D. Nielsen*. Man naaede ved et nedsat Udvalgs Arbejde tilsidst saa langt, at man kunde henvende sig med et bestemt Forslag til de fynske og jydsk bevægelige Kolleger, der sluttede sig til Tanken, og den 1. Januar 1888 blev Foreningen stiftet. Den omfattede kun de bevægelige Postekspedienter og disses Hustruer. Ved hvert Dødsfald blev der opkrævet 2 Kr. pr. Medlem, saaledes at der straks kunde udbetales 200 Kr. til Enken eller Enkemanden.

I de første Aar var der kun ringe Tilgang til Foreningen, og der blev gjort flere Forsøg paa at faa udvidet Foreningen til at omfatte hele 4. Løn-

ningsklasse, dog uden Resultat. Baade i 1890 og 1891 stilledes der Forslag herom, men begge Gange nedstemtes det. I 1896 rejstes der Forslag om at overgaa i en ny Begravelsesforening, men dette forkastedes ligeledes.

I 1903 søgte man endnu en Gang at tilvejebringe et tilstrækkeligt betryggende økonomisk Grundlag for Foreningen, og der nedsattes et Udvalg til at arbejde for Sagens Gennemførelse. Udvalgets Arbejde resulterede i et Forslag af gennemgribende Natur:

Foreningen udvides til at omfatte alle i Embedsklasserne, der indføres fast Kontingent (Præmie), og der udlaanes af Foreningens Midler.

Dette Forslag blev vedtaget, og dermed begynder et nyt Afsnit i Foreningens Liv, idet det oprindeligt kollegiale Gensidighedsforhold forlades til Fordel for Forsikringsprincippet.

TELEGRAFFPERSONALETS BEGRAVELSES-FORENING

Foreningen blev stiftet den 22. Marts 1892 af Materialforvalter *C. Mulvad*, Overtelegrafist *J. B. Aagaard*, Telegrafkontrolør *F. Lund*, Telegrafist i Regnskabsafdelingen *A. Jacobsen* og Overtelegrafist i Regnskabsafdelingen *V. Paulsen*.

Berettiget til Optagelse i Foreningen var enhver i Statstelegrafens Tjeneste ansat mandlig og kvindelig Embeds- eller Bestillingsmand (ikke Telegrafbude), Reservetelegrafist eller Medhjælper samt de ansatte Mænds Hustruer. Endvidere Postekspedienter, ansatte i København; i Tilfælde af Forfremmelse eller Forflyttelse kunde disse dog forblive i Foreningen.

Ved Indmeldelsen betaltes af alle 2 Kr. i Indskud, endvidere betalte Medlemmer, der ved Indmeldelsen var fyldt 40 Aar, et ekstraordinært Indskud af 5 Kr., fyldt 50 Aar 10 Kr., fyldt 60 Aar 25 Kr. og fyldt 70 Aar 50 Kr. Uden Hensyn til Alder betalte alle Medlemmer i Kontingent 1 Kr. ved hvert indtrædende Dødsfald blandt Foreningens Medlemmer. Begravelseshjælpen fastsattes til 300 Kr.

Foreningens 5 Stiftere skulde danne dens første Bestyrelse og supplere sig selv ved Afgang. Dette sidste ændredes dog allerede paa en Generalforsamling i 1893 til, at Valg af et Bestyrelsesmedlem skulde ske hvert Aar. *Mulvad* blev Formand.

Imidlertid begyndte man indenfor Personalet at nære Tvivl om, at Foreningen paa det foreliggende Grundlag vilde kunne opfylde sine Forpligtelser ud i Fremtiden, og dette virkede ret naturligt hemmende paa Tilgang af nye Medlemmer. Dansk Telegrafforening tog sig derfor som Op-gave at tilvejebringe en Begravelsesforsikring paa betryggende Grundlag, og i 1905 oprettedes da »Dansk Telegrafforenings Begravelsesforsikring«.

De daværende 425 Medlemmer af Telegrafpersonalets Begravelses Forening fik Adgang til Optagelse paa særdeles gunstige Vilkaar. Saa godt som alle benyttede sig af dette Tilbud, og Telegrafpersonalets Begravelsesforening blev derefter ophævet fra 1. September 1905.

JULESPAREFORENINGEN AF 1912

Tanken om at skaffe det københavnske Telegrafpersonale Adgang til ved et økonomisk overkommeligt Ferieophold ved Strand og Skov at hente Sundhed og fornyede Kræfter til det daglige Arbejde har i Tidens Løb ofte været fremme, længe dog uden at finde fast Form. Med Oprettelsen af *Spareforeningen af 1. Januar 1912*, senere omdøbt til *Julespareforeningen af 1912*, var der endelig skabt et Grundlag for Tankens Realisation.

Telegrafist *Magnus Chr. Schmidt* fik Ideen til Foreningen, og sammen med Telegrafisterne *A. Honoré*, *H. C. Nansen*, *Voigt* og *Asby* lagde han et stort personligt Arbejde i Foreningen de første Aar.

Foreningens Formaal er ved ugentlige Indskud fra københavnske Telegraftjenestemænd at opspare et Beløb, der udbetales Indskyderne den 14. December hvert Aar. De indvundne Renter anvendes til Rekreatiøns hjem for Kolleger.

Det første ugentlige Indskud var ret beskedent, 6,75 Kr. ialt, men snart steg Indskuddene til betydelige Beløb. Ved forskellige Gaver, saaledes fra Wheatstoneafdelingens Personale og fra fhv. Telegrafist *Søren Mørck*, der ved sin Afgang skænkede Foreningen 1000 Kr., samt ved senere indført Kontingentbidrag paa 35 Øre maanedlig voksede Foreningens Formue saaledes, at der i April 1919 kunde indkøbes 3 Grunde paa ialt 11000 Kvadratalen af Jyderup Lyng ved Vig Station. Allerede Aaret efter kunde man købe yderligere 14,000 Kvadratalen, og det besluttedes samtidig at bygge et Sommerhus og, saasnart Midlerne tillod det, flere til gratis Afbenyttelse i Ferien. Det første Hus, »Villa Ok«, var færdigt i 1920, og i 1926 købtes et færdigt Hus, kaldet »Villa Perm«, med tilhørende Grund. I 1927 byggedes endelig det tredie Hus, »Villa Prik«. Yderligere er 12000 Kvadratalen erhvervet til senere Bebyggelse. Foreningens Aktiver er nu anslaaet til over 25000 Kr.

Grundene er beliggende ved Sejro Bugten, og fra Husene er der kun faa Hundrede Alen til Vandet. Badestranden er udmærket og Omgivelserne storslaaede i al deres Uberørthed. Det afvekslende Landskab opfordrer til herlige Spadsereture med forskellige Maal, saaledes Dragsholm, Vejrholm, Faarevejle og Sjællands Odde.

Hvert Hus indeholder et stort Opholdsværelse, 3 Soverum med Køjer, Køkken og Udhus. Alt nødvendigt, undtagen Dækketøj, Tæpper og Lager, forefindes.

Hver Sommer søger ca. 25 trætte Telegraftfolk med Familie Hvile og Rekreation her og vender friske og styrkede tilbage, glade over Opholdet i den herlige Natur ved Skov og Strand.

M. Chr. Schmidt.

JULEMÆRKET

En Omtale af Filantropi indenfor Post- og Telegrafvæsenet kan ikke sluttes, uden at Julemærket nævnes. Ikke blot er Ideen til Julemærket undfanget af en Postmand, Postmester *E. Holbøll*, men i den Succes, som Julemærket straks opnaaede og vedvarende har beholdt, har det danske Postpersonale sin store Andel. Ved paa Aarets allertravleste Dage at paatage sig Salget af Mærkerne har det Aar efter Aar udført et Arbejde af stor samfundsmæssig Betydning.

Filantropiske Organisationer indenfor Postbudeklassen.

Af Redaktør C. M. CHRISTENSEN.

Drivfjederen i Startning af Foreninger med filantropisk Formaal har i hvert enkelt Tilfælde været at yde Hjælp og Støtte, dels til Medlemmer og dels til disses efterladte Enker. I de Tider, da Ønsket om Opretelse af filantropiske Foretagender opstod, var de økonomiske Kaar for Posttjenestemændene meget ringe, og dette gjaldt i særlig Grad Pensionsforholdene for baade Tjenestemanden selv og hans eventuelle Enke. Udsigten til, at ikke alene Postbudet selv, men maaske i endnu højere Grad hans eventuelle Enke kunde komme ud for økonomiske Bekymringer i de sidste Leveaar, gav Stødet til, at hvor og naar flere mødtes, drøftedes Tanken om, hvorledes man bedst var i Stand til at imødegaa saadanne triste Udsigter, og derved kom Fællesskabet paa Tale som den Faktor, der senere saa smukt og kraftfuldt har bestaaet sin Prøve.

Det første Forsøg, hvorom nedenfor skal oplyses, blev gjort allerede saa tidligt som i 1818, og Bevægelsen maa saaledes siges at være gammel. Bevægelsen fik dog først rigtigt sit Skub fremad efter 1870, hvor Lovgivningsmagten indsatte den Bestemmelse i Postlønningsloven, at den hidtil gældende Pensionsret bortfaldt for de Postbude, som ansattes efter Lovens Ikrafttræden.

De fra dette Tidspunkt opstaaede økonomiske Bekymringer for Alderdommen befordrede Energien til selv at skabe nogen Betyggelse paa dette Omraade, og derved opstod Tanken om den første Byggeforening af 1872. Postbudepersonalet i Danmark indtager sikkert, blandt de forskellige Samfundsklasser, en smuk Plads med Hensyn til filantropiske Foretagender. Der gør sig ogsaa dette gældende, at disse filantropiske Foretagender er mere lokaliserede, end hvad man ellers i Almindelighed finder indenfor andre Klasser, der, som Postfolk, er spredt over det ganske Land; men dette hænger sammen med Lokalansættelsen, som i langt højere Grad end i nogen anden Etat fra første Færd har været et Grundprincip i Ansættelsesforholdene.

Naar en Mand ansattes i en By som Postbud, kunde han i al Almindelighed regne med at forblive der, saa længe han ønskede det eller levede, og dette bidrog til, at han allerede fra sin Ansættelsesdag havde en stærkere Interesse for lokale Sammenslutninger med filantropiske Formaal for Øje end andre, der regnede med Forflyttelser før eller senere.

At den filantropiske Bevægelse skulde komme til at danne Grundlaget for de senere opstaaede faglige Foreninger, har næppe nogen af den Tids Mænd vovet at spaa videre om, men dette blev dog Tilfældet. Men for saa vidt blev den filantropiske, forudgaaende Bevægelse en fortrinlig Støtte for den faglige, idet Postbudepersonalet herigennem selv havde bevist sin Villie til efter Evne at bedre Kaarene for Medlemmerne og deres Efterladte. Nu maatte det blive Statens Tur.

Hvorledes de filantropiske Foreninger imidlertid gennem Aarene har røgtet deres Hverv, skal nedenfor i store Træk angives.

KØBENHAVNS POSTBUDES SPAREKASSE

Den ældste filantropiske Forening indenfor Postetaten stiftedes den 28. Januar 1818 af Postforvalter, Justitsraad v. *Støcken*. Foreningen blev kaldt en Sparekasse, og Medlemmerne af Kassen var forpligtet til at indbetale et bestemt Kontingent (2 Rdl.) pr. Kvartal, og disse Penge var baandlagt til Fordel for trængende Medlemmer og Enker. Der var truffet den Bestemmelse, at Understøttelsen først maatte uddeles, naar et Grundfond af 3000 Rdl. var samlet. Dette Maal naaedes ikke førend 1827, endskønt det fra 1821 var bleven paalagt ethvert nyansat Postbud at indmelde sig i Kassen.

Paa det Tidspunkt, da Understøttelsesvirksomheden skulde træde ud i Livet, døde Stifteren v. *Støcken*, som havde været den egentlige Leder, selv om der havde været et Repræsentantskab paa 6 Medlemmer. Der blev nu udarbejdet nye Vedtægter, der i Hovedsagen gik ud paa, at Bestyreren skulde være en kgl. Embedsmand, og at Vedtægterne som hidtil skulde anerkendes af Generalpoststyrelsen.

Kontingentet fastsattes til 10 Rdl. aarlig. Naar 100 Rdl. var indbetalt havde Indskyderen Ret til 2 pCt. i aarlig Rente af sine Penge og kunde samtidig ophøre med Indbetalinger. Ved hans Død udbetaltes den opsparede Kapital med Undtagelse af det første Aars Kontingent, der betragtedes som Indskud, endvidere 30 Rdl. i Begravelseshjælp. I 1840 vedtog man hertil at tildele Enkerne en aarlig Huslejehjælp paa 20 Rdl.; men saa var Kassens Ydeevne ogsaa overanstrengt, hvorfor Renteudbetalingen faldt væk i 1852. De rentenydende Medlemmer protesterede og forlangte som Erstatning, at Enkernes Huslejehjælp skulde forhøjes til 30 Rdl., og at der ved Dødsfald skulde udbetales 30 Rdl. i Begravelseshjælp. Til Trods for at daværende Bestyrer, Kammerraad *Worres*, paa Generalforsamlingen fraaadede Vedtagelsen af de hertil sigtede Lovændringer, vedtog Generalforsamlingen alligevel at føre disse Krav ud i Livet.

Dette kunde Kassens Økonomi ikke taale, hvorfor dens Formue gik ned Aar for Aar. I 1864 maatte man vedtage, at kun Begravelseshjælp — ikke den opsparede Kapital — skulde udbetales ved Medlemmernes Død. I 1869 vedtog man, at de Medlemmer, der ellers var fritaget for at indbetale yderligere Kontingent, naar de havde indskudt 100 Rdl., skulde udrede et aarligt Bidrag af 2 Rdl., der igen fra 1873 forhøjedes til 4 Rdl.

I 1881 ændrede Kassen Navn og kom til at hedde *Københavns Postbudes Enke- og Begravelseskasse* og var nu rigelig betrygget. Formuen udgjorde i de første Aar efter Aarhundredskiftet ca. 90,000 Kr.; men derimod var Medlemsantallet nedadgaende, idet Forpligtelsen for nyansatte Postbude til at indmelde sig i Kassen ophævedes i 1889, da det i Postlønningssloven bestemtes, at der til pligtig Enkeforsørgelse indeholdtes 3 pCt. af Lønnen.

Medlemsantallet er nu i 1932 gaaet ned til ca. 150, saa Kassen paa den Maade er i Afvikling. Den nuværende Bestyrer er Postmester *T. V. Johansen*, Købmagergades Postkontor. Repræsentantskabet bestaar af 5 pensionerede Mænd af Postbudeklassen.

POSTBUDENES BYGGEFORENING

Som i Indledningen nævnt indeholdt Postlønningssloven af 1870 en Bestemmelse om, at de Postbude, der ansattes efter Lovens Givelse, ingen Pensionsret kunde opnaa. Man forstaaer derfor, at den første Sammenkomst i Februar 1872 angaaende Dannelse af en Byggeforening var indkaldt af en Del yngre Postbude, som saaledes imødesaa deres Alderdom med større Utryghed end de Postbude, der havde beholdt Pensionsretten.

Det var imidlertid ikke mange, der hin Februardag mødte i Traktørstedet »Billigheden« paa Hjørnet af Sct. Hans Torv og Guldbergsgade, for hvor skulde et ungt Postbud med en Gage paa 700 Kr. aarlig kunne afse noget nævneværdigt til Betryggelse af egen og Hustrus Alderdom. En Del ældre var dog ved samme Lejlighed mødt op og havde gjort fælles Sag med de unge og bidrog derved til at øge Modet hos disse. Det kneb naturligvis med at faa Samling paa en realisabel Idé. Der var jo intet Forbillede at gaa efter, kun Trangen til at skabe noget, men hvorledes?

Paa Mødet i Februar blev der nedsat et Udvalg, bestaaende af Postbudene: *H. W. Berg*, *J. Jensen-Hørve*, *J. C. Rønne*, *A. Petersen* og *J. Mortensen*, og dette Udvalg beskæftigede sig derefter saa energisk med Sagen, at Udvalget allerede kunde indbyde de københavnske Postbude til et Møde den 15. Marts 1872 til Drøftelse af Planerne for Oprettelse af en Forening med det Formaal, gennem maanedlige Bidrag at faa samlet de nødvendige Midler til Opførelsen af en Bygning, »der« — som det hedder i Opraabet — »kunde tjene til saavel Enkestiftelse som til Fribolig for de Postbude, som enten paa Grund af Alderdom eller Svagelighed ikke længere ser sig i Stand til at udføre den dem paahvilende Tjeneste«.

Det maanedlige Kontingent ansattes til 2 Mark (66 Øre), og naar Udvalget regnede med, at et halvt hundrede Medlemmer vilde tilslutte sig Tanken, vilde der indkomme ca. 200 Rigsdaler (400 Kr.) aarlig, hvilket man ansaa for en ganske betydelig Sum at begynde med.

I samme Opraab skitseredes ogsaa Hovedlinierne for Stiftelsen af Foreningen og Administration af Midlerne, og at Opraabet har været godt gennemtænkt, fremgaar af, at paa Mødet den 15. Marts — som forøvrigt af-

holdtes samme Sted som Mødet i Februar — tegnedes 40 Medlemmer, der gav Foreningen Navnet: *Postbudenes Byggeforening af 15. Marts 1872*.

Det samme Udvalg, som havde indkaldt til Møde, fik derefter til Opgave at udarbejde foreløbige Love. Disse blev derefter forelagt en senere afholdt Generalforsamling, men da denne fandt, at enkelte Punkter ikke var fyldestgørende nok, blev Lovene henvist til Behandling i et nyt Udvalg. Dette afgav ret hurtigt Betænkning, og den 9. Juni afholdtes en ny Generalforsamling, hvor Lovene vedtoges, og Foreningen fik da Navnet: »Postbudenes Byggeforening, stiftet den 9. Juni 1872«. Her valgtes tillige den første Bestyrelse med Postbud *H. W. Berg* som Formand.*)

Foreningens første Formand,
H. W. Berg.

Det gjaldt nu om at faa Penge i Kassen, og da Bestyrelsen var klar over, at ved Postbudenes Hjælp alene blev Vejen fremefter lang og trang, henvendte den sig dels til Publikum og dels til Postvæsenets Embedsmænd om Støtte til Foretagendet. Denne Opfordring blev i vid Udstrækning imødekommet. Den første Gave indgik til Foreningen den 20. November 1872 og bestod i 2 Rigsdaler fra Postekspedient *J. C. Hansen*, senere Postmester paa København N. Fra Kontorchef *N. Brock-Hansen* indgik 40 Kr., fra Postekspedient *Faber* 10 Kr., og Grosserer *J. A. Neiiendam* til-sagde Foreningen en aarlig Gave paa 10 Kr. For disse Gaver i Forbindelse med Kontingentet for 1872—73, som kun udgjorde 254 Kr. 54 Øre, saa Bestyrelsen sig i Stand til at købe den første Obligation i Østifternes Kreditforening paa 200 Kr., og saa havde man endda en lille Kassebeholdning.

Bestyrelsens Bestræbelser for gennem forskellige Kilder at lede Penge til Foreningens Kasse blev langt fra frugtesløse; men det hjalp dog først rigtig, da Overpostmester *H. G. Petersen* i 1878 gennem et Andragende til Ministeriet fik udvirket, at Statskassen betænkte Foreningen med et Tilskud paa 2000 Kr. At Overpostmester *H. G. Petersen* personlig nærrede Interesse for Byggeforeningen fremgaar af, at han ved sit 50 Aars Jubilæum skænkede Byggeforeningen 50 Kr. Da Kontingentet allerede ved en Generalforsamlingsbeslutning i 1875 var forhøjet til 75 Øre maanedlig, og da en Henvendelse fra Bestyrelsen til en Del formaaende Mænd i 1876 havde indbragt Gaver til et Beløb af 3816 Kr., begyndte det at fylde godt i Kassen. Medlemsantallet var nu steget til 90.

Paa Generalforsamlingen den 11. Marts 1877 vovede Bestyrelsen sig frem med Forslag om Erhvervelse af en Byggegrund. Man havde flere Tilbud paa Haanden, men den overvejende Stemning var for Erhvervelse af en Grund i Voldkvarteret mellem Gothersgade og Gyldenløvesgade.

*) Det har været umuligt at fremskaffe tilfredsstillende Billeder af Formændene efter *H. W. Berg* til 1914.

Paa Grundlag heraf indledede Bestyrelsen Forhandlinger med Magistraten om Købet af Grund, samt med andre Personer og Institutioner, hvis Medvirken i denne Sag var nødvendig. Søndag den 18. November afholdtes en Generalforsamling, der skulde tage Stilling til de Forslag, Bestyrelsen i denne Sag havde at møde med. Med overvejende Majoritet vedtoges Bestyrelsens Forslag om Køb af en Grund stor 1050 □ Alen i Vendersgade til 18 Kr. pr. □ Alen. Foreningen ejede paa dette Tidspunkt 11,800 Kr. i Obligationer og havde desuden 1141 Kr. i Sparekassen.

Næste Foraar paabegyndtes Opførelsen af en Bygning, og man antog hertil Tømrermester *A. H. Sell's* Tilbud paa 55,440 Kr. Den 9. Juni hejstes Kransen over Postbudenes første Byggeforetagende, og den 9. Oktober 1878 fandt den officielle Fremvisning af Bygningen Sted.

Medens Bygningen var under Opførelse, indtraf der en Begivenhed, som bør omtales. I Juni Maaned modtog Bestyrelsen en Skrivelse fra Overpostmesteren, hvori meddeltes, at der paa Finansloven for 1877—78 var bevilget

Ejendommen i Vendersgade.

Foreningen et aarligt Beløb paa indtil 800 Kr. paa Betingelse af, at Foreningens Love forsynedes med ministeriel Stadfæstelse, og dens Regnskab undergaves Revision af en af Ministeriet dertil designeret Embedsmand, ligesom der forlangtes Oplysning om, hvor meget Medlemsbidraget for 1877 havde udgjort, og hvem der var berettiget til at kvittere for bemeldte Beløb. Bestyrelsen tilstillede Overpostmesteren de ønskede Oplysninger, men meddelte samtidig, at den saa sig ude af Stand til i Øjeblikket at afgive noget bindende Svar, da en Stadfæstelse vilde have en Lovændring til Følge og altsaa var afhængig af en Generalforsamlings Afgørelse, og at der dermed muligvis vilde medgaa en Tid af 6 Uger. Det tilføjedes i Skrivelsen, at saafremt de nævnte Betingelser for Beløbets Udbetaling fastholdtes, var Bestyrelsen villig til at udarbejde et Forslag til Forandring af Lovene i den antydede Retning samt til at sammenkalde til en overordentlig Generalforsamling.

I en ny Skrivelse fra Overpostmesteren blev de stillede Betingelser fastholdt, hvorfor Bestyrelsen, for ikke at gaa Glip af denne Understøttelse, sammenkaldte til en Generalforsamling den 24. August. Formanden redegjorde her for Sagen og anbefalede paa Bestyrelsens Vegne at indgaa paa Ministeriets Betingelser, men disse blev efter en livlig Diskussion forkastet ud fra bl. a. det Synspunkt, at hvis man gik ind paa Ministeriets Forlangende, maatte Foreningens private Velgørere — som man havde saa meget at takke for — tro, at deres Hjælp var unødvendig, og derfor vilde forsvinde under den Opfattelse, at Staten nu havde taget Sagen i sin Haand. Den Velvillie, som Ministeriet baade tidligere og i dette Tilfælde mødte Foreningen med, paaskønnede man, men frygtede dog for, at det rent økonomisk set blev Tilbagegang, hvis Ministeriets Forslag vedtoges.

De følgende Aar udviste, at Byggeforeningen var inde i en god Gænge, og i 1883 udviste Regnskabet, at Foreningen havde 30,134 Kr. indestaaende i Ejendommen og ejede en kontant Beholdning paa 3,678 Kr.

I 1886 vedtog Generalforsamlingen at forhøje Huslejhjælpen fra 100 til 140 Kr. for de to i Ejendommen boende Enker, og i 1888 forhøjedes den til 160 Kr. aarlig.

Paa en ekstraordinær Generalforsamling i 1888 vedtoges det at købe Ejendommen Brorsonsgade 10, der kom til at staa Foreningen i 73,336 Kr. I 1893 kunde Foreningen notere at være Ejer af en Formue paa ialt 82,385 Kr., hvoraf de 66,336 indestod i de to Ejendomme. Den samlede Huslejhjælp udgjorde 1632 Kr. fordelt til 4 Mænd og 8 Enker.

Da Foreningen i 1897 kunde holde 25 Aars Jubilæum, ansaa den sig for saa velsitueret, at man vedtog at forhøje Huslejhjælpen til 200 Kr. aarlig, og der er til dette Tidspunkt udbetalt i Huslejhjælp 13,185 Kr. Samme Aar erhvervede Foreningen sin 3. Ejendom ved Købet af Nr. 16, 18, 20 og 22 i Peter Fabers Gade for en Sum af 123,650 Kr. Foreningen indskød her 24,810 Kr. og ejede nu 104,291 Kr. Medlemsantallet var 189, og Kontingentet var 9 Kr. aarlig.

Saa vel Formue som Medlemsantal var i de følgende Aar i stadig Stigen,

saa Bestyrelsen 5 Aar senere — i 1902 — kunde oplyse, at Formuen var steget til 135,182 Kr., og at Medlemsantallet var steget til 296.

Som et godt Eksempel paa, hvilken Værdi Byggeforeningen havde overfor Medlemmers Enker, skal anføres, at Enken efter Foreningens første Formand, H. W. Berg, overlevede sin Mand i 21 Aar. Da hun døde i 1904, havde hun i Huslejhjælp oppebaaret 3,358 Kr.

Paa Generalforsamlingen i 1906 stillede Bestyrelsen Forslag om at yde Fribolig til 4 Enker og Pensionister i Stedet for Huslejhjælp. Dette vedtoges og var en pekuniær Fordel for de Ansøgere, der kom i Betragtning.

I 1907 var Formuen vokset til 183,590 Kr., og Medlemsantallet var steget til 462. Samtidig var Pensionisters og Enkers Antal vokset til 33, foruden at der var ydet 3 Friboliger.

Naar det hidtil var gaaet saa stærkt fremad i økonomisk Henseende, skyldtes det ogsaa de mange Velyndere, som Foreningen havde erhvervet sig saavel opad indenfor Etaten som udenfor Etaten. Af de mange udefra, som paa forskellig Vis støttede Foreningen, skal nævnes Sparekassen for København og Omegn, der i 1902 indgik paa at nedsætte Renten for en 1. Prioritet, stor Kr. 32,000, fra 4½ til 4 pCt. I 1908 tilfaldt der Foreningen en Gave paa 5000 Kr. efter afdøde Fru *Hartmann*. Indadtil i Etaten havde Overpostmester H. G. Petersen ydet al sin Støtte og Velvillie. Den største Gave, som er tilfaldet Foreningen, var et Legat i 1911 under Navn af »Postkontrolør Theodor Fabers Minde«. Legatet var stiftet af Frk. *Jensine M. Faber* til Minde om hendes afdøde Broder. I hendes Testamente var anført, at alt, hvad hun — naar nærmere Dispositioner var sket Fyldest, og alle Udgifter ved hendes Bo's Behandling var afholdt — maatte efterlade sig, skulde tilfalde et Legat, hvis Renter halvårlig skulde uddeles til gamle og svagelige Postbude, som er Medlemmer af Foreningen her i Staden. Boet sluttedes i 1913, og at afdøde var en velhavende Velgørerinde fremgaar af, at Boets samlede Indtægt var 108,703 Kr. 65 Øre. Samtlige Udgifter og Skiftegebyrer androg 7041 Kr. 63 Øre, hvorefter der blev til Rest 101,662 Kr. 02 Øre. Af disse Penge tilfaldt der dog kun Foreningen 3,000 Kr. 16 Øre straks, men senere, efterhaanden som forskellige Rentenyndere dør, tilfalder der Foreningen ret store Beløb, bl. a. paa 14,000 Kr. og 22,000 Kr. Legatet forventes at ville udgøre ca. 35,000 Kr., anbragt i forskellige Obligationer og Aktier.

I 1912 kunde Foreningen notere en Formue paa 237,301 Kr., og Medlemsantallet var steget til 587.

I 1913 erhvervede Foreningen sin 4. Ejendom, idet Ejendommen Karl Johans Gade 9, 11 og 13 købtes for 228,000 Kr., og Aaret efter — 1914 — købtes ogsaa Ejendommen Nr. 7 i samme Gade for en Sum af 75,000 Kr.

Paa en ekstraordinær Generalforsamling i 1916 vedtoges det at forhøje Kontingentet til 1 Kr. pr. Maaned. Samtidig forhøjedes Huslejhjælpen til 250 Kr. aarlig. Fra 1924 er Kontingentet 1 Kr. pr. Maaned i de første 6 Aar efter Ansættelsen og derefter 1 Kr. 50 Øre.

Da Foreningen i 1917 kunde notere sit 45' Leveaar, havde den indestaa-

Peter Jørgensen,
Formand 1914—1918.

ende i de foran nævnte 4 Ejendomme 289,856 Kr. ejede desuden en Kapital paa 44,834 Kr., men nu var Huslejhjælpen til Enker og Pensionister samt de udstedte Friboliger steget til et Beløb af 15,158 Kr. aarlig. Medlemsantallet var steget til 834.

Denne for Foreningen gode Status henførte Bestyrelsens Tanke paa at erhverve en Ejendom mere, og dette førte til, at Foreningen i 1919 købte Ejendommen Langelandsvej 5, 7, 9 og 11, der staar Foreningen i 268,288 Kr., og med denne sidste Erhvervelse ejer Foreningen ialt 5 Ejendomme, der i Regnskabet pr. 31. December 1931 staar Foreningen i en samlet Sum af 945,253 Kr.

Indestaaende i Ejendommene samt i kontant Beholdning ejede Byggeforeningen ved Udgangen af 1931 683,479 Kr., hvilket maa siges at være en kolossal Vækst gennem de da forløbne ca. 50 Aar.

Huslejhjælpen er forhøjet yderligere siden 1916 og samtidig graduert i Beløb paa 300 Kr. eller Fribolig, 280 og 250 Kr. efter Alder, og Beløbet, der er udbetalt til Enker og Pensionister indtil Slutningen af December 1931, andrager ialt den smukke Sum af 610,143 Kr.

Postbudenes Byggeforening er nu, dens Alder taget i Betragtning, naaet til det Tidspunkt, hvor Kravene til Foreningens Ydeevne overfor Enker og Pensionister er stort og stedse stigende. Det fremgaar saaledes af det sidst aflagte Regnskab, at Enkers og Pensionisters Antal nu udgør 177, og at der i samme Aar er udbetalt 47,704 Kr. i Huslejhjælp. Tilgangen til Byggeforeningen har som Følge af den ringe Tilgang til Staten i den sidste halve Snes Aar kun været ringe. Medlemsantallet udgjorde pr. 31. December 1931 1203 Medlemmer eller ca. 75 pCt. af Postbudepersonalet i København.

Til Slut skal nævnes de Formænd, som gennem de forløbne 50 Aar har ledet dette for de københavnske Postbude saa betydningsfulde Foretagende, i den Rækkefølge, hvori de har afløst hinanden: *H. W. Berg* (fra 1872—74); *Jens Mortensen* (1874—1886); *J. Jensen-Hørve* (1886—87); *Jens Rasmussen* (1887—1889); *Chr. Jensen Rønnebæk* (1889—1914, Formand i 25 Aar); *Peder Jørgensen* (1914—1918), og den nuværende Formand fra 1918, Postbudeformand *P. Knudsen*.

Om disse Formænd hersker der uden Undtagelse de bedste Minder m. H. t. deres og deres Bestyrelser Indsats for Foreningens Trivsel gennem de forløbne Aar, hvad forøvrigt ogsaa Tallene taler deres tydelige Sprog om.

Byggeforeningens nuv. Formand
P. Knudsen.

KØBENHAVNS POSTBUDES ALDERDOMSHJEM

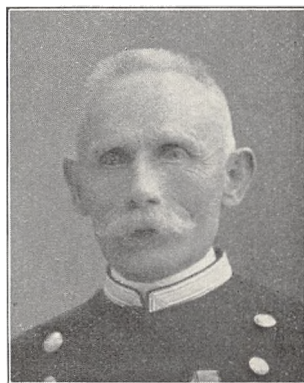
Den 1. Marts 1896 stiftedes ovennævnte Forening. Overfor Spørgsmaal om, hvorfor man i København følte Trang til Oprettelse af endnu en Forening, da man dog havde Byggeforeningen af 1872, som tilmed var i fortrinlig Fremgang, skal oplyses, at Postbudenes Byggeforening havde lukket for Tilgang af ældre Medlemmer over 40 Aar. Dette bevirkede, at de ældre, som ikke i rette Tid havde sikret sig, med Bekymring saa deres Alderdom i Møde, da Pensionsforholdene stadig var daarlige. De besluttede derfor at danne en Forening til Imødegaelse af disse Tilstande.

Foreningen dannedes med et Medlemsantal af 46 og valgte Postbud *Dombernowsky* til Formand. Angaaende Midler var Foreningen selv sagt ikke stærk, men med Hensyn til, hvorledes den valgte Bestyrelse skulde gribe Tingene an, havde man jo den gamle Byggeforening at kunne høste Lære af. Man gik straks i Gang med, saa kraftigt, det lod sig gøre, at skaffe Penge i Kassen. Medlemmerne var jo Folk i en fremrykket Alder, og man var derfor klar over, at Kravene om Understøttelser (Ydelser) forholdsvis hurtigt maatte melde sig.

Allerede i Marts samme Aar henvendte Bestyrelsen sig til Justitsraad *Josephsen*, som var Ejer af flere ubebyggede Grunde, for at erhverve en Byggegrund paa lempelige Vilkaar. Justitsraaden stillede sig velvilligt og tilbød at sælge Foreningen en Grund paa Hjørnet af Østre Fasanvej og Mariendalsvej til en Pris af Kr. 1,50 pr. □ Alen, medens Prisen ellers var 4 Kr. pr. □ Alen. Den 3. Februar 1897 blev Købekontrakten underskrevet med Pligt til at tage Skøde, inden Udgravningen begyndte. Bebyggelsen skulde være tilendebragt inden 1. Januar 1901. Ved denne første aarlige Generalforsamling den 4. April 1897 kunde Foreningen notere en Pengebeholdning paa 2378 Kr., hvilket jo var en god Begyndelse. Samtidig vedtog Generalforsamlingen at optage Foreningens første Velgører, Justitsraad *Josephsen* som Æresmedlem. Aaret 1897 var et for Foreningen godt Aar, idet der indgik mange Bidrag fra private Velgørere, og saa stort var dette Beløb, at ved Aarsopgørelsen ejede Foreningen 12,490 Kr.

Under en Henvendelse til Justitsraad *Josephsen* fra Byggeudvalget under 6. Juni 1897, udtalte Justitsraaden, at saafremt Foreningen kunde bebygge Grunden, der var 3841 □ Alen stor, vilde han skænke Foreningen den vederlagsfrit. Efter dette gode Tilbud enedes Bestyrelsen om at tage Skøde og paabegynde Bebyggelsen.

I 1899 paabegyndtes Bebyggelsen, som var kalkuleret til at andrage ialt 163,310 Kr.; men i samme Aar indtraadte den store Lockout, og dette i Forbindelse med andre uforudsete Forhold bevirkede, at det hele kom til at se helt anderledes ud, da Bygningen den 10. Juni 1900 stod færdig til Ind-

A. Dombernowsky,
Formand 1896—1900.

Postbuden Alderdomshjem, Hj. af Fasanvej og Mariendalsvej.

vielse. Til Stede ved Indvielsen var Generalpostdirektør *Svendsen*, Overpostmester *Kjørboe*, Overpostkontrolør *Mørch* og flere andre Embedsmænd samt naturligvis de Haandværksmestre, Arkitekter o. a., der paa forskellig Vis havde været med i Arbejdet. I Forsamlingen savnedes dog Foreningens første Velgører, Justitsraad *Josephsen*, som var syg, men i hans Sted afslørede Generaldirektøren den i Bygningen indmurede Tavle, der bar følgende Inskription:

»Københavns Postbudes Alderdomshjem, stiftet 1. Marts 1896. Grunden til denne Bygning er skænket af Justitsraad *Josephsen* og Hustru.«

Nu stod Ejendommen der med sine 34 2 Værelses Lejligheder, 12 3 Værelses og 3 Butiker; men da Ejendommen skulde prioriteres, blev der blandet ikke saa lidt Malurt i Bægeret, idet det nu viste sig, at Ejendommen ifølge Aarsregnskabet for 1901—02 kom til at staa Foreningen i 244,473 Kr., hvilket var over 14 Gange den kalkulerede Leje og 18 Gange den indkomne Leje, som udgjorde 13,606 Kr. Ejendommen var trods gratis Grund blevet ca. 70,000 Kr. for dyr, og havde der ikke været et stort aarligt Kontingent fra Medlemmerne og mange frivillige Bidrag, vilde det have været en Umulighed for Foreningen at beholde Ejendommen. Først 20 Aar efter Bebyggelsen kom det Tidspunkt, hvor Bestyrelsen kunde sige til Medlemmerne, at nu var Ejendommen de udlagte Penge værd, og at man nu kunde regne med 5 pCt. af den indestaaende Kapital.

I 1902 skiftede Alderdomshjemmet hele sin Bestyrelse, og *M. C. Jensen Skjerbæk* traadte i Spidsen for den nyvalgte Bestyrelse og ledede Hjem-

met i ca. 13 Aar. Der var under disse vanskelige Forhold nok at gøre for den nye Bestyrelse. Den henvendte sig bl. a. til Indenrigsministeriet om at faa tilstaaet et Statstilskud, eventuelt et rentefrit Laan paa 20,000 Kr., men til Trods for, at Andragendet blev anbefalet saavel af Overpostmesteren som af Generaldirektøren, gav Ministeriet alligevel et blankt Afslag. Bedre Held havde Foreningen med en Henvendelse til »De spanske Legater«, idet Foreningen her fik bevilget 200 Kr. aarlig, og denne Bevilling er stadig løbende.

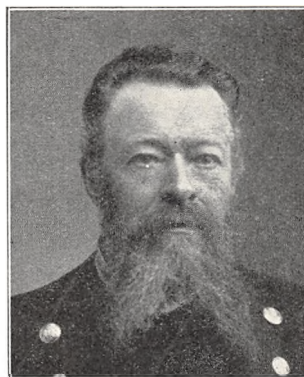
Bestyrelsen søgte ogsaa at faa et Samarbejde i Gang med Postbudenes Byggeforening for derved at kunne opnaa en mere solid Grund under Fødderne, men fra Postbudenes Byggeforening indløb et rent Afslag, man ønskede ikke engang at drøfte Spørgsmaalet. Men Bestyrelsen lod sig ikke kue af Modgangen. I 1903 afholdtes en Fest paa Vodrofflund, og denne indbragte Foreningen 3933 Kr.

Efter dette opmuntrende Resultat enedes Bestyrelsen om at udbetale 200 Kr. nærmest som Gave, fordelt til 4 Enker og til pens. Postbud *From* med 40 Kr. til hver. Dette var Foreningens første Understøttelser. — I 1905 døde Alderdomshjemmets Velgører, Justitsraad Josephsen, og det viste sig ved Opgørelsen af Justitsraadens Bo i 1906, at han stadig har haft Alderdomshjemmet i Erindring, idet Justitsraaden gennem sit Testamente havde skænket Hjemmet et Legat paa 10,000 Kr. under Benævnelsen »Justitsraad Josephsen og Hustrus Legat«, hvis Renter aarlig i 2 Portioner skulde uddeles til særlige, ældre og trængende Medlemmer eller saadannes Enker.

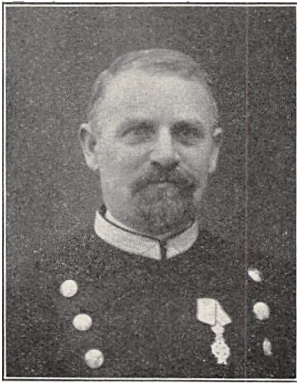
Aaret før (1905) havde Foreningen den Glæde at modtage en Pengegave paa 4000 Kr. fra Enkefru *Benthin*, imod at Giveren ønskede 5 pCt. af Beløbet, saa længe hun levede, + 40 Kr., samt at der sattes en Marmorplade i Bygningen med hendes Navn paa. Naar hertil kom et Statstilskud paa 2000 Kr. en Gang for alle, forstaaer man, at Bestyrelsen turde gaa i Gang med den ret kostbare Opgave at indlægge W. C. i Ejendommen i 1907.

Bidragene ude fra øgedes stadig, saaledes blev der af det Classenske Fideikommis i 1908 bevilget Foreningen 200 Kr. aarlig i 3 Aar, og efter afdøde Enkefru *Hartmann* var der tilstillet Foreningen 5000 Kr.. Jævnt og sikkert gled Hjemmets Konsolidering fremad, og da man naede 1910, var Medlemsantallet steget til 215, og Ydelsen til Enker og Pensionister var nu forhøjet til 75 Kr. aarlig. Den 19. Marts 1911 optoges Overpostmester *Mørch* som Æresmedlem af Alderdomshjemmet, hvilket efter Beretningen skal have glædet den varmhjertede Embedsmand meget.

I 1914 havde Foreningen den Glæde efter afdøde Direktør *Carl Julius Wium* at modtage 5000 Kr., og da Formanden, Jensen Skjerbæk, Aaret efter i 1915 nedlagde sit Hverv som Formand efter 13 Aars Virke, kunde For-

O. Th. Rosenquist,
Formand 1900—1902.

M. C. Jensen Skjerbæk,
Formand 1902—1915.

eningens Virksomhed af den efterfølgende Formand optrækkes i følgende korte Træk:

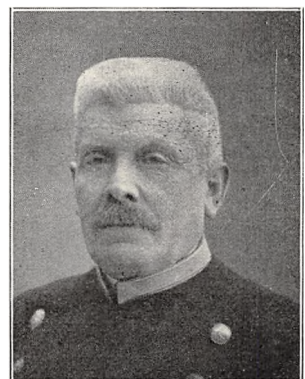
»I 1902, da Jensen Skjerbæk traadte til, skyldte Foreningen 200,000 Kr. i Ejendommen og nu kun 160,000. Der er saaledes gennem de 13 Aar afbetalt 40,000 Kr., der er indlagt W. C. til et Beløb af ca. 10,000 Kr., elektrisk Lys til ca. 5000 Kr. For 13 Aar siden ejede Foreningen saa godt som intet, nu ejer den 100,000 Kr. — Et smukt Resultat.«

Resultatet af den forbedrede Stilling gav sig Udslag deri, at Understøttelserne i 1916 forhøjedes til 200 Kr. Aaret efter afgik Jensen Skjerbæk — der ved sin Afgang fra Formandsstillingen

var bleven udnævnt til Æresmedlem af Foreningen — ved Døden, og i samme Aar døde ogsaa en anden af Foreningens Velyndere, Overpostmester, Konferentsraad *Mørch*.

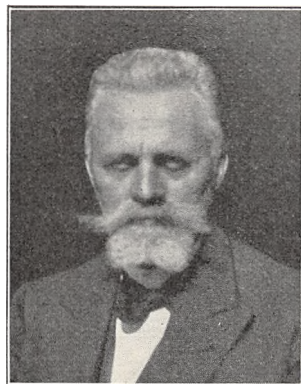
Alderdomshjemmets Økonomi var nu saaledes funderet, at man var i Nærheden af det Maal med Hensyn til Ydelsen overfor Enker og Pensionister, som man havde sat sig; men man skulde jo gerne videre, og da man ogsaa nu havde lidt Kapital at arbejde videre med, laa det nær, at Bestyrelsen begyndte at se sig om efter en Ejendom mere. Efter at have undersøgt Forholdene, blev man staaende ved Ejendommen Blegdamsvej 8, Læssøgade 19, 21, 23 og 25, som kunde købes for 420,000 Kr. En afholdt Generalforsamling den 4. Juni 1919 gav sin Tilslutning til Bestyrelsens Forslag, og den 13. Juni afsluttedes Købet med en kontant Udbetaling paa 35,000 Kr. Den svære økonomiske Kamp er afløst, og Bestyrelsen ser med Tillidsfuldhed Fremtiden i Møde, saa meget mere, som Bidrag fra Velyndere af Foretagendet stadig indløber. I 1921 skænker saaledes Foreningens første Formand, *A. Dombernowsky*, og Hustru Foreningen et Legat paa 1000 Kr., Aaret efter overtager Foreningen Legatet efter Overpostkontrolør *Lobedanz*, stort 1200 Kr., og i 1923 skænker den tidligere Ejer af Foreningens Ejendom Blegdamsvej-Læssøgade, Grosserer *N. Jensen*, 1000 Kr. til Foreningen.

Foreningen gaar jævnt og støt fremad, og i 1929 vedtoges det, at alle nydende, som er fyldt 65 Aar, skal have 250 Kr. i Understøttelse aarlig. Foreningen har i Understøttelse indtil 1932 udbetalt Kr. 252,363,35 og maa saaledes siges igennem de forløbne ca. 30 Aar at have arbejdet sig smukt op. Dette smukke Resultat vilde dog aldrig været naaet, hvis ikke de mange Mænd og Kvinder, som foran er nævnt, saa offervilligt havde betænkt Alderdomshjemmet. For-

R. Christiansen,
Formand 1915—1930.

uden de alt nævnte Givere viser Foreningens Jubilæumsskrift en lang Liste over saavel Bidragydere en Gang for alle som en lang Liste over aarlige Bidragydere, og naar Foreningen i 1932 kan anslaa sin Formue til ca. 350,000 Kr., saa har Foreningens mange Velyndere deres store Andel heri. Medlemsantallet er nu 421. Blandt de Mænd, som ikke før er nævnt, skal nævnes Foreningens Formand fra 1915 til 1930, Vagtmester *R. Christiansen*, som har været Foreningen en fortrinlig Formand, og under hvem Udviklingen særlig har taget Fart. Saavel *R. Christiansen* som *A. Dombernowsky* er begge optaget som Æresmedlemmer i Foreningen. Den nuværende Formand er Overpostbud *R. Nielsen*, der har været Medlem af Bestyrelsen siden 1902.

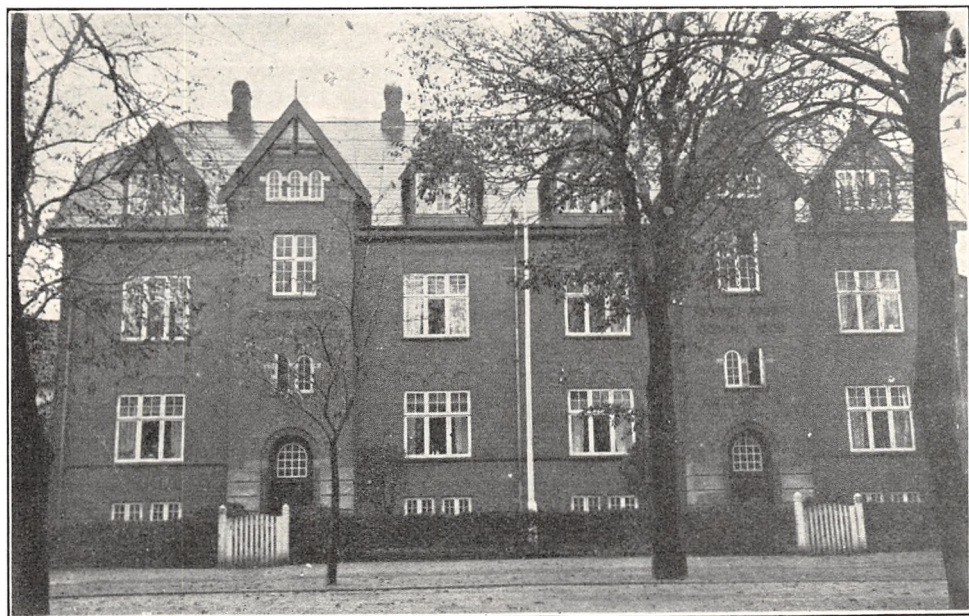

Den nuværende Formand fra 1930,
R. Nielsen.

POSTBUDENES ALDERDOMSHJEM I AALBORG

Denne Forening blev stiftet den 1. Oktober 1900, efter at der Mand og Mand imellem var drøftet, paa hvilken Maade man bedst kunde sikre de ældre Postbude og deres evt. Hustruer en god pekuniær Støtte i deres Alderdom. Foreningen dannedes med det Formaal at bygge en Bolig, hvor Medlemmer og evt. Enker efter disse kunde erholde en god Lejlighed gratis eller til lav Husleje.

Gennem Medlemmernes Kontingent, Gaver fra Byens Beboere, Afhol-

Postbudenes Alderdomshjem i Aalborg.

delse af Skiveskydninger m. v., var Forberedelserne til det økonomiske Fundament snart i god Gang, og da tilmed Aalborg Byraad skænkede Foreningen en Grund, kunde man gaa i Gang med Opførelsen af Alderdomshjemmet, som er beliggende paa Gl. Kærvej vis à vis Anlægget »Kildenk«.

I 1908 var Bygningen færdig og blev taget i Brug, dog saaledes, at der i de første Aar efter Opførelsen betaltes Husleje for alle Lejlighederne; men denne var efter Forholdene ansat til et forholdsvis lille Beløb.

Bygningen kostede at opføre ca. 30,000 Kr., og heraf havde Foreningen selv et Beløb paa ca. 8000 Kr. Senere er der foretaget en Udvidelse af Lejlighedernes Antal; men alligevel havde Foreningen med Udgangen af 1931 kun en Restgæld paa ca. 5000 Kr. M. H. t. Bygningens Indretning var der fra først af indrettet 8 2 Værelses Lejligheder med et tilhørende Værelse i øverste Etage. Tillige var der i Bygningen en mindre Sal, hvori fandtes et Bibliotek. Salen er senere nedlagt og medtaget til en Forøgelse af Lejlighedernes Antal fra 8 til 10. I Kælderetagen er der indrettet monteret Rulle- og Strygestue samt Badeværelse med kolde og varme Bade.

Af Navne skal kun anføres, at pens. Overpostbud *M. J. Simonsen* var Foreningens første Formand, medens Borgmester, Postbudformand *M. Jørgensen* er dens nuværende Formand. *Jørgensen* var forøvrigt Formand, da Bygningen blev projekteret og opført, og det skyldes ikke mindst hans Arbejde, at Alderdomshjemmet blev opført. Hvad Foreningens Pengesager angaar, da har disse i mange Aar været i gode Hænder hos Kassereren, pens. Overpostbud *J. M. Petersen*, der med Omhu og Interesse har varetaget denne Del af Foreningens Virksomhed.

POSTBUDENES ALDERDOMSHJEM I HORSSENS

Overskriften er for saa vidt misvisende, som der ikke endnu er opført nogen Bygning i Horsens. Derimod blev der den 15. Oktober 1925 stiftet en Forening med ovenstaaende Navn og med det Formaal at samle Kapital til at kunne bygge et Alderdomshjem. Lovene angiver i § 1 det Formaal at virke for Tilvejebringelse af Friboliger for Medlemmer, som paa Grund af Alder eller Svagelighed afskediges af Tjenesten, samt for Medlemmers Enker. Som Medlemmer kan optages enhver, som er ansat ved Horsens Postkontor, og som er Medlem af Dansk Postforbund. Ved Indmeldelsen betales et Indskud, der for de yngste indtil 30 Aar udgør 2 Kr., stigende derefter og saaledes, at for at blive Medlem i Alderen 40—45 Aar betales 15 Kr. Kontingentet er 12 Kr. aarlig.

Bestyrelsen for Foreningen har ikke endnu fundet, at Tidspunktet har været gunstigt for Erhvervelse af Ejendom, enten gennem at bygge selv eller købe Ejendom, da Forholdene, siden Foreningen stiftedes, har været vanskelige paa dette Omraade, ligesom naturligvis de første Aar af Foreningens Tilværelse ikke tillod en saadan Tanke, da man begyndte paa bar Bund.

Til Trods for, at Planerne om Erhvervelse af Ejendom f. T. er hvilende,

betyder dette ikke, at Formaalet med Foreningens Stiftelse derfor ogsaa er stillet i Bero. Bestyrelsen har saaledes i de sidste 3 Aar paa anden Vis udformet Foreningens Program, idet der er udbetalt 50 Kr. aarlig til en Enke.

Formuen, Foreningen ejer, er ikke stor, men udgør dog 3700 Kr. Medlemsantallet er 38 og viser derved, at Foreningen kan glæde sig ved stor Tilslutning fra Postbudepersonalet i Horsens.

JERNBANEPSTFORENINGENS HJÆLPEKASSE

Ved Sygekasselovens Revision i 1916 blev der indsat den Bestemmelse, at statsanerkendte Sygekasser ikke maatte yde Dagpenge til de Medlemmer, der under Sygdom oppebar fuld Gage. I den Anledning opstod Spørgsmaalet, hvorledes og paa hvilken Maade man kunde sikre sig en daglig Ydelse under Sygdom, da Erfaringen viste, at Sygdom altid medførte forøgede Udgifter, hvad Budgettet ikke kunde taale, selv om Lønningen bibeholdtes. Man kunde jo melde sig ind i Sygeforsikringsforeninger eller i private Sygekasser; men man kunde jo ogsaa gaa den Vej selv at danne en Forening (Hjælpekasse).

Det blev Pakmester *H. Christiansen* ved Jernbanepostkontoret, der blev Sjælen i Foretagendet, idet han slog til Lyd for Dannelsen af en Hundredemandforening. Tanken slog an, saa der kunde indkaldes til et Møde den 20. August 1916. Efter at man paa dette Møde havde drøftet Spørgsmaalet, nedsattes et 5 Mands Udvalg til at arbejde med Sagen. I Udvalget blev man enig om, at det ikke skulde være en Hundredemandforening, men derimod en Hjælpekasse, hvori alle ved Jernbanepostkontorerne ansatte Pakmestre og Overpakmestre o. l. kunde optages som Medlemmer.

Da Udvalget havde afsluttet sit Arbejde, indkaldtes der til en konstituerende Generalforsamling den 29. Oktober 1916, hvor Udvalget forelagde de udarbejdede Vedtægter, der i Hovedtrækkene gik ud paa at samle Jernbanepostkontorernes Funktionærer i en Forening, der skulde hedde »Postpakmestrenes Hjælpekasse«, og hvis Formaal skulde være at yde pekuniær Støtte under Sygdom. Kontingentet fastsattes til 1 Kr. pr. Maaned + 1 Kr. i Indskud. Sygehjælpen foresloges fastsat til 1 Kr. pr. Dag med Maksimum af 13 paa hinanden følgende Uger i et Aar.

Paa dette Grundlag arbejdede Kassen indtil 1920, men da Priserne paa alt i Mellemtiden var steget $1\frac{1}{2}$ Gang paa alle andre Omraader, vedtoges det at forhøje saavel Kontingentet som Ydelsen til 2 Kr. Fra samme Aar forandredes Navnet til: »Jernbanepostforeningens Hjælpekasse« som Følge af, at den faglige Forening havde taget Navneforandring.

Hjælpekassen har i de forløbne 15 Aar, den har virket, helt og fuldt opfyldt sin Mission. Der er i dette Tidsrum udbetalt ca. 41,000 Kr. i Sygehjælp. Ved Aarets Slutning 1931 havde Kassen 205 Medlemmer og en Formue paa 5690 Kr. til Trods for, at Kontingentet, der betales, er lavere end det, man vilde komme til at betale til Sygeforsikringen eller private Sygekasser for en tilsvarende Hjælp. Hjælpekassen ledes af en Bestyrelse paa

3 Mand, der udgør henholdsvis Formand, Næstformand og Kasserer. Formand for Hjælpekassen er dens Stifter, Overpakmester *H. Christiansen*, København, og af økonomiske Grunde bestemmer Vedtægterne, at hele Bestyrelsen skal være bosat i samme By.

KØBENHAVNS POSTBUDES SYGEKASSE

Den 12. December 1903 stiftedes Københavns Postbudes Sygekasse, men da Sygekassen først begyndte sin egentlige Virksomhed den 1. April 1904, regnes dens Alder fra sidstnævnte Dato.

Det var ikke nogen helt let Opgave at faa dannet en Sygekasse indenfor de københavnske Postbudes Kreds. Dels løftede sig den sædvanlige Mistænksomhed overfor nye Ideer, og dels var Postbudene i Forvejen sikret gennem andre Sygekasser og fandt derfor Tanken overflødig. Endelig nærede mange stor Ængstelse for de Konsekvenser, en saadan Sygekasse mulig kunde afstedkomme med Hensyn til de gældende Regler under Postbudenes eventuelle Sygdom.

A. E. Kiærulff,

Disse Betænkeligheder medførte, at første Gang Tanken fremsattes i den faglige Forening, blev den forkastet; men da den nogen Tid efter paany blev fremsat, var der bedre Jordbund og saa megen, at et Udvalg blev nedsat for nærmere at behandle Sagen. Udvalget, der kom til at bestaa af *C. C. Andersen*, *P. Knudsen*, *R. Kastberg*, *A. E. Kiærulff* og *Jac. Jørgensen*, udarbejdede Love, der blev vedtaget den 12. December 1903, og Sygekassen — eller som den dengang hed: »Københavns Postbudes Læge- og Medicinkasse« — var hermed en Kendsgerning. Udvalget fortsatte som Bestyrelse med *A. E. Kiærulff* som Formand.

Inden Sygekassen kunde paabegynde sin Virksomhed, var der et meget stort Forarbejde at udføre. Der skulde forhandles med Læger, Apotheker, Hospitaler m. fl. En Anmodning til Sygekasseinspektoret om at opnaa Statsanerkendelse blev foreløbig afslaaet, hvorfor Bestyrelsen selv maatte træffe den nødvendige Ordning med de forskellige Faktorer for at opnaa de samme Vilkaar, hvorunder statsanerkendte Sygekasser da virkede. Ligeledes var der Forhandlinger med »Københavns Postbudes Laane- og Begravelseskasse« om Optagelse af Læge- og Medicinkassen som en særskilt Afdeling.

Da Sygekassen traadte i Virksomhed den 1. April 1904, traadte Bestyrelsen tilbage, fordi Ledelsen blev fælles med Laane- og Begravelseskassen. Ved Overtagelsen var der et lille Grundfond paa 297 Kr., og Medlemsantallet var 107, og saaledes sat smaat i Gang gik det ogsaa smaat, særlig det første Aar. I 1905 synes Modvillien mod Sygekassens Oprettelse dog at

være overvunden, og Medlemsantallet stiger da til 441. Fra 1. Januar 1906 blev Sygekassen statsanerkendt, men endnu i de nærmest følgende Aar gik det meget smaat, saa Sygekassen havde meget svært ved at faa det til at løbe rundt og maatte stadig søge Laan hos den mere velhavende Begravelseskasse. Sygekassen blev derfor ogsaa af Sygekasseinspektoret stadig mindet om sin daarlige økonomiske Stilling.

Fra 1910 og i de nærmest følgende Aar begyndte det at lysne lidt; men nogen helt god økonomisk Stilling havde Sygekassen endnu ikke, da den ikke nær opfyldte de Betingelser, som Sygekasseinspektoret fastsatte med Hensyn til det nødvendige Reservefond. Hertil kom den spanske Syge i Aarene 1918—19, hvilket foranledigede en saa mærkbar Formuenedgang, at Sygekassen maatte optage et Laan paa 5000 Kr. hos Begravelseskassen til foreløbig Dækning af Udgifterne, indtil Statstilskuddet blev udbetalt.

Den økonomiske Situation bedredes imidlertid igen fra 1920, og nu gik det fremad Aar for Aar, og da Sygekassen i 1929 kunde fejre sit 25-aarige Jubilæum, kunde den notere et Medlemsantal paa 1926 Personer — hvoraf ca. 1000 er Mænd og ca. 900 Kvinder — og en Formue paa 75,424 Kr. Formuen pr. Medlem udgjorde nu 39 Kr. 16 Øre mod 2 Kr. 27 Øre i 1909, hvor Medlemsantallet ikke endnu var naaet længere end til 665. I 1924 havde Kassen et Medlemsantal paa 1913.

Naar Medlemsantallet ikke er steget nævneværdigt i den sidste halve Snes Aar, hænger det sammen med, at Tilgangen til Etaten i dette Tidsrum har været minimal. At Tilgangen saaledes stopper op, virker ikke befordrende paa noget Foretagendes Økonomi; men foreløbig vil Sygekassen dog nok kunne taale en saadan Standsning.

Kontingentet, der straks blev fastsat til 70 Øre maanedlig pr. Medlem, har siden været noget stigende, dels paa Grund af den almindelige Konjunktursvingning og dels paa Grund af Udvidelsen af Sygekassens Ydelser. Dog har den sociale Forsorgs Udvikling gennem Statstilskuddet været af overordentlig Betydning for Sygekassens Medlemmer, idet derved et gennemgaaende lavt Kontingent har været muligt. Fra 1921, da en gennemgribende Forandring i Vedtægten blev indført, som blandt andet skabte Ensartethed for alle statsanerkendte Sygekasser, blev Kontingentet fastsat stigende i Forhold til Dagpengeydelsen. Dette stigende Kontingent har dog kun mindre Betydning for Postbudenes Sygekasse, da mandlige Medlemmer ingen Dagpenge kan oppebære som Følge af, at de med visse Begrænsninger oppebærer Lønning under Sygdom. Kontingentet for det overvejende Flertal af Medlemmer er 1 Kr. 20 Øre maanedlig for Mænd og 1 Kr. 80 Øre maanedlig for Kvinder med 1 Kr. i daglig Pengehjælp.

Sygekassens Medlemmer har i de første 25 Aar i Kontingent indbetalt 404,636 Kr. I Stats- og Kommunitilskud er i samme Tidsrum modtaget 168,912 Kr. Disse Indtægter har igen dækket Ydelser til Hospitals-, Sanatorie- og Rekonvalescensophold, til Læge og Medicin, til Fødselshjælp og til Bade og Bandager m. m. for Medlemmerne og deres Børn under Sygdom paa en Maade, som Medlemmerne kan være tjent med.

Udgifterne til Sygekassens saavel som Laane- og Begravelseskassens Administration var i mange Aar meget beskedne. Arbejdet blev udført i de sene Aftentimer, efter at det daglige Arbejde var endt, og Bestyrelsesmøder afholdtes i et lille Kvistværelse, gratis overladt af Postvæsenet. Arbejdet voksede imidlertid for stærkt, og da samtidig den økonomiske Stilling bedredes, blev der fra 1. Januar 1922 oprettet Kontor med fast daglig Kontortid og Kontorassistance. Udgifterne ved Administrationen er derfor stæget, siden der blev Raad til at yde ogsaa de Mænd, der ofrede deres Fritid paa Kassens Trivsel, et mindre Honorar, men Administrationsudgifterne udgjorde i 1928 dog kun 2 Kr. 29 Øre pr. Medlem aarlig.

Begravelseskassen, der havde samlet de andre Afdelinger, Laanekassen og Sygekassen, betragtedes som Hovedafdeling, indtil det ved Vedtægtsændringen i 1922 bestemtes, at Sygekassen skulde være Hovedafdelingen og de to andre sekundære Afdelinger. Alle Afdelinger fører særskilt Regnskab som hidtil, men til Fællesadministrationen, som Sygekassen udreder Udgiften til, bidrager de øvrige Afdelinger efter nærmere fastsatte Regler.

Th. Saaby,
Sygekassens nuværende Formand.

Ledelsen af Sygekassen er siden dens Oprettelse ikke undergaaet store Ændringer. Da Sygekassen den 1. April 1904 begyndte sin Virksomhed i Tilslutning til Laane- og Begravelseskassen, var *J. A. Hansen* Formand. Han afløstes i 1905 af *Chr. Rønnebæk*, der dog traadte tilbage i 1906 og afløstes af den nuværende Formand, *Th. Saaby*, som derfor er den, der særlig har ført Sygekassen fra de første Aars brydsomme økonomiske Vanskeligheder til den faste Position, Kassen nu har. *A. E. Kiærulff*, der var Ho-

vedkasserer for Laane- og Begravelseskassen, overtog fra 1. April 1904 ogsaa Hvervet som Hovedkasserer for Sygekassen og bestred denne Virksomhed i godt 25 Aar. *P. Knudsen* har som Sygekassens Forretningsfører, fra Kassens Stiftelse og til 1922, udført et betydeligt grundlæggende Arbejde. Han udtraadte af Bestyrelsen i 1926. Om Begravelseskassen er der kort at sige, at den har et meget stort Medlemsantal, nemlig 1682 Mænd og 1551 Kvinder, i alt 3233. Begravelseshjælpen er 300 Kr. — Laanekassen har et Medlemsantal af 803 og yder til Medlemmerne Laan paa billige og rimelige Vilkaar. Om hele Sygekasseordningen er der at sige, at denne har vist sig at staa paa Højde med øvrige større Sygekassers med Hensyn til Speciallægebehandling, Sanatorie- og Rekonvalescensophold samt øvrige Goder for Medlemmerne under og efter Sygdomme. Sygekassen er som statsanerkendt naturligvis ikke suveræn, men er begrænset af Sygekasseloven og Sygekasseinspektorets Bestemmelser og som Medlem af »De samvirkende Sygekasser«. Dog er det lykkedes Bestyrelsen paa enkelte Punkter at bibeholde Ønsker, der fandtes nødvendige for Sygekassens Omraade og Ledelse.

LANDPOSTBUDENES CENTRALFORENINGS HJÆLPEFOND OG HJÆLPEKASSE

Ovennævnte Forenings Hjælpefond blev oprettet i 1907. Midlerne tilvejebragtes gennem frivillige Bidrag af 1 Kr. pr. Medlem pr. Aar. Ca. $\frac{2}{3}$ af Medlemsantallet i den faglige Forening eller ca. 2000 tegnede sig som Medlem. Ved Siden heraf indkom ogsaa nogle Gaver til Støtte for Fonden.

Fondens Bestyrelse uddelte Hjælp efter nøjere Skøn til trængende Kolleger, og for at komme i Betragtning skulde 2 Mand paa Stedet — helst Kolleger — attestere Trangen, og Andragendet skulde anbefales af den stedlige Kredsformand.

I 1916 blev Hjælpefonden indført som obligatorisk Opgave, hvortil alle de faglige Medlemmer skulde yde 1 Kr. aarlig, og Fonden virkede videre paa samme Grundlag indtil 1925, hvor man gik over til Oprettelse af en Hjælpekasse (Begravelseskasse). Hjælpefondens Midler bestaar fra dette Tidspunkt kun af godt 2000 Kr. og egne Midler samt 1000 Kr. fra »Illustreret Familie-Journal« og 1000 Kr. fra »Hjemmet« aarlig foruden enkelte andre Gaver fra Selskaber o. l. Hjælpefonden har ved Siden af den faste Kontingentydelse fra Medlemmerne i Aarene indtil 1925 tillige paa anden Maade fra Medlemskredsen modtaget værdifuld Støtte. Saaledes overgav mange Landpostbude — ja Størstedelen — ved Ophævelsen af Kautionsforsikringen i 1916 deres derved frigjorte Beløb til Hjælpefonden. Fonden har gennem Aarene udrettet meget godt og har gennem Beløb fra 50 Kr. til 200 Kr. været til god Støtte for haardt ramte Hjem. Fra dens Oprettelse i 1907 og indtil 1931 er der ydet Hjælp til 907 Landpostbude til et samlet Beløb af 78,210 Kr., hvilket i de 25 Aar giver en gennemsnitlig Hjælp paa 3128 Kr. aarlig.

Naar *Hjælpekassen (Begravelseskassen)* som foran nævnt oprettedes i 1925 var den egentlige Grund den, at den gamle Forening »Landpostbudenes Sygekasse og Begravelseskasse« ikke længere kunde opfylde sine Forpligtelser. Sygekassevirksomheden var alt ophørt omkring 1915—16. Tilbage var Begravelseskassen, men heller ikke den formaaede at opfylde sin Opgave, da der ingen Tilgang var, grundet paa at nyantagne Landpostbude som Regel var forsikrede inden deres Indtræden i Postvæsenet. Bestyrelsen for Begravelseskassen androg da Landpostbudenes Centralforening om at overtage Begravelseskassen og sikre de i denne værende Medlemmer deres Begravelseshjælp.

Det var ikke saa lige til at løse dette Sjøragsmaal; men sige nej kunde Organisationen ikke godt, da der laa en god og sund Opgave i at hjælpe ældre eller pensionerede Kolleger, ligesom det egentlig ogsaa var det mest naturlige, at saadanne Opgaver varetoges af den faglige Organisation. Organisationen gik i Gang med Opgaven og kom til det Resultat gennem indhentede statistiske Beregninger, at den maatte tilskyde 35,000 Kr. til den Kapital, der var, med det nævnte Kontingent.

Efter lange og trange Forhandlinger enedes Bestyrelsen om at sige ja til Overtagelse af Begravelseskassen og at stille Forslag til Delegeretmødet 1925 om, at man samtidig gik ind for Oprettelse af en Begravelseskasse for *samtlig*e Medlemmer af Landpostbudenes Centralforening. Bestyrelsen havde forinden udregnet, hvilken Størrelse Kontingentet maatte have i Forhold til den Grundkapital, der kunde fremskaffes. Denne kunde anslaaes til ca. 55,000 Kr., hvoraf de 27,000 Kr. var Restbeholdning fra den gamle Begravelseskasse og de 28,000 fra Landpostbudenes Hjælpefond.

Paa dette Grundlag foreslog Bestyrelsen et Kontingent af 3 Kr. aarlig, for hvilket skulde erholdes en Begravelseshjælp af 225 Kr. Paa Delegeretmødet var der en ikke ringe Modstand mod Forslaget, men Bestyrelsen holdt fast ved sin Plan og gik ind for, at Budgettet kunde holde efter Forslaget.

Bestyrelsens Forslag vedtoges med et stort Mindretal imod; men da Afstemningen var falden, erklærede alle Modstanderne af Forslaget, at de loyalt vilde bøje sig og arbejde for Sagen hjemme i Medlemskredsen. Hjælpefonden begyndte derefter sin Virksomhed fra 1. Oktober 1925, men med den Overgangsbestemmelse, at ingen ud over de gamle Medlemmer kunde erholde Begravelseshjælp før efter 1. Januar 1926.

Ved Hjælpekassens Oprettelse blev der ogsaa aabnet Adgang til for Hustruer at tegne Begravelseshjælp, dog med lavere Begravelseshjælp de første Aar, indtil de efter 15 Aars Medlemstid kunde opnaa den fulde Hjælp paa 225 Kr. For mandlige Medlemmer udbetaltes derimod straks det fulde Beløb ved Dødsfaldet.

Det har gennem de forløbne Aar vist sig, at Bestyrelsens Udregninger har kunnet holde. Grundkapitalen er saaledes vokset med ca. 10,000 Kr. aarlig og udgjorde ved Udgangen af 1931 117,000 Kr. Dette gode Resultat førte til, at Begravelseshjælpen forhøjedes fra 225 til 260 Kr. ved Delegeretmødet i Odense 1931.

DE BEVÆGELIGE OVERPAKMESTRES BEGRAVELSESKASSER

I indenfor denne lille Gruppe af Posttjenestemænd findes 2 Begravelseskasser. Den ældste, der nu kun omfatter de fynske og jyske Overpakmestres, hedder »Postpakmestrenes Begravelseskasse« og er stiftet 1. Januar 1881. Kassen begyndte med 56 Medlemmer og var grundet paa Paaligningsprincippet. Begravelseshjælpen fastsattes til 100 Kr. ved saavel Mandens som Hustruens Død. Som Kassebeholdning skulde til enhver Tid forefindes mindst 200 Kr., og efter hver Udbetaling blev det manglende Beløb paalignet Medlemmerne.

I 1892 blev Begravelseshjælpen — da Medlemsantallet var steget til 100 — forhøjet til 200 Kr. ved Mandens Død. Samtidig fastsattes den disponible Kassebeholdning til 600 Kr.; men i 1893 sattes Begravelseshjælpen paany til 100 Kr. baade for Mand og Hustru. I 1901 forlod man Paaligningsprincippet og fastsatte Kontingentet til 1 Kr. 10 Øre Kvartalet.

Under denne Form virkede Begravelseskassen til 1916. Fra dette Aar hævedes Begravelseshjælpen for Mandens Vedkommende paany til 200 Kr. og har været saadan siden. Kontingentet udgør dog nu 1 Kr. 25 Øre Kvartalet. Medlemsantallet var pr. 31. December 1931 240 Mænd og 235 Kvinder, og indtil dette Tidspunkt havde Kassen i Begravelseshjælp udbetalt ialt 18,400 Kr. og er Ejer af en Kapital paa 13,858 Kr. 52 Øre. Kassens nuværende Formand er Pakmesterformand *M. C. Madsen*, Fredericia.

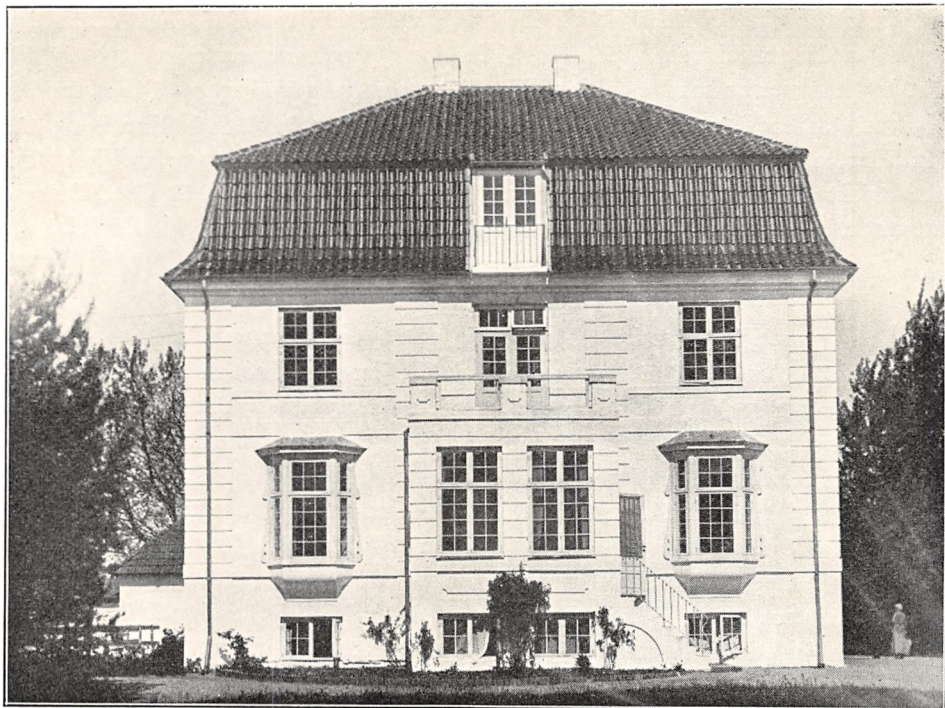
Den egentlige Grund til Dannelsen af »Pakmestrenes Begravelseskasse af 26. Maj 1893« 12 Aar efter, at Begravelseskassen af 1881 var oprettet, var den, at de sjællandske Pakmestre paa Generalforsamlingen i den gamle Begravelseskasse i 1892 havde stillet Forslag om fast Kontingent, men faaet Forslaget forkastet. Pakmestrene *S. Hansen* og *Stephansen* i København tog derefter Initiativet til Dannelsen af en Begravelseskasse, som kun optog Pakmestre ved det daværende sjællandske Jernbanepostkontor, og den 26. Maj 1893 stiftedes da ogsaa en Begravelseskasse efter Kontingentprincippet med 4 Øre maanedlig af hver 100 Kr. aarlig Lønning. Begravelseshjælpen fastsattes til 100 Kr. ved saavel Mandens som Hustruens Død.

Pakmester *S. Hansen* var Kassens første Formand, og gennem sin 15-aarige Virksomhed som Formand ledede han ikke alene Begravelseskassen, men støttede den samtidig økonomisk. I 1916 skænkede Hansen en Fane til Begravelseskassen, der kvitterede for hans stadige Interesse ved at optage ham som Æresmedlem. I 1905 oprettedes paa Forslag af Pakmester *S. Hansen Skibby* (senere Skibbyholm) en Laanekasse i Forbindelse med Begravelseskassen, i hvilken tjenstgørende Medlemmer kan erholde Laan til et Beløb af indtil 200 Kr. Renten er 2 Øre maanedlig af hver laante 5 Kr., og Afdragene er 10 Kr. pr. Maaned.

Begravelseskassen blev stiftet med den Begrænsning, at kun Pakmestre kørende paa Sjælland og Lolland-Falster kunde optages som Medlemmer, men senere er denne Begrænsning slettet, og alle ved Jernbanepostkontorerne ansatte af Overpakmesterklassen kan optages. — Kontingentet er 1 Kr. 25 Øre maanedlig for Mand og Hustru tilsammen, og Medlemsantallet er 125 Mænd og 128 Kvinder. Pensionister over 65 Aar og Enker er kontingentfri. I Begravelseshjælp udbetales 300 Kr. ved Mandens og 250 Kr. ved Hustruens Død.

Begravelseskassen har en Afdeling for Børneforsikring, hvor Medlemmerne for 25 Øre maanedlig og uden Hensyn til Børneantallet kan sikre sig Begravelseshjælp ved Dødsfald blandt Børnene. Begravelseskassen ejer en Formue paa ca. 28,000 Kr., der er anbragt til en Rentefod af 5 pCt. p. A.

Af de Mænd, der ud over forannævnte særlig har virket for Begravelseskassens Trivsel og Vækst, skal nævnes Pakmester *Bruselius*, som afløste *S. Hansen* i 1908 og var Formand til 1911. Pakmesterformand *Edv. Nielsen* overtog derefter Formandshvervet og har været Indehaver af dette siden.

Feriehjemmet i Rørvig.

POSTFUNKTIONÆRERNES FERIE- OG REKREATIONSHJEM I RØRVIG

Fra Begyndelsen af dette Aarhundrede begyndte Kravet om en aarlig Ferie for almindelige, jævne Middelstandsfolk, Tjenestemænd og Arbejdere at trænge igennem. Indtil da var Begrebet Ferie noget, som stod i Forbindelse med Skoler og Undervisningsanstalter. Med Ferie forbandt man ogsaa Udsigten til at tage andre Steder hen, men dette var noget, som kun højerestaaende og velstaaende Samfundsborgere kunde opnaa Adgang til, og som derfor laa fjernt fra det opnaaelige for den almindelige, jævne Mand og Kvinde.

I Sommeren 1906 opnaaedes, i H. t. Bevilling paa Finansloven, 8 Dages Sommerferie for Postbude i København og ved de 15 største Provinspostkontorer. I Sommeren 1907 gaves der samtlige statsansatte Postbude — undtagen nyansatte — 8 Dages Ferie. Fra Sommeren 1912 blev Ferien udvidet til 14 Dage. Statstjenestemændenes lovmæssige Ret til Ferie blev sikret ved Lønningsloven af 1919. Landpostbudene, der først blev statsansatte ved Lønningsloven af 1919, havde indtil da ingen Ferie. Ved Statsansættelsen fulgte Ret til Ferie, men denne fastsattes til kun 1 Uge.

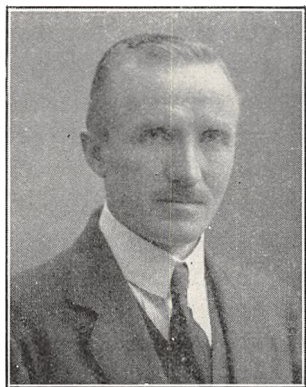
Samtidig med Feriens Indførelse begyndte man at diskutere Spørgsmaalet: den mest hensigtsmæssige Udnyttelse af det opnaaede Gode. At rejse ud som Landliggere eller Sommergæster, som bedre stillede Medborgere havde for Skik, laa uden for Diskussionens Omraade; en saadan

Luksus tillod den beskedne Gage ikke. En stor Del havde Familie og Bekendte paa Landet, hvortil de kunde rejse. En endnu større Del kunde overhovedet ikke tænke paa at rejse, grundet paa mange forskellige Forhold, hvoraf de økonomiske i Forbindelse med en større eller mindre Børneflokk var det overvejende. Denne store Del maatte — og maa desværre fremdeles — resignere og se at faa det mest mulige ud af Ferien i Hjemmet. Tilbage var en Del af Personalet, for hvem Tanken om Oprettelse af eget Feriehjem var ret naturlig.

Ved en lille festlig Sammenkomst i Københavns Postbudes Alderdomshjem den 18. April 1913 blev Ideen drøftet, og pens. Postbud *L. Møller*, der var meget interesseret i Tanken, tilbød til Hjælp til dens Realisation at skænke et Beløb paa 1000 Kr. Dette Tilbud gav Stødet til, at Tanken blev ført ud i Virkeligheden. Et 3 Mands Udvalg med pens. Postbudeformand *M. C. J. Skjerbæk* som Formand blev nedsat. Da Udvalget fik oplyst, at en ret stor Villa i Rørvig ved Nykøbing Sj. med tilhørende — delvis beplantet — 9 Tdr. Land var at faa til Købs paa moderate Vilkaar og mod 5000 Kroners Udbetaling, blev de københavnske Posttjenestemænd indbudt

til et Møde i Salonen »Phønix« den 4. Juni. Der var stærk Stemning for Feriehjemmets Oprettelse, og de fleste af Deltagerne tegnede sig straks som Andelshavere i det nye Foretagende, idet man samtidig overdrog det videre Arbejde med Sagen til Bestyrelsen for Københavns Postbudeforening, hvis Formand var Postbud *K. Thomsen*, den nuværende Formand for Feriehjemmet. Efter at Bestyrelsen havde arbejdet med Sagen i nogen Tid, blev samtlige Medlemmer af Københavns Postbudeforening indbudt til et Møde i Lokalet Nørrevold 92, hvor der var saa afgjort Stemning for Planens Realisation, at man nedsatte et Udvalg til at udarbejde Forslag til Vedtægter etc. Udvalget bestod af: pens. Post-

K. Thomsen,
Formand for Feriehjemmet.

budeformand *M. C. J. Skjerbæk*, Formand, Postbud *M. R. H. Nielsen*, Sekretær, Postpakmester *S. Hansen Skibby* (senere Skibbyholm), Kasserer, Postbud *K. Thomsen*, Repræsentant, Postbud *R. Nielsen*, Repræsentant.

Udvalget — som paa dette Tidspunkt kun raadede over *L. Møllers* Gave paa 1000 Kr., et noget lignende Beløb, tegnet i Andele, samt Tilsagn om en Kassekredit i Laane- og Diskontobanken paa 5000 Kr. mod en af *Skjerbæk* stillet Sikkerhed — rejste til Rørvig den 19. Juni og tog paa egne Vegne og for egen Risiko Villæen paa Haanden for en Købesum af 13,000 Kr. Den 24. Juni afsluttedes det endelige Køb paa Højesteretssagfører *Møldrups* Kontor i København. Den 4. Juli afholdtes konstituerende Generalforsamling, hvor Vedtægter blev vedtaget, og Bestyrelse, bestaaende af forannævnte 5 Mand, blev valgt.

Postfunktionærernes Ferie- og Rekreatiionshjem var hermed endelig stiftet, og Arbejdet sattes ind paa at skabe den stærkest mulige økonomiske Bærekraft, hvilket navnlig skete ved, at der udsendtes Opraab til samtlige Posttjenestemænd af Postbudeklasserne ud over hele Landet, og Resultatet heraf var, at der yderligere tegnedes Andele, saaledes at det samlede Andelsbeløb ved Aarets Slutning var op mod 2000 Kr. — Feriehjemmet blev taget i Brug fra Foraaret 1914. Indvielsen fandt Sted den 28. Juni 1914, hvor Repræsentanter for Regeringen og Administrationen var tilstede.

Den købte Ejendom, der af mange ansaas at være alt for stor, viste sig ret hurtig at være for lille til Formaålet, og allerede efter første Sæson maatte man leje Værelser i Byen i ret stort Omfang. Der blev da indrettet 3 Kvistværelser paa Loftet, og nogle Kælderrum blev indrettet til Soverum, og hermed maatte man klare sig indtil 1927, hvor en Mansardetage blev bygget til. I 1928 opførtes en stor Pavillon, beregnet til Opholdslokale under ugunstige Vejrforhold samt til Afholdelse af festligt Samvær. I 1929 blev Udvidelserne afsluttet med Tilbygning af en Spisestue med Plads til ca. 100 Gæster.

Feriehjemmet raader nu over 19 Gæsteværelser, 2 store Opholdsstuer foruden Bestyrerens samt Husstandens Værelser. Desuden raades over 9 Tdr. Land, kraftigt bevokset med forskellige Slags Løv- og Naaletræer, store Frugtplantager og store, græsbevoksede Plæner. — Udviklingen gennem Aarene fra 1913 og til 1929 kan maaske bedst karakteriseres ved den Sum, der er anvendt til Udvidelser, nemlig ca. 25,000 Kr., og da hele Villaen med Plantage kun kostede 13,000 Kr., vil man heraf kunne slutte, hvor omfattende Udvidelserne har været.

Af Hensyn til Hjemmets Økonomi er det nødvendigt at have saa mange Gæster som muligt, og Medlemmerne maa derfor inden 15. Maj melde sig for at sikre sig Ophold i Højsæsonen 15. Juni—15. August, idet de Pladser, der herefter bliver tilovers, udlejes til Andelshavere, d. v. s. udenforstaaende, som i sin Tid har indbetalt et Andelsbeløb — nu paa mindst 25 Kr. Eventuelle resterende Pladser udlejes til Fremmede.

Medlemmernes Benyttelse af Hjemmet er nogenlunde konstant fra Aar til Aar og ligger omkring ca. 60—65 Familier med ca. 130—150 Familiemedlemmer. Det gennemsnitlige Antal Dage, de tilbringer paa Hjemmet, er ca. 10. Som Minimum er fastsat 5 Dage, saafremt Rejsegodtgørelse ønskes. Det skal nemlig med Erkendtlighed nævnes, at Statsmyndighederne: Postvæsenets Administration, Regering og Rigsdag, lige fra 1. Sæson i 1914 har vist Foretagendet sin Bevaagenhed ved at betale Rejseudgifterne for Medlemmerne til og fra Rørvig under Rejse paa Grund af Ferie- eller Rekreatiionsophold indtil et Beløb af Kr. 2000; et Beløb, der paa enkelte Aar nær har været tilstrækkeligt til at dække alle Rejseudgifterne. Det siger sig selv, at denne Imødekommenhed fra Statsmyndighedernes Side har haft overordentlig stor Betydning for Medlemmerne og derved for Hjemmets Drift og Økonomi.

Feriehjemmet har haft sine Børnesygdomme at overvinde. Det var kun

smaa Midler, der var til Raadighed ved Starten, og overordentligt vanskelige økonomiske Kaar er der virket under, navnlig i de første Aar. Starten med den første Sæson i 1914 var dog særdeles lovende. Hjemmet var fuldt belagt, og alt tegnede godt, men saa udbrød Verdenskrigen i Begyndelsen af August. Medlemmernes Ferie blev afbrudt, idet de hjemkaldtes til Tjeneste, og alle de øvrige Gæster afbrød paa Grund af Situationens Alvor deres Ferie. Alle Indtægtskilder standsede baade for denne og for en stor Del af den følgende Sæson, Priserne steg, og Rationeringerne med hvad dertil hørte vanskeliggjorde, for ikke at sige umuliggjorde, alle Beregninger og Dispositioner for saavel Bestyrelsen som for Bestyreren. Penge til Renter, Afdrag, Skatter etc. skulde skaffes til Veje og blev det ogsaa takket være Bestyrelsens Ihærdighed og Statsautoriteternes Forstaaelse af den vanskelige Situation, idet det nemlig lykkedes et Par Gange i de vanskelige Aar at bevæge Autoriteterne til at udbetale, til Dækning af det konstaterede Underskud, Restbeløbet — nogle Hundrede Kroner — af de 2000 Kr., som var bevilget til Rejsegodtgørelse, men som ikke var blevet fuldt benyttet. Et Par Koncerter og en Bortlodning gav ret pænt Overskud, hvorimod et Forsøg paa at faa Medlemmerne til at betale et frivilligt Bidrag ikke faldt særligt straalende ud. Pengene var meget smaa i Tjenestemandskredse i denne Periode; men med de indkomne Beløb i Forbindelse med de forannævnte Indtægter lykkedes det at holde Foretagendet i Gang trods alle Vanskeligheder.

De senere gode Aar — i Slutningen af Krigen og derefter — kom Feriehjemmet tilgode baade i Form af stort Gæstetal, forholdsvis gode Pensionspriser og ikke mindst ved Bortsalg af en Del af Plantagen til Byggegrunde til gode Priser. Dette gav Penge i Kassen, og Feriehjemmet slap ud af sine noget trykkende Gældsforpligtelser og kunde endda afse ret betydelige Beløb til Forbedringer af Inventar og til forskønnende og forbedrende Anlæg i den tiloversblevne Del af Plantagen.

Hjemmets Økonomi bedrede sig i de følgende Aar saa godt, at man 10 Aar efter Bortsalget kunde tilbagekøbe de bortsolgte Grunde paa nær en enkelt, som var bebygget, for ca. Halvdelen af den Sum, man havde solgt dem for.

Feriehjemmets Økonomi maa nu siges at være i den bedste Orden, og foruden at Hjemmet stadig vedligeholdes, er der i Reglen et lille Overskud paa Driften, sidste Regnskabsaar (1931) saaledes ca. 600 Kr. Overskudet anvendes til Forbedring af Inventar, Forskønnelse af Parken m. v. Om Udbytte til Andelshaverne har der hidtil ikke været Tale, og den Tid ligger sikkert fjern, om den da nogen Sinde indtræffer, at Udbytte kan udbetales.

Hjemmet er vurderet til Ejendomsskyld i 35,000 Kr.; Inventariet er bogført til en Værdi af ca. 11,000 Kr.; Prioritetsgælden andrager ca. 29,500 Kr., og den udbetalte Andelssum er ca. 6880 Kr. Som det heraf ses, er der ikke Tale om, at Feriehjemmet ejer nogen egentlig Formue.

Feriehjemmets Medlemsantal er 415. Medlemsantallet er jævnt, men ikke

stærkt stigende. At Tilvæksten ikke er større, skyldes vel nok i nogen Grad det forholdsvise store Indskud, der skal betales, nemlig 25 Kr., men selvfølgelig ogsaa den ringe Tilgang til Etaten igennem mange Aar.

Feriehjemmets daglige Drift varetages af en Bestyrer, der bor paa Hjemmet, og som har kontraktlig Forpligtelse saavel overfor Hjemmets og Plantagens Drift og Vedligeholdelse som overfor Gæsternes Forplejning og Bospisning. Bestyreren erholder ingen Løn ud over, at han har Fribolig for sig og Husstand, Ret (og Pligt) til Udnyttelse af de til Jordbrug udlagte Jordstykker samt Retten til Hugst i Plantagen efter Bestyrelsens Anvisning og endelig Retten til al Frugten fra Frugtplantagerne. Bestyreren maa iøvrigt se at faa sin Lønning ud af Overskudet for den leverede Forplejning, og selv om man ikke skulde synes, at der med de fastsatte Priser kunde blive synderligt tilovers, er det dog en Kendsgerning, at den nuværende Bestyrer, Hr. *Henningsen*, gaar ind i sin 7. Sæson uden Beklagelse af nogen Art. For en Fuldstændigheds Skyld skal bemærkes, at saavel Gæster som Bestyrelse har været overordentlig godt tilfreds med den af Bestyreren, trods de lave Pensionspriser, leverede Forplejning.

I de forløbne ca. 18 Aar har Foreningen haft 4 Formænd, nemlig: *M. C. J. Skjerbæk* fra Stiftelsen til 1916, *A. Dombernowsky* fra 1916 til 1926, *S. Skibbyholm**) fra 1926 til 1931, og den nuværende Formand, Postbudformand *K. Thomsen*, der som Næstformand overtog Ledelsen ved *Skibbyholms* Død den 7. August 1931 og blev valgt til Formand den 18. Februar 1932.

Af Kasserere har Foreningen kun haft 2, nemlig *S. Skibbyholm* fra Stiftelsen, indtil han overtog Formandshvervet i 1926, samt den nuværende Kasserer, *J. Bødskov*, der afløste *Skibbyholm*.

Af den første Bestyrelse, som valgtes ved Stiftelsen, har endnu to Sæde i Bestyrelsen, nemlig den nuværende Formand, *K. Thomsen*, og Repræsentant *R. Nielsen*.

At fremdrage alle dem, der gennem de forløbne Aar har haft Andel i Feriehjemmets Trivsel, vilde føre for vidt, men et Par enkelte af dem, der har haft den allerstørste Betydning og hvis Indsats særlig bør fremhæves, maa dog nævnes.

Her kommer i første Række den Mand, der fik og udformede Ideen til Feriehjemmet, nemlig afdøde *M. C. J. Skjerbæk*, og den Mand, der gav det første Skub til Ideens Realisation, afdøde *L. Møller*, der skænkede de 1000 Kr. til Formaalet. Nævnes bør ogsaa *A. Dombernowsky*, der i sin 10-aarige Formandsperiode udførte et godt og nyttigt Arbejde for Foreningen og satte sig og Hustru et varigt Minde ved Stiftelse af et Legat paa 1000 Kr., hvoraf Renten uddeles 1 Gang aarlig af Bestyrelsen til et Medlem, der trænger til et Rekreationsophold paa Landet, men hvis økonomiske Kaar er saaledes, at han vanskeligt selv kan betale det. Sidst, men ikke mindst, bør mindes den afdøde Formand *S. Skibbyholm*, som baade un-

*) *Skibbyholms* Fotografi findes i Omtalen af Jernbanepostforeningen, Bd. 1, p. 433.

der sin mangeaarige Kasserervirksomhed og senere under sin 5-aarige Formandstid udførte et overordentligt stort og uegennyttigt Arbejde for Hjemmet. Skibbyholm viede til det sidste Hjemmet al sin Fritid, al sin Arbejds-kraft og bragte økonomiske Ofre af ikke ringe Omfang. Skibbyholm døde midt i sin Gerning og under et Ophold paa Hjemmet — som han elskede af fuldt Hjerte — den 7. August 1931.

POSTBUDENES ALDERDOMSHJEM I ODENSE

Foreningens Navn er »Postbudenes Alderdomshjem«. Den stiftedes den 15. Marts 1899 med 14 Medlemmer, og Formaalet var at hjælpe Kollegers Enker med Fribolig, saa vidt Midlerne tillod det. I 1908 var man naaet op paa et Medlemstal af 53, og Bestyrelsen tog nu Initiativ til at faa rejst en Bygning. Man indgav et Andragende til Odense Byraad om Støtte, og Byraadet stillede sig velvilligt og skænkede en Byggegrund, stor 3000 Kvadratalen beliggende i Lahns-gade. Foreningens første, ihærdige Formand skaffede yderligere Midler ved at arrangere Fester og Bortlodninger. Den smukke Bygning stod færdig 1908 og toges straks i Brug, idet de Lejligheder, der ikke disponeredes over til Friboliger, udlejedes til Medlemmer.

I 1910 udbetaltes den første Huslejhjælp, 200 Kr.

I 1931 er der i Huslejhjælp til 4 Enker og 12 Pensionister udbetalt 2066 Kr. 72 Øre foruden at der er tildelt 5 Enker Fribolig.

Kontingentet er 1 Kr. pr. Maaned, og Medlemstallet er 62. Foreningen har klaret sig udmærket hidtil og ser fremdeles Fremtiden i Møde med god Fortrøstning.

Dens nuværende Formand er Overpostbud *Johan Petersen*.

POST- OG TELEGRAFBUDENES PRIVATE ALDERDOMSHJEM

Naar Overskriften her har taget Navn efter de to fra 1927 sammen-sluttede Etater i Modsætning til Overskrifterne over de øvrige i dette Værk omtalte filantropiske Virksomheder, hvor der hele Tiden kun tales om Postbude (-funktionærer), saa har det sin Aarsag i, at den filantropiske Virksomhed, som her skal omtales, er opstaaet i 1885 i den oprindelige Telegrafetat og i Daaben fik Navnet: *Statstelegrafbudenes private Enkekasse*.

I nævnte Enkekasses Jubilæumsskrift fra 1910 anføres de samme Grunde for Oprettelsen af en Enkekasse som ved Opstaaen af de øvrige i dette Skrift omtalte lignende Foreninger, nemlig de daarlige Pensionsforhold for Statsfunktionærer af lavere Grader og deres efterladte Enker. Men til Trods for, at man saaledes skulde tro, at Jordbunden under disse Forhold var modtagelig for Forslag til Afhjælpning af Nød og Trang hos de eventuelle Enker, fik den første Tanke om Oprettelse af en Enkekasse, som Telegrafbud *Th. Lyng*e paa Telegrafbudenes Begravelseskasses General-

forsamling i 1878 fremsatte, ikke det tilsigtede Udbytte. Lynges gentog i de følgende Aar sin Opfordring, uden at det dog førte til Handling, hvilket maaske nok skyldtes, at Forslagsstilleren ikke mødte med noget formuleret Forslag.

Tiden gik med Snak om Sagen, indtil en anden Mand, *F. Mühlhausen*, i 1884 — ligeledes ved en Generalforsamling i Begravelseskassen — mødte med et Forslag. Skønt hans Forslag ved Oplæsningen blev modtaget med Latter paa Grund af dets uheldige Affattelse, gav det dog Stødet til, at Spørgsmaalet om Oprettelse af en Enkekasse var kommen et Skridt nærmere sin Løsning. Forslaget kom ikke til Behandling paa den Generalforsamling, hvor det var fremsat, fordi det var fremsat udenfor Dagsordenen. Dette gav Anledning til, at Begravelseskassens Formand, Lynges, indkaldte til en ekstraordinær Generalforsamling et Par Maaneder efter, hvor Sagen endelig kom til Behandling.

Efter at Formanden havde redegjort for Mühlhausens Forslag, begyndte Diskussionen. De tilstedeværende Medlemmer var alle enige om Maalet, men da Midlerne skulde drøftes, opstod Divergenserne; medens saaledes de ældre Medlemmer ikke turde gaa til et højere Kontingent end 50 Øre maanedlig, foreslog de yngre 1 Kr. pr. Maaned. De ældre hævdede, at de lave Lønninger ikke tillod et større maanedligt Beløb, medens de yngre hævdede, at da Kontingentet var den eneste Indtægtskilde, man foreløbig kunde regne med, var det nødvendigt, at dette blev sat til 1 Kr. pr. Maaned. Under Diskussionen om Tilvejebringelsen af Midler, var man ved samme Lejlighed ogsaa inde paa at appellere til Publikum om Støtte. En fremsat Tanke om at andrage om Statstilskud blev afvist af Forsamlingen; men forøvrigt blev intet af de fremsatte Forslag vedtaget, men blev henvist til nærmere Overvejelse i et 5 Mands Udvalg, som blev nedsat af Generalforsamlingen. Dette Udvalg, hvori indvalgte Lynges og Mühlhausen, fik desuden tildelt den Opgave at arrangere en Fest med det Formaal at skaffe Penge til Kassen og blev saaledes paa een Gang baade Lov- og Festudvalg.

Udvalget tog straks fat og arrangerede kort Tid efter en selskabelig Sammenkomst med paafølgende Bal, der indbragte et Overskud paa 111 Kr. 04 Øre, som altsaa efter den oprindelige Plan skulde tilfalde Enkekassen; men da Festen var afholdt i Begravelseskassens Navn, gjorde dennes Bestyrelse — med Undtagelse af Formanden, der var Medlem af Udvalget — Krav paa, at Overskuddet tilfaldt Begravelseskassen. Da Lynges, til hvem Bestyrelsen henvendte sig i denne Sag, paa Forespørgsel maatte indrømme, at hvis der var fremkommet et Underskud fra Festen, skulde dette have været dækket af Begravelseskassen, endte det med, at Begravelseskassen gik af med Sejren og strøg Overskuddet.

Dette var en fatal Historie; men Lynges tabte hverken Hovedet eller Modet. Han fik de øvrige Udvalgsmedlemmer med til, at Udvalget paa egen Risiko arrangerede en ny Aftenunderholdning i »Kongens Klub« paa Østergade, København. De fornyede Anstrengelser kronedes med Held, idet Overskuddet fra denne Fest androg ikke mindre end 264 Kr. 30 Øre. For

saa vidt var der Grund til at sige Bestyrelsen for Begravelseskassen Tak for dens Optræden, som resulterede i flere Penge til Enkekassen.

Arbejdet med Dannelsen af Enkekassen gled derefter godt fremad, og den 2. Juni 1885 blev Telegrafbudenes Enkekasse stiftet. Det er i denne Forbindelse karakteristisk at erfare, hvor primitivt Stiftelsen af en saadan Forening formede sig, idet det i Jubilæumsskriftet oplyses, at den over Mødet førte Protokol bestaar af et løst Folioark, hvorpaa det kort og godt lyder:

»Det vedtoges at stifte en Enkekasse og derefter blandt de indtegnede Medlemmer vælge to Revisorer til at gennemgaae Festcomitéens Regnskab. Oplæsning af Forslaget til Love.«

Paa de indvendige Sider staar tværs over Arket anført 14 Navne, nemlig Navnene paa de Telegrafbude, som straks indmeldte sig i Enkekassen. Det var kun en ringe Del af Mødets Deltagere, men dette skyldtes, at da Mødet trak længe ud, var en Del gaaet, og af Resten var der mange, som vilde se Tiden an, inden de meldte sig ind. Ved den konstituerende Generalforsamling den 19. August 1885 vedtoges Lovene, og der foretoges Bestyrelsesvalg. Til Formand for Enkekassen valgtes Th. Lyng.

Det første, Bestyrelsen maatte have sin Opmærksomhed henvendt paa, var at skaffe Penge til Enkekassen. Men hvorledes? At rette direkte Henvendelse til Publikum om Støtte, som tidligere foreslaaet paa et af Møderne, var Bestyrelsen ikke rigtig stemt for, og dog syntes dette at være den eneste Udvej. Efter nogen Overvejelse bestemte Bestyrelsen sig for en Henvendelse til Pressen med Anmodning om dennes Bistand til at faa Publikum i Tale. Denne ønskede Hjælp blev beredvillig givet, og i den nærmest paafølgende Tid havde Bestyrelsen den Glæde at modtage en Del Pengegaver til Enkekassen, ligesom den fik Tilsagn om nogle aarlige Bidrag.

Kun et af Bladene, »Avisen«, havde ikke ment at kunne anbefale Enkekassen, men Bladet sluttede dog sin Omtale med at give Bestyrelsen et sikkert velment Raad om »at begynde forfra igen«. Den af »Avisen« anførte Kritik var dog ikke helt uberettiget, naar det oplyses, at man stillede Medlemmernes Enker i Udsigt, at naar et Medlem i 5 paa hinanden følgende Aar havde bidraget med et Kontingent af 50 Øre om Maa-neden — altsaa ialt ydet 30 Kr. —, skulde Enken have udbetalt en Pension paa 100 Kr. aarlig. Foruden denne Bestemmelse var der tillige andre lignende, som maatte synes at sprænge Kassens Ydeevne; men det gik dog godt alligevel, takket være saavel de mange, som støttede Enkekassen med Penge, som dem, der ofrede Tid og Arbejde paa at føre den fremad. Ved Siden af de mange og fyldige Bidrag, som fra Publikumskredsen gennem de følgende Aar indgik til Enkekassen, bidrog denne selv til god Balance gennem Afholdelse af Fester samt ved at udlane af Kassens Midler til gode Renter.

I 1890 begyndte Enkekassen sin ydende Virksomhed og havde det første Aar 2 Enker at understøtte, og da Enkekassen i 1910 rundede sine første

J. P. Frederiksen.

25 Aars Bestaaen, havde den i Understøttelser udbetalt ialt 13,883 Kr. 33 Øre. Medlemsbidraget havde i samme Tidsrum kun udgjort 7062 Kr., medens der var indkommen 13,717 Kr. gennem Afholdelse af Fester. Sparekasserenterne havde givet 9597 Kr., Gaverne androg 7545 Kr., og Renterne af Udlaan havde givet 4527 Kr. Kassens Formue udgjorde efter 25 Aars Forløb 26,356 Kr. 41 Øre.

Saaledes økonomisk betrygget har Enkekassen virket videre gennem Aarene, og at der ikke har været større indre Rystelser fremgaar af, at der ikke er skiftet Ledere af Kassen, uden hvor andre Forhold har spillet ind. Kassens første Formand, Lyngge, afløstes af *O. F. Bryn*, der senere afløstes af *C. Bloch*, som igen afløstes i 1925 af den nuværende Formand, Kontorbud i Generaldirektoratet, *J. P. Frederiksen*.

Der er dog senere groet en Virksomhed op ved Siden af Enkekassen, idet Københavns Telegrafbudes Alderdomshjem blev dannet den 6. Februar 1924.

Den direkte Anledning til, at denne Forening opstod, var denne, at der var opstaaet Pressepolemik omkring det Gratiale, som det korresponderende Publikum betænkte Post- og Telegrafbudene med. Kritiken gik bl. a. ud paa, at disse Grupper af Tjenestemænd var vel ivrige i deres Nytaarsgratulationer over for Publikum. Dette gav Anledning til, at samtlige københavnske Telegrafbude paa Initiativ af Telegrafbud *Edmund Lind* paa et Møde den 3. November 1922 vedtog, at Budene fremtidig ikke vilde modtage Nytaarsgratualer; men Firmaer o. l., som hidtil havde betænkt Telegrafbudene med Gratualer, skulde have Meddelelse om, at eventuelle indkomne Beløb vilde indgaa i et Fond til Oprettelse af et Alderdomshjem for københavnske Telegrafbude. Der havde i Forvejen mellem Telegrafbudene været Utilfredshed med den vilkaarlige Maade, hvorpaa Gratialet kom Personalet til gode, og da denne Pressepolemik traadte til, besluttede man altsaa at udvide den filantropiske Virksomhed ved Oprettelsen af Københavns Telegrafbudes Alderdomshjem med Overtelegrafbud *C. L. Oxø* som Formand. Bidragene, som var indkommen i Aarene 1922—23, udgjorde 5714 Kr. 94 Øre og dannede Alderdomshjemets Grundkapital.

Alderdomshjemmet og Enkekassen følges nu ad Side om Side til 1928 eller til Aaret efter, at de to Etater er sluttet sammen. Men i Maj 1928 blev der af Alderdomshjemmet indledet Forhandling med henholdsvis Københavns Postbudes Byggeforening, Københavns Postbudes Alderdomshjem og Telegrafbudenes private Enkekasse om en eventuel Over-

føring af Alderdomshjemmets Midler og Forpligtelser til en af de nævnte Foreninger. Efter flere bevægede Generalforsamlinger i Telegrafbudenes Alderdomshjem vedtog man fra 1. August 1928 en Sammenslutning med Telegrafbudenes private Enkekasse, hvorefter Foreningernes fremtidige fælles Navn skulde være: *Post- og Telegrafbudenes private Alderdomshjem*. Bestyrelsens Antal udvidededes, og den hidtidige Formand for Enkekassen, J. P. Frederiksen, blev tillige Formand for den nye Sammenslutning.

Den sidst dannede filantropiske Forening medbragte ogsaa Kapital ved Sammenslutningen, hvorved den samlede Formue kom op paa 61,052 Kr., saaledes at Foreningen vil være i Stand til i Fremtiden at løse sin Opgave paa værdig Maade.

Overpostmester J. W. Mørch.

Dansk Post- og Telegrafmuseum.

Af Assistent E. H. C. MIKKELSEN

I

MUSEETS HISTORIE

Den første, der offentligt slog til Lyd for Oprettelsen af et Postmuseum, var daværende Postmester i Rudkøbing, *Anton Ferdinand Nielsen* (fra 1908 *Danholm-Nielsen*), der i 1896 i en Artikel i »Aar bog for det danske Postvæsen« bl. a. skrev: »Det vilde allerede være meget, om vi kunde bringe det dertil, at der i Generaldirektoratet, paa Postgaarden eller et andet Sted fandtes et Rum, hvor gamle Sager fra Postvæsenets tidligere Tid kunde opbevares, indtil Samlingen blev saa stor, at der kunde aabnes Adgang til den for Fagfolk«. Nielsens Tanke vakte næppe nogen Interesse. I alt Fald eksisterer der ingen synlige Tegn herpaa. Men heldigvis sad der i København en Mand, der allerede da i mange Aar havde virket i det skjulte for at redde, hvad endnu kunde reddes, af Ting, der kunde belyse det danske Postvæsenes tidligere Tid. Det var daværende Overpostkontrolør *Jens Wilcken Mørch*, Chefen for Brevpostkontoret, senere Overpostmester i København. Mørch var den entusiastiske Samler. Han samlede saa at sige paa alt, Mønter, Vejvisere, af hvilke han efterlod sig den eneste eksisterende komplette Samling, o. m. a., og under dette var ogsaa en gennem mange Aars utrætteligt Samlerarbejde tilvejebragt Samling Postalia. Saa at sige siden Mørch i sin pure Ungdom var traadt ind i Etaten, havde han samlet. Mange af Fagfællerne kendte hans Interesse og hans store Kærlighed til den gamle

Etats Historie, men faa havde hans Blik for, hvad der havde Interesse. Havde dette været Tilfældet, da vilde Mørchs Samlinger have været meget betydeligere, end de nu var. Men meget er sikkert gaet bort under Betegnelsen »gammelt Ragelse«, medens det, hvis det var blevet indsendt til Mørch, nu vilde være opbevaret i det Postmuseum, der først og fremmest skylder Mørch sin Tilblivelse. Men i 1896 var der endnu et Stykke Tid til, førend Tanken om Oprettelsen af et Postmuseum skulde blive realiseret.

I Dagene 7.—14. September 1902 afholdt Københavns Filatelistklub en Udstilling i Industriforeningens Bygning i København, og til denne havde Mørch udlaant en Del af sin Samling. Denne vakte en Del Interesse blandt Publikum, og indenfor Pressen fremkom der Røster for Oprettelsen af et Postmuseum. Dette bevirkede, at Mørch 15. December 1902 skriftligt foreslog Generaldirektoratet, at der gennem Generaldirektoratets »Officielle Meddelelser« rettedes en Anmodning til samtlige Posthuse om til Generaldirektoratet at indsende alle saadanne Genstande, der kunde illustrere Postvæsenets Udvikling, ligesom Posthusenes Bestyrere skulde anmodes om at interessere sig for Erhvervelse eller Paavisning af saadanne Sager, der maatte findes paa private Hænder. Endvidere henstillede Mørch, at der blev henlagt et Eksemplar af alle Brugsgenstande, der da eller i Fremtiden maatte blive benyttet i Postvæsenets Tjeneste, eller hvis dette, paa Grund af Genstandenes Størrelse eller særlige Beskaffenhed, vilde være ugørligt, at der da blev forfærdiget Modeller af disse Genstande. Endvidere foreslog han, at alle efter denne Opfordring indkommende Sager foreløbig samledes paa et nærmere bestemt Sted, og at der førtes en Fortegnelse over dem. Samtidig tilbød han at ville skænke sin Samling, der bestod af adskillige hundrede Numre, til et kommende Postmuseum, idet han i Skrivelsen udtalte, at et saadant »vilde engang i Tiden have en ikke ringe kulturhistorisk Interesse«. Endelig foreslog Mørch, at der til et kommende Postmuseum knyttedes et Postbibliotek, hvorom der fra forskellige Sider indenfor Etaten havde været fremsat Ønsker.

Generaldirektør C. Svendsen synes imidlertid ikke at have haft Øje for Betydningen af et Postmuseum eller har i alt Fald ikke haft nogen Interesse herfor, thi der skete intet. Han afgik imidlertid ved Døden i Oktober 1904, og hans energiske Efterfølger, Generaldirektør V. O. Kiørboe, saa noget anderledes paa Spørgsmaalet. Kiørboe havde i August 1903 deltaget i det første nordiske Postmøde i Stockholm og havde her haft Lejlighed til at se det svenske Postmuseum. Dette havde vakt hans Interesse, og i »Officielle Meddelelser« Nr. 22 for 1905 fremkom der da en Opfordring til Postmestrene om at indsende til Mørch saadanne Genstande, der kunde tænkes at egne sig til Optagelse i et eventuelt Postmuseum.

At der ogsaa i andre Kredse indenfor Postvæsenet var Interesse for Tanken, vidner en Artikel i »Dansk Postblad« om, idet der her pegedes paa, at en Samling af gamle Breve og Bekendtgørelser vilde kunne give et Billede af en længst forsvunden Tid.

Alt imedens havde Mørch arbejdet paa at realisere sin Tanke, idet han naturligvis med Ængstelse maatte se hen til den Mulighed, at de af ham med megen Møje og Bekostning samlede Genstande til Belysning af hans elskede Etats Fortid ved hans Død kunde være udsat for at blive splittet for alle Vinde. I 1904 udkom som et Led i »Dansk Portrætgalleri« Værket »Det kongelige danske Postvæsen«, og helt bag i dette, beskedent og stilfærdigt som Mørch selv, fandtes en af ham skrevet lille Artikel »Om Oprettelsen af et dansk Postmuseum«.

I Januar 1907 foranstaltede Dagbladet »Dannebrog« en lille Udstilling af Mørchs Samlinger i sit Udstillingsvindue i Frederiksborggade, hvor de vakte berettiget Opsigt og Interesse hos Publikum. Samtidig bragte Bladet en af Mørchs trofaste Hjælper, daværende Redaktør af »Dansk Postblad«, Postekspedient, nuværende Overpostinspektør *Jacob Andersen*, skrevet Artikel om de udstillede Genstande.

Om hvor meget den i »Officielle Meddelelser« indrykkede Opfordring forøgede Mørchs Samlinger, ved vi intet, idet Museets gamle skrevne Katalog ved et Uheld er gaaet tabt, men vi ved, at hvad der kom ind blev magasinert og ordnet i et Par smaa Lokaler med tilhørende Loftsrum i Ejendommen Købmagergade Nr. 37, og her blev ogsaa Mørchs Samling anbragt.

Ved en Finanslovbevilling sattes man i Stand til at anskaffe de nødvendige Borde og Montrer — Pladsen var kun meget ringe —, indramme Billeder og foretage Indkøb. Fra »Københavns Filatelistklub« fik man en Gave paa 600 Kr. til »Oprettelsen af et Postmuseum«.

Da man var naaet saa vidt, skrev Mørch 25. April 1907 følgende til Generaldirektoratet: »Da der nu paa Finansloven for 1907—08 er bevilget et Beløb til »Dansk Postmuseum«, tillader jeg mig herved skriftligt at gentage, at jeg i taknemlig Erindring om al den Velvilje, der stedse er vist mig af Postvæsenet, med Glæde overlader dette som Gave min Samling af Postalia til Indlemmelse i Postmuseet. Samlingen bestaar af Uniformer, Vaaben, Posthorn, Posttegn og Postemblemer, ældre Postrekvisiter etc.; endvidere af en større Samling Portraiter i Kobberstik, Lithografi etc. af Postfolk samt billedlige Fremstillinger af Postvæsenets Virksomhed m. m.«.

Hermed var Mørchs Samling overgaaet til Statsejendom, og i Juli 1907 udnævnte Generaldirektoratet den første Bestyrelse for det nye Museum. Naturligvis blev Mørch selv Formand. De øvrige Medlemmer var nu afdøde Kontorchef i Generaldirektoratet *C. L. Lage* og Postekspedient *Jacob Andersen*, der blev Museets Inspektør, hvilken Stilling han har beklædt siden Museets Oprettelse, d. v. s. i femogtyve Aar.

I Sommeren 1909 afholdtes der en Landsudstilling i Aarhus. I Forbindelse med det paa Udstillingen oprettede Indleveringspostkontor havde Udstillingens Intendant, daværende Fuldmægtig ved Overpostinspektoratet for Nørrejylland, senere Overpostinspektør i første Distrikt, nu afdøde *Jørgen Bergsøe*, arrangeret et Interiør visende et Postkontor fra det 19. Aarhundredes Midte. En Del af de hertil anvendte Møbler havde Bergsøe selv fremskaffet, medens en Del var udlaant af Postmuseet. Efter Udstil-

lingens Slutning overgik samtlige Dekorationer og Genstande, der ikke allerede tilhørte Postmuseet, til dette, hvor de indtil videre magasineredes.

I November 1912 udtraadte Mørch, der havde taget sin Afsked af Postvæsenets Tjeneste, af Museets Bestyrelse, for hvilken Kontorchef Lage nu blev Formand, medens Overpostkontrolør *Fr. Olsen* og Postinspektør *J. Bergsøe* udnævntes til nye Medlemmer. De senere Forandringer indenfor Bestyrelsen skal jeg ikke komme ind paa.

For at indhente Erfaringer m. H. t. Opstilling o. a. m. foretog *Bergsøe* og *Jacob Andersen* en Rejse til Berlin for at gøre sig bekendt med Reichspostmuseum og dettes Principper, ligesom de foretog Rejser til forskellige danske Provinsmuseer for om muligt i disse at finde postale Ting, som Museerne kunde bevæges til at afstaa til eller deponere i Postmuseet. Som et Resultat af Rejsen foresloges det at anskaffe Modeller af Posthusene i Aalborg, Esbjerg, Rønne og Sindal, forfærdiget saaledes, at de ikke blot gav en Fremstilling af Bygningernes Ydre, men ogsaa af det indre, idet Kopier af moderne Inventar skulde opstilles i Modellerne, saa at disse kunde give et Billede af forskellige Posthustyper. Resultatet var, at der udførtes en saadan Model af Posthuset i Sindal, men denne er til Dato den eneste Model af et saakaldt »Normalposthus«, der er blevet udført. Endvidere foresloges det, at der forfærdigedes Kopier af nogle i Reichspostmuseum beroende Modeller, bl. a. af en Diligence fra Hamborg—Lübeck Ruten med *Christian VIII's* Navnetræk og af en Kariol fra det danske Overpostamt i Hamborg samt af et Posthusskilt fra *Christian VII's* Tid. Først i Løbet af de sidste tre Aar er det dog lykkedes Museet at faa disse Kopier forfærdiget. Endelig henstilledes det, at Generaldirektoratet overgav sin store Samling af Frimærker til Museet, idet det maatte anses for at være nødvendigt, at Museet indeholdt en Frimærkesamling. Som det sagdes i Indstillingen: »et Postmuseum uden Frimærker vilde vel ogsaa nærmest komme til at virke parodisk, — som f. Eks. et geografisk Selskab uden Geografer«. Indstillingen blev fulgt, og Generaldirektoratets Samling blev overgivet til Museet.

Da den nye Centralpostbygning toges i Brug, fik Museet overladt et Par Lokaler i dennes Manzardetage med Indgang fra Hovedtrappen. Disse Lokaler var to i Tallet foruden en Forstue. Denne sidste er 15,58 m² stor. Det næste Rum, hvori det egentlige Postmuseum blev installeret, havde et Fladerum af 207 m², og endelig det tredie, i hvilket Frimærkesamlingen anbragtes, var 87,32 m² stort. Straks efter Overflytningen gik man i Gang med Opstillingen og Udarbejdelsen af et trykt Katalog, og da Arbejdet var fuldent, indstillede Bestyrelsen til Generaldirektoratet, at Museet aabnedes for Publikum, efter at der havde fundet en officiel Aabningshøjtidelighed Sted. Aabningen fandt derefter Sted 3. November 1913 i Overværelse af Autoriteter, Repræsentanter for Pressen og en Del særligt indbudte, som Museet paa forskellig Maade skyldte Tak.

I sin Indstilling paapegede Bestyrelsen, at Museet allerede nu led af en meget følelig Pladsmangel, saa at man havde maattet renoncere paa at

udstille Genstande, der kunde belyse Postvæsenets Udvikling indenfor de sidst forløbne tyve Aar, skønt netop denne Periode havde været af afgørende Betydning for Postvæsenets Udvikling og saaledes burde gøres til Genstand for et fagligt Studium paa Museet.

12. Januar 1914 udstedte Generaldirektøren Vedtægter for Museet. Det hed i disse, at Museets Formaal var at samle og bevare Postalia fra Fortid og Nutid samt at søge Postvæsenets Udvikling retrospektivt belyst. Museet skulde bestaa af to Afdelinger, af hvilke den ene skulde indeholde Inventarium, Rekvisitter, Tryksager, Uniformer, Billeder m. m., medens den anden Afdeling skulde indeholde Museets Samling af Frigørelsesmidler. Desuden bestemtes det, at tredie Afdeling skulde bestaa af et Postbibliotek, men dette bestod foreløbig kun paa Papiret, og der skulde endnu hengaa en Række Aar, før det blev til Virkelighed. I Følge Vedtægterne skal Museet administreres af en Bestyrelse, der udpeges af Generaldirektøren. Bestyrelsens Formand skal være en Kontorchef i Generaldirektoratet. Den daglige Ledelse af de to Afdelinger lagdes i Hænderne paa to Inspektører, der ligeledes udpeges af Generaldirektøren.

Fra Aabningsdagen var Museet aabent hver Søn- og Helligdag Kl. 12—14 samt hver Onsdag Aften Kl. 18—20. Det varede dog ikke længe, førend man forlod Aften-Aabningstiden, og i 1919 skete det for Museet næsten katastrofale, at det helt maatte lukke og dets Samlinger magasineres. Grunden hertil var dels den, at det d. 1. November 1919 nyoprettede Postgirokontor installeredes i Museets Lokaler, idet der ikke kunde findes anden Plads til det, maaske ogsaa dels den, at man ikke vilde sætte sig for en betydelig Husleje til en indenfor det danske Postvæsen ganske ny Forretningsgren, om hvis Fremtidsmuligheder man ikke kunde have nogen bestemt Viden.

Museet var pakket ned, lige til Postgirokontoret 18. August 1924 fik nye Lokaler i den gamle Møntbygning i Holbergsgade og tog disse i Besiddelse.

Indenfor dette Tidsrum var den hidtil kun paa Papiret bestaaende 3. Afdeling af Postmuseet, Postbiblioteket, blevet til Virkelighed. Med Udgangen af Maj Maaned 1922 fratraadte Generaldirektør Kiørboe sit Embede og efterfulgtes 1. Juni af den nuværende Generaldirektør *C. I. Mondrup*. Tanken om Oprettelsen af et Postbibliotek var af gammel Dato, idet den først fremsattes i 1876 af Redaktionskomiteen for »Tidsskrift for Postvæsen« uden at vinde Tilslutning hos Styrelsen. Flere Gange senere var Tanken fremme fra Personalets Side med lige saa lidt Held, men først i 1908 optoges Tanken af Poststyrelsen for dog atter at blive henlagt. Det er Generaldirektør Mondrups Fortjeneste, at han straks efter sin Embedstiltrædelse tog Tanken op og overdrog Kontrolør i Generaldirektoratet *H. Hjorth-Nielsen* at tilvejebringe et Fagbibliotek af de i Generaldirektoratets forskellige Kontorer beroende Bøger, idet der samtidig stilledes et Lokale i Generaldirektoratet, beliggende udenfor de egentlige Museumslokaler, til Disposition for Biblioteket. Generaldirektøren havde ikke blot Øjet aabent for,

hvor stor og betydningsfuld en Faktor Biblioteket kunde blive, ikke alene i Generaldirektoratets daglige Forretningsgang, men ogsaa som et Uddannelsesmiddel for Postvæsenets Tjenestemænd saavel indenfor som udenfor Generaldirektoratet. Men ikke blot det. Sagen havde ogsaa en økonomisk Side, idet Forholdet hidtil havde været det, at et Kontor kunde anskaffe en Bog, som det mente at have Brug for, paa Generaldirektoratets Kontorholds Regning. Følgen var, at flere Kontorer ofte anskaffede den samme Bog, der saaledes forefandtes i to eller flere Eksemplarer. Dette sker ikke mere, idet Bøgerne til Generaldirektoratet nu indkøbes af Biblioteket og opstilles her, hvor de vil kunne laanes. Kun i ganske specielle Tilfælde vil en Bog kunne anskaffes i mere end eet Eksempel og opstilles i Kontorerne efter først at være katalogiseret i Biblioteket, hvis Ejendom Bøgerne vedbliver at være. For ikke at komme tilbage til Biblioteket skal det her bemærkes, at dette ved Udgangen af Finansaaret 1931—32 talte ca. 9700 Bind, og at det i Løbet af samme Finansaar havde haft et Udlaan af 979 Bind, eller mere end 50 pCt. større end i det foregaaende Finansaar. Udlaanet er stadig i Stigning.

Efter at Postgirokontoret havde rømmet Museets Lokaler, gjaldt det naturligvis om at faa dette genopstillet saa snart som muligt. Generaldirektøren udnævnte i Februar 1925 en ny Bestyrelse, idet den tidligere under Museets Lukning ved Afgang var blevet stærkt decimeret. Den nye Bestyrelse holdt sit første Møde 21. Februar, og det Spørgsmaal, der straks meldte sig, var Pladsforholdene. Som nævnt ovenfor raadede Museet over ca. 310 m² Gulvflade, og dette var allerede i 1912 betegnet som ganske utilstrækkeligt. Efter Indstilling fra Bestyrelsen gav Generaldirektøren Tilladelse til, at der af Generaldirektoratets Hovedarkiv maatte afgives et Areal af 94,4 m². Det tidligere af Museets Frimærkeafdeling benyttede Lokale inddroges derefter under det egentlige Postmuseum, medens Frimærkesamlingen opstilledes i det nyerhvervede Lokale. Efter at Genopstillingen var tilendebragt, aabnedes Museet 1. April 1926.

28. Januar 1925 udstedte Generaldirektøren nye Vedtægter for Museet. Efter disse staar Museet direkte under Generaldirektoratet, og det betones udtrykkeligt, at dets Ejendele er Statsejendom. Museet ledes af en samlet Bestyrelse, hvis Medlemmer udnævnes af Generaldirektøren for et Tidsrum af tre Aar. Budget- og andre Fællesanliggender behandles af den samlede Bestyrelse, medens den daglige Ledelse af Museets forskellige Afdelinger er fordelt mellem Udvalg, der er sammensat af Bestyrelsens Medlemmer, hvert Udvalg med sin Formand.

I Sommeren 1927 fandt Sammenslutningen af Post- og Telegrafvæsenet Sted, og der opstod straks indenfor Bestyrelsen Tanke om at udvide Postmuseet til et Post- og Telegrafmuseum. Planen herom vandt straks Generaldirektørens Bifald, og da Overførelsen af Generaldirektoratet for Telegrafvæsenets Arkiv til Postvæsenets Hovedarkiv krævede, at dette sidste maatte have betydelig mere Plads, fik Hovedarkivet nye Lokaler i den af Generaldirektøren fraflyttede Embedsbolig, medens det tidligere af Hoved-

arkivet benyttede Lokale, 141,6 m², overlodes Museet, der herefter raader over ca. 546 m² Gulvareal.

Der blev straks taget fat paa at skabe et Telegrafmuseum, der skulde belyse Statstelegrafens og Statstelefonens rivende Udvikling siden 1852, eller rettere siden den optiske Telegrafs Dage til Radioens Tidsalder. Det viste sig, at nu afdøde Ingeniørassistent *Hans Haller* omkring 1908 havde anlagt en Slags Begyndelse til et Telegrafmuseum, idet han under sin Virksomhed i Telegrafvæsenets Materialdepot havde samlet og ordnet en Mængde Prøver paa Materiel, Kabler, Isolatorer, Klemmelister, Lynafledere o. m. a. Denne Samling var desværre paa Grund af Ligeegyldighed indenfor den senere Generation delvis splittet og for en ikke ringe Dels Vedkommende totalt forsvunden. Det lykkedes dog ved taalmodigt Arbejde for en stor Del at rekonstruere Hallers Samling, og denne blev i Forbindelse med Teknisk Afdelings Modelsamling det væsentligste Grundlag, hvorpaa Telegrafmuseet opbyggedes. Men desuden foretoges af Hovedarkivar *H. Hjorth-Nielsen*, der er Telegrafmuseets Organisator, en Række Rejser til Telegrafstationerne Landet over for at afsøge Stationerne, inden disse flyttedes sammen med Postkontorerne, og der fremskaffedes paa denne Maade adskiligt, der havde stor Betydning for Museet. Det viste sig her, hvor nødvendigt det er ved Selvsyn at erkyndige sig om, hvad der ligger gemt i Kældere og paa Loftet, i Udhuse og i Skure, idet det allermeste af, hvad der vil have Betydning i en Museumsmands Øjne, af ukyndige vil blive betragtet som aldeles værdiløst Skrammel. Afslutningen paa Oprettelsen af Telegrafmuseet dannedes af Overflytningen af en Del af Lyngby Radios Materiel, hvoriblandt den allerede forældede Bornholmersender og det dertil svarende Modtageranlæg fra Amager Radio. Endelig beviste d'Hrr. Professor *P. O. Pedersen* og Dr. techn. *Vald. Poulsen* Museet den store Velvillie at overlade det, foreløbig dog kun som Depositum, deres Apparater fra deres grundlæggende og epokegørende Forsøg paa Lyngby.

Efter mere end tre Aars energisk Arbejde fra mange Sider kunde Telegrafmuseet d. 31. Maj 1931 aabnes ved en Højtidelighed, hvortil der var udgaaet Indbydelser til Autoriteter og Presse, og hermed var »Dansk Post- og Telegrafmuseum« skabt i den Skikkelse, hvori det endnu bestaar.

Inden jeg slutter denne kortfattede historiske Fremstilling af Museets Tilblivelse, skal det bemærkes, at den Pladsmangel, som Bestyrelsen allerede i 1913 gav Udtryk for, stadig i høj Grad er til Stede. Forholdene er nu saaledes, at det er ganske umuligt, navnlig da i Telegrafmuseet, at skaffe Plads til en i Omfang nok saa beskeden Genstand. Maaned for Maaned hober nye tilkommende Genstande sig op, efterhaanden som Indsamlingsarbejdet, baade af gamle og nye Genstande, fortsættes, og alt maa magasineres. Der er vel dem, der vil mene, at alt nu skulde være saa gennemtrawlet, at der intet mere er at finde af gammelt, men Erfaringen viser, at der stadig dukker Ting frem, naar den, der er i Besiddelse af den rette Sporsans, stadig har Øjne og Øren aabne. Saa tæt er Vægge og Gulve besat, at Tingene ikke kan fremstilles saaledes, at de tager sig ud til deres For-

del, og imedens begynder det ogsaa at knibe med betryggende Magasinplads. Var det i 1913 umuligt at belyse de sidste tyve Aars Udvikling indenfor Postvæsenet, saa er Forholdene nu saaledes, at det er umuligt at belyse de sidste fyrretyve Aars. Tyve Aar efter den officielle Aabning af Postmuseet, og kun et Aar efter Aabningen af Telegrafmuseet, er Museumsbestyrelsens største Ønske stadig det ene: — mere Plads.

II

EN HASTIG VANDRING GENNEM MUSEET

Naar vi træder ind i det ovenfor nævnte Forværelse, fanges Blikket straks af et stort Maleri over Døren. Det er *Rasmus Christiansen*, der her har fremstillet en Posttrytter og en Postillon i en Kariol fra Christian VII's Tid. De mødes ved Milepælen uden for »Byen med de skønne Taarne«, der ses i Baggrunden. Paa hver Side af Indgangsdøren staar en Postillon, begge med Hornet for Munden. Postillonen til venstre er iklædt den i 1843 normerede Uniform, der i 1892 er betegnet som Galla (se S. 111). Postillonen til højre bærer Dagliguniformen med Kappe og flad Hue. Begge vidner de om en Tid, der nu forlængst er svunden, om Diligencetiden, der er afløst af Automobilernes jagende Tempo. Oven over Postillonen til venstre hænger et i en svær Egetræsramme indfattet sortmalet Blikskilt med Ordet »Befordringscontoir«. Skiltet bærer tydelige Spor af at have været med i Krigen, idet det er gennemhullet af Kugler. Det har da ogsaa hængt paa det gamle Postkontor i Koldings Søndergade under Gadekampene i 1864. Over Postillonen til højre hænger et Posthusskilt fra Frederik den VI's Tid. Et andet Posthusskilt fra samme Periode, men meget afvigende m. H. t. Inskription og Farve fra det førstnævnte, hænger inde i Museet. Begge Skiltene er gengivne paa S. 84 i nærværende Bog. Foruden et Kobberstik af det danske Postvæsens Grundlægger, Christian IV, hænger i Forstuen en stor Samling Jule- og Nytaarskort, der ikke blot vidner om, at Jul og Nytaar er Postvæsenets travleste Tid, men ogsaa om, at det »røde Postbud« er en indenfor Publikum særdeles populær Person.

Naar vi fra Forstuen gaar ind i det første af Museets Rum og drejer til venstre, ser vi langs Væggen opstillet en lang Række jernbeslaede Skrin. Det er »Lader«, som de hedder i det posttekniske Sprog. De to første falder dog lidt udenfor Rammen, idet de ikke er Lader, men to svære jernbeslaede Kister. De stod i Kælderen i Postgaarden paa Købmagergade, da Postvæsenet overtog denne 1780, og er maaske nok i Tidens Løb blevet anvendt til Opbevaring af Postsager, men de er ikke fremstillet hertil. En Formodning om, at i disse Kister skulde Griffenfeldt, der i sin Tid ejede Gaarden, have opbevaret sine Kostbarheder, maa desværre afvises, idet Kisterne absolut ikke er forfærdiget førend i første Halvdel af det 18. Aarhundrede. Men de øvrige Skrin er veritable Postlader. De har været anvendt til Befordring af Værdigenstande med Dagvogne, og de har skraatstillede Endestykker for at kunne passe ned i Vognfadingerne. Netop her-

ved illustrerer de, hvor smalle Vognene har været. Den Lade, der har den største Længde i Bunden, maaler kun 87 cm, og Fadingens Bund har altsaa ikke været bredere. Naar man dertil tager i Betragtning, at Datidens Vogne var forsynet med meget høje Hjul, og at Vejene var daarlige, hullede og stenede, vil man forstaa, at en Rejse over længere Strækning ikke har været nogen absolut Behagelighed. Blandt Laderne er en med særlig svære Jernbeslag og dobbelt Laas. Den blev i Begyndelsen af forrige Aarhundrede tilsendt en Postmester paa Sjælland, idet han beklagede sig over, at der stadig blev stjålet fra hans Lade. Den nye Lade forhindrede desværre ikke Tyverierne, idet det var Postmesteren selv, der stjal, og han endte da ogsaa sine Dage i Møns Tugthus.

Over Laderne hænger en Samling Portrætter af det danske Postvæsens Koryfæer gennem Tiderne, Klingenberg, Gyldenløve, Direktører og Generaldirektører, og her vil man ogsaa finde et Billede af den egentlige Grundlægger af Postmuseet, Overpostmester J. W. Mørch. Længere henne paa Væggen hænger en ret stor Samling Tasker, og blandt disse vil man særlig lægge Mærke til en stor Sæk med cirkelformede Endestykker. Den er aaben i den ene Længdeside og forsynet med Snørehuller. Sækken er blevet benyttet paa Storebeltsoverfarten. Brevpostposerne blev lagt ind i Sækken,

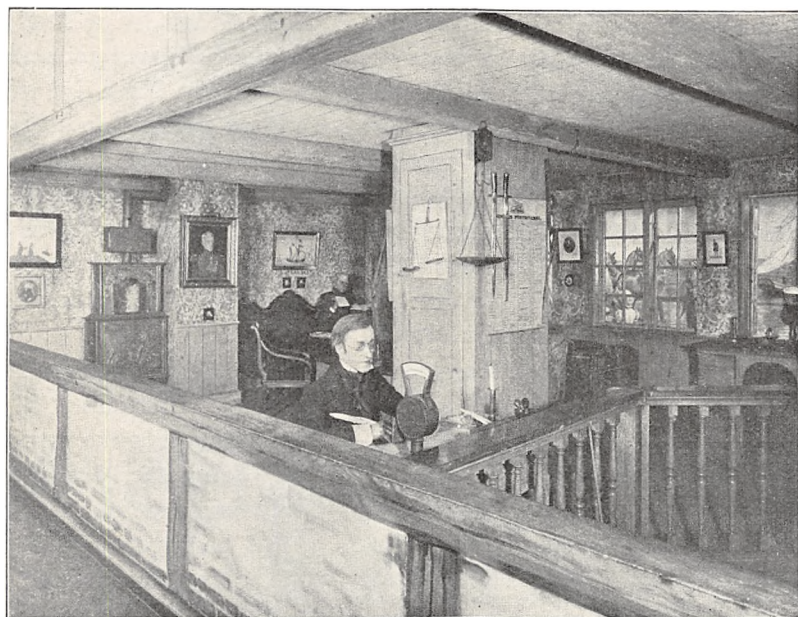
der blev snøret sammen i Siden. Skulde Fartøjet tage Vand over, gjorde det intet. Posten laa godt beskyttet inde i den svære, vandtætte Sæk. Samme Sted finder vi ogsaa et Par andre Minder om Overfarterne. Det er to meget simpelt udførte Sirener, der er blevet benyttet af Postbaadene paa Kalundborg—Aarhus Ruten. Endelig findes her en Del Rekvisitter af forskellig Slags, Hirschfængere, Posthorn, Billetruller, Lygter, Penge- og Styksalgs-kasser, ofte meget primitivt lavet af Cigar-kasser, o. m. a. Ved den modsatte Væg staar paa et Bord et i Mahogni og Sølv udført Skrivetøj. Det forestiller et Post-

Postbrevkasser, Posthusskilte o. a. m.

bud, der gaar ned ad en Trappe, som forneden flankeres af to københavnske Postbrevkasser, der gør Tjeneste som Blækhuse. Det meget smukt udførte Arbejde er en Gave fra københavnske Postbude til Overpostmester Mørch ved hans 25 Aars Jubilæum som Chef for Brevpostkontoret i 1904.

Naar vi saa gaar over til Væggen paa højre Side af Indgangsdøren, ser vi langs denne en Samling af de kendte danske røde Postbrevkasser, lige fra den ældste af denne Farve og til de nyeste. Her findes Kasser uden

Postkontor fra det 19. Aarhundredes første Halvdel.

og med Bundtømning, Landpost-, Provinsby- og københavnske Brevkasser, Skibs-, Hotel- og Murbrevkasser. Ogsaa Forløberne for de røde Kasser findes. Brevkasserne blev indført i Danmark samtidig med Frimærket 1851, men det var først i Begyndelsen af 60'erne, at de røde Brevkasser indførtes. Før den Tid var det overladt Postmestrene selv at anskaffe Brevkasser, og Resultatet blev, at de fandtes baade af Træ og af Jernblik, baade graamalede og sorte, og af højst forskellig Form. Oven over Brevkasserne findes en betydelig Samling Posthusskilte, lige fra det S. 109 afbildede Skilt fra Christian VII's Tid og til de helt moderne. Væggen vil en miniature kunne ses paa Billedet Side 512.

Ved Værelsets Langvæg staar et Skab indeholdende saavel Galla- som Dagliguniformer. Her findes den gamle røde Postmester-Gallauniform, der afskaffedes 1849, Dagliguniformen 1849—1889, og de nugældende forskellige Uniformer, baade til daglig og til Fest, Generaldirektørs, Overpostinspektørs og Postmesters Gallauniform.

Endelig kommer vi til Museets største Seværdighed, Postkontoret fra det 19. Aarhundredes første Halvdel. Som allerede tidligere nævnt, stammer

Interiøret fra Landsudstillingen i Aarhus, hvorfra det overførtes til Museet og opstilledes under Ledelse af Mesteren *Carl Lund*. Forstykket, Prosceniet, forestiller en gammel Bindingsværksbygning, hvoraf et Stykke i Husets hele Længde er fjernet, hvorved man kan overse Stueetagens Indre. Gennem Vinduerne i Baggrunden ser man Postsmakken, der lige er ankommen. De rejsende er i Færd med at stige til Vogns, og i Døren kommer Litsenbroderen med Timesedlen for at faa den paategnet hos Fuldmægtigen, der sidder ved Indleveringsskranken, gammel og udslidt, træt og støvet, uden Udsigt til Avancement. Henne i Sofaen i Hjørnet sidder den militære Postmester med Piben i Munden, læsende sin Avis, men alligevel gennem Øjenkrogene holdende Øje med, hvad der foregaar uden for. Naar lige undtages den Sofa, som Postmesteren sidder i, hans Bord og Stolene omkring dette, er hele det øvrige Møblement af postal Oprindelse, og det vides, hvor hver enkelt Ting har hørt hjemme. Interiøret er gennemført til de mindste Enkeltheder, end ikke den firkantede Spyttbakke af Træ med Sand i eller Postmesterens Sivskammel mangler. Og som det er, giver det et ypperligt Billede af de i baade den ene og den anden Forstand »lavloftede« Forhold, hvorunder man levede for et hundrede Aar siden.

Gaar vi videre i Lokalet, kommer vi til en Afdeling, i hvis Montrer

er fremstillet bl. a. en lang Række gamle Postsigneter, deriblandt ogsaa fra de danske Postkontorer i Lauenburg. De bærer Hertugdømmets Vaaben, Hestehovedet, og er naturligvis forsynet med tyske Inskriptioner. Desuden en meget smuk Samling af forskellige Budskilte og

Uniformsdistinktioner lige fra Christian VII's Tid og op til vore Dage. Indenfor denne Samlings Rammer vil man særlig fæste sig ved et ret stort Sølvskilt fra Tiden omkring 1770. Det bærer det danske Vaaben og Devisen: »Tro og Agtsom«. Skiltet er i 1890-erne købt af Overpostmester Mørch paa en Auktion i Nyborg. Dets

Figurer i Uniform og Billedet af Post- og Telegrafbygningen i Aalborg.

Betydning har været meget omtvistet, idet det er blevet hævdet, at Skiltet ikke har nogen som helst postal Betydning, da det ikke omtales noget Steds i Postvæsenets Akter. Denne Begrundelse er imidlertid et meget svagt Modbevis, idet det var meget sjældent, at Styrelsen bekymrede sig om den Slags Detailspørgsmaal. Fra anden Side er det hævdet, at Skiltet er et Postførerskilt fra de private agende Posters Tid, og der er noget, der tyder paa, at dette er rigtigt. Da Postvæsenet overtog de agende Poster, bestemte

Et Kik ind mod Telegrafmuseet.

Styrelsen nemlig, at Postførerne skulde bære et »lignende« Skilt som det, de private agende Postmestre havde baaret, og nægtes kan det ikke, at det omstridte Skilt har en betydelig Lighed med de i samme Montre fremstillede Postførerskilte, selv om Devisen »Tro og Agtsom« mangler.

Ved Væggen i dette Rum staar en Broncebuste af Postmester Joseph Michaelsen, ligesom der i en Montre er fremlagt en Del Minder om denne meget omstridte Mand, deriblandt et Eksemplar af Joseph Michaelsen-Medaillen, der er indstiftet som Præmie for den Elev, der opnaar den bedste Fagprøve.

Endelig findes i dette Lokale et i 1909 udført kæmpemæssigt Maleri af den i 1908 opførte nye Post- og Telegrafbygning i Aalborg samt endvidere nogle Mannequiner iført Uniformer, heriblandt ogsaa den gamle røde Postmesteruniform.

Vi forlader nu dette Værelse og begiver os ind i det næste.

De af Dørene i fire Dele delte Vægflader illustrerer henholdsvis 1) Veje, Vogne og Rejser, 2) Overfartssteder og Fartøjer, 3) Bygninger og 4) Fodbude og Ryttere.

Det foranstaaende Billede giver et Kig gennem dette og de følgende Værelser.

Paa første Væg lægger vi særlig Mærke til de i nærværende Bog S. 57, 58, 74 og 86 gengivne Billeder fra tidligere Dages Rejseliv. I en stor Montre er fremstillet forskellige Vogn typer, saaledes Model af Diligencen mellem Hamborg og Lübeck (S. 38), Model af Brevindsamlingskariolen fra Overpostamtet i Hamborg (S. 39), Brevpostvognen fra Nakskov (S. 44) og Brevpostvognen fra Aarhus (S. 58). Bag ved Montren staar Danmarks sidste Diligence. Den kørte sidste Gang 31. Marts 1912 paa Ruten Vejle—Brande. Dagen efter aabnede Vejle—Brande Banen, og Diligencen erhvervedes til Museet efter først i nogle Aar at have staaet ude paa en Mark ved Vejle, udsat for al Slags Vind og Vejr, hvad der naturligvis ikke netop havde gavnet den.

Den modsatte Væg illustrerer som sagt Overfartssteder og Fartøjer, og i en stor Montre staar her en ypperligt udført Model af en Færgejagt fra Storebeltsoverfarten, en Isbaad fra samme Rute og endelig en Model af Postdampskibet »Ørnen«, ogsaa fra Storebelt, udført af Skibets Fører, Kaptajn Jespersen.

I en mindre Montre findes en Model af Postvæsenets Etablissementer paa Sprogø, udført efter Tegninger i Generaldirektoratets Hovedarkiv, saaledes som de saa ud inden Branden.

I en Vægmontre ligger en Genstand, der har nogen verdenshistorisk Interesse. Det er en Pakke Aviser med et sønderrevet Omslag, adresseret til Kejserinde Dagmar af Rusland. Kejserinden fik hver Dag sendt sine danske Aviser paa denne Maade, men en skønne Dag kom Avispakken retur med Paategningen »Inconnu«. Revolutionen var brudt ud, og Russerne kendte ikke mere Kejserinde Dagmar.

Den næste Væg illustrerer som sagt Bygninger, og her bemærkes særlig et stort Maleri af Postgaarden paa Købmagergade, som den saa ud i 1907, og et andet Maleri, der viser dens Udseende i 1759, tyve Aar førend Postvæsenet overtog den. I en Vægmontre ligger et Par Konventioner, den ene afsluttet mellem Danmark og Sverige-Norge 1825, den anden mellem Danmark og Lübeck. Begge er de skrevet paa Pergament, indbunden i Fløjl og Silke og forsynet med store Segl i massive Sølvkapsler. Navnlig Seglkapslen paa Konventionen med Sverige-Norge er af imponerende Dimensioner. Den er saa stor som et velvoksent Barnehovede. Ligeledes ligger her de tre Adresser, som det danske Postvæsen modtog fra Finland, Norge og Sverige ved sit 300 Aars Jubilæum.

I en Montre paa Gulvet staar en i Gips udført Model af Post- og Telegrafbygningen paa Østerbro.

Den fjerde Væg, der skal illustrere Fodbude og Ryttere, er ikke helt færdig endnu, men viser dog Billeder af Postryttere indenfor Tiden 1660—ca. 1750, og her hænger ogsaa den paa S. 109 som Fig. 19 gengivne Skydeskive fra Aar 1800.

Foran Vægmontren staar en Rekonstruktion af Kugleposten, der er

omtalt tidligere, S. 74. Ved Siden af den ligger de sidste sørgelige Rester af en original Kuglepost, kun Overdelen af Kuglen og Forstillingen.

Fra dette Værelse kommer vi ind i Frimærkesamlingen. Denne rummer ca. 44,000 Mærker. Samlingen unddrager sig imidlertid nærmere Omtale paa dette Sted, da man jo skal være specielt frimærkeinteresseret for at have nogen Glæde af denne Del af Museet.

Vi træder saa ind i Museets sidste Værelse, hvor det seneste Skud paa

Peter Fabers Kontormøbler og det ældste Telegrafbord.

Museets femogtyve Aar gamle Stamme, Telegrafmuseet, er opstillet. Dette Museum kan næppe i samme Grad som Postmuseet interessere det store Publikum, idet et ikke helt ringe Fond af tekniske Kundskaber er Forudsætningen for at kunne faa noget Udbytte af en detailleret Gennemgang. Heldigvis findes der dog iblandt de mange tekniske Genstande ogsaa en Del af mere almindelig Interesse.

Det skal først bemærkes, at Lokalet er delt i fem Rum, af hvilke det første til venstre rummer Minder om den optiske Telegraf samt fra den elektriske Telegrafs første Dage. Det andet Rum paa venstre Haand er helliget den elektriske Telegraf. Det tredje og største Rum, der strækker sig gennem hele Lokalets Bredde og danner det samlede Museums Slutnings- eller Endevæg, indeholder Fællesmateriel for saavel Telegraf som Telefon. Derefter kommer paa højre Side et Rum, der rummer Telefonvæsen, og endelig er der i det femte Rum, paa højre Side af Indgangsdøren, opstillet Radiogenstande. Udviklingen er dermed fuldendt, fra den optiske gennem den elektriske Telegraf og Telefon til Verdens sidste Vidunder, Radiotelegrafien og -telefonien.

I det første Rum til venstre ses, som sagt, Minder om den optiske Telegraf, deriblandt en Kikkert af ret mægtige Dimensioner, stammende fra Frederik VI's Tid og benyttet af Stationen paa Taget af den i 1866 nedrevne St. Gertruds Kirke i Korsør. I en Montre ved Vinduet staar en paa Grundlag af Tegninger i Generaldirektoratets Hovedarkiv udført Model af den optiske Telegraf paa Sprogø, og i en mindre Montre ved Siden ligger Signalbogen, hvorefter Signalerne aflæstes og nedskreves, samt to gamle Dobbeltkikkerter fra Stationen paa Sprogø.

I det andet Hjørne af Rummet er anbragt den første Telegrafdirektør, Digteren Peter Fabers Kontormøbler, Skrivebord, Sofa, Bord, Stole o. a. m. Paa Skrivebordet ses hans Skrivetøj, Forseglingslysestage, Fyrtøj, Navnestempel samt Station Københavns første Kassebog. Over Bordet ses et Billede af den første Telegrafstation i Lille Helliggeiststræde (nuværende Valkendorfs-gade), og i Hjørnet Hasselriis' Buste af Faber. Paa et Skuffedarium, der ogsaa har tilhørt Faber, ligger hans Haarbørste, og paa Væggen hænger hans Termometer og Spejl.

Ved Siden af dette Peter Faber-Værelse ses et af de først anskaffede Telegrafapparater til »Øresundslinien«, monteret paa det ældste Telegrafbord, som det har været muligt at fremskaffe. Over det hænger to Malerier, Kopier efter C. F. Sørensen, forestillende Kablets Udlægning i Storebelt, samt et Portræt af daværende Kaptajn Lehmann, der foretog Udlægningen. De to Malerier er gengivne S. 117. Ligeledes hænger her et Stykke af det første Jordkabel og et Stykke af Søkablet, »Søtouget«.

Ved Siden af Telegrafbordet staar et Telegrafbud i Uniform med Telegrafvæsenets ældste, og smukkeste, Emblem, de to korslagte Pile, der afskaffedes 1903.

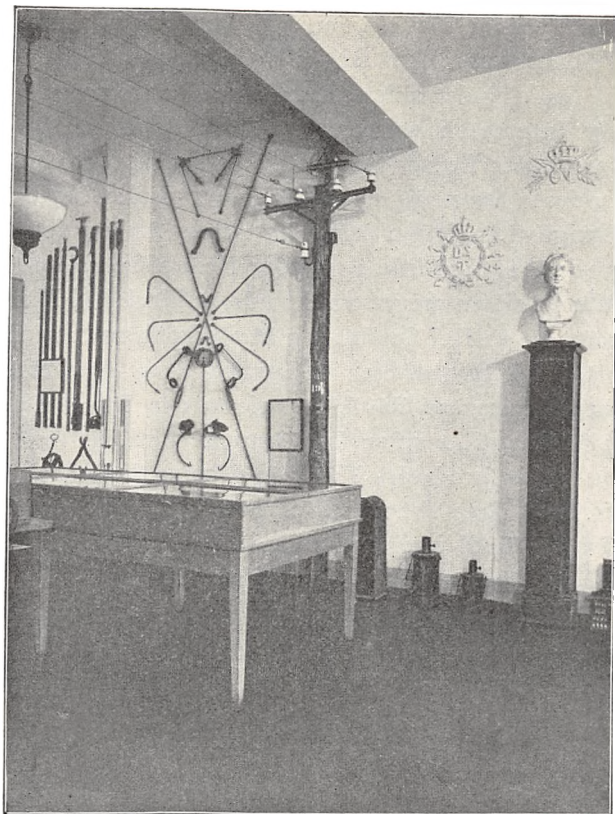
Ved Pillen staar en Prøvekasse med Aarstallet 1852, det Aar, da Telegrafvæsenet oprettedes. Saadanne Prøvekasser var opstillet langs Kablernes Nedlægningssteder med 1400 Alens Mellemrums. Naar der skete Brud paa Ledningen, kunde man ved Indkobling af et Telegrafapparat i Prøvekassen konstatere, indenfor hvilket Interval paa Ledningen Fejlen var. Over Prøvekassen hænger Laaget til en gammel Indsendelseskasse. Endnu skimtes Inskriptionen »Königl. dänische Telegraphen-Station«. Ja, det var den Gang!

Det næste Rum er helt helliget den elektriske Telegraf, og her ses alle mulige Apparater, lige fra den gamle Visertelegraf, de første Morseapparater med og uden Farveskrift, Nøgler, Relais, Maaleapparater o. m. a., som man skal være Tekniker for at kunne glædes ved og lære af. En enkelt ikke-teknisk Ting skal nævnes. Det er en i 1854 udfærdiget Koncession paa en Telegraflinie, der aldrig blev etableret. Koncessionen er skrevet paa Pergament, men ikke et almindeligt firkantet Stykke, nej paa hele Kalveskindet, saaledes at man ser hele Kalvens Omrids. Det er et i sin Art meget ejendommeligt Dokument, vistnok ganske enestaaende.

Det største Rum i Museet er, som omtalt, Rummet i Baggrunden. Her staar H. C. Ørsteds Buste, omgivet af Telegrafvæsenets tre Emblemer og

flankeret af de to ældste Stænger, det har været muligt at opdrive. De er fra 1869 og stod nede paa Sydsjælland, indtil Museet fik Brug for dem. De blev da taget op og sat op i Museet, den ene monteret som Telegrafstang, den anden som Telefonstang med moderne revolverende Traadføring hen over Topstykker af andre Stænger, der er anbragt paa Skillerummene mellem Museets enkelte Afdelinger. Ved Siden af Stængerne er anbragt dels Linieværktøj, dels Stangmateriel, som det vil ses af hosstaaende Billede ikke uden dekorativ Virkning. I Montrebordene ligger alt muligt Liniemateriel, Isolatorer, Isolatorapper, Lynafledere o. m. a. I andre Montrer ses en stor Samling Prøver af Kabler, saavel Land-, som Sø- og Luftkabler. Langs Væggene staar Traadspoler, Kabelmuffer, Bardunplader, Stangslidsker o. s. v. Et særligt Skab indeholder alle de forskellige Elementer, der er blevet brugt indenfor Telegraf- og Telefonvæsenet. I Forbigaaende skal bemærkes, at denne Samling var næsten den vanskeligste at tilvejebringe, idet saa meget var gaaet til Grunde i Tidens Løb. De gamle vaade Elementer var bogstavelig talt splittet for alle Vinde. Da Telegrafvæsenet i sin Tid gik over til tørre Elementer, blev Glassene til de vaade solgt som Drikkeglas. Som et Kuriosum kan det anføres, at en Postmester den Gang købte tre Dusin. Af dem havde han tre igen, som Museet erhvervede, og efterhaanden lykkedes det at fremskaffe saa mange, at man kunde rekonstruere en hel Batteribakke. Selve Bakken hentedes ovre paa Jyllands Vestkyst. Et Trug, der var blevet benyttet til Udrøring af den Blanding, som anvendtes til Elementerne, fik man i Nyborg, og saaledes er de forskellige Ting hentet alle mulige Steder fra.

Endevæggen med Ørsteds Buste omgivet af Emblemer og Stangmateriel.

Det næste Rum indeholder, hvad Museet har kunnet faa Plads til at udstille af Telefonvæsen. Her findes en meget smuk Samling af Vægtelefoner og af Bordapparater, ligeledes af Telefoner, Mikrofoner og Mi-

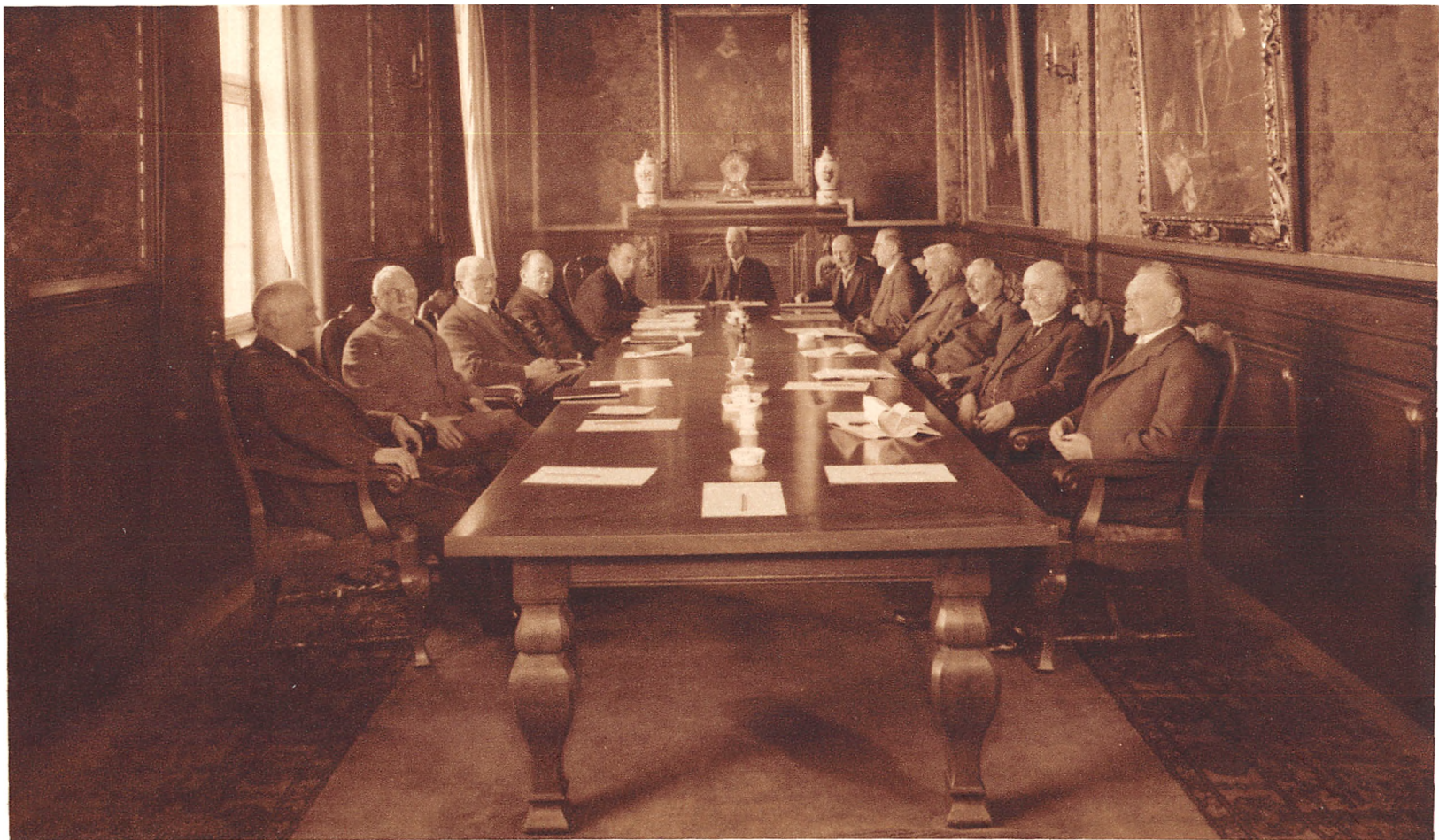
krotelefoner. Desuden en ikke helt ringe Samling Vægvekslere samt enkelte Vekslerborde. Men meget Telefonmateriel har maattet magasineres.

Endelig det sidste Rum huser Radiomateriel. Det, der særlig tiltrækker sig Interessen her, er Dr. Vald. Poulsens og Professor P. O. Pedersens førmtalte Forsøgsapparater. Det er absolut Museets allerstørste og værdifuldeste Seværdigheder. Desuden findes her de tre første Buesendere fra Lyngby Stationen samt det første Anlæg for traadløs Telefoni i Verden mellem to Landsdele, nemlig Bornholmersenderen. Endelig vil man lægge Mærke til en meget smukt udført Model af Masterne til Kalundborg Radio samt til en Del Sender- og Modtagerlamper af forskellige Typer. Langt fra alt, hvad Museet ejer af Genstande og Apparater, der kan belyse Radioens kæmpemæssige Udvikling, siden den første Udsendelse fandt Sted for en halv Snes Aar siden, har kunnet udstilles, men ligger gemt i Magasinerne og venter paa bedre Tider og dermed forhaabentlig kommende større Pladsforhold. Som det nu er, formaar Museet kun at give en lille Forsmag paa, hvad det vil kunne yde, saavel indenfor denne som indenfor sine øvrige Afdelinger, naar det faar tilstrækkelig Plads.

Endnu skal det bemærkes, at Telegrafmuseet ikke er et Museum i den Forstand, at det kun optager forældede og ude af Brug værende Genstande. Nej, Museet søger netop at holde Trit med Udviklingen, idet det søger at indlemme ogsaa nye Apparater og Materiel for derigennem tillige at tjene som en Modelsamling for Etatens Teknikere.

Vi har nu endt vor altfor hastige Vandring gennem Post- og Telegrafmuseet, og jeg haaber, at Læserne har faaet et lille Indtryk af, hvad det gemmer, og hvad det tilsigter. Skulde Interessen for Museet herved have faaet et lille Løft op efter, saa er Hensigten med denne kortfattede Skildring til fulde opnaaet. Museet kalder paa enhvers Interesse og beder om enhvers Hjælp i dets Opgaver.

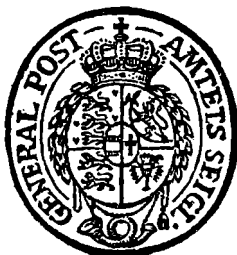

FORFREMMELESRAADSMØDE I GENERALDIREKTORATETS KONFERENCESAL
Maj 1932.

Joh. Hauerslev, fot

DET DANSKE POST- OG TELEGRAFVÆSEN I DAG

Generaldirektoratet.

Fra 1711, da Staten overtog Postvæsenet, lededes dette af Generalpostamtet, der var et selvstændigt Kollegium, i Begyndelsen bestaaende af tre, senere af flere, i Begyndelsen af 1770'erne ikke mindre end otte Direktører. Generalpostamtet indsendte sine Forestillinger direkte til Kongen, medens dennes Resolutioner tilbagesendtes gennem danske eller tyske Kancellier, eftersom de vedrørte selve Kongeriget eller Hertugdømmerne. Det sidste var naturligvis en Indskrænkning i Generalpostamtets Stilling, idet Kancellierne gerne vilde give det Udseende af, at de var Generalpostamtets overordnede, noget som dette naturligvis paa det bestemteste bestred. Adskillige Gange søgte Generalpostamtet da ogsaa at opnaa Brugen af »det store Segl«, som kun maatte benyttes af Kancellierne, men dette lykkedes først saa sent som i 1812. Dog var det allerede i Midten af det 18. Aarhundrede blevet gennemført, at de kongelige Resolutioner ikke blev tilbagesendt gennem Kancellierne, men tilsendtes Generalpostamtet direkte.

Da Struensee i 1770 kom til Magten og afskedigede de fem af de otte Direktører, blev de resterende tre Direktører Chefer for hhv. det danske, det norske og det tyske Sekretariat, saaledes at hver fik sine bestemte Forretninger at udføre, medens Fællessager naturligvis afgjordes i Forening. Efter Struensees Fald bestemtes det, at Sagerne refereredes vekselvis af Direktørerne i Geheime-Statsraadet og dernæst af den Statsminister, der havde de danske eller tyske Sager under sig. Trods de stigende Forretninger — 1779 Bestyrelsen af den kgl. Porcellænsfabrik, 1794 af Befordringsvæsenet, 1801 af den optiske Telegraf, 1807 Overbestyrelsen af Færge- og Sundstederne samt 1796 Oprettelsen af Bogholderkontoret og 1803 af Revisionskontoret for det danske Befordringsvæsen — forøgedes Direktørernes Antal kun med een, idet det i 1904 blev bestemt, at et Medlem af Finans-kassedirektionen fremtidig skulde være Medlem af Generalpostamtet. Dette nye Medlem skulde, i Følge de givne Instruktioner, have Sæde og Stemme i alle Sager lige med de øvrige Direktører, men skulde ikke paatage sig noget særligt Fag eller særlige Forretninger, ligesom han ogsaa kun skulde deltage i Møderne, naar ikke hans øvrige Forretninger hindrede ham heri. Senere forøgedes Antallet af Direktører atter, og i 1808 var der foruden de tre Direktører og det finanskyndige Medlem yderligere tre surnumeraire

Direktører. Førstedirektør var Generalmajor *E. F. v. Walterstorff*, der egentlig skulde have Ledelsen af det danske Departement, men da han den meste Tid anvendtes i diplomatiske Sendelser, forestod Andendirektøren officielt hans Departement, og det norske blev forestaaet af en af de surnumeraire Direktører, medens en anden af disse var Chef for Danske Sekretariat, og den tredie nærmest skulde synes at være ganske overflødig. Det var han dog ikke, idet Andendirektøren for det meste var lige saa lidt hjemme som Førstedirektøren.

7. Februar 1809 bestemtes det ved et kongeligt Reskript, at Generalpostamtet fremtidig fik Navnet Generalpostdirektionen, og at Førstedirektøren fremtidig skulde benævnes Generalpostdirektør, medens de øvrige Direktører skulde kaldes Postdirektører.

Tiden efter Aarhundredskiftet og et godt Stykke ind i det 19. Aarhundrede var de gamle Mænds Tidsalder indenfor Postvæsenets Ledelse. *Johan Carl Frederik Hellfried*, der 1809 efter *Walterstorffs* Afsked udnævntes til hans Efterfølger, var ved sin Tiltrædelse 69 Aar gammel. Hans Eftermand *Frederik Hauch* var dog kun 56 Aar gammel, men da han i 1833 trak sig tilbage paa Grund af Alder, 79 Aar gammel, blev den 80 Aar gamle *Chr. Wilh. Lange* hans Efterfølger, og efter ham fulgte atter *David Monrad* i en Alder af 72 Aar. Da var dennes vigtigste Livsgerning gjort, idet han under sin lange Embedsgerning, siden 1801 som surnumerair Direktør og Chef for Danske Sekretariat og fra 1807 som virkelig Direktør, havde udrettet et kæmpemæssigt og i højeste Grad fortjenstfuldt Arbejde for Staten, et Arbejde, der fuldt ud ligestiller ham med hans Efterfølger, Greve *Otto Sophus Danneskjold-Samsøe*. Disse to Mænds Navne er i Tiden fra 1801 til 1874 uløseligt knyttet til det danske Postvæsenes Historie, og begge vil de nævnes med Hæder til sene Tider.

I den Skikkelse, Styrelsen havde faaet ved Reskriptet af 1809, bestod den uforandret til 1848, da den kollegiale Styrelsesform indenfor dansk Administration afløstes af Ministerialstyrelsen. Postvæsenet henlagdes da under Finansministeriet, og i Stedet for Generalpostdirektionen oprettedes et Generaldirektorat, hvis Chef stod Ministeren til Ansvar.

Allerede i 1840 var der dog sket en Indskrænkning i Generaldirektionens Selvstændighed, idet der fra nu af udarbejdedes aarlige Budgetter, der skulde approberes af Kongen. Fire Aar efter Generaldirektoratets Opretelse skete der en yderligere Indskrænkning, idet Revisionen udskiltes fra Styrelsen og henlagdes under det nyoprettede Generaldecisorembede, der, ligesom Generaldirektoratet, sorterede under Finansministeriet. Syv Aar senere, altsaa i 1859, ophævedes endelig Generalpostkassen, og Postvæsenets Pengesager gled derved ind i det almindelige Statsbudget.

Vi skal ikke her komme nærmere ind paa de enkelte Kontorers Historie, men blot bemærke, at ved *Danneskiold-Samsøes* Afgang bestod Generaldirektoratet af 1. Sekretariat med Bogholderkontoret og af 2. Sekretariat. Et 3. Sekretariat, der var blevet oprettet 1851, nedlagdes efter Afstaaelsen af Hertugdømmerne 1864.

17. November 1873 henlagdes Generaldirektoratet for Postvæsenet, hvorunder sorterede det i 1852 oprettede Telegrafvæsen, fra Finansministeriet til Indenrigsministeriet, og da Danneskiold fra 1. Januar 1874 trak sig tilbage fra sin saa fortjenstfulde Gerning som Postvæsenets Styrer gennem 32 Aar, blev Ledelsen lagt i Hænderne paa Chefen for Ministeriets 2. Departement, der samtidig blev Generaldirektør for Jernbane-, Post- og Telegrafvæsenet. Det var en kæmpemæssig Dumhed, der her blev begaaet. Det havde i Aarenes Løb vist sig uheldigt, at Lederen af Etaten var underordnet en Departementschef, der naturligvis ikke kunde være sagkyndig paa Etatens Omraade. I Stedet for nu at frigøre Etatens Leder for dette underordnede Forhold og stille ham direkte under Ministeren valgte man at lægge Ledelsen i Hænderne paa en i Ministeriet alene uddannet Mand, der ikke havde eller kunde have det fjerneste Begreb om Etaternes Forhold, og det hjalp ikke stort, at man som Mellemed indskød en Kommitteret, Chefen for 2. Sekretariat, idet denne blot blev Mellemand mellem Kontorerne og Generaldirektøren, Departementschefen. Men Ordningen medførte tillige det for Personalet skæbnesvangre Forhold, at Personalet i Post- og Telegrafvæsenets Overbestyrelse fik Arbejds- og Avancementsforhold paa Linie med Personalet i Ministeriets andre Kontorer. Følgen var, at Personalet i Overbestyrelsen kom til at staa Personalet i Driften og selve denne ganske fjernt. De i Ministeriet indtraadte og efterhaanden indtrædende kendte intetsomhelst til Post- og Telegrafvæsenet, hverken i Praksis eller Teori, og kunde ikke nære den Kærlighed til Etaten, som de i denne opvoksede og med den sammenlevede nærede. Dertil kom, at de styrende var indbyrdes uenige. Der toges intet Initiativ, men man nøjedes med at behandle de Sager, der fremkom. Alt dette gjorde, at der i Aarenes Løb dannedes et Svælg mellem Styrelse og Drift, som det skulde tage mange Aar at udfylde.

Ved denne Forandring i Styrelsen nedlagdes det ene af de hidtil bestaaende to Ekspeditionskontorer. Dette kunde saa meget lettere gøres, som en lang Række Sager, der hidtil var blevet behandlet i Styrelsen, fra 1. Februar 1874 lagdes ud til Afgørelse hos de to Postinspektører. Aaret efter henlagdes ligeledes en Del Sager til Overpostmesterens Afgørelse, og 1. Maj 1876 fik denne Embedsmands Omraade en yderligere Udvidelse, idet han fik Afgørelse paa omtrent alle de tilsvarende Sager, som Postinspektørerne allerede havde faaet for deres Vedkommende. Foruden disse Indskrænkninger i Styrelsens Arbejdsstof overgik Bestyrelsen af næsten alle de privilegerede Færgesteder til Indenrigsministeriet. Generaldecisionatet, der som ovenfor nævnt var oprettet 1852, bestod uforandret til den 24. Juli 1876, da det fik Benævnelsen »2. Revisionsdepartement«, og dette fik 1881 henlagt hele Toldrevisionen foruden Revisionen af Post- og Telegraf-sagerne. Departementet bestod 1. Januar 1894 af et i tre Afdelinger delt Revisionskontor for Postvæsenet og af tre Toldrevisionskontorer. I. H. t. Lov af 30. Marts 1895 kom Departementet fra 1. Oktober s. A. til at bestaa af seks Kontorer, idet Postrevisionskontoret deltes i tre Kontorer.

Ved kgl. Resolution af 15. December 1883 udsondredes Overbestyrelsen for Postvæsenet fra Indenrigsministeriets 2. Departement som en selvstændig Afdeling under Ledelse af den Kommitterede, der fik direkte Referat til Ministeren. Ved denne Lejlighed skiltes Post- og Telegrafvæsenet, der lige siden dette sidstes Oprettelse havde været underlagt Poststyrelsen, for først i 1927 at genforenes under en fælles Styrelse. Adskillelsen af de to Administrationer blev dog, som vi senere skal se, ikke fuldstændig førend i 1894.

Først i H. t. Lov af 12. April 1889 oprettedes »Generaldirektoratet for Post- og Befordringsvæsenet«, og samtidig genoprettedes Embedet som Generaldirektør, idet Lovens § 1 lød: Postvæsenet ledes af en Generaldirektør, der staar direkte under Ministeren.

Lige siden Indordningen under et Departement i Indenrigsministeriet fandt Sted 1874 og til Nyordningen i 1889 fandt Sted, besørgetes de administrative Forretninger gennem eet Ekspeditionskontor, hvortil der var knyttet en særlig »Bogholderi- og Materialafdeling«. Ved Nyordningen kom Generaldirektoratet til at bestaa af et 1. og et 2. Ekspeditionskontor samt af et Bogholderi- og Materialkontor.

Denne Udvidelse af Kontorenes Antal var til Dels nødvendiggjort ved, at de administrative Forretninger, der i 1874 var blevet henlagt til Overpostmesterens Afgørelse, nu atter inddroges under Styrelsen. De til de to Postinspektørers Afgørelse i 1874 udlagte Sager var allerede 1879 blevet frataget dem.

Da der i 1894 oprettedes et Ministerium for offentlige Arbejder, overgik Generaldirektoratet til dette Ministerium. Ministeriet hævedes atter 22. Maj 1896, hvorfor Generaldirektoratet atter vendte tilbage til Indenrigsministeriet, hvorfra det paany overgik til Ministeriet for offentlige Arbejder, da dette genoprettedes 27. April 1900. I Juni 1902 udsondredes det atter herfra til Indenrigsministeriet, men henlagdes paany ved kgl. Resolution af 6. Juli 1916 fra 1. August s. A. at regne til Ministeriet for offentlige Arbejder.

Ved Indenrigsministerens Resolution overdroges det i September 1907 en i Generaldirektoratet fungerende Embedsmand at varetage de under 2. Ekspeditionskontor henlagte Kurssager samt Sager vedrørende Landpostvæsenet, Laan i Befordringsmidler, de Postvæsenet underlagte Færgesteder o. a. m., idet Kontorchefen midlertidig fritoges for disse Sager. Denne Ordning bestod til 1. November 1908, da Kurssagerne henlagdes til en særlig Afdeling under Betegnelsen »2. Ekspeditionskontors Kursafdeling« og behandledes af den fra 1. April s. A. udnævnte Postinspektør til Tjeneste i Generaldirektoratet. Postinspektøren havde Ret til at underskrive paa Generaldirektørens Vegne i samme Forhold som en Kontorchef.

De ved Loven af 12. April 1889 for Generaldirektoratet normerede Kontorchefer forøgedes ved Lov af 10. Maj 1915 med en, samtidig med at der oprettedes et nyt Ekspeditionskontor, tredje. Dette Kontor fik bl. a. overdraget Sager vedrørende den indenlandske Postlovgivning, herunder Ud-

arbejdelse af Postlove og Postanordninger, deres Overholdelse og Fortolkning, Defraudationsager, Sager vedrørende Postforholdet til Udlandet, Kurssager undtagne, Sager vedrørende Postvæsenets Ejendomme og Lokaler, Kontorholdssager, Statistik o. a. m.

I den her ganske kort skitserede Form bestod Generaldirektoratet til 1. Oktober Aaret efter, da der i H. t. Lov af 17. Maj 1916 indførtes en ny Styrelsesform for Postvæsenet. Ordene »og Befordringsvæsenet« gled ved denne Lejlighed ganske stille ud af Generaldirektoratets Navn.

Ifølge Styrelsesloven skulde Postvæsenet herefter ledes af en Generaldirektør, der som Departementschef staar umiddelbart under Ministeren. Som Generaldirektørens nærmeste Medhjælp ansattes en Generalsekretær og en Regnskabschef foruden Kontorchefer og andet Personale. Samtidig blev de af Finansministeriets 2. Revisionsdepartement hidtil udførte Forretninger vedrørende Postvæsenets Administration, dets Kasse- og Regnskabsvæsen samt Revision af Posthusenes Regnskaber og Kasser henlagt under Generaldirektoratet og udførtes gennem 1. og 2. Postrevisionskontor. Kontrolrevisionen af Post- og Telegrafvæsenets Kasse- og Regnskabsvæsen henlagdes under en umiddelbart under Ministeren staaende *Hovedrevisor* med Bistand af det fornødne Personale.

I Overensstemmelse med nævnte Lov udstedte Ministeren under 14. September 1916 en Række »Bestemmelser vedrørende Generaldirektoratet for Postvæsenet«. Herefter fik Generalsekretæren Ledelsen af de under Generaldirektoratet hørende Ekspeditionskontorer, hvis Antal nu forøgedes til fire, 1., 2., 3. og 4. Ekspeditionskontor, samt af Kurskontoret, idet den tidligere bestaaende »2. Ekspeditionskontors Kursafdeling« omdannedes til et særligt Ekspeditionskontor, hvis Chef blev den i Generaldirektoratet tjenestegørende Postinspektør, fra 1919 Overpostinspektør. Under Regnskabschefen henlagdes Generaldirektoratets Regnskabsafdeling, nemlig 1. og 2. Postrevisionskontor samt Bogholderikontoret, idet de tre tidligere under Finansministeriet sorterende tre Postrevisionskontorer nu indskrænkedes til to. 1. November 1919 oprettedes Postgirokontoret som et Kontor i Generaldirektoratet. Kontoret fik til at begynde med Lokaler i Centralpostbygningens Mansardetage, men flyttedes i Aaret 1924 til Ejendommen Holbergsgade Nr. 23, hvor tidligere Den kgl. Mønt havde haft til Huse. Ejendommen, der erhvervedes fra Finansministeriet for et Beløb af 540,000 Kr., underkastedes 1926—28 en Ombygning, hvorved den forøgedes med en Etage. Kontoret underlagdes Regnskabschefen.

Med Udgangen af April Maaned 1927 nedlagdes 4. Ekspeditionskontor, og Kontorets Sager fordeltes mellem 1. og 2. Ekspeditionskontor samt Bogholderikontoret. Samtidig overgik Sager vedrørende Postbudepersonalet, Omdeling og Kassetømning i Bydistrikterne m. v. fra 2. til 1. Ekspeditionskontor. Postmaterialkontoret, der hidtil havde været underlagt 4. Ekspeditionskontor, forenedes med Munderingsdepotet under Bogholderikontoret og fik Navnet »Blanket- og Munderingsdepotet«, der underlagdes Chefen for sidstnævnte Kontor.

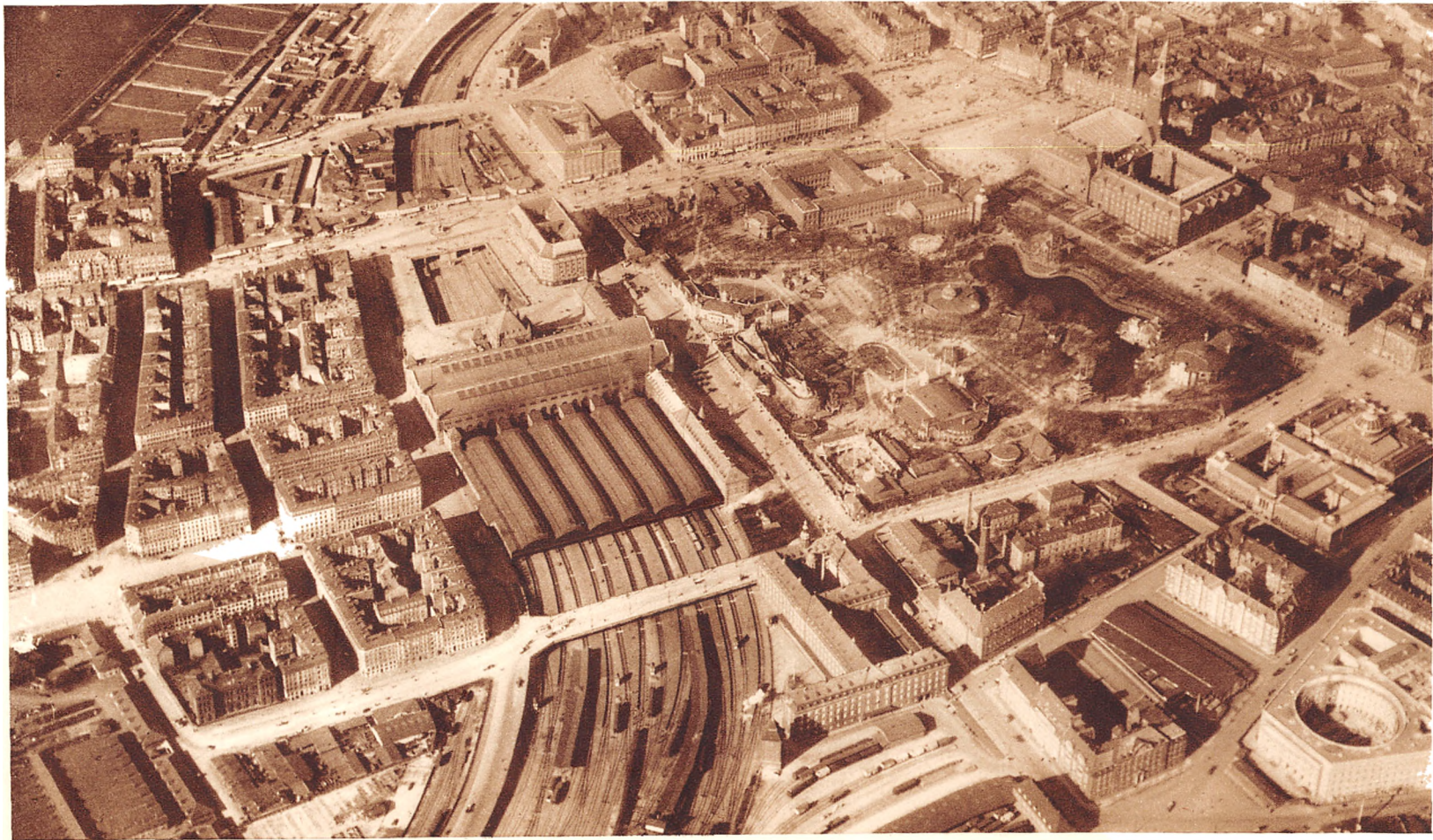
Ved Udskillelsen af Overbestyrelsen for Post- og Befordringsvæsenet 1883 fra Indenrigsministeriets 2. Departement beholdt Chefen for dette Stillingen som Generaldirektør for Jernbanerne og for Telegrafvæsenet. Allerede 1. Oktober 1885 fik Statsbanerne dog sit eget Generaldirektorat ligesom Postvæsenet, og tilbage blev af de tre Trafiketater kun Telegrafvæsenet. Forbindelsen mellem Post- og Telegrafvæsenet var dog ikke helt afbrudt, idet Sager dette vedrørende besørgedes gennem Generaldirektoratet for Post- og Befordringsvæsenets 1. Ekspeditions kontor, men med Referat for Departementschefen for Indenrigsministeriets 2. Departement for offentlige Arbejder lige til 1. Oktober 1897, da Sagerne overtoges af Kontoret for offentlige Arbejder under Departementet af samme Navn. Først hermed var en endelig Adskillelse af Administrationerne for de to Etater fuldbyrdet.

Om Telegrafvæsenets Administration i Tidsrummet indtil Juni 1927 henvises til Afsnittet »Telegrafvæsenets Administration« i nærværende Bog (S. 144—154).

Ved Lov af 30. Maj 1927 sammensluttedes de to Etater, Postvæsenet og Telegrafvæsenet, under en fælles Ledelse fra 1. Juni s. A. at regne. Dette medførte naturligvis en Række Ændringer indenfor Kontorerne.

Som nævnt ovenfor var der ved Postvæsenets Styrelseslov givet Generaldirektøren som nærmeste Medhjælp en Generalsekretær og en Regnskabschef. Ved Tjenestemandsløven af 1919 var disse Embedsmænds Benævnelser blev ændret til Afdelingschefer, dog saaledes, at det indenfor deres Funktionstid var dem tilladt at benytte deres tidligere Benævnelser. Ved Sammenslutningen fik Generaldirektøren en tredje nærmeste Medhjælp i en ny Afdelingschef, der leder den tekniske Tjeneste. Ved Loven normeredes den samlede Etat iøvrigt ikke med Personale, men Personaleforholdene i Overgangstiden ordnedes administrativt. De tre Ekspeditionskontorer forøgedes til fire, hvoraf 4. Ekspeditions kontor er delt i to Afdelinger, en for Postvæsenets og en for Telegrafvæsenets udenrigske Forhold, hver Afdeling ledet af sin Kontorchef. Foruden at den tekniske Afdeling henførtes under Generaldirektoratet, blev ogsaa den tidligere under Generaldirektoratet for Telegrafvæsenet bestaaende Driftsafdeling overført under den fælles Ledelse, dog kun indtil videre. Afdelingen nedlagdes med Udgangen af Juli Maaned 1928.

Da 2. Postrevisionskontors Forretninger fremtidig skulde henlægges dels under 4. Ekspeditionskontors Postafdeling, dels under Postgirokontoret, men da sidstnævnte Kontor paa Grund af Pladmangel ikke kunde modtage sin Del af Sagerne, førend den Ombygning af Postgirokontoret, der allerede var iværksat, var tilendebragt, maatte 2. Postrevisions kontor indtil videre bestaa og varetage den Del af Forretningerne, der ikke var

Eneret: Hærens Flyverkorps.

CENTRALPOSTBYGNINGEN I KØBENHAVN OG DENS OMGIVELSER I FUGLEPERSPEKTIV

overgaaet til 4. Ekspeditionskontor. 2. Postrevisionskontor nedlagdes fra 1. December 1927, og samtidig fik 1. Postrevisionskontor Benævnelsen: Revisionskontoret.

Fra 1. Juli 1931 deltes Teknisk Ekspeditionskontor i 1. og 2. Teknisk Ekspeditionskontor.

I de første Aar efter Statens Overtagelse af Postvæsenet havde Generalpostamtets Embedsmænd intet Kontor, men udførte deres Arbejde i deres respektive Hjem. Først i 1719 resolverede Kongen, at der skulde anvises Generalpostamtet fire Lokaler, nemlig et, hvori Direktørerne kunde samles, et, hvori Postsekretæren og hans Personale kunde forrette Ekspeditionerne, et til Revisorerne og endelig et til Postkassereren, hvor ogsaa Postkassen skulde opbevares. 1722 lejede man Lokaler i nuværende Nr. 10 i Stormgade, hvilken Gaard Postdirektør *Weyse* ejede, men flyttede herfra 1726 til Kammerherreinde *Bülows* Gaard ved Stranden. Aaret efter solgte Postdirektør *Chr. Erlund* sin Gaard paa Købmagergade til Generalpostamtet, der nu flyttede herhen, hvor det fik Lokaler i anden og tredie Etage. Gaarden gik til Grunde under den store Ildebrand Natten mellem 21. og 22. Oktober 1728, og der lejedes nu Lokaler, seks Værelser i Stuen og tre paa første Sal, i en tæt ved det Danneskioldske, nu Thotts, Palæ paa Hjørnet af Kongens Nytorv og Bredgade beliggende Ejendom. I Foraaret 1731 flyttede Generalpostamtet atter, denne Gang til den bag Børsen liggende Gaard, hvor Krigsministeriet nu har Kontorer, Slotsholmegade Nr. 8, og her indrettedes ogsaa Kontorer for Posterne, der siden Ildebranden 1728 var blevet ekspederet fra Børsen.

Da Postvæsenets Forretninger i Tidens Løb krævede mere Plads, navnlig efter Overtagelsen af de agende Poster, erhvervede Postvæsenet ifølge kongelig Ordre af 8. Februar 1779 den af alle danske Post- og Telegrafmænd saa velkendte Gaard paa Købmagergade, der i saa mange Aar skulde blive Centrum for de to Etater. Herfra ekspederedes Posterne første Gang 31. Marts 1780. I 2. Etage havde Generalpostdirektøren Embedsbolig. Til Gaden var den store Sal, ved Siden af hvilken to Kabinetter. Spisesalen til Gaarden havde fire Fag, og ud over de her nævnte Værelser disponerede han yderligere over femten. Desuden var der syv Tjenerværelser, Staldrum, Vognremiser, Orangerier m. v.

I Postgaarden paa Købmagergade fik desuden Generalpostamtet Kontorlokaler.

Da saavel Postvæsenets som Telegrafvæsenets stærkt stigende Forretninger omkring Hundredaarsdagen efter, at Postgaarden var taget i Brug, krævede mere og mere Plads, fraflyttede Generaldirektør Danneskiold-Samsøe i Oktober 1872 sin Embedsbolig, og da i 1874 Styrelsen henlagdes under Indenrigsministeriet, flyttedes Kontorerne med Undtagelse af Bogholderi- og Materialkontoret til Ministerialbygningen. I Juni 1908 maatte det sidstnævnte Kontor flyttes til lejede Lokaler paa Nørregade, og i Ok-

tober s. A. flyttedes Postrevisionskontorerne, der havde haft til Huse i Ejendommen Løvstræde Nr. 1, til Ny Vestergade 13.

Generaldirektoratets Kontorer henflyttedes 1894 fra Ministerialbygningen, det i 1889 oprettede 2. Ekspeditionskontor dog fra Hjørneejendommen af Slotsholmsgade og Christiansgade, til Ejendommen Nr. 15 i Stormgade, og først da den i Løbet af Aarene 1909—12 opførte Centralpostbygning det sidstnævnte Aar toges i Brug, henflyttedes samtlige Generaldirektoratets Kontorer hertil, hvor ogsaa det nyoprettede 2. Hovedrevisorat fik Kontorer.

Om Centralpostbygningen skal her i øvrigt kun anføres følgende: Forslaget om Opførelsen paa et Areal, der var afgivet af Statsbanerne, vedtoges af Rigsdagen i Samlingen 1908—09 og blev 30. April 1909 stadfæstet af Kongen. Det afgivne Areal er 8487 Kv. Meter stort, og det til Bygningens Opførelse bevilgede Beløb var 2,283,677 Kr. Tegningerne til Bygningen var udarbejdet af Arkitekt, Professor *Heinrich Wenck*. Efter et meget omfattende Fundamenteringsarbejde blev Grundstenen nedlagt 30. April 1910, men langvarige Arbejdsstridigheder forsinkede Opførelsen, saa at Bygningen ikke kunde tages i Brug førend i Foraaret 1912. Af hele det afgivne Areal er 4530 Kv. Meter bebygget, medens to Gaardspladser omfatter hhv. ca. 1500 og ca. 2800 Kv. Meter. Bygningen har 5 Etager, Kælder, Stue, 1. Sal, 2. Sal og Mansard.

I Bygningen har følgende Kontorer til Huse:

I *Stueetagen*: Vesterbro Postkontor (Indlevering af Brev- og Pakkepost), Omkarteringspostkontoret, Pakkepostkontoret, Toldpostkontoret, Generaldirektoratets Blanket- og Munderingsdepot.

I *første Etage*: Avispostkontoret, Vesterbro Postkontor (ankommende Poster), Overpostmesterens Kontor, Oplysnings- og Returpostkontoret, Jernbanepostkontor 1 og Radioingeniørtjenestens Kontor.

I *anden Etage*: Generaldirektoratets Kontor.

I *Mansardetagen*: Blanket- og Munderingsdepotets Lagre, Københavns Radiofonistation, Generaldirektoratets Hovedarkiv og Revisionskontorets Arkiv samt Dansk Post- og Telegrafmuseum. Desuden nogle Tjenesteboliger for Bygningens Maskinmester og nogle Kontorbude.

Centralpostbygningen findes følgende Tjenesteboliger: Maskinmesteren. 1. Dagligstue 33,6 m² (7,0 × 4,8), 2. Spisestue 27,26 m² (5,8 × 4,7), 3. Soveværelse I 17,55 m² (3,9 × 4,5), 4. Soveværelse II 17,55 m² (3,9 × 4,9), 5. Pigeværelse 16,8 m² (4,2 × 4,0), 6. Køkken, 7. Bad og WC., Centralvarme og varmt Vand. — Budformanden. 1. Spisestue 17,55 m² (3,9 × 4,5), 2. Dagligstue 18,49 m² (4,3 × 4,3), 3. Soveværelse 17,55 m² (3,9 × 4,5), 4. Køkken, WC., Centralvarme og varmt Vand. — Kontorbud. 1. Spisestue 16,77 m² (4,3 × 3,9), 2. Dagligstue 16,77 m² (4,3 × 3,9), 3. Soveværelse 16,38 m² (4,2 × 3,9), 4. Køkken, WC., Centralvarme og varmt Vand. — Portner. Stue 12,96 m² (3,6 × 3,6), 2. Soveværelse 9,5 m² (3,8 × 2,5), 3. Køkken, WC. og Centralvarme.

AFDELINGSCHEFER

O. C. HOLLNAGEL JENSEN

I. L. SØNDER

KAY CHRISTIANSEN

GENERALDIREKTØR

Mondrup, Christen Iversen, cand. polit., K. 2. DM. F. 20. Okt. 1871 i Nøddelund. S. af Gaardejer Hans M. og Birgithe Christensen. G. 28. Decbr. 1905 m. Mette Mogensen. F. 18. Apr. 1872 p. Bjerring Mølle. D. af Gaard- og Møllejer Chr. M. og Antonine Nielsen.

Student (Ordrup) 1901. cand. polit. 1906.

Indtr. i Postv. 1. Decbr. 1888. Assistent i Postrevisionen 1. Okt. 1895. Fuldmægtig 1. Maj 1908 (fra 1. Apr. 1910 tillige Ekspeditionssekretær). Postinspektør i Overpostinspektoratet for Nørrejylland 1. Juni 1911. Postinspektør i 3. Distrikt 1. Okt. 1919. Generaldirektør for Postvæsenet 1. Juni 1922. Generaldirektør for Post- og Telegrafvæsenet 1. Juni 1927.

Medlem af Statstilsynet for de koncessionerede Telefonselskaber 1927. Medlem af den internationale Oderkommission 1929.

Isl. Orden: I. F. 2*.

Udenlandske Ordener: N. St. O. 2. 1; S. V. 2.1. *).

AFDELINGSCHEFER

Hollnagel Jensen, Oluf Cecilius, cand. jur., Generalsekretær. K 2. DM. F. 18. Decbr. 1865 i Kbhvn. S. af Pengepostbud Hans J. og Berubardine Hollnagel. G. m. Asta Petersen. F. 11. Septbr. 1879 paa Frederiksberg. D. af Tømrermester Vald. P. og Marie Hansen.

Student (Borgerdydskolen) 1882. cand. jur. 1889.

Assistent i Generaldirektoratet 1. Sepbr. 1890. Postmester ved sjællandske Jernbanepostkontor 1. Febr. 1900. Postinspektør i Generaldirektoratet 1. Apr. 1908. Generalsekretær ved Postvæsenet 1. Febr. 1917.

Isl. Orden: I. F. 2.

Udenlandske Ordener: Fi. H. R. 2 2; N. St. O. 2 2; Pr. Kr. 3; S. N. 2 2; Sp. I. K. 1.

Sønder, Ivar Lauritz, cand. jur. & polit. R. af Dbg. F. 24. Marts 1882 i Aarhus. S. af Regnskabsfører ved Statsbanerne J. J. S. og Kirstine Petersen. Ugift.

Student (Aarhus) 1900. cand. jur. 1908. cand. polit. 1910.

*) Portræt af Generaldirektøren findes foran i dette Bind.

Assistent i Ministeriet for offentlige Arbejder 1. Juni 1911. Tillige juridisk Sekretær i Elektricitetskommissionen 1916. Sekretær i Ministeriet for off. Arbejder 1. Okt. 1919. Konst. Kontorchef i Generaldirektoratet for Telegrafvæsenet 1. Januar 1923. Afdelingschef 1. Apr. 1925.

Overretssagførerbestalling 1915.

Isl. Orden: I. F. 2.

Christiansen, Kay Axel, cand. polyt. R. af Dbg. F. 1. Maj 1891 i Kbhavn. Søn af Belysningsmester Frederik C. og Laura Frederiksen. G. 13. Maj 1919 m. Pianistinde Erna Lamp-Hansen. F. 28. Febr. 1896. D. af Værkfører Carl L.-H.

Maskinist 1910, cand. polyt. 1917. Ingeniør i The Westinghouse Electric Co., The Federal Telegraph Co. and The Pacific Telephone and Telegraph Co. 1919—1923.

Indtr. i Telegrafv. 15. Septbr. 1923. Ingeniørassistent 1. Juli 1924. Telegrafingeniør II 1. Juni 1926. Konst. Overingeniør s. A. Chef for Telegrafvæsenets tekniske Afdeling (Overingeniør) 1927. Afdelingschef 1. April 1927.

Medlem af Comité consultatif international des communications téléphoniques 1926; Medlem af Dansk elektroteknisk Komité 1927 og af den militære Telegraf- og Telefonkommission 1929; Medlem af Comité consultatif international techniques des communications radioélectriques 1929; Medlem af Teknisk Udvalg for Union International de Radiodiffusion (U. I. R.) 1930; Sekretær for Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Komité for U. R. S. I. (Union Radio Sientique Internationale) 1931.

Har skrevet Artikler i forskellige inden- og udenlandske elektrotekniske Fagblade; Medarbejder ved »Gry« 1927—28.

OVERPOSTINSPEKTØR OG KONTORCHEFER

Carstensen, Otto Fabricius, Løjtnant, R. af Dbg., Dbm., f. 9. Okt. 67 i Thisted. S. af Vognm. Mathias Georg Gotthilf C. (d. 83) og Hustru Henriette f. Østergaard (d. 29). G. 4. Marts 98 m. Elina C., D. af Sognepræst, Provst S. M. Repsdorph (d. 29) og Hustru f. Berg (d. 31).

Indtr. i Postv. 1. Aug. 82. 1. Okt. 89 Posteksp. i Frederikshavn, 6. Febr. 91 i Fredensborg, 1. Marts 92 i Stege, 1. Juni 95 i Aalborg, 1. Juni 03 i Kbh., 1. Maj 08 Fuldm. I i Overpostinspektoratet for Østifterne, 1. Juni 11 Postinspektør

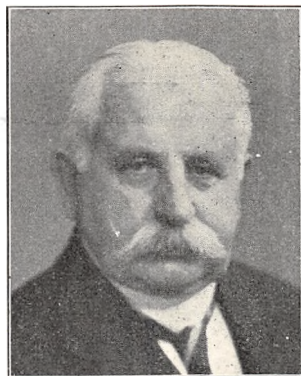
s. St., 1. Aug. 16 Postinspektør i 2. Distrikt, 1. Okt. 19 Overpostinspektør i 2. Distr., 1. Nov. 21 Overpostinspektør i Generaldirektoratet (Chef for Kurskontoret).

Var Medlem af Udvalget angaaende Samarbejde mellem Jernbaner og Rutebiler og Kommissionen vedr. event. Nedlæggelse af Privatbaner, af Rutebilnævnet samt

af Udvalget ang. Luftpostbefordring under Istransport. Er Medlem af Udvalget vedr. Samarbejdet imellem Post-, Telegraf- og Jernbanevæsenet.

v. Ellbrecht, Anton Gynter, cand. polit, R. af Dbg., Dbm., f. 24. Febr. 64 i Jægersborg. S. af Ritmester Eberhard van Deurs von Ellbrecht (d. 12) og Hustru Emilie Petrine f. Grothusen (død 08). G. 27. Sept. 99 m. Thyra Emmily E. f. Comtesse Moltke.

Student (Frederiksborg) 82, Statsvidenska-

belig Embedseksamen 89. Indtr. i Postv. 1. April 85 som Ass. ved Opm. 1. Marts 86 Ass. i Postinspektoratet for Østifterne, 1. Juni 89 Ass. i Generaldirektoratet, 1. Okt. 95 Fuldm. i Generaldirektoratet, 1. Febr. 02 tillige Ekspeditionssekretær, 1. Nov. 07 Kontorchef (Bogholde-rikontoret).

Gottlieb Andreas Christian, cand. polyt., f. 17. Febr. 92 i Aarhus. S. af Bagermester J. S. G. og Hustru L. P. K. f. Andersen. Gift.

Elektroingeniør 1914. Indtr. i Telegrafv. 1. Febr. 17. 1. Sept. 18 Ass. i Tekn. Afd., 1. Juni 19 Ingeniørass., 1. Nov. 20

Telegrafingeniør II ved Stations-Ingeniørkontoret, 1. Juli 28 i Gdir., 1. Juli 31 Kontorchef (2. Teknisk Ekspeditions-kontor). Forfatter af nærværende Værks Afhandling: De senere Aars tekniske Udvikling af Telegraf og Telefon.

Gredsted, Martin Julius Christian, cand. polit., R. af Dbg., Dbm. p.p., f. 26. Nov. 73 paa Frederiksberg. S. af Telegrafbestyrer Christian Vilhelm Emil G. (d. 03) og Hustru Priorinde Frederikke Louise G. (d. 31). G 15. Maj 27 m. Telegrafkontrolør Sara Dorothea G. f. Søeborg.

Student 93, Statsvidenskabelig Embedseksamen 10. Indtr. i Telegrafv. 28. Sept. 93, Telegraffagprøven 94, 1. Maj 94 Medhj. i Kbhvn., 1. Juni 95 Telegrafist, Jan. 98 til Tjeneste i Telegrafdir., 1. April 08 Ass. i Telegrafdir., 1. Okt. 14 Fuldmægtig, 1. Maj 16. Chef for Telegrafdirektoratets Sekretariat, 1. April 18 Kontorchef (4. Ekspeditions-kontor T). Ledende Censor ved Radiotelegrafistprøven, Medlem af Kommissionen for Post- og Telegrafvæsenets Fagprøver, Formand for de skand.

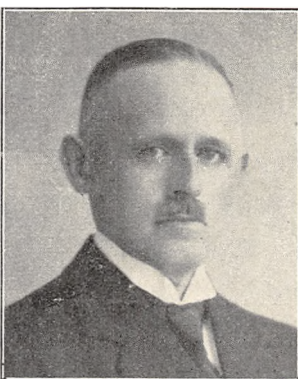

Telegrafstyrelseres Presseudvalg, Delegeret ved internat. Telegrafkonferencer, Formand for Bestyrelsen for »Enkekassen af 2. Febr. 1886« og for Klubben »Studerterne fra 1893«, Næstformand i Dansk Trafikforening. Medlem af Bestyrelserne i Turistforeningen for Danmark, af Repræsentantskabet for Foreningen til Understøttelse af

Dannebrogssridderes Efterladte og af Københavns Radioklubs Ærespræsidium, af Ministerialforeningens Hovedbestyrelse samt af Radioraadet 1925—26. Litterære Arbejder: Statstelegrafen 1854—1904, Telegrafvæsenets Organisation, Medarbejder ved Salmonsens Leksikon m. v.

Udenl. Ordener: I. F. 2; B. L. II 3; N. St. O. 2²; S. N. 3; S. V. 2². Forfatter af nærværende Værks Afhandling: Telegrafvæsenets Forhold til Udlandet.

Holmblad, Emil Valdemar, cand. mag., R. af Dbg. p.p., f. 10. Sept. 73 i Roskilde. S. af Postmester Jacob Rasmus Valdemar H. (d. 95) og Hustru Birgitte Marie Varinca f. Holmblad. G. 1. G. 6. Maj 03 m. Anna Emilie Lisette H. (d. 26), D. af Pianist Holger Dahl (d. 16) og Hustru f. Thim (d. 31). G. 2. G. 10. Aug. 27 m. Ebba

H., D. af Grosserer C. C. A. Jensen og Hustru f. Holm (d. 20).

Student (Roskilde) 92, cand. mag. i Statsvidenskab 97. Indtr. i Postv. 1. Okt. 97 som kst. Assistent i Generaldir. for Postv., 1. Nov. 98 Ass. i Generaldir., 1. April 07 Fuldm. i Generaldir. (fra 1. April 09 till. Ekspeditionssekretær), 1. Okt. 16 Kontorchef (4. Eksped-

tionskontor P.). Medlem af Ministerialforeningens Hovedbestyrelse og Inspektør ved og Medlem af Bestyrelsen for Dansk Post- og Telegrafmuseum. Delegeret ved Verdenspostkongresserne i Madrid 20, i Stockholm 24 og i London 29. Udenl. Ordener: Fi.

H. R. 3¹; N. St. O. 2²; Sp. I. K. 2²; S. N. 3; S. V. 2². Erindringsmedaillen om Verdenspostforeningens 50-aarige Bestaaen. Forfatter af nærværende Værks Afhandling: Postforholdet til Udlandet.

Knuth, Flemming Kaj, Greve, cand. polyt., R. af Dbg., f. 30. April 79 paa Jomfruens Egede, S. af Greve Julius Knuth (d. 82) og Hustru Elisabeth f. Komtesse Holck-Winterfeldt (d. 17). Ugift.

Student (Østersøgades Skole) 97, Afgangseksamen fra Polyteknisk Lærestalt 04, Sekondløjtnant i Ingeniørregimentet 06. Indtr. i Telegrafv. 1. Aug 07, 1. Sept. 10 Ingeniørass. i Tele-

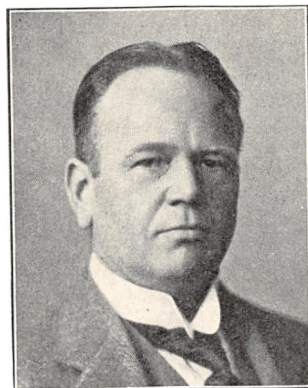

grafdir., 1. Maj 18 Ingeniør paa Hovedkontoret i Telegrafdir., 1. Juli 19 Telegrafingeniør, 1. Okt. 19 Telegrafingeniør II i Telegrafdir., 1. Aug. 20 Telegrafingeniør I i Gdir., 1. Juli 31 Kontorchef i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Medlem af Bestyrelsen for Foreningen af Ingeniører i Statens Tjeneste 1919—24 og for Dansk Post- og Telegrafmuseum 1928.

Larsen, William, f. 10. Jan. 73 i Kbhvn. S. af Tømremester M. Larsen og Hustru Emma f. Friis. G. m. Eva Maria L. f. Nielsen.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 88. 1. Nov. 95 Posteksped. i Kbhvn., 1. April 07 Fuldmægtig i Generaldirektoratet (fra 1. December 09 tillige Eks-

peditionssekretær), 1. Juli 15 Kontorchef i Generaldirektoratet (1. Ekspeditionskontor).

Formand for Kommissionen for Post- og Telegrafvæsenets Fagprøver og Kursus siden 1. Febr. 17. Ud giver af Rejse- liste for Kongeriget Danmark.

Møller, Niels August, Løjtnant, R. af Dbg., f. 16. Nov. 70 i Aalborg. S. af Købmand Niels Jørgensen M. og Hustru Marie f. Winkelmann.

Indtraadt i Postvæsenet 1. September 86, 1. Juni 96 Postekspedient i Aalborg, 1. Juni 98 i

København, 1. Maj 15 Fuldmægtig II i København, 1. November 16 Fuldmægtig i Generaldirektoratet, 1. November 19 fg. og 1. April 20 Kontorchef i Generaldirektoratet (Postgirokontoret).

Nielsen, Jens Christian, cand. polit., R. af Dbg., Dbm., f. 29. Okt. 70 i Odense. S. af Købmand Jens Woldiderich N. og Hustru Kirstine Pouline f. Clausen. G. 14. Marts 04 m. Karen Margrethe N. f. v. d. Hude.

Student (Odense) 89, Statsvidenskabelig Embedseksamen 94, Translatøreksamen i Fransk 05. Indtr. i Postv. 1. Okt. 95 som kst. Ass. i Gdir. for Postv., 1. Nov. 96 Ass. i Gdir., 1. Maj 06 Fuldm. i Gdir. (fra 1. Marts 09 tillige Ekspeditionssekretær), 1. Febr. 15 Kontor-

chef i Gdir. (2. Ekspeditionskontor).

Medlem af Kommissionen ang. Forening af Post-, Jernbane- og Telegraf-tjeneste. Medlem af Bestyrelsen for Det danske Postvæsens Jubilæumsfond af 24. Dcb. 24 og af Bestyrelsen for Justitsraad Fr. Schnabels Legat for gamle Postbude under Pakkeposten.

Formand i Bestyrelsen for Justitsraad Holcks Legat for Landpostbude og i Bestyrelsen for Dansk Post- og Telegrafmuseum.

Udenl. Orden: S. N. 3.

Olsen, Oluf Sylvest, Løjtnant, f. 9. Nov. 90 i Udesundby. S. af Gaardejer Christen Sylvest O. og Hustru Ane Kirstine f. Mortensen. G. 29. April 16 m. Anna Margrethe O. f. Jørgensen.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 06, Postfagprøve 10, 1. Maj 10 Medhj. i Frederikssund, 1. Dec. 15 Postekspedient i Kbhvn. Fagprøve II 18, 1. Juni 18 Postekspedient i Gdir., 1. Sept. 20 kst. og

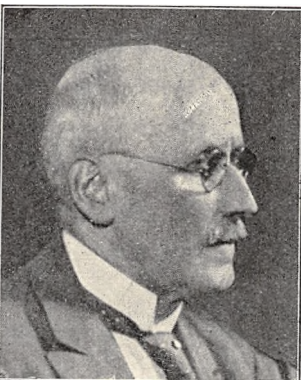

1. Maj 21 Fuldm. i Gdir., 1. Juli 28 Postinspektør i 3. Distr. (Aarhus), 1. Jan. 32 Kontorchef i Gdir. (3. Ekspeditionskontor).

Sekretær i Kommissionen for Postvæsenets Fagprøver 1. Nov. 21—30. Juni 28. Medl. af Kommissionen for Post- og Telegrafvæsenets Fagprøver og Forstander for Post- og Telegrafkursus fra 1. Jan. 32.

Rosenørn, Peder Otto, Løjtnant, R. af Dbg., Dbm., f. 12. April 66 i Kolding. S. af Ritmester Poul Christian Stemann R. og Hustru Caroline Gustave f. Schmidt. G. 14. April 94 m. Ines Sybille R. f. Holstein.

Indtr. i Postv. 1. Nov. 89. 1. Maj 92 Ass. i Postrevisionen, 19. Maj—1. Okt. 1900 kst. Postmester i Mariager, 18. Marts —1. Juni 03 kst. Postme-

ster i Koldby, 1. Juni 07 Fuldmægtig og Ekspeditionssekretær i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Fuldm. og Ekspeditionssekretær i Gdir, 1. Maj 12—1. Okt. 16 kst. og 1. April 17 Kontorchef i Gdir. (Revisionskontoret).

Sekretær i Julemærkekomiteen, Revisor i Dansk Folkeforsikrings Anstalt, Tillidsmand i Forsikringsraadet.

EKSPEDITIONSSEKRETÆRER OG OVERREVISOR

Andersen, Jens Ejnar Thorvald, cand. jur., f. 14. Maj 89 paa Frederiksberg, S. af Malermester Anders Chr. A. og Hustru Anne A. f. Jensen. G. 11 m. Jenny Elfrida A. f. Jensen, D. af Snedkermester F. L. P. Jensen.

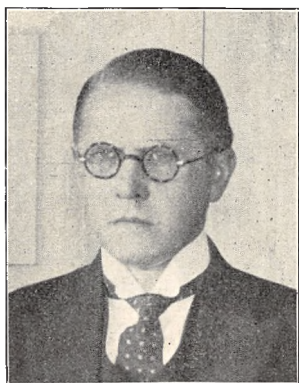
Juridisk Embedseksamen. Indtr. i Postv. 7. Sept. 05. Postfagprøve 09, 1. Maj 09 Medhj. i

Kbhvn. (udenfor Nr. 16. Aug. 09—15. Juli 10), 1. Maj 11 Postekspedient i Roskilde, 1. Feb. 13 Ass. i Postrevisionen, 1. Feb. 16 Ass. i Gdir., 1. Okt. 16 Ass. (udenfor Nr. 1. Aug.—31. Dec. 18), 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Maj 21 Fuldm. i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (2. Ekspeditions kontor).

Eithz, Laurits Christian, f. 18. Sept. 86 i Kerteminde. S. af Malermester Johan Frederik E. og Hustru Hansine f. Nielsen.

Indtr. i Postvæsenet 1. Juli 03. Postfagprøve 06, 1. Maj 07 Medhj. i Grenaa, 1. Nov. 11 Ekspedient ved Nørrejylland's Jernbanepostkontor, 1. Maj 12 Afløsnings-Postekspedient i

Aarhus, 1. Maj 13 Afløsnings-Postekspedient i Kbhvn., 1. Maj 15 Postekspedient i Nyborg, 1. Juni 19 Ekspedient ved Østifternes Jernbanepostkontor (Nyborg), 1. Jan. 20 Ass. i Kbhvn., 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. Maj 24 Postkontrolør I i Gdir., 1. Juni 29 Fuldm. i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (Kurskontoret).

Jensen, Kristian Johannes, cand. jur., Løjtnant, f. 7. Maj 90 i Fjallerslev. S. af Gaardejer Chresten J. og Hustru Kirsten Marie J. G. m. Marie J., D. af afdøde Skoleinspektør Bang, Nykøbing Falster, og Hustru Caroline B.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 07, Postfagprøve 11, 1. Maj 11 Medhj. i Fredericia, 1. Juni 15 Postekspedient i Assens, 1. Maj

17 Postekspedient i Kbhvn. (udenfor Nr. 1. Juli 19—31. Jan. 20), 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., Juridisk Embedseksamen 23, 1. Feb. 23 Sekretær i Gdir., 1. Juni 28 Fuldm. i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (3. Ekspeditions kontor). Forfatter af nærværende Værks Afhandling: Postvæsenet i Forhold til dets Kunder.

Jensen, Mads Søndergaard, cand. jur., f. 24. Sept. 91 i Horne pr. Tistrup St. S. af Fabrikmester Jens J. og Hustru Maren J. G. 27. Okt. 22 m. Helene Kirstine J., D. af Fotograf Axel Jørgensen og Hustru Sophie, f. Ring.

Indtraadt i Postvæsenet 1. September 07. Postfagprøve 11. 1. Maj 11 Medhjælper i Køben-

havn, 1. Aug. 11 Assistent i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Generaldirektoratet, Juridisk Embedseksamen 21, 1. Marts 21 Sekretær i Gdir., 1. Sept. 22 Fuldmægtig i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (1. Ekspeditions-kontor).

Sekretær i Kommissionen for Post- og Telegrafvæsenets Fagprøver.

Krog, Jørgen Arne Bernhard, cand. jur., f. 9. Okt. 94 i Udstolpe, Slemminge Sogn, Maribo Amt. S. af Lærer i Folkeskolen Søren Madsen K. og Hustru Sidsel Margrethe f. Christian- sen. G. 4. Jan. 21 m. Rig- mor Sophie K., D. af Landinspektør Carl Balslev og Hustru Julie Mathilde f. de Fischer.

Realeksamen 10, Studentereksamen 17, Juri-

disk Embedseksamen 23, Landsretssagfører 28. Indtr. i Postvæsenet 1. April 11 som Postelev i Saksøbing. Postfagprøve 14. 1. Juli 15 Medhjælper i København, 1. Okt. 19 Assistent i København, 1. Febr. 23 Sekretær i Generaldirektoratet, 1. Juli 28 Fuldmægtig i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (4. Ekspeditions-kontor).

Lauersen, Hans Christian Ørum, f. 25. Okt. 85 i Kbhvn. S. af Lods Martin L. og Hustru Anne Marie f. Ørum. G. 14. Marts 13 m. Ida Dichmann L., D. af Direktør J. C. Jensen og Hustru Christine.

Realeksamen. Indtr. i Postvæsenet 10. Nov. 02. Postfagprøve 06. 1. Dec. 06 Medhj. i København, 1. Sept. 08 Assistent

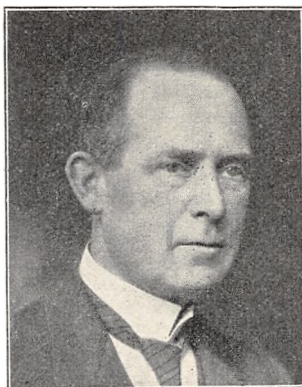

i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Generaldirektoratet, 1. Maj 17—1. Nov. 17 kst. Fuldmægtig i Gdir., 1. Decbr. 19 Fuldm. i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Gdir. (Postgirokonto- ret).

Lærer og Eksaminator ved Fagprøven for Post- og Telegrafvæsenets Embedsklasser, 1. Del.

Ramsing, Axel Utke, cand. polit., f. 15. Maj 78 paa Frederiksberg. S. af Oberst P. E. M. R. og Hustru Sophie Hedevig f. Utke. G. 16. Maj 07 m. Ingeborg R., D. af Sognepræst Th. Lyngby, Aarhus, og Hustru Cathrine f. Høyer.

Studentereksamen og Statsvidenskabelig Embedseksamen. Indtraadt i Postvæsenet 1. Febru-

ar 02 som kst. Assistent i Generaldirektoratet for Postvæsenet. 1. Febr. 03 Assistent i Generaldirektoratet, 1. Febr. 07 kst. Fuldmægtig i Gdir., 1. Sept. 07 Fuldmægtig i Gdir., 1. Nov. 17—30. Sept. 19 Ekspeditionssekretær i Gdir., 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Generaldirektoratet (Revisionskontoret).

v. Späth, Axel, cand. jur., f. 10. Juni 80 i Viborg. S. af Stationsforstander, Løjtnant C. O. E. v. S. og Hustru Caroline Louise f. Schæffer. G. 28. Okt. 10 m. Caroline Emilie v. S., D. af Skovrider E. West og Hustru, f. Krohn.

Juridisk Embedseksamen. Indtraadt i Postvæsenet 1. April 07 som kst. Assistent i Generaldirektoratet for Postvæsenet. 1. September 07

Assistent i Generaldirektoratet, Postfagprøve 09, 1. Okt. 16 Postekspektant i Generaldirektoratet, 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Juli 20 Fuldmægtig i Gdir., 1. Nov. 31 Ekspeditionssekretær i Generaldirektoratet.

Generaldirektørens Sekretær. Generaldirektoratets Kasserer. Medlem af Bestyrelsen for Dansk Post-ogTelegrafmuseum og sammes Kasserer.

Vestergaard, Christian Frederik, f. 15. Nov. 81 i Asaa. Ugift.

Indtraadt i Telegrafvæsenet 1. Juli 99. 1. Maj 1900 Medhjælper i Fredericia, 1. Juli 03 Telegrafist i Fredericia, 1. April 05 Telegrafist i Aalborg, 1. Juni 09 Telegrafist i Telegrafdi-

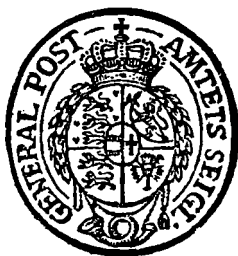
rektoratet, 1. Juli 10 Assistent i Telegrafdirektoratet, 1. Nov. 21 Bogholder i Generaldirektoratet, 1. Maj Hovedbogholder i Generaldirektoratet, 1. Juli 31 Ekspeditionssekretær i Generaldirektoratet (Bogholderikontoret).

Staack, Henrik Herman, Kaptajn, f. 27. Okt. 84 i Trustrup. G. 10 m. Henriette Elisabeth S. f. Møller.

Indtraadt i Postvæsenet 15. August 99, Postfagprøve 03. 1. Juni 04 Medhjælper i Ebeltoft, 1. Juni 07 Assistent i

Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Generaldirektoratet, 1. April 20 Fuldmægtig i Generaldirektoratet, 1. Juli 31 kst. og 1. Nov. 31 Overrevisor i Generaldirektoratet (Postgirokontoret).

FULDMÆGTIGE

Bøgelund-Jensen, Sven, Løjtnant, cand. jur., f. 28. Okt. 94 i Juellinge pr. Karise, S. af Slotsgartner Martin J. og Hustru Caroline. G. m. Ellen B.-J. f. Wrem.

Præliminæreksamen, Studentereksamen, Juridisk Embedseksamen 31. Indtr. i Postv. 1. April 11 i

Fakse, Postfagprøve 14, 1. Maj 15 Medhj. i Storehedinge, 1. Okt. 19. Ass. i Haslev, Fagprøve II 24, 1. Aug. 24 Afløsnings-Ass. ved Overpostmesterembedet, 1. Maj 25 Ass. i Gdir., 1. Juli 31 Sekretær i Gdir., 1. Maj 32 Fuldmægtig i Gdir. (Revisionskontoret).

Suppleant i Faget »Borgerlig Ret og Samfundslære«.

Bøgh, Olaf Theodor Nicolaj Sejdelin, cand. jur., f. 17. Okt. 82, S. af Forfatter, Professor Nic. S. B. og Hustru Anna Regitze Theodora Henriette B. f. Lundgren. G. m. Inger Margrethe B. f. Raun, Datter af Justitsraad R. og Hustru f. Freytag.

Juridisk Embedseksamen. Indtr. i Postvæsenet 1. April 07. 1. Nvb. 07 Ass. i Gdir., Postfagprøve 08, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Aug. 20 Fuldmægtig i Gdir. (Kurskontoret).

Christensen, Christian Peter Erik, cand. jur. og mag., R. af Dbg., f. 18. Maj 78 i København, S. af Indehaver af Køkkenudstyrsforretning Christian Andreas C. og Hustru Maren Christense f. Nielsen. G. 29. Juli 22 m. Ellen Margrethe C. f. Hansen.

Magisterkonferens og Juridisk Embedseksamen, Reservetelegrafist indtil 1. Sept.

98, Telegraffagprøve. Indtr. i Postv. 1. Juli 07 som kst. Ass. i Postrevisionen, 1. April 08 Ass. i Postrevisionen, Postfagprøve 09, 1. Dec. 09 Ass. i Gdir., 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Aug. 20 Fuldmægtig i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor). Udenl. Ordener: Fi. H. R. 3¹; Rum. Kr. 5; Ø. r. K. O.; P. r. K. 2 og 3; U. r. K. Brystkors.

Edvold, Carl Georg, cand. jur., f. 6. Nvb. 91, S. af Husejer Jacob Larsen og Hustru Johanne L. G. m. Petra Margrethe Kirstine E. f. Petersen.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 10, Postfagprøve 14, 1. Maj 15 Medhj. i Kbhvn., 1. Aug. 18 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt.

20 Ass. i Gdir., Juridisk Embedseksamen 23, Landsretssagfører (Beskik. dep.), 1. Juli 23 Sekretær i Gdir., 1. April 30 Fuldmægtig i Gdir. (1. Ekspeditionskontor).

Geddey, Ejler Olaf, f. 20. Febr. 78. G. m. kgl. Translatrice, Overassistent Fru Julie Frederikke G.

Indtr. i Telegrafv. 24. Aug. 93, 1. Febr. 94 Medhj. i Fredericia, 1. Maj 1900 Telegrafist i Fredericia, 1. Okt. 1900 Telegrafist i Kbhvn., 1. Nov. 02 Telegrafist i Telegrafdir., 1. Sept. 20 Fuldmægtig i Gdir. (Bogholderikontoret).

Harder, Paul Oskar Ludvig, cand. juř., f. 1. Maj 85, S. af Handelsrejsende Ludvig Oscar Theodor H. og Hustru Arentine Hasselline Marie. G. m. Fulvia H.

Studentereksamen 03, Juridisk Embedseksamen 12. Indtr. i Postv. 1. April 13 som kst. Ass. i Gdir. for

Postvæsenet, 1. Nvb. 93 Ass. i Gdir. for Postvæsenet, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., Postfagprøve 17, 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Nvb. 24 Fuldmægtig i Gdir. (1. Ekspeditionskontor).

Hjort, Knud Michael, cand. polit., f. 10. Nvb. 92, S. af Overpostb. Carl Thygesen H. og Hustru Dorthea Marie Pelt f. Friis. G. 2. Juli 21 m. Ingeborg Kathrine H. f. Sonne, D. af Direktør Johan S. og Hustru Elisabeth f. Schjøth.

Studentereksamen 11, Statsvidenskabelig Embedseksamen 24. Indtr. i Postv. 1. Okt. 12, Postfagprøve 15, 1. Nvb. 15 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Febr. 24 Sekretær i Gdir., 1. Sept. 31 Fuldmægtig i Gdir. (2. Ekspeditionskontor).

Ilslev, Adolph Bertel, f. 3. Febr. 78 i København.

Indtr. i Telegrafv. 15. Febr. 95, 1. Aug. 95 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 01 Telegrafist i Telegrafdir., 1. April 08 Ass. i Telegrafdir., 1. Juli 17 Fuldmægtig i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Jansen, Jacob Peter, Løjtnant, f. 3. Sept. 85 i Sundby-Øster, S. af fhv. Gdr. Cornelius J. og Hustru Karen Margrethe. G. 10. Maj 16 m. Else Mathilde J., D. af afdøde Billet- og Blanketforvalter v. D. S. B. Otto Meisling og Hustru Olivia.

Præliminæreksamen. Indtr. i Telegrafv. 26 Febr. 02, 1. April 05 Medhj. i Kbh., Telegrafprøve 07, 1. Febr. 08 Telegrafist i Kbh., 1. Marts 13 Ass. i Telegrafdir., 1. Sept. 20 Fuldmægtig i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. Telegraf). Forfatter af nærværende Værks Afhandling: Af Telegrafvæsenets Historie.

Jensen, Johannes, cand. polit., f. 6. Juni 93, S. af Bygmester Erik J. og Hustru Abeline Kirstine f. Nielsen. G. 25. Juni 22 m. Asta Vilhelmine Henriette J. f. Ørbeck, D. af fhv. Stationsforstander Ørbeck, Struer.

Præliminæreksamen 09, Studentereksamen 15, Statsvidenskabelig Embedseksamen 22. Indtr. i Postv. 15. Sept. 09, Postfagprøve 13, 1. Maj 13 Medhj. i Kbhvn., 1. Aug. 15 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Juli 21 Sekretær i Gdir., 1. Aug. 29 Fuldmægtig i Gdir. (3. Ekspeditionskontor). Leder af Brevaabningskontoret. Statistisk Medarbejder ved nærværende Værk.

Jerntved, Thorvald Julius, f. 7. Juli 81, S. af Musikdir. Hans Pedersen, Svendborg, og Hustru Julie Cathinka Eleonora f. Olsen. G. 12. Okt. 20 m. Karen Margrethe Louise J. f. Müller.

Præliminæreksamen. Indtr. i Telegrafv. 27 Aug. 1900, 1. April 01 Medhj. i København, Telegrafprøve 04, 1. Maj 05 Telegrafist i Kbhvn., 1. Jan. 07 Telegrafist i Telegrafdir., 1. April 08 Ass. i Telegrafdir., 1. Sept. 20 Fuldmægtig i Gdir. (Revisionskontoret).

Kjems, Olav Iversen, cand. jur., f. 22. Nvb. 88 i Mejlbj (Sønderjylland), Søn af Gaardejer I. T. K. og Hustru J. f. Larsen.

Studentereksamen 11, Juridisk Embedseksamen 16. Indtr. i Postv. 15. Aug. 05, Postfagprøve 09, 1. Maj 09 Medhj. i Nexø, 1. Febr. 10 Ass. i Postrevisionen, 1. Maj 12 Ass. i Gdir., 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Aug. 20 Fuldmægtig i Gdir. (udenfor Nr. 1. Maj 24—30. April 27), 1. Okt. 31 kst. Postmester ved Toldpostkontoret.

Langsted, Jacob, f. 17. Juni 83 i København.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 99, 1. Aug. 03 Medhj. i Kbhvn., 1. Juni 07 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. April 20 Postkontrolør II i Gdir., 1. Sept. 20 kst. og 1. Maj 21 Fuldmægtig i Gdir. (Postgirokontoret).

Mikkelsen, Alfred Johannes, f. 9. Aug. 89, S. af ps. Postmester S. M. og Hustru Christine Marthine. G. m. Ebba M. f. Løwert, Datter af ps. Undertelegrafbestyrer C. A. L. og Hustru Octavia.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 6. Maj 06, 1. Sept. 07

Medhj. i Esbjerg, Telegrafprøve 10, 1. Sept. 14 Ass. i Telegrafdir., 1. Juli 22 Kontrolør II i Gdir., 1. Maj 25 Fuldmægtig i Gdir. (Postgirokontoret).

Thayssen, Axel, cand. jur., f. 22. Febr. 85 i Sorø, S. af Overgartner ved Sorø Akademi Erik Chr. T. og Hustru Frederikke f. Gregersen. G. m. Elly T. f. Cohr Nielsen.

Studentereksamen (Sorø) 03, Juridisk Embedseksamen 10. Indtr. i Postv. 1. Sept. 10 som kst. Ass. i Gdir. for Postvæsenet, 1. Sept. 11 Ass. i Gdir., Postfagprøve 12, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Nov. 22 Fuldmægtig i Gdir. (Postgirokontoret).

Vigerslev, Ove Carl Jacob, f. 28. Marts 95 i København.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 12 som Elev i Kbhvn., Postfagprøve 15, 1. Dec. 16 Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 19 Ass. i Kbhvn., Fagprøve II 21, 1. April 24 Assistent i Gdir., 1. Juli 31 Fuldmægtig i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. P). Lærer ved Fagprøve for Post- og Telegrafvæsenets Embedsklasser, 1. Del.

Willemann, Georg Sofus, f. 15. April 84 i Kbhvn., S. af Postekspedient Sophus Frederik W.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 00, Postfagprøve 03, 1. Juni 04 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 09 Postekspedient i København, 1. Maj 12 Postekspedient ved Østifternes Jernbane-

postkontor, 22 Postekspeditør i Humlebæk, 1. Juni 24 Fuldmægtig i Gdir. (Postgirokontoret).

Wolff, Jørgen Frederik Lichtenberg, cand. jur., Løjtnant, f. 7. Marts 86, S. af Generalløjtnant Ellis Wolff og Hustru Karen Hedvig Rosenkrantz f. de Lichtenberg. G. m. Karen Margrethe f. Lunn, D. af Højesteretsdommer V. H. L.

Juridisk Embedseksamen 11. Indtr. i Postv. 1. Febr. 15 som kst. Ass. i Gdir. for Postvæsenet, 1. Sept. 16 Ass. i Gdir., 1. Okt. 16 Ass. Postfagprøve 17, 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir., 1. Maj 23 Fuldmægtig i Gdir. (Bogholderikontoret), 20—24 Sekretær hos Generaldirektøren. Medlem af Bestyrelsen for Dansk Post- og Telegrafmuseum.

Voss, Johannes Anders Sofus, Kaptajn, R. af Dbg., f. 28. Juni 76 i Haslev, S. af Johan Henrik V. og Hustru Gjertrud Kirstine. G. 5. Maj 32 m. Anna Sofie V. f. Ahlefeldt Laurvigen Clausen.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Sept. 92, 1. Maj 99 Ass. i Postrevisionen, 1. Sept. 02 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Maj 19 Fuldmægtig i Gdir. (Bogholderikontoret).

Quedens, Nis Christian Kjær, cand. polit., kgl. Translatør i Engelsk f. 17. Okt. 72 i Ribe, S. af Købmand Anton Christian Q. og Hustru Lucie f. Hansen. G. 28. April 28 m. Ella Kathinka Q. f. Olsen.

Studentereksamen (Ribe) 92, Statsvidenskabelig Embedseksamen 00, Translatøreksamen i Engelsk. Indtr. i Postv. 1. Maj 01 som Ass. i Postrevisionen, 1. Maj 12 kst. Fuldmægtig i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Maj 17 kst. Postmester i Næstved, 1. Nvb. 17 Fuldmægtig i Gdir. (Revisionskontoret).

INGENIØRER

Christensen, Ejler Kaj, cand. polyt., f. 16. Dec. 97 i Ullerslev, S. af Rentier Rasmus Ejler C. og Hustru Bothilde f. Buck. G. 8. Sept. 30 m. Edith Marie C. f. Andersen.

Studentereksamen (Roskilde) 15, Afgangseksamen fra Polyteknisk Læreanstalt 21 (Maskiningeniør), Ingeniør i privat Virksomhed. Indtr. i Post- og Telegrafv. 1. Jan. 31 som Ingeniørassistent i Gdir., 1. Juli 31 Ingeniør i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditions kontor).

Hansen, Einar Andreas, f. 25. Aug. 81 i Korsør. Gift.

Indtr. i Telegrafv. 22. April 97, 1. Febr. 98 Medhj. i Fredericia, Telegraffagprøve 1900, 1. Juli 03 Telegrafist i Fredericia, 1. Febr. 07 Telegrafist i Gdir., 1. Juni 15 Telegrafmester ved 1. Ingeniørdistrikt, 1. April 18 Ingeniørass. ved 1. Inge-

niørdistrikt, 1. April 18 Ingeniørass. ved 1. Inge-

niørdistrikt, 1. Aug. 21 Ingeniørass. i Gdir., 1. Juli 31 Ingeniør i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditions kontor). Forfatter af nærværende Værks Afhandling: De senere Aars Udvikling af Radio.

Holmblad, Niels Erik, cand. polyt., f. 24. Juli 05 i Aarhus, S. af Jernbanedriftsbestyrer, cand. polyt. Carl Frederik Sophus H. og Hustru Calla. G. 1. Dec. 30 m. Inger Margrete H. f. Pedersen.

Studentereksamen (Horsens) 23, cand. phil. 24, Afgangseksamen fra Polyteknisk Læreanstalt 29. Indtr. i Post- og Telegrafv. 1. April 30 som Ingeniørassistent i Gdir., 1. Juli 31 Ingeniør i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditions kontor).

KONTROLØRER

Andersen, Peter Beltoft, f. 24. Juli 76 i Nibe, S. af afd. Havnefoged Christian Peter A. og Hustru Marie Kristine f. Beltoft. G. 14. Okt. 31 m. Karen A. f. Aabel.

Præliminæreksamen 92. Indtr. i Postv. 26. Dec. 92, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Juni 03 Postekspedient i Kbhvn., 1. Maj 17 Postekspedient i Generaldirektoratet, 1. Maj 20 kst. og 1. Maj 21 Postkontrolør II i Generaldirektoratet, 1. Juni 29 Kontrolør I i Generaldirektoratet (1. Ekspeditions kontor).

Postv. 1. Dec. 96, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 07 Postekspedient i Kbhvn., 1. Juni 23 Postkontrolør II i Gdir., 1. Juli 29 Kontrolør i Gdir. (Revisionskontoret). Lærer i Engelsk ved Fagprøve for Post- og Telegrafvæsenets Embedsklasser, 1. Del.

Hansen, Georg Erhard Emil, kgl. Translatør i Engelsk, f. 22. Sept. 79 i Kbhvn., S. af Viktualiehandler P. H. og Hustru Ane. G. 12. Sept. 09 m. Marie Mathilde H., f. 18. Marts 79.

Translatøreksamen i Engelsk, Kontorassistent paa Landbohøjskolen. Indtr. i

Postv. 1. Dec. 96, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 07 Postekspedient i Kbhvn., 1. Juni 23 Postkontrolør II i Gdir., 1. Juli 29 Kontrolør i Gdir. (Revisionskontoret). Lærer i Engelsk ved Fagprøve for Post- og Telegrafvæsenets Embedsklasser, 1. Del.

Hastrup, Harald, Løjtnant, f. 5. Febr. 79. Indtr. i Postv. 1. Jan. 95, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Aug. 03 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Marts 20 Postkontrolør I ved Indlands-Postanvisningsrevision, 1. Dec. 27 Postkontrolør I i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. P.).

Indtr. i Postv. 1. Juli 09 som fg. Ass. i Gdir., 1. April 13 Ass. i Gdir., Postfagprøve 14, 1. Okt. 1916 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 20 kst. og 1. Maj 1921 Postkontrolør II i Gdir., 1. Dec. 31 Kontrolør i Gdir. (Bogholderikontoret).

Hertz, Ove Martin Borgen, cand. phil., f. 19. Dec. 1884, S. af Overpostmester H. M. H. og Hustru Lorentse Augusta f. Borgen. G. m. Ellen f. Radsted.

Indtr. i Postv. 1. Juli 09 som fg. Ass. i Gdir., 1. April 13 Ass. i Gdir., Postfagprøve 14, 1. Okt. 1916 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 20 kst. og 1. Maj 1921 Postkontrolør II i Gdir., 1. Dec. 31 Kontrolør i Gdir. (Bogholderikontoret).

havns Slagterlaug 1451—1926 (1926). Talrige Artikler af personhistorisk og topografisk Art i Dagblade og Tidsskrifter. Medarbejder ved Dansk biografisk Haandleksikon og Dansk biografisk Leksikon. Medudgiver og Medredaktør af Kommunal Aarvog siden 1930. *Nærværende Værks Redaktør* og Forfatter af Afhandlingen: Af det danske Postvæsens Historie.

Jensen, Rasmus Christian Edvard, f. 21. April 78 i København. G. 1. Marts 07 m. Hertha Kamilla J. f. Olson.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 16. Marts 94. 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 05 Postekspedient i Kbhvn., 1. Maj 06 fg. Ass. i Gdir., 1.

Nov. 07 Postekspedient i Gdir., 1. Maj 18 Postkontrolør III i Gdir., 1. Okt. 19 Postkontrolør II i Gdir., 1. Aug. 29 Kontrolør i Gdir. (2. Ekspeditionskontor). Formand for Elevforeningen »De Forenede Kirkeskolers Minde«.

Hjorth-Nielsen, Henning Emil, R. af Dbg., f. 7. Jan. 78 i København, S. af Klaverfabrikant Jens Anthon Edouard N. og Hustru Nanna Emilie Rønne. G. m. Astrid Nørtoft, D. af Lærer O. Nørtoft og Hustru Elisabeth f. Koch.

Indtr. i Postv. 17. Juli 95, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 06 Postekspedient i Fredericia, 1. Maj 08 i Kbhvn., 1. Maj 17 Postekspedient i Gdir., 1. Juni 23 Postkontrolør II i Gdir., 1. Dec. 27 Kontrolør I i Gdir. Generaldirektoratets Hovedarkivar.

Medlem af Bestyrelsen for Dansk Post- og Telegrafmuseum og Formand for dettes Biblioteksudvalg. Siden 1929 Post- og Telegrafvæsenets Repræsentant i Statens Stednavneudvalg. Siden 1918 Medlem af Bestyrelsen for Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie og Samfundets Sekretær. Siden 1927 Redaktør af Personalhistorisk Tidsskrift. Sekretær i Belønnings- og Spareforeningen for faste Husmedhjælpere i København og Omegn. Litterære Arbejder: Familien Rehling (1915), Det juridisk-praktiske Selskab 1749—1863 (1917), Peder Jacob Hvid (1919), Køben-

Johnsen, Paul Valdemar, f. 14. Juli 86 i Kbhvn., S. af Sømimester Carl Alfred J. og Hustru Ellen Caroline f. Petersen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 02, 1. Maj 03 Medhj. i Kbhvn., Postfagprøve 05, 1. Nov. 11 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. Maj 25 Postkontrolør II i Gdir., 1. Juli 31 Kontrolør i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Kofoed, Anders Johanne, f. 10. Sept. 75 i Nexø, S. af Karetmagermester Andreas K. og Hustru Apolline Kristine K. f. Jensen. G. 27. April 07 m. Ingeborg Dorthea K. f. Svanholm, D. af Proprietær Hans S. og Hustru Augusta f. v. Deden.

Præliminæreksamen 91. Indtr. i Postv. 1. Sept. 92. 1. Maj 1900 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Maj 19 Postkontrolør III i Gdir., 1. Okt. 19 Postkontrolør II i Gdir., 1. Maj 26 Postkontrolør I i Gdir. (Revisionskontoret).

Løye, Carl Eduard, f. 11. Sept. 90 i Vejle. Præliminæreksamen 06. Indtr. i Postv. 15. Sept. 08, Postfagprøve 12, 1. Maj 12 Medhj. i Ærøskøbing, 1. Okt. 15 Postekspedient i Middelfart, 1. Maj 16 i Næstved, Fagprøve II 18, 1. Maj 19 Ass. i Gdir., 1. Juli 28 Kontrolør

II i Gdir., 1. Nov. 30 Kontrolør I i Generaldirektoratet (1. Ekspeditionskontor).

1. Sept. 22—30. Juni 28 Lærer og Eksaminator i Faget »Det internationale Postvæsen« ved Fagprøve for Postvæsenets Embedsklasser I og II Del. Fra 1. Juli 28 Lærer og Eksaminator i Faget »Postgeografi« ved Fagprøvens I Del og fra 1. Jan. 32 tillige ved Fagprøven for Postbudpersonalet.

Marcussen, Martinus Anker, f. 8. Aug. 91 i Hobro, S. af Væver Christen M. og Hustru Mette Marie f. Andersen. G. 5. Maj 16 m. Martha M. f. Larsen.

Præliminæreksamen 07. Adgangseksamen til Polytekn. Lærestalt 11. Indtr. i Telegrafv. 1. Aug. 07

som Privatmedhj. i Hobro, Telegrafprøve 10, 1. Maj 10 Medhj. i Kbhvn., 1. Sept. 16 Ass. i Telegrafdir., 1. April 22—1. Juni 27 Sekretær hos Generaldirektør Krarup, 1. Juli 28 Kontrolør II i Gdir., 1. Juli 31 Kontrolør i Gdir. (2. Ekspeditionskontor). Medlem af Hovedbestyrelsen for Dansk Telegrafforening 21—23.

Olufsen, Hans Peter Eduard, Løjtnant, f. 3. Okt. 66 i Slagelse, S. af Kbmd. Hans O. og Hustru Oline. Ugift.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Juli 90. 1. Juni 98 Postekspedient ved de bevægelige Postkontorer, 1. Maj 06 Kontor- ekspedient ved Sjællandske Jernbanepostkontor, 1. April 08 Fuldmægtig II ved Østifternes Jernbane-

postkontor, 1. April 17 Postkontrolør II, 1. Maj 17 Postkontrolør I i Gdir. (Kurskontoret).

Schwarz, Julius Christian August, Løjtnant, f. 21. Maj 67 i Vistofte, S. af Sognepræst Julius Christian August S. og Hustru Louise Amalie f. Thorsen. G. m. Kontorassistent Johanne Caroline S. f. Lind.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 86, 1. Juni 93 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt. 02 fung. Ass. i Gdir., 1. Nov. 07 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 16 Postkontrolør III i Gdir., 1. Okt. 19 Postkontrolør II i Gdir., 1. Maj 23 Postkontrolør I i Gdir. (2. Ekspeditionskontor).

Schwensen, Reinhold Christian, f. 20. Febr. 71 paa Helgenæs, Branderslev pr. Nakskov, S. af Proprietær, senere Bibliotekar i Studenterforeningen Reinh. Christian Bernhard S. og Hustru Agathe f. Neergaard. G. 28. August 1900 m. Ingeborg S. f. Kiær.

Indtr. i Postv. 11. April 86. 1. Juni 95 Postekspedient i Lyngby, 1. Juli 97 Postekspedient i Kbhvn., 1. April 04 fung. Ass. i Gdir., 1. Nov. 07 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 16 Postkontrolør III i Gdir., 1. Okt. 19 Postkontrolør II i Gdir., 1. Juli 31 Kontrolør i Gdir. (Bogholderikontoret).

KONTROLØRER II OG OVERASSISTENTER

Andersen, Viktor Edgar Hagen, f. 28. Aug. 94 i Frederikshavn.

Præliminæreksamen 10. Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 10 (Telegrafskolen i Fredericia). Telegrafprøve 11. 1. Juni 11 Medhj. i Aarhus, 1. Sept. 19 Ass. ved Otfb. 1. Okt. 31 Overass. i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditionskontor).

Teknisk Ekspeditionskontor).

Brandt, Bernhardt
Peter Hansen, f. 3. Jan. 93 i Kastrup.
 Indtr. i Postv. 1. Marts 10. Postfagprøve 13. 1. Maj 13 Medhj. i Assens, 1. Febr. 18 Posteksped. i Kbhvn., Fagprøve II 20, 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. Juli 31. Overassistent i Gdir. (Kurskontoret).

Falckenthal, Frederik Carl, f. 7. Sept. 68.
 Indtr. i Postv. 1. Okt. 85. 1. Nov. 91 Posteksped. i Kbhvn., 02 fung. Ass. i Gdir., 1. Nov. 07 Postekspedient i Gdir., 1. Maj 18 Postkontrolør III i Gdir., 1. Okt. 19 Postkontrolør II i Gdir.*) (Revisionskontoret).

Geddey, Julie Frederikke, Fru, Translatrice i Fransk, f. 24. Marts 76 i Tyregod. G. m. Fuldmægtig Ejler Olaf G.
 Translatøreksamen i Fransk. Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 97, Telegraffagprøve 1900. 1. April 98 Medhj. i Kbhvn., 1. Juli 03 Telegrafist i Kbhvn., 1. Jan. 15 Ass. i Telegrafdir., 1. Marts 26 Telegrafkontrolør II i Gdir. (Revisionskontoret).

Hansen, Charles, f. 16. Juni 76 i Ribe. Ugift.
 Indtr. i Postv. 1. Aug. 92. 1. Sept. 02 Postekspedient i Taastrup, 1. Dec. 06 i Ringsted, 1. Maj 09 i Fredensborg, 1. Juni 11 i Kbhvn., 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Juni 23 Postkontrolør II i Gdir. (Revisionskontoret).

Hansen, Kaj Arthur, f. 13. Febr. 97 i Nyborg, S. af Murersv. Johs. H. og Hustru Marie f. Rasmussen. G. 1. Okt. 22 m. Meta H., D. af Skomagermester Carl F. Petersen og Hustru Sofie f. Petersen.
 Realeksamen 12. — Indtr. i Postv. 1. Okt. 13 som Elev i Ørbæk.

Postfagprøve 16, 16 Medhj. i Nykøbing M., 1. Okt. 19 Ass. i Kbhvn., Fagprøve II 24, 1. Maj 25 Ass. i Gdir., 1. Dec. 31 Overass. i Gdir. (3. Ekspeditionskontor).

17—18 Bestyrelsesmedl. i Dansk Postforening. Suppleant ved Fagprøve for Post- og Telegrafvæsenets Embedsklasser, 1. Del.

Jørgensen, Johan Andreas, f. 27. Okt. 74 i Neksø.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 91. 1. Juni 01 Postekspedient i Randers, 1. Maj 06 Postekspedient ved Nørrejylland's Jernbanepostkontor, 1. Aug. 07 ved Dampskibspkt. i Korsør, 1. Febr. 16 Postekspedient ved Østifternes Jernbanepostkontor, 2. Maj 19 Postekspedient i Gdir., 1. Aug. 20 Postkontrolør II i Gdir. (Revisionskontoret).

Lyng, Peder Madsen, f. 25. Nov. 95 i Fredericia, S. af Overtoldbetjent Peder Madsen L. og Hustru Anna. G. 30. Okt. 23 m. Elisabeth L. f. Allesen-Vernø.

Præliminæreksamen 12. Indtr. i Telegrafv. 26. Marts 13. Telegraffagprøve 14. 1. Juni 14 Medhj. i Fredericia, 1. Okt. 19 Ass. i Gdir., 1. Juli 31 Overass. i Gdir. (1. Ekspeditionskontor).

Mikkelsen, Anton Michael, f. 30. Dec. 87, S. af Postmester Søren M. og Hustru, Postekspedient Christine M. G. 4. Okt. 17 m. Sygeplejerske Paula M.

Præliminæreksamen 04. Indtr. i Postv. 7. Aug. 04, Postfagprøve 07. 1. Nov. 07 Medhj. i Ærøskøbing, 1. Maj 13 Postekspedient i Kbhvn., 2. Maj 19 Postekspedient i Gdir., 1. Juli 28 Kontrolør II i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. P).

*) Kongelig Udnævnelse som Postkontrolør.

Munch, Anna Mehta, Frk., f. 9. Maj 92 i Fredericia, Datter af Inspektionsbetjent Jens Simonsen M. og Hustru Anne Marie. Realeksamen. Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 10 i Fredericia. Telegrafprøve 11. 1. Juni 11 Medhj. i Fredericia. 1. Juni 17 Telegrafist i Fredericia, 10. Juni 19 Ass. i Gdir., 1. Maj 32 Overass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Scharling, Frode, Løjtnant, f. 19. Maj 70 paa Frederiksberg, S. af Borgmester Carl Lund S., Fredericia, og Hustru Henriette Frederikke Elisabeth f. Bang. G. 15. Aug. 02 m. Johanne Martha Kristine S., D. af Gross. Lauritz Thure Titzel og Hustru Sophie f. Volck. Præliminæreksamen. Indtr. i Telegrafv. 1. Aug. 87 i Fredericia. 1. Dec. 91 i Postvæsenet som Ass. i Kbhvn., 1. Juli 97 Postekspedient i Maribo, 1. Maj 99 Postekspedient i C.havn, 2. Nov. 18 Posteksp. i Gdir. (Revisionskontoret).

Palne, Anna, Fru, f. 28. Okt. 84 i Helsingør, Datter af Generalløjtnant J. V. C. Gørtz og Hustru A. V. f. Benthin. G. 4. Maj 11 m. A. J. A. P. Palne, Ass. i Stats-telegrafv. (d. 19). Præliminæreksamen. Indtr. i Telegrafv. 18. Marts 03. 1. Okt. 04 Medhj. i Kbhvn., Telegrafprøve 07. 1. Maj 07 Telegrafist i Kbhvn., 1. Juli 10 Ass. i Gdir., 1. Juli 25 Kontrolør II i Gdir.

Wørmer, Andreas Viggo, f. 6. Juli 79 i Nykøbing Mors, S. af Postmester Peter Ludvig W. og Hustru Ida Theodora f. Prior. G. 22. Juni 18 med Irma Wilhelmine W. f. Davidsen. Indtr. i Postv. 1. Sept. 96. 1. Sept. 02 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Aug. 20 Postkontrolør II i Gdir. (Revisionskontoret).

Porner, Ejner Overgaard, Løjtnant, f. 27. Juni 91 i Fredericia, S. af Togfører Søren Christian Pedersen og Hustru Mette Marie. G. 27. Okt. 15 m. Kristine Margrethe, D. af Depotindehaver C. Christensen og Hustru Dorthea f. Aagaard Jacobsen. 4. Klasses Hovedeksamen 07. Indtr. i Postv. 25. Okt. 07 i Ribe, Postfagprøve 11. 1. Maj 11 Medhj. i N. Nebel, 1. Juli 16 Postekspedient i Vejen, 1. Maj 18 i Kbhvn., Fagprøve II 19, 1. Maj 23 Ass. i Gdir., 1. Juli 31 Overass. i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Ziska, Christoffer Reinholdt, kgl. aut. Translatør og Tolk i Fransk, f. 12. Jan. 89. Indtr. i Postv. 1. April 05, Postfagpr. 08. 1. Maj 08 Medhj. i Kbhvn., 1. April 14 Postekspedient i København, 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. April 29 Kontrolør II i Gdir. (Kurskontoret). Fransk Translatør i Generaldirektoratet f. Post- og Telegrafv. Lærer i Fransk ved Post- og Telegrafv.s Fagprøver.

SEKRETÆRER

Berg, Hans, cand. jur., f. 11. Aug. 73 i Kbhvn., S. af Stabslæge H. V. B. og Hustru Wilhelmine f. Wanscher. G. m. Billedhuggerinde Augusta Finne.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 03 som kst. Ass. i Postrevisionen. 1. Marts 05 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16

Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. P).

Bredmose, Enevold Jensen, cand. jur., f. 10. Jan. 91 i København, S. af Kommuelærer J. E. B. og Hustru Sophie f. Hansen. G. 17. Okt. 18 m. Comtesse Minna von Holstein, f. 19. Okt. 05, D. af Greve Frederik (Fritz) Adolph v. H. og Hustru Bodil Cornelia Dirksen.

Student (Lyceum) 06, Juridisk Embedseksamen 18, Landsretssagfører 24. Indtr. i Postv. 15. Sept. 09, Postfagprøve 13. 1. Dcb. 13 Medhj. i Kbhvn., 1. Febr. 15—30. Sept. 16 fg. Ass. i Gdir., 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Sekretær i Gdir. (Revisionskontoret).

Grandjean-Rasmussen, Svend Aage Ole Ludvig, cand. jur., f. 24. Juni 96 i Kbhvn. Juridisk Embedseksamen 24. Indtr. i Postv. 1. Okt. 12, Postfagprøve 15. 15. Nov. 16 udenfor Nr., 1. Dcb. 17 Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 19 Ass. i Kbhvn., 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. Juli 24 Sekretær i Gdir. (2. Ekspeditionskontor).

Gunge, Arne Niko-laj Pedersen, Kaptajn, cand. jur., f. 19. Dcb. 88, S. af Lærer P. G. Pedersen og Hustru Karen G. f. Holm.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 06. Postfagprøve 11. 1. Maj 11 Medhj. i Køge, 1. Maj 14 Postekspedient i Kbhvn., Fagprøve II 18, 1. Okt. 20 Ass. i Gdir.,

1. Juli 28 Sekretær i Gdir. (Kurskontoret).

Hansen, Ejnar, cand. polit., f. 24. Febr. 99 i Hejls, S. af Gaardejer R. H. Staunbjerg og Hustru Ingeborg f. Hanssen.

Student 20 (Privat), Statsvid. Embedseksamen 27. Indtr. i Postv. som kst. Sekretær i Gdir. 1. Marts 27. 1. April 29 Sekretær i Gdir. (Revisionskontoret).

Hjort, Gustav Vilhelm Koefoed, cand. jur., f. 25. Aug. 94 i Ringsted, S. af Redaktør Vilhelm Theodor Emil H. og Hustru Ellen Ann Whit-tard f. Dalberg. G. 30. Okt. 23 m. Anne Marie H., D. af Hus-ejer Niels Meilgaard og Hustru Henriette f. Lund.

Præliminæreksamen (privat dim.) 10, Studentereksamen (privat dim.) 19, Juridisk Embedseksamen 25. Landsretssagfører 30. Indtr. i Postv. som Elev i Kbhvn. 1. April 11. Postfagprøve 14. 1. Maj 14 Medhj. i Neksø, 1. Sept. 19 Postekspedient i Kbh., 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., Fagprøve II 21, 1. Febr. 25 Sekretær i Gdir. (3. Ekspeditions-kontor).

Suppleant ved Post- og Telegrafvæsenets Fagprøver.

Kromann, Axel Johannes Albert, cand. jur., f. 27. Nov. 94 i Marstal, S. af Skibskaptajn J. H. K. og Hustru Johanne f. Mygind.

Juridisk Embedseksamen 24, Landsretssagfører 31. Indtr. i Postv. 1. April 11, Postfagprøve 14. 1. Maj 15 Medhj. i Kbh.,

1. Marts 16 Ass. i Finansm. 2. Rev. Dept., 1. Okt. 16 Ass. i Gdir., 1. Juli 24 Sekretær i Gdir., 10. Maj—1. Sept. 25 kst. Postmester i Stege (2. Ekspeditionskontor).

Lassen, Poul Harald, cand. jur., f. 9. Okt. 85 i Aalborg, S. af Postmester G. Lassen og Hustru Charlotte J. f. Cortsen.

Juridisk Embedseksamen 16. Indtr. i Postv. 23. Juli 02, Postfagprøve 05. 1. Maj 06 Medhj. i Skelskør, 1. Juni 08 Ass. i Postrevisionen, 1. Okt. 16. Postekspedient i Gdir., udenfor Nr. 1. Maj 19—30. April 20, 1. Maj 20 Sekretær i Gdir. (Revisionskon-toret), udenfor Nr. 1. Sept. 20—30. April 21.

Nielsen, Jens Emanuel, Løjtnant, cand. jur., f. 19. Maj 93, S. af Tømrermester Jørgen Nielsen og Hustru Caroline Mathilde f. Jensen. G. 25. Juli 25 m. Elisabeth Kirstine N. f. Sørensen.

Juridisk Embeds-eksamen 15. Indtr. i Postv. 25. Sept. 09.

Postfagprøve 13. 1. Aug. 13 Medhj. i Dronninglund, 1. Juni 18 Postekspedient i Kbhvn., 1. April 20 Ass. i Gdir., 2. Maj 21 Afløsnings. Ass. i Kbhvn., 1. Sept. 23 Ass. i Kbhvn., 1. Sept. 25 Sekretær i Gdir. (4. Ekspeditions kontor. P).

Thinggaard, Valdemar Peder Andreas, cand. jur., f. 3. Nov. 96 paa Frederiksberg, S. af Kaffehandler Valdemar Petersen T. og Hustru Ane Frederikke f. Mortensen. Ugift.

Realeksamen 13. Indtr. i Postv. i København 1. Okt. 13. Postfagprøve 16. 1.

Maj 18 Medhj. i Fredensborg, 1. Okt. 19 Ass. i Fredensborg, 10. Sept. 21 Afl. Ass. i Kbhvn., Fagprøve II 22, 1. Maj 25 Ass. i Gdir., Juridisk Embeds eksamen 31, 1. Juli 31 Sekretær i Gdir. (3. Ekspeditions kontor).

ASSISTENTER

Andersen, Hans Lavritz Andreas, cand. phil., f. 15. Dec. 89 paa Bogø, S. af Toldvagtmaster Rasmus Peter Martin A. og Hustru Hansine A. f. Rasmussen. Ugift.

Studentereksamen 14, Filosoficum 15, Juridisk Embeds eksamens 1. Del 18. Indtr. i Postv. i Kbh. 1. Maj 06, Postfagprøve 10. 1. Maj 10 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 12 Ass. i Finansministeriets 2. Revisionsdepartement, 1. Okt. 16 Postekspedient i Gdir., 1. Okt. 19 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

Andersen, Johannes Marthin Siegfred, cand. phil., kgl. Translator i Fransk, f. 10. April 97 i Aarup. Ugift.

Indtr. i Postv. 1. Oktober 13, Postfagprøve 16, 1. Juni 18 Afl. Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 19 Afl. Ass. i Kbhvn., 1. Maj 22 Afl. Ass. i Odense.

Fagprøve II 25, 26. April 25 Afl. Ass. i Kbhvn., 1. Maj 26 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Ass. i Gdir. (1. Ekspeditions kontor).

Birck, Elfrida Ruth, Fru, f. 23. Dec. 90 i Næstved, D. af afdøde Købmand I. H. Pedersen. G. m. Professor, Dr. polit. Laurits V. Birck.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 08, Telegrafprøve 10, 1. Febr. 10 Medhj. i Nakskov, 1. Jan. 16 Ass. ved Otfb., 6. Dec. 18 Ass i Gdir. (Revisionskontoret).

Bjørn, Einer Theodor, f. 31. Aug. 94 i Odense.

Indtr. i Postv. 1. April 11, Postfagprøve 14, 1. Maj 14 Medhj. i Holte, 1. Sept. 19 Postekspedient i København, 1. Juli 28 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

Christensen, Johan Peter, f. 23. Nvb. 96 i Skamling, S. af Kreaturhandler Peter C., Kolding, og Hustru Thomasine C. f. Krog. G. m. Fanny Johanne C. f. Jacobsen, D. af Malermester Niels Frederik Jacobsen og Hustru Margrethe.

Realeksamen 12.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 15 som Elev i Vejen, Postfagprøve 19, 1. Okt. 19 Afl. Medhj. i Vordingborg, 1. Okt. 21 Afl. Ass. i Kbhvn., 1. Febr. 24 Ass. i Kbhvn., Postfagprøve II 26, 14. Dec. 31 Ass. i Gdir. (1. Ekspeditions kontor).

Deleuran, Hans Jørgen, f. 1. Juni 96 i Fredericia, S. af Sekretær i Fredericia Ligningskommission B. D. (d. 29) og Hustru Mette Cathrine D. G. 18. Dec. 31 m. Gudrun Elna D., Datter af fhv. Stationsforstander G. Andreasen.

Realeksamen. Indtr.

i Telegrafv. 1. Sept. 13, Telegraf-fagprøve 14, 1. Juni 14 Medhj. og 1. Okt. 19 Ass. i Fredericia, 1. Febr. 20 Ass. i Gdir. (4. Ekspeditions-kontor. T).

Doberck, Ebba Cecilie Christiane, Frk., cand. phil., f. 8. Okt. 92 i Korsør, D. af Maskinmester ved D. S. B. Ludvig O. V. D. og Hustru Katrine V. Johannesen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 12, Telegraf-fagprøve 13, 1. Juni 13 Medhj. i Fredericia, 1. Nov. 17 Ass. ved Otfb., 3. Juli 19 Ass. i Gdir. (4. Ekspeditions-kontor. T).

Friis, Povl, f. 23. Aug. 99 i Kbhvn., S. af Telegrafbestyrer Martin F. og Hustru Ellen F. f. Michelsen. Gift 28 med Ingeborg Finnemann Friis.

Indtr. i Telegrafv. 1. Nvb. 15, Telegraf-fagprøve 16, 1. Aug. 16 Medhj. og 1. Nvb. 21 Ass. ved Otfb.;

Postprøve 30, 1. Maj 31 Ass. i Gdir. (3. Ekspeditions-kontor).

Hansen, Carl Holten, f. 11. Okt. 02 i Rønne, Søn af Købmand Christen H. og Hustru Emilie Marie Hansigne, f. Petersen. Ugift.

Realeksamen 18. Indtr. i Postv. 1. Sept. 18 som Elev i Rønne, Postfagprøve 21, 1. Sept. 21 Afl.-Medhj. i Helsingør, 1. Sept.

24 Ass. i Vordingborg, 26, April 25 i Slagelse, 27 Fagprøve, II 30, 1. Maj 32 Ass. i Gdir. (Afløser).

Hansen, Marie Kirstine, Frk., f. 21. Marts 88 i København, D. af Murermester Niels Christian H. og Hustru Christiane H.

Præliminæreksamen 06 (Comtesse Moltkes Skole). Indtr. i Telegrafv. 22. Maj 08, Telegraf-fagprøve 10.

1. Maj 10 Medhj. og 1. April 13 Assistent ved Otfb. 27. Aug. 19 Ass. i Gdir. (4. Ekspeditions-kontor. T).

Honoré-Larsen, Elisabeth, Fru, f. 19. Nov. 96 i Skagen. G. m. Assistent Niels Axel Honoré-Larsen.

Indtr. i Telegrafv. 4. Sept. 13, Telegraf-fagprøve 16, 1. Aug. 16 Medhj. og 1. Nov. 19 Ass. i Kbhvn., 1. Novbr. 20 Ass. i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditions-kontor).

Jensen, Ewart, kgl. aut. Translatør og Tolk i Fransk, f. 4. Septbr. 95 i Vester-vig.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 12, Postfagprøve 15, 1. Maj 17 Medhj., 1. Okt. 19 Ass. i Glamsbjerg, 1. Juni 20 Ass. i Kbhvn., Fag-prøve II 23, 1. Okt. 23 Afl. Ass. i Kbhvn.,

1. Okt. 26 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Ass. i Gdir. (4. Ekspeditions-kontor. P).

Jensen, Laura Marie, Frk., f. 1. Jan. 91 i Overlade.

Indtr. i Telegrafv. 21. Marts 07, 1. Sept. 07 Medhj. i Thisted, Telegraf-fagprøve 10, 1. Jan. 16 Telegrafist i Aalborg, 1. Nov. 20 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Jørgensen, Martha Marie, Frk., f. 18. Sept. 93 i København, D. af Arkitekt Christian William J. og Hustru Frederikke J. f. Andersen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 13, Telegraf-fagprøve 14, 1. Juni 14 Medhj. og 1. Okt. 18 Ass. ved Otfb., 12. Sept. 22 Ass. i Gdir.

(4. Ekspeditions-kontor. T).

Larsen, Jens Peter Emanuel, f. 25. Feb. 96 i Hillerød, S. af Gaardejer Jens L. og Hustru Marie L. Ugift.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Okt. 14 som Elev i Frederik-sund, Postfagprøve 17, 1. Maj 19 Afl. Medhj. og 1. Okt. 20 Afl.-Ass. i Kbhvn.,

Fagprøve II 23, 1. Maj 28 Ass. i Postgiro-kontoret, 1. April 30 Ass. i Gdir. (3. Ekspeditions-kontor).

Larsen, Kaj Georg, f. 2. Okt. 97 i Aarhus, S. af fhv. Lærer Hans Fr. G. L. og Hustru Maria L. f. Høst. G. 7. Juli 23 m. Ingeborg L., D. af afd. Grosserer Math. M. Andersen og Hustru Rigmor A. f. Thomsen.

Realeksamen 14. Indtr. i Telegrafv. 1.

Feb. 15 som Elev i Fredericia, Telegrafprøve 15, 1. Nov. 15 Medhj. og 1. Feb. 21 Ass. i Aarhus, Postprøve 29, Fagprøve II 30, 1. Juni 30 Afl. Ass. i Aarhus, 1. Juli 31 Ass. i Gdir. (2. Ekspeditionskontor).

26—28 Medlem af Hovedbestyrelsen for Dansk Telegrafforening.

Linder, Bjarke Gustav, cand. jur., f. 19. Maj 1900 i Fredericia, S. af Togfører Gustav L. og Hustru A. V. L. f. Sørensen. G. 21. Okt. 24 m. Karen Holm L., D. af Skovfoged Adam Holm Hansen og Hustru L. F. H. H. f. Petersen.

Realeksamen 16, Studentereksamen 25, Juridisk Embedseksamen 32. Indtr. i Telegrafvæsenet 1. Sept. 16 som Elev i Fredericia, Telegrafprøve 17, 1. Juni 17 Medhj. i Kbhvn., 1. Sept. 22 Ass. i Gdir. (Afløser).

Michelsen, Hans Peter, f. 24. April 94 i Hobro. G. m. Kontorist Fru E. J. M.

Indtr. i Telegrafv. 12. April 10, Telegrafprøve 13, 1. Juni 13 Medhj. i Fredericia, 1. Maj 19 Ass. i Gdir., 1. Maj 27 Ass. i 2. Overinspektorat, 1. Maj 28 Ass. ved 2. Ingeniørdistr., 1. Dcb.

28 Afl. Ass. ved Opm., Postprøve 30, 1. April 30 Ass. i Aabenraa, Fagprøve II 32, 1. Maj 32 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Møller, Jørgen Stahlschmidt, f. 23. Nov. 94 i Varde, S. af Stationsforstander Jørgen Conrad M. og Hustru Vilhelmine M. G. 6. Dcb. 19 m. Assistent Rigmor M., D. af Ingeniør Emanuel Hansen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 11, Telegrafprøve 12, 1. Juni

12 Medhj. i Nakskov, 1. Okt. 19 Ass. i Gdir. (4. Ekspeditionskontor. T), Radiotelegrafisteksamen 25 og 30.

Suppleant ved Radioekspedientprøverne.

Møller, Rigmor, f. 19. Nvb. 94 i København, D. af Ingeniør Emanuel Hansen og Hustru Dagmar Maria H. f. Bruhn. G. m. Ass. Jørgen Stahlschmidt Møller, Søn af Stationsforstander Jørgen Conrad M. og Hustru Vilhelmine M.

Pigeskoleeksamen.

Indtr. i Telegrafv. 1.

Septbr. 12, Telegrafprøve 13, 1. Juni 13 Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 19 Ass. i Kbhvn., 4. Febr. 21 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Møllgaard, Oskar, f. 31. Okt. 1900, S. af Manufakturhandler Peter Ulrich M. og Hustru Regine Johanne Sofie M. f. Smith. G. m. Caritha Irene M. f. Lindharth.

Indtr. i Telegrafv.

1. Sept. 17, Telegrafprøve 18, 1. Juni 18 Medhj. i Kbhvn., 12. Jan. 20 Medhj. i

Telegrafdirektoratets Sekretariat, 1. Sept. 23 Ass. i Gdir. for Telegrafv, Sekretariatet. 1. Juni 27 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret), Radiocertificat af 1. Klasse 24, Postprøve 30, Fagprøve II 32.

Nielsen, Magnus Christian, f. 23. Jan. 99 i Nykøbing Mors, S. af Arrestforvarer Andreas Christian N. og Hustru Karen N. f. Andersen. G. m. Esther N. f. Hansen.

Realeksamen 15.

Indtr. i Telegrafv. i Nykøbing Mors 16. Juli 15, Telegrafprøve 18, 1. Juni 18

Medhj. i Aarhus, 1. Aug. 21 Assistent i Gdir. (1. Ekspeditionskontor), Postprøve 29, Fagprøve II 31.

Schmidt, Tage Christian Birke, f. 25. Okt. 01 i Fredericia, S. af Sparekasseassistent Hans Sørensen S. og Hustru Anne Sofie f. Hansen. G. 7. Juli 28 m. Ingeborg Mazanti, D. af fhv. Postmester i Næstved W. H. M.

Præliminæreksamen 18. Indtr. i Postv. 1.

Sept. 18 som Elev i Fredericia, Postfagprøve 21. 1. Sept. 21 Afl. Medhj. i Fredericia, 1. Sept. 24 Ass. ved Opm., Fagprøve II 30, 1. Dcb. 31 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

Skibbyholm, Kay Sigfred, kgl. Translatør i Fransk, f. 18. Okt. 99.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 15, Postfagprøve 19, 1. Okt. 19 Afl. Medhj. og 1. Okt. 21 Afl. Ass. ved Opm., Fagprøve II 30, 1. Maj 31 Ass. i Gdir. (Kurskontoret).

Thayssen, Elly Karoline Cathrine Cohr, Fru, f. 3. April 90 i Kbh., D. af Handelsrejsende Carl Nielsen og Hustru Helga Cohr N. G. m. Fuldmægtig i Gdir. for Post- og Telegrafv. Axel Thayssen.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 23. Maj 08, Telegrafprøve 10, 1. Febr. 10 Medhj. i Odense, 1. Sept. 22 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

Theill, Louise Margrethe, Frk., f. 22. Okt. 93 i Stege.

Indtr. i Telegrafv. 10. Marts 11, Telegrafprøve 14, 1. Juni 14 Medhj. i Nykøbing F., 1. Nvb. 18 Ass. ved Opm., 1. Dcb. 21 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Vedel, Johan Nicolai, cand. phil., f. 23. Nvb. 84, S. af Overretsassessor S. V. og Hustru f. Buntzen. Ugift.

Indtr. i Postv. som kst. Ass. 1. Maj 12, 1. Juli 16 Ass. i Revisionen, 1. Okt. 16 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

Wichmand, Betty Ingeborg, Fru, f. 12. Juli 94 i Skanderborg.

Indtr. i Telegrafv. 11. Jan. 11, Telegrafprøve 14, 1. Juni 14 Medhj. i Helsingør, 1. Aug. 19. Ass. ved Otfb., 1. Dcb. 20 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

Winther, Andrea, Frk., f. 26. Maj 96 i Skagen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 12, Telegrafprøve 15, 1. Nvb. 15 Medhj. og 1. Sept. 19 Ass. i Skagen, 1. Septbr. 20 Ass. ved Otfb., 25 Sept. 20 Ass. i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Winther, Elisabeth Staugaard, Frk., f. 4. Juli 90 i Randers, D. af Telegrafbestyrer Christian Michael W. og Hustru Anna Cathrine W. f. Staugaard.

Præliminæreksamen 07. Indtr. i Telegrafvæsenet 1. Sept. 09, Telegrafprøve 10, 1. Jan. 11 Medhj. og 1. Aug. 15 Ass. i Hjørring, 1. Aug. 21 Ass. i Gdir. (Bogholderikontoret).

With-Jensen, Johan Vilhelm, f. 31. Jan. 01 i Harboøre.

Indtr. i Telegrafv. 2. Febr. 17, Telegrafprøve 17, 1. Nvb. 17 Medhj. i Thisted, 1. Marts 23 Ass. i Hillerød, 1. Marts 29 Ass. i Kbhvn., Postprøve 29, 1. Jan. 31 Ass. i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditionskontor), Fagprøve II 31.

Wendelin, Anna Louise, Frk., f. 10. Oktbr. 91 i Viborg.

Indtr. i Telegrafv. 3. Sept. 11, Telegrafprøve 13, 1. Juni 13 Medhj. i Svendborg, 1. Nvb. 16 Ass. i Vejle, 1. Nvb. 18 Ass. ved Otfb., 2. Aug. 20 Ass. i Gdir. (Revisionskontoret).

TEGNER

Hagen, Ada Camilla, Fru, f. 26. Aug. 82 i København, D. af Musikhistoriker og Komponist Sofus Albert Emil Hagen og Hustru Serine Johanne Frederikke H. f. Klingsey.

Eksamineret Tegnelærer fra Statens Tegnelærerkursus samt Bygningskursus fra samme Sted. Indtr. i Telegrafv. 24. Maj 13, fast ansat 1. Juni 16 i Teknisk Afdeling, Statstelegrafv., 27 Tegner i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditions kontor).

Bjørnholm, Agnes Klara, Frk., f. 20. Jan. 94.

Indtr. i Postv. 1. Maj 14 som Kontorist, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (4. Ekspeditions kontor. P).

Christensen, Hansine Cathrine, Frk., f. 11. Nvb. 75 i Odder.

Indtr. i Postv. 1. April 01 som Kontorist, 1. Okt. 19 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (2. Ekspeditions kontor).

Gleerup, Anna Margrethe Frederikke Bothilde Christine, Frk., cand. phil., f. 8. Januar 97 i Aarup, D. af prakt. Læge i Aarup Frederik (Fritz) Ludvig G. og Hustru Catharina (Cathinka) Dorothea Hildebrandt.

Indtr. i Postv. 1. Juli 16 som Skriver, 1. Okt. 19 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Revisionskontoret).

Gredsted, Thora Margrethe, Frk., cand. phil., f. 16. Okt. 88 i Elling pr. Frederikshavn, D. af Præst v. Rigshospitalet F. V. W Gredsted (d. 18) og Hustru T. P. H. Gredsted f. Hansen.

Student 07 (N. Zahles Skole), Filosofikum 08. Indtr. i Postv. 1. April 11 som Kontorist, 1. April 13 Skriver, 1. Okt. 19 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Journalføring i 1., 2., og 3. Ekspeditions kontor).

Hansen, Alice Florence Amelie, Fru, f. 28. Dcb. 90.

Indtr. i Telegrafv. 1. Okt. 18 som Kontorist, 1. Juni 27 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Bogholderikontoret).

Holm, Harriet Wagner, Fru, f. 13. Maj 98.

Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 18 som Kontorist, 1. Feb. 32 Kontorassistent i Gdir. (Revisionskontoret).

Jansen, Augusta Jansine, Frk., f. 14. Jan. 93, D. af fhv. Kærnemager August Jansen og Hustru Josephine Charlotte J.

Indtr. i Telegrafv. 1. Feb. 18 som Kontorist, 1. Marts 21 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Bogholderikontoret).

FORMAND
FOR SKRIVESTUEN

Svanholm, Andreas, Kaptajn, f. 3. Dcb. 68 paa Terndrupgaard, Aalborg Amt, S. af Landinspektør N. A. S. og Hustru Charlotte S. f. Sass. G. 24. Juni 1900 m. Augusta Friedericke (Fritzely) f. Thornam, D. af Repræsentant August T. og Anna T. f. Ellesen.

Løjtnant 3. Okt. 93, Kaptajn i Reserven 15. April 15. Indtr. i Postv. 1. April 03 som Skriver, 1. Okt. 19 Kontorist af 1. Grad, 1. Juli 31 Formand i Gdir. for Post- og Telegrafvæsenets Skrivestue.

KONTORASSISTENTER

Aabel, Frida Margrethe, Frk., f. 21. Jan. 93 i København, D. af Købmand Hans Peter Aa. og Hustru Doris Margrethe Aa. f. Hemmingsen.

Indtr. i Postv. 1. Febr. 19 som Kontorist, 1. Dcb. 27 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Skrivestuen).

Jensen, Bertha, Frk., f. 1. Sept. 79.
Indtr. i Telegrafv. 1. Feb. 07 som Kontorist, 1. Okt. 19 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Jensen, Mary Johanne, Frk., f. 29. Juli 92.
Indtr. i Telegrafv. 1. Decbr. 20 som Kontorist, 1. Jan. 32 Kontorassistent i Gdir. (2. Teknisk Ekspeditionskontor).

Petersen, Julie Vilhelmine, Frk., f. 6. Dcb. 95.

Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 17 som Kontorist, 1. Nvb. 22 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Revisionskontoret).

Schwarz, Johanne Caroline, Fru, f. Lind, f. 10. Nvb. 98 i Kastrop, Amager. G. m. Postkontrolør, Løjtnant Julius Christian August Schwarz.

Indtr. i Postv. 1. Juli 17 som Kontorist, 1. Juli 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Skrivestuen).

Seedorff, Ingeborg Margrethe, Fru, f. 15. Feb. 69 i København.

Indtr. i Postv. 1. Juni 13 som Skriver, 1. Okt. 19 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Gdir. (Skrivestuen).

Østergaard, Johanna, Fru, f. Bang, f. 17. Juli 84 i Kbhvn., D. af Borgmester og Byfoged Carl Bang og Hustru Ingeborg B. f. Boye. G. m. kgl. Postekspedient Alfred Østergaard (død 18).

Indtr. i Postv. 15. Okt. 05 som Kontorist ved Opm., 1. Maj 23 Kontorist I og 1. Juli

31 Kontorassistent i Gdir. (1. Ekspeditionskontor).

KONTORISTER

Bach, Sigrid, Frk., f. 6. Maj 93 i Holstebro, D. af Skomagemester Anders Larsen Bach og Hustru Agnethe Marie B.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist, ude af Postv. 1. Maj 21—31. Marts 25 p. G. af Personaleindskr., Kontorist i Gdir. (Skrivestuen).

Berthelsen, Gefion Rosenstand, Frk., f. 7. Juni 1900.

Indtr. i Telegrafv. 1. Juli 20 som Kontorist (1. Teknisk Ekspeditionskontor).

Buchardt, Sigrid Kirstine, Frk., f. 29. Dcb. 01 i København, D. af Montør Carl Harald Johannes Buchardt og Hustru Bekka Kirstine B.

Handelseksamen. — Indtr. i Telegrafv. 1. Jan. 22 som Kontorist i Gdir. (Telefonvekslerbordet).

Dolleris, Helga Høeg, Frk., f. 21. Aug. 01 i Thisted, D. af Branddirektør Axel Dolleris.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 21 som Kontorist i Gdir. (Bogholderikontoret).

Dyboe, Elisabeth, Fru, f. 29. Juni 94 i København, D. af Billedhugger Carl Theodor Nyegaard og Hustru Olga Theodora N. f. Flagstad.

Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 17 som Kontorist i Gdir. (Telefonvekslerbordet).

Jakobsen, Ellen Signe, Frk., f. 6. Febr. 02.

Indtr. i Telegrafv. 1. Marts 19 som Kontorist i Gdir. (Revisionskontoret).

Michelsen, Elisabeth Johanne, Fru, f. 7. Dec. 1900. G. m. Assistent Hans Peter Michelsen.

Indtr. i Telegrafvæsenet 1. Sept. 21 som Kontorist i 2. Ingeniørdistrikt, 1. Maj 32 Kontorist i Gdir. (Revisionskontoret).

Rosted - Løvgreen, Karen Margrete, cand. phil., f. 27. Maj 08 i København, D. af Oberstløjtnant Otto Christian Johan Charles Rosted-Løvgreen og Hustru Betty Victoria Nathalie R.-L. f. Schjøtz. Ugift.

Indtr. i Post- og Telegrafv. 1. Juni 32 som Kontorist i Gdir. (Skrivestuen).

Gellner, Johan Ferdinand, Dbm., f. 11. Okt. 66 i Roskilde, S. af afd. Buntmager Aug. Ferdinand Gellner og Hustru Johanne G. f. Jørgensen. G. 1. Nvb. 91 m. Anna Maria Elisabeth G. f. Svendsen.

1. April 99 Sergent, 1. April 15 Stabssergent, 1. April 99 kst. Skriver i Finansm.s 2.

Revisionsdep. Nu Skriver i Gdir. (Revisionskontoret).

Udenl. Orden: Svensk Sværdtegn.

FORMÆND

Hansen, Emil Vilhelm, f. 26. Okt. 91 i Vigerslev S. af afd. Baneformand Hans Hansen og afd. Hustru Jette Kirstine H. f. Nielsen. G. 25. Marts 17 m. Anna Jensine H. f. Jensen.

Indtr. i Telegrafv. som Cyklebud 1. Feb. 07—1. Juli 07, Omdeleger ved Statstelefonen

1. Juli 07—31. Juli 14. 1. Aug. 14 Telegrafbud i Randers, 1. Okt. 16 Telegrafbud i Telegrafdir., 1. Okt. 19 Kontorbud, 1. Maj 26 Arkivformand i Gdir. (Revisionskontorets Arkiv). Kasserer i de unge Telegrafbudets Forening 1909—14, Kasserer for Københavns Telegrafbudeforening 1918—20.

Andersen, Jens, f. 8. Juli 74 i Frørup.

Indtr. i Postv. 1. Maj 09 som Bud i Postrevisionen, 1. Okt. 16 Overpostbud i Gdir., 1. Okt. 19 Kontorbud, 1. Juni 29 Depotformand i Gdir. (Bogholderikontoret).

Zeeberg, Henry Johannes August, f. 22. Juli 80 i København, S. af Skomager Rudolf Rasmus Zeeberg og Hustru Mette Kirstine Z. f. Egertsen. G. 16. Juni 07 med Marie Louise Z., D. af Husmand Lorentz Peter Christensen og Hustru Karen Marie Christensen.

Bogbindersvend. Indtr. i Postv. 1. Maj 06 som Bud i Gdir., 1. Okt. 16 Overpostbud sammesteds, 1. Okt. 19 Kontorbud, 1. Aug. 20 Depotformand i Gdir. (Bogholderikontoret).

Tjenstgørende ved »Commision Internationale Slesvig« fra Januar til August 20 i Flensborg.

Udenl. Orden: Engelsk Kroningsmedaille i Bronze.

Nielsen, Julius Ulrik, f. 29. Juli 74 i Gilleleje, S. af Skrædermester Lars Nielsen og Hustru Kirsten f. Andersen. G. m. Laura Patrea Andrea f. Larsen (d. 22), D. af Købmand Lars Kristian Larsen og Hustru Emma Josefina Petrea f. Heidemman.

Tjener. Indtr. i Postv. 1. Maj 04 som Bud i Gdir., 1. Okt. 16 Overpostbud i Gdir., 1. Okt. 19 Kontorbud i Gdir., 1. Marts 30 Budformand i Gdir.

KONTORBUDE

Andersen, Alfred Jens, f. 20. Sept. 96 i Odense.

Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 26 som Telegrafarbejder, 1. Feb. 28 Kontorbud i Gdir. (Bogholderikontoret).

*Eskemose, Rasmus
Marius Rasmussen, f.
20. Okt. 92.*

Indtr. i Postv. 1.
Juni 19 som Postbud,
1. Maj 20 Kontorbud
i Gdir.

*Halmar, Alfred, f.
8. Jan. 95. Gift.*

Indtr. i Telegrafv.
1. April 19 som Tele-
grafbud, 1. Marts 30
Kontorbud i Gdir.

*Frederiksen, Jens
Peter, f. 30. Juni 95 i
København. G. m. El-
len Marie Kirstine F.
f. Frese.*

Indtr. i Telegrafv.
1. Maj 10 som Cykle-
bud, 15. Okt. 16 Re-
servetelegrafbud, 1.
Juli 17 Telegrafbud,
1. Okt. 19 Kontorbud
i Gdir.

Tidligere Kasserer
for Københavns Telegrafbudeforening; nu
Kasserer for Københavns Postbudeforening
og Formand for Post- og Telegrafbudenes
private Alderdomshjem samt Medlem af
Bestyrelsen for Københavns Postbudes
Syge- og Begravelseskasse.

*Renneberg, Johan
Nielsen, f. 5. Aug. 84
i Langebæk, S. af
Skovløber Niels Niel-
sen og Hustru Pauli-
ne Sofie Amalie N. f.
Renneberg. G. 27.
Okt. 11 m. Inger R. f.
Bang, D. af Gaard-
ejer Mikkil B. (Ul-
dum) og Hustru Ka-
ren B. f. Christensen.*

Indtr. i Postv. 1.
Maj 11 som Postbud, 1. Okt. 19—30. Juni
28 Chauffør, 1. Juli 28 Kontorbud i Gdir.
og Chauffør for Generaldirektøren.

Virksomheder, der ledes direkte af Generaldirektoratet.

Postgirokontoret.

KONTROLØRER

Buchholtz, Hans Ludvig, f. 25. Nov. 81 i Kjellerup, S. af Landinspektør Hans Wandahl B. og Hustru Hedevig B. f. Hansen.

Artium 99. Indtr. i Postv. 1. Aug. 99 ved Kjellerup Postkontor. Privat ansat i Skanderborg, Aalborg, Fynske Jernbanepost-

kontor, Postfagprøve 03. Statsansat: 1. Marts 04 Medhj. i Bogense (med Tj. v. Fynske Jbpkt., Horsens, Præstø, Fynske Jbpkt.), 1. Sept. 08 Ekspedient i Nakskov, Kbhvn., 1. Maj 09 Østifternes Jbpkt., 1. Maj 12 Kbh., 28. April 18 Ass. i Kbhvn., 1. Maj 25 Kontrolør II i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Kontrolør i Postgirokontoret.

Kappen, William Axel, f. 5. Sept. 71 i Kbhvn.

Indtr. i Postv. 1. Maj 88, 1. Juni 98 Ass. i Thisted, 1. Juni 00 Ass. i Aalborg, 1. Maj 07 Ass. i Kbhvn., 1912 Postekspeditør i Humlebæk, 1. April 20 Postkontrolør II i Generaldirekt., 1. Maj 26 Postkontrolør I i Postgirokontoret.

Kruse, Lars Emil, f. 30. Jan. 85 i København, S. af Overpakkemester Søren Nautrup K. og Hustru Berthine K. f. Jørgensen. G. 4. Maj 18 m. Karen Ingeborg K., Datter af Bogholder Georg Aslev og Hustru Agnes A. f. Geisler.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Aug. 1900 ved Overpostmesterembedet. Postfagprøve 04, 1. Feb. 05 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 10 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt. 16 i Gdir., 1. Maj 25 Postkontrolør II, 1. Juli 31 Kontrolør i Postgirokontoret.

Bestyrelsesmedlem (Kasserer) i Københavns Skytteforenings Rekyllkorps (Luftværn). Medlem af Dansk Postforenings Repræsentantskab 07—10. Medlem af sammes Bestyrelse 09—10.

Møller, Otto Max, f. 8. Jan. 87 i Kbhvn., Søn af Carl Johan Møller og Hustru Louise. Gift 31. Okt. 13 m. Elna Helene.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 02 som Elev. Postfagprøve 06. 1. Maj 07 Medhj. i Kbhvn., 1. Marts 12 Postekspedient i København, 2. Juni 19 Postekspedient i Generaldirektoratet, 1. Maj 25 Postkontrolør af 2. Grad i Gdir., 1. Juli 31 Kontrolør i Postgirokontoret.

Petersen, Einar Emil, f. 18. Marts 79 i København.

Indtr. i Postv. 3. Maj 95, 1. Sept. 02 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 06 Postekspedient i Kbhvn., 1. April 20 Ass. i Gdir., 1. Okt. 20 kst. og 1. Maj 21 Postkontrolør II i Gdir., 1. Maj 24 Postkontrolør af 1. Grad i Gdir. (Postgirokontoret).

KONTROLØRER II OG OVERASSISTENTER

Abildgaard, Jens Chr. Møller Petersen, Løjtnant, f. 1. Jan. 71 i Nr. Lem, S. af Gaardejer Peter Petersen A. og Hustru Sofie Amalie A. f. Hansen. G. 21. Sept. 00 med Johanne Marie A., Datter af Kon- sul, Branddirektør Jørgen Jensen og Hustru Sofie J. f. Zaka-

riassen.

Præliminæreksamen 87. Indtr. i Postv. 1. Marts 88 i Mariager, 1. Juni 96 i Ullerslev, 1. Dec. 97 Ekspedient i Horsens, 1. Aug. 98 Ekspedient i Nyborg, 1. Okt. 99 bevægelig Ekspedient i Nyborg, 1. Maj 08 Postekspedient ved Jernbanepostkt. i Kbhvn., 08 kst. Postmester i Jyderup, 1. April 20 Kontrolør II ved Postgirokontoret.

Andersen, Andreas Ejnar Emil Godske- sen, f. 3. Marts 91 i Arden, S. af Rentier Anders Peter A. og Hustru Kirsten Marie A. f. Lauridsen. G. m. Else A. f. Uhrbrand,

Datter af fhv. Købmand Christian U. og Hustru Anna U. f. Jørgensen.

Præliminæreksamen 06. Indtr. i Postv. 1. Aug. 06, Postfagprøve 10, 1. Maj 10 Medhj. i Ebeltoft, 1. April 16 Ass. i Herning, 3. Juni 17 Ass. i Thorshavn, 1. Maj 20 Ass. ved Jernbanepostkt. I, 1. Nvb. 20 Ass. i Kbhvn., Fagprøve II 22, 1. Juni 22 Ass. ved Jernbanepostkt. I, 1. Maj 25 Ass. i Gdir., 1. Dcb. 27 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Overass. i Postgirokontoret.

Axboe, Valdemar Gabriel, Kaptajn, f. 31. Jan. 90 i København, S. af Overpostbud Jens Peter A. og Hustru Karen Marie A. f. Jensen. G. m. Edith A. f. Skov.

Indtr. i Postv. 1. Sept. 06, Postfagprøve 10, 1. Maj 10 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 15 Ass. i Nysted,

Postfagprøve II 19, 1. Okt. 20 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Overass. i Postgirokontoret.

Blume, Peter Albert Vilhelm Magius, f. 7. Okt. 89, S. af Møbel-fabrikant Niels Vilhelm Magius B. og Hustru Elisabeth Marie B. f. Thomsen. G. 8. Dcb. 22 m. Anna Marie B. f. Nielsen, Datter af Købmand Chr. N., Roskilde, og Hustru Emma N. f. Dreyer.

4. Klasses Hovedeksamen. Indtr. i Postv. 15. Sept. 08 i Kbhvn., Postfagprøve 12, 1. Maj 12 Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 15 Postekspedient i Taastrup, Fagprøve II 19, 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., 1. Aug. 27 Ass. og 1. Juli 31 Overass. i Postgirokontoret.

Cappelen, Viggo Julius Bertram, f. 6. Okt. 83 i Køge.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 00. 1. Maj 05 Medhj. i Klampenborg, Postfagprøve 80/04, 1. Maj 09 Postekspedient i Nysted., 1. Nvb. 09 i Skanderborg, 1. Juni 20 Ass. i Aabenraa, 1. April 25 Ass. i Gdir., 1. Juni 26 Postkontrolør II i Gdir., 1. Dec. 27 i Postgirokontoret.

Frederiksen, Axel Felix, Løjtnant, f. 8. Dcb. 91 i København, S. af Assistent Georg Nikolaj F. og Hustru Anna W. C. V. Fr. f. Hansen. G. 17. April 24 m. Ellen Fr. f. Halberg, Datter af Fabrikant C. H. i Viborg og Hustru Anna H. f. Schultz.

Præliminæreksamen 07. Indtr. i Postv. 1. Maj 07 som Elev i Kbhvn., Postfagprøve 11, 1. Maj 11 Medhj. i Kbhvn., 1. Jan. 17 Postekspedient i Kbh., 1. Okt. 20 Ass. i Gdir., Fagprøve II 22, 1. Juni 25 Ass. i Kbhvn., 1. Maj 28 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Overass. i do.

Hansen, Jørgen Christian Wilhelm Christopher, f. 15. Marts 71 i Ringsted. Ugift.

Indtr. i Postv. 1. Maj 89. 1. Juni 99 Ass. i Ringsted, 1. Maj 12 Ass. i Kbhvn., 1. Okt. 16 Ass. i Gdir., 1. Aug. 20 Overass. i Postgirokontoret.

Jensen, Helga Margrethe, Frk., f. 30. Okt. 82 i Nyborg.

Indtr. i Postv. 1. Sept. 01, Postfagprøve 07, 1. Nvb. 07 Medhj. i Stege, 1. Maj 11 Ass. i Nykøbing Sj., 1. Maj 13 Ass. i Kbhvn., 1. Maj 21 Ass. i Postgirokontoret, 1. Juli 31 Overass. i Postgirokontoret.

Thers-Jørgensen, Emil Marius Herman, f. 27. Jan. 87, S. af Em. J. af det litografiske Fa. Em. Jørgensen & Olsen og Hustru Anna T.-J. G. 15 m. Meta Rikard-Petersen, Datter af Lærer og Kantor Frants Petersen og Hustru Signe P. f. Jensen.

cand. phil. og eksam. Faglærer. Indtr. i Postv. 2. Marts 04. Postfagprøve 07. 1. Nvb. 07 Medhj. i Kbhvn., 1. Maj 12 Ass., 1. April 20 Ass. i Gdir., 1. Sept. 28 Kontrolør II i Postgirokontoret.

Litterære Arbejder: »Paris«, »Rivieraen«, »Koloniudstillingen i Paris«.

ASSISTENTER

Agger, Bodil Johanne Hedeveg, f. 17. Nov. 1900 i Bodilsker, D. af Sognepræst J. P. Agger og Hustru Marie A.

Indtr. i Postv. 1. Sept. 18 som Elev i Ringkøbing, Postfagprøve 21, 1. Sept. 21 Medhj. i Herning, 1. Sept. 24 Afl. Ass. ved Opm., 1. Sept. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Alkjær Christen Andersen, f. 21. Juni 91 i Thorup, Simested Sogn, S. af Gaardejer N. C. A. og Hustru Dorteia A. G. 22. Juli 21 m. Karen Gram A. f. Poulsen.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Marts 10 i Mariager, Postfagprøve 13, 1. Juli 13 Medhj. i Kbhvn., 1.

Marts 17 Posteksp. i Nørre Alslev, 1. Juni 17 Posteksp. i Kbhvn., 1. April 20 Ass. i Postgirokontoret., Postfagprøve II 20.

Bastholm-Andersen, Einar, f. 9. Jan. 99.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 15, Postfagprøve 19, 1. Okt. 19 Afl. Medhj. i Helsingør, 1. Okt. 21 Afl. Ass. i Kbhvn., 1. Maj 23 Afl. Ass. v. Opm., 15. Feb. 24 Ass. i Kbh., Fagprøve II 27, 1. Sept. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Berthelsen, Thorbjørn, f. 15. Aug. 02 i Dronninglund, S. af Dyrlæge Carl Chr. B. og Hustru Marion Salling B. f. Numelin.

Studentereksamen 28, cand. phil. 29. Indtr. i Postv. 1. Sept. 18 i Dronninglund, Postfagprøve 21, 1. Sept. 21 Afl. Mhp.

i Frederikshavn, 1. Sept. 24 Ass. i Dronninglund, 1. Nov. 25 Afl. Ass. v. Opm., 1. Dec. 29 Ass. i Postgirokontoret.

Carstensen, Johannes Vilhelm, f. 12.

Marts 88 i Assens, S. af Drejermester Lars Peter Ludv. C. og Hustru Vilhelmine Katrine C. f. Jacobsen. G. 5. Nvb. 13 m. Maren Kirstine C. f. Thomsen, Datter af fhv. Lods Chr. Th. og Hustru Emilie Sofie Th. f. Storm.

Præliminæreksamen 04. Indtr. i Postv. 1. Maj 05 som Elev i Gudhjem, 1. Nov. 07 Medhj. i Assens, Postfagprøve 09, 1. Nov. 09 Medhj. i Slagelse, 1. Maj 11 Medhj. i Glamsbjerg, 1. Maj 13 Postekspedient i Nykøbing Sj., 5. Maj 20 ved C. I. S. i Aabenraa, 1. Juni 20 Ass. i Aabenraa, 1. Maj 24 Ass. paa Jernbanepostkt. II i Fredericia,

28. April 30 Ass. i Postgirokontoret i Kbhvn.

Formand for Sejlklubben »Gefion«, Nykøbing Sj., Formand for Byggeforeningen i Aabenraa. Bankrevisor v. Den danske Landmandsbank og Banken for Fredericia og Omegn.

Greisen, Richard, f. 22. Juli 97 i Lendum pr. Sindal, S. af Læreren Christian Pedersen G. og Hustru Else, Marie. G. f. Pedersen.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Okt. 14 i Bjerringbro, Postfagpr. 17, 1. Okt. 19 Afløser v. Opm., 1. Okt. 20 Afl. Ass. v.

Opm., 1. Juli 31 Ass. i Postgirokontoret.

Hangel, Jens Jørgen, f. 6. Maj 98 i Udby, S. af Skråderm. Hans Adolf Hansen og Hustru Karen Marie H. f. Andersen. G. 22. Jan. 22 m. Erna Dagmar Louise Sparre, f. Petersen, Datter af Bygningskonduktør Marius Petersen og Hustru Edel P. f. Andersen.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Okt. 14 i Nørre Aaby, Postfagprøve 17, 1. Maj 19 Medhj. i Kbh., 1. Okt. 20 Ass. i Kbh., Fagprøve II 23, 1. Maj 25 Ass. i Postgirokontoret.

Hansen, Carl Otto Willy, f. 12. Okt. 97 i Holbæk, S. a. Murerformand Carl Johan H. og Hustru Anna H. f. Pedersen. G. 28. April 23 m. Helga Johanne Marie H. f. Jensen.

Bibliothekarmedhj. v. Holbæk Bibliothek. Indtr. i Postv. 1. Okt. 15 som Elev, Postfagprøve 19, 1. Okt. 19 Afl. Medhj. v. Opm., 1. Okt. 21 Afl. Ass. v. Opm., Fagprøve II 28, 1. Sept. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Hansen, Hans Peter, f. 9. Aug. 03 i Gamtofte Sogn, Odense Amt, S. af Boelsmand Peder H. og Hustru Ane Marie H. f. Andersen. G. 15. Juli 28 m. Ellen Marie Kirstine H. f. Iversen, Datter af Porcelænsarbejder Bernh. I. og Hustru Jenny I. f. Ploug.

Realeksamen 20. Indtr. i Postv. 1. Sept. 20 som Postelev i Assens. Afsk. 1. April 21 (p. G. a. Personaleindskrækning). Geh. antaget i Etaten 1. Nvb. 22. Postfagprøve 25, 1. April 25 Afl. Medhj. i Sønderborg, 1. April 28 Ass. i Børkop, 1. Maj 28 Ass. v. Opm., 1. Maj 31 Ass. i Postgirokontoret.

Jacobsen, Svend, f. 24. Nvb. 89 i Ravnholt pr. Aarhus, S. af Gaardejer Martin J. og Hustru Gertine J. f. Laursen. G. 19. Juni 15 m. Sofie Gunhilda J. f. Kofoed, D. af Gaardejer L. Kofoed, St. Bukkegaard, og Hustru Dorthea Margrethe K. f. Andersen.

Præliminæreksamen 06, cand. jur. 31. Indtr. i Postv. 07 som Postelev i Tranebjerg, 1. Maj 10 Postelev i Kbhvn., Postfagprøve 11, 1. Maj 11 Medhj. i Kbh., 1. Juli 15 Postekspedient i Kbhvn., 1. Okt. 10 Ass. i Postgirokontoret.

Jensen, Niels Poul Johannes, f. 6. Jan. 02 i Sæby pr. Roskilde.

Indtr. i Postv. 1. Marts 19 i Skibby, Postfagprøve 22, 1. Marts 22 Afl. Medhj. i Lyngby, 1. Marts 25 Ass. i Hedehusene, 1. Feb. 28 Ass. v. Opm., 1. Sept. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Jensen, Ove Alfred, f. 22. Sept. 96 i Nakskov, S. af Restauratør Anton Jensen og Hustru Sofie J. f. Nielsen. G. 12. Juni 20 m. Bertha Lund J. f. Lund Christiansen, Datter af Lærer A. Lund C. og Hustru Karoline C. f. Krogh.

Realeksamen 12. Indtr. i Postv. 1. Okt. 13 som Elev i Maribo, Postfagprøve 16, 1. Jan. 18 Medhj. i Saksøbing, 1. Okt. 19 Ass. i Nakskov, Fagprøve II 27, 1. Nov. 27 Ass. v. Opm., 1. Sept. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Kildahl, Axel Johannes, f. 18. Sept. 88 i København.

Indtr. i Postv. 1. Juni 05, Postfagprøve 09, 1. Maj 09 Medhj. i Kbhvn., 1. Jan. 14 Ass. i Kbhvn., 1. Okt. 19 Ass. i Gdir., ude af Postv. fra 1. Dec. 24—30. Maj 29, 1. Juni 29 Ass. i Postgirokontoret.

Koch, Knud Henrik, f. 26. Aug. 76 i Vester Jølby, Mors, S. af Sognepræst Carl Bendix K. og Hustru Olavia K. f. Jensen. G. 27. Maj 13 m. Annette Kathrine Koch f. Groule.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 10. Spt. 94 i Frederiksværk, 1. Sept. 02 Medhj. i

Hellerup, 1. Maj 05 Postekspedient v. Fynske Jernbanepostkt., 1. Maj 06 v. Sjællandske Jernbanepostkontor, 1. April 20 Ass. i Postgirokontoret.

Medlem af Menighedsraadet for Frue Sogn.

Kristjansen, Else Anne Eline Margrethe, Frk., f. 18. Aug. 02 i København, Datter af Togfører O. Kristjansen og Hustru Hansine K. f. Vilhelmsen.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Marts 19 i Helsingør, 1. Maj 19 Elev i Helsingør, Postfagprøve 22, 1.

Marts 22 Afl. Medhj. i Kbhvn., 1. Marts 25 Afl. Ass. v. Opm., 1. Sept. 28 Ass. v. Postgirokontoret.

Ludvigsen, Niels Georg Martin, f. 2. Dec. 86 i Odense, S. af Tømrermester R. V. Ludvigsen og Hustru I. L. f. Nielsen. G. 24 m. Joh. K. L. f. Stystrup-Johansen, D. af Provst K. Johansen og Hustru f. Stystrup.

Indtr. i Postv. 10. Maj 02, Postfagprøve

05, 1. Maj 05 Medhj. i Svendborg, 1. Jan. 12 Posteksp. i Odense, 1. Okt. 13 Afl. Posteksp. i Odense, 1. Marts 16 Posteksp. i Sorø, 1. Maj 24 Ass. i Postgirokontoret.

Mosvig, Minos Walter, f. 27. Juni 02 i København, S. af Murer Theodor Hansen M. og Anna Marthine M. f. Jensen. G. 16. Febr. 25 m. Wanda Clara Marie Petrine M. f. Lützen, D. af Malerm. Peter Arthur L. og Hustru Hermine F. J. C. L. f. Rugbart.

Realeksamen 19. Indtr. i Postv. 1. April 20 som Postelev i Kbhvn., Postfagprøve 23, 1. April 23 Afl. Medhj. i Odder, 1. April 26 Afl. Ass. i Ringkøbing, 1. Maj 27 Afl. Ass. ved Opm., 1. Dcb. 29 Ass. i Postgirokontoret.

Nielsen, Robert, f. 18. Sept. 04 i Kellestrup, S. af Bødkermester Niels Adolf Emanuel N. og Hustru Christiane N. f. Jensen. G. 20. Okt. 29 m. Maria C. N. f. Dyrberg, Datter af Slagtermester Carl Chr. D. og Hustru Petrine D. f. Christensen.

Realeksamen 20. Indtr. i Postv. 1. Sept. 20 i Kjellerup. Ude af Postv. 1. April 21—31. Okt. 22 p. G. a. Personaleindskrænkning. 1. Nov. 22 Elev i Kjellerup, Postfagprøve 25, 1. April 25 Afl. Medhj. i Kolding, 1. April 28 Afl. Ass. v. Opm., 1. Juli 31 Ass. i Postgirokontoret.

Pedersen, Villy Karl Blondin, f. 19. Dcb. 06 i København, S. af Gaardejer Laurits P. og Hustru Emma P. f. Pedersdatter, L. Egebjerg, Vig.

Realeksamen 23. Indtr. i Postv. 1. Spt. 24 i Følleslev, Postfagprøve 27, 1. Sept. 27 Afl. Medhj. i Frederiksværk, 1. Sept. 30 Afl. Ass. v. Opm., 1. April 31 Ass. i Postgirokontoret.

Petersen, Aage Aggerlin, cand. phil., f. 2. Marts 01 i Kbhvn.

Indtr. i Telegrafv. 16. Aug. 19, Telegrafprøve 21, 1. Sept. 22 Medhj. i Kbhvn., 1. Okt. 25 Ass. ved Otfb., Postfagprøve 30, 1. Maj 31 Afl. Ass. ved Opm., nu Postgirokontoret.

Sindal, Karen Asta, Fru, f. 26. Sept. 92 i Odense.

Indtr. i Postv. 1. April 11, Postfagprøve 14, 1. Marts 16 Medhj. i Kbhvn., 1. Juli 19 Ass. i Kbhvn., 1. Spt. 28 Ass. i Postgirokontoret.

Sørensen, Jens Kristian, f. 26. Okt. 93 i København, S. af Kusk Niels Anton S. og Hustru Ane Marie S. f. Jensen. G. m. Olga Camilla, Datter af Gaardejer Peter Andersen og Hustru Ane Marie A. f. Olsen.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. April 11 v. Vanløse Postkontor, Postfagprøve 14, 1. Maj 14 Medhj. i Lohals, 1. Nov. 18 Ass. i Kbhvn., Fagprøve II 21, 1. Maj 25 Ass. i Gdir., 1. Dcb. 27 Ass. i Postgirokontoret.

Steensborg, Kai Mogens, Løjtnant, f. 12. April 97 i Kbhvn., S. af Kontorass. fhv. Stabssergent Mogens S. og Hustru Hanne Marie S.

Studentereksamen 31. Filosofikum 32. Indtr. i Postv. 1. Okt. 13 i Vordingborg, Postfagpr. 16, 16. Juli 19 Afl. Medhj. i Odense, 1. Okt. 19 Afl. Ass. i Nyborg, 1. Nov. 23 Ass. i Frederikshavn, Fagprøve II 28, 28. April 29 Afl. Ass. v. Opm., 2. Okt. 29 Ass. i Postgirokontoret.

Zahrtmann, Henrik Christian, f. 19. Aug. 76 paa Nebelgaard pr. Silkeborg, S. af Inspektør ved Gudena Christian Christopher Z. og Hustru Frederikke Caroline Z. f. Hildebrandt. G. 31. Maj 10 med Henrica Johanne Helt Petersen, D. af Tobaksfabrikant, Redaktør Carl

Frederik Petersen og Hustru Emma S. H. P. f. Andersen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 01, Postfagprøve 04, 1. Maj 05 Medhj. i Odense, 1. Juni 08 Ass. i Revisionen, 1. Okt. 16 Ass. i Gdir., 1. Dcb. 27 Ass. i Postgirokontoret.

KONTORASSISTENTER

Andersen, Anine Kastrine, Frk., f. 23. Nvb. 98 i Lime pr. Skive, D. af Politibetjent Niels Peter A. og Hustru Anne A. f. Thomsen.

Handelsskoleksamen April 15. Handelskontor. Indtr. i Postv. 1. Nvb. 18 som Kontorist II i Skive, 1. Juni 23 Postgirokantoret, 1. Maj 25 Kontorist I i Postgirokantoret, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Indtr. i Postv. 1. April 22 som Kontorist II, 1. Maj 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Bretting, Petra Kirstine Marie, Fru, f. 16. April 01. Indtr. i Postv. 1. Maj 21 som Kontorist II, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Bretting, Petra Kirstine Marie, Fru, f. 16. April 01. Indtr. i Postv. 1. Maj 21 som Kontorist II, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Brinch, Josephine Emilie, Frk., f. 14. Okt. 76 i Nykøbing F., D. af Postmester Jens B. og Hustru Ingeborg Charlotte Emilie B. f. Schmidth.

Indtr. i Postv. 1. Feb. 08 som Kontorist, 1. Juni 28 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Christiansen, Olga, Frk., f. 26. Feb. 94 i København F., D. af Husejer I. O. Christiansen og Hustru Andrea C. f. Eriksen. Købmandsskoleksamen. Indtr. i Postv. 1. April 17 som Kontorist II, 1. April 21 Postgirokant., 1. Maj 23 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Dahlquist, Alma Julie Charlotte, Frk., f. 25. Nvb. 87 i København. Student 08. Privatlærerinde. Indtr. i Postv. 1. Juli 13 som Vikar, 1. April 15 Kontorist II, 1. Juli 22 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Eiler, Mary Eleonora Mathilde, Frk., f. 27. Juli 90 i Køge, D. af Gross. Theodor Christian Sophus E. og Hustru Anna Jensine E.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. April 11 som Elev i Store Hedinge, Fagprøve 14, 1. Dec. 16 Medhj., 1. April 18—

31. Jan. 19 Ass. Udtraadt af Postv. Atter indtraadt i 25., 1. Maj 26 Kontorist II, 1. Marts 28 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Enevoldsen, Agnete, Frk., f. 10. Dec. 00. Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, ude af Postv. 1. Maj 21—30. Nvb. 24 p. G. a. Personaleindskrænkning, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Hansen, Agathe Kabell, Fru, f. 13. Juli 95 i Struer, D. af Postmester Jens Thomsen og Hustru Charlotte f. Kabell.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Hansen, Kirsten Ingrid Marie Hansine, Frk., f. 12. Aug. 01.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, ude af Postv. 1. Maj 21—31. Dec. 24 p. G. a. Personaleindskr., 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Jensen, Agnes Skov, Frk., f. 9. Nov. 98 i Kbh. F., D. af Postpakmester Lauritz J. og Hustru Johanne Christine J. f. Hansen. Realeksamen 15. Indtr. i Postv. 1. Dec. 16 som Kontorist II, 1. Maj 23 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Jensen, Kirsten Sophie, Frk., f. 23. Maj 89.

Indtr. i Postv. 1. April 22 som Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Jepsen, Karla Hilda Agda, Frk., f. 14. Sept. 98.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, 1. Maj 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Jespersen, Erna Sofie, Frk., f. 10. Juli 95 i København, D. af Tømrer Peter J. og Hustru Kristine J. f. Petersen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 17 som Kontorist II paa Bane-gaardspkt., 23 i Postgirokontoret, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Jørgensen, Dagmar Marie, Frk., f. 1. Spt. 98.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, ude af Postv. 1. Maj 21—28. Feb. 27 p. G. a. Personaleindskrænk., 1. Marts 30 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Kalbak, Kaja, Fru, f. 30. Nov. 87 i Herløv, D. af Litograf Vilhelm Jørgensen og Hustru Marie J. f. Svendsen. G. 28. Juni 07 m. Kunstmaler Joh. Hansen.

Handelseksamen 07. Forlagsvirksomhed. - Indtr. i Postv. 1. April 13 som Kontorist. 1. Aug. 20 Kon-

torist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Kiilerich, Karen, Fru, f. 10. Marts 88. Indtr. i Postv. 1. April 06 som Kontorist II, ude af Postv. 1. Marts 13—31. Marts 25, 1. Jan. 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokontoret.

Købler, Ingeborg Dagny, Frk., f. 24. Marts 00.

Indtr. i Postv. 1. Aug. 21 som Kontorist II, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Madsen, Ingeborg, Frk., f. 25. Febr. 83 i Vejle Datter af Fabrikant Rich. Madsen og Hustru Mathilde Madsen, f. Meulengracht.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Juli 11 i Kbhvn., 1. Juli 12 Kontorist II, 2. Postrevisions-

kontor, 1921 Postgirokont., 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Mindermann, Else, Fru, f. 14. Febr. 90. Indtr. i Postv. 1. April 20 Kontorist II, 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokontoret.

Mumm, Ester, Fru, f. 28. Febr. 98. Datter af Postmester C. Klitgaard og Hustru A. M. Klitgaard. Gift 1924 med H. A. Mumm.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Maj 19 Kontorist II, ude af Postv. 1. Maj 21—30. Nvb. 24 p. G. af Personaleindskr., 1. Juli 29 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Møgelgaard, Esther Margrethe, Frk., f. 22. Jan. 84 i Kbhvn. Datter af Færvemester Peter Ludvig Møgelgaard og Hustru Johanne Kristine M.

Indtr. i Postv. 1. April 15 Kontorist II, 1. Dec. 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokontoret.

Møller, Anna Margrethe, Frk., f. 12. Marts 96 i Frederikshavn. Datter af Kurier P. Møller og Hustru Inger Marie M., f. Nielsen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 Kontorist II, 1. Maj 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokontoret.

Nielsen, Inger Werner, Frk., f. 14. Dec. 97 i Kbhvn. F. Datter af Postkontrollør Nicolai William Werner Nielsen og Hustru Anna Amanda W. N., f. Krygell.

Indtr. i Postv. 1. Okt. 16 Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontor-

assistent i Postgirokontoret.

Nielsen, Julie Ellen Margrethe, Frk., f. 31. Marts 91.

Indtr. i Postv. 1. April 13 som Kontorist II, 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Nielsen, Juliane Maria, Frk., f. 11. August 98.

Indtr. i Postv. 1. Febr. 19 som Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Nielsen, Thorvald, f. 3 Marts 02.

Indtr. i Postv. 1. Marts 19 som Elev. Postfagpr. 22. Medhjælper 1. Marts 22. 1. Marts 25—30. Sept. 27 Ass. 1. Juli 25—30. Juni 26 udenfor Nr. 1. Okt. 27 Kontorist II, 1. Dec. 27 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Pedersen, Emma Marie, Frk., f. 11. Jan. 00 i Nyborg. Datter af Skibskaptajn Jens Emanuel Pedersen og Hustru Ida P., f. Jensen.

Realeksamen 16. Indtr. i Postv. 1. Maj 19—21 som Kontorist II i Nyborg, 1. Maj 21—31. Marts 25 ude af Postv. p. G. af Personaleindskr., 1. April 25 Postgirokantoret, 1. April 30 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Pedersen, Gudrun Marie, Frk., f. 10. Feb. 02. Datter af Redaktør Lars Otto Pedersen og Hustru Marie P.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Marts 20, 1. Juni 22 Kontorist II, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Pedersen, Karen Margrethe, Frk., f. 1. Juli 96 paa Højbygaard, Rødby. Datter af Forpagter Jens Pedersen og Hustru Martine P., f. Larsen.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Okt. 16 som Kontorist II, 1. Dec. 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Plaale, Johanne, Fru, f. 6. Juli 98 i Villerslev.

Indtr. i Postv. 1. Nvb. 16 som Kontorist II, 1. April 21—31. Marts 25 ude af Postv., 1. April 25 Kontorist II, 1. Maj 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Rasmussen, Mathilde Dorthea, Frk., f. 28. Feb. 94.

Indtr. i Postv. 1. Maj 17 som Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Svarrer, Julie Kristine, Frk., f. 25. Dec. 92.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist II, 1. Maj 25 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Sørensen, Valborg Dorthea Augusta, Frk., f. 4. Aug. 98.

Indtr. i Postv. 1. April 20 som Kontorist II, 1. Maj 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Thonboe, Elisabeth Georgia, Fru, f. 21. Marts 98.

Indtr. i Postv. 1. April 22 som Kontorist II, 1. Juni 26 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Thrane, Ingeborg, Frk., f. 15. Maj 97 i Nr. Aslev, Falster. Datter af Stationsforstander P. J. Thrane og Hustru Johanne T., f. Nielsen.

Realeksamen, 13. Indtr. i Postv. 1. Okt. 14 som Elev i Kjellerup. Fagprøve 17. 1. Okt. 19—30.

Haslund, Ellen, Fru, f. 18 April 89. Datter af Inspektør ved Jernbanen Hother Waagensen og Hustru Harriet W., f. Tuxen. Gift 5. Marts 32 m. Keramikker Jørgen Haslund.

Indtr. i Postv. 12 paa Købmagergade, 12 paa Regnskabskontoret, 1. Juni—31.

Okt. 17 udenfor Nr., 1 Maj 14 Kontorist II, 20 Postgirokantoret, 1. Dec. 26 Kontorist I, 1. Juli 31. Kontorass. i Postgirokantoret.

Vestergaard, Anna Harriet, Frk., f. 28. Oktober 94.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist, 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Willemann, Signe Emilie, Frk., f. 3. April 91 i Kbhvn. Datter af Postekspedient Sophus Frederik Willemann og Hustru Mathilde C. V. W., f. Fritz.

Indtr. i Postv. 1. Maj 09 som Kontorist i Generaldirektoratet, 1. April 11 Kontorist II, 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Okt. 27 Kontorist I i Postgirokantoret, 1. Juli 31 Kontorass i Postgirokantoret.

Winther, Johanne Sophie Abigael, Frk., f. 12. Aug. 92 i Fredericia. Datter af Postassistent C. C. Winther og Hustru Margrethe W., f. Aude.

Præliminæreksamen 09. Indtr. i Postv. 1. April 13 som Kontorist II, 1. Maj 24 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent i Postgirokantoret.

Voldum, Hilma, Frk., f. 16. Aug. 96 i Hundslund.

Indtr. i Postv. som Elev 1. Okt. 15. Fagprøve 19, Medhjælper 1. Okt. 19—30. Nvb. 21, 1. Maj 26 Kontorist II, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Worsøe, Rigmor, Frk., f. 5. Sept. 99. Datter af Lærer Otto Worsøe og Hustru Marie W.

Indtr. i Postv. 19 i Ringsted, 1. Maj 19 Kontorist II, 1. Juni 28 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokantoret.

Wørmer, Helga, Frk., f. 4. Jan. 78 i København, D. af Overlærer ved Sorø Akademi J. E. W. og Hustru Frederikke W. f. Michelsen.

Indtr. i Postv. 1. April 13 som Kontorist, 1. Juni 28 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorass. i Postgirokant.

KONTORISTER

Andersen, Ingrid Haraldine Petra, Frk., f. 23. Dec. 90.

Indtr. i Postv. 1. Juli 19 som Kontorist, nu Postgirokant.

Andersen, Martha Birkholm, Frk., f. 9. Juli 06 i Kbhvn., D. af Maler Axel A. og Hustru Marie f. Birkholm.

Præliminæreksamen 23. Indtr. i Postv. 14. April 28, Kontorist 1. April 32.

Aude, Margrethe Dorthea Christine, Fru, f. 9. Dec. 77 i Vejle, D. af Købmand Julius Guldmann og Hustru Marie G. f. Bang. G. 29. Aug. 02 m. Postekspedient Gregers Frd. Aude, S. af Forpagter Chr. Frederik Hansen og Hustru Rosalia H. f. Bruun.

Pigeskoleeksamen 92. Indtr. i Postv. 1. Maj 14 som Kontorist paa Østerbros Postkontor, 7. Dec. 28 Postgirokantoret.

Axboe, Erna Marie, Frk., f. 6. Jan. 05 i København, D. af Overpostbud Jens Peter A. og Hustru Karen Marie A. f. Jensen.

Indtr. i Postv. 1. Juli 31 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Baggesen, Gunvor, Frk., f. 23. Juni 07 paa Frederiksberg, D. af Postmester, Løjtnant M. C. H. B. og Hustru Inge f. Visby Hansen.

Realeksamen 25. Indtr. i Postv. 1. Juni 29, Kontorist 1. April 32.

Blume, Sigrid, Frk., f. 18. Juni 06. Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist, nu Postgirokant.

Bruun, Caroline Johanne Marie, Frk., f. 23. Aug. 85.

Indtr. i Postv. 1. April 11 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Frederiksen, Agda Pries, Fru, f. 10 Juni 01 i Ry, Jylland, D. af Overinspektør ved Forsikringsvæsenet A. Pries og Hustru Louise A. f. Nielsen. G. 17. Juni 27 m. Maskinmester Ignatz Karl Thorvald Frederiksen, S. af Maskinmester Emil Lars F. og Hustru

Johanne F. f. Ropp.

Mellemskoleeksamen 16. Indtr. i Postv. 1. Juni 26 ved Postgirokantoret.

Bülow, Oda Marie, Frk., f. 8. Maj 05 i Ringsted, D. af Musiker Oluf Valdemar B. og Hustru Margrethe Kristine B. f. Larsen.

Realeksamen. Indtr. i Postv. 10. April 28 som Ekstramedhj., 1. Juli 31 Kontorist, nu Postgirokantoret.

Frederiksen, Rigmor, Frk., f. 10. April 03.

Indtr. i Postv. 1. Maj 23 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Geisler, Elly Agnes, Frk., f. 24. Okt. 87. Indtr. i Postv. 21. Jan. 09 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Christoffersen, Else, f. 26. Jan. 08. Kontorist 1. April 32.

Gross, Marie Kathrine, Fru, f. 25. Okt. 87, D. af Guldmed I. P. Præstemark og Hustru Theresia P. Enke efter Sparekassedirektør Emil Gross.

Præliminæreksamen. Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Dinesen, Ella Ebbesen, Fru f. 8. Sept. 01.

Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Haavig, Anna Elisabeth, Frk., f. 18. Okt. 07 i Hastrup pr. Køge. D. af Matros Anders H. og Hustru Margrethe Kirstine H.

Realeksamen. Indtraadt i Postv. 14. April 28 som Ekstramedhj. i Postgirokantoret, 1. Juli 31 Ekstrakontorist, 1. Maj

32 Kontorist i Postgirokantoret.

Ellermann, Emilie, Frk., f. 16. April 93, D. af Grosserer Chr. E. og Hustru B. E. Indtr. i Postv. 1. Juni 20 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Hansen, Karen, Frk., f. 11. Maj 03. Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist, nu Postgirokantoret, 1. Maj 21— 31. Marts 25 ude af Postv. p. G. af Personaleindskrækning.

Estrup, Anna Cicilia, Frk., f. 13. Aug. 86 i København, D. af Postmester Peter Jungersen E. og Hustru Agathe Louise E. f. Vibe Hastrup.

3 Aar ved Post- og Telegrafvæsenet i Nykøbing M. fra 07. Indtr. i Postv. 1. Juni 11 som Kontorist i Nykøbing F., 1. Okt 16 i Københavns Centralpostbyg. 28 i Postgirokantoret.

Hansen, Karen Margrethe, Frk., f. 18. Juli 99.

Indtr. i Postv. 1. Juni 20 som Kontorist, nu Postgirokantoret.

Hartmann, Inger A., Frk., f. 16. Dec. 05, D. af Postmester, Løjtnant A. H., Tørring.

Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Kaas, Anna Mathilde, Fru, f. 18. Nov. 99 i Sverige, D. af Kontrolør Jens Andersen og Hustru Anna Marie A. G. m. Christian Kaas, Ass. i D. F. D. S.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 i II Postrevision, fast Ansættelse 1. Okt. 20, 1. Maj 21 i Postgirokontoret.

Henriksen, Carla Marie, Frk., f. 29. Maj 08.

Kontorist 1. Juni 32.

Jensen, Anna Christine Magdalene, Frk., f. 31. Marts 89.

Indtr. i Postv. 1. Maj 17 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Jensen, Ester Agnes, Frk., f. 7. Sept. 08 i København F, D. af Budformand i Generaldirektoratet Otto Emil J. og Hustru Alma J. f. Busschou.

Købmandsskoleeksamen 24. Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Kjølhede-Larsen, Ingeborg Marie, Fru, f. 12. Febr. 99 i Østerlars, D. af Sognepræst Viggo Looft og Hustru Birgitte L. f. Alsing-Jensen. G. 7. Juni 25 med Kontorassistent Johan Kjølhede-Larsen, S. af Købmand Lars K.-L. og Hustru Kathrine L. f. Sørensen.

Indtr. i Postv. 1. Juni 26 i Postgirokontoret.

Kreth, Alice Ingeborg, Frk., f. 16. Okt. 89 i København, D. af Assistent i Sjøtaten Valdfred Lauritz Leonard Nielsen og Hustru Caroline Vilhelmine N. f. Kleis. Handelseksamen 10. Indtr. i Postv. Nvbr. 16 som Vikar, 1. April 20 Kontorist i Generaldirektoratet, nu Postgirokontoret.

Jensen, Harriet Marie, f. 21. Maj 05 i Kbhvn., D. af afd. Husejer Jacob J. og Hustru Marie f. Andersen.

Mellemskoleeksamen 21. Indtr. i Postv. 13. Apr. 28. Kontorist 1. Apr. 32.

Jensen, Hera Metha, Frk., f. 14. Jan. 03.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist, 1. Maj 1921—31. Marts 25 ude af Postvæsenet p. Gr. af Personaleindskrænkninger, nu Postgirokontoret.

Jensen, Rigmor Esther Alma, Frk., f. 2. Sept. 98 i København Ø, D. af Budformand i Generaldirektoratet Otto Emil J. og Hustru Alma J. f. Busschou.

Indtr. i Postv. 1. Jan. 17 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Larsen, Gerda Majer, Frk., f. 25 Dec. 02 i København F., D. af Pianofabrikant Otto Waldemar Eman. L. og Hustru Camilla Dorthea Johanne L. f. Majer

Pigeskoleeksamen 20. Indtr. i Postv. 1. Juli 26 Postgirokontoret.

Larsen, S., Fru, f. 9. Aug. 81. Indtr. i Postv. 1. April 13 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Lau, Emilie, Frk., f. 10. Jan. 05 i Rudkøbing, D. af Toldassistent Harald L. og Hustru Emilie L. f. Buschardt.

Indtr. i Postv. 1 April 32 som Kontorist.

Lau, Kamma Thora, Frk., f. 22. Febr. 94 i Rudkøbing, D. af Toldassistent Harald Sofus Vilhelm L. og Hustru Emilie Ludowica L. f. Buschardt. Indtr. i Telegrafv. 1. Juli 21, nu Postgirokontoret.

Nielsen, Ingeborg Elisabeth Ebba, Frk., f. 21. Okt. 93. Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Lohmann-Thomsen, J. M., Frk., f. 3. Nov. 00 i Kolding, D. af pens. Graver Thomas Peter Thomsen og Hustru Anna T. Realeksamen. Indtr. i Postv. 1. Dec. 20 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Nielsen, Karna Oda, Frk., f. 25. Nov. 01. Indtr. i Postv. 1. Marts 19 som Elev, Fagprøve 70/22, 1. Marts 22 Medhjælper, 1. Marts 25—31. Maj 26 Assistent, 1. Juni 26 Kontorist, nu Postgirokontoret.

Nielsen, Rigmor Louise Kristine Ott, Frk., f. 5. Jan. 91. Indtr. i Postv. 1. Nov. 26 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Lorenzen, Karen Charlotte, Frk., f. 1. Juni i Kbhvn., D. af Beslagsmed Julius Johanne Georg Anton L. og Hustru Charlotte Amalie L. f. Halberg. Indtr. i Postv. 1. April 20 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Nørby, Lilli Rebekka Margrethe, Frk., f. 10. Maj 00 i Sakskøbing. Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Lunding, Maja, Frk., f. 26. Maj 06 i Sindal. Realeksamen 22. Indtr. i Postv. 1. Juni 28. Kontorist 1. April 32.

Ohlmann, Anna Harriet, Frk., f. 22. Juni 03 i Gentofte, D. af Forpagter Nicolai O. og Hustru Anna Harriet O. f. Kellner. Ekstramedhjælper fra 28. Indtr. i Postv. 1. Juni 31 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Nielsen, Esther, Frk., f. 6. Jan. 01 i Nyborg, D. af Postm. A. S. M. N. og Hustru Elna f. Petersen. Pigeskoleeksamen 25. Indtr. i Postv. 1. Juni 28. Kontorist 1. April 32.

v. Oldenburg, Elisabeth Regina, Frk., f. 22. Aug. 05, D. af Kommune lærer C. A. v. O. og Hustru Thomassine Christine f. Olsen. Pigeskoleeksaminer. Indtr. i Postv. 1. Maj 28, 1. April 32 fast.

Nielsen, Emmy Margrethe, Fru, f. 19. Sept. 99. Indtr. i Postv. 1. Juli som Kontorist, ude af Postv. fra 1. Maj 21—31. Marts 25 p. G. a. Personaleindskr., nu i Postgirokontoret.

Olsen, Erna Stella Marie Kirstine, Frk., f. 17. Juli 98. Indtr. i Postv. 1. April 20 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Olsen, Gertrud Oline Margrethe, Frk., f. 17. Okt. 03 i København F., D. af Malmester Claus J. O. og Hustru Jensine O. f. Hansen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist paa Postgirokontoret.

Olsen, Johanne Christine Marie, Frk., f. 1. April 08 paa Færøerne. Kontorist 1. April 32.

Pedersen, Rigmor Vilhelmine Hoffmann, Frk., f. 16. Aug. 02.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 som Kontorist, ude af Postv. fra 1. Maj 21—31. Okt. 24 p. G. af Personaleindskrækn., nu Postgirokontoret.

Petersen, Julie Kathrine Johanne, Frk., f. 31. Marts 03.

Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Pilgaard, Esther Mathilde, Frk., f. 1. Sept. 05.

Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Poulsen, Karen, Frk., 17. Okt. 99.

Indtr. i Postv. 1. Nov. 26 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Raben, Marie Louise Johanne, Fru f. Eriksen 21. Okt. 07.

Indtr. i Postv. 1. Dec. 29 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Rasmussen, Jenny Christine, Frk., f. 9. Maj 99 i Kbhvn., D. af Overpostbud Rasmus Johannes R. og Hustru Lene Kristine R.

Handelseksamen, Kontordame. Indtr. i Postv. 1. Sept. 20 som Kontorist, ude af Postv. fra 1. Maj 21—31. Marts 25 p.

G. af Personaleindskrækning, nu Postgirokontoret.

Ravn, Beda Elisabeth Bang, Frk., f. 10. Juni 08 i Visborg pr. Hadsund, D. af Landmand Jens Ravn og Hustru Dorteia Margrethe R. f. Bang.

Præliminæreksamen 25. Indtr. i Postv. 19. April 18 som Ekstramedhjælper ved Girokontoret, 1. Juli 32 Kontorist ved Postgirokontoret.

v. d. Recke, Maud Starinsky, Frk., f. 29. Nov. 89 i Newcastle an Tyne, D. af Grosserer Didrich v. d. Recke og Hustru Emmy R. f. Guldbrandsen.

Indtr. i Postv. 1. Juni 20 som Kontorist paa Købmagergades Postkontor, 21 i Postgirokontoret.

Riberholt, Emma, Frk., f. 3. Sept. 06 i København.

Kontorist 1. April 32.

Riise, Ellen, Frk., f. 24. Marts 77 i København, D. af Toldkontrolør Otto Valdemar R. og Hustru Anna Marie R. f. Rasmussen.

Indtr. i Postv. 1. April 06 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Rye, Else Magdalene Jensen, Frk., f. 21. Okt. 07 i Horsens, D. af Eksportør Albrecht R. og Hustru Nancy R. f. Kraul.

Indtr. i Postv. 17. April 28 i P. O., 1. April 32 fast.

Schwabe, Lilli, Frk., f. 10. Juli 98 i København, D. af Tømmerhandler Chr. Henrik August S. og Hustru Clara Luise Julie Edwardine S. f. Carl-
sen.

Handelseksamen 17, Forsikringsfaget. Indtr. i Telegrafv. 1. Aug. 21 som Kontorist, 1. April 28 ved Postgirokontoret.

Svendsen, Else Martine Henriette, Frk., f. 5. Okt. 04 i København.

Indtr. i Telegrafv. 1. Juli 20 paa Hovedtelegrafstationen i København, 1. Maj 25 ansta som Kontorist, 27. Juni 27 forflyttet til Postgirokontoret. Sekretær i Post- og Telegrafkontoristforeningen.

Stag, Karen Rikarda, f. Petersen, Fru, f. 7. Okt. 87.

Indtr. i Postv. 1. Dec. 17 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Sørensen, Ada Christiane Marie, Frk., f. 27. Juli 84 i København, D. af Etatsraad, Politimester i Rødby Jens Georg S. og Hustru Helga S.

Indtr. i Postv. 17. Okt. 12 som Reserve, 1. April 15 som Kontorist, Dec. 28 i Postgirokontoret.

Sørensen, Edith Elisabeth, Frk., f. 16. April 06.

Indtr. i Postv. 1. Dec. 29 som Kontorist, nu Postgirokontoret.

Steiness, Gerda, Frk., f. 18. Juni 06 i Hvalsø, D. af Stationsforstander Georg Fritz S. og Hustru Johanne Margrethe S. f. Gether.

Realeksamen. Indtraadt i Postv. 1. Marts 26 som Vikar, 1. Maj 29 Kontorist i Postgirokontoret.

Thaulow, Asta Margrethe, Fru, f. 25. Aug. 01 i København, D. af Forretningsfører Harald Emil Hansen og Hustru Dortha Frederikke H. G. 27. April 24 m. Ekspedient Karl Nicolaj Thaulow, S. af ihv. Fabrikant Lauritz T. og Hustru Karen Kristine T.

Kontorist i Sygekassen »Fremtiden«, Nørrevold. Indtr. i Postv. 1. Juni 26 som Kontorist i Postgirokontoret.

Svendsen, Anna Margrethe, Frk., f. 17. Aug. 94 i Kbhvn., D. af Arbejdsmand Carl Johan S. og Hustru Jensine Marie S. f. Andersen.

Indtr. i Postv. 1. Maj 19 ved Vesterbros Postkontor, 1. Juli 19 Kontorist, 1. Maj 21—30. Nov. 24 ude af Postvæsenet p.

Gr. af Personaleindskrækning, 1. Dec. 24 i Postgirokontoret.

Tholl, Anne Margrete, Frk., f. 26. Juni 04 i Horsens, D. af Direktør Th. S. T. og Hustru Olga T. f. Jensen.

Handelsskoleeksamen 22. Indtr. i Postv. 1. Maj 29 som Kontorist i Postgirokontoret.

Whitte, Carl Oscar Scheel, cand. phil., f. 10. Okt. 82 i Melby Præstegaard pr. Frederiksværk, S. af Sognepræst Carl Christian Jørgen Scheel W. og Hustru Ingeborg Margareta W. f. Whitte. G. 20. Juni 26 m. Caroline Dorothea W. f. Andresen (af Sørupmølle, An-

gel, Tyskland).

Sproglig-historisk Artium 01, Philosophicum 02, Hebraicum Jan. 03 (maatte afbryde Studierne af Helbredshensyn). Indtr. i Postv. 1. Sept. 05, Kontorist Juli 10, gjort Tjeneste i Korsør og Kbhvn., fra Okt. 16 i Gdir. (Postgirokontoret). Har skrevet forskell. Smaating (mindre Digte o. lign.).

Wolf, Gerda Johanne Kirketerp, Frk., f. 2. Juni 08, D. af Postmester August Niels Gjessing W. og Hustru Nanna W. f. Kirketerp.

Indtr. i Postv. 1. Juli 32 som Kontorist ved Postgirokontoret.

KONTORBUDE

Eggen, Sigfred, f. 23. Juli 87 i Viborg, S. af Tømremester Sophus Christoffer E. og Hustru Jensine Marie E. G. m. Olga Vilhelmine Amalie Eggen, D. af pens. Postbud Jens Jensen (Søndersted) og Hustru Amalie Juliane J.

Aflagt Svendep prøve som Tømrer 20. April

07. Indtr. i Postv. 1. Nov. 15 som Postbud, 1. Okt. 19 Postpakkemester, 1. Maj 25 Kontorbud i Postgirokontoret.

Holt, Karl Kristensen, f. 26. Juni 80, S. af Møllekusk Kristen Hansen H. og Hustru Ane H. f. Petersen. G. m. Ebba H. f. Poss.

Indtr. i Postv. 1. Maj 08 som Postbud, 1. Okt. 19 Kontorbud, nu Postgirokontoret. Tillidsmand for Personalet i Gdir.

Larsen, Emil Christian, f. 19. Marts 93 i København.

Indtr. i Postv. 1. Maj 18 som Postbud i Gdir., 1. Okt. 19 Kontorbud i Gdir., 1. Juni 27 Postgirokontoret.

ARKIVFORMAND

Raklev, Jens Johannes S., f. 24. Juni 81 i Svenstrup, Kalundborg. G. 10. Dec. 11 m. Inger R. f. Holmberg.

Indtr. i Postv. 1. Maj 06 som Postbud, 1. Okt. 19 Postpakkemester, 1. Aug. 20 Arkivformand i Postgirokontoret. Sekretær i Postformandsforen.

Nielsen, Anders Kristian, f. 30. Sept. 81 i København. G. m. Ane Marie, f. Christensen (Tvis).

Indtr. i Postv. 1. Nov. 08 som Postbud, 1. Sept. 20 Kontorbud, nu Postgirokontoret.

Nielsen, Karl Kristian, f. 20. Marts 83 i Sæby (Roskilde). G. m. Hanne Marie N. 30. Aug. 12.

Indtr. i Postv. 1. Maj 08 som Landpostbud, 1. Maj 12 Postbud, 1. Dec. 22 Kontorbud, nu Postgirokontoret.

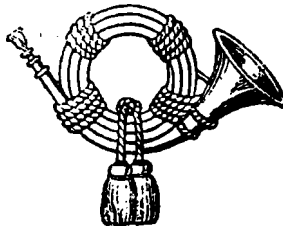
Olsen, Aage Emil Oluf, f. 3. Febr. 96 i Virum, S. af Postbud O. P. O. og Hustru Nielsine O. f. Christensen. G. 20 m. Valborg Gunhild Clara O. f. Mortensen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 10 som Cyklebud, 1. Sept. 18 Reservetelegrafbud, 1. April 19 Telegrafbud, 1. Nov. 20 Kontorbud.

MONTØR

Nielsen, Senius Alexander, f. 11. April 92.

Indtr. i Postv. 1. Juli 18 som Postbud, 1. Juni 19 Montør I.

Materieldepotet og Post- og Telegrafvæsenets Værksteder.

Materieldepotet. Allerede i 1863 konstitueredes en Materialforvalter under Telegrafdirektoratet, og fra dette Aar maa derfor Depotets Oprettelse dateres. 1870 blev Materialforvalteren fast ansat. Ved teknisk Afdelings Oprettelse indordnedes Materialforvaltningen under denne. Indtil 1. November 1921 havde Forvaltningen til Huse i »Materialgaarden«, Frederiksholms Kanal 28, men flyttedes herfra til Amager Fælledvej. Ved Sammenslutningen af Post- og Telegrafvæsenet i 1927 ændredes Navnet fra Materialforvaltningen til Materieldepotet.

Post- og Telegrafvæsenets Værksteder. Telegrafvæsenets Værksteder kan betragtes som affødt af Materialforvaltningen. Det var bl. a. dens Opgave at forsyne Isolatorer, der skulde anvendes ved Liniebygningsarbejder, med Jerntappe. Hertil kom i Tidens Løb mindre Reparationer af defekt Telegraf- og Telefonmateriel. Af denne beskedne Begyndelse udvikledes den nu for de to Eters Drift saa betydelige Virksomhed.

Post- og Telegrafvæsenets Værksteder bestrider ikke alene Reparationer af Etatens Automobiler og Cykler og Vedligeholdelse af Telefonmateriel, men under Værkstederne sorterer tillige Fremstilling af Statstelegrafvæsenets Vekslerborde (Reparationer af Telegrafmateriel foretages af Ingeniørdistrikterne). Desuden har Post- og Telegrafvæsenet sit Malerværksted og sit Snedkerværksted samme Sted. Endelig sorterer Etatens Trykkeri under Værkstederne. Paa dette Trykkeri færdiggøres bl. a. Giroblanketter. Værkstederne beskæftiger ultimo Juli 1932 ca. 90 Mennesker.

Indtil December 1929 havde Værkstederne Lokaler i »Materialgaarden« ved Frederiksholms Kanal, og flyttedes derfra til Amager Fælledvej. 1. September 1922 oprettedes Værkstedsbestyrelsesbestyrelsen.

MATERIELDEPOTET

Hyding, Albert, f. 31. Maj 84, Materieforvalter, S. af Stationsforstander Niels Peter Christian Hansen og Hustru Rosa Ernestine Wilhelmine Marie H. f. Hjorth. G. m. Gertrud Louise

Ebba Hyding, D. af Generalmajor Louis Ernst og Hustru Ebba f. Lindberg.

Indtr. i Telegrafv. 27. Aug. 00, 1. Jan. 05 Ass., 1. Marts 24 Materieforvalter.

Klenø, Svend Gyrd, Assistent, f. 4. Juli 1900 i København.

Indtr. i Telegrafv. 1. Sept. 17, Fagprøve 18, 1. Juni 18 Medhj. ved Otfb., 1. Marts 24 Ass., udenfor Numer fra 1. April til 30. Sept. 23, 1. Okt. 23 Medhj. ved Otfb., 1. Marts 24 Ass. samme Sted.

tets tekn. Afdeling, 5 Aar Radio-Ingeniør-Tjenesten og 2 Aar i Materieldepotet.

Jensen, Giuditta Pouline Elisabeth, Fru, Kontorassistent, f. 4. Maj 80 i Allinge, Bornholm, D. af Sten- og Billedhugger Giulio Emilio Brentegani og Hustru Elsa B. G. m. Telegrafist Elmer Jensen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Okt. 15, 1. Feb. 22 Kontorist, 1. Juli 31

Kontorassistent i Materieldepotet.

Andersen, Herman Ludvig, Depotformand, f. 6. April 93 i Esbønderup Sjll., S. af Husejer Chr. P. A. og Hustru Frederikke f. Larsen. G. m. Laura Helene f. Larsen af Maarum.

Indtr. i Postv. direkte fra Militæret. 1. Apr. 16 som Reserve-Postbud, 1. Maj

18 Postbud, 1. Nov. 19 Kontorbud, 1. Juni 29 Depotformand.

Johnsen, Christen Cornelius, Telegrafarbejder, f. 2. Maj 80 i Sundby, Amager, S. af Sidse J., f. i Dragør. G. m. Mathilde f. Nielsen af Hillerød.

Møllersvend. Indtr. i Telegrafv. 1. Dec. 05 som Telegrafarbejder. Ansat i 1905, 13. Juli, i Sorø og forflyttet til København 27 til Materieldepotet paa Amager.

Flagstad, Ellen, Frk., Kontorist, f. 11. Jan. 01 i Viborg, D. af Apoteker Carl Frederik F. og Hustru Agnes f. Ørbæk.

Realeksamen i Nakskov. Indtr. i Telegrafv. 15. Nov. 16, fast ansat 1. Dec. 18. 2 $\frac{1}{2}$ Aar Stats-Telefonen, 5 $\frac{1}{2}$ Aar i Generaldirektora-

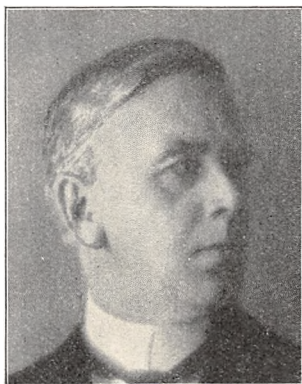
Larsen, Valdemar Alexander, Telegrafarbejder, f. 15. Marts 1900 i København, S. af Kusk Valdemar L. og Hustru Marie f. Petersen. G. m. Cathrine f. Vødt, Tarm, Jylland.

Udlært i Manufakturbranchen i København. Indtr. i Telegrafv. 1. Maj 26 som Telegrafarbejder.

POST- OG TELEGRAFVÆSENETS VÆRKSTEDER

Andreasen, Christian Erik Engelbrecht, Værkstedsbestyrer, f. 18. Nov. 80, S. af Tømrerm. Hans A. og Hustru Laura Petrea Engelbrecht. G. 21. April 12 m. Ingeborg Andreasen, D. af Fabrikant Kristjan Pedersen og Hustru Johanne Marie f. Andreasen.

Haandværker med Fagprøve, Maskinisteks. 1. og 2. Del, Afg. Mitweida samt Justitsmin.s Prø-

ve for Motorsagkyndige, Siemens & Halske, Berlin, Borsig, Berlin, A/S Burmeister & Wain, København. Indtr. i Telegrafv. 25. Jan. 04, 1. Feb. 07 Tegner, 1. Juni 16 Telegrafm., 1. Okt. 19 Telegrafmester I, 1. Sept. 22 Værkstedsbestyrer, Justitsmin.s Motorsagk. fra 13. Marts 30, Bestyrelsesmedl. i A/S Civiletaernes Sommerhuse for Post- og Telegrafv.

Andersen, Hans Ove Engell, Telegrafmester, f. 10. April 86 i Rønne, S. af Arkivar i Undervisningsministeriet O. G. A. og Hustru Olivia f. Engell. G. 17. Nov. 10 m. Minna, D. af Bagermester Axel Ebeling, Haslev, og Hustru Marie f. Rasmussen.

Maskinkonstruktør. Eksamen 06 som Konstruktør. Indtraadt den 10. Juli 06 ved Telegrafvæsenet som Tegner, 1. Aug. 07 Tegner (fast ansat), 1. Maj 24 Telegrafmester II ved Værkstederne, 1. Maj 28 Telegrafmester I ved Værkstederne.

Rørdam, Else Marie, Frk., Kontorassistent, f. 28. Jan. 99 i København, D. af Forlagsboghandler cand. mag. Erling R. og Hustru Emmy Alvilde f. Petersen.

Indtr. i Etaten 1. April 18 som Ekstrakontorist i København, 1. Juli 29 Kontorist I, 1. Juli 31 Kontorassistent.

Pedersen, Zenia Esther Emma Louise, Fru, Kontorist, f. 22. Juli 94 i København, D. af Grosserer Steinmetz Schmaltz og Hustru Hanne f. Nielsen.

Indtr. i Etaten 1. Jan. 21 som Kontorist i København.

Klüver, Marius Heinrich, Værkmester, f. 14. Febr. 66 i Horsens, S. af Murer Fritz Friederich K. og Hustru Anna Margrethe f. Lorentzen. G. 15. Juni 21 m. Kristine Mathilde, D. af Arbejdsn. H. Larsen. Udlært som Urmager. Urmager i Horsens i 1889—95. Ind-

traadt i Telegrafv. 1. Juli 07 som Elektromekaniker, 1. Sept. 08 Montør I, 1. Nov. 17 Overmontør, 1. Okt. 19 Værkstedsformand, 1. Maj 28 Værkmester. Medstifter og Bestyrelsesmedlem af Teknikerforeningen.

Hyldig, Christian Aage, Værkstedsformand, f. 19. Jan. 93 i Hjørring, S. af Pakhusformand Chresten C. H. og Hustru Kirsten Marie f. Petersen. G. 10. Feb. 18 m. Bertha Amalie f. Berthelsen.

Indtr. i Telegrafv. 1. Juli 23 som Overmontør, 1. Juli 31 Værkstedsformand.

Hansen, Oluf Charles, Overmontør, f. 1. Jan. 76 i København, S. af Telegrafarb. Peter H. og Hustru Sofie f. Christensen. G. 18. Juli 24 m. Marie, D. af Husmand Niels Andersen, Baaeslunde, og Hustru Kristine, f. Johansen.

Gørtler. Arbejdet i Tyskland og Østerrig som Svend. Indtr. i Telegrafv. 14. Febr. 05 som løs Telegrafarb., 1. April 06 Telegrafarbejder (fast), 1. Okt. 20 Overmontør. Medlem af Bestyrelsen for Teknikerforeningen 30. Næstformand i Dansk Telegrafarborbund 16—18. Formand og Stifter af Telegrafarbejderforeningen 14—21.

Petersen, Axel Frederik, Montør I, f. 5. Febr. 87 i København, S. af Handskemager F. A. P. og Hustru Laura f. Nielsen. G. 18. Juli 15 m. Jenny Bothilde, D. af Bager Chr. Christensen og Hustru Sofie.

Metalarbejder. Arbejdet paa Metalvarefabriken »Victoria« og Københavns Skefabrik. Indtr. i Postv. 1. Maj 12 som Reservepostbud i Kbhvn., 1. April 15 Postbud ved Centralpostgaarden, 1. Maj 17 Montør I.

Mortensen, Karl Frederik Martin Emil, Montør I, f. 18. Aug. 90 i København, S. af Snedker Morten Otto M. og Hustru Karen f. Pedersen. G. 10. Juni 17 m. Anna, D. af Parcellist Jens Jensen, Herfølge, og Hustru Marie f. Pedersen.

Klejnsmed. Indtr. i Postv. 1. Juli 13 som Reservepostbud i Kbhvn., 1. Maj 16 Postbud, 1. Maj 17 Overpostbud, 1. Okt. 19 Haandværker, 1. Juni 29 Montør I.

Schrøder, Anders August, Montør I, f. 26. April 93 i Hørsholm, Birkerød Sogn, S. af Møller Peter August S. og Hustru Anna. G. 23. April 20 m. Martha f. Nielsen. Indtr. i Telegrafv. 1. Jan. 19, 1. Juni 19 Montør I.

Svendsen, Karl Peter, Montør I, f. 14. Febr. 87 i Kbhvn. G. 6. Marts 10 m. Edith Elisabeth f. Schultz.

Klejnsmed og Cyklemekaniker. Arbejdet v. Københavns Flydedok og Skibsværft i 11 Aar. Indtr. i Telegrafv. 1. Nov. 19. Montør I ved Værkstederne.

Hartig, Oskar Louis Anton, Montør I, f. 21. Okt. 72 i Næstved, S. af Maler Anton Ludvig H. og Hustru Lovise Jensine Frederikke f. Høyer. G. 2. Sept. 02 m. Emilie, D. af afd. Husejer Niels Mikkelsen og Hustru Ane Kathrine f. Olsen.

Maler. Rejst i Udlandet som Maler. Indtr. i Telegrafv. 1. Juli 20. Montør I v. P. T. V.

Zornow, Robert Carl, Montør I, f. 8. Juli 96 i Helsingør, S. af Købmand Christian Z. og Hustru Caroline f. Stoltz. G. 11. Okt. 19 m. Else f. Petersen.

Indtr. i Postv. 1. Juni 19 som Postbud, 1. Sept. 30 Montør I.

Fessel, Albert Jean Victor, Montør I, f. 26. Juni 90 i København, S. af Bankvagt Victor F. og Hustru Dorthea f. Andersen. G. 11. Nov. 10 m. Ellen Marie, D. af Skovløber ved Breelte Skov Jacob Jensen og Hustru Ellen f. Kristoffersen.

Maler. Indtraadt i Postv. 1. Jan. 20, 1. Maj 21 Reservepostbud, 1. Maj 26 Postbud (Afløser) i Kbhvn., 1. Sept. 30 Montør I.

Frederiksen, Karl Martin, Haandværker, f. 12. Dec. 93 i Kbhvn. G. 18. Juni 26 m. Ingrid f. Johansen.

Typograf. Arbejdet for W. J. Christensen, Pustervig 4. Indtraadt i Postv. 1. April 17 som Reservepostbud i Kbhvn., 1. Maj 19 Postbud paa Christianshavn, 1. Aug. 20 Haandværker (Typograf).

Christensen, Johan Holger, Haandværker, f. 28. Juni 88 i Bogense.

Typograf. Indtr. i Postv. 1. Juni 19 som Kontorbud ved B-Lokal., 1. Aug. 20 Haandværker (Typograf).

Birk, Kaj Victor,
Haandværker, f. 31.
Juli 96 i København.
S. af Restauratør
Rasmus Andersen B.
og Hustru Anna f.
Petersen. G. 5. Juni
21 m. Marna Meta
Berthea f. Clemensen.
Indtr. i Postv. 1.
Maj 20 som Land-
postbud, 1. Nov. 20
Postbud, 1. Maj 23
Haandværker.

Eeg, Axel, Haandværker, f. 18. Jan. 96 i
København, S. af Smedemester Peter E.
Indtr. i Etaten 1. Juni 19, 1. Maj 25 Kon-
torbud. 1. Maj 26 Haandværker.

*Mortensen, Oswald
Vergmann*, Haand-
værker, f. 16. Juli
1900 i Køge. G. 26.
Okt. 24 m. Valborg
Juliane Oline f. Øvre.
Typograf. Indtr. i
Postv. 1. Maj 24 som
Postbud, 1. Maj 25
Kontorbud, 1. Dec. 26
Haandværker (Typo-
graf).

*Christensen, Otto
Svend*, Haandværker,
f. 2. Dec. 05 i Viborg,
S. af Landpostbud
Poul C. og Hustru
Karoline f. Petersen.
G. 17. Aug. 29 m. Jen-
ny, D. af Møllejejer
Hans Hansen, Ousted,
og Hustru Karen f.
Rasmussen.

Udlært som Typo-
graf hos Backhausen,
Viborg, arbejdet hos Jørgensen & Co.,
Krohn. Indtr. i Postv. 1. Dec. 28 som
Haandværker, arbejder ved Postgirotryk-
keriet.

Mogensen, Jens, Montør II, f. 21. Sept.
91 i Bjerringbro, S. af Snedkermester Mo-
gens M. og Hustru Emine f. Hartvigsen.
G. 30. Dec. 16 m. Julie Hansine, D. af
Bladforhandler Vilh. F. Jensen, Kbhvn.,
og Hustru Boline f. Pedersen.

Maskinsnedker. Indtr. i Postv. 1. Maj 13
som Reservepostbud i Kbhvn., 1. Maj 17
Postbud (fast Afløser), 1. Okt. 19 Chauf-
før ved Overpostmesteremb., 1. Sept. 29
Montør II ved 1. Ing. Distr. Tillidsmand
for Postchaufførerne 1918—19.